VOLUME V.—PART I. No. XIV.

NOTICES

OF

SANSKRIT MSS.

BY

RÁJENDRALÁLA MITRA, LL. D., C. I. E.

Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, and of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences, Vienna; Corresponding Member of the German and of the American Oriental Societies, of the Royal Academy of Science, Hungary, and of the Ethnological Society of Berlin; Fellow of the Royal Society of Northern Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF

BENGAL.

For the year 1878.

CALCUTTA:

PRINTED BY G. H. ROUSE, AT THE BAPTIST MISSION PRESS,

AND PUBLISHED AT THE

ASIATIC SOCIETY'S ROOMS, 57, PARK STREET.

1879.

NOTICES OF SANSKRIT MSS.

No. 1723. सत्योपाख्यानं ।

Substance, country-made paper, 15 × 6 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a page. Extent, 2,551 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshidábád. Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Satyopákhyána.—The history of Ráma illustrated with a variety of anecdotes and stories not to be met with in the Rámáyaṇa. It professes to have been originally imparted by Válmíkí to Márkaṇḍeya, who related it to Vyása, and Vyása to Súta, who recounts it to the Ṛishis assembled at the Naimiha forest. This account shows that the work is a part of some Puráṇa or other; but which Puráṇa it is cannot be identified. The codex under notice contains chapters 1 to 49 of the work. A second volume, purchased for the Government of India, *(ante* II, No. 714, p. 129), contains chapters 50 to 79; but as that stops with the arrival of Ráma at the capital of Guhaka, it is probable there are at least a hundred chapters yet to be found out to complete the work.

Beginning. श्रीमते भगवते निम्बार्काय नमः ।

दशरथसुतरामं योग+याज्ञिपद्ममजशिवसनकाद्यैः पूज्यमानं सदैव ।
हृदि हृदि कृतवासं रामनामाख्यदेवं तमहमखिलसेव्यं सर्व+ +र्नतोऽस्मि ॥
सूतं सर्व्वपुराणज्ञं सर्व्वशास्त्रार्थकोविदं ।
नमस्कृत्याब्रुवन् सर्व्वे ऋषयः शौनकादयः ॥
ऋषय ऊचुः । सूत सूत महाबुद्धे सर्व्वशास्त्रविशारद ।
श्रीरामस्य कथां दिव्यां कथयस्व प्रसादतः ॥
सूत उवाच । विप्रवर्य्याः शृणुध्वं हि श्रीरामस्य कथां शुभां ।
व्यासेन कथितां पूर्व्वं तामहं कथयामि वः ॥

चित्रकूटं महापुण्यं पर्व्वतानां हि सुन्दरं।
वाल्मीकिस्तु महातेजा न्यवसद्धर्म्मतत्परः॥
दर्शनार्थं मुनेस्तस्य मार्कण्डेयो महामुनिः।
आजगाम चिरायुर्हि चित्रकूटालयं मुनिं॥

End. किं मया बहुधा वाच्यं सर्व्वपुण्यफलन्त्विदं।
व्यासप्रसादाज्जानामि श्रीरामकृपया तथा॥
इतः परं महारम्यं विवाहचरितं शुभं।
वर्णयामि महापुण्यं श्रोतॄणामघमोचनं॥

Colophon. इति श्रीसत्योपाख्याने सूतशौनकसंवादे एकोनपञ्चाशत्तमोऽध्यायः।
समाप्तञ्चेदं पूर्व्वार्द्धं।

विषयः। १–१० अध्याये,—सूतेन सह शौनकादीनां संवादकथनं। वाल्मीकिसन्दर्शनार्थं मार्कण्डेयस्य चित्रकूटगमनविवरणं। तत्पुरतो वाल्मीकिना रामचरित्रवर्णनं। रामस्य बाललीलावर्णनव्याजेन सपुत्राभिः कौशल्यादिभिः अन्तःपुरागतस्य वसिष्ठस्य सपर्य्याविधानादिकथनं। श्रीरामलक्ष्मणादीनां विष्णुशेषादिरूपेण कौशल्यादिभिः स्वप्नदर्शनवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। एकदा कौशल्याधात्रिकायाः कैकेयीमन्दिरगतस्य दशरथस्य समीपे रामानयनवृत्तान्तकीर्त्तनं। कैकेय्या रामाभिनन्दनादिप्रकारकथनञ्च। मन्थरया सह कैकेय्याः संवादकथनं। तत्र विस्तरेण कैकेय्या विवाहवृत्तान्तकथनं। दशरथस्य सत्यपि अन्तःपुरवर्गे तस्यां नितरामनुरागकारणकथनञ्च। नारदेन सह दशरथस्य संवादकथनं।

११–२६ अध्याये,—योगिन्या सह केकयराजमहिष्याः संवादकथनं। गर्गेण सह दशरथस्य संवादकीर्त्तनं। तत्र अजातपुत्रेण दशरथेन कैकेय्याश्चेत् पुत्रो भविष्यति तस्मै राज्यं दास्यामीति प्रतिज्ञाकरणवृत्तान्तकथनं। शत्रुघ्नादिभिः कन्दुकेन ताड़ितायाः मन्थराया अभियोगार्थं दशरथसमीपगमने रहःश्रवणादिकं। लोमशोक्तमन्थराचरितकीर्त्तनं। तस्याः पूर्व्वजन्मनि विरोचनाभिधानस्य दैत्यराज्यस्य कन्यालक्ष्मनादिकं। तया विप्रकृतानां क्रतुभुजां दुरवस्थादिवर्णनञ्च। पराशरस्य वाल्मीकितो रामचरितपाठकथनं। दशरथाङ्कस्थितस्य रामस्य विस्तरतो रूपवर्णनं। तीर्थदर्शनार्थं सर्व्वेषां देवानां भारतभूमावागमनवृत्तान्तकीर्त्तनं। तत्र पौलोम्याः पुरतः पुरन्दरेण तद्वृत्तान्तकथनञ्च।

२२–३७ अध्याये,—सावित्र्याः पुरतो विधातुरयोध्यादिमाहात्म्यकथनं। तत्र तत्र वृत्तान्तकथनञ्च। विशेषेण अयोध्यायाः शोभादिवर्णनं। श्रीरामसन्दर्शनार्थं ब्रह्मादीनां दशरथपुरप्रवेशवृत्तान्तकीर्त्तनं। रामस्य विचित्रबाल्यक्रीड़ादिवर्णनं। रामहस्तात्

शष्कुलीमाकर्षयतो भूसुण्डनामकस्य काकस्य वृत्तान्तकीर्त्तनं। भूसुण्डकृतरामस्तोत्र-कीर्त्तनं। दशरथस्य अन्तःपुरे विश्वावसुनामकस्य गन्धर्व्वराजस्य सङ्गीतालापेन मोहितानां रामचन्द्रादीनां चेष्टादिवर्णनं। कैकेय्या आदेशेन शरसन्धानपूर्व्वकं दशरथेन इन्द्रसदसि विश्वावसुचेष्टितप्रकाशकपत्रेण सह वाणनिक्षेपादिविवरणं। गन्धर्व्वकृतमोहनादिना दशरथादीनां भ्रान्तिवर्णनं।

३८–४९ अध्याये,—रत्नकलाया वृत्तान्तकीर्त्तनं। रत्नकलावीरसिंहयोः वसिष्ठाश्रम-प्रवेशविवरणकथनं। वसिष्ठस्योपदेशेन तयोः कलायननामकग्रामगमनानन्तरं तत्र तपस्यादिवर्णनं। तयोः यशोदानन्दरूपेण गोकुले जन्म भावीति कथनञ्च। राम-नवमीव्रतमाहात्म्यकीर्त्तनं। अगस्त्याश्रमवर्णनं। तस्य तपस्यानुष्ठानप्रकारकथनञ्च। अगस्त्योक्तरामनवमीव्रतानुष्ठानप्रकारकीर्त्तनं। तत्र मरुकान्तारदेशस्थानां पञ्चपापि-नामुपाख्यानकथनं। विस्तरतः रामस्य पौगण्डलीलावर्णनं। दशरथकृतशरव्यष्टक-स्तोत्रकीर्त्तनं। दशरथस्य पुरतः शरव्या निजजन्मवृत्तान्तकथनं। चारुचन्द्र-शत्रुनाश-सुकण्ठ-विजयप्रभृतिरामचन्द्रवयस्यकथनं। रामचन्द्रादीनां कन्दुकक्रीड़ादिवर्णनं। तेषां धनुर्विद्यादिशिक्षाकथनं। कैशोरलीलावर्णनञ्च। नाविकस्य प्रार्थनया रामा-दीनां मद्गिषहननार्थं प्रयाणवृत्तान्तकथनं। त्यक्तमाद्गिषरूपस्य विल्वाभिधानस्य गन्धर्व्वराजस्य रामस्तोत्रकीर्त्तनं। एकदा मृगयार्थं गहनमध्ये प्रविष्टस्य रामस्य करस्पर्शमात्रेण वल्मीकदेहं परित्यज्य डिण्डिरनामकस्य किरातस्य आत्मवृत्तान्तकथनं-गुहेन सह रामस्य सखित्वसंस्थापनादिविवरणकथनं। वनशोभावर्णनं। रामवय-स्येन विदूषकेण वसन्तवर्णनकीर्त्तनं। रामचन्द्रादिकृतवसन्तोत्सववर्णनं। भरतकृत-सिंहहननवृत्तान्तकथनं। सिंहस्य पूर्व्ववृत्तान्तकीर्त्तनं। ऋष्यशृङ्गाद्याश्रमगमनविवरण-कीर्त्तनञ्च।

No. 1724. तैत्तिरीयश्रुतिवार्त्तिकं।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 46. Lines, 10 on a page. Extent, 1,057 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, old. Verse. Correct.

Taittiríya-s'ruti vártika.—A dissertation on the theology and philosophy of the Taittiríya Upanishad. By Sures'a Áchárya. The work belongs to the Vedánta School of Philosophy. The author's name is incorrectly given in the codex; it should be Sures'vara Áchárya.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

सत्यं ज्ञानमनन्तमेकसकलं ध्वस्तान्धकारं परं
निर्द्वैतं हृदि पद्ममध्यनिलयं निःशेषधीसाक्षिणं ।
वेदान्तोपनिविष्टबोधविषयं प्र+क्तया योगिनां
भक्त्या तं प्रणिपत्य वेदशिरसो वक्ष्यामि सद्वार्त्तिकं ॥
यस्येयं सकलामलेन्दुकिरणप्रख्यैर्यशोरश्मिभि-
र्व्याप्तं यस्य कृपालुता-परवशश्चक्रे हितं दुःखिनां ।
यद्वाणीकुलिशावरु+मतयः पेतुर्द्विशस्तार्किका
भक्त्या पूज्यतमं प्रणम्य तमहं तद्भाष्यनीतौ यते ॥
तैत्तिरीयकसारस्य मयाचार्य्यप्रसादतः ।
विस्पष्टार्थं रुचीनां हि व्याख्येयं सम्प्रगीयते ॥ इत्यादि ।

End. तैत्तिरीयकसारस्य वार्त्तिकामृतमुत्तमं ।
मस्करीन्द्रप्रणीतस्य भाष्यस्यैतद्विवेचनं ॥
मुमुक्षुसार्थवाहस्य भवनामभृतो यतेः ।
शिष्यश्चकार तद्भक्त्या सुरेशाख्यो महार्थवित् ॥

Colophon. इति श्रीसुरेशाचार्य्यविरचितं तैत्तिरीयकश्रुतेर्वार्त्तिकं समाप्तं ।

विषयः । पद्येन तैत्तिरीयकोपनिषदो व्याख्यानं ।

No. 1725. प्रपन्नदिनचर्य्या ।

Substance, country-made paper, 12½ × 5 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 111 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshídábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, fresh. Prose. Correct

Prapannadina-charyá.—A manual of the daily religious duties of the Vaishṇavas of the Rámánuja School. Anonymous.

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः ।

श्रीशापारकृपापात्रप्रपन्नजनसम्मता ।
दिनचर्य्या विशेषज्ञैरुपभोग्या विरच्यते ॥

अथास्यां लीलाविभूत्यां प्रपन्नश्रीवैष्णवो निरन्तराचार्य्याभिमानविरतः कैङ्कर्य्यत्वरातिशयेन अपरयामे समुत्थाय गुरुपरम्परापूर्व्वकमित्यादि ।

End. अथ लक्ष्मीनाथसमारम्भामित्युक्तश्लोक एव प्रमाणीक्रियते । इति ।

Colophon. इति प्रपन्नदिनचर्य्या समाप्ता ।

विषयः । रामानुजसम्प्रदायवैष्णवानां दैनिकोपासनादिप्रकारकथनं ।

No. 1726. त्रिकाण्डचिन्तामणिः ।

Substance, country-made paper, 13½ × 5 inches. Folia, 250. Lines, 10 on a page. Extent, 8,092 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1742. Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, new. Prose. Correct.

Trikáṇḍa-chintámaṇi.—Annotations on the *Trikáṇḍa-sésha* lexicon of Amara Siñha. By Raghunátha Chakravartí, of the village of S'rímantasára.

Beginning. नत्वा गिरीशचरणाम्बुजमाकलय्य तन्त्राणि तन्त्रविदुषां रघुनाथनामा ।
श्रीकृष्णवल्लभसद्यामतिसन्नियोगाद्वीरस्तनोति विमलामरकोषटीकां ॥
याचे विधाय विनयं कृतिनोऽहमेतद्दृष्यं मया यदिह शास्त्रविरुद्धमुक्तं ।
आलोक्य सम्यगवधानपरैः कृतज्ञैर्मात्सर्य्यमत्र कृपया परिहेयमेव ॥
ग्रन्थारम्भे निखिलविघ्नविघाताय अभिमतदेवतानमस्कारेण धर्म्ममुत्पादयन् शैववैष्णवबौद्धान् प्रवर्त्तयितुं शिष्यशिक्षायै चादौ निबध्नाति । यस्येति ।

End. स्वयमेव काम इत्यादिप्रयोगाच्च । पुंस्त्वमित्यादिकमूह्यं ।
मतं गुरूणां प्रविचार्य्य यत्नादालोक्य तन्त्राणि च कोविदानां ।
सतां मुदे श्रीरघुनाथशर्म्मा त्रिकाण्डचिन्तामणिमाततान ॥

Colophon. इति श्रीसामन्तसारग्रामनिवासिश्रीरघुनाथचक्रवर्त्तिकृतत्रिकाण्डचिन्तामणावमरकोषटीप्पन्यां लिङ्गादिसङ्ग्रहवर्गविवरणं । समाप्तश्चेदं पुस्तकं । शकाब्दाः १७४२ ।

विषयः । अमरकोषव्याख्यानं । तत्र निखिलकोषशास्त्रसंवादेन अपूर्व्वेयं निर्म्मिता टीका ।

No. 1727. सोमकर्म्मप्रदीपिका ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 156. Lines, 7 on a page. Extent, 2,509 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, very old. Prose. Correct.

Somakarma-pradípiká.—A guide to the performance of sacrifices with the Soma beverage. By Ráma.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । सम्राजोऽग्निचितो नत्वा विद्याकरगुरोः पदे ।
रामः पद्धतिमाधत्ते सोमकर्म्मप्रदीपिकाम् ॥
तत्र दर्शपैार्णमासाविष्ट्वा वसन्ते सोमेन यजेत । अथ वोपक्लृप्तसोमो द्विपुरुष-सोमपीथी, आधानसमनन्तरमेव सोमेन यजेत । अद्विपुरुषसोमपीथी अनुप-क्लृप्तसोमो वा आधाय दर्शपैार्णमासपूर्व्वकं यजेत । इत्यादि ।

End. स प्रैषं वाचयति नमो वरुणाय पाश इति प्रथमं सूक्तावभृथा प्राग्वत् ++++तिष्ठतामे + सर्व्वेषां । अवभृथेष्ट्या तिष्ठन्तश्चरन् + + त्याश्वलायनवचनात् । तत्र गार्हपत्यं स्थापयेदिति शम् । ग्रन्थसङ्ख्याः २८०० ।

विषयः । सोमयागप्रयोगकथनं ।

No. 1728. एकाहानां पद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent, 1,168 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, very old. Prose. Correct.

Ekáhánám Paddhati.—A manual for the performance of ephemeral or Ekáha rites. Anonymous.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथैकाहानां पद्धतिर्लिख्यते । तत्र उदयने पूर्व्वपक्षे पुण्याहे प्रतिपदि वा शोभने नक्षत्रे अनुकूले चन्द्रे वा एकाहा दीक्षा भवन्ति । तेषा-मनादेशे एका दीक्षा तिस्रो वा चतस्रो वा द्वादशो वा अपरिमिता वा दीक्षा भवन्ति तिस्र उपसदः । इत्यादि ।

End. राजपुरोहितौ सायुज्यकामौ यजेयातां। पुरोधाः कामो वा ब्राह्मण इति। इतीन्द्राग्न्योः स्तोमः॥ इतः खण्डितं। परिशेषे द्वे पत्रे न स्तः।

विषयः। तत्र प्रथमतः, भूर्नामकस्य एकाहयागस्य सङ्क्षेपेण प्रयोगकथनं। एवं ज्योतिः। गौः। आयुः। अभिजित्। विश्वजित्। सर्व्वजित्। ज्योतिः। सर्व्वज्योतिः। विश्वज्योतिः। त्रिरात्रसम्मितः। अनुक्तिः। विश्वजिच्छिल्पः। श्येनः। एकत्रिकः। चतुःषोड़शी। षट्षोड़शी। द्विषोड़शी। ऊर्द्धस्तोमः। अग्निष्टुत्। इन्द्रस्तुत्। सूर्य्यस्तुत्। वैश्वदेवस्तुत्। इन्द्रयज्ञः। बृहस्पतिसवः। इषुः। सर्व्वस्वारः। सर्व्वस्तोमः। चतुश्चत्वारिंशत्स्तोमः। अष्टचत्वारिंशत्स्तोमः। वाचस्तोमः। त्रिवृत्। पञ्चदशः। सप्तदशः। एकविंशः। त्रिणवः। त्रयस्त्रिंशः। वैश्वदेवोऽग्निष्टोमः। वरुणप्रघासः। अग्निष्टोमः। शाकमेधः। अतिरात्रः। ज्योतिःष्टोमः। अतिकर्म्मसोमाः। अग्न्याधेयसोमः। पुनराधेयसोमः। अग्निहोत्रः। इन्द्राग्निष्टोमः। इतः खण्डितं।

No. 1729. सूर्य्यानुवादिनी।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 50. Lines, 6 on a page. Extent, 845 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nashípura, Zílá Murshidábád, Bábu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, old. Prose. Correct.

Súryánuvádiní.—A commentary on Mayura Bhaṭṭa's hymn to Súrya in a hundred stanzas. By Vallabha.

Beginning. नत्वा वागीश्वरीं देवीं बालानां बोधसिद्धये।
सूर्य्यानुवादिनी टीका वल्लभेन विरच्यते॥
जम्भारातीति। भूयासुः। भवेयुः। के किरणाः। कस्यै विभूत्यै। इत्यादि।

End. ईदृग्गुणविशिष्टः स निर्णीयते। कैरपि पण्डितैरपि स दशशताभीषुरभ्यर्थितं। दिशतु। इति।

Colophon. इति श्रीपण्डितवल्लभेन विरचिता सूर्य्यानुवादिनी सूर्य्यशतकटीका समाप्ता।

विषयः। मयूरभट्टकृतसूर्य्यशतकस्य व्याख्यानं।

No. 1730. बुधरञ्जनी ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 5 inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Extent, 841 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nashípura, Zilá Murshidábád, Bâbu Jagannáthaprasáda Gupta. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Budharañjaní.—Annotations on the difficult passages in the 10th book of the Bhágavata Puráṇa. By Vasudeva. The work is not commonly known.

Beginning. नत्वा कृष्णपदद्वन्द्वं वासुदेवेन यत्नतः ।
क्रियते दशमस्कन्धटीकेयं बुधरञ्जनी ॥
कृष्णावतारचरितश्रवणामृतनिर्म्मितः ।
उक्तानुवादेनौत्सुक्याद्राजा पृच्छति तत् पुनः ॥
यद्यपि नवमस्कन्धे सूर्य्यवंशवर्णनानन्तरं सोमवंशवर्णनं, तथापि सोमवंशे श्रीकृष्णावतारात् तस्य प्रधानत्वात् प्रथमत उपन्यासः । अभ्यर्हितत्वात् प्राग्भावो वेति । उत्तरवंश्यानामिति पाठे सूर्य्यवंश्याः पूर्व्वाः सोमवंश्याश्च उत्तराः । तथा च सूर्य्यवंश्यानां श्रीरामाद्यवताराणां चरितं कथितं सोमवंश्यानां कथयेति । यदोः स्वधर्म्मशीलस्य यदोश्च धर्म्मशीलस्य इति पाठः । तत्रांशेनावतीर्णस्य विष्णोर्वीर्य्याणि शंसनः । ननु कृष्णस्तु भगवान् स्वयमित्युक्तत्वात् कथमंशेनेति सङ्गच्छते । अत्र स्वामी, प्रतीत्यभिप्रायेणेति । केचित्तु प्रतीतिः ख्यातिः । पुराणान्तरेषु अंशावतारश्रवणात् । परीक्षितः प्रतीत्यभिप्रायेणेत्यर्थः । तथा च शौनकं प्रति सूतस्य कथनं । कृष्णस्तु भगवान् स्वयं । न तु परीक्षितं प्रति शुकस्य वचनं । तन्न । प्रथमस्कन्धावधि शुकमुखात् परीक्षितश्रवणात् । अत्र गुरवः । हे अंशेन प्रधान इति शुकसम्बोधनं । इत्यादि ।

End. स्वामी तु अमृतत्वे हेतुः । गदाभृतः पीतशेषं । तथा च जन्मकाले श्रीकृष्णेन पीतमिति भावः । तथा च वामनपुराणे । मात्रापि बालकं सुप्तं पर्य्यङ्के स्तनपायिनं । इति श्रवणात् ।

Colophon. इति एकाशीतितमोऽध्यायः ।

विषयः । श्रीमद्भागवतदशमस्कन्धस्य विषमस्थलीयव्याख्यानं ।

No. 1731. प्रपन्नामृतं वा रामानुजचरित्रं ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 290. Lines, 7 on a page. Extent, 5,752 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1861. Place of deposit, Jápharagañja Baḍa A'khḍá, Zíla Murshidábád, Gopáladása Mahanta. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Prapannámṛita alias *Rámánuja-charitra.* A legendary life of Rámánuja, the great Bhakta reformer, and founder of the dualistic school of the Vedantists. The name of the author of the work is not apparent, nor have I any means of making a guess as to his age. The work extends to 90 chapters. It opens with a scene in Vaikuṇṭha where Hari, anxious to promote the translation of mankind to his favourite region, desires Phanirája or Ananta to descend on earth as a saviour. The scene then changes to the village of Bhútapuri in the district of Toṇḍila, three Yojanas to the west of the eastern sea. There lived a pious man of the name of Kes'ava of the Hárita family. He once celebrated a rite during a lunar eclipse, praying for a son. The prayer was granted. Ananta informed him in a dream that he would himself become the son of the devotee, and assume the name of Rámánuja. In due course the son was born, and named Lakshmaṇa A'rya with the alternative name or title of Rámánuja. On his 16th year, the boy was married to a maiden named Rakshákámbá. Soon after this marriage he lost his father, and repaired to Kánchipur, where he placed himself under the tutelage of one Yádava, a renowned scholar.

While he was at Kánchipur, the daughter of the king was possessed by a Bráhman devil, whom none could drive away. Yádava, with his pupils, went to see her, and on her being touched by the feet of Rámánuja, the devil departed. This pleased the king greatly, and he loaded the youth with rich presents. Soon after, his uncle (mother's sister's husband), Govinda came to the place to carry on a polemical disputation with Yádava. The uncle and the nephew took one side of the question mooted, and the teacher the other, and the result was a breach between them. The teacher also coveted the wealth of the pupil, and so the latter, by the advice of his uncle, went away to Prayága. In the way, when passing through the Goṇḍa forest, he was very much overpowered by fear, when Hari, the lord of Hastigiri, and his consort Lakshmí, assumed the form of wild hunters, and advised him to go back to

Kánchipur. On his return he was reconciled to his teacher; but after a time he was induced to become the pupil of a Sannyásí named Yamuná A'rya, who then dwelt at S'ríranga, and there he also contracted a friendship with one Purṇa A'chárya.

On the death of Yamuná A'rya, he returned to Kánchipur, and compiled his great work the *S'ribháshya*, a commentary on the Vedánta Sútras of Vyása. Here, on one occasion, his wife Rakshakámbá quarrelled with the wife of Purṇácharya, and Rámánuja, taking the side of his friend, sent his own wife away to her father's house. At the same time he himself became a Sannyásí of the Tridaṇḍí sect, and established a monastery (maṭha) at Kánchipur, and there he consecrated an image of Hastinátha. The people now gave him the title of 'Yatirája,' and his reputation spread far and wide.

On one occasion his former tutor Yádava came to see him, and, in the course of a long disputation, was so completely overcome, that he became a pupil of his pupil, and, forsaking the world, became a Tridaṇḍí under the name of Govindadása.

From this time forward Rámánuja was engaged principally in disputations with learned paṇdits of Southern India who came to him for the purpose, and in making disciples. Among his antagonists there were a few Buddhists, but the bulk of them were S'ivites. The Chola king of S'ríranga was one of those whom he converted, and made one of his ardent supporters.

He devoted also much time to travelling, and the following are the places he is said to have visited, *viz.*, Dvárká, Mathurá, S'álagráma, S'áketa, Vadarikás'rama, the Naimisha forest, Vrindáváṇa, Sáradapíṭha, Jagannátha, Chitrakúṭa and Delhi, (whence a Delhi princess is said to have gone away with him as his disciple, and in love with a pupil of his) and most of the leading towns of Southern India.

Rámánuja is said to have established 72 principal maṭhs, dedicating in each the image of his tutelary deity. Among these, the image established on the Yádava Hill, was the consequence of a dream, in which Vishṇu inspired him to put up a figure of Náráyaṇa. This image was consecrated on the 14th of the waxing moon in the month of Chaitra, of the S'aka year 1012 = 1090 A. D.

He lived to the age of 120 years, and died on the 10th of the waxing moon of Mágha. Most vexatiously however, the year of death, is not given.

The following are the works he is said to have written (1) *S'ríbháshya*, a commentary on the Vedánta Sútras; (2), *Vedántadípa*, the essence of the Vedánta; (3), *Vedántasára*, the elements of the Vedánta; (4), *Vedártha-saṇgraha* or the true meaning of the Vedas; (5), *Gítá-bháshya*, a commentary on the Bhagavad Gítá; all these works are still in existence.

The concluding sections (76 to 90) of the work give brief notices of the immediate successors of the reformer, from which it would seem that the work was not written until 150 years after his death. The followers of Rámánuja are known by the name of 'S'rí Sampradáyís,' and their number is very large in the south.

It is to be regretted that the work, though very detailed, does not give the year of the pious Yati's birth or death; but the fact of his establishing an image of Náráyaṇa in S'aka 1012, = A. D. 1090, about the close of his life, would suggest the idea that he lived all through the eleventh century. On this subject I quote the following from Wilson's account of the Vaishṇava.

"The *Smriti Kála Taranga* places the date of Rámánuja's appearance in S'aka—1049 or A. D. 1127. A note by Colonel Mackenzie on an inscription, given in the Asiatic Researches IX, 270, places the birth of Rámánuja in A. D. 1008: various accounts, collected by Dr. Buchanan, make it 1010 and 1025 (Buchanan's Mysore 2, 80) and 1019 (ibid 3, 413). Inscriptions make him alive in 1128, (ibid.) which would give him a life of more than a century: according to Col. Wilks, indeed (History of Mysore 1, 41, note and appendix), he was alive in 1183. The weight of authority seems to be in favour of the more recent date, and we may conclude that he was born about the end of the eleventh century, and that the first half of the twelfth century, was the period at which his fame, as a teacher, was established."

Beginning. श्रीमते रामानुजाय नमः।

श्रीरङ्गराजपदपङ्कजराजहंसं रामानुजार्य्यपदपङ्कजभृङ्गराजं।
श्रीशैलवंशकलशाम्बुधिपूर्णचन्द्रं श्रीरङ्गनाथगुरुमन्वहमाश्रयाम ॥
मिथ्यावादिमदान्धसिन्धुरमुधासंरम्भकुम्भस्थली-
निर्भेदोद्भवसूक्तिमौक्तिकमणेः शुभ्रीकृताभ्रस्थली।
सत्तर्कस्फुरदत्युदग्रनखरो वेदान्तशैलाश्रितः
श्रीरामानुजकेशरी विजयते प्रोद्दण्डविक्रीड़ितं ॥

काश्यिकान्वयसम्भूतं कारुण्यामृतसागरं।
नृसिंहाचार्य्यतनयं रामानुजगुरुं भजे॥
नाधीतानि च शास्त्राणि न कृतं गुरुपूजनं।
वक्ष्यामि कृपया विष्णोरनुगृह्णन्तु देशिकाः॥
इन्दिरारमणं देवमिभशैलनिवासिनं।
विवस्वत्कोटिसङ्काशं देवराजमहं भजे॥
अस्ति वैकुण्ठनगरं सर्व्वलोकेषु विश्रुतं। इत्यादि।

End. गोदा शठारिपरकालमुखादिसिद्धैर्नाथार्य्ययामुनयतीश्वरकूरनाथैः।
सार्द्धं जगत् करुणया कलिदोषजुष्टं स्वाधीनरङ्गनिलया सकलं ररक्ष॥
गोदाचरित्रं सुमहद्विचित्रं समस्तसन्मङ्गलपूर्णपात्रं।
शृण्वन्ति ये भक्तियुताः पठन्ति सन्मङ्गलास्ते सततं भवेयुः॥

Colophon. इति श्रीप्रपन्नामृते रामानुजचरित्रे भट्टाचार्य्यवेदान्तिसंवादे गोदारङ्गेश्वरकल्याणं नाम नवतितमोऽध्यायः। इति प्रपन्नामृतं समाप्तं। संवत् १८९१।

विषयः। १ अध्याये,—एकदा वैकुण्ठसदने लक्ष्म्या समुपास्यमानस्य "केनोपायेन वैकुण्ठमिमान् जन्तून् नयाम्यहमिति" चिन्तयतो हरेः पुरतः समुपस्थितं फणिराजं समुद्दिश्य पुरा किल लोकसंरक्षणाय मया शङ्खचक्राद्यायुधानि विष्वक्सेनादयश्च प्रेरिताः, तदधुना भवानपि भूमाववतीर्य्य लोकान् रक्षितुमर्हतीति समादेशादिकथनं।

२ये अध्याये,—पूर्व्वसागरस्य पश्चिमतीरे योजनत्रयेण व्यवहिते तोण्डीरमण्डले भूतपुरीति नाम्ना प्रसिद्धा पुरी आसीत्। तत्र हारीतान्वयः केशवनामकः कश्चिद् भागवतोत्तमोऽनपत्यतया नितरां निर्व्वेदमापन्नः प्रतिवसति स्म। अथैकदा सभार्य्योऽसौ चन्द्रग्रहणकाले भगवन्तमुद्दिश्य इष्टिं चकार। भगवानपि तयेज्यया प्रसादमभ्युपगच्छन् "अहं ते पुत्रो भविष्यामीति स्वप्ने तमेवमब्रवीत्। अथ शेषोऽपि चैत्रशुक्लपञ्चम्यां तत्पुत्रत्वेनावतीर्णो रामानुज इति समाख्यामधिजगाम। ततो लक्ष्मणार्य्यापरनामधेयस्य रामानुजस्य अन्यान्यसंस्कारानन्तरं षोड़शे वर्षे रक्षकाम्बया सह विवाहकथनं। अथ पितृमरणोत्तरं तस्य काञ्चीपुरगमनपूर्व्वकं यादवनामकस्य विद्वद्वरस्य समीपे शास्त्राध्ययनकथनञ्च।

३ये अध्याये,—अथ काञ्चीपुरेशकुमारीं ब्रह्मराक्षसोपद्रुतामुपलभ्य तदुपद्रवशान्त्यर्थं यादवस्य सह शिष्यगणैस्तत्र गमनमकृतार्थता च। अथ रामानुजस्य चरणस्पर्शमात्रेण अस्तमितोऽयं ब्रह्मराक्षस इति विज्ञाय राजा तस्मै सुवर्णराशिं प्रददौ। अस्मिंश्च समये रामानुजस्य मातृस्वस्रीयो गोविन्दाभिधानः काञ्चीपुरे तेन सह सि-

विषयः। लित्वा यादवस्य समीपे शास्त्रार्थं चिन्तयन् तस्थौ। अथैकदा यादवेन सत्यज्ञानादिश्रुतिवाक्यानि अपार्थतया व्याख्यातानीत्याकलय्य तेन रामानुजस्य विवादः समजनि।

४–६ष्ठे अध्याये,—अथासौ यादवः शान्तिकमनागच्छतोऽपि रामानुजस्य गुणोत्कर्षमसहमानस्तन्निधनेच्छया भूय एव तं मधुराचरेण वशीकृत्य स्वाभीष्टसिद्धये शिष्यैः परास्तश्च प्रयागमुद्दिश्य प्रचचाल। तत्र गोष्ठारण्ये गोविन्दस्य उपदेशेन ततः पलायितस्यापि तस्य असहायतया अत्यर्थं भीतस्य साहाय्यार्थं भगवान् हस्तिगिरिनाथो लक्ष्म्या सह व्याधमिथुनवेशेन तत्र आविर्बभूव। सोऽपि तदनुग्रहेण पुनः काञ्चीपुरं प्रत्याययौ। अस्मिन्नेव समये यामुनार्य्याभिधेयः कश्चित् सन्न्यासी रङ्गनगरे निवासमकरोत्। स हि सर्व्वसुलक्षणयुक्तं बालकमेकं प्राप्तुकामः सर्व्वेषु देशेषु शिष्यान् प्रेरयामास। अथ ते रामानुजस्य प्रवृत्तिमाकलय्य तत् सर्व्वं गुरवे न्यवेदयन्। अत्रान्तरे गोविन्दोऽपि प्रयागात् प्रत्यागच्छन् कालहस्तिनगरे शिवमेकं प्रतिष्ठाप्य तत्र उवास। अथ काञ्चीपुरं प्रत्यागतोऽसौ यादवो रामानुजप्रभावाद् भीत इव शिष्यमुखेन पुनरेव रामानुजेन सह सख्यं चकार।

७–९मे अध्याये,—अथ यामुनाचार्य्यः रामानुजदिदृक्षया श्रीरङ्गात् काञ्चीपुरं प्रति प्रययौ। ततः कियद्दूरं गत्वा हस्तिगिरिं ददर्श। तत्र स्वशिष्येण काञ्चीपूर्णेन सह मिलित्वा ततो निर्ज्जगाम। अत्रान्तरे हस्तिगिरिनाथं वरदाभिधानं द्रष्टुकामो यादवो रामानुजादिभिः शिष्यैः सह तत्र समाययौ। काञ्चीपूर्णस्तु तद्दर्शनेन आनन्दमासाद्य यामुनाय तेषां परिचयमदात्। अथ सोऽपि रामानुजसौन्दर्य्यामृतं निपीय भूय एव श्रीरङ्गनगरं प्राप। एकदा रामानुजः तैलेन यादवस्य अभ्यञ्जनं कुर्व्वन्नेव तत्कृतं 'कप्यास'मिति श्रुतेरपार्थं निशम्य नितरां सन्तापमधिगम्य च विचारपराजितेन तेन ततो वहिष्कारितो हस्तिगिरिं जगाम। तत्र च काञ्चीपूर्णस्योपदेशवत् कैङ्कर्य्येण वरदार्चनायां निरतो बभूव। अथ वृत्तान्तमिममुपश्रुत्य यामुनाचार्य्यः निजनिर्म्मितां स्तोत्रावलीं समर्प्य स्वान्तेवासिनं पूर्णाचार्य्यं तत्र प्रेरयामास। तत्रैकदा वरदस्य पुरतः पठ्यमानं तत्स्तोत्रमपूर्व्वमिति मत्वा गुम्फितमिदं केनेति जिज्ञासुः रामानुजः पूर्णाचार्य्येण तथा पथि सङ्गतेन महापूर्णेन च समं यामुनाचार्य्यदिदृक्षया रङ्गनगरमुद्दिश्य प्रचचाल। अथ यामुनाचार्य्योऽपि तत्प्रत्युद्गमनाय कावेरीतीरपर्य्यन्तमासाद्य तत्र देहत्यागेन स्वजनान् शोकसिन्धौ निमज्जयाञ्चकार। अत्रावसरे रामानुजोऽपि तत्रोपस्थाय गतजीवितं यामुनदेहं पश्यन्नेव तस्य तदानीन्तनाङ्गुलित्रयसङ्कोचकारणं स्वकर्त्तव्यत्रितयं श्रीभाष्यरचनादिकं प्रतिज्ञाय तदसङ्कोचमापाद्य च पुनः काञ्चीपुरं प्रत्याजगाम।

विषयः। १०–१२ अध्याये,—रामानुजगृहे काञ्चीपूर्णस्य भोजनादिवृत्तान्तवर्णनं। तदुपदेशेन रामानुजस्य पूर्णाचार्य्यदर्शनार्थं पुनरेव रङ्गनगरगमनं। अथ पूर्णाचार्य्येण पञ्चसंस्कारदीक्षितो रामानुजः सस्त्रीकेन तेन सह स्वगृहं प्राप्य ततो द्रविड़ागमादीन् अधीतवान्। एकदा कूपात् जलोत्तोलनकाले पूर्णाचार्य्यभार्य्यया सह रक्षकाम्बायाः कलहः समजायत। अत एव कारणात् भार्य्यासहायः पूर्णाचार्य्यः भूय एव रङ्गनगरं प्रतिययौ। रामानुजोऽपि रक्षकाम्बायां वीतरागो बभूव। अथैकदा हस्तिगिरिनाथमभ्यर्चयन्तं रामानुजमभ्युपेत्य कश्चिद् ब्राह्मणो बुभुक्षामात्मनो विज्ञापयन् "मद्गृहं गम्यतामिति" तेनानुज्ञातः तत्र गत्वा च रक्षकाम्बया तिरस्कृतोऽसौ पुनरेव तत्समीपमाजगाम। अथ विदितवृत्तान्तेन रामानुजेन "भो विप्र त्वमिदं रोचनारञ्जितं वसनं लेख्यञ्चादाय भूय एव तत्पुरतो गच्छ, कथयस्व चैवं तव पितृगृहे विवाहमहोत्सवो भविष्यतीति" कथितो विप्रस्तथा चकार। रामानुजपत्नी तु तत् श्रुत्वा अत्यर्थमानन्दिता यत्नेन तं भोजयामास। अत्रान्तरे रामानुजोऽपि स्वगृहमागतः किमप्यजानन्निव पत्नीमुखात् सर्व्वं विज्ञाय तदुपायेन तां पितृवेश्मनि प्रेरयाञ्चकार।

१३–१५ अध्याये,—अथ रामानुजो विगतस्पृहतया गृहधनादिकं सर्व्वं विहाय हस्तिगिरिनाथस्य प्रसादमुपलभ्य च त्रिदण्डादिग्रहणेन सन्न्यासं चकार। अत एव काञ्चीपूर्णेन सादरं गृहीतोऽसौ 'यतिराज' इति समाख्यान्तरमधिगम्य तत्र मठस्वामी बभूव। समयेऽस्मिन् रामानुजस्य भागिनेयो दाशरथिस्तथा अनन्तभट्टतनयः कूरनाथस्च हस्तिगिरिमासाद्य यतिराजस्य अन्तेवासिनौ बभूवतुः। अथैकदा यादवाचार्य्यः हस्तिगिरिनाथदर्शनार्थं रामानुजाश्रमं जगाम। तत्र हि शङ्खचक्राद्यङ्कितं रामानुजकलेवरं दृष्ट्वा तं प्रोवाच। भोः किमिदमवैदिकमनुतिष्ठसि कुतश्च त्वया निर्गुणं ब्रह्म सगुणतया स्थापितमित्यभिहितो यतिराजस्तदुत्तरदानाय कूरेशमादिदेश। सोऽपि श्रुत्यादिप्रमाणैः स्वपक्षं समर्थ्य यादवं पराजिग्ये। ततश्च काञ्चीपूर्णस्य उपदेशात् यादवाचार्य्यः शरणत्वेन रामानुजं संश्रितवान्। स च तस्मै सन्न्यासं दत्वा गोविन्ददास इति नाम्ना आजुहाव। अथ गोविन्ददासो यतिवराभ्यनुज्ञया यतिधर्म्मसमुच्चयाख्यं ग्रन्थं निर्म्माय वैष्णवं लोकं प्रययौ।

१६–२० अध्याये,—अथ यामुनाचार्य्यपुत्रो वररङ्गो रामानुजानयनार्थं हस्तिगिरिं प्रजगाम। तत्र चाभिनयप्रदर्शनादिना सन्तोषितात् वरददेवादभीष्टप्राप्तिपूर्व्वकं रामानुजं गृहीत्वा रङ्गनगरं प्रत्यागत्य च रङ्गेशाय तमुपदीचकार। अथ रङ्गनाथाद्विभूतिद्वयलाभपूर्व्वकं यतिराजस्तत्र अवस्थितिञ्चक्रे। अत्रावसरे रामानुजमातुलपुत्रस्य शैवधर्म्मरतस्य गोविन्दस्य वेङ्कटाद्रिवासिना श्रीशैलपूर्णनामधेयेन वैष्णव-

विषयः। यतिना सार्द्धं शास्त्रार्थोऽभूत्। तत्र पराजितस्य गोविन्दस्य सन्न्यासग्रहणपूर्व्वकं श्रीशैलपूर्णचरणाश्रयणकथनं। अथ पूर्णाचार्य्योपदेशेन यतिराजस्य चरमतत्त्व-जिज्ञासया गोष्ठीपुरमष्टादशकृत्वः गत्वापि गोष्ठीपूर्णाचार्य्यादभीष्टमलब्ध्वा परि-तप्तस्य च तस्य गोष्ठीपूर्णादेशेन पुनस्तत्र गमनपूर्व्वकं मन्त्रार्थप्राप्तिकथनं।

२१-२२ अध्याये,—यथा गोष्ठीपूर्णेन निषिद्धोऽपि रामानुजः केषुचिन्मन्त्रं कथयामास। स ह्येतद्विज्ञाय तमाहूय च प्रोवाच। भोः कथय गुरुद्रोहकरणस्य किं फलं? रामानुजः प्राह नरकगमनमिति। गोष्ठीपूर्णः पुनराह एवं ज्ञात्वा कथं त्वया तदनुष्ठितं। यतिराजेनोक्तं,——

'पतिष्ये एक एवाहं नरके गुरुपातकात्। सर्व्वे गच्छन्तु भवतां कृपया परमं पदम्' ॥

इति। निशम्यैतत् गोष्ठीपूर्णो नितरां प्रीतिमावहन् हर्षभरेण 'मन्नाथ' इति तस्य नामान्तरं विधाय व्याजहार,—अद्यारभ्य लोकेऽस्मिन् वैष्णवदर्शनमिदं रामानुजार्य्यसिद्धान्तमिति ख्यातं भविष्यतीति। अथ दाशरथिः यतिवरस्यादेशेन पूर्णाचार्य्यसुतायाः गृहकर्म्मकरणार्थं तस्याः श्वशुरालयेऽवस्थानञ्चकार। तत्रैकदा केनचित् श्रुतिविरुद्धार्थकारिणा वैष्णवेन सह विचारे लब्धजयश्रीरसौ भूय एव रामानुजस्य चरणावभ्युपेत्य वैष्णवदास इति नामान्तरं प्राप। अथ रामानुजपुत्रस्य सुन्दरवाहोः मालाधराद्दीक्षादिग्रहणकथनं। तत्र मालाधरप्रमुखात् रामानुजेन शठकोपाचार्य्यकृतसहस्रगीतेर्व्याख्याश्रवणञ्च।

२४-२७ अध्याये,—रामानुजस्य गद्यत्रयरचनाकथनं। अथ रङ्गनाथसेवाद्रव्यापहारकाणां बन्धनक्लिष्टानां रामानुजनिधनार्थं तस्मै विषान्नदानं, तस्य च ततः परित्राणादिकथनञ्च। अथैकदा यज्ञमूर्त्तिरिति श्रुतः कश्चिन्मायावादी कृतसन्न्यासोऽपि दिग्विजयार्थं प्रवर्त्तमानः सह रामानुजेन शास्त्रार्थं कर्त्तुमनाः रङ्गनगरमाजगाम। स हि अष्टादशदिनानि यावत् शास्त्रार्थं कृत्वा रामानुजप्रभावेण विमुग्धोऽसौ तच्छिष्यतां स्वीचकार। रामानुजोऽपि ब्रह्मनिर्गुणत्ववादनिरसनमद्वैतवादादिखण्डनञ्चोपदिश्य तं भूय एव शिखासूत्रादिकं ग्राहयामास। अपि च तस्मै देवराज—देवमन्नाथ-मन्नाथेति नाम त्रयं प्रदाय मठेऽन्यस्मिन् तं स्वामिनं चकार। अथ तत्र पुण्याख्यनगरात् वैष्णवानामनन्ताचार्य्यादीनामागमनकथनं। ततो रामानुजाज्ञया देवराजो द्रविड़भाषया ज्ञानसारप्रमेयसारेत्यभिधानं ग्रन्थद्वयं चकार। तथा तदाज्ञया अनन्ताचार्य्यो वेङ्कटगिरिगमनपूर्व्वकं तत्र वृन्दावनं विधाय वेङ्कटेशस्य रामानुज इति नामान्तरञ्च कृत्वा तत्र वासमकरोत्।

२८-३० अध्याये,—अथ रामानुजः वेङ्कटाद्रिगमनपुरःसरं वेङ्कटेशं समभ्यर्च्य दिशमुत्तरां गन्तुकामस्तत्र पथिस्थितां देहलीनगरीं प्राप्य त्रिविक्रममवन्दत।

विषयः। ततोऽसा अष्टसहस्राख्यं ग्रामं प्राप्य वरदाचार्य्ययज्ञेशनामानौ स्वशिष्यौ विहितप्रवृत्ती चकार। अथ यतिराजः केनाप्यपराधेन यज्ञेशमुखसन्दर्शनमविधाय वरदस्य गृहं प्रययौ। तत्र अनुपस्थितेऽपि तस्मिन् तद्गृहिण्याः भक्त्यतिशयदर्शनेन अत्यर्थं सन्तोषमापन्नोऽसौ भोजनादिकं व्यधात्। समनन्तरञ्च ततो हस्तिगिरिं प्राप्य काञ्चीपूर्णादिभिः सह साक्षात्कारं विधाय च कापिलतीर्थमुद्दिश्य प्रचचाल। तत्र चोपस्थितोऽसौ कञ्चित्कालमुवास। अथ तद्देशाधिपतिः विट्ठलदेवो रामानुजस्य शिष्यत्वमभ्युपगम्य तस्मै तोण्डीरमण्डलादिग्राममुपजहार। अतश्च यतिवरस्य वृषाचल-रङ्गनगरादिवृत्तान्तकीर्त्तनं।

२१-२२ अध्याये,—अथ यदा रामानुजेन बहुशोऽनुरुद्धोऽपि तन्मातुलपुत्रो गोविन्दो गार्हस्थ्यं नाभ्यनन्दत, तदा तस्य सन्न्यासाश्रमग्रहणस्य वृत्तान्तकथनं। अथ कूरेशमात्रसहायस्य रामानुजस्य शारदापीठगमनानन्तरं तत्रत्यान् पण्डितान् विजित्य ततो बौधायनकृतब्रह्मसूत्रवृत्तिपुस्तकमादाय रङ्गनगरं प्रत्यागच्छतस्तस्य अनुगामिनः शारदापीठीयविबुधाः बलादेव तत्पुस्तकं सङ्गृह्य शारदापीठमध्ययुः। तदनेनात्यर्थं विषादमापन्नस्य रामानुजस्य पुरतः कूरेशेनोक्तं, भगवन्! मया खलु रात्रिकालेषु तत् पुस्तकं तत्त्वतो दृष्टं, भवत्कृपया तत् सर्व्वमद्यापि हृदये लिखितमस्तीति। एतच्छ्रुत्वा रामानुजो बौधायनवृत्तिलिपिकरणाय तमादिदेश। समनन्तरञ्च रामानुजो बौधायनमतानुसारेण श्रीभाष्यं, वेदान्तदीपं, वेदान्तसारं, वेदार्थसङ्ग्रहं, गीताभाष्यञ्च रचयाञ्चकार। अथ बहुभिः शिष्यैः परिवृतस्य तस्य शास्त्रार्थेन दिग्विजयार्थं प्रयाणवर्णनं। तत्र चोलमण्डल-पाण्ड्यमण्डल-कुरुकानगरादिस्थितानां पण्डितमण्डलीनां विचारपराजितानां रामानुजसमीपात् कैङ्कर्य्यधर्म्मग्रहणकथनं। ततो रामानुजस्य कुरङ्गनगराधिपतिं दीक्षितं विधाय केरलदेशगमनकीर्त्तनं।

२४-२६ अध्याये,—अथ रामानुजस्य द्वारका मथुरा-सालग्राम-साकेतनगर-वदरिकाश्रम-नैमिषारण्य-वृन्दावनादिगमनकथनं। अथासौ पुनरेव शारदापीठमाजगाम। तत्र वाग्देवी आविर्भूय 'कप्यास्यश्रुतितात्पर्य्यं वदेति' स्वयमेव तं पप्रच्छ। अथ तत्कृतार्थश्रवणेन प्रसादमापन्ना देवी श्रीभाष्यं स्वशिरसि संस्थाप्य सङ्गृह्य च पाणिभ्यां तत्पाणियुगलं भाष्यकार इति तन्नामकरणं विदधे। तत्र भाष्यकारात् तत्रत्यानां पण्डितानां पराजयादिकथनं। अनन्तरं पुरुषोत्तमक्षेत्रगतस्य तस्य प्रच्छन्नसौगतगणविजयानन्तरं रामानुजाख्यं मठं निर्म्माय तत्र अवस्थानकथनं। अथ स पाञ्चरात्रानुसारेण जगन्नाथस्य नित्यपूजादिकं कारयितुमनाः तदर्च्चकानाहूय तथा आदिदेश। तेऽपि तत्रासम्मताः वृत्तान्तमिमं जगन्नाथाय

विषयः। निवेदयामासुः। अथ भगवान् रामानुजेन पूर्व्वं तथा सम्प्रार्थितोऽपि तं ततो निवर्त्तनाय अनुरुरोध। यदा खलु स्थिरप्रतिज्ञोऽसौ स्वव्यवसायात् न निवृत्तो बभूव। तदा निशायां निद्रितं तं योगमायया पुरुषोत्तमक्षेत्रात् कूर्म्मक्षेत्रं प्रेरयाञ्चकार। अथ प्रभातकाले विबुद्धोऽसौ कूर्म्मक्षेत्रमिदमिति विज्ञाय विस्मयमागतः श्रीकूर्म्मनाथं समाराध्य तत्र कतिचित् दिनानि तस्थौ। ततस्तस्य सिंहाचलाद्दोवलगरुड़ाचलादिगमनकथनं। अथ तेन पुनरेव वेङ्कटाचलगमनपूर्व्वकं ततः शैवानां निर्व्वासनकरणकथनं।

३७–३९ अध्याये,—कूरेशस्य सर्व्वसम्पत्परित्यागानन्तरं स्त्रीमात्रसहायस्य श्रीरङ्गनगरे नित्यवासकथनं। अथ तत्र रङ्गेशप्रसादात् पराशरव्यासयोरंशेन कूरेशस्य यमजौ पुत्रावजायातां। प्रवृत्तिमिमामुपलभ्य रामानुजस्तद्गृहं गत्वा प्रथमस्य पराशर इति द्वितीयस्य च श्रीरामदेशिकः व्यासश्चेति तयोः नाम चक्रे अत्रावसरे गोविन्दस्यापि पुत्रो व्यजायत, रामानुजस्तु पराङ्कुश इति तन्नामकरणं विदधे। अथ रङ्गेशेन अपत्यनिर्व्विशेषतया प्रतिपालितस्य पराशरस्य विवाहादिकथनञ्च।

४०–४३ अध्याये,—अथ रामानुजस्य कृपया मथुरावास्तव्यस्य धनुर्द्दासस्य सह भार्य्यया वैष्णवत्वसिद्धिवर्णनं। एकदा रङ्गेश्वरस्य प्रीत्यर्थं महान् उत्सव आसीत्। तत्र यतीश्वरः स्वयमेव धनुर्द्दासहस्तमालम्ब्य स्वयमेव महोत्सवं प्रदर्श्य च पुनरागमनसमये तेन सह स्वमन्दिरं प्रविवेश। अथ कुतोऽयं धनुर्द्दासः यतिपतिनैवं सम्मानित इति जिज्ञासूनां वैष्णवानां पुरतो यतिपतिना तस्य तत्पत्न्याः हेमाङ्गनायाश्च गुणकृतोत्कर्षप्रकटनकथनं। अथ गोष्ठीपुरेशः मूकाय निजगुरुविग्रहं प्रदर्श्य तस्मै मोक्षोपायं कथयामासेति वृत्तान्तकीर्त्तनं। चोलदेशाधिपतेः क्रिमिकण्ठस्य उत्पत्त्यादिकथनञ्च।

४४–४८ अध्याये,—क्रिमिकण्ठस्य चित्रकूटराज्यशासनकथनं। शैवधर्म्मश्रेष्ठत्वेन तत्तत्लेखनप्रचारादिकथनं। अथ क्रिमिकण्ठस्य प्रार्थनया तद्राज्यमुद्दिश्य पश्चिमाशाभिमुखं प्रचलितस्य रामानुजस्य व्याधकृतार्चनामङ्गीकृत्य चेलाञ्चलाम्बागृहगमनकथनं। तदनुग्रहेण च चेलाञ्चलाम्बाभर्त्तुः पञ्चसंस्कारप्राप्तिवर्णनं। रामानुजात् बौद्धानां पराजयवर्णनं। अथ भक्तनगरे सार्द्धं शिष्यवृन्देन निवसतस्तस्य स्वप्नदर्शनानन्तरं भगवन्मूर्त्त्युद्धरणार्थं यादवाचलगमनकथनं। १०१२ शकाब्दे चन्द्रशुक्लचतुर्द्दश्यां रामानुजस्तत्र नारायणप्रतिमां प्रतिष्ठापितवान्। अथ रामप्रियनामकस्य नारायणविम्बस्य दिल्लीशभवने अवस्थितिकथनं। अथ विदिततद्वृत्तान्तो रामानुजो दिल्लीशं अभ्युपेत्य तदनुमोदनेन रामप्रियस्य 'सम्पत्सुत' इति नामान्तरं रचयां। अनन्तरं दिल्लीशगृहात् रामप्रियस्य आनयनकाले दिल्लीशतनयापि राम-

विषयः। प्रियविरहमसहमाना तेन सह यादवाचलमाजगाम। अथ तत्र रामप्रियैक्यं गतायास्तस्या अर्चारूपेण अवस्थानादिकथनं। अत्रान्तरे वृत्तान्तमिममद्भुतं निशम्य कवीरनामकस्य कस्यचित् यवनसाधोः तत्र गमनपूर्व्वकं श्रुतमोक्षोपायस्य च पुरुषोत्तमक्षेत्रगमनानन्तरं कुक्कुररूपधरस्य भगवतः प्रसादभोजनात् मुक्तिप्राप्तिकथनञ्च। अधुना यादवाचलस्य 'यतिशैल' इति नामकरणकथनं।

४९–५९ अध्याये,—अथ कूरेशकृतवैष्णवस्थानविनाशविवरणकथनं। तिल्लगोविन्दराजप्रतिष्ठाविवरणं। अथ अन्धीभूतस्य कूरेशस्य रामानुजोपदेशात् भगवत्स्तवनेन पुनश्चक्षुःप्राप्तिकथनं। विष्णुचित्तसुतायाः गोदायाः रामानुजाद्भीष्टप्राप्तिकथनं। श्रीरङ्गपत्तने निवसतो रामानुजस्य चतुःसप्ततिसङ्ख्यकानां प्रधानशिष्याणां विवरणकथनं। रामानुजाष्टोत्तरजातनामस्तोत्रकथनं। रामानुजशिष्यस्य आन्ध्रपूर्णस्य माहात्म्यादिकथनं। तदनुज्ञया अनन्तार्य्यस्य वृषाचलावस्थितिकथनं। कूरेशस्य शेषदशाकीर्त्तनं, रङ्गेशकृपया परमपदप्राप्तिकथनञ्च। अथ रङ्गेश-वेङ्कटेश्वर-वरदसुन्दर-वकुलाभरण-नाथमुनि-यामुनाचार्य्य-वररङ्गप्रभृतिप्रकाशितरामानुजवैभववर्णनं। शठकोपाचार्य्यस्य जन्मादिवृत्तान्तकीर्त्तनं। पूर्णाचार्य्यकृतरामानुजमाहात्म्यवर्णनञ्च।

६०–६५ अध्याये,—कृष्णग्रामाधिपस्य बालस्वामिनः विवरणं। अथैकदा कावेरीतीरे वैष्णवानां महती गोष्ठी बभूव। तत्र मोक्षमार्गोपदेशप्रसङ्गेन रामानुजमाहात्म्यवर्णनं। नारायणपुरवासिनो 'मासभद्र' इति विश्रुतस्य वैष्णवस्य विवरणकथनं। यथा सङ्ख्यातीतेष्वपि भगवदवतारेषु नृसिंह-राम-कृष्णानां प्राधान्यं, तथा अष्टोत्तरशतेष्वपि दिव्यदेशेषु श्रीरङ्गनगः, वेङ्कटगिरिः, हस्तिगिरिः, यादवगिरिश्चेति चत्वारो मुख्याः बभूवुरिति वचनमाकर्ण्य नृसिंहादीनां प्राधान्ये कारणजिज्ञासूनां पुरतो रामानुजेन तत्तन्निदानकथनं। एवं व्यास-पराशर-शुकशौनकादीनां प्राधान्ये कारणनिरूपणं। तथा वेदानामर्थानाहृत्य शठकोपाचार्य्यैः द्राविड़भाषया ग्रन्थांश्चकारेतिवृत्तान्तकीर्त्तनं।

६६–७५ अध्याये,—सर्व्वेभ्य आचार्य्येभ्यो रामानुजस्य प्राधान्यकीर्त्तनं। आचार्य्यशब्दनिर्व्वचनादिकं। प्रपन्नगायत्रीकथनादिकं। रामानुजस्य १२० विंशत्युत्तरशतवर्षजीवितकालनिरूपणं। अथ रामानुजः स्वजनान् चिरविरहविधुरान् कर्त्तुमनाः तानाहूय भगवत्कैङ्कर्य्यमेव मोक्षोपाय इति उपदिदेश। आदिदेश च तेषां कर्त्तव्याकर्त्तव्यनिर्णयपुरःसरं सम्यगनुष्ठानं। अथ ते तदनुज्ञया भूतनगरे तदर्चाप्रतिष्ठां विदधिरे। अथ रामानुजः रङ्गेशदास्यसाम्राज्ये पराशरमभिषिच्य माघशुक्लदशम्यां परमं पदं प्राप। अतः परं दाशरथिः पूर्णाचार्य्यः गोविन्दः कुरुक-

विषयः। स्वेति चत्वारः प्रधानकल्पा आसन्। गोविन्दस्य परलोककथनं। पराशरकृतमाया-वादिपराजयकथनं। माधवदासस्य वृत्तान्तकथनं। स हि सहस्रणामभाष्यं विष्णु-पूजाक्रमं, अष्टश्लोकीं, श्रीशस्तुतिं, रत्नकोषञ्चेति ग्रन्थपञ्चकं कृतवान्। पूर्व्वाचार्य्याणां द्राविड़भाषया ग्रन्थरचनाकारणकथनं। तत्र अगस्त्यविश्वकर्म्मणोरन्योन्यं शापदान-वृत्तान्तकीर्त्तनं। श्रीवैष्णवस्य द्राविड़ाम्नायपठनावश्यकताकथनं। सङ्क्षेपेण पूर्व्वा-र्य्याणां चरितकीर्त्तनमुखेन लक्ष्म्याः द्रविड़ेषु गोदारूपेण अवतारकथनं।

७६-९० अध्याये,—अथ कासारादीनां जन्मकथनं। तेषां देहलीनगरे भगव-द्दर्शनवृत्तान्तकथनं। भक्तिसारस्य जन्मादिकथनं। फणिकृष्णस्य जन्मादिकथनं। भक्तिसारस्य द्रविड़भाषया ग्रन्थप्रणयनकथनं। तत्र भगवता भक्तिसाराय महदाद्य-तत्त्वोपदेशदानकथनं। भक्तिसारात् रुद्रस्य पराजयकथनं। भक्तिवैभवातिशय-वर्णनं। कुलशेखरस्य जन्मादिकथनं। तत्र तत्कृतश्रीरामप्रत्यक्षीकरणादिवृत्तान्त-कीर्त्तनं। भट्टनाथस्य जन्मादिकथनं। पद्मराजस्य जन्मादिविवरणकथनमुखेन तत्सभायां विष्णुतत्त्वनिरूपणवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च॥

No. 1732. आनन्दलहरीटीका।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 78. Lines, 8 on a page. Extent, 1,463 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1836. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábád. Kálícharaṇa Upádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Ánandalaharí-ṭíká. A commentary on S'añkara Áchárya's hymn to S'iva. By Narasiñha. The great peculiarity of this commentary is, that it explains the text in two different ways; in one way proving that it is a hymn in praise of Bhavání, and in another way making Vishṇu the subject of its praise. Ordinarily the text is understood to have been written in honour of S'iva.

Beginning. वारंवारमुदारसस्मितमुखः शिक्योपरिस्थापितं
हारं हारमुदूखले परिगतो हैयङ्गवीनं हठात्।
आयान्तीं पुरतो विलोक्य जननीमादाय यष्टिं करे
धावं धावमिह प्रकाशितभयं पायात् समायार्भकः॥

कह्लारोत्पलकैरवाम्बुजदल++न्दसन्मञ्जरीः
कोदण्डं करपङ्कजेन दधतीं पुण्ड्रेक्षु++ङ्गवं ।
सौवर्णाङ्कुशपाशपाणिमरुणामारक्तवस्त्रावृता-
मातामाम्बुजसंस्थितां त्रिनयनां चन्द्रार्द्धचूड़ां भजे ॥
प्रणम्य शङ्कराचार्य्यचरणाम्बुरुहद्वयं ।
आनन्दलहरीस्तोत्रं विष्णुपक्षेऽपि लक्षयेत् ॥
तत्र भवानीपक्षे,—ननु हरिहरविरिञ्च्यादिदेववृन्दमपास्य किमिति कात्यायनी-
स्तुतेराचरणमिति मिथ्याशङ्कामपनिनीषुराह । शिवः शक्त्येति ।

End. जननीति सम्बोधनं वा । १०२ ।
अथास्मदीयमवलोक्य ततोऽपि सम्यगर्थान्तरं समधिगम्य न निन्द्यमेतत् ।
अत्यन्तदुर्गमतरे पथि सञ्चरन्तः श्लाघ्या भवन्ति कवयः पुरतः प्रयाताः ॥
भेदो न ते जननि चास्ति जनार्द्दनेन वैकुण्ठनाथपरतापि कृतात्र तेन ।
मातर्भवानि करवाणि ततोऽत्र काकुं माकुण्ठितोऽस्तु मयि ते करुणाकटाक्षः ॥

Colophon. इति श्रीनरसिंहविरचिता आनन्दलहरीटीका समाप्ता । श्रीरस्तु ।
संवत् १८३६ । फाल्गुणे ।

विषयः । शङ्कराचार्य्यकृतानन्दलहर्य्या भवानीपक्षे विष्णुपक्षे च व्याख्यानं ।

No. 1733. पदार्थादर्शः ।

Substance, country-made paper, 12½ × 4 inches. Folia, 142. Lines, 8 on a page. Extent, 5,781 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Teghora, Post Lálgolá, Zilá Murshidábád. Devadatta Trevedí. Appearance, old. Prose. Correct.

Padárthádars'a. A commentary on the Sarádá-tilaka,—a Tantra. By Rághava Bhaṭṭa. The Tantra is in great repute in the North-Western Provinces, and appealed to as an authority of great weight, though it forms not one of the 64 original Tantras.

Beginning. श्रीकण्ठं निजताण्डवप्रबलताप्रोद्दामसोदोदयं
पश्यन्त्याः कुतुकाङ्कितप्रियतया सञ्जातभावं मुहुः ।
मन्दान्दोलितदुग्धसिन्धुलहरीलीलालसं लोचनं
प्राप्तालोकनमातनोतु +++ भूतिं भवान्याः शुभं ॥

संसेवनीयस्त्वषिभिः सनकादिमुख्यैर्योगेरगम्यमविनश्वरमादिभूतं ।
संसारकृन्निगमसारविचारसारं सौरं महो मनसि मे मुदमादधातु ॥
भद्राय भवतां भूयाां भारती भक्तिभाविता ।
स्मृतेरुज्जृम्भते यस्या वाग्विलासोऽतिदुर्लभः ॥
शारदातिलके तन्त्रे गुरूणामुपदेशतः ।
पदार्थादर्शटीकेयं राघवेण विरच्यते ॥
सम्प्रदायागतं किञ्चिद् भणितागमसम्मतं ।
यदुक्तमत्र तत् सन्तो विचारयितुमर्हथ ॥
अथेश्वरः सर्व्वा अपि श्रुतीः भवपाशबद्धानां स्वर्गाय मुक्तये च समुपदिशन्ति स्म । अन्येषां स्मृतिशास्त्रादीनां तन्मूलकत्वेन तदर्थप्रतिपादकत्वेन च प्रामाण्यमिति सुप्रसिद्धतरं ॥ इत्यादि ।

End. मङ्गलादीनि मङ्गलमध्यानि मङ्गलान्तानि च शास्त्राणि प्रथन्ते वीरपुरुषकाणि भवन्ति आयुष्मत्पुरुषकाणि चेति भगवत्पतञ्जलिवचनात् । मद्दनीयां गिरं पूजनीयां गिरम् ।

Colophon. इति श्रीराघवभट्टविरचिता पदार्थादर्शटीका सम्पूर्णा । शुभम् ।

विषयः । लक्ष्मणदेशिकेन्द्रकृतशारदातिलकव्याख्यानं ।

No. 1734. तीर्थकौमुदी ।

Substance, country-made paper, 18 × 3½ inches. Folia, 148. Lines, 7 on a page. Extent, 4,244 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Teghora, Post Lálgolá, Zilá Murshidábád. Devadatta Trivedí. Appearance, very old. Prose and verse. Correct.

Tírtha-kaumudí. A dissertation on sacred places of pilgrimage. By S'rísiddhántavágís'a Bhaṭṭáchárya. The work opens with a thesis on tírthas or sacred pools, how they attain their sanctity, and the reasons why they should be visited. Then follows a disquisition on the question, Who derives the benefit of visiting tírthas? Rules are then given regarding the duties to be observed when starting on a pilgrimage, what should be done, and what avoided in the way, the religious duties to be gone through at sacred pools, the importance of s'ráddha and tarpaṇa on such occasions, and what should be par-

ticularly avoided. Then come detailed notes on all the leading places of Hindu pilgrimage in India.

Beginning. गौरी दृगालोकनहीनलज्जं सञ्जातनानाविधभावजातं ।
वन्दे विरोधस्मृतिभूतभीत्या पञ्चाननं पञ्चशरप्रपञ्चं ॥
सञ्चिन्तयामि सततं कमनीयमूर्त्तिं कान्ताः कथाः श्रुतिपथं मम ते विशन्तु ।
रम्यं +++ खलु नाम मदीयमौलौ मातर्भवानि करवाणि पदारविन्दे ॥
पुराणस्मृतितन्त्राणि विलोक्य बहुसङ्ग्रहान् ।
नत्वा गणेशं वागीशस्तनुते तीर्थकौमुदीं ॥
अथ तीर्थानि । गारुड़े । सूत उवाच । सर्व्वतीर्थानि वक्ष्यामि गङ्गां तीर्थोत्त-
मोत्तमां । इत्यादि ।

End. अत्र त्यजन्ति ये प्राणान् जलाग्निस्थलगोचरे ।
तेऽपि स्वर्गमथाप्यादौ +++ चित्तमर्हति ॥
सम्मानं विविधं धनञ्च लभते यः कामरूपेश्वराद्
यः स्वान्ते +++ नितान्तममले नारायणं कारणं ।
यस्योर्व्वीकविता निसर्गमधुरा सत्तर्कगर्भा गिरो-
वागीशस्य मनोरमा कृतिरियं तस्यास्तु सत्प्रीतये ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायभट्टाचार्य्यश्रीसिद्धान्तवागीशविरचिता तीर्थकौमुदी समाप्ता

विषयः । तीर्थनिरूपणं । तीर्थफलभागिनिरूपणं । तीर्थेषु वर्ज्जनीयकथनं । गङ्गागर्भनिरूपणं । विशेषयात्राफलकीर्त्तनं । तीर्थयात्राविधिकथनं । यात्रादिने नान्दीश्राद्धविधानं । तद्दिने पार्व्वणश्राद्धं कर्त्तव्यमिति व्यवस्थापकानां गणेश्वरमिश्रविद्यापत्युपाध्यायवाचस्पतिमिश्राणां मतदूषणञ्च । तीर्थयात्रायां कर्त्तव्यानि । तत्र निषिद्धानि च । तीर्थस्नानविधिकथनं । तर्पणनिरूपणं । तत्र तिथिविशेषे ग्रहणादौ च गङ्गादिस्नानविधानकथनं । प्रयोगादिकथनञ्च । अर्द्धोदयादियोगलक्षणं नीलीरक्तादिवस्त्रपरित्यागकर्त्तव्यताविधानं । तीर्थश्राद्धविधानं । तीर्थे उपवासविधिकथनं । मुण्डनविधानकथनञ्च । तीर्थयात्रोत्तरं तत्र प्रवेशविधिकथनं साधारणतः सकलतीर्थविधिकथनं । कामरूपतीर्थमाहात्म्यकथनं । कामरूपनिर्णयः । तत्र यात्राप्रयोगकथनञ्च । कामरूपवायव्यभागतीर्थविधिः । एवं नैर्ऋतोत्तरादिभागस्थतीर्थविधानकीर्त्तनं । तत्र तत्र गयादितीर्थविधानकथनञ्च ।

No. 1735. प्रायश्चित्तेन्दुशेखरः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 92. Lines, 8 on a page. Extent, 1,876 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1838. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábad. Kálicharana Upádhyáya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Práyas'chittendū s'ekhara. An epitome of all the offences for which expiations have been ordained in the Smṛitis, and the nature and mode of performance of those expiations. By Nágojí Bhaṭṭa, son of S'iva Bhaṭṭa by Satí Deví. The author was a distinguished grammarian, and author of a great number of works on grammar and law, besides several commentaries. The offences noticed are all domestic and civil, and not religious arising from omission or flaws in the performance of Vedic rites. The work is one of a series of texts on the Smṛiti.

Beginning. नत्वा सतीं शिवं ढुण्ढिं भारतीं पितरौ तथा ।
नागोजीः कुरुते रम्यं प्रायश्चित्तेन्दुशेखरं ॥
तत्र प्रायश्चित्तलक्षणं । यद् यथाविध्यनुष्ठानादुपचितमशुभं नाशयत्येव तत् प्रायश्चित्तं ।

End. गङ्गास्नानविष्णुस्मरण-तन्नामजपादिकं सर्व्वपापप्रायश्चित्तमिति सर्व्वेष्टसिद्धिः ॥

Colophon. इति शिवभट्टसुतसतीगर्भजनागोजीभट्टकृतप्रायश्चित्तेन्दुशेखरः समाप्तः ।
संवत् १८३८ ।

Subject. प्रायश्चित्तस्वरूपविचारः । संवत्सरं प्रायश्चित्ताकरणे व्यवस्थाकथनं । प्रायश्चित्तं यथोक्तमेव वाच्यं स्नेहलोभादिना अनुग्रहकरणे प्रत्यवाय इति निरूपणादिकं । कामतः प्रायश्चित्तादिभेदकथनं । जातिभ्रंशकरपापनिरूपणं । महापातकोपपातकादिनिरूपणं । सुरापानतुल्यपातित्यजनकक्रियानिरूपणं । एवं स्वर्णस्तेयादितुल्यपातकादिनिरूपणञ्च । ज्ञानतो ब्रह्महत्यादिकर्म्मविपाककीर्त्तनं । कृच्छ्रादिव्रतलक्षणं । दशविधनियमकीर्त्तनं । प्रायश्चित्तपूर्व्वाहकृत्यं । अनुतापादिविधानं । सर्व्वपापप्रायश्चित्तकथनं । अभ्यासे प्रायश्चित्तविधिकीर्त्तनं । गोवधप्रायश्चित्तकथनं । नीलीरञ्जितवसनधारणादौ प्रायश्चित्तं । रजस्वलादिगमने दिनभेदेन प्रायश्चित्तभेदनिरूपणं । गर्भाधानादिचूड़ाकरणान्तसंस्कारे दिवास्वप्ननग्नस्त्रीदर्शनादौ प्रायश्चित्तकथनं । निषिद्धकाष्ठेन दन्तधावने प्रायश्चित्तकथनं । गृहीतव्रतस्य प्रमादादिना भङ्गे प्रायश्चित्तकथनं । विप्रस्य शूद्रादिवृत्त्या धनार्ज्जने प्रायश्चित्तं । शूद्रस्य द्विजवृत्त्या-

विषयः। वलम्बने प्रायश्चित्तं। देवागारशिलादिना खगृहकरणे प्रायश्चित्तं। निषिद्धदिने दन्तधावने प्रायश्चित्तं। विवाहात् पूर्व्वं कन्याया रजोदर्शने प्रायश्चित्तं। सुराघ्राण-सुरापानादौ प्रायश्चित्तं। नित्यस्नानमकृत्वा भोजनादौ प्रायश्चित्तं। भार्य्यया सोदरा-दिना वा सार्द्धं भोजने प्रायश्चित्तं। पूर्व्वदिनभुक्तस्य वमने प्रायश्चित्तं। गोमांसादि-भक्षणे प्रायश्चित्तं। पलाण्डुभक्षणादौ प्रायश्चित्तं। भोजनानन्तरं विट्स्पर्शादौ प्राय-श्चित्तं। रजककर्म्मकारादीनामुच्छिष्टस्पर्शे प्रायश्चित्तं। उच्छिष्टभोजनादौ प्रायश्चित्तं। कुष्ठिकुनख्यादिस्पृष्टान्नभोजने प्रायश्चित्तं। यज्ञोपवीतच्छेदनादौ प्रायश्चित्तं। काष्ठ-वस्त्रादिना हीनशूद्रस्पर्शे प्रायश्चित्तं। चण्डालादिदर्शनप्रायश्चित्तं। चण्डालगृह-प्रवेशे प्रायश्चित्तं। चण्डालादिभाण्डसंस्पृष्टाम्बुपानादौ प्रायश्चित्तं। मक्षिका-केशादि-दूषितान्नभोजने प्रायश्चित्तं। विड़ाल-काकाखुगवाद्युच्छिष्टभोजने प्रायश्चित्तं। आपदि विप्रस्य शूद्रगृहभोजने प्रायश्चित्तं। विष्णुनिवेदितभक्षणे प्रायश्चित्तं। शूद्रशवानु-गमनादौ प्रायश्चित्तं। आत्मघातकपुत्रेण प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यमिति कथनं। उच्छिष्ट-विप्रस्य अनुच्छिष्टशूद्रस्पर्शे प्रायश्चित्तं। उच्छिष्टस्य सूर्य्यादिदर्शने प्रायश्चित्तं। उच्छिष्ट-तैलाभ्यक्तादीनां मूत्रत्यागे प्रायश्चित्तं। रजस्वलानियमविधानं। जातिभ्रंश-करपापानुष्ठाने प्रायश्चित्तं। अपात्राय कन्यादानप्रायश्चित्तं। गोवधादिप्रायश्चित्तं। रोधादिप्रायश्चित्तकथनञ्च। गोवधापवादः। व्रात्यलक्षणं। तत्र प्रायश्चित्तविधाना-दिकं। स्तेयप्रायश्चित्तं। ऋणानपाकरणप्रायश्चित्तं। परिवेदनप्रायश्चित्तं। भृतकाध्या-पनप्रायश्चित्तं। परदारकरणे प्रायश्चित्तं। मनुष्यादिवधप्रायश्चित्तं। स्त्र्यादिवधप्राय-श्चित्तं। वृक्षच्छेदनप्रायश्चित्तं। कुक्कुरादिदंशने प्रायश्चित्तकथनं। व्रतभङ्गादिप्रायश्चित्तं मिथ्याभिशंसने प्रायश्चित्तकथनं। पुत्रविक्रयप्रायश्चित्तं। अयाज्ययाजनप्रायश्चित्तं। मातापितृपरित्यागे प्रायश्चित्तं। स्वाध्यायपरित्यागप्रायश्चित्तं। निन्दितान्नभोजनादौ प्रायश्चित्तं। उच्छिष्टाभक्ष्यभक्षणप्रायश्चित्तं। अशुचिद्रव्यस्पर्शे प्रायश्चित्तं। यवनाद्यन्न-भोजनप्रायश्चित्तं। श्राद्धभोजनप्रायश्चित्तादिकथनं। जातमृताशौचान्नभोजनप्राय-श्चित्तं। वशीकरणाभिचारादौ प्रायश्चित्तं। ब्रह्महत्यासुरापानादिमहापातकप्राय-श्चित्तं। संसर्गप्रायश्चित्तकथनञ्च।

No. 1736. शुद्धिविवेकः।

Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent, 786 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1859. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábád. Kálícharaṇa Upádhyáya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'uddhi-viveka. A treatise on impurity of the person arising from birth or death in one's family, or from causes confined to one's person. A Smṛiti compilation. By Rudradhara. The author wrote several other treatises under the generic nature of Viveka.

Beginning. हरतु दुरितजातं केशवस्यैकवाङ्विपुलगलविलान्तः केशिनः सम्प्रविष्टः ।
असुंपवनमिवास्य प्राशितुं सम्प्रवृत्तः कुवलयदलनीलः पञ्चशीर्षा भुजङ्गः ॥
चिरन्तनानेकनिबन्धसिद्धः सुसम्प्रदायानुगतः स्फुटार्थः ।
नत्वा हरिं रुद्रधरेण सम्यक् वितन्यते शुद्धिविवेक एषः ॥
सन्त्वेव रत्नाकरपारिजातमिताक्षराहारलतादयोऽन्ये ।
तथापि तत्रालसमानसानां भवेत् प्रमोदाय मम प्रयासः ॥
शुद्धिस्तावदखिलविहितकर्म्माधिकारापादको धर्म्मविशेषः । इत्यादि ।

End. अत्र च समस्ते एव प्रकरणे तत्तत्कार्य्यविशेषे एव अशौचाभावः, न सर्व्वकार्य्ये अशौचाभाव इत्यवधातव्यम् ।

Colophon. इति रुद्रधरकृतौ शुद्धिविवेके जननमरणयोः शुद्धिपरिच्छेदः । इति शुद्धिविवेकः सम्पूर्णः । संवत् २८५९ ।

विषयः । शुद्धिपदार्थनिरूपणं । अशौचस्वरूपनिरूपणं । सामान्यतश्चातुर्वर्ण्यस्य अशौचनिरूपणं । जननाशौचविधिः । यावज्जीवाशौचकथनं । बालाद्यशौचविधानं । स्त्र्यशौचविधिः । गर्भस्रावाद्यशौचविधिः । मृत्युविशेषाशौचविधानं । सद्यःशौचविधिः । सपिण्डाद्यशौचविधिः । निर्हाराद्यशौचविधिः । अशौचाभावकथनं । अनशौचिनः ।

No. 1737. मार्त्तण्डवल्लभा ।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 120. Lines, 8 on a page. Extent, 2,842 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1847. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábád, Paṇḍit Kálícharana Upádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Mártaṇḍa-vallabhá. A commentary on his astronomical treatise called Muhúrta-mártaṇḍa. By Náráyaṇa, son of Ananta Agnihotri, grandson of Hari, great-grandson of S'ríkṛishṇa, and great-great-grandson of Ananta of the Kaus'ika gotra, and an inhabitant of the town of Sárasanan, modern Sáran. The work was completed in the S'aka year 1484—A. D. 1549.

Beginning. मार्त्तण्डोऽवतु वाचं नः पादैर्जाद्यतमोहरः ।
वृत्तबद्धतनुः सेव्योऽभीष्टदो विश्वलोचनः ॥
अर्थद्वयवाची । तत्र प्रथमं सूर्य्यपक्षे । मार्त्तण्डः श्रीसूर्य्यः नोऽस्माकं वाचमवतु रक्षतु । किं लक्षणो मार्त्तण्डः । वृत्तबद्धतनुः । वृत्ते मण्डले बद्धा तनुः येन स तथा । तथा च स्मृतौ इत्यादि ।

End. अथैतद्ग्रन्थमङ्गीकरणार्थं बुधप्रार्थना । पूर्व्ववाक्यार्थमिति । सुगमं ।
आसीत् सारमणोरनामनगरे श्रीकौशिकस्यान्वये-
ऽनन्तो राजसभेऽपि पूज्यचरणो माध्यन्दिनग्रामणीः ।
श्रीकृष्णस्तनयः श्रुतिस्मृतिविदामग्रेसरेज्यो हरि-
स्तत्पुत्रः श्रुतिवित् तदात्मजवरोऽनन्ताग्निहोत्री गुरुः ॥
तत्पुत्रस्तदनुग्रहात्तधिषणो नारायणो + पर-
ग्रामे शिष्यगणेच्छया निजकृतग्रन्थस्य टीकां स्फुटां ।
चक्रे + कृपया परोपकृतये शोध्यं दुरुक्तं बुधै-
+ दृष्टस्य विलोक्य धार्ष्ट्यमपि ते कुप्यन्ति नो सज्जनाः ॥
सुखनिधिपुरुषार्थक्ष्मासमाभिः समाभिः
१४८४ परिमितशककाले जातमार्त्तण्डटीकां ।
लिखति पठति विप्रः सोऽत्र भूत्वा धरित्र्यां
सुखनिधिपुरुषार्थक्ष्मासमानासमावान् ॥

Colophon. इति श्रीमदनन्ताख्यचातुर्मास्ययाजिपुत्रनारायणविरचिते मुहूर्त्तमार्त्तण्डे स्वकृत-टीका मार्त्तण्डवल्लभा समाप्ता । संवत् १८४७ ।

विषयः । निजकृतमुहूर्त्तमार्त्तण्डस्य व्याख्यानं ।

No. 1738. श्राद्धकाशिका ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 80. Lines, 7 on a page. Extent, 1,520 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1838. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábád, Paṇḍit Kálícharaṇa Upádhyáya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'ráddha-kás'iká. A dissertation on the rite of S'ráddha according to the rules of Kátyáyana. By Kṛishṇa Mis'ra, son of Vishṇu Mis'ra, grandson of Atisukha, and great-grandson of Nityánanda. The several ancestors named were great Smṛiti scholars and authors.

Beginning. यस्य प्रसादपयसा क्रतुपादपास्तं कात्यायनं मुनिवरं शिरसाऽभिवन्दे ।
सिक्ताः फलन्ति यजुषामिह याजकानां स्वर्गोद्भवानि विविधानि फलान्यजस्रं ॥
कर्कोपाध्य++गभीरवचनैः सूत्रं यतोऽस्मादभू-
दुर्बोधश्च ततो हलायुध इति व्याख्यां तथाप्यस्फुटां ।
भूयोऽपि प्रतिषेधकारिवचनैः स्मार्त्तैर्मया काशिका
सूत्रस्योपरिसंशयौघतिमिरध्वंसाय संतन्यते ॥
सूत्रार्थव्यञ्जकाद्वाक्यैर्विशेषोक्तिप्रकाशनात् ।
अस्यान्वार्थमिदं नाम ग्रन्थस्य श्राद्धकाशिका ॥
नित्यानन्द इतीह याजकवरो जातस्तदीयः सुतः
स्मार्त्ताग्नौ विहितक्रियोऽतिसुख इत्याख्यो जगत्यद्भुतः ।
तत्पुत्रोऽप्यभवत् स्मृतौ सुचतुरः शास्त्रेष्वधीतिः श्रुतौ
विष्णुर्मिश्र इमं निबन्धमकरोत् कृष्णः कृती तत्सुतः ॥
अत्र पूर्व्वां पौर्णमासीमुत्तरामुपवसेदित्यादिना श्रौतकर्म्माण्युपदिश्य । अथातो गृह्यस्थालीपाकानामित्यादिना स्मार्त्तान्याख्याय अवशिष्टं श्राद्धकर्म्म कर्त्तव्यमिति सूत्रमारभते । अपरपक्षे श्राद्धं कुर्व्वीत ।

End. प्रत्याब्दिके निवृत्ते तु पश्चान्नित्यं समाचरेत् ।
अनयोर्भिन्नतन्त्रत्वात् स्थालीपाकाग्निहोत्रवदिति ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णमिश्रविरचितायां श्राद्धकाशिकायां सूत्रवृत्तौ एकोद्दिष्टश्राद्धं समाप्तं ।
संवत् १८३८ ।

विषयः । कात्यायनप्रणीतगृह्यसूत्रीयश्राद्धप्रकरणस्य व्याख्यानं ।

No. 1739. हनूमन्नाटकं, वा महानाटकं ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 46. Lines, 12 on a page. Extent, 1,775 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1844. Place of deposit, Lálgolá, Zilá Murshidábád, Paṇḍit Kálícharaṇa Upádhyáya. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Hanumannáṭaka alias *Mahánáṭaka*. A drama on the exploits of Ráma. It is said that this work was originally composed by Hanumán, the monkey general of Ráma, and inscribed on slabs of stone; but Válmíka, happening to read it, thought it too exquisite for human perusal, and, not without some apprehension lest it should supersede his own epos on the subject, caused the stones to be thrown into the sea. Thus the

work was lost for a long time. The stones, however, were recovered during the reign of Bhoja Rájá of Dhárá, and decyphered and restored by one of his court paṇḍits named Damodara Mis'ra. Its original name was not found out, and so it was called after its author's name. On account of its great excellence it was also called *Mahá-náṭaka*, 'the Great Drama'. According to popular tradition, Kálidása of Bhoja's court was the restorer; but this is contradicted by the commentator. Some Bengali paṇḍits believe the restorer to have been one Madhusúdana Mis'ra; two MSS., however, contradict that opinion.

Beginning. कल्याणानां निधानं कलिमलमथनं पावनं पावनानां
पाथेयं यन्मुमुक्षोः सपदि परपदप्राप्तये प्रस्थितस्य ।
विश्रामस्थानमेकं कविवरवचसां जीवनं जीवनानां
वीजं धर्म्मद्रुमस्य प्रभवतु भवतां भूतये रामनाम ॥
पांतु श्रीस्तनपत्रभङ्गमकरीमुद्राङ्कितोरःस्थलो
देवः सर्व्वजगत्पतिर्मधुवधूवक्त्राब्जचन्द्रोदयः ।
क्रीड़ाक्रोड़तनोर्नवेन्दुविशदे दंष्ट्राङ्कुरे यस्य भू-
र्भाति स्म प्रलयाब्धिपल्वलतलोत्खातैकमुस्ताकृतिः ॥
यं शैवाः समुपासते शिव इति ब्रह्मेति वेदान्तिनो
बौद्धा बुद्ध इति प्रमाणपटवः कर्त्तेति नैयायिकाः ।
अर्हन्नित्यथ जैनशास्त्रनिरताः कर्म्मेति मीमांसकाः
सोऽयं वो विदधातु वाञ्छितफलं त्रैलोक्यनाथो हरिः ॥
आसीदुद्भटभूपतिप्रतिभटप्रोन्माथिविक्रान्तिको
भूपः पङ्क्तिरथो विभावसुकुलप्रख्यातकेतुर्बली ।
ऊर्व्यां वर्व्वरभूरिभारहृतये भूरिश्रवाः पुत्रतां
यस्य स्वांशमयो विधाय महितः पूर्णश्चतुर्द्धा विभुः ॥ इत्यादि ।

End. चतुर्द्दशभिरेवाङ्कैर्भुवनानि चतुर्द्दश ।
श्रीमहानाटकं धत्ते केवलं वर्त्म निर्म्मलं ॥
रचितमनिलपुत्रेणाथ वाल्मीकिनाब्धौ निहितममृतबुद्ध्या प्राङ्महानाटकं यत् ।
सुमतिनृपतिभोजेनोद्धृतं तत् क्रमेण ग्रथितमवतु विश्वं मिश्रदामोदरेण ॥

Colophon. इति श्रीमद्धनूमद्विरचिते महानाटके श्रीरामविजयो नाम चतुर्द्दशोऽङ्कः ।
संवत् १८४४ ।

विषयः । रामचरित्रवर्णनं । (अस्मद्देशे तु मधुसूदनमिश्रसङ्गृहीतं नाटकमिदं परं प्रच-

रति। अनयोः प्रतिपाद्यांशे एकत्वेऽपि पाठान्तराणि सुबहूनि उपलभ्यन्ते, उपलभ्यन्ते च विभिन्नप्रकृतयो बहवः श्लोकाः। इति सुधीभिरवधेयम्॥)

No. 1740. हनूमन्नाटकदीपिका।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 91. Lines, 6 on a page. Extent, 2,700 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sм. 1844. Place of deposit, Lálgolá, Zila Murshidábád, Paṇḍit Kálicharaṇa Upádhyáya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Hanumannáṭaka-dípiká. A commentary on the Hanumannáṭaka, the work described under the last preceding No. By Mohanadása Mis'ra.

Beginning. हृदये यत्प्रेरणया समुद्यतोऽहं विमूढतरबुद्धिः।
तत्पदकमलं वन्दे गोकुलनाथस्य वेदाद्यैः॥
हनूमन्नाटकसागरशब्दार्थागाधतां ++धत्वं।
नेतुं कृतसाहसतां मम सुधियः ++ भवन्तु॥
तावत् श्रीरामचन्द्रगुणचक्रबालवर्णनेच्छुः कविः स्वाभीष्टदेवतानामान्तरिताशिःपूर्व्वां नान्दीमवतारयति,—कल्याणानामिति द्वादशपदैः। तदुक्तं नाटकावतारे,—
अष्टाभिर्दशभिर्वापि नान्दी द्वादशभिः पदैः।
आशीर्नमस्क्रिया वस्तुनिर्द्देशो वापि तन्मुखमिति॥

End. अत्रेयं कथा पूर्व्वमेवेदं टङ्कैर्गिरिशिलासुलिखितं, तत्तु वाल्मीकिना दृष्टं। तदैतस्य अतिमधुरत्वमाकलय्य ++प्रचारभावशङ्कया हनूम++++ त्वं समुद्रे निधेहि। तथेति तेनाब्धौ प्रापितं। ++भग्नेन भोजेन बल++रुद्धृतमिति॥
माथुरकुलसम्भूतिः सिद्धचतुर्व्वेदिविख्यातः।
तत्पुत्रेण मयाशौ मोहनदासनाम्ना विहितः॥
* * * * * * * * * * *

Colophon. इति श्रीमिश्रमोहनदासविरचितायां श्रीहनूमन्नाटकदीपिकायां चतुर्द्दशोऽङ्कः। शुभमस्तु। संवत् १८४४।

विषयः। दामोदरमिश्रसङ्गृहीतस्य महानाटकापराभिधानस्य हनूमन्नाटकस्य व्याख्यानं।

No. 1741. स्कन्दपुराणीयशङ्करसंहिताया दक्षकाण्डं ।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 112. Lines, 8 on a page. Extent, 3,024 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nasípura, Zilá Murshidábád. Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Correct.

S'añkara Sañhitá. An episode of the Skanda Puráṇa, giving an account of the history of S'añkara. The codex is limited to that portion of the work which refers to the dispute between S'añkara and his father-in-law Daksha, and its consequences. No complete codex of the S'añkara Sañhitá has yet been met with, nor is it referred to in the Index to the Skanda Puráṇa given in the Nárada Puráṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ऋषय ऊचुः ।
दक्षाध्वरस्त्वया प्रोक्तः पुरा सूत तपोधन ।
जयन्तायेन्द्रपुत्राय समासेन बृहस्पतिः ॥
प्रोक्तवानिति तं भूयो विस्तराद्वक्तुमर्हसि ।
तदेतेषां वचः कर्णे कृत्वा प्राह ऋषीश्वराः ॥
शृण्वन्तु ब्राह्मणाः सर्वे भवन्तो ब्रह्मवित्तमाः ।
सत्यलोके पुरा ब्रह्मा सर्व्वैर्वेदैस्तपोधनैः ॥
ऋषिभिर्दशभिः पुत्रैः प्रजापतिभि+++ ।
दक्षोऽयं प्रथमस्तस्य पुत्रोऽयं ब्राह्मणोत्तमाः ॥
प्रणम्य पितरं मूर्द्ध्ना पप्रच्छ जगतां प्रभुं ।
भोः पितर्ज्ञातसर्व्वार्थ सर्व्ववेदार्थकोविद ॥
को वा मध्ये त्रिमूर्त्तीनां वरिष्ठो जगतां प्रभुः ।
परिपूर्णः परं ज्योतिः सर्व्वव्यापी सनातनः ॥
कर्त्ता सर्व्वस्य जगतः पालको हारकस्तथा ।
सर्व्वजीवेषु सर्व्वत्र साक्षिरूपेण संस्थितः ॥
इति तस्य वचः श्रुत्वा ब्रह्मा ध्यात्वा ++ हृदि ।
आनन्दाश्रुपरीताक्षो हर्षगद्गदवाक् क्षणं ॥ इत्यादि ।

End. विराजते महादेव्या नित्यं मुदितमानसः ।
अण्डस्यास्य वहिर्भागे रुद्रास्तिष्ठन्ति रक्षकाः ॥
यल्लक्षणं यत्प्रमाणमिदमण्डं मयोदितं ।
तल्लक्षणप्रमाणानि बह्वन्यण्डानि भूसुराः ॥

Colophon. इत्यादिमहापुराणे स्कान्दे शङ्करसंहितायां दक्षकाण्डे चत्वारिंशोऽध्यायः।
दक्षकाण्डं समाप्तं।

विषयः। १–४ अध्याये,—ब्रह्मणा सह दक्षस्य संवादेन जगत्कारणं शम्भुरेवेति कथनं। तस्य सर्व्वव्यापित्वादिनिरूपणं। जगतो ब्रह्मात्मकत्वकथनं। शिवस्य पतित्वकथनपूर्व्वकं ब्रह्मादीनां सर्व्वेषां जीवानां पशुत्वकथनं। दक्षस्य मानससरसि शिवाराधनार्थं गमनादिकथनं। शिवाज्ञप्तवरेण दक्षेण पुरीनिर्म्माणादिवृत्तान्तकथनं। दक्षस्योपदेशेन तत्पुत्राणां सृष्टित्वमाप्तुमिच्छया मानससरोवरे तपस्यतां तत्र नारदसमागमेन विवेकोदयात् मोक्षाभिलाषादिविवरणकथनं। तच्छ्रुत्वा दक्षेण पुनः शतपुत्रसृष्टिकरणादिवृत्तान्तकीर्त्तनं। अथ भूयोऽपि नारदोपदेशेन तेषु मुमुक्षया तपश्चरत्सु क्रुद्धेन दक्षेण पुत्रसृष्टिं विहाय त्रयोविंशतिकन्यासृष्टिविवरणकथनं। वसिष्ठात्रिप्रमुखेभ्यः तासां सम्प्रदानकथनं। पुनः सप्तविंशतिकन्यकासर्ज्जनपूर्व्वकं चन्द्रमसे सम्प्रदानकथनं। अथ कृत्तिकायां नितरामनुरक्ततया 'क्षयरोगी भवेति' दक्षशापग्रस्तस्य चन्द्रस्य शिवाराधनादिवृत्तान्तकथनञ्च।

५–९ अध्याये,—शिवाशिवयोः संवादेन जगत्कारणादिकथनं। देवानां प्रार्थनया शिवस्योपदेशेन च देव्याः कन्यारूपायाः पद्मवने अवस्थानकथनं। दक्षेण कन्यात्वेन तद्ग्रहणादिविवरणकथनञ्च। पशुपतिं पतित्वेन प्राप्तुं दक्षगृहे स्थित्वा तपश्चरन्त्याः गौर्य्याः पुरतः वृद्धब्राह्मणरूपेण शिवस्य गमनरहस्यवर्णनादिकं। शिवाशिवयोः विवाहोत्सववर्णनं। अकस्मादन्तर्हिते अन्धकरिपौ देव्याः पुनस्तपस्यादिकथनं। शिवसमागमवर्णनञ्च। एकदा दुहितृजामातरौ द्रष्टुकामेन दक्षेण कैलासगिरिं समुपेत्य अन्तर्गृहप्रवेशकाले द्वारस्थैर्वार्य्यमाणेन शिवनिन्दनादिवृत्तान्तकथनं। ब्रह्मणो यज्ञानुष्ठानविवरणकथनं। तत्र नन्दिना सार्द्धं दक्षस्य विवादादिवर्णनञ्च।

१०–१४ अध्याये,—दक्षकृतयज्ञवर्णनं। तत्र शिवभक्तानामनागमनमाकलय्य दक्षस्य चेष्टितादिकथनं। शिवनिन्दाकारिणा दक्षेण सार्द्धं दधीचेः संवादकथनं। तत्र शिवस्य परब्रह्मत्वादिकीर्त्तनं। रुद्रनामनिर्व्वचनविवरणकथनं। दक्षेण शिवचारित्रोद्देशपुरःसरं तत्र तत्र दोषारोपणादिकं। महादेवः कथं दिगम्बर इति कारणं। पुरा किल दारुकवने तपस्यतां तपोधनानां मोहनाय मोहिनीवेशधारिणा श्रीधरेण सादरमभ्यर्थितो महादेवो भस्मकपालादिधारणेन विचित्रं योगिवेशमास्थाय तत्र प्रविवेश। अथ भिक्षां दातुं तत्सान्निध्यमुपागतास्तपोधनकामिन्यः कामबाणस्य अप्रतिहतप्रभावतया तत्संसर्गात् सञ्जातगर्भाः पुत्रानजीजनन्। तदा तत्प्रवृत्तिमुपलभ्य जातक्रोधैस्तपस्विभिः मृत्युञ्जयं हन्तुं महानेकः शार्दूलः सृष्टे

विषयः। स चागत एव भगवता निपातितखर्म्ममात्रेण तत्परिधेयतामधिजगाम। अथ ते भूयोऽपि परशुन्मृगादीन् समुत्पाद्य तदन्तिकं प्रेरयामासुः। भगवानपि भूषणाय तान् स्वकरे दधारेति विवरणकथनञ्च।

१५–२० अध्याये,—विधातृलब्धवरेण गजासुरेण विप्रकृतानां देवानां दुरवस्था-वर्णनं। विरूपाक्षेण तं निपात्य तच्चर्म्मधारणादिवृत्तान्तकथनं। विष्णुना वराह-रूपेण हिरण्याक्षं विनाश्य तद्रुधिरधारया अत्यर्थं दृप्तेन चराचरमिदं दन्ताघातेन बबाधे। अथ ब्रह्मादिभिः सम्प्रार्थितो महादेवः तां दंष्ट्रामुत्पाट्य स्वकरे धारयामासेतिवृत्तान्तकथनं। शिवेन समुद्रमन्थनकाले मन्दराघातेन चञ्चलस्य कूर्म्मरूपस्य पृष्ठास्थिग्रहणादिविवरणकथनं। तत्र विषाग्निदग्धस्य विष्णोः कृष्णत्वकथनं। शिवकृतपानकथनं। देवगणकृतनीलकण्ठस्तोत्रकथनं। शिवस्य भिक्षावृत्त्यवलम्बन-कारणकथनं। तत्र 'अहमेव जगत्कर्त्तेति' विवदमानयोः पद्मनाभ-पद्मजन्मनोः पुरतः शिवस्य आविर्भावादिकथनं। कालभैरवस्य उत्पत्तिकथनं। तत्कृतब्रह्म-शिरश्छेदनं। विष्ण्वादीनां रुधिरग्रहणादिवृत्तान्तकथनञ्च।

२१–२५ अध्याये,—वृषरूपधारिणा हरिणा हरवाहनत्वप्राप्तिविवरणकथनं। शिवस्य कपालभस्मधारणादिविवरणकथनं। सागरगर्भनिक्षिप्तेन हररोषानलेन जालन्धरस्य उत्पत्त्यादिकथनं। तदुपद्रुतानां केशवादीनां प्रार्थनया महादेवेन तद्वधवृत्तान्तकथनं। वृन्दाभिधानां जलन्धरकामिनीं कामयमानस्य विष्णोः केनाप्युपायेन अकृतार्थस्य जलन्धरीयमृतशरीरं प्रविश्य तया सह सम्भोगादिवर्णनं। वृन्दावीजेन ब्रह्मवाक्यतः श्मशानोषरभूमिषु तुलस्या आधिक्यादिविवरणकथनञ्च। पार्व्वत्याः करतलजातस्वेदसलिलेन गङ्गाया उत्पत्त्यादिविवरणकथनञ्च।

२६–३५ अध्याये.—शुक्राचार्य्योपदिष्टस्य मृतसेनस्य आदेशेन विभूतिनामिकायाः असुरकामिन्याः मागधाख्ययोगिवरमोहनाय मेरुप्रदेशगमनादिविवरणकथनं। करिणीरूपया तया सार्द्धं करिरूपधारिणो मागधस्य विहारादिवर्णनं। तत्र गज-मुखस्य दैत्यस्य जन्मादिकथनं। पार्व्वतीपरमेश्वरयोः अक्षक्रीड़ायां साक्षिरूपेण विष्णोरवस्थानविवरणकथनं। पार्व्वत्याः शापेन विष्णोरजगररूपेण वटद्वीपे अव-स्थानकथनं। गणेशेन सह गजमुखमित्रस्य मृतसेनस्य युद्धवर्णनं। गणेशवाण-विद्धस्य गजमुखस्य मूषिकरूपग्रहणकथनं। गणेशेन वाहनत्वेन तदारोहणादि-कीर्त्तनं। शुक्राचार्य्यमृतसेनयोः पक्षिरूपेण ततः पलायनादिविवरणं। गणेश-दर्शनेन अजगररूपस्य हरेः स्वरूपप्राप्तिकथनञ्च।

३६–४० अध्याये,—शिवमाहात्म्यश्रवणेनापि यदा दक्षस्य सुमतिर्न जाता, तदा दधीचेः ततः प्रस्थानकथनं। नारदमुखात् पितृगृहे यज्ञानुष्ठानं श्रुत्वा शिवस्या-

विषयः। देशेन दाक्षायण्यास्तत्र गमनादिवर्णनं। तत्र दक्षकृतशिवनिन्दां निशम्य विमानारोहणेन देव्या पुनः कैलासागमनपूर्व्वकं शिवसमीपे तद्वृत्तान्तकीर्त्तनं। शिवाशिवयोः क्रोधेन भद्रकालीवीरभद्रयोराविर्भावकथनं। शिवाज्ञया डाकिनी-शाकिनी-हाकिनीप्रभृतिभिः सार्द्धं तयोः दक्षालयगमनादिविवरणकथनं। दक्षस्य शिरश्छेदनादिकथनं। वीरभद्रकृतब्रह्मेन्द्रादिदुरवस्थावर्णनं। तस्य विष्णुना सह समरसंरम्भवर्णनं। विष्णुकृततत्स्तोत्रकीर्त्तनं। अथ तत्र शिवाशिवयोरागमनेन देवानां जीवनप्राप्तिः, दक्षस्य पुनरुज्जीवनकथनञ्च। दक्षसमीपे ब्रह्मणा विस्तरतः शिवमाहात्म्यकथनं। पृथिव्याः संस्थापनादिकथनं। भूगोलकथनञ्च।

No. 1742. भविष्यपुराणं।

Substance, country paper, 14 × 5 inches. Folia, 148. Lines, 8—9 on a page. Extent, 3,497 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nasípura, Zilá Murshidábád, Rájá Rámachánda Siñha. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Bhavishya Puráṇa. One of the 18 great Puráṇas. The codex comprises the third book or *Madhya Tantra.* The following is Professor Wilson's account of the work.

"'The Puráṇa in which Brahmá, having described the greatness of the sun, explained to Manu the existence of the world, and the characters of all created things, in the course of the Aghora Kalpa, that is called the Bhavishya; the stories being, for the most part, the events of a future period. It contains fourteen thousand five hundred stanzas.' This Puráṇa, as the name implies, should be a book of prophecies, foretelling what will be (bhavishyati), as the Matsya Puráṇa intimates. Whether such a work exists, is doubtful. The copies, which appear to be entire, and of which there are three in the library of the East India Company, agreeing, in their contents, with two in my possession, contain about seven thousand stanzas. There is another work, entitled the 'Bhavishyottara,' as if it was a continuation or supplement of the former, containing, also, about seven thousand verses: but the subjects of both these works are but to a very imperfect degree analogous to those to which the Matsya alludes.

"The Bhavishya Puráṇa, as I have it, is a work in a hundred and twenty-six short chapters, repeated by Sumanta to S'atáníka, a king of the Páńdu family. He notices, however, its having originated with Svayambhu or Brahmá, and describes it as consisting of five parts; four dedicated, it should seem, to as many deities, as they are termed, Bráhma, Vaishṇava, S'aiva, and Tváshtrá; whilst the fifth is the Pratisarga or repeated creation. Possibly, the first part only may have come into my hands; although it does not so appear by the manuscript."

The codex under notice comprises the *Madhya Tantra* or the 3rd, literally the middle, book. It extends to 3,500 verses, divided into 3 parts; the first of which contains 25 chapters, the second 17, and the third 11. The first, after the usual preliminaries, describes some of the higher regions. The duties and characteristics of householders, the qualifications of teachers, and the teaching of the Vedas take up several chapters. Consecrations of tanks and religious gifts are also dwelt upon at length. The second part refers to religious duties, the times meet for performing them, and fasts and feasts on particular lunar days. The third dilates on dedications of alms-houses, tanks, wells, trees, &c., in the usual Puráṇic style. Nowhere is anything said of future events.

Beginning. ॐ नमः शिवाय । स्वच्छं चन्द्रावदातं करिकरमकरक्षोभसञ्जातफेणं
ब्रह्मोद्भूतिप्रसूतैर्व्रतनियमपरैः सेवितं विप्रमुख्यैः ।
ॐकारालङ्कृतेन त्रिभुवनगुरुणा ब्रह्मणा दृष्टपूतं
सम्भोगाभोगरम्यं जलमशुभहरं पौष्करं वः पुनातु ॥
जयति भुवनदीपो भास्करो लोककर्त्ता जयति च प्रतिदेहं शार्ङ्गधन्वा मुरारिः ।
जयति च शशिमौलीरुद्रनामाभिधेयो जयति सकलमौलिर्भानुमांश्चित्रभानुः ॥
नमस्कृत्याप्रमेयाय भक्ताय ब्रह्मरूपिणे ।
पुराणं सम्प्रवक्ष्यामि यदुक्तं ब्रह्मयोनिना ॥
पुराणसंहितां पुण्यां पप्रच्छ रोमहर्षणं ।
ऋषय ऊचुः । वक्तुमर्हसि चास्माकं पुराणार्थं विशारद ।
मुनीनां वचनं श्रुत्वा सूतः पौराणिकोत्तमः ॥
प्रणम्य मनसा प्राह गुरुं सत्यवतीसुतं ।
सूत उवाच । नमस्कृत्य जगद्योनिं ब्रह्मरूपधरं शिवं ।
वक्ष्ये पौराणिकीं दिव्यां कथां पापप्रणाशिनीं ॥

End. त्रिसहस्रभागशेषमादित्याय सहस्रकं ।
त्र्यम्बकाय तथा दद्यात्तथा धनञ्जयाय च ॥
षट्पादिकाष्टसाहस्रं नवश्लोकशतोद्भवं ।
इति मध्यमतन्त्रेण सम्पूर्णं स्याद्भविष्यकं ॥

Colophon. इति श्रीभविष्यपुराणे मध्यमतन्त्रे तृतीयभागे एकादशोऽध्यायः ।
श्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ।

विषयः । एतत्तन्त्रे प्रथमविभागे १, २ अध्याये,—सूतेन सह ऋषीणां संवादेन उत्तरविभाग-प्रतिज्ञादिकथनं । गार्हस्थ्याश्रमप्रशंसाकीर्त्तनं । धर्म्ममाहात्म्यकथनं । प्रवृत्तिनिवृत्ति-भेदात् द्विविधकर्म्मनिरूपणं । निवृत्तिप्रशंसा । शमदमादिषोड़शविधगुणनिरूपणं । ब्राह्मणादीनां गुणनिरूपणं । रुद्रात् जगत्सृष्टिप्रक्रियाकथनं । तत्र विशेषेण सेश्वरसाङ्ख्यमतोपपादनञ्च । रुद्राद् ब्रह्मविष्ण्वोरुत्पत्तिकथनादिकं । युगमन्वन्तर-कालादिनिरूपणं ।

३, ४ अध्याये,—महर्लोकतपोलोकादीनां संस्थानादिनिरूपणं । तत्र तत्र अधि-वासिकथनञ्च । ब्रह्मलोकादिवर्णनं । रुद्रलोकवर्णनं । सप्तपातालवर्णनं । जम्बू-प्लक्षादिसप्तद्वीपवर्णनं । जम्बूद्वीपसंस्थानादिकथनं । तत्र वर्षपर्व्वतादिस्थाननि-र्द्देशः । ज्योतिश्चक्रनिरूपणं । तत्र सूर्य्यसोमादीनां शीघ्रगामित्वादिनिरूपणं । तेषामुच्चनीचत्वादिकथनञ्च ।

५ अध्याये,—ब्राह्मणप्रशंसाकथनं । ब्राह्मणमुखेन देवपितृलोकप्रभृतीनां भोक्तृत्व-कथनं । ब्राह्मणं दृष्ट्वा अनभिवादनादौ प्रत्यवायकथनं । मनुष्येषु त्रिविधाधम-लक्षणकथनं । द्विविधविषमलक्षणं । चतुर्व्विधपशुलक्षणं । त्रिविधपिशुनलक्षणं । त्रिविधपापिष्ठलक्षणं । सप्तविधनष्टलक्षणं । पञ्चविधलक्षणं । द्विविधदुष्टलक्षणं । षड्विधदुष्टलक्षणं । द्विविधपुष्टलक्षणं । अष्टविधकृष्टलक्षणं । द्विविधानन्दलक्षणं । द्विविधकाणलक्षणं । सरण्डलक्षणं । त्रिकुष्ठलक्षणं । चण्ड—चपल—मलीमस—चतु-रादीनां लक्षणं । दण्ड—पण्ड—खल—नीच—वाचाल—कदर्य्यप्रभृतीनां लक्षणकथन-मेषामवान्तरभेदनिरूपणञ्च ।

६, ७ अध्याये,—गुरुनिरूपणं । द्वादश्यमावास्यादिषु दानविधानं । अपरपक्षे तर्पणविधिः । तत्र पितृस्तोत्रकथनं । ज्येष्ठस्य भ्रातुः पितृतुल्यत्वकथनं । पुराण-श्रवणफलकथनं । तत्र क्रमकथनं । धर्म्मशास्त्रागम—तन्त्र—जामल—डामर—पारा-यणादीनामधिष्ठातृदेवताकथनं । मधुक्षीरयवक्षीरादिपरिभाषाकथनं । रुद्रस्याग्रे वासुदेवगुणकीर्त्तने फलकथनं । दुर्गाग्रे तत्करणे दोषकथनं । पुस्तकादिहरणे दोषकीर्त्तनं । पुराणादिलेखननियमादिकथनं । अब्राह्मणेन लिखितस्य पुस्तकस्य

विषयः। निष्फलत्वकथनं। लिपिकरणे दिङ्निरूपणं। निषिद्धदिनकथनं। लिपिकरण वेतनग्रहणादौ प्रत्यवायकथन। पुस्तकपरिमाणादिनिरूपणं। ताड़ितागुरुभुर्ज्ज-पत्रादिविधानं। पुराणपाठे स्वरादिविधिकीर्त्तनं। शूद्रस्य धर्म्मशास्त्रादिवाचन-प्रतिषेधः। पुराणवाचकस्य व्यासोपाधित्वकथनं।

८–१२ अध्याये,—अनध्यायकालनिरूपणं। छात्रलक्षणं। अध्यापनाप्रकारकथनं। म्लेच्छोक्तशास्त्रादिपरिहारावश्यकताकथनं। कलौ निगम–ज्योतिष–वेदादीनां सङ्कटे दोषकथनं। अन्तर्वेदिवहिर्वेदिकर्म्मनिरूपणं। देवगृहनिर्म्माणादिविधि-कथनं। पुष्करिणीदीर्घिकादिपरिमाणकथनं। प्रासादपुष्करिण्यादिप्रतिष्ठाया अकरणे दोषकीर्त्तनं। पतितदेवगृहादिसंस्करणे फलकथनं। जलाशयदानादि-माहात्म्यकीर्त्तनं। शिवलिङ्गचालनादिनिषेधकथनं। पुष्करिणीकरणयोग्यस्थान-निरूपणादिकं। जलाशयप्रतिष्ठायां यूपादिनिरूपणं। भूमिशोधनादिविधिकीर्त्तनं। मुद्ग-माष-धान्य-तिल-श्यामाक-मसूर-कलायरूपसप्तव्रीहिकथनं। जलाशयगृहाद्या-रम्भे वास्तुवलिदानादिविधिकथनं। वृक्षरोपणादिविधिकथनं। नदीतीरे-श्मशाने-गृहस्य दक्षिणस्यां दिशि च तुलसीवृक्षरोपणे दोषकीर्त्तनं। अश्वत्थाशोकादिवृक्ष-रोपणफलकथनं। वृक्षच्छेदने दोषकथनं। उद्भिज्जविद्याकथनं। तत्र वृक्षाणां दोहदादिनिरूपणञ्च।

१३–२० अध्याये,—कूपादिप्रतिष्ठाविधिः। प्रतिमालक्षणकथनं। तत्र अङ्गप्रत्यङ्गा-दिपरिमाणकथनपूर्व्वकं निर्म्माणप्रकारकीर्त्तनं। कुण्डनिर्म्माणप्रकारकथनं। तत्र होमविशेषे होमसङ्ख्यानिरूपणं। कुण्डसंस्कारविधिकथनं। होमविधिकथनं। वह्नि-जिह्वाकथनं। होमावसाने पूजाविधानं। तत्र षोड़शोपचारमन्त्रकथनं। होमभेदे वह्नेर्नामभेदकीर्त्तनं। होमद्रव्यपरिमाणकथनं। छिन्नभिन्नविल्वपत्रेण होमकरणे दोषकथनञ्च।

२१–२ अध्याये,—प्रतिष्ठायां वृक्षादिनिरूपणं। स्रुक्स्रुवादिनिर्म्माणप्रकारकथनं। होमसङ्ख्याकरणे गङ्गामृत्तिकागुटिकादिविधानं। तत्र आसनादिनिरूपणं। देव-ताभेदे मण्डलनिर्म्माणप्रकारकीर्त्तनं। वेदिनिर्म्माणप्रकारकथनं। मण्डपनिर्म्माण-प्रकारकथनं। तत्र द्वारादिकरणविधिकथनं। पद्मादिनिर्म्माणप्रकारकथनं। क्रौञ्च-प्राणनिर्म्माणप्रकारकीर्त्तनं। प्रासादे मयूर-वृषभ-सिंहादिमूर्त्तिनिर्म्माणे फलश्रुति-कथनं। सर्व्वतोभद्रमण्डलादिनिर्म्माणप्रकारकथनं। राजद्रव्यप्रमाणकीर्त्तनं। यज्ञादौ स्वर्णदक्षिणादिमानकथनं। दक्षिणादानस्य आवश्यकत्वकथनं। पुराणपा-ठादौ दक्षिणानिरूपणञ्च।

मध्यतन्त्रे द्वितीयभागे १–४ अध्याये,—शालग्रामदानादौ दक्षिणाकथनं। पूर्ण-

विषयः। पात्रपरिमाणादिकथनं। कुण्डलादिनिर्म्माणवेतनादिनिरूपणं। पुष्करिण्यादिखनने परिमाण-वेतनादिनिरूपणं। एवं वस्त्रनिर्म्माणादौ वेतनकथनं। नरवाहनादौ वेतनादिनिरूपणं। शान्तिकलसादिनिरूपणं। तत्र पञ्चपल्लवादिदानावश्यकतादिकथनं। कलसस्थापनादिविधिकीर्त्तनं। चान्द्रसौरादिचतुर्व्विधमानलक्षणकथनं। तत्र कर्म्मविशेषेषु मासविशेषनियमनं। मलमासे प्रेतक्रियाविधानकथनं। तत्र सपिण्डनादिविधिकीर्त्तनञ्च। शुक्रस्य अस्तोदयादौ कालाशुद्ध्यादिकथनं। द्विराषाढादिनिरूपणञ्च।

५-१० अध्याये,—पूर्व्वाह्णे दैवकार्य्यकर्त्तव्यता। मध्याह्नादौ एकोद्दिष्टादिकर्त्तव्यताविधानञ्च। खर्व्वा-दर्पा-हिंस्रभेदात् त्रिविधतिथिलक्षणादिकीर्त्तनं। शुक्लकृष्णयोः तिथिव्यवस्थाकथनं। युग्मादितिथिव्यवस्थाकथनं। तिथ्युपवासव्यवस्थानिरूपणं। अम्बुघटश्राद्धविधिः। अपूर्णचत्वारिंशद्वयस्कस्य भार्य्यापुत्ररहितस्य च यज्ञानुष्ठानादौ नाधिकार इति कथनं। कार्त्तिकमासादौ स्नानदानादौ फलश्रुतिकीर्त्तनं। अशून्यशयनव्रतविधानं। श्रावणपञ्चम्यां मनसापूजाविधानं। भाद्रमासे षष्ठीपूजाविधिकथनं। जन्माष्टमीव्यवस्थादिनिरूपणं। दशहराकथनं। एकादश्युपवासनिरूपणादिकं। विष्णुशृङ्खलादिनिरूपणं। शक्रोत्थानविधिकथनं। रटन्तीचतुर्द्दशी। शिवचतुर्द्दशी। चैत्रादिपूर्णिमादौ स्नानदानादिफलकीर्त्तनञ्च।

११-१७ अध्याये,—काश्यप-गौतम-मौद्गल्य-शाण्डिल्यप्रभृतीनां गोत्राणां प्रवरकीर्त्तनं। वास्तुयागविधानकथनं। तत्र मण्डलनिर्म्माणादिकथनं। वास्तुयागोक्तसर्व्वेषां देवानां ध्यानादिकथनं। तत्र पूजाविधिकथनं। अर्घ्यदानविधानं। गृह्याग्निविधिकीर्त्तनं। होमविधानकथनं। वह्निजिह्वानां ध्यानकथनं। देवादिप्रतिष्ठायाः पूर्व्वदिने अधिवासनविधिकथनं। होतृ-आचार्य्यादिवरणविधिकीर्त्तनं। सर्व्वत्र यज्ञादौ सङ्कल्पस्य आवश्यकतानिरूपणं। सङ्कल्पविधिकथनं। प्रतिष्ठादौ मासतिथिनक्षत्रवारादिनिरूपणं। मण्डपवेद्यादिनिर्म्माणप्रकारकथनं। जलाशयप्रतिष्ठादौ वृद्धिश्राद्धकर्त्तव्यताकीर्त्तनं। जलाशयप्रतिष्ठाविधानकथनञ्च।

मध्यतन्त्रे तृतीये विभागे १-११ अध्याये,—आरामादिप्रतिष्ठाविधिकीर्त्तनं। गोप्रचारविधानकथनं। अनाथमण्डपदानविधिकथनं। प्रपादानविधिकथनं। क्षुद्रारामप्रतिष्ठाविधिकथनं। अश्वत्थवृक्षप्रतिष्ठाविधिकथनं। पुष्करिणीप्रतिष्ठाप्रयोगकथनं। वटस्थानविधिकथनं। बिल्वप्रतिष्ठाविधिकथनं। शिलादारुमयादिमण्डपप्रतिष्ठाविधिः। पुष्पारामप्रतिष्ठाविधिकथनं। तुलसीप्रतिष्ठाविधिकथनं। सेतुप्रतिष्ठाविधिकथनं। भूमिदानविधिकथनं। सामान्यतः अधिवासनविधिकथनं। दुर्न्निमित्तनिरूपणं। तच्छान्त्युपायकथनञ्च। इति भविष्यपुराणे उत्तरविभागस्य विवरणम्।

No. 1743. काल्यूर्द्धाम्नायतन्त्रम् ।

Substance, country-made yellow paper, $13\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 40 Lines, 4—5 on a page. Extent, 488 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nasípura, Zilá Murshidábád, Rájá Rámachanda Siñha. Appearance, old, first part destroyed by worms. Verse. Correct.

Kályurddhámnáya Tantra. One of the Tantras, attributed to S'iva. It is devoted principally to S'ákta rituals and dissertations on mantras and mystic doctrines. It is commonly known under the name of *U'rddhumnáya, Tantra* and two extracts from it have been noticed under No. 356.

Beginning. श्रीगुरवे नमः। सर्व्वानन्दमयीं विद्यां सर्व्वाम्नायनमस्कृतां।
सर्व्वसिद्धिप्रदां देवीं नमाम्यच्चित्स्वरूपिणीं ॥
श्रीदेव्युवाच। देवदेव महादेव परमेश पुरातन।
प्रसीद गुह्यं मे ज्ञानं कथयस्व प्रियम्बद ॥
नाथ सर्व्वेषु तन्त्रेषु गुह्यं यदूर्द्धवक्त्रतः।
तत् प्रकाशय सम्यक् मे यद्यहं तव वल्लभा ॥
श्रीशिव उवाच। कथ्यन्ते कथयिष्यामि गुह्यं यच्चञ्चलात्मिके।
स्त्रीस्वभावान्न जानासि तत्त्वज्ञानं सुखप्रदं ॥ इत्यादि।

End. मनःकल्पितमूर्त्तिर्ह्रीँ तेजोरूपा परापरा।
परमात्मैव रामोऽयं महाविष्णुर्महाशिवः ॥
निरञ्जनस्वरूपोऽयं कृष्णरूपा च तारिणी।
आत्मप्रकाशिनी नित्या नित्यानन्दस्वरूपिणी ॥

Colophon. इति काल्यूर्द्धाम्नाये पञ्चमः पटलः।

विषयः। १ प्रथमपटले,—शिवाशिवयोः संवादेन ऊर्द्धाम्नायप्रस्तावनाकथनं। देवता-गुरुमन्त्राणामेकभावेन भावनाया आवश्यकत्वकीर्त्तनं। शरीरनिरूपणं। विश्वस्य पञ्चात्मकत्वकथनं। निर्गुणात् निर्व्विकारात् परमात्मनः कथं जगत्सृष्टिरिति समाधानं। प्रकृतितो महातत्त्वादीनामुत्पत्तिकथनं। परा-पश्यन्ती-वैखरीभेदेन त्रिविधशक्तिनिरूपणादिकं। कर्म्मेन्द्रियादीनामधिष्ठातृनिरूपणं। क्रियाशक्ति-ज्ञानशक्तिप्रभृतिनिरूपणञ्च।

२ये पटले,—पञ्चीकरणप्रक्रियाकथनं। शरीरस्य प्रणवाकारत्वकथनं। तत्र स्थूलसूक्ष्मादीनां ब्रह्मविष्ण्वाद्यात्मकत्वकथनं। दक्षिणाक्षिगतस्य कालस्य रामकृष्णनारायणाद्यात्मकत्वनिरूपणं। अजपाया द्वैविध्यकथनपूर्व्वकं तत्स्वरूपकी-

र्नं। पृथिव्यादीनां गुणनिरूपणं। पितृतोऽस्थिमज्जादीनां मातृतो मांसचर्म्मादीनामपि उत्पत्तिकथनं। नाडीसन्धिप्रभृतीनां सङ्ख्यादिकथनं। शरीरस्य अवयवविशेषे सप्तविंशतिनक्षत्राणामवस्थानिर्द्देशः, एवं पञ्चदशतिथीनामवस्थितिनिरूपणं। शरीरस्थराशिचक्रनिरूपणं। षट्चक्रनिरूपणं। देहे चतुर्द्दशलोकावस्थानस्थानादिनिरूपणञ्च॥

२ये पटले,—जीवस्थाननिरूपणमुखेन काल्या नन्दगृहे कृष्णत्वं सुन्दर्य्या राधिकात्वमित्यादियूथैश्वर्य्यादिनिरूपणं। पद्मिणां वृन्दावनत्वकथनं। तत्र कृष्णादीनामवस्थानादिनिरूपणं। तत्त्वज्ञाननिरूपणं। तत्त्वज्ञानसाधनप्रक्रियाकथनं। छायासिद्धिप्रकारकथनं। योगसाधनप्रकारकीर्त्तनञ्च।

४,५मे पटले,—वीजोद्धारादिकथनं। दैहिकस्थानभेदेन जलस्य गङ्गोदकपरामृत-देहरचकादिनामभेदकथनं। कालीनामनिर्व्वचनं। योगिनां मानसीपूजाप्रकारनिरूपणं। वीराणामन्तर्यजनप्रकारकथनं। ज्ञानात्मकचक्रसंस्थानादिनिरूपणं। सगुणनिर्गुणभेदेन विविधशाम्भचक्रनिरूपणञ्च।

No. 1744. स्कन्दपुराणीयसह्याद्रिखण्डे वदरीमाहात्म्यविभागः।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 102. Lines, 8 on a page. Extent, 2,091 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nasipura, Zilá Murshidábad, Rájá Rámáchánd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Badariká-máhátmya.—A dissertation on the sacred pools and temples of a place of great sanctity called Badarikás'rama, or 'the hermitage of plum trees.' The place is situated on the west bank of the Alakanandá river in the province of S'rínagar; its modern name being Badrináth, the famous place of pilgrimage on the Himálaya; its presiding divinity is Mahádeva. The work professes to be a part of the 7th book of the Skanda Puráṇa. It comprises 23 chapters, several of which are devoted to stories in praise of S'iva and Párvatí; nowhere, however, is Vaishṇavism reviled in it. Like most other Máhátmyas, it is of modern date. The Index given in the Nárada Puráṇa does not name a Sahyádri-khaṇḍa for the Skanda Puráṇa, but there is a brief note in the Vaishṇava-khaṇḍa on the Badarikás'rama.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। धर्म्मदृढबद्धमूलो वेदस्कन्धः पुराणशाखाढ्यः।
क्रतुकुसुमो मोक्षफलो मधुसूदनपादपो जयति॥

नैमिषे च महाक्षेत्रे स्थिता वै शौनकादयः।
निदेशाद् ब्रह्मणस्तत्र सूतं प्रोचुः सहर्षिताः॥
शौनक उवाच। सूत सूत महाभाग सर्व्वधर्म्मभृतांवर।
सर्व्वशास्त्रार्थतत्त्वज्ञ पुराणे परिनिष्ठितः॥
व्यासः सत्यवतीसूनुः भगवान् विष्णुरव्ययः।
तच्छिष्यः तत् पुराणं हि संविवेद न कश्चन॥
प्राप्ते कलियुगे घोरे सर्व्वधर्म्मवहिष्कृते
जना++तकर्म्माणः सर्व्वधर्म्मविवर्ज्जिताः॥
क्षुद्रायुषः क्षुद्रप्राणाः ++वार्य्यतपःक्रियाः।
अधर्म्मनिरताः सर्व्वे वेदशास्त्रविवर्ज्जिताः॥
तीर्थाटनतपोदानहरिभक्तिविवर्ज्जिताः।
परनिन्दारताः सर्व्वे परद्रोहपरायणाः॥
ज्ञानवैराग्यरहिता जपस्वाध्यायवर्ज्जिताः। इत्यादि।

End. पुरा सप्तर्षिभिः स्नानं कृतं प्रत्यक् शिवालये।
तस्मुखे चर्च्चिकाग्रे तु पुरतो लिङ्गरूपिणः॥
यावत् सङ्ख्याकराः सर्व्वे यावन्तोऽपि महर्षयः।
यावन्तः प्रमथाः सिद्धास्तल्लिङ्गानि शिवालये॥
ईदृक् शिवालयस्यैतन्माहात्म्यं ये पठन्ति हि।
नित्यं स्मरन्ति शृण्वन्ति तेषां शृणु फलं सखे॥
सर्व्वेषामपि तीर्थानां फलं तोयावगाहनात्।
समस्तानां व्रतानाञ्च यत् फलं परिपूर्णता॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सह्याद्रिखण्डे वदरीमाहात्म्यविभागे शिवालयमाहात्म्ये त्रयोविंशतितमोऽध्यायः।

विषयः। १ प्रथमे अध्याये,—सूतेन सह शौनकादीनां संवादेन कलौ जीवानां तरणोपयोगितीर्थादिनिरूपणं। शिवस्कन्दयोः संवादेन नदीषु गङ्गा-गोदावरी-रेवा-यमुना-क्षिप्रा-सरस्वती-गौतमी-कौशिकी-कावेरी-ताम्रपर्णी-चन्द्रभागा-गण्डकी-नर्मदाप्रभृतीनां कलौ भुक्तिमुक्तिदातृत्वकथनं। पुरीषु च अयोध्या-द्वारका-काशी-मथुराऽवन्तिका-कुरुक्षेत्र-पुष्करप्रभृतीनां मोक्षसाधकत्वकथनं। वदरिकाश्रमस्य विशेषतो माहात्म्यकीर्त्तनञ्च।

२—४ अध्याये,—वदरिकाया अनादित्वकथनं। गिरिजया सह गिरिशस्य तत्र नित्यावस्थितिकथनं। केदारलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। सर्व्वभवजनितपापक्षयार्थं

विषयः। वह्नेः बदरिकाश्रमगमनवृत्तान्तकीर्त्तनं। अग्नितीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र पञ्चशिला-विवरणकथनञ्च। नारदकृतविष्णुस्तोत्रकीर्त्तनं। विष्णुप्रीत्यर्थं मार्कण्डेयस्य तपस्या-दिवर्णनं। गरुड़स्य तपस्यावर्णनं। नृसिंहमाहात्म्यकथनं। ऋषिगणकृतनृसिंह-स्तोत्रकीर्त्तनं।

५–९ अध्याये,—विशालाभिधानायां पूर्य्यां भगवन्तमपश्यतां क्षीरोदसागरगमन-पूर्व्वकं ब्रह्मपुरस्कृतानामृषीणां नारायणेन संवादकथनं। कलौ भगवतो बदरी-तीर्थे एव अवस्थितिर्नान्यत्रेति कथनं। विष्णुनैवेद्यभोजनमाहात्म्यकथनं। विष्णु-पादोदकमाहात्म्यकथनं। कपालमोचनतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र पितृतीर्थे पिण्डदाने गयातोऽपि फलाधिक्यनिरूपणं। ब्रह्मतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्रैकदा शयानस्य ब्रह्मणो मुखाम्बुजात् मधुकैटभाभ्यां वेदापहरणवृत्तान्तकीर्त्तनं। ब्रह्मणा संस्तुतेन विष्णुना मधुकैटभनाशनकथनं। सरस्वतीतीर्थमाहात्म्यकथनं। ऐन्द्रतीर्थ-माहात्म्यकथनं। मानसतीर्थमाहात्म्यं। तन्नामनिर्व्वचनञ्च। वसुधारातीर्थमा-हात्म्यकथनं।

१०–१५ अध्याये,—पञ्चधारातीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र ग्रहनक्षत्राणामाधिपत्य-लाभार्थं चन्द्रस्य कठोरतपस्यावर्णनं। सोमकुण्डतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। द्वादशादि-त्यतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। सत्यपदतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। ऊर्व्वशीतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र धर्मकुमारयोः नरनारायणयोः तपस्याकथनं, ऊर्व्वश्याः सम्भवकथनञ्च। बद-र्य्याश्रमे विष्णुना सुमेरुस्थापनवृत्तान्तकथनं। तत्र नररूपेण नारायणस्य अवस्थान-कथनं। लोकपालतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। दण्डतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। गङ्गायाः स्थानविशेषे महिमाधिक्यप्रकाशकथनञ्च।

१६–२० अध्याये,—प्रसङ्गेन शिवालयतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र युगविशेषे तत्-परिमाणादिनिरूपणं। तत्तीर्थवर्णनं। श्रद्धामाहात्म्यकीर्त्तनं। एकदा कैलासे शिवाशिवयोरक्षक्रीड़ारहस्यवर्णनं। द्यूते पराजितायाः देव्याः शिवदास्यानुष्ठान-वृत्तान्तकथनं। पार्व्वत्या सह पशुपतेः वियोगवृत्तान्तकीर्त्तनं। देव्याः विन्ध्यपर्व्वते अवस्थानकथनं। घृष्णेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। देवीकृताष्टतीर्थविवरणकथनं। षट्चक्रादिभेदपुरःसरं देव्याः योगानुष्ठानप्रकारकथनं।

२१–२२ अध्याये,—देवगणकृतशिवाष्टोत्तरशतनामस्तोत्रकीर्त्तनं। पार्व्वत्यानय-नार्थं कालिन्द्या सह गङ्गायाः सह्याद्रिगमनवृत्तान्तकथनं। गङ्गाकृतगौरीस्तोत्र-कीर्त्तनं। पार्व्वतीकृतगङ्गास्तोत्रकथनञ्च। स्त्रीणां पतिरेव देवता, नान्य इति निरूपणं। पातिव्रत्यधर्मकथनं। गौर्य्याः आश्रमे समुपस्थितस्य इलनामकस्य राज्ञः स्त्रीत्वप्राप्तिविवरणकथनं। तद्गर्भे पुरूरवसो जन्मवृत्तान्तकथनं। इलायाः पुनः

विषयः। पुंस्त्वप्राप्तिकथनं। सोमकुण्ड-रुद्रकुण्डादीनां माहात्म्यकथनं। शङ्खोद्धारतीर्थमाहात्म्यकथनं। शिवस्य कुटवाटनामप्राप्तिकथनं। अन्नदानगोदानादिफलनिरूपणं। चिल्लीकुण्डविवरणमाहात्म्यादिकथनं। ऐलानदीवर्णनं। ऐलकृतविनायकस्तोचकीर्त्तनं। श्रीवत्सेशलिङ्गमाहात्म्यकथनं। सभार्य्यस्य इलस्य गैारीवनप्रवेशवृत्तान्तकथनं। गम्भेशमाहात्म्यकथनं। वियुक्तयोः शिवाशिवयोः पुनः संयोगकथनं। महाकालतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। पोरुरवसतीर्थमाहात्म्यकथनं।

No. 1745. स्कन्दपुराणीयरेवाखण्डः।

Substance, country-made paper, 12¼ × 5 inches. Folia, 324. Lines, 9 on a page. Extent, 9,447 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1867. Place of deposit, Nasípura, Zilá Murshidábad. Rájá Rámachánda Siñha. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Revá Khaṇḍa of the *Skanda Puráṇa.*—A part of the Avanti Khaṇḍa of the Skanda Puráṇa—(see *ante*, p. 220.) In it S'iva recounts to Skanda *alias* Kártika, the religious merits of the sacred pools and temples along the banks of the Narmadá River, which is otherwise called Revá. The sacred places of Puri are also included in it. There are a great many stories recited to illustrate the origin and religious merits of the different places noticed; but they are all of a legendary character, designed to throw a halo of antiquity on temples and localities which are obviously of mediæval origin.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। श्रीनर्मदायै नमः। ॐ नमो हरिहरहिरण्यगर्भेभ्यो नमो
व्यासवाल्मीकिशुकपराशरेभ्यो गुरुगोत्रब्राह्मणेभ्यो नमः।
मज्जन्मातङ्गगण्डच्युतमदमदिरामोदमत्तालिमालं
स्नानैः सिद्धाङ्गनानां कुचयुगविगलत्कुङ्कुमासङ्गपिङ्गं।
सायम्प्रातर्मुनीनां कुशकुसुमचयच्छन्नतीरस्थनीरं
पायाद्वो नर्मदाम्भः करिमकरकराक्रान्तरंहस्तरङ्गम्॥
मार्कण्डेय उवाच। हिमवच्छिखरे रम्ये सिद्धगन्धर्व्वसेविते।
यक्षविद्याधराकीर्णे नानागणसमन्विते॥
ब्रह्मविष्णुसुराः सर्व्वे स्कन्दनन्दिगणेश्वराः।
चन्द्रादित्यैा ग्रहैः सार्द्धं नक्षत्रध्रुवमण्डलं॥

वायुश्च वरुणश्चैव कुवेरोऽथ यमस्तथा।
इन्द्राद्या देवताः सर्व्वा गणगन्धर्व्व एव च॥
ब्राह्म्याद्या मातरश्चैव ऋषयश्च तपोधनाः।
मूर्त्तिमन्ति च तीर्थानि चण्डभृङ्गिमहाबलाः॥
दानवासुरदैत्याश्च पिशाचा भूतराक्षसाः।
सूर्य्यकोटिसमप्रख्यं मणिमाणिक्यशोभितं॥ इत्यादि।

End. तीर्थे तीर्थे च कथितं यत् पूर्व्वं पाण्डुनन्दन।
श्रुत्वा माहात्म्यफलदं तद्दानेनैव पाण्डव॥
एतस्मात् कारणाद् दानं श्रुत्वा दानं हि कारयेत्।
तच्छ्रुत्वा राजशार्दूल मार्कण्डेयस्य भाषितं॥
अर्घ्यं दत्वा यथा न्यायं पूजयित्वा ऋषींस्तदा।
अश्वैर्गजैश्च ++लैश्च ऋषिभिः सह धर्मराट्॥
तीर्थयात्रां चकाराशु नर्मदायां युधिष्ठिरः।
उत्तरे दक्षिणे तीरे नर्मदाया महामनाः॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे रेवाखण्डे युधिष्ठिरमार्कण्डेयसंवादे रेवाचरितं समाप्तं। शुभमस्तु संवत् १८६७। आषाढ़वदि।

(अत्र अध्यायसङ्ख्यानिर्द्देशो नास्ति।)

विषयः। शिवेन सह स्कन्दस्य संवादकथनं। तत्र स्कन्देन शिवस्तोत्रकीर्त्तनं। सन्तुष्टेन च तेन स्कन्दाय वरदानावसरे उत्तरस्यां दिशि स्थितानां हैमहर्म्याणां वृत्तान्तकथनं। तत्र गङ्गासागरवाराणसीकुरुक्षेत्रादिस्थानेषु त्यक्तजीवितानां जीवानामवस्थानकथनञ्च। एवं पूर्व्वस्यां दिशि स्थितेषु हैमहर्म्येषु नर्मदारेवादिमृतानां जन्तूनामवस्थितिकथनं। मार्कण्डेयाश्रमवर्णनं। तं द्रष्टुं कृततीर्थप्रयाणस्य सपरिवारस्य युधिष्ठिरस्य तत्र आगमनादिविवरणकथनं। मार्कण्डेयेन स्कन्दपुराणकीर्त्तनं। तत्र "अष्टलक्षाणि सार्द्धानि शिवलोके समासते। तदर्द्धं वैष्णवे लोके अर्द्धार्द्धं ब्रह्मणः पुरेः। चतुरशीतिसहस्राणि मर्त्यलोके च गीयते"॥ इति स्कन्दपुराणपरिमाणकीर्त्तनं।

देवानामभ्यर्थनया शिवस्य अनुज्ञया नर्मदायाः पृथिव्यामवतरणकथनं। तत्र तद्वेगधारणे असमर्थेषु सर्व्वेषु पर्व्वतेषु ऋक्षवता गिरिणा धारणवृत्तान्तकथनञ्च। नर्मदायाः पुनः स्वर्गलोकगमनकथनं। शिवप्रसाददृप्तेन हिरण्यकशिपुना विप्रकृतानां क्रतुभुजां दुर्द्दशादिवर्णनं। नर्मदायाः पृथिव्यामवतारणार्थं पुरूरवसस्तपस्यादिविवरणकथनं। विन्ध्यगिरिकुमारस्य पर्य्यङ्कस्य शिरसि नर्मदावतरणवृत्तान्तकथनं।

विषयः। सङ्क्षेपेण गङ्गावतरणविवरणकथनं। नर्म्मदामाहात्म्यकथनं। सूर्य्यग्रहणकाले तर्पयता हिरण्यतेजोऽभिधानेन सोमवंशजेन राज्ञा सह पितॄणां संवादकथनादिकं। एकदा उदयाचलशिरसि नर्म्मदाया अवतरणकथनं। नर्म्मदायाश्चतुर्थावतारकथनं। तत्र इक्ष्वाकुवंशजस्य पुरुकुत्सोरुपाख्यानकीर्त्तनञ्च।

सिद्धलिङ्ग-वैश्रवण-सप्तसारस्वतयमतीर्थादिमाहात्म्यकथनं। व्यासतीर्थमाहात्म्यकथनं। व्यासाष्टकस्तोत्रकथनं। महापुण्यतीर्थ-हरिक्षेत्रस्थानेश्वरतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। त्रिपुरीतीर्थमाहात्म्यकथनं। अत्र चक्रवर्त्तिनामकस्य नरपतेरुपाख्यानकथनं। सत्यसेनस्य प्रजापालस्य पत्न्याः शृङ्गारवल्लरीनासिकाया मर्कटाननत्वकथनपूर्व्वकं तद्विवरणकथनं। जातिस्मरया तथा भर्त्तुः पुरतः पूर्व्वजन्मकथाकीर्त्तनं। भृगुकृतशङ्करस्तोत्रकथनं। भृगुक्षेत्रमाहात्म्यकथनं। तत्र दुर्व्वासःशापार्द्दितस्य मोहनाभिधानस्य गन्धर्व्वस्य उपाख्यानकीर्त्तनञ्च।

सोमनाथमाहात्म्यकथनं। एवं ब्रह्मकुण्ड-महाकाल-मातृतीर्थ-ब्रह्मेश्वर-स्वर्गद्वार-सिद्धेश्वरप्रभृतीनां तीर्थानां माहात्म्यकथनं। गाङ्गेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन लक्षगोघातकस्य कन्यापुरपतेः हरिकेशस्य उपाख्यानकीर्त्तनं। बालुकेश्वरतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र शङ्कुकर्णनामकस्य यक्षराजस्य उपाख्यानकथनं। पूर्णमनोरथनामकतीर्थमाहात्म्यकथनमुखेन विराटनगराधिपस्य हरिवर्म्मण उपाख्यानकथनं। नाभागस्य भूपतेरुपाख्यानकथनं। तेन सार्द्धं आपस्तम्बस्य संवादेन गोमाहात्म्यकथनञ्च। मत्स्येश्वरतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र निषादाधिपतेरुपाख्यानकथनञ्च। मातङ्गाख्यानकथनं। तत्र कलहंसाभिधेयेन देवर्षिणा सह शक्रस्य संवादकथनादिकञ्च।

योगतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। एवं ध्रुवतीर्थ-जह्नुतीर्थ-वाराहतीर्थादीनां माहात्म्यादिकथनं। रेवाया उत्तरस्यां दिशि स्थितानां तीर्थानां वर्णनं। जमदग्नेराश्रमे मुनीनां समागमवृत्तान्तकथनं। तपसा प्रसन्नेन आशुतोषेण जमदग्नये कामधेनुदानविवरणकीर्त्तनं। कार्त्तवीर्य्योपाख्यानकथनं। निषादोपाख्यानकीर्त्तनं। नागेश्वरमाहात्म्यादिकथनं। तत्र गरुड़कृतनागभक्षणवृत्तान्तकथनं। लक्षमेधलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र सूर्य्यवंश्यस्य जनाभिधानस्य राजर्षेः लक्षमेधयज्ञानुष्ठानवृत्तान्तकथनं। शिवमुपवीणयितुं कैलासगिरिमुपगताय सप्तसारस्वताभिधानाय गन्धर्व्वराजाय नन्दिना शापदानवृत्तान्तकीर्त्तनं। तस्य जातिस्मररूपेण चण्डालयोनौ जन्मग्रहणादिकथनं। सप्तसारस्वतलिङ्गमाहात्म्यकथनञ्च। प्रलयवर्णनं। तत्र शिवलिङ्गे सर्व्वेषां जगतां प्रवेशकथनादिकं। अशोकजननतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र सारङ्गस्य हरिणा सह संवादकीर्त्तनञ्च।

विषय। शाण्डिल्येश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनमुखेन कार्त्तवीर्य्यपतेराख्यानकीर्त्तनं। मूषिकतीर्थविवरणकथनं। मधुपानमत्तानामुर्व्वश्यादीनामप्सरसां शिवं सम्भावयितुं समागतानां गौरीशापेन मनुष्यलोके जन्मादिकथनं। पञ्चब्रह्मेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र मलकेतुनामकस्य महासुरस्य आख्यानकथनञ्च। त्वष्टृ-पूषाभिधानयोः ब्रह्मराक्षसयोः विनाशनेन जातब्रह्महत्यापातकस्य वासवस्य शिवोपदेशात् काश्यामश्वमेधानुष्ठानविवरणकथनं। रेवाकुब्जिकासमागममाहात्म्यकथनं। तत्र रन्तिदेवस्य उपाख्यानकथनं। बिल्वामलकस्य उत्पत्तिकथनञ्च। बुभुक्षया कातराणां शिशूनां वदनं निरीक्ष्य सशोकायाः निजपत्न्याः करुणविलपितेन अर्द्दितहृदयेन शिलोञ्छवृत्तिना हरिकेशनामकेन ब्राह्मणेन अम्बरीषस्य समीपगमनवृत्तान्तकीर्त्तनं। कुब्जिकाया उद्भवकथनप्रसङ्गेन चित्राङ्गदस्य गन्धर्व्वस्य दशलक्षसङ्ख्याभिः कामिनीभिः रममाणस्य विवरणकथनं। सुकर्म्मसुतायाः सुकामाया उपाख्यानकथनञ्च।

सूर्य्यपुत्रस्य मनोः राज्यशासनसमये अनावृष्टिविवरणकथनं। माहेश्वरतीर्थवर्णनं। मण्डपेश्वरमाहात्म्यकथनं। रामतीर्थस्य उत्पत्तिकथनं। नर्म्मदागाभीसम्भेदविवरणकथनं। अग्निसुताया आख्यानकथनञ्च। गौरीखण्डतीर्थस्य उत्पत्तिकथनं। करमर्द्दीश्वरमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन कुशध्वजस्य राज्ञः मैत्रेयाश्रमगमनविवरणकथनं। मान्धातृचरित्रकीर्त्तनं। युवनाश्वस्य वामकुक्षितस्तस्य जन्मादिकथनञ्च। महादेवस्य त्रिपुरविजयविवरणकथनं। देवगणकृतशिवस्तोत्रकथनं। अमरेश्वरमाहात्म्यकथनञ्च।

हिरण्यबाहोः यज्ञे दक्षगौतमप्रभृतीनां ब्रह्मराक्षसभावप्राप्तिविवरणकथनं। पञ्चलिङ्गमाहात्म्यकथनं। भार्य्यया सह सुपर्णनामकस्य ब्राह्मणस्य स्वर्गारोहणवृत्तान्तकथनं। व्यतीपातेश्वर-सावित्रीकुण्डादीनां माहात्म्यकथनं। दक्षस्य कुमुदा नामैका दुहिता आसीत्। सोमाय प्रदत्तायास्तस्या गर्भे पुत्रजननवृत्तान्तकथनं। तं हिमांशुनामकं शुभ्रांशुकुमारं समाश्लिष्य पातुमुद्यतानामसुराणां महादेवाग्निना नाशकथनं। सोमनाथस्य आविर्भावादिकीर्त्तनञ्च। पातालेश्वरमाहात्म्यकथनं। अयोध्याधिपतेरैन्द्रद्युम्नेः यज्ञानुष्ठानवृत्तान्तकथनं। तत्र एकादशरुद्र-द्वादशादित्य-अष्टवसु-विश्वेदेव-साध्यादीनां नाम कथनं। नीलगङ्गाया अवतारविवरणकीर्त्तनञ्च। पुराणलक्षणादिकथनं। कलिकालवर्णनं। तत्र म्लेच्छो राजा भविष्यतीति कथनं। नराणामवस्थादिकथनं। वैडूर्य्यपर्व्वतवर्णनं। तत्र मान्धातुः यज्ञकरणवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। अयोध्याधिपतेः वसुदानस्य राज्यकाले धर्म्मविप्लवकारिणां केतुमालि-सुमालि-सुमुखादीनां प्रभावादिकीर्त्तनं। तत्र कपिलायाः नद्या अवतारकथनं। दाक्षायणीपुत्रस्य मथुराधिपतेः विश्ववसो राज्ञ उपाख्यानकथनं। मार्कण्डेयस्य

विषयः। कल्पान्तदर्शनवृत्तान्तकीर्त्तनं। गौतमेश्वर-मार्कण्डेयेश्वर-वसिष्ठेश्वर-मातङ्गेश्वरादीनां माहात्म्यकथनं। चक्रस्वामिविवरणकथनं। पुण्ड्रवर्द्धनदेशाधिपतेः बभ्रोराख्यानकथनं। विमलेश्वरमाहात्म्यादिवर्णनं। सूत्रयागविधिकीर्त्तनं। कावेरीमाहात्म्यकथनं। शाण्डिल्यकामिनीं कामिनीं पश्यतश्चण्डसेनस्य नरपतेराख्यानकीर्त्तनं। चण्डेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनञ्च।

भद्ररुद्रेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन भद्ररुद्राभिधानयोः गन्धर्व्वयोरुपाख्यानकथनं। निमिनामकनृपतेः पत्नियोनौ जन्मादिकथनं। निमिपत्न्याः चन्द्रमत्याः शापेन च्यवनस्य चक्षुर्हीनत्वादिविवरणकीर्त्तनञ्च। एरण्डीसङ्गममाहात्म्यादिकथनं। पितृतीर्थस्य उद्भवादिकथनं। शल्यामाहात्म्यकथनमुखेन भरतकृतहयमेधयज्ञानुष्ठानकथनं। भृगुपत्न्यादिना प्राणत्यागमाहात्म्यकथनं। युगानां सन्ध्यातदङ्गादिनिरूपणं। कलिस्वभावकथनं। ॐकारमाहात्म्यादिकथनं। अयोध्याधिपतेः धुन्धुमारस्य आख्यानकथनं। मुचुकुन्दकुवलयाश्वस्वर्गारोहणवृत्तान्तकथनञ्च।

विस्तरतो नरकवर्णनं। यमोक्तकर्म्मगतिवैचित्र्यकीर्त्तनं। गोदानमाहात्म्यकथनमुखेन हरिश्चन्द्रोपाख्यानकथनं। मातङ्गाश्रममाहात्म्यकथनं। तत्र मातङ्गस्य देवर्षेरुपाख्यानकथनञ्च। नर्म्मदामाहात्म्यकथनं। तत्र व्याधस्य उपाख्यानकथनञ्च। ब्रह्माण्डसंस्थानकथनं। तत्र विशेषेण शिवलोकवर्णनं। शैवदानधर्म्मकथनं। शिवमाहात्म्यकथनञ्च। वैष्णवदानधर्म्मकीर्त्तनं। तत्र जावालिपुत्रेण वानरविग्रहेण कदम्बेन सह युवनाश्वस्य संवादकथनञ्च।

रन्तिदेवस्य आख्यानकथनं। वृत्रबधकाले देवैः सार्द्धं दधीचिमुनेः संवादादिकथनं। अष्टोत्तरशततीर्थस्थितानां मातृणां स्तोत्रकथनं। कुब्जामाहात्म्यकथनं। विष्णुमाहात्म्यकीर्त्तनं। माण्डव्याश्रमवर्णनं। ययातिशुक्रमाहात्म्यकथनं। दीप्तिकेश्वरमाहात्म्यकथनं। शम्भुस्तोत्रकीर्त्तनं। ययातेः हरिहरभागहीनयज्ञानुष्ठानविवरणकथनं। तत्र विष्णुसहस्रनामस्तोत्रकथनञ्च। मयदानवदुहित्रा सार्द्धं रावणस्य परिणयविवरणकथनं। तत्र मेघनादस्य जन्मकथनं। तन्नामनिर्व्वचनं। नर्म्मदाजलमध्ये मेघनादेश्वरलिङ्गवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च।

दारुतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन स्वपुत्रं दारुकं प्रति मातलिना शापदानविवरणकथनं। देवतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र जम्भासुरविप्रकृतानां क्रतुभुजां चेष्टितवर्णनं। एकदा वसन्तकाले अगस्त्याश्रमप्रविष्टस्य महादेवस्य लिङ्गपतनादिवृत्तान्तकथनं। नर्म्मदेश्वरमाहात्म्यकथनञ्च। करञ्जेश्वरमाहात्म्यकथनं। अत्र दनूकुमारस्य जन्मादिविवरणकथनं। कुण्डलेश्वरमाहात्म्यकथनं। पिप्पलेश्वरमाहात्म्यण। याज्ञवल्क्यतनयस्य पिप्पलादस्य आख्यानकथनं। विमलेश्वरमाहात्म्य-

तत्र

कत्ता

विषयः । कथनं । दानधर्म्मकीर्त्तनं । तत्र दानविधिकथनञ्च । गुह्यतीर्थविवरणादिकथनं । विश्वरूपलिङ्गमाहात्म्यकथनं । तत्र सारिकाया उपाख्यानकथनं । पञ्चलिङ्गमहिमा । मृकाण्डेश्वरमहिमा । अत्र मयूरकुक्कुटयोरुपाख्यानकथनञ्च । रमेश्वर-हरिणेश्वर-लुब्धकेश्वर-धनुषेश्वर-वाणेश्वरप्रभृतीनां माहात्म्यादिकथनं । अन्धकेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र अन्धकबधविवरणं, तस्मै वरप्रदानवृत्तान्तकथनञ्च । शूलभेदोत्पत्तिकथनं । श्राद्धे पात्रकरणयोग्यब्राह्मणलक्षणकथनं । कन्यादानफलकीर्त्तनं । श्राद्धकालादिनिरूपणं। वाराणसीनाथस्य चित्रसेनस्य उपाख्यानकथनं। तत्र दीर्घतपाख्यानकथनञ्च । शम्बरस्वर्गारोहणविवरणकथनं। भानुमत्याः स्वर्गारोहणवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च ।

अर्कतीर्थमहिमा । तत्र वृद्धया सह याज्ञवल्क्य-भरद्वाज-शाण्डिल्य-विभाण्डक-शातातपप्रभृतीनामृषीणां संवादकथनं। आदित्येश्वरमाहात्म्यकथनं। तत्र ब्रह्मकृतवह्निज्वालास्तोत्रकथनं। अगस्त्यतीर्थवर्णनं। तत्र इन्द्रस्य पुरतो भरतेन दैत्यभारनिपीड़िताया: पृथिव्या दुरवस्थादिवर्णनं । अगस्त्यकृतविन्ध्यगिरिरोधनविवरणकीर्तनञ्च । भस्माङ्गदबधविवरणकथनं। मणिनागतीर्थवर्णनं। शङ्खचूड़तीर्थमाहात्म्यकथनं। गोपारेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। एवं पाराशरेश्वरादितीर्थमाहात्म्यकथनं । दधिच्छन्द-मधुच्छन्दादितीर्थपञ्चकविवरणकथनं । हनूमन्तेश्वरमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन शिखण्डिनः समीपे तत्कन्यया कलापिन्या पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकीर्तनं ।

सोमनाथतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र दक्षशापेन चन्द्रस्य क्षयप्राप्तिविवरणकथनं। पिङ्गलेश्वर-कपिलेश्वरयोर्माहात्म्यकथनं। तत्र रुद्रतेजसा सन्तप्तस्य वह्नेस्तीर्थवर्णनं। चक्रतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन श्रीकृष्णकृतधुन्धुमारादिनिपातनवृत्तान्तकीर्त्तनं। आदित्येश्वरमाहात्म्यकथनं । तत्र चण्डमुण्डकृतसूर्य्योपासनवृत्तान्तकीर्तनं। यमहासतीर्थमाहात्म्यकथनमुखेन नर्म्मदातीरे रजकमेकं पश्यतः पाण्डुराजस्य हास्यकरणादिवृत्तान्तकथनं । द्वीपेश्वरव्यासतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र योजनगन्धया सह पराशरस्य संवादकथनं । व्यासजन्मादिविवरणकीर्तनञ्च । प्रभासतीर्थकथनं । भैरवरूपमास्थाय नृत्यतो महादेवस्य स्वेदमिश्रितं सलिलं पिवन्तं वासुकिमुद्दिश्य 'श्वपचो भवेति' मन्दाकिन्या शापदानादिवृत्तान्तकीर्तनं । एरण्डतीर्थमहिमा। तत्र अनुसूयया सार्द्धं हरिहरब्रह्मादीनां संवादकथनादिकं। करण्डेश्वरमाहात्म्यकथनं। सौभाग्यतीर्थवर्णनं । गङ्गादिकृतनर्म्मदापूजनविवरणकथनं । नर्म्मदासागरयोः संवादकथनं। तत्सङ्गममाहात्म्यकीर्तनञ्च। इति शम्। (इति रेवाखण्डस्य विवरणं)।

No. 1746. कन्दपुराणीयसौरसंहिता ।

Substance, country-made paper, 13½ × 6 inches. Folia, 54. Lines, 7 on a page. Extent, 1,031 s'loka. Character, Nágara. Date, Sм., 1835. Place of deposit, Nasípura, Zilá Murshidábad. Rájá Rámachánda Siñha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Saura Sañhitá.—A part of the Kás'í-khaṇḍa of the Skanda Puráṇa. The codex comprises 16 chapters, but as the last chapter breaks off abruptly, the work is obviously incomplete. Contents: Puráṇas. Upa-Puráṇas. Vyása's adoration of S'iva. His compilation of the Vedas, and teaching thereof to Jaimini and others. His teachings on the attributes of the Deity. The character of the gods and characteristics of Dharma and the Puráṇas. Adoration of Súrya as the Divinity. Creation. Planets, their extent and motion. Adoration of Sadás'iva. The theory of illusion. Condemnation of Bauddha, Arhata, Panchapátra, Vináyaka, and other systems of philosophy. Sectarial marks. Destruction of sin. Praise of A'vimúkta, Benares, Ganges and other sacred places. Metaphysical disquisitions on the power of the soul and its relation to the Divinity. Ignorance and knowledge. The three essential qualities. Various philosophical theories and their value. Emancipation. Pre-eminence of the S'ruti. Yajńávalkya's hymn to Súrya.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । ॐ नमोऽहंपदार्थाय तत्पदार्थस्वरूपिणे ।
भासकाय नमस्तस्मै भवाय भवहारिणे ॥
नमः साम्बाय सर्व्वाय सर्व्वविज्ञानदायिने ।
स्वशक्तिरचितेदन्ता-हन्तारूपाय शाखिने ॥
समस्तजगदुत्पत्तिस्थितिनाशैकहेतवे ।
रुद्रविष्णुविरिञ्च्याद्रिस्वरूपाय नमो नमः ॥
प्रमाणानामगम्याय स्वयं भानाय वस्तुने । इत्यादि ।

End. इत्युक्ता भगवान् सूतः सर्व्वज्ञः साम्बमीश्वरं ।
ध्यात्वा ++ मया भक्त्या पपात विवशो ++ ॥
बालखिल्या महात्मानं व्यासशिष्यं कृपाकरं ।
यथार्हं पूजयामासुः सूतं सुमनसः प्रियम् ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सौरसंहितायां षोड़शोऽध्यायः। शुभमस्तु। संवत् १८९५

विषयः। १ प्रथमे अध्याये,—सूतेन सह ऋषीणां संवादेन अष्टादशपुराणप्रस्तावकीर्त्तनं। उपपुराणकथनं। व्यासकृतशिवाराधनविवरणकथनं। तत्कृतवेदविभागकथनं तत्र ऋग्वेदस्य एकविंशतिशाखा, यजुर्वेदस्य शतैकशाखा, सामवेदस्य च सहस्रशाखेति कथनं। विभागपूर्व्वकं जैमिन्यादिभ्यो वेददानविवरणकथनं। मुनीनां पुरतः कृष्णद्वैपायनेन परब्रह्मस्वरूपकथनं। तस्य शिव-शम्भु-महादेवादिनामकथनञ्च। धर्म्मस्य चोदनालक्षणत्वकथनं। चोदनाप्रामाण्यनिरूपणं। पुराणलक्षणकथनञ्च।

२–५ अध्याये, याज्ञवल्क्यकृतसूर्य्योपासनाविवरणकथनं। तस्मै सूर्य्येण तत्त्वज्ञानोपदेशदानकथनं। अभेदवादकथनं। जगत्सृष्टिकथनं। हिरण्यगर्भाद्युपाधिभेद-सप्तपातालानां स्वरूपकथनं। एवं स्वर्गाणां संस्थानादिकथनञ्च। वर्षादिस्थाननिर्देशपूर्व्वकं जम्बूद्वीपसंस्थानादिकथनं। एवं प्लक्षादीनां निरूपणं। आवहप्रवहादि-सप्तवायुनेमिनिरूपणं। नक्षत्रमण्डल-सप्तर्षिमण्डल-ध्रुवमण्डलादीनां दूरत्वादि-कथनं। सूर्य्य-चन्द्र-मङ्गलप्रभृतीनां मण्डलविस्तारादिपरिमाणकथनं। सदाशिव-लोकसंस्थानकथनपूर्व्वकं विस्तरतः सदाशिवरूपवर्णनं। जगत्कारणनिरूपणप्रसङ्गेन मायावादनिरूपणं। वेदान्तप्रशंसा। तत्र ब्रह्मकारणतावादस्य अभ्यर्हितत्वकथनं। आर्हतबौद्ध-पाञ्चपात्रवैनायकादितन्त्राणां निन्दाकीर्त्तनं।

६–१० अध्याये,—भस्मत्रिपुण्ड्रादिधारणमाहात्म्यकथनं। पापक्षयोपायकथनं। अविमुक्तमाहात्म्यकथनं। विश्वेश्वरमहिमा। वाराणसीवर्णनं। शिवगङ्गामाहात्म्यकथनं। गङ्गादिनानातीर्थमाहात्म्यकथनं। अध्यारोपादिस्वरूपनिरूपणं। अज्ञानलक्षणादिकथनं। आत्मस्वरूपादिकथनं। परमात्मजीवात्मनोरौपाधिको भेद इति निरूपणं। विज्ञानमाहात्म्यकथनं। तदुपायकीर्त्तनं। तत्स्वरूपकथनञ्च। ज्ञानकारण-निरूपणञ्च।

११–१६ अध्याये,—सत्त्वरजस्तमोगुणानां प्रकृतिनिरूपणं। जीवस्वरूपविवेचनं। निर्गुणस्य आत्मनो बन्धहेतुनिरूपणं। तत्र आत्मनो देह-इन्द्रिय-मनः-प्राण-विज्ञान-शून्याद्यात्मकत्ववादकथनादिकं। मोक्षोपायकथनं। मोक्षस्वरूपनिरूपणञ्च। प्रत्यक्षादिभ्यः श्रुतेर्बलवत्त्वकथनं। श्रुतिकल्पनायोग्यविषयनिरूपणं। श्रुतिसारकथनं याज्ञवल्क्यकृतसूर्य्यस्तोत्रकीर्त्तनञ्च॥

No. 1747. स्कन्दपुराणीयसूतसंहितायां शिवमाहात्म्यखण्डः ।

Substance, country-made paper, 17 × 5½ inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 780 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nasípura, Zillah Murshidábád. Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, new. Verse. Generally correct.

S'iva-máhátmya Khaṇḍa of the *Skanda Puráṇa*. The Skanda Puráṇa includes seven parts, of which the Súta Saṅhitá forms a part of the 5th or Nágara Khaṇḍa. According to the introduction, the Saṅhitá comprises four books or khaṇḍas, of which the codex under notice, which is known under the name given, contains only the first. It is divided into thirteen chapters, and devoted to the glory of S'iva. The first chapter gives a summary of the Puráṇas and of the Vedas with their several S'ákhás. Then follow four chapters on the glory of S'iva, the necessity and propriety of worshipping him, and the rituals appropriate for the purpose. The next three chapters are devoted to the adoration and glorification of S'ákta divinities, and their relation to S'iva. The last five chapters dwell upon Vishṇu as subordinate to S'iva.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं ।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥
ईश्वरं परमं तत्त्वमादिमध्यान्तवर्ज्जितं ।
आधारं सर्व्वलोकानामनाधारमविक्रियं ॥
अनन्तानन्दबोधाम्बुनिधिमद्भुतविक्रमं ।
अम्बिकापतिमीशानमनिशं प्रणमाम्यहं ॥
सत्रावसाने मुनयो विशुद्धहृदया भृशम् ।
नैमिषीया महात्मानमागतं रोमहर्षणं ॥
दृष्ट्वा यथार्हं सम्पूज्य प्रसन्नेन्द्रियमानसाः ।
पप्रच्छुः संहितां पुण्यां सूतं पौराणिकीं मुदा ॥
एवं पृष्टो मुनिश्रेष्ठैः सूतः सर्व्वार्थदायिनं ।
महादेवं महात्मानं ध्यात्वा व्यासञ्च भक्तितः ॥
समाहितमना भूत्वा विलोक्य मुनिसत्तमान् ।
वक्तुमारभते सूतः संहितां श्रुतिसम्मितां ॥ इत्यादि ।

End. ध्यात्वा हृत्पङ्कजे भक्त्या प्रसन्नेन्द्रियमानसः ।
प्रणम्य दण्डवद्भूमौ महादेवं जगद्गुरुं ॥
वेदव्यासश्च संसारसमुद्रतरणप्लवं ।
हिताय मुनिशार्दूलाः कैलासमचलं गतः ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सूतसंहितायां शिवमाहात्म्यखण्डे त्रयोदशोऽध्यायः समाप्तः प्रथमः खण्डः समाप्तः ॥

विषयः । १ प्रथमे अध्याये,—सूतेन सह ऋषीणां संवादेन अष्टादशपुराणनामकथनपूर्व्वकं तेषां चतुर्लक्षश्लोकसम्मितत्वकथनं । एवमष्टादशोपपुराणनामकथनप्रसङ्गेन तेषां लक्षश्लोकपरिमाणत्वकीर्त्तनञ्च । स्कन्दपुराणस्य सनत्कुमारसूत-शाङ्कर-वैष्णव-ब्राह्म-सौरभेदात् षड्विधसंहिताकथनं । साकल्येनैषां पञ्चपञ्चाशत्सहस्रमितग्रन्थसङ्ख्याकथनं । तथा प्रत्येकं श्लोकसङ्ख्याकीर्त्तनं । सूतसंहितायाः शिवमाहात्म्य-ज्ञानयोग-मुक्ति-यज्ञवैभवभेदेन चतुःखण्डकथनं । तत्र प्रत्येकं अध्यायश्लोकसङ्ख्यादिनिरूपणं । ऋग्वेदादीनां शाखादिकथनं ।

२–५ अध्याये,—शिवसन्दर्शनार्थं केशवादीनां रुद्रलोकगमनवृत्तान्तकथनं । तेषां करुणोक्तिं निशम्य शिवस्य अर्द्धनारीश्वररूपेण आविर्भावादिवृत्तान्तकीर्त्तनं । भगवत ऐश्वर्य्यवर्णनञ्च । एकदा 'अहमेव जगत्कर्त्ता मय्येवेदं स्थितं जगत् । मत्समस्याधिकस्यापि नास्ति सर्व्वत्र सर्व्वदा ॥' इत्यहङ्कारसंच्छन्नस्य विष्णोः शिवेन शक्तिरूमाहरणविवरणकथनं । सर्व्वेषां सुराणां पुरतो नन्दिना शिवमाहात्म्यकथनं । तदा तत्र शिवस्य आविर्भावदर्शनेन देवैस्तत्स्तोत्रकथनं । शिवपूजाविधिकीर्त्तनं । तत्र सन्न्यासिनां स्त्रीणाञ्च विशेषकथनादिकं । शिवपूजामाहात्म्यकथनप्रस्तावेन ब्राह्मणकुलघातकस्य कस्यचित् पुक्कसस्य उपाख्यानकथनञ्च ।

६–८ अध्याये,—शक्तिपूजाविधिकथनं । तत्र साधार-निराधारभेदाद् विधिपूजानिरूपणं । शिवभक्तस्य विशेषपूजाविधिकथनं । तत्र वाराणसीवासिनः कस्यचिद् वैश्यस्य आख्यानकथनं । विन्ध्याचलेश्वरमाहात्म्यकीर्त्तनञ्च । सलक्ष्मीकस्य हरेः व्यासेन सह शिवलोकगमनवृत्तान्तकथनं । तत्र तेषां प्रार्थनया शिवेन तत्त्वज्ञानस्य अभ्यर्हितत्वकथनं । तत्त्वज्ञाने द्विजातीनां मुख्याधिकारकथनं । स्त्रीशूद्रादीनां ज्ञानोपायकथनं । मुक्तिक्षेत्रनिरूपणं । कालसङ्ख्यानिरूपणं । तत्र कलाकाष्ठादिपरिभाषाकथनं । माया-अविद्या-करण-अव्यक्तादिशब्दानां प्रवृत्तिनिमित्तकथनञ्च । हरिहरब्रह्मादीनां त्रिगुणात्मकत्वादिकथनञ्च ।

९–१२ अध्याये,—नारायणशब्दनिर्व्वचनं । शिवाज्ञया वराहरूपधारिणा विष्णुना सागरगर्भे निमग्नायाः पृथिव्या उद्धारादिविवरणकथनं । सनकादिकृतवराहस्तोत्र-

कथनं। विरिञ्चिकृतसृष्टिविवरणकथनं। तत्र ऊर्द्धस्रोतआदिसृष्टिनिरूपणं। हिरण्यगर्भ-सूत्रात्म-प्रभृतिस्वरूपनिरूपणं। जातिनिर्णयः। सङ्करजातीनामुत्पत्तिकथनं। वाराणस्यादितीर्थमाहात्म्यकथनं। शिवमाहात्म्यखण्डश्रवणादिफलश्रुतिकीर्त्तनञ्च।

No. 1748. स्कन्दपुराणीयसह्याद्रिखण्डः। उत्तरविभागः।

Substance, country-made paper, 14¼ × 7 inches. Folia, 225. Lines, 8—9 on a page. Extent, 4,998 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1836. Place of deposit, Nasípura, Zillah Murshidábad. Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Sahyádri Khaṇḍa of the *Skanda Puráṇa*. This work is devoted to the sacred places of pilgrimage in western India on the Western Ghauts and along the Godávarí river from its source to its mouth; the sacred places noticed most in detail being those which exist on the Sahyádri Hill, whence its name.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय। युधिष्ठिर उवाच।
कथितानि मुनिश्रेष्ठ तीर्थानि भवता मम।
क्षेत्राणि चैव मुख्यानि वत्स + वनवासिनां॥
वदर्य्यादीनि स्थानानि नैमिषं पुष्करस्तथा।
सह्याद्रेर्दण्डकारण्यमाहात्म्यं वद सुव्रत॥
मार्कण्डेय उवाच। शृणु वत्स प्रवक्ष्यामि सह्याद्रेर्दण्डके वने।
देवदेवः स्वयं यत्र सदा तिष्ठति दैत्यहा॥
दत्तात्रेयो मुनिर्यत्र यत्र देवी च रेणुका।
रामस्तु सर्व्वदा यत्र संस्थितो भगवान् स्वयं॥
यस्मिन् क्षेत्रे महाराज द्विसप्ततिचतुर्म्मुखाः।
मुक्तिं प्राप्तास्तथा सर्व्वे सिद्धयः सनकादयः॥
कृष्णधात्रीफली यत्र वृक्षस्तिष्ठति सर्व्वदा।
यत्र देवश्च देवाश्च शिवश्च परमेश्वरः॥ इत्यादि।

End. पुस्तकं धर्म्मशास्त्रस्य यो ददाति ++ द्विज।
शतमन्वन्तरान् पितॄन् तारयेन्नरकादपि॥
वेदविद्यां नरो दत्त्वा स्वर्गे कल्पत्रयं वसेत्।
आत्मविद्याञ्च यो दद्यात्तस्य सङ्ख्या न विद्यते॥

धर्म्मशास्त्रं नरो बुद्ध्वा यं कश्चिद्धर्म्ममाचरेत् ।
तस्य दत्त्वा दशगुणं पुण्यं शास्त्रे च जायते ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सह्याद्रिखण्डे त्र्यशीतितमोऽध्यायः ।
समाप्तोऽयमुत्तरविभागः । संवत् १८३६ ।

विषयः । १, २ अध्याये,—मार्कण्डेयेन सह युधिष्ठिरस्य संवादेन दत्तात्रेयस्य मुनेर्जन्मवृत्तान्तकीर्त्तनं। तत्र दस्युभिः सार्द्धं बद्धस्य माण्डव्यस्य शूलारोपणविवरणकथनं। अथ निशीथे निविड़ान्धकारतया पन्थानं ज्ञातुमसमर्थायाः कस्याश्चित् पतिव्रतायाः शिरःस्पर्शेन द्विगुणितक्लेशेन माण्डव्येन तामुद्दिश्य 'सूर्य्योदये त्वं विधवा भविष्यसीति' शापः प्रदत्तः। तस्याः प्रभावेणैव दिवाकरो देवमानेन सहस्राणि वर्षाणि नोदेति-इति वृत्तान्तकथनं । पतिव्रता-तत्पत्योः पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनं। ततः हरिहरादिभिरभ्यर्थितया अनसूयया संस्तुतायाः भर्तृरनामयत्वलाभेन प्रीतिमापन्नायाः तस्याः अनुमत्या पुनः सूर्य्योदयादिकथनञ्च ।

३–७ अध्याये,—'पुत्रास्त्रया मे भवन्त्विति' देवानां पुरतोऽनसूयायाः प्रार्थनादिकथनं। सह्याद्रौ दण्डकारण्ये अत्र्याश्रमशोभावर्णनं। अनसूयागर्भे विष्णोर्जन्मग्रहणकथनं । तस्य दत्तात्रेयसमाख्याकथनञ्च । तथा शिवपितामहयोः तद्गर्भे जन्मग्रहणकथनं। तयोः यथाक्रमेण दुर्व्वासःसोमेति नामप्राप्तिकथनञ्च। भूगोलसंस्थानकीर्त्तनं। दत्तात्रेयस्य आश्रमे कृष्णामलकवृक्षतले चतुर्भुजस्य विष्णोरवस्थानकथनं। कृष्णामलकवृक्षस्य उद्भवादिकथनं। गत्वेन ब्रह्मणा कृतं विष्णुस्तोत्रं। तत्र तत्कृतविष्णुप्रतिमाप्रतिष्ठाकथनं। मातृदर्शनलालसस्य दुर्व्वाससः सोमलोकगमनादिविवरणकीर्त्तनं। दत्तात्रेयस्य पुनः परशुरामेण कार्त्तवीर्य्यार्ज्जुनस्य दुश्चेष्टितादिकथनं। तत्र जमदग्निरेणुकयोरन्त्येष्टिक्रियासम्पादनादिकथनञ्च ।

८–११ अध्याये,—सह्याद्रौ सर्व्वेषां तीर्थानामवस्थानकथनं । भानुतीर्थकथनं। तत्र भानुना निजकन्याहरणवृत्तान्तकीर्त्तनं। ब्रह्मतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। गौतमतीर्थमाहात्म्यादिकथनं । अगस्त्यतीर्थमाहात्म्यादिकीर्त्तनं। एकदा द्वादशवार्षिक्या अनावृष्ट्या पीड़ितानामृषीणां वैक्लव्यदर्शनेन सन्तप्तहृदयेन गौतमेन तपोबलेन व्रीहीन् समुत्पाद्य तेभ्यो भोजनदानवृत्तान्तकीर्त्तनं। पद्मतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। तत्र शृङ्गवेरपुराधीशस्य वज्रधारस्य नृपतेरुपाख्यानकथनं। गदातीर्थमाहात्म्यकथनं। सोमतीर्थकथनं। पुत्रतीर्थकथनं। लक्ष्मीतीर्थकथनं। बाणतीर्थकथनं। इन्द्रतीर्थकथनं। खड्गतीर्थकथनं । गदातीर्थे रामचन्द्रेण वनवासगतेन दशरथमुद्दिश्य पिण्डदानवृत्तान्तकथनं। चन्द्रेण ताराहरणविवरणकथनं। गदातीर्थादीनामुत्पत्तिकथनञ्च ।

विषयः। १२–१४ अध्याये,—तपसा सन्तोषिताद्याशुतोषात् वाणेन सहस्रबाहुत्वलाभवृत्तान्त-कीर्तनं। परिणयसमये गिरिजायाः रूपदर्शनेन मुग्धस्य ब्रह्मणः रेतःसेकात् बालखिल्यादीनां मुनीनामुत्पत्तिकथनं। अमरतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। वसुतीर्थ-माहात्म्यकथनं। माहेश्वरतीर्थमाहात्म्यकथनं। शङ्खतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं। अत्र शङ्खासुरकृतवेदहरणवृत्तान्तकथनं। चक्रतीर्थमाहात्म्यकथनं। रुद्रतीर्थमाहात्म्य-कथनं। बलाहकतीर्थमाहात्म्यकथनं। एवं स्कन्दतीर्थ-गोतीर्थ-दुर्गातीर्थ-हंसतीर्थ-पुष्करतीर्थ-वह्नितीर्थ-मयूरतीर्थानां माहात्म्यकथनं। कालजिह्वाभिधानस्य असुर-राजस्य शिवाद् वरप्राप्तिकथनं। हयशीर्षरूपेण भगवता तन्निपातनविवरणकथनं। तत्र हयशीर्षस्य रूपादिवर्णनञ्च। लक्ष्मीतीर्थमाहात्म्यकथनं।

१५–१७ अध्याये,—कर्णधाराभिधेयस्य राज्ञः कर्म्मविपाकेन शृगालयोनौ जन्मादि-विवरणकथनं। चक्रतीर्थमाहात्म्यकथनं। एकादशरुद्राणां रूपवर्णनादिकं। चक्र-तीर्थाद् वाष्परूपेण मेघानामुत्पत्तिकथनं। कार्त्तिककृततारकासुरविजयवृत्तान्त-कीर्तनं। चियचोः पितामहस्य गयाभावेन तत्र अक्षतार्थस्य च तपस्यादिवर्णनं। देवीकृतदुर्गासुरवधवृत्तान्तकीर्त्तनं। वृषाकपिनामकतीर्थस्य माहात्म्यकथनप्रसङ्गेन धेनुकाद्यसुरवधजनितपापेन सन्तप्तहृदयस्य श्रीकृष्णस्य नारदोपदेशेन चक्रतीर्थ-गमनादिविवरणकथनं। वृषाकपिनामप्राप्तिकथनं। वृषाकपिरूपवर्णनञ्च। हंस-रूपस्य भगवतः चक्रतीर्थागमनवृत्तान्तकथनं। खाण्डवदाहकस्य दहनस्य चक्र-तीर्थागमनवृत्तान्तकथनं। रूपवर्णनञ्च। मयूरतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन कार्त्तिक-तारकयोः युद्धसमये गरुड़ांशस्य मयूरस्य उत्पत्त्यादिकथनं।

१८, १९ अध्याये,—पुरा किल कर्द्दमो नाम प्रजापतिः देवहूत्यां वासुदेवांशभूतं कपिलाभिधानं पुत्रमजीजनत्। अथ कपिलेन अनिच्छतापि पितुरनुज्ञया तपस्यातो निवृत्तेन देवहूत्याः पुरतः साङ्ख्ययोगः कथित इति विवरणकथनपूर्व्वकं कपिलतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं। कर्द्दमतीर्थकथनं। देवहूतितीर्थकथनं। सिद्धतीर्थ-कथनं। महिषासुराद् भीतानामिन्द्रादीनां लोकपालानां सह्याद्रिगमनपूर्व्वकं। तत्र स्वस्वनाम्ना तीर्थकरणवृत्तान्तकथनं। सिद्धनद्या उत्पत्तिविवरणकथनं। महा-देवप्रसादेन गयासुरशरीरस्य पवित्रताकथनं। तस्य मस्तकं गृहीत्वा ब्रह्मणो यज्ञा-नुष्ठानवृत्तान्तकथनं। गयशिरसि पिण्डदानादिमाहात्म्यकथनञ्च।

२०, २१ अध्याये,—कोटीश्वरतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र शतबिन्दुतीर्थमाहात्म्य-कीर्त्तनं। सहस्रबिन्दुतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। सोमतीर्थमाहात्म्यकथनं। अग्नितीर्थ-माहात्म्यकथनं। सूर्य्यतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन द्वादशादित्यध्यानकथनं। विरज-तीर्थ-शिवतीर्थ-पद्मतीर्थ-हरितीर्थादिमाहात्म्यकथनं। कपिलतीर्थमाहात्म्यकथन-

विषयः। प्रस्तावेन भगवत्प्रीत्यर्थं रन्तिदेवस्य तपस्यादिवर्णनं। तत्र कपिलाभिधानायाः नद्याः उत्पत्तिकथनञ्च। करूषतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र सिन्धुदेशेषु कश्चिद् ब्राह्मण आसीत्। तस्य सुमतिः सुरुचिश्चेति द्वौ पुत्रौ बभूवतुः। अथैकदा वेश्यासक्तेन सुरुचिना सुरापानेन उन्मत्ततया चौरबुद्ध्या कश्चिद् ब्राह्मणो हतः, हतश्च तेन प्रजावतीसतीत्वरत्नमितिवृत्तान्तकीर्त्तनं। कर्म्मतीर्थ-पितृतीर्थादिमाहात्म्यकथनं। रेणुकातीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन रेणुकाजमदग्न्योः प्राणनाशनपूर्व्वकं कार्त्तवीर्य्यार्ज्जुनेन धेनुहरणवृत्तान्तकीर्त्तनं।

२२–२५ अध्याये,—शक्तितीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र सरस्वती-गौरीप्रभृतीनां शक्तीनां ध्यानादिकथनञ्च। शेषतीर्थकथनं। तत्र शेषपर्य्यङ्कशयानस्य भगवतो ध्यानकथनं। रत्नगिरिवर्णनं। मातृतीर्थकथनं। ब्रह्मतीर्थकथनं। सोमतीर्थकथनं। रामतीर्थकथनं। शिवतीर्थकथनं। वैनायकतीर्थकथनं। फल्गुतीर्थकथनं। कालिकातीर्थकथनञ्च। तत्र मातृकाणां रूपकथनं। सर्व्वतीर्थमाहात्म्यकथनं। अम्बातीर्थमाहात्म्यकथनं। दक्षिणामूर्त्तेः शिवस्य रूपवर्णनादिकं। अष्टवसुकथनं। तत्र वसूनां प्रत्येकं ध्यानकथनं। भास्करालयतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र सिद्धचण्डिकायाः ध्यानादिकथनं। धर्म्मस्य रूपकथनं। आयुर्व्वेद-धनुर्व्वेद-शिक्षा-कल्प-व्याकरण-निरुक्त-छन्दो-ज्योतिष-मीमांसा-न्याय-धर्म्मशास्त्र-पुराणेतिहास-नृत्य-शास्त्र-पञ्चरात्र-पाशुपत-पातञ्जल-साङ्ख्यादीनां शास्त्राणां ध्यानकथनं, तत्र तत्र अधिष्ठातृदेवताकीर्त्तनञ्च।

२६–३० अध्याये,—नारदादीनां ध्यानकथनं। काल-निमेष-काष्ठा-कला-क्षण-मुहूर्त्त-प्रहरादिध्यानकथनं। नरसिंहध्यानकथनं। गरुड़-विनायक-स्कन्दानां रूपवर्णनं। लक्ष्मीनारायणरूपवर्णनं। वासुदेव-सङ्कर्षण-प्रद्युम्नानिरुद्धरूपचतुर्व्यूहस्य रूपवर्णनं। भगवतः मत्स्यावतारे शृङ्गिमत्स्यरूपत्वकथनं। बलराम-कृष्ण-प्रद्युम्नानिरुद्ध-शाम्बप्रभृतीनां रूपकथनं। कल्किरूपस्य भगवतो रूपवर्णनं। बुद्धस्य रूपकथनं। व्यासस्य रूपवर्णनं। धन्वन्तरिरूपवर्णनं। शालग्रामस्य चतुर्द्वारेषु स्थितानां हाटकेशादीनां माहात्म्यकथनं। कपालमोचनतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन शिवकृतब्रह्मशिरश्छेदनवृत्तान्तकथनादिकं। शङ्करतीर्थविवरणकथनं।

३१–३९ अध्याये,—सिद्धतीर्थयात्राप्रकारादिकीर्त्तनं। मानसतीर्थयात्राप्रकारकथनं। उत्तरमानसतीर्थयात्राप्रकारकथनं। सप्तक्रोशीतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र यात्राप्रकारकीर्त्तनञ्च। गोण्डलीतीर्थमाहात्म्यनिरूपणं। तत्र नृत्यगीतादिलक्षणकीर्तनं। तत्तत्कालनिरूपणञ्च। गायकलक्षणं। रागकथनपूर्व्वकं तद्दारापत्यादिनिरूपणं। वैखरीपश्यन्तीप्रभृतीनां स्थानादिनिरूपणं। चैत्रशुक्लपञ्चम्यां मघानक्षत्रे रुद्रस्य

विषयः। जन्मकथनं। कार्त्तिकपौर्णमास्यां चण्डनामकदैत्यशरीरेण चण्डकाभिधानायाः वीणायाः उत्पत्त्यादिकथनं। महादेवात् तालोत्पत्तिकथनं। नाट्य-नृत्त-नृत्यानां पार्थक्यकथनमेषामवान्तरभेदकथनञ्च। ताण्डवलास्ययोरुत्पत्तिकथनं। स्थानविशेषे नृत्यविशेषनियमनं।

४०—४६ अध्याये,—रेणुकासहस्रनामस्तोत्रकथनं। रेणुकापूजनविधानादिकीर्त्तनं। असुरगणनिर्ज्जितस्य निर्ज्जरवृन्दस्य क्षीरोदशायिना सह संवादादिकथनं। कान्यकुब्जाधिपस्य रेणुराजस्य कन्यात्वेन अदितेर्जन्मग्रहणकथनादिकं। तस्याः एकवीरा रेणुका चेति नामद्वयकथनं। अग्निं प्रति 'सर्व्वभक्ष्यो भवेति' भृगोः शापदानवृत्तान्तकथनं। जमदग्नेर्जन्मविवरणकीर्त्तनं। जह्नुवंशकथनं। ऋचीकवंशकीर्त्तनं। रेणुकास्वयम्बरवर्णनं। तया सार्द्धं जमदग्नेः परिणयविवरणकीर्त्तनं। रेणुकाकृतकाम्बोजादिदेशजयकथनं। रेणुकायाः पञ्चपुत्रजननकथनादिकं। परशुरामस्य उद्भवादिकथनं।

४७—६१ अध्याये,—तपस्यया सन्तोषितात् महादेवात् परशुरामेण पाशुपताद्यस्त्रप्राप्तिकथनं। सृष्टेः पूर्व्वं विश्वमिदं ज्वालामालाकुलमासीत्। तत्रैकदा महादेवेन सह प्रभारूपायाः कस्याश्चित् नार्य्याः संवादकथनं। जमदग्निरूपेण महादेव एव अवततार इति कथनादिकं। रेणुकावधवृत्तान्तकीर्त्तनं। तस्याः पुनर्जीवनकथनञ्च। मूर्त्तिमता क्रोधेन सार्द्धं जमदग्नेः संवादकथनं। कार्त्तवीर्य्यार्ज्जुनस्य उद्भवादिकथनं। तस्माद् दशग्रीवस्य निग्रहादिवृत्तान्तकीर्त्तनं। अर्ज्जुनकृतकामधेनुग्रहणविवरणं। दत्तात्रेयाश्रमे रामकृतरेणुकामूर्त्तिप्रतिष्ठावृत्तान्तकथनं।

६२—७० अध्याये,—अर्ज्जुनस्य दुर्निमित्तदर्शनविवरणकीर्त्तनं। रामकृतमाहिष्मतीपुरीदाहनवृत्तान्तकीर्त्तनं। रामार्ज्जुनयोरद्भुतयुद्धवर्णनं। परशुरामस्य दिग्विजयवर्णनं। तस्य कैलासगमनवृत्तान्तकथनं। राक्षसैः सार्द्धं समरसंरम्भवर्णनञ्च। स्यमन्तपञ्चकतीर्थवृत्तान्तकथनं। रामतीर्थविवरणकथनं। प्रत्यक्षतां गताभ्यां मातापितृभ्यां सह परशुरामस्य संवादकथनादिकं। यजमानेन रामेण कश्यपाय पृथिवीदानविवरणकथनं।

७१—७५ अध्याये,—विस्मृतवेदचतुष्टयस्य ब्रह्मणो रेणुकाश्रमे तपस्यावर्णनं। दत्तात्रेयप्रसादेन तस्य वेदप्राप्तिकथनं। पुत्रविक्रयजनितपापेन अजीगर्त्तस्य निरयगमनवृत्तान्तादिकीर्त्तनं। नरकवर्णनं। इन्द्रद्युम्नस्य उपाख्यानकथनं। हेमकुण्डाभिधानस्य विप्रस्य प्रयागतीर्थे पितृलोकदर्शनवृत्तान्तकीर्त्तनं। विष्णोर्देवदेवेश्वरनामप्राप्तिविवरणकथनं। दत्तात्रेयस्य गार्हस्थ्यादिभ्यः पञ्चमाश्रमाश्रयत्वकथनं। कृष्णामलकवृक्षस्य उत्पत्त्यादिकथनं। वाभ्रिकस्य द्विजस्य उपाख्यानकथनं। ब्रह्मस्थान-

तीर्थमाहात्म्यादिकथनं। मूर्त्तिमता हेमगिरिणा सार्द्धं देवानां रेणुकाश्रमगमन-विवरणकथनं। शृङ्गवेरपुराधिपतेः वज्रधारस्य नृपतेरुपाख्यानकीर्त्तनं।
७९–८३ अध्याये,—वज्रधारेण शाखामृगस्य कस्यचित् ब्राह्मणस्य प्राणनाशनवृत्तान्त-कीर्त्तनं। शाखामृगस्य जन्मवृत्तान्तकथनं। यमकिङ्करताड़ितस्य भ्रान्तचित्तस्य कस्यचित् पुरुषस्य अगस्त्येन सह संवादकथनं। भास्करालयमाहात्म्यकथनं। तत्र रिरंसया आगच्छन्तं भास्करं दृष्ट्वा उषायाः मृगीरूपेण पलायनवृत्तान्तकथनं। चक्रतीर्थमाहात्म्यकथनं। तत्र जम्बूकस्य उपाख्यानकथनं। शङ्करतीर्थवर्णनं। कोटीश्वरमाहात्म्यादिवर्णनं। पटेश्वरमाहात्म्यवर्णनं। कार्त्तिकमासमाहात्म्यकथनं। कन्यादानादिमाहात्म्यकथनं। विवाहकालादिकथनं। कन्याविक्रये महापाप-कथनं। उपनयनसंस्कारादिकरणे फलश्रुतिकथनं। विद्यादानमाहात्म्यकीर्त्तनञ्च। इति स्कन्दपुराणीयसह्याद्रिखण्डोत्तरविभागस्य विवरणम्।

No. 1749. स्कन्दपुराणीयसह्याद्रिखण्डे तुरजामाहात्म्यविभागः।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 67. Lines, 12 on a page. Extent, 4,128 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nasípura, Zilláh Murshidábád, Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Turajá Máhátmya.—The history of Turajá *alias* Tvaritá, a goddess. She was the wife of a Ṛishi named Kardama. On his death she was about to ascend the funeral pile of her lord, but desisted on a celestial voice preventing her. She then retired to the Himálaya to pass the rest of her life in devotion. A demon encountered her on a peak on the Himálaya, and was so struck by her charms as to be impelled to offer her violence. A goddess descended from heaven, and saved her. In the course of giving this narrative, the author recounts a number of stories, and the religious merits of a great number of sacred places in Central India. A brief account of the Rámáyaṇa is also given. The work extends to 15 chapters, and professes to be a part of the Sahyádri Khaṇḍa of the Skanda Puráṇa. The name is sometimes written Tulajá.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत्॥
ऋषय ऊचुः। महासेन महादेवनन्दनानन्तविक्रम।

सर्व्वज्ञाननिधे सौम्य शिवाङ्काद्कर प्रभो ॥
त्वत्प्रसादेन चास्माभिरितिहासाः सहस्रशः ।
पुराणानि च सर्व्वाणि श्रुतानि देववल्लभ ॥
न तृप्तिमधिगच्छामः सुधास्वादे यथामराः ।
कथिता या त्वया देव त्वरिता नाम देवता ॥
अपरं तुरजा नाम तस्या जातं कथं विभो ।
यमुनाद्रौ किमर्थं सा अवतीर्णा विकाशिता ॥
एतदिच्छामहे श्रोतुमनुग्राह्या भवाम ते ।
साकल्येन तु नो ब्रूहि त्वरितायाः कथामिमां ॥
स्कन्द उवाच । शृखन्तु ऋषयः सर्व्वे देवीमाहात्म्यमुत्तमं ।
कैलासशिखरासीनं शङ्करं पार्व्वतीपतिं ॥ इत्यादि ॥

End. उक्तवान् मुनयः श्रेष्ठाः तत्सर्व्वं कथितं मया ।
अविद्यारहितो भूत्वा ततः सिद्धिं गमिष्यति ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सह्याद्रिखण्डे तुरजामाहात्म्यविभागे शिववसिष्ठसंवादे द्वाविंशतितमोऽध्यायः । शुभमस्तु ।

विषयः । १–३ अध्याये,—शिवेन सह वरिष्ठनामकस्य ऋषेः संवादे त्वरितापराभिधानायाः तुरजायाः माहात्म्यकीर्त्तनं । पुरा किल कृतयुगे कईमो नाम कश्चिद् ब्राह्मण आसीत् । एकदा कालधर्म्ममुपागते तस्मिन् तत्पत्नी सहमरणार्थं कृतनिश्चया आकाशवाणीमुपश्रुत्य ततो निवृत्तापि नितरां निर्व्वेदमापन्ना तपश्चरणार्थं त्वरितं सुमेरुप्रदेशं प्रययौ । तत्र च कुकुराभिधानः कश्चिद् दानवेन्द्रः मृगयार्थमागतः तां वीक्ष्य सम्भुचितकामतया तदभिप्रायमनाकलय्यैव आक्रमणाय कृतोद्यमो बभूव । अत्रान्तरे त्वरितायाः देव्याः आविर्भावादिकथनं ।

४–९ अध्याये,—परशुरामं प्रति त्वरितामूर्त्तेः रेणुकायाः रामलक्ष्मणयोः भाविवृत्तान्तवर्णनं । तत्र सङ्क्षेपेण रामस्य वनवासवृत्तान्तकीर्त्तनं । तत्र रामेण रेणुकादर्शनानन्तरं तत्स्तोत्रकथनं । पुनश्च रामकृतसहस्रनामस्तोत्रकीर्त्तनं । रामं प्रति रेणुकया वनवासोपयुक्तदेशदानविवरणकथनं । रामतीर्थकथनं । लक्ष्मणतीर्थकथनं । त्वरितया देव्या सह ब्रह्मणः संवादकथनं । वासवादिभिः सर्व्वैः देवैः गङ्गादिभिश्च सर्व्वाभिः देवीभिः सार्द्धं ब्रह्मणः तत्र अवस्थानकथनं । ब्रह्मणा आज्ञापितेन विश्वकर्म्मणा तत्र विचित्रपुरीनिर्म्माणकथनं ।

१०–१४ अध्याये,—त्वरिताश्रमे तीर्थभूतानां सर्व्वासां नदीनामागमनवृत्तान्तकथनं । कल्लोलतीर्थमाहात्म्यकथनं । अमृततीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र तत्र

स्नाने सर्व्वरोगशान्तिकथनं। धारातीर्थस्य उत्पत्तिकथनं। तन्माहात्म्यकथनञ्च। धारायाः त्रिवेणीत्वकथनं। ब्रह्मकुण्डमाहात्म्यकथनं। विष्णुतीर्थमाहात्म्यकथनं। गौतमस्य विष्णुप्रीत्यर्थं धारातीर्थे तपश्चरणवृत्तान्तकीर्त्तनं। गौतमकृतविष्णुस्तोत्रकथनं। तत्कृपया गौतमस्य इन्द्रद्युम्नरूपेण जन्मग्रहणकथनं। औदुम्बरतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। नागतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। रावणानुजेन ऐरावणेन पातालात् निर्व्वासितेन नागराजेन ललिताश्रमगमनपूर्व्वकं तपस्यानुष्ठानादिवर्णनं। मातङ्गीतीर्थमाहात्म्यकथनं।

१५ अध्याये,—राक्षसाधिपतेः मतङ्गस्य उपाख्यानकीर्त्तनं। तत्पीड़ितानां देवानां कात्यायनीस्तोत्रकीर्त्तनं। सिंहवाहिन्या तया सह मतङ्गस्य समरसंरम्भवर्णनं। तत्र तत्सैनिकयोः निशुम्भहयग्रीवयोः विनाशादिकथनं। मातङ्ग्या आविर्भावादिकथनं। मातङ्ग्या शरविद्धस्य मतङ्गस्य भुजङ्गादिरूपग्रहणविवरणकथनं। नृसिंहतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। गोकुलतीर्थमाहात्म्यकथनं। ललितायाः पूजाविधानकीर्त्तनं। सा तु आश्विनशुक्लप्रतिपद् आरभ्य नवमीपर्य्यन्तं यावत्—इति कथनं। तत्र पञ्चपल्लव-पञ्चामृत-पञ्चगव्यादीनां लक्षणपरिभाषादिकथनं। अन्यान्यसमयेऽपि तस्याः पूजाकथनं। दत्तात्रेयपूजाविधिकथनं। देवीदर्शनार्थं यात्राविधानकथनं। फलश्रुतिकीर्त्तनञ्च।

No. 1750. स्कन्दपुराणीयशम्भलग्राममाहात्म्यम्।

Substance, country-made paper, 13½ × 7¼ inches. Folia, 74. Lines, 8 on a page. Extent, 1,812 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nasípura, Zilláh Murshidábád, Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

S'ambhalagráma Máhátmya.—A part of the Bhúmi Khaṇḍa of the Skanda Puráṇa. It is devoted to the religious merits of the various sacred places and pools in the Province of S'ambhala-gráma—modern Sambhalpur. As usual, each sacred place has a story attached to it, to illustrate its virtues and sin-removing powers. The work extends to 24 chapters. It is a local legend, not named in the account of the Puráṇas given in the Nárada Puráṇa.

Beginning. ॐ नमः परमात्मने। नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं।
देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत्॥
+ + + + काले पुष्यन्ति पादपाः।

वर्षन्ति तोयदाः काले तस्मात् कालं न लङ्घयेत् ॥
गायत्रीमन्त्रतो ++ दत्तं येनाञ्जलित्रयं ।
काले सवित्रे किन्न स्यात् तेन दत्तं जगत्त्रयं ॥
किं किं न सविता सूते काले सम्यगुपासितः ।
आयुरारोग्यमैश्वर्य्यं वसूनि सपशूनि च ॥
पुत्रमित्रकलत्राणि क्षेत्राणि ++ धानि च ।
भोगांश्च विविधांश्चापि स्वर्गं वाप्यपवर्गकं ॥
दुर्लभा सर्व्वमन्त्रेषु गायत्री प्रणवान्विता ।
न गायत्र्यधिकं किञ्चित् त्रयीषु परिविद्यते ॥
न गायत्रीसमो मन्त्रो न शम्भलसमं पुरं ।
न कृष्णसदृशो देवः सत्यं सत्यं पुनः पुनः ॥ इत्यादि ।

End. अधीत्येमां कथां दिव्यां न तृप्तिमधियाम्यहं ।
तव वागमृतं भूयो मनो मे पातुमिच्छति ।
इदानीं ब्रूहि मे स्वामिन् शालग्रामकथामृतं ॥
स्कन्द उवाच । नन्दिग्रामस्य माहात्म्यं हरेश्चैव द्विजोत्तम ।
कथितञ्च महापुण्यं शालग्रामे निशामय ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे भूखण्डे शम्भलग्राममाहात्म्यं समाप्तं । इति शं ।

विषयः । १–३ अध्याये,—स्कन्देन सह ऋषीणां संवादेन शम्भलग्राममाहात्म्यकथनं । गायत्रीमाहात्म्यकीर्त्तनं । शम्भलेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । चन्द्रेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । भुवनेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं । शम्भलेश्वरस्वरूपवर्णनं । निषादाधिपतेः धूम्राक्षस्य आतिथ्यादिवर्णनं । काम्पिल्यनगरवास्तव्यस्य सोमयाजिनो देवशर्म्मण उपाख्यानकीर्त्तनं । तत्पुत्रस्य द्यूतकारस्य वृत्तान्तकीर्त्तनं ।

४, ५ अध्याये,—ययातिकृतराजसूययज्ञविवरणकथनं । तेन सह नारदस्य संवादादिकथन । नारदेन अर्ककुण्डेश्वरमाहात्म्यकीर्तनं । अत्र अङ्गदेशस्थस्य जातकुष्ठरोगस्य शालूकाभिधानस्य वैश्यस्य विवरणकथनं । हंसतीर्थमाहात्म्यकथनं । तत्र काकैः सार्द्धं क्रौञ्चानां विवादवृत्तान्तकीर्तनं । कृष्णतीर्थमाहात्म्यकथनं । श्वेतद्वीपमाहात्म्यकथनं । शङ्खमाधवतीर्थमाहात्म्यकथनं । लोलार्कतीर्थमाहात्म्यकीर्तनं । तत्र सुरथाभिधानस्य नरपतेरुपाख्यानकथनं । ब्रह्मेश्वरमाहात्म्यकथनं । दशाश्वमेधवर्णनञ्च ।

६–९ अध्याये,—पिशाचमोचनतीर्थवर्णनं । तत्र पिशाचेन सह कस्यचिद् ब्राह्मणस्य संवादकथनादिकं । चतुर्मुखतीर्थकथनं । हरिमन्दिरतीर्थमाहात्म्यकथनं

विषयः। विजयतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। एकान्तीतीर्थवर्णनादिकं। अवन्तीसरस्तीर्थविवरण-कथनं। अत्र कौशिकीतीरनिवासस्य यज्ञदत्तस्य उपाख्यानकथनं। तस्य निर्व्वेदादिवर्णनं। तीर्थसागरमाहात्म्यादिकथनं। अग्निपञ्चकतीर्थमाहात्म्यादिकीर्त्तनं यमघण्टकतीर्थमाहात्म्यादिकीर्त्तनं।

१०–१२ अध्याये,—महोदकीतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। मणिकर्णिकायाः महोदकीनामप्राप्तिकारणकथनं। तत्र सोमवंशप्रभवस्य पुरञ्जेटनामकस्य राजर्षेर्विवरण-कथनं। शिवेन तस्य पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। ऋणमोचनतीर्थमाहात्म्यादि-कथनं। पापमोचनतीर्थमाहात्म्यादिकीर्त्तनं कलोदकतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। सोमतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। विस्तरतः प्रयागतीर्थवर्णनं। मृत्युतीर्थमाहात्म्यादि-कथनं। एवं ब्रह्मावर्त्त-नर्म्मदा-धर्म्मकूपतीर्थानां माहात्म्यकथनं। पञ्चहृदयतीर्थस्य माहात्म्यकथनप्रसङ्गेन विष्णुना सह पितृलोकानां संवादादिकथनं। भविष्य-गङ्गाया विवरणकथनं। तत्र विष्णुना सार्द्धं तापस्य संलापादिवर्णनञ्च।

१४–१७ अध्याये,—गोमतीतीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन तस्या उद्भवादिवृत्तान्तकीर्त्तनं। अत्र विश्वपालाभिधानस्य वणिज उपाख्यानकीर्त्तनं। गोदावरीतीर्थमाहात्म्य-कथनं। भारतीतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। रेवाकुण्डमाहात्म्यादिकथनं। अत्र चटक-मिथुनस्य विवरणकीर्त्तनञ्च। तीर्थगोपालमाहात्म्यादिकथनं। अत्र अत्रिवंश-सम्भूतस्य दत्ताभिधेयस्य विप्रस्य उपाख्यानकथनं। आनन्दसरस्तीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। अत्र दशार्णविषयस्य लवणविक्रयिणो वाहिकाभिधानस्य ब्राह्मणस्य उपाख्यान-कथनं। तस्य पुनर्जन्मनि क्षत्रियवंशे जन्मादिविवरणकीर्त्तनञ्च। भद्रकाश्रममाहा-त्म्यादिवर्णनं।

१८–२१ अध्याये,—अत्रिकाश्रममाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन अत्रेस्तपस्यादिवर्णनं। देव-तीर्थमाहात्म्यकथनं। शिष्णुतीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनं। गङ्गातीर्थमाहात्म्यकथनमुखेन कमलगन्धिनीनामिकाया विद्याधर्य्या उपाख्यानकथनं। शरद्वीपतीर्थमाहात्म्य-कथनं। तत्र गोधाया उपाख्यानकथनञ्च। मोक्षतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। चक्रहृद-तीर्थमाहात्म्यकीर्त्तनप्रसङ्गेन रैभ्यस्य उपाख्यानकथनं।

२२–२४ अध्याये,—रत्नयुग्मतीर्थमाहात्म्यकथनं। अत्र द्विमणिनामकस्य नृपते-रुपाख्यानकथनञ्च। गुप्ततीर्थमाहात्म्यकथनादिकं। अत्र हरिशर्म्मसञ्ज्ञकस्य राज्ञ उपाख्यानकथनञ्च। गयातीर्थमाहात्म्यादिकथनं। यज्ञकूपतीर्थमाहात्म्यादिकीर्त्तनं। सप्तसागरकूपतीर्थमाहात्म्यादिकथनं। विष्णुभक्तिमाहात्म्यकथनं। कलिधर्म्मकथनं। तत्र नराणां प्रकृतिवर्णनादिकं। शम्भलग्रामे विष्णुयशोऽभिधानस्य विप्रस्य पुत्रत्वेन कल्क्यवतारविवरणकथनञ्च। कलौ विशेषेण शम्भलग्राममाहात्म्यकीर्त्तनं।

No. 1751. स्कन्दपुराणीयगणेशमाहात्म्यखण्डः ।

Substance, country-made paper, 13½ × 7 inches. Folia, 45. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,764 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm., 1834. Place of deposit, Nasípura, Zilláh Murshidábád, Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Gaṇes'a Máhátmya.—The life of Gaṇes'a, his birth, loss of human head, wars, sanctity and virtues, as also the ritual of worshipping him. The work extends to 22 chapters and professes to be a part of the Gaṇes'a Khaṇḍa of the Skanda Puráṇa.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। स्कन्द उवाच। शिवशम्भो महादेव सर्व्वज्ञ सुखदायक।
आख्यानानि सुपुण्यानि श्रुतानि त्वन्मुखाम्बुजात्॥
विचित्राणि पवित्राणि सर्व्वाघशमनानि च।
शाक्त-शाङ्कर-सौराणि बहूनि वैष्णवाणि च॥
येषां श्रवणमात्रेण पलायन्ते महापदः।
पुरुषार्थाः प्रसिद्ध्यन्ति महादेव जगत्पते॥
तथापि तृप्तिं नो यामि पायं पायं सुधामिव।
अतस्त्वं कृपया ब्रूहि गणेशचरितं मम॥
अवतारान् सेतिहासान् सर्व्वकामप्रपूरकान्।
शरण्यानस्य लोकस्य वक्तुमर्हसि शङ्कर॥
शिव उवाच। सम्यक् पृष्टं त्वया स्कन्द सर्व्वसन्तोषकारकं।
गणेशचरितं वक्ष्ये सेतिहासं तवानघ॥ इत्यादि।

End. व्यास उवाच। शिवेन कथितो विप्राः स्कन्दाय पृच्छतेऽखिलः।
विनायकस्य महिमा स भवद्भ्यो निवेदितः॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे गणेशमाहात्म्यखण्डे शिवस्कन्दसंवादे गणेशावतारवर्णनो नाम द्वाविंशतितमोऽध्यायः। संवत् १८३४। कार्त्तिकमास।

विषयः। १ प्रथमे अध्याये,—शिवस्कन्दयोः संवादप्रसङ्गेन गणेशस्य निर्व्विशेषत्वकथनं। गणेशात् हरिहरब्रह्मादीनामुत्पत्तिकथनं। प्रजासृष्ट्यर्थं गणेशेन आज्ञप्तस्य प्रजापतेः तत्र अकृतकार्य्यस्य वक्रतुण्डमन्त्रजपादिवृत्तान्तकथनं। वक्रतुण्डनामनिर्व्वचनं। वक्रतुण्डावतारकथनञ्च।

२, ३ अध्याये,—द्राविडदेशेषु अभिजिन्नामकः कश्चित् नृपतिरासीत्, स च अनपत्यतया नितरां निर्व्वेदमापन्नः पत्न्या सह वनं प्रविवेश। तत्र सञ्जातकरुणेन

विषयः। केनचित् मुनिना समुपदिष्टोऽसौ तपस्यार्थं सरस्वत्यास्तीरं प्रययौ। अथ सफलमनोरथोऽयं स्वराज्यं पुनरागम्य स्वपुत्रं यौवराज्ये अभिषिक्तवानिति वृत्तान्तकथनं। तत्र सरस्वत्याः नदीभावप्राप्तिकथनं।

४, ५, ६, ७ अध्याये,—अभिजित्पुत्रस्य गणस्य दिग्विजयोद्यतस्य देवानीकपराजयवृत्तान्तवर्णनं। अथैकदा मृगयार्थं महारण्यमुपागतोऽसौ बुभुक्षया पीड़ितैः सैनिकैः सार्द्धं कपिलस्य मुनेराश्रमं प्राप। स च चिन्तामणिमणिप्रभावेण सबलस्य तस्य यथोचितमातिथ्यं कृतवान्। गणकृतचिन्तामणिहरणविवरणकथनं। कपिलतपस्यया सन्तोषमापन्नस्य विनायकस्य गणबधार्थमाविर्भावकथनं। गणस्य दुःस्वप्नदर्शनविवरणं। गणबधवृत्तान्तकथनं। गणेशस्य चिन्तामणिनामप्राप्तिकथनञ्च।

८, ९, १० अध्याये,—वासवादीनां कपिलाश्रमे भोजनविवरणकथनं। तत्र सुप्रसन्नेन पुरन्दरेण कपिलाय चिन्तामणिदानवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। एकदा जृम्भमानस्य ब्रह्मणो मुखात् कस्यचित् रक्तवर्णपुरुषस्य उद्भवादिकथनं। तस्य सिन्दूरनामप्राप्तिकथनं। 'त्वत्कृतवेष्टनेन सर्व्वं भस्मीभविष्यन्तीति' ब्रह्मणा तस्मै वरदानकथनं। तेन कृतानुगमनस्य भयाकुलस्य ब्रह्मणो वैकुण्ठसमीपे पलायनादिकथनं। विष्णोरुपदेशेन सिन्दूरस्य विनायकेन सह युद्धार्थं कैलासगमनादिवृत्तान्तकथनं। तद्भयाकुलानां देवानां विनायकस्तोत्रकीर्त्तनं। पार्व्वतीपुत्रत्वेन अवतरिष्यामीति तान् प्रति विनायकस्य आश्वासवाक्यकथनादिकं। अर्द्धनारीश्वररूपेण नन्दनकानने शिवाशिवयोः विहारकथनं। गजासुरस्य जन्मवृत्तान्तकथनं। तच्चर्म्मपरिधानेन शिवस्य कृत्तिवासोऽभिधानप्राप्तिकथनञ्च। तन्मस्तकस्य पूज्यत्वकथनञ्च।

११, १२ अध्याये,—एकदा गर्भिण्याः पार्व्वत्या वायुरूपेण उदरमध्यं प्रविष्टेन सिन्दूरेण नखैः गर्भस्थस्य शिशोः शिरश्छित्वा नर्म्मदायां निक्षिप्तमपि पार्व्वत्यादीनां तद्वृत्तान्ताज्ञानकथनं। तत्र पार्व्वतीकुमारदिदृक्षया समवेतानामुपेन्द्रादीनां मस्तकहीनं बालकं पश्यतां प्रार्थनया विनायकेन शिवगृहस्थितं गजासुरमस्तकमेव शिरस्त्वेन स्वीकृतमिति कथनादिकं। गजाननकृतसिन्दूरबधवृत्तान्तवर्णनं।

१३, १४ अध्याये,—सौभरिनामकस्य मुनेः शापात् क्रौञ्चसञ्ज्ञकस्य गन्धर्व्वस्य मूषिकत्वप्राप्तिकथनं। ततः तत्कृतकारुण्येन सकरुणहृदयेन सौभरिणा 'गणेशवाहनो भविष्यतीति' तस्मै वरदानवृत्तान्तकथनं। इन्द्रस्याज्ञया विघ्नरूपेण कालपुरुषेण अभिरूपस्य राज्ञः यज्ञध्वंसवृत्तान्तकथनं। तत्र विघ्नराजावतारकथाकीर्त्तनं। तेन सह विघ्नस्य समरसंरम्भवर्णनञ्च।

१५, १६, १७, १८ मल्लासुरकृतवेदादिहरणविवरणकथनं। ब्राह्मणरूपधारिणा विनायकेन सर्व्वाणि शास्त्राणि गृहीत्वा वल्लालेति समाख्यामधिगतेन मुनिभ्यः

विषयः। वेदादिशास्त्रदानवृत्तान्तकथनं। मयूरेशरूपेण विनायकेन शङ्खासुरसोदरस्य कमलासुरस्य बधवृत्तान्तकथनं। मयूरेश्वरमाहात्म्यकथनञ्च।

१९, २०, २१, २२ अध्याये,—विन्ध्यदेशाधिपस्य धूमाभिधानस्य भूपालस्य भृगुणा सह संवादेन राज्ञः पूर्व्वजन्मवृत्तान्तवर्णनं। विन्ध्यदेशवास्तव्यस्य माधवाख्यस्य ब्राह्मणस्य पत्न्या अनपत्यतया निर्व्वेदमापन्नायाः तपस्यया सन्तोषितात् भगवतो वरप्राप्तिवृत्तान्तकथनं। माधवपुत्रस्त्वां हनिष्यतीति आकाशवाणीं निशम्य धूमस्य मूर्च्छादिविवरणकथनं। तत्र नीतिज्ञानां वादानुवादविवरणकथनं। माधवपुत्ररूपेण विनायकेन धूमबधवृत्तान्तकथनं। तस्य धूमकेतुनामप्राप्तिकथनं। गणेशनामनिर्व्वचनम्। त्रिपुरासुरस्य पुरत्रयनिर्म्माणादिवृत्तान्तकथनं। पिनाकपाणिकृत त्रिपुरबधविवरणकथनं। विशेषेण विनायकमाहात्म्यकथनञ्च। इति शम्।

No. 1752. स्कन्दपुराणीयसह्याद्रिखण्डे रेणुकामाहात्म्यविभागः।

Substance, country-made paper, 14 × 7 inches. Folia, 113. Lines, 9 on a page. Extent, 2,542 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Nasípura, Zilláh Murshidábád, Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Reṇuká Máhátmya.—The history of Reṇuká, daughter of Reṇuka, king of Kányakubja. S'iva was charmed by her beauty and wanted to marry her. The work extends to 64 chapters, and comprises a great number of anecdotes regarding various places in Central India, and of Ráma's peregrinations during his exile. It is said to be a part of the Sahyádri Khaṇḍa of the Skanda Puráṇa.

Beginning. ॐ नमो भगवते वासुदेवाय। नारायणं नमस्कृत्य नरञ्चैव नरोत्तमं।
देवीं सरस्वतीञ्चैव ततो जयमुदीरयेत्॥
ऋषय ऊचुः। यत् त्वया कथितं स्कन्द भुक्तिमुक्तिफलप्रदं।
विरजं मेखलं तीर्थं तदस्माभिः श्रुतं प्रभो॥
मातृतीर्थमिति ख्यातं विस्तराद् ब्रूहि षन्मुख।
का चैकवीरा सा देवी जमदग्निश्च को विभो॥
यस्या गर्भे समुद्भूतः स रामः क्षत्रियान्तकः।
जमदग्निः कथम्भूतः को धेनुं तस्य वाहरत्॥

कार्त्तवीर्य्यः स रामेण कथयस्व कथं हतः।
स्कन्द उवाच। देवानां दानवानाञ्च युद्धमासीत् सुदारुणं।
तद्दैतानजयन् दैत्या मायया बलिनः सुरान्॥
ततः वक्रादयो देवा निर्ज्जितास्तैर्महासुरैः।
निराकृतास्ते त्रिदशा गोविन्दं शरणं ययुः॥ इत्यादि।

End. श्रुत्वा माहात्म्यमतुलं पुरुषो भक्तिसंयुतः।
ब्राह्मणान् भोजयेत् पश्चात् दद्याद्दानान्यनेकशः॥
सर्व्वान् कामानवाप्नोति नात्र कार्य्या विचारणा।
इति सर्व्वं मुनीन्द्राय वरिष्ठाय तु शङ्करः॥
उक्तवान् मुनयः श्रेष्ठाः तत् सर्व्वं कथितं मया।
अविद्यारहितो भूत्वा ततः सिद्धिं गमिष्यति॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सह्याद्रिखण्डे रेणुकामाहात्म्ये शङ्करवसिष्ठसंवादे फलश्रुतिर्नाम चतुःषष्ठितमोऽध्यायः। (इति प्रथमो भागः)।

विषयः। १–५ अध्याये,—स्कन्देन सह ऋषीणां संवादकथनं। असुरनिर्ज्जितानां निर्ज्जराणां चीरोदसागरगमनपूर्व्वकं विष्णुस्तोत्रकथनं। उपेन्द्रं पुत्रत्वेन अधिगन्तुं अदितेस्तपस्यादिवर्णनं। तस्या एकवीरेति सञ्ज्ञाप्राप्तिकथनं। पार्व्वतीपतिं पतित्वेन प्रार्थयमानायै तस्यै तेन वरदानवृत्तान्तकथनं। कन्यालाभार्थं कान्यकुब्जदेशनाथस्य रेणुकस्य शिवसन्तोषणविवरणकथनं। तस्य यज्ञानुष्ठानसमये कुण्डादेकवीराया आविर्भावादिकथनं। तस्या रेणुकानामकथनं। वरुणाद् भृगोरुत्पत्तिकथनं। वह्निं प्रति सर्व्वभक्षो भवेति तस्य शापदानवृत्तान्तकथनं। भृगुवंशकथनञ्च।

६–१२ अध्याये,—सुहोत्रराजकुमारस्य जह्नोः यज्ञस्थलीप्लावनेन कुपितस्य गङ्गाशोषणवृत्तान्तकथनं। युवनाश्वशापेन मानुषरूपायाः कावेर्य्याः जह्नुपत्नीत्वकथनं। तत्पुत्रस्य जनकस्य कुशाभिधानपुत्रोत्पत्तिकथनं। तपसा "प्रीतस्य इन्द्रस्य कुशपुत्रत्वेन जन्मग्रहणकथनं"। तस्य गाधिनामकरणं। तत्कन्यया सत्यवत्या सह ऋचीकस्य विवाहकथनं। जमदग्नेः उत्पत्तिकथनं। रेणुकया सह तस्य विवाहकथनं। तत्र स्वयम्बरसभायां समरसंरम्भवर्णनञ्च।

१३-२० अध्याये,—रेणुकायै इन्द्रदत्तकामधेनुचिन्तामणिविवरणकथनं। तस्याः पञ्चपुत्रजननकथनं। रेणुकागर्भे हरेः जन्मग्रहणकथनं। रामस्य तपस्यार्थ-कैलासपर्व्वतगमनवृत्तान्तकीर्त्तनं। तस्य महादेवात् धनुर्व्विद्याप्राप्तिः, गणेशात् परशुलाभविवरणकथनञ्च। परशुरामस्य पुरतः पुरारिणा जमदग्निरेणुकयोः पूर्व्ववृत्तान्तकथनं। नारीशतपरिवृतस्य कुवेरस्य गङ्गायां जलविहारवर्णनं।

विषयः। २१-२७ अध्याये,—रेणुकाबधार्थं आज्ञापितानपि तत्र असम्मतान् पुत्रानुद्दिश्य क्रुद्धस्य जमदग्नेः शापदानादिवृत्तान्तकथनं। परशुरामकृतरेणुकाबधवृत्तान्तकथनं। तत्र परशुरामप्रार्थनया जातकरुणस्य जमदग्नेः प्रसन्नतया सपुत्रायाः रेणुकायाः पुनर्ज्जीवनवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। क्रोधेन सह जमदग्नेः संवादकथनं। रिरंसया कृतवीर्य्यसमीपमुपागतया राकावत्या सह तस्य संवादकथनं। तत्र हरेः पूर्व्ववैरं संस्मृत्य मधुनामकस्य असुरस्य कृतवीर्य्यपुत्रत्वेन जन्मग्रहणकथनं। करहीनस्य तस्य दत्तात्रेयप्रसादेन सहस्रकरत्वप्राप्तिकथनं। तस्य करहीनतया जन्मग्रहणकरणकथनं। एकदा दिग्विजयोद्यतस्य दशमुखस्य नर्म्मदायां स्त्रीभिः सार्द्धं जलक्रीड़ायामासक्तेन कार्त्तवीर्य्यार्ज्जुनेन सह संवादकथनं। तयोः युद्धवर्णनं। ब्रह्मादीनां प्रार्थनया कार्त्तवीर्य्यार्ज्जुनगृहे बद्धस्य रावणस्य मुक्तिकथनञ्च।

२८-३५ अध्याये,—नारदोपदेशेन सपरिवारस्य कार्त्तवीर्य्यार्ज्जुनस्य रेणुकादर्शनार्थं जमदग्न्याश्रमगमनविवरणकथनं। जमदग्निना कामधेनुप्रसादेन सबलस्य राज्ञः आतिथ्यकरणवृत्तान्तकीर्त्तनं। कामधेनुग्रहणार्थं सामदानादिप्रयोगेणापि अकृतकार्य्यस्य अर्ज्जुनस्य बलात्कारेण तां नेतुमिच्छतः कलत्रापत्यसैन्यादीनां कामधेनुसृष्टपुरुषसमूहेन समूलं विनाशवृत्तान्तकथनं। धेनुहरणविवरणकथनं। अर्ज्जुनकृतजमदग्निबधवृत्तान्तकथनञ्च।

३६-४० अध्याये,—पितरं निहतं दृष्ट्वा परशुरामस्य प्रतिज्ञादिवर्णनं। ततश्च तच्छरीरं तुलायामारोप्य सह्याद्रिप्रदेशमुपागतस्य रामस्य दैववाणीमाकर्ण्य तत्र पितुरौर्द्ध्वदेहिकादिकार्य्यानुष्ठानविवरणकथनं। रेणुकायाः सहगमनवृत्तान्तकीर्त्तनं। कार्त्तवीर्य्यार्ज्जुनबधाय कृतप्रयाणस्य रामस्य पथि नारदेन सह संवादकथनं। रामकृतपिशाचगणबधवृत्तान्तकीर्त्तनं। एकदा मार्कण्डेयाश्रममुपागतेन रामेण भ्राम्यमाणः कश्चित् राक्षसः अर्ज्जुनराजधान्यां निपपात। तच्च दृष्ट्वा विदितकारणस्य अर्ज्जुनस्य चेष्टादिकथनं। तस्य दुःस्वप्नदर्शनवृत्तान्तकथनञ्च।

४१-५० अध्याये,—नारदस्य परशुरामचररूपेण माहिष्मतीपुरीप्रवेशवृत्तान्तकथनं। रामस्य ज्याशब्दश्रवणेन यमसचिवस्य अर्ज्जुनस्य वितर्कादिवर्णनं। रामार्ज्जुनयोः विचित्रयुद्धवर्णनं। बहुना उपायेनापि तं हन्तुं असमर्थेन रामेण वायोरुपदेशात् लम्बोदररूपधारिणा तद्विनाशवृत्तान्तकथनं। परशुरामभयार्द्दितानां नृपतीनां परिव्राजकादिरूपेण पर्य्यटनवृत्तान्तकथनं। एकविंशतिवारं परशुरामेण क्षत्रियविनाशनवृत्तान्तकथनं। तेन च पृथिवीं निःक्षत्रियां विधाय स्यमन्तपञ्चकाभिधानतीर्थनिर्म्माणविवरणकथनं। तत्कृतत्रैलोक्यविजयवृत्तान्तकीर्त्तनं। वासुकिकृतरामसपर्य्यावर्णनं। गणेशरामयोः संवादकथनं। रामकृतराक्षसबधवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च।

५१–५५ अध्याये,—तत्र प्रत्यक्षतां गतायाः रेणुकायाः समादेशात् रामेण अस्त्रजालप्रक्षालनार्थं भागीरथीगमनविवरणकथनं। रामतीर्थस्य उत्पत्तिकथनं। तत्र दत्तात्रेयाश्रमे शङ्खतीर्थचक्रतीर्थादीनामुत्पत्तिकथनं। रामकृतयज्ञानुष्ठानसंक्षिप्तवर्णनं। तेन च दक्षिणात्वेन कश्यपाय पृथिवीदानविवरणकथनं। रामकृतरेणुकाभिषेकवृत्तान्तकीर्त्तनं। तत्र ब्रह्मादिकृतरेणुकास्तोत्रकथनं। ब्रह्मणः पुरतः हरिणा गायत्रीरूपायाः रेणुकायाः सर्व्ववेदमयत्वकथनं। ब्रह्मणो वेदोपदेशप्राप्तिविवरणकथनञ्च।

५६–५८ अध्याये,—आजीगर्त्तस्य "शुनः पुच्छः शुनः शेफः शुनो लाङ्गूलश्च" इति त्रयः पुत्रा आसन्। तत्र दुर्भिक्षनिपीड़ितेन आजीगर्त्तेन हरिश्चन्द्रस्य राज्ञः समीपे शुनःशेफं विक्रीय तज्जनितपापेन अधोगच्छता शमीकाभिधानस्य ऋषेरुपदेशात् रेणुकातीर्थगमनवृत्तान्तकीर्त्तनं। देवशर्म्मनामकस्य मुनेः शापेन हतश्रीकस्य इन्द्रद्युम्नस्य रेणुकातीर्थगमनविवरणकथनं। रेणुकासमादिष्टेन ब्रह्मणा क्षीरसागरात् आमलकीतरुरक्षितस्य विष्णोरानयनवृत्तान्तकथनं। विशेषेण रेणुकामाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र मणिदत्ताभिधानस्य ब्राह्मणस्य उपाख्यानं।

५९–६४ अध्याये,—रामदीर्घिकाविवरणकथनं। भास्करतीर्थमाहात्म्यकथनं। भास्करस्य उषायां भानुमतीनाम कन्या बभूव। तां कामयमानस्य तस्य कुष्ठरोगप्राप्तिविवरणादिकथनं। पद्मतीर्थस्थापनवृत्तान्तकीर्त्तनं। विष्णुना हयग्रीवरूपेण कालजिह्वाभिधेयासुरनाशनवृत्तान्तकथनं। जम्बूकरूपस्य कर्णधारस्य नृपतेरुपाख्यानकीर्त्तनं। शङ्करतीर्थवर्णनं। कोटितीर्थमाहात्म्यकथनप्रसङ्गेन मुचुकुन्दस्य नृपतेरुपाख्यानकीर्त्तनं। फलश्रुतिकीर्त्तनञ्च। इति रेणुकामाहात्म्यविभागः॥

No. 1753. स्कन्दपुराणीयावन्तीखण्डः।

Substance, country-made paper, 13½ × 7¼ inches. Folia, 143. Lines, 12 on a page. Extent, 5,345 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1835. Place of deposit, Nasípura, Zillah Murshidábád, Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Avanti Khanḍa.—The fifth of the seven parts into which the Skanda Puráṇa is divided. It belongs to the class of works which are known under the generic name of Mahátmya. Its character may be best described by comparing it with a modern tourist's guide; though the authorship of the work is attributed to a divine personage. It

opens with a request from Umá, who desires her lord to describe, for her information, all those sacred pools and rivers on the earth where funeral cakes should be offered to the manes, and in reply to this comprehensive question S'iva gives her an account of all the sacred places, temples, pools and lingams in the city of Avanti, modern Ujjain, and its neighbourhood, and recites a number of stories to account for the sanctity of those places. The names of the places, and abstracts of the stories relating to them, are given below in Sanskrit.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः। उमा उवाच। पृथिव्यां यानि तीर्थानि पुण्याश्च सरितस्तथा।
कथ्यन्तां तानि यत्नेन श्राद्धं येषु प्रदीयते॥
ईश्वर उवाच। अस्ति लोकेषु विख्याता गङ्गा त्रिपथगा नदी।
सेविता देवगन्धर्वैर्मुनिभिश्च निषेविता॥
तपनस्य सुता देवि यमुना लोकपावनी।
पितॄणां वल्लभा देवि महापातकनाशनी॥
चन्द्रभागा वितस्ता च नर्म्मदामरसङ्कटं।
कुरुक्षेत्रं गया देवि प्रभासं नैमिषं तथा॥
केदारं पुष्करञ्चैव तथा कायावरोहणं।
तथा पुण्यतमं देवि महाकालवनं शुभं॥
यत्रास्ते श्रीमहाकालः पापेन्धनहुताशनः।
क्षेत्रं योजनपर्य्यन्तं ब्रह्महत्याविनाशनं॥ इत्यादि।

End. इत्येते चतुरशीतिसङ्ख्याता ईश्वरास्तव।
कथिता ये त्वया ++ महाकालवने ++॥
एतेषां देवि यो यात्रां प्रतिलोमानुलोमतः।
करिष्यति नरो भक्त्या स यास्यति परं पदं॥
यद्येषां लिङ्गमेकन्तु पश्येद्भक्त्याथ वा पुनः।
सकुलं तारयेदेव पैतृकं मातृकं शतं॥
एष ते कथितो देवि प्रभावपापनाशनः।
चतुरशीतिलिङ्गानां किं भूयः श्रोतुमिच्छसि॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणे अवन्तीखण्डे चतुरशीतिलिङ्गमाहात्म्यम्। शिवमस्तु।
संवत् १८३५।

विषयः। ईश्वरीश्वरयोः संवादेन श्राद्धदानयोग्यपुण्यनदीवनादिनिरूपणप्रसङ्गात् अशीति-
सङ्ख्यकलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र अवन्तीदेशे महाकालवनवर्णनं। अगस्त्येश्वर-

विषयः। माहात्म्यादिवर्णनं। अत्र असुरविप्रकृतानां देवानां मुखमालिन्यं निर्वर्ण्य सन्तप्तहृदयेन अगस्त्येन स्वतेजसा दानवकुलं भस्मसात्कृत्वा 'किमिदमनुष्ठितं हिंसारूपं महत्पापमिति' खेदमधिगच्छता अगस्त्येश्वराभिधानलिङ्गप्रतिष्ठावृत्तान्तकथनं। गुह्येश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। अत्र मङ्कणाभिधानस्य महर्षेर्वृत्तान्तकीर्त्तनं। ढुण्ढेश्वरलिङ्गमाहात्म्यं। अत्र गणनायकस्य ढुण्ढस्य वृत्तान्तकथनं। डमरुकेश्वरलिङ्गमाहात्म्यं। रुरुपुत्रेण सुरपुरान्निर्व्वासितानां वासवादीनां खेदराशितः समुद्भूतायाः देव्याः समरसंरम्भे रुरुपुत्रादशिवमाशङ्कमानायाः महाकालवने पलायनादिवृत्तान्तकथनं। अनादिकल्पेश्वरलिङ्गमाहात्म्यं। तत्र अहमेव ज्यायानिति विवदमानयोः पद्मनाभपद्मजन्मनोरूर्द्धाधोलोकप्रयाणादिकथनं। स्वर्गद्वारेश्वरमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र वह्निमुखनिहितस्य शैवरेतसः सुवर्णस्य उद्भवादिकथनं। तल्लाभाय अन्योन्यं प्रहरतां सुरासुरादीनां निधनादिकथनञ्च। विष्टपेश्वरलिङ्गमाहात्म्यं। अत्र देवर्षिणा सह देवेन्द्रस्य महाकालवनगमनादिवृत्तान्तकथनं। कपालेश्वरमाहात्म्यकथनं। तत्र कापालिकवेशेन महाकालवने प्रविशन्तं कपालिनं तत्त्वतोऽजानतां विप्राणां लोष्ट्रादिप्रक्षेपविवरणकीर्त्तनं। स्वर्गद्वारेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र गणमुखात् विष्णुना सुदर्शनेन ताड़ितस्य वीरभद्रस्य निधनवृत्तान्तमुपश्रुत्य शूलमादाय शूलिने दक्षयज्ञप्रवेशे उपेन्द्रादीनामन्तर्द्धानकथनं। महेशकृतस्वर्गद्वारनिरोधवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। कर्क्कोटेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र मातुः शापेन भीतानां शेषादीनां तपस्यादिवर्णनं। कर्क्कोटकस्य महाकालवनप्रवेशादिविवरणञ्च। सिद्धेश्वरलिङ्गमाहात्म्यं। महाकालवनं प्रविश्य सिद्धानां तपश्चरणादिवृत्तान्तवर्णनं। लोकपालेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। दानवकुलाकुलितानां लोकपालानां नारायणोपदेशेन महाकालवनगमनादिवृत्तान्तकीर्त्तनं। कामेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। अत्र ब्रह्मशरीरात् कामस्य उत्पत्तिकथनं। कामं प्रति ब्रह्मणः शापदानविवरणादिकीर्त्तनञ्च। कुटुम्बेश्वरलिङ्गमाहात्म्यं। तत्र नीलकण्ठरूपधारिणा भगवता नीलकण्ठेन समुद्रोत्थानं कालकूटं सम्पीय शिप्राप्रवाहेण महाकालवने तत्प्रक्षिप्तमित्यादिवृत्तान्तकथनं। इन्द्रद्युम्नेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र इन्द्रद्युम्नस्य नृपतेः हिमालयपार्श्वे तपस्यादिकथनञ्च। ईशानेश्वरलिङ्गमाहात्म्यं। तत्र कुकुण्डाभिधानेन दानवेन ताड़ितानां देवानां नारदोपदेशेन महाकालवनप्रवेशादिकथनञ्च। अप्सरेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्रैकदा सुरसदसि नृत्यन्त्याः रम्भायाः तौर्य्यत्रिकेषु प्रमादमाकलय्य जातकोपस्य वासवस्य महान् मन्युरासीत्, समनन्तरञ्च अभिशप्तायास्तस्या नारदोपदेशेन महाकालवनगमनादिविवरणकीर्त्तनञ्च। कलकलेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र गिरिजया सार्द्धं गिरिशस्य कलहवृत्तान्तकथनञ्च।

विषयः। चण्डेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। नारदेन सह देवानां महाकालमुद्दिश्य गच्छतां पथि नागचण्डेत्यभिधानेन गणनायकेन समं संवादकथनञ्च। प्रतीहारेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र द्वारपालं नन्दिनं वञ्चयित्वा रममाणयोः शिवाशिवयोः सान्निध्यमुपस्थिते हंसरूपधारिणि जातवेदसि नन्दिनं प्रति विरूपाक्षस्य शापदानवृत्तान्तकथनञ्च। कुक्कुटेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। अत्र रात्रौ कुक्कुटरूपं धारयतः कौशिकनामकस्य राज्ञ उपाख्यानकीर्त्तनञ्च। कर्कटेश्वरमाहात्म्यकथनं। तत्र धर्म्मसूर्त्तिनामकस्य नृपतेः पुरतः वसिष्ठेन पूर्व्वजन्मनि राज्ञः शूद्रजातित्वकथनादिकं। मेघनादेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। महान्धनामकेन असुरेण उपद्रुतानां द्रुहिणानां भगवद्दर्शनार्थं श्वेतद्वीपगमनादिकथनं। महालयेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। मुक्तीश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र मुक्तिनामकेन ब्राह्मणेन सार्द्धं तं हन्तुकामस्य व्याधस्य संवादकथनञ्च। सोमेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र इतराः दक्षकन्याः विहाय रोहिण्यामेव अनुरक्तं सोमं प्रति सञ्चितकोपेन दक्षेण शापदानविवरणकथनं। नरकेश्वरमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र पूर्व्वकल्पीयकलियुगे जीवानां नरकयातनावर्णनप्रसङ्गात् निमिनामकेन नृपतिना समं यमकिङ्करस्य संवादकथनं। जटेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र रथन्तरकल्पीयस्य वीरधन्वाभिधानस्य नरपतेरुपाख्यानकीर्त्तनञ्च। (परशु-)रामेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र अनुष्ठिताश्वमेधयज्ञेन परशुरामेण सह नारदस्य संवादकथनादिकञ्च। च्यवनेश्वरमाहात्म्यकथनं। तत्र वितस्तायाः तीरे तपश्चरन्तं प्राप्तवल्मीकभावं च्यवनं निरूपयन्तीनां शर्य्यातिकामिनीनां वृत्तान्तकथनञ्च। षण्डेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र भद्राश्वाभिधेयेन राज्ञा सार्द्धमगस्त्यस्य संवादकथनञ्च। पत्तनेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र देवदेवेन सह देवर्षेः संवादकथनञ्च। आनन्देश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र रथन्तरकल्पे अनमित्रतनयस्य आनन्दाभिधानस्य नरपतेरुपाख्यानकथनञ्च। कङ्कटेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र प्रेतराजं जेतुकामस्य दरिद्रद्विजशिशोः तपस्यादिवर्णनञ्च। इन्द्रेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र शतक्रतुना स्वतनयं निहतं श्रुत्वा कोपज्वलितस्य त्वष्टुः जटामाच्छिद्य अग्नौ क्षिपतः प्रभावेण वृत्रस्य उद्भवादिकथनञ्च। मार्कण्डेयेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र पुत्रलाभार्थं मृकण्डोस्तपस्यादिवर्णनञ्च। शिवेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र ब्राह्मकल्पीयरिपुञ्जयाभिधानस्य नृपतेरुपाख्यानकथनञ्च। कुसुमेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र गणेशस्य कुसुमक्रीड़ादिवर्णनञ्च। अक्रूरेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्रैकदा भृङ्गिरिटेः सकाशात् सपर्य्यामनधिगम्य अधिगतरोषायाः पार्व्वत्याः पुरतस्तेन स्वकायात् मातृभागरूपमांसशोणितादिपरित्यागवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। कुण्डेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। स्वतनयं वीरकं महाकालवने

विषयः। तपस्यन्तं निशम्य दिदृक्षया कृतप्रयाणयोः पार्व्वतीपरमेश्वरयोः गणाध्यक्षेण कुण्डेन सह संवादकथनञ्च। लुम्पेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र म्लेच्छराजस्य लुम्पस्य युयुत्सया सामगनामकस्य मुनेराश्रमप्रविष्टस्य बलात्कारेण होमधेनुग्रहणादिवृत्तान्तकथनञ्च। गङ्गेश्वरमाहात्म्यकथनं तत्र गङ्गां प्रति समुद्रस्य शापदानवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। अङ्गारकेश्वरमाहात्म्यकथनं। तत्र शिवशरीरादङ्गारकस्य उत्पत्तिः, तस्य मङ्गलादिनामप्राप्तिवृत्तान्तकथनञ्च। उत्तरेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र इन्द्राज्ञया मेघनामकालवर्षणादिवृत्तान्तकथनञ्च। नूपुरेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र नूपुरस्य तपस्यादिवर्णनञ्च। अभयेश्वरमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र सिसृक्षया चिन्ताकुलस्य कमलजस्य अश्रुविन्दुतो हेरम्बकालकाभिधानयोः दानवयोः उत्पत्त्यादिकथनञ्च। पृथुकेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र वेणशरीरात् पृथोरुत्पत्तौ तत्कृतधरादोहनविवरणकीर्त्तनञ्च। स्थावरेश्वरमाहात्म्यकथनं। तत्र छायायाः गर्भे शनैश्चरस्य उत्पत्तिकथनं। तद्भयात् देवानां महादेवसमीपगमनादिविवरणञ्च। शूलेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र जम्भासुरसमीपात् वासवादीनां पराजये गौरीप्रार्थनया गिरिशस्य समीपे अन्धकस्य दूतप्रेरणादिवृत्तान्तकथनञ्च। ओँकारेश्वरलिङ्गमाहात्म्य; कथनं। तत्र ओँकाराभिधानस्य कपिलाख्यनेरुपाख्यानकीर्तनञ्च। विश्वेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। कण्टकेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र सूर्य्यवंशीयस्य सत्यविक्रमनामकस्य नृपतेः महाकालवनं प्रस्थितस्य तत्र मित्रचरं कञ्चन तापसं हुङ्कारेणैव अलौकिकवस्तुसृष्टिसमर्थं पश्यतः उपाख्यानकीर्तनञ्च। सिंहेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र पतित्वेन पशुपतिमधिगन्तुं तपस्यन्तीं पार्व्वतीमुपेत्य प्रजापतौ शिवनिन्दनोद्यते तस्याः कोपेन सिंहस्य उत्पत्त्यादिकथनञ्च। रेवन्तेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र वड़वारूपायाः सञ्ज्ञायाः गर्भे अश्वमुखकुमारयोः रेवन्तस्य च जन्मग्रहणवृत्तान्तकथनञ्च। घण्टेश्वरमाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र घण्टाभिधेयस्य कस्यचित् गणस्य विधातुः द्वारदेशे संवत्सरं यावदवस्थानादिवृत्तान्तकथनञ्च। प्रयागेश्वरमाहात्म्यकथनं। तत्र प्रियव्रतस्य पुरतो नारदेन 'मया खलु श्वेतद्वीपे कापि कामिनी सरोवरोदरे दृष्टेति' विवरणकथनञ्च। सिद्धेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र अश्वशिरोनामकस्य नृपतेः जैगीषव्यकपिलाभ्यां सह संवादकीर्तनञ्च। मातङ्गेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र गर्द्दभ्या मातङ्गाभिधानस्य कस्यचित् द्विजकुमारस्य पूर्व्वजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। सौभाग्येश्वरलिङ्गमाहात्म्यवर्णनं। तत्र प्राग्ज्योतिषपुराधिपतेः कामिन्याः अनङ्गमञ्जर्य्याः दुर्भगाया अपि पतिसौभाग्यप्राप्तिविवरणकीर्तनञ्च। रूपेश्वरलिङ्गमाहात्म्यवर्णनं। तत्र एकदा पद्मकल्पे पद्माभिधानस्य नृपतेः मृगयार्थं गहनमध्यं प्रविष्टस्य कण्वदुहित्रा सह परिणयादिवृत्तान्तकीर्तनञ्च। धनुः-

विषयः। सहस्रेश्वरलिङ्गमाहात्म्यवर्णनं। तत्र वनमध्ये कुजम्भाभिधेयस्य दानवस्य गृहविवरं दृष्ट्वा शङ्काकुलेन विदूरथनामकेन राज्ञा सार्द्धं कस्यचित् ब्राह्मणस्य संवादकथनञ्च। पशुपालेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र पशुपालनामकस्य भूपालस्य दस्युभि-राक्रमणवृत्तान्तकीर्तनञ्च। ब्रह्मेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र पुलोमोऽभिधानेन दैत्येन क्षीरसागरं गत्वा पद्मनाभनाभिपद्मस्थितोऽपि पद्मोद्भवः समाक्रान्तः तपस्यार्थं महाकालवनं प्रययाविति विवरणकथनञ्च। जल्पेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र जल्पाभिधानराजकुमाराणां सुबाहु-शत्रुमर्द्द-जय-विजयविक्रान्तानां वृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। केदारेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र शीतजर्ज्जरितानां निर्ज्जराणां ब्रह्माणं पुरस्कृत्य पुरारिसामीप्यगमनवृत्तान्तकीर्तनञ्च। पिशाचेश्वरमाहात्म्यकीर्तनं। तत्र लोमशनामकस्य कस्यचित् शूद्रस्य नास्तिकतया जन्मान्तरे पिशाचत्वमापन्नस्य शाकटायनेन सह संवादकथनादिकञ्च। सङ्गमेश्वरमाहात्म्यकथनं। तत्र कलिङ्ग-विषये सुबाहुनामकेन राज्ञा महिष्याः पुरतः निजपूर्व्वजन्मवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। दुर्द्धर्षेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र नेपालदेशवास्तव्यस्य दुर्द्धर्षसञ्ज्ञकस्य राज्ञः मृगयार्थं वनमध्यप्रविष्टस्य पुरतस्तं भर्त्तृत्वेन अधिगन्तुं कस्याश्चित् द्विजकन्यायाः उपस्थानादिविवरणकथनञ्च। प्रयागेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकीर्तनं। तत्र हस्तिनापुर-पुरन्दरस्य शत्रुञ्जयाभिधानस्य भूपतेः वनमध्ये मानुषरूपया गङ्गया सार्द्धं पाणि-ग्रहणादिविवरणकथनञ्च। चन्द्रादित्येश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र शम्बरासुरेण विप्रकृतानां क्रतुभुजां रणभूमेः निर्य्याणे राहुभयेन अर्द्दितयोः सूर्य्याचन्द्रयोः विष्णुसान्निध्यगमनादिविवरणकथनञ्च। करभेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र मृग-यार्थं गहनमध्यगतस्य अयोध्याधिपतेः वीरकेतुनामकस्य नृपतेः शरवर्षेण करभ-रूपकृषभदेववेधनवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। राजस्थलेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र ब्रह्मा-ज्ञया रिपुञ्जयस्य अवन्तीदेशनायकत्वं प्राप्तस्य पृथिवीपालनावसरे कदाचित् पृथि-व्यां वक्रभावादिवृत्तान्तकथनञ्च। वड़लेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र मणिभद्र-तनयस्य वड़लस्य नरवाहनोद्याने विहरमाणस्य विवरणकथनञ्च। अरुणेश्वरलिङ्ग-माहात्म्यकथनं। तत्र अरुणं प्रति विनतायाः शापदानवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। पुष्प-दन्तेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र पुत्रलाभार्थं निमिनामकस्य ब्राह्मणस्य तपस्या-कथनं, शिवपार्षदस्य पुष्पदन्तस्य अधोगतिकीर्त्तनञ्च। अविमुक्तेश्वरलिङ्गमाहात्म्य-कथनं। तत्र शाकलनगराधिपस्य चित्रसेनस्य उपाख्यानकीर्त्तनञ्च। हनूमन्तेश्वर-लिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र रावणबधानन्तरं राजपदप्रतिष्ठितं रामचन्द्रं सभाजयितु समागतानामगस्त्यादीनां लक्षणमुत्सृज्य केवलं अञ्जनानन्दनमेव प्रशंसतां बाले हनूमतो रविधारणार्थं कृतोद्यमस्य ऐन्द्रकुलिशपातेन म्रियमाणस्य वरलाभादि-

विषयः। वृत्तान्तकीर्त्तनञ्च। स्वर्णेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र इक्ष्वाकुवंशीयं कल्माषपादं प्रति वसिष्ठेन 'राक्षसो भवेति' शापदानविवरणकथनञ्च। पिङ्गलेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र पिङ्गलाया उपाख्यानकथनञ्च। विल्वेश्वरमाहात्म्यकथनं। तत्र कपिलेन सह विल्ववृक्षस्य संवादकथनं। कायावरोहणेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र दक्षं प्रति चन्द्रस्य 'कायहीनो भविष्यसि' इति शापदानवृत्तान्तकथनञ्च। उत्तरेश्वरलिङ्गमाहात्म्यकथनं। तत्र पुरा किल परीक्षिदित्यभिधानः इक्ष्वाकुकुलतिलकः कश्चित् राजा अयोध्यायां प्रतिवसति स्म। स एकदा मृगाननुसरन् अश्वमात्रसहायः मध्यकाननं प्रविवेश। तत्र च कुसुमानि विचिन्वतीं कामपि कमनीयदर्शनां कामिनीं पश्यतः तस्य स्मरमार्गणानां अवन्ध्यप्रभावतया तस्यां हृदयं सरसमासीत्। सा च नृपतिप्रार्थनया आत्मानं बहुमन्यमाना 'त्वया नोदकं दर्शयितव्यमिति' ब्रुवाणा तेन सह सुचिरं रमयाञ्चकार, चकार च अन्तर्द्धानं कदाचित् राजप्रेरणया सलिलसन्दर्शनेनेत्यादिवृत्तान्तकीर्त्तनञ्च॥

अत्र अध्यायसङ्ख्या नास्तीति ज्ञेयम्। इति अवन्तीखण्डस्य विवरणम्॥

No. 1754. ज्योतिषकल्पतरुः।

Substance, country-made paper, $12\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 45. Lines, 10 on a page. Extent, 1,350 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1896. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, Fresh. Prose and verse. Incorrect.

Jyotisha-kalpataru. The influences of particular conjunctions of planets, stars, months and days of the week on the day of the birth, on human destiny. By Kavi Chúḍámaṇi.

Beginning. वृन्दाविपिनविनोदी दीनदयालुः स्वभक्तजनवश्यः।
शिवविधिवन्दितचरणः श्रीगोपीरमणः पातु॥
प्रणम्य सच्चिदानन्दं यशोदानन्दनन्दनं।
प्रवक्ष्ये लौकिकस्कन्धं यत्र लोकशुभाशुभं॥ अथ लौकिकस्कन्धो निरूप्यते।

End. इति त्रिविधोत्पातशान्तिर्मिश्रस्कन्धे लिखिता अतस्त्रिविधोक्तिः

Colophon. इति श्रीकविचूड़ामणिविरचिते ज्योतिषकल्पतरौ लौकिकस्कन्धे उत्पातकथनं नामैकादशोऽध्यायः॥ ११॥

विषयः। अत्र एकादशाध्यायाः सन्ति। तत्र १–मे, प्रभवादिषष्टिसंवत्सरफलकथनं
२–ये, वर्षपञ्चाङ्गकथनं। ३–ये, सूर्य्यादिषु सप्तसु वारेषु रविसङ्क्रमणफलकथनं
४–र्थे, भौमबुधगुरुचारकथनं। ५–मे, शनिराहुचारकथनं। ६–ष्ठे, नक्षत्र
ग्रहविभागकथनं। ७–मे, प्रकीर्णयोगकथनं। ८–मे,मासफलकथनं। ९–मे
वत्सरगर्भाधानादिकथनं। १०–मे, कूर्म्मचक्रादिकथनं। ११ मे, उत्पात
प्रकरणं॥

No. 1755. तन्त्रालोकटीका।

Substance, country-made paper, 12¼ × 4⅔ inches. Folia, 35. Lines, 12 on a page. Extent, 1,400 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, Fresh. Prose and verse. Incorrect.

Tantráloka-ṭíká. A commentary on the Tantráloka, which is a work by Abhinava Gupta, on transcendental knowledge and emancipation. By Jayaratha. The codex is incomplete, containing only the 1st áhnika.

Beginning. इह यद्यपि सर्व्ववादिनां मोक्ष एवोपादेयः तत्प्रतिपक्षभूतश्च संसारो हेयः
तस्य च मिथ्याज्ञानं निमित्तं तत्प्रतिकूलश्च तत्त्वज्ञानमिति तत्साक्षात्कारेणैवा-
ज्ञानापगमान्मोक्षावाप्तिरित्यत्राविवादः। तथापि तैस्तत्त्वैकविषयं ज्ञानाज्ञानयोः
स्वरूपं न ज्ञानमिति भ्रमयत्येव तान् माया ह्यमोक्षे मोक्षलिप्सयेत्यादि
उक्तयुक्त्या तदभ्युपगतो मोक्षो मोक्ष एव न भवति इति दर्शयितुं शास्त्रान्तर-
वैलक्षण्येन तत्परीक्षणस्य वक्ष्यमाणत्वात् प्राधान्यमपि कटाक्षयितुमुपक्रम एव
बन्धमोक्षपरीक्षामुट्टङ्कयति ग्रन्थकारः॥
इह तावत् समस्तेषु शास्त्रेषु परिगीयते।
अज्ञानं संसृतेर्हेतुर्ज्ञानं मोक्षैककारणं॥
न चैतदस्माभिः स्वोपज्ञ(?)मेवोक्तमित्याह,——
मलमज्ञानमिच्छन्ति संसाराङ्कुरकारणं इति।
तथा च श्रीमालिनीविजयोत्तरे। अज्ञानं तिमिरं पारमेश्वरस्वातन्त्र्यमात्र-
समुल्लसितस्वरूपगोचरासतत्त्वया(?)त्मानात्मनोरन्यथाभिमानस्वभावमपूर्णं ज्ञानं
तदेव चाणवं मलं न तु नवमाह्निकादौ निषेत्स्यमानं द्रव्यरूपं। उक्तञ्च

स्वातन्त्र्यहानिर्बोधस्य स्वातन्त्र्यस्याप्यबोधता । द्विधाणवं मलमिदं स्वस्वरूपाप-
हानित इति । तच्च कीदृदित्याह ॥ संसारेति ।

End. इहाह्निकादाह्निकान्तरस्य संगत्यन्यायेन परस्परमनुहत्यतां दर्शयितुमेकेनैव
श्लोकेन तत्पर्यन्तप्रारम्भयोरुपसंहारोपक्रमा करोतीत्यस्य ग्रन्थकारस्य शैलीति-
श्लोकस्य प्रथमार्द्धेनाह्निकार्थमुपसंहरति,—
तन्त्रालोकेऽभिनवरचिते खत्रविज्ञानसत्त्वा-
भेदोद्गारप्रकटनपटावाह्निकेऽस्मिन् समाप्तिः ।
पटाविति पाचिकात् पुंवद्भावात् इति शिवं ।
श्रीशङ्कादरथाद्वाप्य कृतिनो जन्मानवद्यक्रमं
श्रीमच्छम्भुधरात् परं परिचयं विद्यासु सर्व्वास्वपि ।
श्रीकल्याणतनोः शिवादधिगमं सर्व्वागमानामपि
व्याख्यातं प्रथमाह्निकं जयरथेनाचावधेयं बुधैः ॥

Colophon. इति श्रीमदभिनवगुप्तविरचिते तन्त्रालोके विज्ञानभेदप्रकाशनं नाम प्रथम-
माह्निकं ॥

विषयः । अभिनवगुप्तविरचिततन्त्रालोकस्य व्याख्यानं । तन्त्रालोके तु संसारहेतुज्ञान-
निरूपणं । मोचहेतुज्ञाननिरूपणञ्च । "इति श्रीमदभिनवगुप्तविरचिते
तन्त्रालोके विज्ञानभेदप्रकाशनं नाम प्रथमाह्निकं" इति यत् समाप्तिसूचकं
वाक्यं तत् तन्त्रालोकस्य न तु तन्त्रालोकटीकायाः ॥

No. 1756. यतिधर्म्मसमुच्चयः ।

Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 39. Lines, 14 on a page. Extent, 2,340 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Yati-dharma-samuchchaya. A compendium of the duties of Yatis and Paramahañsas, compiled from the leading Smṛitis. By Vis'ves'vara Sarasvatí.

Beginning. प्रणम्य विष्णुमात्मानं सच्चिदानन्दमुक्तिदं ।
गुरुं सर्व्वज्ञविश्वेशं मायया धृतविग्रहं ॥ १ ॥
विश्वेश्वरसरस्वत्या क्रियते वेदमानतः ।
यतेः परमहंसस्य धर्म्माणामेष सङ्ग्रहः ॥ २ ॥

End. न रक्तमुल्वणं वासो न नीलञ्च प्रशस्यते ।
मलाक्तञ्च दशाहीनं वर्जयेदम्बरं यतिः ॥

Colophon. इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकविश्वेश्वरसरस्वतीसङ्ग्रथिते यतिधर्म्मसमुच्चये निवृत्ति
धर्म्मानुष्ठानाचाराः सम्पूर्णाः (समाप्ताः) । शुभं भवतु ॥

विषयः । श्रुतिस्मृतिपुराणप्रमाणानि संगृह्य यतेः परमहंसस्य धर्म्मसमुच्चयनिरूपणं ।

No. 1757. तत्त्वयाथार्थ्यदीपनं ।

Substance, country-made paper, $10\frac{3}{4} \times 5$ inches. Folia, 14. Lines, 1[?] on a page. Extent, 434 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Plac[e] of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose an[d] verse. Correct.

Tattva-yáthárthya-dípana. A commentary on the Tattvasamás[a.] It comprises a summary of the leading doctrines of the S'áṅkhya system of Philosophy. By Bhává Gaṇes'a Dikshita, son of Bhává Vis'vanátha, and pupil of Vijñána Bhikshu. Hall's *Contributions*, p. 4.

Beginning. पुरुषः स जयत्याद्यः प्रकृतिः सा जयत्यजा ।
याभ्यां संहत्य सृज्यन्तेऽनन्तब्रह्माण्डकोटयः ॥ १ ॥
कपिलासुरिपञ्चशिखान् गुरून् विज्ञानाचार्य्यवर्य्यांश्च ।
प्रणमामि बुद्धिवृद्धौ सिद्धौ वा सर्व्वकार्य्याणां ॥ २ ॥
समाससूत्राण्यालम्ब्य व्याख्यां पञ्चशिखस्य च ।
भावागणेशः कुरुते तत्त्वयाथार्थ्यदीपनं ॥ ३ ॥

End. पुरुषार्थबुभूत्सूनां बोधायैव मयेरितं ।
तेभ्यः समर्पितञ्चैतत् तेनापि प्रीयतां हरिः ॥

Colophon. इति श्रीभावागणेशकृतं तत्त्वयाथार्थ्यदीपनं समाप्तं ॥

विषयः । अत्र प्रथमं साङ्ख्यमतसिद्धमूलप्रकृतिनिरूपणं । ततो बुद्धितत्त्वनिरूपणं । त[तो]
अहङ्कारनिरूपणं । ततः पञ्चतन्मात्रानिरूपनं । तत एकादशेन्द्रिय-पञ्चमह[ा]
भूतात्मकषोड़शविकारनिरूपणं । ततः पुरुषनिरूपणं । ततस्त्रैगुण्यनिरूपणं
ततः सृष्टिनिरूपणं । ततः प्राकृतिक-वैकारिक-दाक्षिणरूपबन्धत्रयनिरूपणं
ततो मोक्षत्रयनिरूपणं । ततः प्रत्यक्षानुमानशब्दात्मकप्रमाणत्रयनिरूपणं । त[तः]
आध्यात्मिक-आधिभौतिक-आधिदैविकदुःखत्रयनिरूपणं ॥

No. 1758. पाखण्डचपेटिका ।

Substance, country-made paper, $12\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 8. Lines, 12. on a page. Extent, 576 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Pákhanḍa-chapeṭiká. "A slap for the unbeliever." A polemical disquisition on the Vaishṇavite doctrine, refuting objections to the authenticity of the Bḥágavata Puráṇa, and establishing the superiority of the Vaishṇava faith as opposed to S'aiva and S'ákta doctrines. By Vijayaráma A'chárya.

Beginning. विश्वश्वरीकर्त्ति विभुः स्वलीलया तथा वरीभर्त्त्यखिलं सनातनः ।
यः सञ्चरीहर्त्ति कलान्तविग्रहस्तं सर्व्वभूताश्रयमाननतोऽस्म्यहं ॥ १ ॥
श्रीमद्विजयरामाख्यः पाखण्डस्य चपेटिकां ।
आचार्य्यकुलसम्भूतस्तनोति विदुषां मुदे ॥ २ ॥

End. सर्व्वे ते सुखिनः सन्तु प्रसादात् कमलापतेः ।
ये भजन्ति महाविष्णुं सम्प्रदायानुसारतः ॥ इति ।
इदं मदीयं साहसिकत्वं गुणग्राह्यैः सूरिभिरङ्गीकर्त्तव्यं ॥

Colophon. इति श्रीमद्विजयरामाचार्य्यविरचिता पाखण्डचपेटिका समाप्ता ॥

विषयः । श्रुतिविरुद्धान् परित्यक्तनिजवर्णाश्रमधर्म्मान् स्वर्गादिप्रतिबन्धकान् नरकोत्पादकान् पाखण्डान् शिक्षयितुं पुराणादिवाक्यैः तन्मुखचपेटिकानिरूपणं ।

No. 1759. वासिष्ठोपपुराणं ।

Substance, country-made paper, $12\frac{1}{3} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent, 880 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Vás'ishṭha Upapuráṇa. Apparently a fragment of the work whose name it bears. The codex comprises 12 chapters as follows: 1, Conversation with S'iva and Vas'ishṭha. 2, Máyá, the origin of creation. 3, S'iva, the original first cause. 4, The advantages of worshipping S'iva on the 15 lunar days. 5, Do. of smearing the body with ashes.

6, Do. of wearing garlands of Rudráksha seeds. 7, Rules for repeating the Praṇava. 8, Religious duties of the four castes. 9, Characteristics of the Yogas. 10, A story of S'anka. 11, Praise of saints. 12, A story illustrating the merits of offerings to S'iva.

Beginning. श्रीमत्कैलासमागम्य वसिष्ठो वेदविन्मुनिः ।
तपश्चचार सत्कर्म्मनिरतो नियतेन्द्रियः ॥ १ ॥
दिव्यं वर्षसहस्रन्तु वायुभक्षोऽग्निमध्यगः ।
श्रीमत्पञ्चाक्षरं साक्षाच्छ्रुतरुद्रियमध्यगं ॥ २ ॥
सर्व्वपापहरं पुण्यं प्रणवेन षड़क्षरं ।
जजाप शङ्करं द्रष्टुं वाञ्छया मुनिसत्तमः ॥ ३ ॥
ततः प्रसन्नो भगवानम्बया सह शङ्करः ।
लिङ्गज्योतिःस्वरूपेण पुरतोऽस्य प्रकाशितः ॥ ४ ॥

End. यत्प्रसादेन विज्ञानं यथावज्जायते नृणां ।
तं वन्दे षण्मुखं देवं ज्ञानशक्तिधरं परं ॥ ५५ ॥
यस्य प्रसादलेशस्य लवलेशलवेन तु ।
सर्व्वसिद्धिरयत्नेन तं नमामि विनायकं ॥ ५६ ॥

Colophon. इति श्रीउपपुराणे वासिष्ठलैङ्गे द्वादशोऽध्यायः ॥ १२ ॥ सङ्ख्या १०० ।

विषयः । अत्र १–मे, वसिष्ठशिवसंवादः । २–ये, मायाया जगत्कारणत्वकथनं । ३–ये, शिवस्यैव परमतत्त्वरूपताकथनं । ४–र्थे, पञ्चदशसु तिथिषु शिवपूजायाः फलकथनं । ५–मे, भस्मधारणफलं । ६–ष्ठे, रुद्राक्षधारणफलं । ७–मे, प्रणवजपनियमादिकथनं । ८–मे, ब्राह्मण-क्षत्रिय-वैश्य-शूद्रादीनां धर्म्मकथनं । ९–मे, युगधर्म्मकथनं । १०–मे, भिक्षापर्य्यटनव्याजेन शङ्ककर्त्तृकमुनिसम्मोहनवृत्तान्तं । ११–शे, स्तोत्रैर्मुनिभिर्ब्रह्मप्रबोधनादिकथनं । १२–शे, सभार्य्यवृषलस्य शिवप्रसादेन पुनरैश्वर्य्यप्राप्तिवृत्तान्तं ॥

No. 1760. आगमतत्त्वसङ्ग्रहः, द्वितीयपरिच्छेदमात्रं ।

Substance, country-made paper, 12½ × 4¾ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent, 900 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

A'gamatattva-sañgraha. A compilation of the three leading doctrines of the Tantra system, including rites, adoration and knowledge. By Kes'ava Vis'varupa,—an inhabitant of the bank of the Tuñgabhadrá River.

Beginning. प्रणम्य सर्व्वात्ममयीं महेश्वरीं गुरूंश्च सर्व्वान् विदुषः कृताञ्जलिः ।
द्वितीयभागं प्रकरोमि मेयप्रकाशकं ह्यागमतत्त्वसङ्ग्रहे ॥ १ ॥
प्रथमपरिच्छेदे ह्यागमानां प्रामाण्यं निर्व्वाहितं । सम्प्रत्यागमप्रमेयतत्त्वं सङ्ग्रहेण विविच्यते ॥

End. एतेन त्रिपुरां वा प्रीयतां सर्व्वेश्वरी परा संवित् ।
श्रुतिरागमस्य यस्या निश्वसितञ्चापि चोच्छ्वसितं ॥ १० ॥

Colophon. इति श्रीतुङ्गभद्रोपकूलवसतिविश्वरूपोपाख्यकेशवकृतावागमतत्त्वसङ्ग्रहे द्वितीयः परिच्छेदः । समाप्तो ग्रन्थः ॥

विषयः । अत्र तन्त्रेषु काण्डत्रयेण निरूपितकर्म्मोपासनाज्ञानानां प्रत्येकस्वरूपनिरूपणं ।

No. 1761. अद्वैतब्रह्मविद्यापद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 23. Lines, 15 on a page. Extent 736 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Advaita-brahmavidyá-paddhati. An attempt to interpret the adualistic theory in connexion with the supreme divinity of Mahádeva, and to support the S'aiva system of faith. By Gopálás'rama-rúpa Nandís'vara A'chárya.

Beginning. सकलसुरगुरुर्यः शम्भुराद्यो महेशो गणपतिजनको यः षण्मुखस्योद्भवो यः ।
निखिलजननकर्त्री यस्य शक्तिर्ह्युमा तं विनतकरणसङ्घश्चिन्तये विश्ववन्द्यं ॥ १ ॥
निखिलसुरगणाग्र्यो यस्तु नन्दीश्वराख्यो विविधसुतपसा यः श्रीशिलादेन लब्धः ।
सुमुनिगणनमस्यो दुर्जयो देवसङ्घैः स्वजनहितकरं तं वन्दितं वन्दे गणाग्र्यैः ॥ २ ॥

End. षड्ध्यायीमिमां यस्तु शिवप्रीतिकरीं शुभां ।
पठेद्धि शृणुयाद्वापि यथेष्टं फलमाप्नुयात् ॥ ७७ ॥
अनेन कृपया शिष्यं प्रशिष्यं ममतमारयत् ।
यः शम्भोः परमो भक्तस्तदात्मा तं प्रणौम्यहं ॥ ७८ ॥

Colophon. इति श्रीमङ्गोपालाश्रमरूपनन्दीश्वराचार्य्योपदिष्टाद्वैतब्रह्मविद्यापद्धतौ षष्ठोऽध्या
समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । अत्र शिवस्यैव परमतत्त्वरूपताकथनं । शैवीविद्यानिरूपणं, शिव एवोपास्य इ
कथनञ्च ।

No. 1762. ज्योतिःशास्त्रसमुच्चयः ।

Substance, country-made paper, $12\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 126. Line
10 on a page. Extent, 2,814 s'lokas. Character, Nágara. Date,
Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Pro
and verse. Incorrect.

Jyotih-s'ástra-samuchchaya. A compilation on civil astronomy an
astrology. By Nanda Paṇḍita. The author was a great Smṛi
scholar, and compiled several works on the subject. The work unde
notice is one of several treatises bearing the generic name of *Samuc*
chaya, and is designed to afford full information on the selection of pro
per days for the performance of civil rites.

Beginning. ॐ श्रीमान् सहस्रकिरणः श्रियमातनोतु युष्मभ्यमभ्यधिकमानतिमात्रलभ्यः ।
मुक्तिं मुमुक्षुरधिगच्छति यं प्रसाद्य भक्त्या विभूतिमतुलामपि भुक्तिकामः ॥
ॐ अथ ज्योतिःशास्त्रसमुच्चयः तत्र प्रथमं प्रभवादिवर्षविचारः ।

End. श्रीनारायणपादपङ्कजनतिप्राप्तप्रबोधोदयो
वेदानङ्गयुतान् सभारतखिलान् साहित्यकाव्यान्वितान् ।
मीमांसेश्वरसाङ्ख्यबोधमखिलं चार्व्वाकजैनाभिधं
ग्रन्थं यो व्यद्दणोत् स पण्डितकविः श्रीदेवशर्म्माऽभवत् ॥
तस्य श्रीशितिकण्ठभक्तिनिरतो नन्दाभिधोऽभूत् सुतो
विन्दा देवपदारविन्दशरणा यस्य प्रसिद्धा प्रज्ञः !
सोऽयं नातिलघुं न विस्तृततरं ज्योतिर्विदां सेवको
ज्योतिःशास्त्रसमुच्चयं व्यरचयच्छिष्योघसम्प्रार्थितं ॥
विजयजयदमित्रं मित्रराजीवनेत्रं भवजलधिवहित्रं दानवानाममित्रं ।
विषधररिपुपत्रं देवकीशौरिपुत्रं गहनतरचरित्रं नौमि मायाविचित्रं ॥

Colophon. इति श्रीपण्डितनन्दविरचितो ज्योतिःशास्त्रसमुच्चयः समाप्तः ।

विषयः । अत्र प्रथमं प्रभवादिषष्टिसंवत्सरविचारः । ततः अयनविचारः । अधिमास-विचारः । तिथिविचारः । वारविचारः । नक्षत्रविचारः । उपयोगविचारः । विष्कम्भादियोगविचारः । करणविचारः । भद्राविचारः । चन्द्रविचारः । करणप्रस्तारः । ताराविचारः । ताराप्रस्तारः । मुहूर्त्तविचारः । लग्नविचारः । गोचरविचारः । राजाभिषेकविचारः । वस्त्रादिपरिधानविचारः । व्रतारम्भः । विद्यारम्भः । धनुर्विद्यारम्भः । नृत्यगीतप्रारम्भः । अनध्यायः । होमादि-नक्षत्राणि । वेतालादिसाधनं । अभिचारकृत्यं । धर्म्मारम्भः । सेवानक्षत्राणि । मघारम्भः । क्षौरविचारः । चूडाकर्म्म । अन्नप्राशनं । कर्णवेधनं । पुंसवनं । नामकरणं । सूर्य्येन्दुदर्शननिष्क्रमाणि । अग्न्याधानं । श्रावणीविचारः । जला-रम्भनक्षत्राणि । वृक्षरोपणं । गजकार्य्यनक्षत्राणि । गोनक्षत्राणि । क्रयविक्र-यादिनक्षत्राणि । सन्धिनक्षत्राणि । हलनक्षत्राणि । पञ्चकविचारः । सर्प-दंशनक्षत्राणि । रोगनिवृत्तिलक्षणानि । रोगमुक्तस्नाननक्षत्राणि । यात्राविधानं । दिक्साधनं । उपनयनं । विवाहनिर्णयः । द्विरागमनं । वास्तुविचारः । गृह-प्रवेशादिविधिः । देवादिप्रतिष्ठा । सङ्क्रान्तिनिर्णयः । मूलविचारः । मूलाश्लेष-गण्डान्तशान्तिः । गण्डान्तविचारः । ज्येष्ठाजातनिर्णयः । ज्येष्ठाविचारः । अग-स्त्योदयविचारः । संवत्सरपुरुषलक्षणं । सद्यजातकाध्यायः । सद्योवर्षणाध्यायः । रविवर्षफलं । चन्द्रवर्षफलं । भौमवर्षफलं । बुधवर्षफलं । जीववर्षफलं । शुक्रवर्षफलं । शनिवर्षफलं । मासफलं । ग्रहणविचारः । केतुलक्षणं । पिटक-विचारः । अङ्गस्फुरणविचारः । शनिचक्रं । प्रकीर्णकं । रोहिणीयोगः । पल्ली-विचारः । पल्लीसरटशान्तिविधानं । संवत्सरमाहात्म्यं । खञ्जदर्शनफलं । अशुभदर्शनप्रतीकारः ॥

No. 1763. **मानसोल्लासः, मानसोल्लासवृत्तान्ताख्यटीकासहितः ।**

Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 41. Lines, 14 on a page. Extent, 2,700 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Mánasollása and *Mánasollása-vrittánta.* The first is a metrical commentary on a poem of ten stanzas by S'aṅkara Ácharya, in praise of Dakshiṇámúrti, a form of Durgá; the second is a prose gloss

on the commentary. The first is by Vis'ves'vara *alias* Vis'varúpa A'chárya, a pupil of S'añkara A'chárya; the second is by Ráma Tirtha, a hermit of his school.

Beginning. (टी॰) । प्रोद्यच्छाखमहावटद्रुमतटे योगासनस्थं प्रभुं
प्रत्यक् तत्त्वबुभुत्सुभिः प्रतिदिशं प्रोद्वीक्ष्यमाणाननं ।
मुद्रां तर्कमयीं दधानममलं कर्पूरगौरं शिवं
हृद्यन्तःकलये स्फुरन्तमनिशं श्रीदक्षिणामूर्त्तिकं ॥ १ ॥
नत्वाथ शङ्कराचार्य्यमुख्यान् सर्व्वान् गरीयसः ।
मानसोल्लासहृत्तान्तं वर्णयामि यथामति ॥ २ ॥
इह हि भाष्यकारः श्रीमच्छङ्कराचार्य्यनामा मन्दमतींस्तत्त्वजिज्ञासूननुगृह्णीतुं दक्षिणामूर्त्तिस्तोत्रव्याजेन समस्तवेदान्तार्थरहस्यमाविश्चकार, दशभिः पद्यबन्धैः तच्छिष्येण विश्वरूपाचार्य्येण सुरेश्वरापरनाम्ना तत्पद्यप्रबन्धार्थतत्त्वं तात्पर्य्यतो मानसोल्लासनाम्ना वार्त्तिकात्मना ग्रन्थसन्दर्भेणाविष्कृतमिमं ग्रन्थं यथाशक्ति विवृणोमि । तत्र शिष्याचारसंरक्षणाय कृतं मङ्गलाचरणं द्योतयत्ययमाद्यः श्लोकः मङ्गलमिति । १ ।

(मू॰)। मङ्गलं दिशतु मे विनायको मङ्गलं दिशतु मे सरस्वती ।
मङ्गलं दिशतु मे महेश्वरो मङ्गलं दिशतु मे महेश्वरी ॥ १ ॥
आत्मलाभात् परो लाभो नास्तीति मुनयो विदुः ।
तल्लाभार्थं कविः स्तौमि स्वात्मानं परमेश्वरं ॥ २ ॥
स्वेच्छया सृष्टमाविश्य विश्वं यो मनसि स्थितः ।
स्तोत्रेण स्तूयते तेन स एष परमेश्वरः ॥ ३ ॥
अस्ति प्रकाशत इति व्यवहारः प्रवर्त्तते ।
तत्रास्तित्वं प्रकाशित्वं कस्मिन्नर्थे व्यवस्थितं ॥ ४ ॥
किन्तेषु तेषु भावेषु किंवा सर्व्वात्मनीश्वरे ।
ईश्वरत्वञ्च जीवत्वं सर्व्वात्मत्वञ्च कीदृशं ॥ ५ ॥
जानीयात्तत् कथं जीवः किं तज्ज्ञानस्य साधनं ।
ज्ञानात्तस्य फलं किं स्यादेकत्वञ्च कथं भवेत् ॥ ६ ॥
सर्व्वज्ञः सर्व्वकर्त्ता च कथं जीवो भविष्यति ।
शिष्यं प्रतीत्थं पृच्छन्तं वक्तुं प्रारभते गुरुः ॥ ७ ॥
विश्वं दर्पणदृश्यमाननगरीतुल्यं निजान्तर्गतं
पश्यन्नात्मनि मायया बहिरिवोद्भूतं यथा निद्रया ।

यः साक्षात् कुरुते प्रबोधसमये स्वात्मानमेवाद्वयं
तस्मै श्रीगुरुमूर्त्तये नम इदं श्रीदक्षिणामूर्त्तये ॥ ८ ॥

End. (मू०)। प्रकाशात्मिकया शक्त्या प्रकाशप्रभवाकरः।
प्रकाशयति यो विश्वं प्रकाशोऽसौ प्रकाशतां ॥ १४ ॥

Colophon. इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिस्तोत्रार्थप्रतिपादके।
प्रबन्धे मानसोल्लासे दशमोल्लाससङ्ग्रहः ॥ १० ॥

(टी॰)। इति श्रीमानसोल्लासप्रबन्धोऽयं यथा मति।
व्याख्यातो रामतीर्थेन गुरुदेवप्रसादतः ॥
अनेन भगवान् श्रीमद्दक्षिणामूर्त्तिरीश्वरः।
गुर्व्वात्मा प्रीयतां नित्यं तत्त्वज्ञानप्रदः सतां ॥
इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिस्तोत्रव्याख्याप्रबन्धमानसोल्लासवृत्तान्तविलासः सम्पूर्णः ॥

विषयः। श्रीमच्छङ्कराचार्य्येण समस्तवेदान्तार्थरहस्यमाविष्कर्त्तुं श्रीमद्दक्षिणामूर्त्तिस्तोत्रव्याजेन यानि दशपद्यानि आविष्कृतानि तेषां दशपद्यानां श्रीमच्छङ्कराचार्य्यशिष्येण विश्वरूपाचार्य्येण सुरेश्वरापरनाम्ना अनेन मानसोल्लासग्रन्थेन तात्पर्य्याविष्करणं।

No. 1764. कण्टकोद्धारः।

Substance, palm-leaf, 11 × 1 inches Folia, 120. Lines, 5 on a page. Extent, 3,036 s'lokas. Character, Maithili. Date, L.S. 431 = A. D. 1537. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Kantakoddhára. A gloss on the *Pratyaksha Chintámanyáloka* of Jayadeva Mis'ra. By Madhusúdana Ṭhakkura. (*Vide ante*, I, p. 298.)

Beginning. मधुसूदनसद्युक्तिसमुत्सारितकण्टकाः।
आलोकव्यक्तमार्गेण मणिं गृह्णन्तु धीधनाः॥
विशेषविभागोपयोगिसामान्यलक्षणं प्रमाणस्य सूचयति। एवमिति मूलं। यद्यपि करणत्वं व्यापारवत् कारणत्वमिति शरीरात्मप्राणालोकविषयादिषु अतिव्याप्तिः। इत्यादि।

End. तदवच्छेदकविद्यमानसम्बन्धप्रतियोगित्वमित्यवधातव्यं सुगममितिवत्।

Colophon. महामहोपाध्यायठक्कुरश्रीमधुसूदनकृतकण्टकोद्धारे प्रत्यक्षखण्डः परिपूर्णः ।

* * * * * * * * * * * * *

चक्रे रामकनीयसोऽवनिपतेः शीतांशुनन्दाम्बुधा-

वङ्के फाल्गुनसप्तमीरविदिने गङ्गागणेशार्चकः ॥

विषयः । जयदेवमिश्रकृतप्रत्यक्षचिन्तामण्यालोकस्य व्याख्यानं ।

No. 1765. न्यायकौस्तुभः ।

Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 136. Lines, 12 on a page. Extent, 4,185 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Nyáya-kaustubha. A gloss on the Pratyaksha Khaṇḍa of the Tattvachintamaṇi of Gaṅges'a. By Mahádeva Paṇḍita, son of Mukunda Paṇḍita.

Beginning. दाक्षायणीरमणसच्चरणारविन्दं ब्रह्मादिभिः सुरवरैरपि सेव्यमानं ।

श्रीगौतमं मुनिवरं मणिकारमुख्यान् आन्वीक्षिकीर+बुधांश्च नमामि भक्त्या

मुकुन्दं पितरं नौमि षट्शास्त्रतत्त्वदर्शिनं ।

यत् पुण्यपरिपाकेण शास्त्रे गतिरभून्मम ॥

पुरुहूतपुरोहितं सभायां कवितायां किल कालिदाससमं ।

निखिलाखिलशास्त्रविद्धुरीणं शितिकण्ठाभिधं सद्गुरुं नमामि ॥

मोक्षहेतुप्रमाणादितत्त्वज्ञानाय सद्धियां ।

महादेवेन सुधिया क्रियते न्यायकौस्तुभः ॥

End. मिश्रादीनामप्यत्रैव पक्षे स्वारस्यमिति वदन्तीत्यधिकमूह्यं सुधीभिरित्यलं विस्तरेण ।

प्रत्यक्षचिन्तामणिमिश्रदीधित्यादिप्रबन्धानवलोक्य भूयः ।

सङ्क्षेपतो वर्णितमत्र सम्यक् प्रत्यक्षतत्त्वं बहुयुक्तियुक्तं ॥

Colophon. इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणज्ञश्रीमन्मुकुन्दपण्डितात्मजपुणतामकरे (?)पनामक...

देवपण्डितविरचिते श्रीन्यायकौस्तुभे प्रत्यक्षकौस्तुभः समाप्तः ।

विषयः । तत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतप्रत्यक्षखण्डस्य व्याख्यानं ।

No. 1766. वेदान्तकल्पतरुपरिमलः ।

Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 508. Lines, 11 on a page. Extent, 16,382 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm., 1851. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Vedánta-kalpataru-parimala. Explanatory notes on Amalánanda's gloss on the Bhámati, which is a commentary on the Vedánta Sútras of Vyása. By Apyayi Díkshita, son of Rangarája Adhvaravara, of the race of Bharadvája. The work has been already noticed under No. 1413, (Vol. IV, p. 33), but the codex there noticed is incomplete.

Beginning. गुरुभिरुपदिष्टमर्थं विस्मृतमपि तत्र बोधितं प्राज्ञैः ।
अवलम्ब्य शिवमधीय यथामति व्याकरोमि कल्पतरुं ॥
कल्पतरुमुपकुर्य्यां कमधिकमाकाङ्क्षितमुपहृत्य ।
तद्दत्तैरेवार्थैर्मम मतिमीहे परिष्कर्त्तुं ॥
यावन्तो निविशन्ते विदुषां व्याख्यानचातुरीभेदाः ।
सर्व्वेषामपि तेषामयमवकाशं ददाति पुष्पकवत् ॥
इत्थमिह्वातिगभीरे कियदाशयवर्णनं मया क्रियते ।
तुष्यन्ति ततोऽपि कतिपयरत्नग्रहादिरम्बुनिधेः ॥
यदिति । अत्र प्रत्यगिति ब्रह्मविशेषणेन शास्त्रस्य विषयं प्रदर्श्य तत्र सर्व्वेषां वेदान्तानां समन्वयः प्रथमाध्यायार्थः । इत्यादि ।

End. अयमर्थो भाष्यकाराणामिमां श्रुतिं भोगसाम्यार्थत्वेन उदाहृतवतामाशयस्तो भवतीति स्वयमन्यथा व्याचष्टे तं ब्रह्मलोकगतमित्यादिना ॥

Colophon. इति श्रीमद्भरद्वाजकुलजलधिकौस्तुभश्रीमदद्वैतविद्याचार्य्यविश्वजिद्याजि-श्रीरङ्गराजाध्वरिवरसूनोरप्पय्यदीक्षितस्य कृतौ वेदान्तकल्पतरुपरिमले चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थः पादः । सम्पूर्णः शुभमस्तु । संवत् १८५१ । नमनारायण ।

विषयः । वेदान्तकल्पतरुनामिकायाः भामतीटीकायाः व्याख्यानं ।

No. 1767. सिद्धान्तसुन्दरः, गोलाध्यायः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4 inches. Folia, 8. Lines, 14 on a page. Extent, 424 s'lokas. Character, Maithili. Date, Sk., 1269. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Verse. Correct.

Sidhántasundara alias *Goládhyáya.* An elementary treatise on astronomical geography. By Jñánarája, son of Nága. Contents : Order of creation ; terrestrial sphere shaped like a Kadamba flower floating on vacuity ; celestial sphere ; situation of the Meru mountain ; explanation of the Puráṇic theory about the earth ; refutation of the theory of Bháskara about attraction ; the meridian of Lañká ; location of mountains ; duration of the year ; distance of the stars from the earth ; orbits ; circumference of the earth and other spheres ; motions of planets ; solstitial motions and crossings ; ecliptics ; circles ; astronomical instruments ; causes of seasons.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । भाले यस्य कलानिधिर्मधुमिलद्भृङ्गावली गण्डयोः
कण्ठेऽहिर्विलसत्यगं पदयुगे गीर्वाण+भोजनाः ।
ब्रह्मापि त्रिजगत् सिद्धचरभजन्निर्व्विघ्नसंसिद्धये
श्रीमन्मङ्गलमूर्त्तिमनघं तन्नौमि भक्तप्रियं ॥
यन्नामाक्षरर‍श्मिभिस्तनुगतैस्तत्कला+न् भवेत्
भक्तस्वान्तनिशाकरो ह्यततमास्तवोक्षरद्भिः क्रमात् ।
नत्वा तां भुवनेश्वरीमपि गुरून् सिद्धान्तसत्सुन्दरं
सुज्ञानन्दकरं करोति चतुरं ज्ञानाधिराजः स्फुटं ॥
यन्नारदाय गदितं चतुराननेन ज्ञानं ग्रहर्क्षगतिसंस्थितिरूपमग्र्यं ।
शाकल्यसञ्ज्ञमुनिना निखिलं निबद्धं पद्यैस्तदेव विवृणोमि सवासनं स्वैः ॥
इत्यादि ।

End. इत्थं श्रीमन्नागनामात्मजेन प्रोक्ते तन्त्रे ज्ञानराजेन रम्ये ।
ग्रन्थागाराधारभूते प्रभूते गोलाध्याये वर्णनं षड्तूनां ॥

Colophon. समाप्तोऽयं गोलाध्यायः सिद्धान्तसुन्दरः । सन् १२६९ । श्रावण ।

विषयः । सृष्टिक्रमकीर्त्तनं । कदम्बकुसुमाकारस्य भूगोलस्य शून्ये अवस्थितिकथनं । भचक्रसंस्थानकथनं । मेरुस्थितिनिरूपणं । भूरादर्शतलाकारेत्यादिपौराणिकवाक्यतात्पर्य्यकथनं । आकृष्टशक्तिश्च मही त्यादिभास्करमतखण्डनं । लङ्कायमकोटिसिद्धपुररोमकाणां संस्थितिकथनं । पर्व्वतानां स्थानादिकथनं । वर्षनिरूपणं । नक्षत्रमण्डलादीनां दूरत्वादिकथनं । कक्षादिनिरूपणं । पृथिव्यादीनां परिधिनिरूपणं । ग्रहाणां गत्यादिनिरूपणं । क्षेपकनिरूपणमुखेन कोट्याद्यानयनप्रकारकीर्त्तनं । मण्डलवर्णनं । वृत्तकथनं । विविधयन्त्रकथनं । ऋतूनां कारणकथनादिकञ्च । इति शम् ।

No. 1768. पारस्करगृह्यसूत्रं ।

Substance, country-made paper, 16½ × 6 inches. Folia, 38. Lines, 10 on a page. Extent, 740 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm., 1923. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Páraskara Gṛihya Sútra. Domestic rites enjoined to the followers of the Mádhyandiní School. By Páraskara. The work is divided into three káṇḍas, and treats of the domestic fire, the sacraments, and sthálipáka.

Beginning. अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्म परिसमुह्योपलिप्योपल्लिख्योद्धृत्याभ्युक्ष्याग्निमुपसमाधाय दक्षिणतो ब्रह्मासनमास्तीर्य्य प्रणीय परिस्तीर्य्यार्थवदासाद्य पवित्रे कृत्वा प्रोक्षणीः संस्कृत्यार्थवत् प्रोक्ष्य निरुप्याज्यमधिश्रित्य पर्य्यग्निं कुर्य्यात् स्रुवं प्रतप्य सम्मृज्याभ्युक्ष्य पुनः प्रतप्य निदध्यादाज्यमुद्वास्योत्पूयावेक्ष्य प्रोक्षणीश्च पूर्व्ववदुपयमनकुशानादाय समिधोभ्याधाय पर्य्युक्ष्य जुहुयादेष एव विधिर्यत्र क्वचिद्धोमः ॥

End. आप्यायन्तु मेऽङ्गानि वाक् प्राणश्चक्षुः श्रोत्रं यशो बलं यन्मे श्रुतमधीतं तन्मे मनसि तिष्ठतु तिष्ठतु ॥ १६ ॥

Colophon. इति श्रीगृह्यसूत्रे तृतीयं काण्डं समाप्तं। इति पारस्कराचार्य्यकृतं माध्यन्दिनीशाखासम्बन्धितं गृह्यसूत्रं समाप्तं। संवत् १९२३ ।

विषयः । माध्यन्दिनीशाखासम्बन्धिगृह्यस्थालीपाककर्म्मनिरूपणं ।

No. 1769. कुसुमाञ्जलिव्याख्या ।

Substance, country-made paper, 13½ × 6¼ inches. Folia, 37. Lines, 15 on a page. Extent, 2,600 s'lokas. Character, Bengali, Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Kusumanjali-vyákhyá. A commentary on the Kusumáñjali of Udayana A'chárya. The name of the commentator is not given in the codex, and as there are several exegeses extant under the name of Vyákhyá, I cannot ascertain which it is. From the initial words it is evident that it is distinct from the work noticed under No. 1055. (III, p. 30). The text of Udayaná with an English translation has been published by Dr. E. B. Cowell.

Beginning. सत्पक्षप्रसरः सतां परिमलप्रोद्बोधबद्धोत्सवो
विम्लानो न विमर्दनेऽमृतरसप्रस्यन्दमाध्वीकभूः ।
ईशस्यैष निवेशितः पदयुगे भृङ्गायमाणं भ्रम-
च्चेतो मे रमयत्वविघ्नमनघः न्यायप्रसूनाञ्जलिः ॥
स्वर्गापवर्गयोर्मार्गमामनन्ति मनीषिणः ।
यदुपास्तिमसावत्र परमात्मा निरूप्यते ॥

End. इत्येष नीतिकुसुमाञ्जलिरुज्ज्वलश्रीर्यद्वासयेदपि च दक्षिणवामकौ द्वौ ।
नो वा ततः किममरेशगुरोर्गुरुस्तु प्रीतोऽस्त्वनेन पदपीठसमर्पितेन ॥

Colophon. इत्याचार्य्यश्रीमदुदयनविरचितन्यायकुसुमाञ्जलिप्रकरणं समाप्तं ।

विषयः । उदयनाचार्य्यकृतन्यायकुसुमाञ्जलिव्याख्यानं ॥

No. 1770. हारीतसंहिता, उत्तरार्द्धं ।

Substance, country-made paper, $16\frac{3}{4} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 187. Lines, 12 on a page. Extent, 4,563 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Hárita Sañhitá. A supplement to the system of medicine of A'treya. By Hárita. A'treya was the oldest medical writer among the Hindus, older than Dhanvantari and Charaka. The latter amplified the text of A'treya. The text of Hárita is exceedingly scarce. The codex under notice contains only the chapter on anatomy.

Beginning. नत्वा शिवं सकलतत्त्वकलाभिरूढं ज्ञानामृतैकबहुलं परमात्मरूपं ।
रोगाधिरोगशमनं दमनं स्मरस्य शान्तं त्रपाकरधरं त्रिगुणात्मरूपं ॥
हिमवदुत्तरे कूले सिद्धगन्धर्व्वसेविते । शान्तस्वगणाकीर्णे नगरादपि शोभने ॥
तत्रस्थं तपसा युक्तं तरुणादित्यतेजसं । शुद्धस्फटिकवच्छुभ्रं भूतिभूषितविग्रहं ॥
जटाजुटाटवीमौलिं वासितं शुभ्रकुण्डलं ।
आत्रेयं बहुशिष्यैस्तु राजितं तपसा वने ॥
पप्रच्छ शिष्यो हारीतः सर्व्वज्ञानमिदं महत् ।
भगवंस्त्वं गुणाधार आयुर्व्वेदविदांवर ॥
विनयावविनीतो हि पृच्छामि मुनिपुङ्गव ।
कथं रोगसमुत्पत्तिरुत्पन्नो ज्ञायते कथं ॥

End. तस्माद् यत्नेन सद्वैद्यैः सादरार्द्रसमानसैः।
अर्चयित्वा तु सन्ध्यात् तदा स्यात् सुखसम्पदः॥

Colophon. इति श्रीमहर्षिआत्रेयभाषितहारीतोत्तरे शरीराध्यायः समाप्तः।

विषयः। रोगाणां लक्षणं चिकित्सा च।

No. 1771. सिद्धान्तकौमुदीगूढफक्किकाप्रकाशः।

Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 6$ inches. Folia, 314. Lines, 8 on a page. Extent, 7,250 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Siddhánta-kaumudí-gúḍha-phakkiká-prakás'a, alias *Gúḍha-phakkiká-prakás'a.* A commentary on the Siddhánta-kaumudí of Bhaṭṭojí Díkshita. By Indradatta Upáḍhyáya. The work refers to the portion extending from Sandhi to Kridanta.

Beginning. संवास्य मास्यकञ्जालिं हरिं हृदयपङ्कजे।
सिद्धान्तकौमुदीगूढफक्किकार्थः प्रकाश्यते॥
गर्गवंशावतंसो यो वैयाकरणकेशरी।
उपाध्यायोपनामेन्द्रदत्तस्यैषा कृतिः ++॥

End. इन्द्रदत्तेन विदुषा कृतोऽयं सङ्ग्रहो मुदा।
श्रीकृष्णः प्रियतान्तेन भगवान् भक्तवत्सलः॥

Colophon. इति श्रीमदुपाध्यायेन्द्रदत्तकृते सिद्धान्तकौमुदीगूढफक्किकाप्रकाशे कृदन्तं समाप्तं।

विषयः। सिद्धान्तकौमुद्याः सन्धिप्रकरणावधिकृदन्तप्रकरणपर्य्यन्तस्य व्याख्यानं।

No. 1772. यङ्लुगन्तशिरोमणिः।

Substance, country-made paper, 11×5 inches. Folia, 50. Lines, 7 on a page. Extent, 525 s'lokas. Character, Nágara. Date. ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Yañluganta S'iromaṇi. A gloss on a portion of S'iromaṇi's commentary on the S'abda-khaṇḍa of Gañges'a. By S'eshakṛishṇa Paṇḍit. The portion refers to the effect of certain grammatical affixes.

Beginning. ननदेवशिरःस्यन्दिमकरन्दाङ्कितांह्रये । वागीशदत्तमतये विघ्ननाशाय ते नमः ॥
यङोऽचि च । अजितिप्रत्ययो गृह्यते न प्रत्याहारः तथा सत्यनीत्येवावक्ष्यत्
यङन्तादन्यस्याचोऽसम्भवादिति हरदत्तः ।

End. श्रीभाष्यप्रमुखमहार्णवावगाहाल्लब्धोऽयं मणिरमलो हृदा निषेव्यः ।
क्षन्तव्यं यदकरवं(?) पुरस्तात् प्रागल्भ्यं पितृचरणप्रसादलेशात् ॥

Colophon. इति श्रीशेषकृष्णपण्डितविरचितो यङ्लुगन्तशिरोमणिः समाप्तः ॥

विषयः । यङ्लुगन्तधातुप्रकरणं ।

No. 1773. पितृभक्तितरङ्गिणी ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 84. Lines, 11 on a page. Extent, 1,890 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1650. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Pitṛibhakti-tarañginí, alias *S'ráddha-kalpa*. On the religious duties due by a son to a father, or directions for the performance of the funeral and the various offerings of water and cake to the close of the first year after the death of a parent. By Váchaspati S'armá. The work was compiled under the orders, and by a court paṇḍit, of Maharájádhirája Rámabhadra, son of Rúpanáráyaṇa, and grandson of Harináráyaṇa, of Mithilá.

Beginning. प्रणम्य वासुदेवाय तन्यते स्वर्गरङ्गिणी । श्रीवाचस्पतिधीरेण पितृभक्तितरङ्गिणी ॥

End. ततो ब्राह्मणो यजमान एकादशब्राह्मणान् पात्रवद् भोजयेत ॥
इति छन्दोगप्रयोगः समाप्तः ॥

Colophon. इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीहरिनारायणात्मजश्रीरूपनारायणपदवीमलङ्कृत-
मिथिलामण्डलश्रीरामभद्रचरणादिष्टेन परिषदा श्रीवाचस्पतिशर्म्मणा विर-
चितोऽयं श्राद्धकल्पः परिपूर्णः ॥

विषयः । पुत्रकर्त्तव्यपित्रोर्द्धदेहिकक्रियादिसपिण्डीकरणान्तक्रियानिरूपणं ।

No. 1774. व्यवहारचमत्कारः ।

Substance, country-made paper $10\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 40. Lines, 12 on a page. Extent, 1,116 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1637. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Vyavahára-chamatkára. A Smṛiti compilation, containing succinct rules regarding certain domestic rites and sacraments. By Rúpanáráyaṇa Mis'ra, son of Bhavánidása. Contents: I. The sacrament of conception. II. do. of Puñsavana. III. do. after birth. IV. to VI. do. of naming, and first eating of rice. VII. do. of cropping of the crown-lock. VIII. do. of puncturing the ears. IX. do. of putting on the sacred cord. X. returning home from pupilage. XI. do. of marriage. XII. do. of bringing a bride to her husband's abode for permanent stay there. XIII. Auspicious days for starting on journeys. XIV. Intercallary months.

Beginning. गङ्गातरङ्गाङ्कितशेखराय ब्रह्मादिनारायणवन्दिताय ।
संसारदुःखस्य निवर्त्तकाय सुखस्वरूपाय नमः शिवाय ॥ १ ॥
भारद्वाजकुलावतंसविमलप्रख्यातिकीर्त्त्याश्रयो
यो नारायणपादपद्मयुगलध्यानैकतानः सदा ।
श्रीमद्गर्गवराहमुख्यगणकाचार्य्यप्रबन्धाऽर्जित-
ज्ञानोऽभूदनवद्यगद्यजलधिः श्रीनाथमल्लः सुधीः ॥ २ ॥
भवानीदासनामाभूत्तत्तनुजो द्विजाग्रणीः ।
प्रदीपसूक्तिमुक्तानां पटली सेव्यते बुधैः ॥ ३ ॥
रूपनारायणस्तस्य तनुजो विदुषां मुदे ।
व्यवहारचमत्कारं तनुते गुर्व्वनुग्रहात् ॥ ४ ॥

End. १६३७ मिते शाके श्रीविक्रमार्कदेवस्य कार्त्तिकस्यैवशुक्लनवम्यां ग्रन्थसमाप्तिं रवौ कृतवान् ॥

Colophon. इति श्रीभवानीदासात्मजमिश्ररूपनारायणविरचिते व्यवहारचमत्कारे मलमास-। निर्णयप्रकरणं चतुर्दशं ॥

विषयः । अत्र चतुर्दशप्रकरणानि सन्ति । तत्र १ प्रथमे प्रकरणे,—गर्भाधानं । २ ये,—पुंसवनं । ३ ये,—जातकर्म्म । ४ र्थे,—नामकरणं । ५ मे,—निष्क्रमणं ६ ष्ठे,—अन्नप्राशनं । ७ मे,—चूड़ाकरणं । ८ मे,—कर्णवेधः । ९ मे,—उपनयनं । १० मे,—समावर्त्तनं । ११ शे,—विवाहः । १२ शे,—द्विरागमनं १३ शे,—यात्रानिरूपणं । १४ शे,—मलमासनिर्णयः ॥

No. 1775. प्रयोगदर्पणं ।

Substance, country-made paper, 13 × 4¾ inches. Folia, 102. Lines, 11 on a page. Extent, 3,700 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1884. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Prayoga-darpaṇa. Directions for the performance of domestic duties and sacraments. By Padmanábha Díkshita, son of Gopála by Párvatí, grandson of Náráyaṇa, and pupil of Sítikaṇṭha. Contents: S'ráddha performed before a marriage for the gratification of the manes. The tying of the crown-lock. Necessity of worshipping Gaṇes'a before commencing a domestic rite. The adoration of the *Mátrikás*, or the eight primary mothers. The sacraments from conception to birth. Special rites to be performed in the event of a child being born under inauspicious conjunctions. Do. for accidents during accouchement. Do. for the birth of twins. Do. for birth with face presentation. Sacrament of naming. Rules for placing a child on a bedstead. Do. for nursing. Sacraments from the first eating of rice to marriage.

Beginning. यो वन्द्यस्त्रिदशैः सदैव यमिनां ध्येयः सदा योगिनां
यो विघ्नौघविनाशनेऽप्यतिदृढो भाग्यप्रदः सेविनां ।
यो विश्वार्त्तिहरस्तथैव सुखदः साहित्यविद्यानिधि-
स्तं वन्दे गिरिजात्मजं गणपतिं वाक्‌सिद्धये सर्व्वदा ॥ १ ॥
वन्दे श्रीवैष्णवीमूर्त्तिमोहनीं कुलदेवतां।
प्रचयायास्तटे रम्ये निवासपुरवासिनीं ॥ २ ॥
श्रीमद्गोपालपितरं नारायणपितामहं ।
श्रीगुरुं शितिकण्ठाख्यं पार्व्वतीञ्चैव मातरं ॥ ३ ॥
नाम्ना च पद्मनाभस्तु दीक्षितः श्रीदयान्वितः ।
नानाग्रन्थान् समालोक्य विदुषां प्रीतिहेतवे ॥ ४ ॥
रम्यां नवीनां सुगमां नानावाक्यसुधामयीं ।
प्रयोगदर्पणाख्यां वै चक्रे पद्धतिमुत्तमां ॥ ५ ॥

End. विसृज्य होममग्निञ्च विधिना मानुषीं पुरीं ।
उद्वहेदन्यथा नैव पुत्रपौत्रसमृद्धिमान् ॥ इत्यर्कविवाहः ॥

Colophon. इति श्रीमद्दीक्षितनारायणात्मजगोपालसूनुपद्मनाभविरचितं प्रयोगदर्पणाख्ये
ऽर्कविवाहप्रकरणं समाप्तं ॥

विषयः । अत्र प्रथमं स्वस्तिवाचनप्रकरणं । तत आभ्युदयिकप्रकरणं । तत आभ्युदयिकश्राद्धदेवतानिर्णयः । ततः शिखाबन्धनविचारः । ततः सर्व्वकर्म्मसाधारणाङ्गानां गणेशपूजादीनां प्रयोगः । ततो मातृकापूजनं । ततो गर्भाधानादिजातकर्म्मप्रयोगः । ततो जातस्य बालकस्य अशुभतिथिनक्षत्रयोगजनितदोषशान्तिप्रयोगः । ततो वैकृतप्रसवशान्तिप्रयोगः । ततो यमलजननशान्तिप्रयोगः । अधोमुखप्रसवशान्तिप्रयोगः । नामकरणप्रयोगः । पर्य्यङ्कारोहणविधिः । दुग्धपानविधिः । अन्नप्राशनचूडाकरणादिविवाहान्तसंस्कारप्रयोगः ॥

No. 1776. सूतसंहिता स्कन्दपुराणीया । सूतसंहितातात्पर्य्यदीपिकाख्यटीकासहिता ।

Substance, couutry-made paper, $12\frac{3}{4} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 401. Lines, 14—15--16—17—18 on a page. Extent, 32,812 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Súta Sañhitá, with a commentary entitled *Tátparya-dípiká*. The work professes to be a part of the 5th book or the Nágara Khaṇḍa of the Skanda Puráṇa, and comprises, in the codex before me, six khaṇḍas, each subdivided into several adhyáyas or chapters. The *first*, containing 8 chapters, describes the origin of all things, sentient or otherwise, from S'iva. The *second*, containing 13 chapters, dwells on the greatness of S'iva. This is the work noticed under No. 1747 (*ante* p. 50) but there described as the 'first book.' The *third*, containing 20 chapters, discusses the means of liberation and the acquisition of true knowledge. The *fourth*, comprising 12 chapters, treats of the relation of the human to the divine soul, and of the purport of the Upanishads. The *fifth*, comprising 9 chapters, discusses the character of *Mukti* or salvation. The *sixth*, comprising 47 chapters, gives an exposition of the fruits of religious rites and sacrifices performed with a view to reward (*kámya*), as daily duties (*nitya*)—and as occasional rites (*naimittika*). The commentary is by Mádhava A'chárya

Beginning. (टी॰)। अथ विद्यार्थिना गुरुनमस्कारस्तुती प्रथमतः कर्त्तव्य इति व्युत्पादयितुं सूतगीतां श्रोतुकामैर्नैमिषीयैः कृते नमस्कारस्तुती उपनिबध्नाति ।

(मू॰) । ऐश्वर्य्यं परमानन्दमनन्तं सत्यचिद्घनं ।
आत्मत्वेनैव पश्यन्तं निस्तरङ्गसमुद्रवत्॥ १ ॥
निर्व्विकल्पं सुसम्पूर्णं सुप्रसन्नं शुचिस्मितं ।
भासयन्तं जग+ सा भानुमन्तमिवापरं ॥ २ ॥
प्रणम्य मुनयः सूतं दण्डवत् पृथिवीतले ।
कृताञ्जलिपुटा भूत्वा तुष्टुवुः परया मुदा ॥ ३ ॥

End. (मू॰) । इति जनहितमेतत् प्रोच्य देव्याः प्रसादात् गुरुगुरुमखिलेशं भक्तिपूर्व्वं प्रणम्य । मुनिगणमवलोक्य स्वानुभूत्यैव सूतः स्वकपरशिवरूपे लीनबुद्धिर्बभूव ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे सूतसंहितायां यज्ञवैभवखण्डे सप्तचत्वारिंशोऽध्यायः ॥

(टी॰)। तत्र विशेषतोऽभिव्यक्ताविल्यर्थः श्रूयते हि यो वेद निहितं गुहायां परमे व्योमन्निति ।

इति श्रीमत्काशीविलासक्रियाशक्तिपरमभक्तश्रीमत्त्र्यम्बकपादाब्जसेवापरायणेनोपनिषन्मार्गप्रवर्त्तकेन माधवाचार्य्येण विरचितायां सूतसंहितातात्पर्य्यदीपिकायां यज्ञवैभवाख्ये चतुर्थे खण्डे सप्तचत्वारिंशोऽध्यायः ।

विषयः । अस्मिन्नप्येतद्ग्रन्थस्य षट्खण्डाः सन्ति । एकखण्डे,—अष्टभिरध्यायैः, शिवात् चेतनाचेतनात्मकजगतः आविर्भावकथनं ।
अपरैकखण्डे,—त्रयोदशभिरध्यायैः, शिवमाहात्म्यवर्णनं ।
अपरैकखण्डे,—विंशत्यध्यायैः, मोक्षसाधनज्ञानोपायनिरूपणं ।
अपरैकखण्डे,—द्वादशभिरध्यायैः, जीवब्रह्मणोरैकत्वज्ञानस्य मुक्तिसाधनत्वं सर्व्वशाखासम्मतमिति दर्शयितुं ऐतरेयक-तैत्तिरीयकादिसमस्तोपनिषदर्थस्य साकल्येन प्रतिपादिकाया ब्रह्मगीतायाः कथनं ।
अपरैकखण्डे,—नवभिरध्यायैः, मुक्तिनिरूपणं ।
अपरैकखण्डे,—सप्तचत्वारिंशदध्यायैः, काम्यनित्यनैमित्तिकभेदेन त्रिधा विभक्तस्य यज्ञकर्म्मणः फलवैलक्षण्यादिनिरूपणं ॥

No. 1777. शिवगीता, पद्मपुराणोत्तरखण्डीया, सुबोधिन्याख्य-टीकासहिता ।

Substance, country-made paper, 14 × 7¼ inches. Folia, 72. Lines, 17 on a page. Extent, 4,200 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1873. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

S'iva Gítá, with a commentary entitled *Subodhiní.* On the divinity of S'iva. The commentary is by Apyají Bhaṭṭa, of Vírapura, pupil of Jñánánanda. Contents : I. The importance of faith in S'iva. II. Dispassion. III. Initiation in the mantra of Virajá. IV. The manifestations of S'iva. V. The gift of the Mahápásupat weapon by S'iva to Ráma. VI. The embellishments of S'iva. VII. S'iva imparts to Ráma a knowledge of his (S'iva's) pervading the universe. VIII. Origin of the human body. IX. The philosophy of corporation. X. Ditto of the soul. XI. The rise and fall of the soul. XII. Adoration. XIII. Varieties of Mukti. XIV. The origin of the five ceremonies of the soul. XV. Bhakti Yoga. XVI. Persons for whom the work is designed. The colophon describes the work to be a part of the Uttara Khaṇḍa of the Padma Puráṇa, but a different codex with a similar beginning has a colophon in which the work is described to be a part of the Matsya Purána, *ante* IV, p. 84.

Beginning. (टी॰)। यस्मिन् जातानि भूतानि प्रोतानि च जगत्यतौ।
यस्य सर्व्वान्तरो गीतासुबोधिन्या मुदेऽस्तु नः॥ १॥
अप्याजीभट्टो मेधावी वसन् वीरपुराभिधे।
ज्ञानानन्देन गुरुणा प्रेरितस्तस्य वै मुदे॥ २॥
विवृतिं शिवगीतायास्तनोति सुविबोधिनीं।
मुदे विदग्धकोराणां चन्द्रिकां सुविबोधिनीं॥ ३॥
(मू॰)। सूत उवाच। अथातः सम्प्रवक्ष्यामि शुद्धं कैवल्यमुक्तिदं।
अनुग्रहान्महेशस्य भवदुःखस्य भेषजं॥ १॥
न कर्म्मणामनुष्ठानैर्न दानैस्तपसापि वा।
कैवल्यं लभते मर्त्त्यः किन्तु ज्ञानेन केवलं॥ २॥
रामाय दण्डकारण्ये पार्व्वतीपतिना पुरा।
या प्रोक्ता शिवगीताख्या गुह्याद् गुह्यतमा हि सा॥ ३॥
यस्याः श्रवणमात्रेण नृणां मुक्तिर्ध्रुवं भवेत्।
पुरा सनत्कुमाराय स्कन्देनाभिहिता हि सा॥ ४॥
सनत्कुमारः प्रोवाच व्यासाय मुनिसत्तमाः।
मह्यं कृपातिरेकेण प्रददौ बादरायणः॥ ५॥

End. (मू॰)। इत्युक्त्वा प्रययुः सर्व्वे सायं सन्ध्यामुपासितुं।
स्तुवन्तः सूतपुत्रं ते सन्तुष्टा गोमतीतटं॥ ६५॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणे उपरिभागे शिवगीतासूपनिषत्सु ब्रह्मविद्यायां योगशास्त्रे श्रीशिवराघवसंवादे शिवगीताधिकारिनिरूपणं नाम षोड़शोऽध्यायः ॥ १६ ॥
(टी०)। अतनोच्छिवगीतोपनिषद्बोधसुचन्द्रिकां।
अप्पाजीभट्टः प्रियतां ज्ञानानन्दोऽनया गुरुः ॥
इति श्रीशिवगीताटीकायां अप्पाजीभट्टविरचितायां सुबोधिन्यां षोड़शोऽध्यायः।

विषयः। अत्र षोड़श अध्यायाः सन्ति। तत्र १ मे,—शिवभक्त्युत्कर्षकथनं। २ ये,—वैराग्योपदेशः। ३ ये,—विरजादीक्षानिरूपणं। ४ र्थे,—शिवप्रादुर्भावः। ५ मे,—रामाय शिवेन महापाशुपतनामकास्त्रदानवृत्तान्तं। ६ ष्ठे,—शिवविभूतियोगनिरूपणं। ७ मे,—रामे शिवेनात्मनो विश्वरूपतादर्शनं। ८ मे,—शरीरोत्पत्तिकथनं। ९ मे,—देहस्वरूपनिर्णयः। १० मे,—जीवस्वरूपकथनं। ११ शे,—जीवगत्यगतिनिरूपणं। १२ शे,—उपासनाविधिः। १३ शे,—मुक्तिभेदनिरूपणं। १४ शे,—पञ्चकोशोपपादनं। १५ शे,—भक्तियोगनिरूपणं। १६ शे, शिवगीताधिकारिनिरूपणं॥

No. 1778. श्राद्धेन्दुः।

Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 44. Lines, 10 on a page. Extent, 1,300 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1845. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

S'ráddhendu. A dissertation on the nature of S'ráddha, and the mode of performing it during the new-moon. Anonymous.

Beginning. अथ श्राद्धं निरूप्यते श्रद्धया ब्राह्मणेभ्यो यत् पितॄनुद्दिश्य दीयते ऋषयः श्राद्धमित्याहुः।

End. विष्णुं स्मृत्वा कर्म्मेश्वरार्पणं कुर्य्यादिति सङ्क्षेपः। इति दर्शश्राद्धप्रयोगः।

Colophon. इति श्राद्धेन्दुः समाप्तः।

विषयः। श्राद्धपदार्थनिरूपणं। दर्शश्राद्धप्रयोगकथनञ्च॥

No. 1779. आचारचन्द्रोदयः ।

Substance, country-made paper, 13½ × 7¼ inches. Folia, 283. Lines, 16 on a page. Extent, 4,500 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1869. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

A'chára-chandrodaya. A digest of the diurnal duties of the faithful. By Mahes'a Kavi, pupil of Purushottama of Miṭhilá, and disciple of Viṭṭhala. The work is divided into eight books, of which the *first* treats of the duties at dawn, immediately after rising from bed. The *second*, the study of the Vedas and the collection of materials for religious rites. The *third*, earning of livelihood for the maintenance of the family, and the duties of faithful women. The *fourth*, of midday duties. The *fifth*, of the five daily sacrifices, including the midday meal. The *sixth*, of duties after the midday meal, and of the nature of food. The *seventh*, of hearing of the Puráṇas. The *eighth*, of nocturnal duties.

Beginning. गोपीवल्लभवल्लभं गुरुतमं दीक्षागुरुं विट्ठलं
वन्देऽहं पुरुषोत्तमं कविवरं विद्यागुरुं मैथिलं ।
यत्पादाम्बुजसेवया अतितरां श्रीकृष्णसेवारति-
मैंत्रीसत्सु सदा सभासु विदुषां विद्याविलासोदयः ॥ १ ॥
विश्वं यत् कुरुते बिभर्त्ति हरते शैलूषवत् प्रत्यहं
यच्छ्वासप्रभवास्तुवन्ति निगमाः साङ्गाः सशास्त्रागमाः ।
संसारार्णवतारणाय जगतां यन्नाम नौका दृढा
तद्वन्दे सहजप्रकाशममलं चैतन्यरूपं महः ॥ २ ॥
ज्ञात्वा गोकुलमर्दितं मघवता विस्मापयन् भूधरं
धृत्वा वामकरे करीव कमलं योऽपादपायाद् व्रजं ।
गुञ्जाहारमयूरमौलिमुरलीपीताम्बरालङ्कृतो
गोपीलोचनचुम्बितो विजयते गोपालचूडामणिः ॥ ३ ॥
अस्त्यैरावति रोधसीह नगरं विद्वज्जनालङ्कृतं
धर्म्मश्रीसदनं विटङ्कविलसत् प्रासादमालम्बितं ।
स्मृत्याम्नायविधाननित्यनियतैर्वर्णाश्रमैः सेवितं
नाम्नालाहपुरं पुरन्दरपुरीगर्व्वापहं पश्चिमे ॥ ४ ॥

सेवा यत्र गुरौ हरौ च निरता धर्म्मेषु कार्य्येष्वधी-
स्तर्कें वादमतिर्गजेषु च मदः मारीषु मारोत्नयः ।
बन्धो वेणिषु मानतापनपथे स्नेहचयो दीपके
द्वारे देवगृहस्य दण्डघटना संदृश्यते नान्यतः ॥ ५ ॥
तस्मिन् राजसभासु लब्धविभवः कालूः कवीनां प्रियो
ह्यासीदुत्पलवंशपङ्कजरवीराजन्यचूडामणिः ।
येनादायि हिरण्यमन्नमचला गावः सवत्सा हरेः
प्रीत्यै विप्रवरेषु बन्धुजनतावर्गेषु मानर्द्धयः ॥ ६ ॥
तत्पुत्रोऽजनि बन्धुवर्गनिरतो धर्म्मैकचित्तोऽनिशं
ब्रह्मण्यो गुरुदेवपूजनमतो नानूर्नरेन्द्राग्रणीः ।
येनेदं कुलकैरवं विधिरुचा नित्यं विकाशीकृतं
धर्म्माचारयशःप्रतापविभवैर्वर्त्ति सर्वोपरि ॥ ७ ॥
जातास्तत्तनयास्त्रयः सुविनया गोपीशपादाश्रयाः
ज्येष्ठस्तत्र परोपकारकुशलः ख्यातः स धारीति यः ।
वापीकूपतड़ागदेवभवनारामादिनिर्म्माणकृद्-
दाता बन्धुजनाश्रयो नृपसभालब्धैकपूजोदयः ॥ ८ ॥
तस्यानुप्रभवो बलैकविभवो दाता सदा धर्म्मधी-
र्लोके यो भगवान(?) इत्यभिहितो यस्यानुजो माधवः ।
रूपेणानुजगाम यो रतिपतिं भोगैः सुराणां पतिं
भक्त्या दैत्यपतिं नये भृगुपतिं शीले कुरूणां पतिं ॥ ९ ॥
तद्धर्म्मपत्नी समसूत वंमा(?) नारायणानेत(?) जनार्द्दनादीन् ।
सुतान् सुराभान् गुरुदेवभक्तान यथेशभक्तिर्विदिताखिलार्था न् ॥ १० ॥
तेनाचारमभीप्सुना रुविनयं विज्ञापितो धीमता
श्रीधारखतदुर्गशर्म्मतनयो नाम्ना महेशः कृती ।
ग्रन्थे यत्र हि माधवादिरभवत् सार्थः प्रकाशान्तिकः
शब्दस्तं कुरुते हिताय जगतामाचारचन्द्रोदयं ॥ ११ ॥

End. यावत् खे रविचन्द्रतारकगणा दीप्यन्ति दिव्यप्रभाः
यावत् सप्तधराधरा भुवि गजाः सन्त्यष्ट सप्तार्णवाः ।
पाताले किल कोककूर्म्मभुजगा यावद् भुवं बिभ्रति
तावन्माधवकीर्त्तिरस्तु भुवने मोहान्धकारापहा ॥

Colophon. इति श्रीमदुत्पलवंशावतंसविद्वज्जनमानसराजहंसनानूनरेन्द्रप्रतापकीर्त्तिकौमुदी-

विशदीकृतदिग्वलयश्रीमाधवप्रकाशे महेशकविदर्शिते सदाचारचन्द्रोदयेऽष्टम-भागकृत्यपरिच्छेदः ।

प्रदर्शितो धीरमहेशशर्म्मणा सुपूजितो वाजसनेयिकर्म्मणा ।

प्रकाशितो माधवदासवर्म्मणा प्रयुज्यतां सर्व्वंजनेन शर्म्मणा ॥

इति श्रीसदाचारचन्द्रोदयः सम्पूर्णः ॥

विषयः । अत्राष्टभागाः सन्ति । तत्र प्रथमे भागे,—आदौ धर्म्माचारप्रशंसा । ततः सदाचार-लक्षणं । ततः सदाचारप्रमाणपरामर्शः । ब्राह्ममुहूर्त्तकृत्यं । प्रातर्मङ्गलालोकनं, मूत्रोत्सर्गादिविधिश्च । शौचाचारविधानं । कमण्डलुमार्जनं । देहमलशुद्धिः । आचमननिर्णयः । दन्तकाष्ठविधिः । शिखाबन्धविधिः । प्रातर्गेहस्नानक्रिया, होमकालनिर्णयश्च । नित्यदानविधिः ।

द्वितीये भागे,—वेदाभ्यासविधिः । अभिवादक्रिया । कार्य्याकार्य्यनिर्णयः । कुश-सङ्ग्रहणविधिः ।

तृतीयभागे,—पोष्यवर्गार्थसाधनं । धनार्जनविधिः । स्त्रीणां धर्म्मप्रशंसा । सहा-नुगमनविधिः ।

चतुर्थभागे,—मध्याह्नस्नानकथनं । स्नानप्रसङ्गक्रियोक्तिः । रात्र्यादिस्नाननिर्णयः । महानिशालक्षणं । समुद्रस्नानकथनं । नद्यादिस्नानकथनं । तड़ागस्नाननिर्णयः । उष्णोदकस्नानविधिः । मलस्नानविधानं । तैलाभ्यङ्गनिर्णयः । गौणस्नानकथनं । नदीलक्षणं । नदीरजोनिर्णयः । नित्यकर्म्मपरित्यागनिमित्तानि । धौतवस्त्रपरीधानं । सोत्तरीयविधानं । तिलकविधानं । शङ्खचक्रादिधारणं । तुलसीमणिमालादि-धारणं । सन्ध्याप्रशंसायां गौणकालनिर्णयः । पवित्रलक्षणोक्तिः । पवित्रधारणविधिः । सन्ध्याविधानं । गायत्रीजपनिर्णयः । जपमालाविधानं । रुद्राक्षस्य फलोदय-जपभेदकथनं । काम्यजाप्यक्रियादिकं । सन्ध्याप्रयोगः । ब्रह्मयज्ञविधिः । तर्पण-विधानं । भीष्मकतर्पणं । पद्मविष्णुपुराणीयतर्पणं । तर्पणप्रयोगः । जलाशये विष्णु-पूजाविधानं । तान्त्रिकसन्ध्याविधानं । नित्यकाम्यभेदेन देवपूजाप्रशंसा । शौच-पूजनविधिः । निर्माल्योद्वासनविधिः । पूजाधिकारिनिरूपणं । दीक्षोक्तिः । प्रतिमा-लक्षणं । भूतशुद्धिः । अर्घ्यादिविधिः । पुष्पदानविधिः । पूजोपचारगणनं । पञ्चदेव-प्रशंसनं । विष्णुपूजाधारविधिः । शालग्रामप्रशंसनं । शालग्रामभेदकथनं । शाल-ग्रामपूजाधिकारिणः । द्वारिकाचक्रपूजोक्तिः । देवानां वैगुण्ये प्रतिष्ठात्यागः । विष्णुपूजोपचाराणां फलोक्तिः । घण्टावादनमाहात्म्यं । शङ्खपूजाफलं । गीतादि-स्तोत्रमहिमा । अष्टाक्षरजपमहिमा । पुरुषसूक्तादिमन्त्रपूजादि । आसनविधानं । महापुराणीयपूजा । अष्टाक्षरपूजनं । विष्णुवेश्मकरणं । पञ्चायतनपूजनं । पूजा-पराधकथनं । वैष्णवस्तुतिलक्षणं ।

पञ्चमभागे,—पञ्चयज्ञविधिः। गोग्रासविधिः। गृहस्थाश्रमकथनं। भोजनविधिः
षष्ठभागे,—भोजनोत्तरकर्म्मविधानं। भोज्याभोज्यनिर्णयः। स्वाभाविकाभक्ष्यकथनं।
निमित्ताभक्ष्यकथनं। मांसाशनविधानं। दूषितान्नशुचिः।
सप्तमभागे,—पुराणश्रवणविधिः।
अष्टमभागे,—होमादिविधिः। नक्तं शयनविधिः। दारोपगमनिर्णयः। रजस्वला
गर्भवतीधर्म्मोक्तिः। शास्त्राधिकारिकथनं॥

No. 1780. स्फोटचटकम्।

Substance, country-made paper, 14 × 6 inches. Folia, 17. Lines, 1 on a page. Extent, 400 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place o deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. In correct.

Sphoṭa-chaṭaka. On the power of sound in expressing the meanin of words—a philosophical dogma founded on the theory of eternit of sound. By Krishṇa Bhaṭṭa, son of Raghunátha, and grandson o Govardhana, of the clan of Mauli. The dogma is held in great reput by grammarians of the Nyáya school.

Beginning. पित्रोः पादयुगं नत्वा जानकीरघुनाथयोः।
मौली+कृष्णभट्टेन तन्यते स्फोटचण्टका॥
शाब्दिकानां वाच्यलक्ष्यवङ्गार्थप्रतिपादकानां वाचिकलाक्षणिकव्यञ्जकानां शब्द
न्तः, तन्निष्ठा जातिर्वा स्फोट इति व्यवहारः।

End. तस्मादेकवर्णात्मकोऽखण्डवाक्यस्फोटो वाचक इति सिद्धं।

Colophon. इति श्रीमन्मौलिकुलतिलकायमानगोवर्द्धनभट्टात्मजजानकीजानिरघुनाथभट्टा
त्मजश्रीकृष्णकृतस्फोटचटका सम्पूर्णा॥

विषयः। अत्राष्टौ स्फोटशब्दाः। तत्र वर्णपदवाक्याखण्डपदाखण्डवाक्यभेदेन व्यक्तिस्फोट
पञ्च। वर्णपदवाक्यभेदेन जातिस्फोटाः त्रयः।

No. 1781. वेदान्तार्य्या, आर्य्याव्याख्याऽभिधटीकासहिता।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{4} \times 5\frac{3}{4}$ inches. Folia, 33. Lines, 1 on a page. Extent, 300 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sᴍ. 189 Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Pro and verse. Incorrect.

Svátmanirúpaṇa-prakaraṇa, or *Svátmánanda-prakaraṇa* alias *Vedántáryá*. A compendium of the Vedánta doctrine, in a set of verses in the A'ryá metre. By S'aṅkara A'chárya. Attached to the text is a commentary entitled A'ryávyákhyá, by Sachchidánanda Sarasvatí. Hall's Contributions, p. 104.

Beginning. (टी॰)। प्रचण्डपाषण्डविखण्डनोद्यतं त्रयीशिरोऽर्थप्रतिपादने रतं।
बुधैर्नुतं योगकलाभिराहृतं नमामि तं शङ्करं दैशिकं नतं॥ १॥
इह सकलशिष्टाग्रणीर्भगवान् शङ्कराचार्य्यः जिज्ञासुजनानुकम्पया सकलवेदान्त-सिद्धान्तरहस्यप्रदर्शनपरं वेदान्तप्रकरणमारभमानस्तत्रादो श्रीगुरुनमस्कारलक्षणं मङ्गलाचरणमार्य्यावृत्तद्वयेनाकरोत् श्रीगुर्व्विति॥
(मू॰)। श्रीगुरुचरणद्वन्द्वं वन्देऽहं मथितदुःसहद्वन्द्वं।
भ्रान्तिग्रहोपशान्तिं पांशुमयं यस्य भसितमातनुते॥ १॥
दैशिकवरं दयालुं वन्देऽहं निहतसकलसन्देहं।
यच्चरणद्वयमनुभवमुपदिशति तत्पदस्यार्थं॥ २॥
संसारदावपावकसन्तप्तः सकलसाधनोपेतः।
स्वात्मनिरूपणनिपुणैर्वाक्यैः शिष्यः प्रबोधते गुरुणा॥ ३॥

End. (मू॰)। अज्ञानान्धविहन्ता विरचितविज्ञानपङ्कजोल्लासः।
मानसगगनतलं मे भासयति श्रीनिवासगुरुभानुः॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीशङ्कराचार्य्यकृतस्वात्मनिरूपणप्रकरणं समाप्तं!
(टी॰)। चैतन्यद्युतिरुचिराङ्गो दूरनिरस्तश्यामलासङ्गः।
हृदयसरोजे वरजे भ्रमति भ्रमरो विलक्षणः कश्चित्॥
इति श्रीसच्चिदानन्दसरस्वतीविरचिता आर्य्याव्याख्या समाप्ता।

विषयः। आत्मतत्त्वनिरूपणं।

No. 1782. परिभाषेन्दुशेखरकाशिका।

Substance, country-made paper, $10\frac{3}{4} \times 6\frac{1}{4}$ inches. Folia, 164. Lines, 11 on a page. Extent, 4,715 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sᴍ. 1916. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Paribháshendu-s'ekhara-kás'iká or simply *Kás'iká*. A commentary on the Paribhashendu s'ekhara, of Nages'a Bhaṭṭa. By Vaidyanátha Bhaṭṭa, surnamed Paiyaguṇḍa, son of Mahádeva by Vení. The

Paribháshendu-s'ekhara itself is a commentary on the grammatical apho-
risms of Páṇini. See my Catalogue of Sanskrit MSS. in the Library
of the Asiatic Society, pp. 57, 58.

Beginning. वैद्यनाथः पायगुण्डो नत्वा नागेश्वरं गुरुं ।
विवृतिं परिभाषेन्दुशेखरे तनुतेऽगदाम् ॥
प्रारीप्सितस्य ग्रन्थस्य निर्व्विघ्नपरिसमाप्त्यर्थमिष्टदेवतानतिरूपं मङ्गलमाचर-
शिष्यशिक्षार्थै व्याख्यातृश्रोतॄणामनुषङ्गतो मङ्गलाय च निबध्नाति नत्वेति ।

End. गमकं बोध्यमित्यन्यत्र विस्तर इति सर्व्वमनवद्यमिति शिवं ।

Colophon. इति श्रीमत्पायगुण्डोपाख्यमहादेवसुतवेणीगर्भजवैद्यनाथभट्टकृतपरिभाषेन्दुशेखर-
काशिका समाप्ता ।

विषयः । परिभाषेन्दुशेखरव्याख्यानं ।

No. 1783. मानसोल्लासवृत्तान्तविलासः, मूलसहितः ।

Substance, country-made paper, 12¾ × 6 inches. Folia, 41. Lines, 7—
11—12—14—15 on a page. Extent, 2,007 s'lokas. Character, Nágara.
Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance,
old. Prose. Incorrect.

Mánasollása-vṛittánta-vilása alias *Dakshiṇá-múrti-stotra-vártika.*
A gloss on a commentary, called Mánasollása, on a hymn by S'aṅkara
A'chárya, in praise of Dakshiṇá Múrti. By Vis'varúpa A'chárya. The
commentary is by Ráma Tirtha. The hymn is a short one of ten
stanzas, but in it S'aṅkara has condensed the essence of the Vedánta.
Hall's Contributions, p. 110.

Beginning. (टी॰) । प्रोद्यच्छाखमहावटद्रुमतटे योगासनस्थं प्रभुं
प्रत्यक् तत्त्वबुभुत्सुभिः प्रतिदिशं प्रोद्वीक्ष्यमाणाननं ।
मुद्रां तर्कमयीं दधानममलं कर्पूरगौरं शिवं
हृद्यन्तं कलये स्फुरन्तमनिशं श्रीदक्षिणामूर्त्तिकं ॥
नत्वाथ शङ्कराचार्य्यमुख्यान् सर्व्वान् गरीयसः ।
मानसोल्लासवृत्तान्तं वर्णयामि यथामति ॥
इह हि भाष्यकारः श्रीमच्छङ्कराचार्य्यनामा मन्दमतीँस्तत्त्वजिज्ञासूननुग्रहीतु-
दक्षिणामूर्त्तिस्तोत्रव्याजेन समस्तवेदान्तार्थरहस्यमाविष्कार दशभिः पद्यबन्धै-
तच्छिष्येण विश्वरूपाचार्य्येण सुरेश्वरापरनाम्ना तत्पद्यप्रबन्धार्थतत्त्वं तात्पर्य्यतो

मानसोल्लासनाम्ना वार्त्तिकात्मना ग्रन्थसन्दर्भेणाविष्कृतं तमिमं ग्रन्थं यथाशक्ति विवृणोमि तत्र शिष्टाचारसंरक्षणाय मङ्गलाचरणं द्योतयत्ययमाद्यः श्लोकः मङ्गलमिति ।

(मू॰)। मङ्गलं दिशतु मे विनायको मङ्गलं दिशतु मे सरस्वती ।
मङ्गलं दिशतु मे महेश्वरो मङ्गलं दिशतु मे महेश्वरी ॥ १ ॥
आत्मलाभात् परो लाभो नास्तीति मुनयो विदुः ।
तल्लाभार्थं कविः स्तौति स्वात्मानं परमेश्वरं ॥

End. (मू॰)। प्रकाशात्मिकया शक्त्या प्रकाशप्रभयाकरः ।
प्रकाशयति यो विश्वं प्रकाशोऽसौ प्रकाशतां ॥ १४ ॥

Colophon. इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिस्तोत्रार्थप्रतिपादके प्रबन्धे मानसोल्लासे दशमोल्लाससङ्ग्रहः ।
(टी॰)। दशमश्लोकव्याख्योपसंहारश्लोकः इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिस्तोत्रार्थप्रतिपादक इति ।
इति श्रीमानसोल्लासप्रबन्धोऽयं यथामति ।
व्याख्यातो रामतीर्थेन गुरुदेवप्रसादतः ॥
अनेन भगवान् श्रीमद्दक्षिणामूर्त्तिरीश्वरः ।
गुर्व्वात्मा प्रियतां नित्यं तत्त्वज्ञानप्रदः सतां ॥
इति श्रीदक्षिणामूर्त्तिस्तोत्रव्याख्याप्रबन्धमानसोल्लासवृत्तान्तविलासः सम्पूर्णः ॥

विषयः। शङ्कराचार्य्येण दक्षिणामूर्त्तिस्तोत्रव्याजेन समस्तवेदान्तार्थरहस्यं यैर्दशभिः पद्यैराविष्कृतं तेषां दशपद्यानां तत्त्वं शङ्कराचार्य्यशिष्येण विश्वरूपाचार्य्येण वार्त्तिकात्मना मानसोल्लासग्रन्थेनाविष्कृतं ॥

No. 1784. चन्द्रालोकः, चन्द्रालोकप्रकाशाख्यटीकासहितः ।

Substance, country-made paper, 15 × 6½ inches. Folia, 40. Lines, 2—4—5—6 on a page. Extent, 800 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Chandráloka. A treatise on rhetoric. By Jayadeva, the author of the Gítagovinda. Attached to the text is a commentary by Pradyotana Bhaṭṭácharya, son of Balabhadra. The commentary was compiled by order of Prince Vírabhadra, son of king Rámachandra, and grandson of Vírasiñha, a Bundella chieftain. The text is divided into ten "rays"

or *Mayukhas.* Contents : I. Faulty definitions of poetry. II. Fau of poems. III. Characteristics of poetry. IV. Merits of poetr V. Rhetorical ornaments. VI. Taste in poetry. VII. Rhetoric use of words. VIII. Irony. IX. Application of words. X. Conte or relation of words. A part of the 5th Chapter has been notic under No. 605. *Ante* II, p. 52.

Beginning. (टी॰)। पृथ्वी पद्मां न च वहति नभस्तुङ्गतामुत्तमाङ्गात्
पाणिप्रक्षेपयोग्यं दधति दशदिशः किञ्च नैवावकाशं।
कुर्य्यां किं वानुकुर्य्यां त्रिपुरविजयिनस्ताण्डवे चिन्तयेत्थं
व्यग्रः स्वर्गादिहेतुस्त्रिदशगणनुतः श्रेयसे भैरवोऽस्तु ॥ १ ॥
मम सहजविरोधी निर्जितोऽनेन भित्त्वा
धनुरिति बहुला यत् प्रीतिभाजा स्मरेण।
स्रगिव कुवलयानामादरेणोपनीता
जयति जनकजाया राघवेणाङ्गदृष्टिः ॥ २ ॥
अस्य स्थितौ तु नगरी महत्ययोध्या भवत्यखिला।
इति रघुवंशादधिको जयति वन्घेलाभिधो वंशः ॥ ३ ॥
देवपतेरिव शक्तिर्यस्य जये भूभृतां प्रथिता।
श्रीवीरसिंहदेवस्तत्र धरामण्डले जातः ॥ ४ ॥
दशरथतो रघुपतिरिव तस्मादिह वीरभानुभूपालः।
आबद्धधर्म्मसेतुर्जगति समुद्रे समुद्भूतः ॥ ५ ॥
तत्तनयो नयनिर्म्मलकीर्त्तिः स्वर्निम्नगाकमले।
श्रीरामचन्द्रदेवो दूषणहन्ता समुल्लसति ॥ ६ ॥
श्रीवीरभद्रदेवो वैरिवधूगीतसत्कीर्त्तिः।
जयति तदीयस्तनयः कविनेष्टी देवतारामः ॥ ७ ॥
क्रियते तस्य निदेशाच्चन्द्रालोकप्रकाशोऽयं।
शरदागम इति विदितो भट्टाचार्य्येण यत्नेन ॥ ८ ॥
विघ्नविध्वंसकामनया कृतं मङ्गलं शिष्यशिक्षायै निबध्नाति उच्चैरिति।
(मू॰)। उच्चैरस्यति मन्दतामरसतां जाग्रत्कलं कैरव-
ध्वंसं हस्तयते च या सुमनसामुल्लासिनी मानसे।
दृष्टोद्यन्मदनाशनार्च्चिरमला लोकत्रयीदर्शिका
सा नेत्रत्रितयीव खण्डपरशोर्वाग्देवता दीव्यतु ॥ १ ॥

हंहो चिन्मयचित्तचन्द्रमणयः संवर्द्धयध्वं रसान्
रे रे स्वैरिणि निर्विचारकविते मास्मत्प्रकाशीभव।
उल्लासाय विचारवीचिनिचयालङ्कारवारांनिधे·
श्चन्द्रालोकमयं स्वयं वितनुते पीयूषवर्षः कृती ॥ १ ॥

End. (मू॰)। महादेवः सत्रप्रमुखमखविद्यैकचतुरः
सुमित्रा तद्भक्तिप्रणिहितमतिर्यस्य पितरौ।
प्रणीतस्तेनासौ सुकविजयदेवेन रचित-(?)
श्चिरं चन्द्रालोकः सुखयतु मयूखैर्दशदिशः॥

Colophon. इति श्रीपीयूषवर्षपण्डितश्रीजयदेवविरचिते चन्द्रालोकेऽभिधास्वरूपो नाम मयूखः समाप्तश्चायं ग्रन्थः॥

(टी॰)। श्रीवीरभद्रभूपतिलब्धनिदेशेन यत्नेन।
चन्द्रालोकमयूखो दशमः स्पष्टार्थतां नीतः॥

इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीरामचन्द्रदेवात्मजयुवराजश्रीवीरभद्रदेवादिष्टमिश्रबलभद्रात्मजसकलशास्त्रारविन्दप्रद्योतनभट्टाचार्य्यविरचितचन्द्रालोकप्रकाशे शरदागमे दशमो मयूखः। समाप्तश्चायं ग्रन्थः।

विषयः। अत्र दश मयूखाः सन्ति। तत्र १ मे,—अन्यकृतकाव्यलक्षणदूषणं। २ ये,—काव्यदोषनिर्णयः। ३ ये,—काव्यलक्षणादिकथनं। ४ र्थे,—काव्यगुणनिर्णयः। ५ मे,—काव्यालङ्कारनिरूपणं। ६ ष्ठे,—काव्यरसनिरूपणं। ७ मे,—शब्दार्थानां व्यञ्जनात्मकव्यापारनिरूपणं। ध्वन्यात्मकोत्तमकाव्यलक्षणञ्च। ८ मे,—गुणीभूतव्यङ्गात्मकमध्यमकाव्यस्य लक्षणं, विभजनञ्च। ९ मे,—शब्दानां लक्षणावृत्तिनिरूपणं। १०मे,—शब्दानां अभिधावृत्तिनिरूपणं।

No. 1785. अनुबन्धदर्शनं।

Substance, country-made paper, 14 × 6 inches. Folia, 84 Lines, 9—10 on a page. Extent, 1,800 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Anubandha-dars'ana. The relation of effect and cause or motive—a Vedánta disquisition. By Ṭhákuradása. Four kinds of relations are noticed: 1st, subject; 2nd, motive; 3rd, agent; 4th, object.

Beginning. महेशञ्च तातं नत्वा ठाकुरदाससञ्ज्ञकं ।
सुखबोधाय बालानां कुर्व्वेऽनुबन्धदर्शनं । १ ॥
गुरुं नत्वा विश्वं विविधमतसारज्ञकुशलाः
सुधा निश्चित्यैवोपरतिकरवैराग्यमननाः ।
ततोऽहं कुर्व्वे वै निखिलजनमोचैकफलदं
चिदानन्दे शुद्धे ह्यनवरतचेतोमननकं(?) ॥ २ ॥

End. पूर्णानन्दः श्रवणविषयो ज्ञातताया अखण्डः
ज्ञातस्यैव ननु फलमात्मेति ताभ्यां विचारः ।
ख्यातो योगः कथितविषयोऽस्याधिकारी सकामः
न्यस्ता कण्ठे नु हरियशसेयं कृतिः प्राज्ञ(?) विष्णोः ॥

Colophon. समाप्तिसूचकवाक्यं नास्ति ।

विषयः । अत्र विषयप्रयोजनाधिकारिसम्बन्धरूपानुबन्धचतुष्टयवद्वेदान्तशास्त्रस्य विषयरूपानुबन्धनिरूपणं । ततः प्रयोजनरूपानुबन्धनिरूपणं । ततः अधिक रूपानुबन्धनिरूपणं । ततः सम्बन्धरूपानुबन्धनिरूपणं ॥

No. 1786. मीमांसार्थसङ्ग्रहकौमुदी ।

Substance, country-made paper, 12½ × 6¼ inches. Folia, 24. L 4—19—20 on a page. Extent, 1,332 s'lokas. Character, Nágara. Dat Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. P Incorrect.

Mímáñsártha-sañgraha-kaumudí. A commentary on Laugák analysis of the Mímáñsá doctrine of Jaimini. By Rámes'vara, a S' mendicant, pupil of Sadás'ivendra Sarasvatí, who was a pupil of G lendra Sarasvatí.

Beginning. आद्यो यो हेतुर्विश्वसर्गे महेशो यज्ञादीनां को हव्यनिःचेपदेवः ।
भूतानां भर्त्ता सर्व्वभूतान्तरात्मा हृद्यं मे कार्य्यं तत्प्रणामः करोतु ॥ १ ॥
श्रीजैमिनिनये ग्रन्थः प्रवेशाय निरूपितः ।
विदुषा तत्र बालानां प्रवेशाय वितन्यते ॥ २ ॥
इह खलु परमकारुणिकेन मुनिना धर्म्माधर्म्मविवेकाय द्वादशलक्षणी मी प्रणीता तत्र हि प्रवेशाय शिशूनामर्थसङ्ग्रहाख्यं प्रकरणं प्रारभमाणो लौग

भास्करः शिष्टाचारपरिप्राप्तं प्रचयगमनादिफलकमिष्टदेवतानमस्कारलक्षणं मङ्गलमाचरयति वासुदेवमित्यादिना ।

End. तस्मादेव गुरुतराद्भीष्टमाप्तं गोपालाश्रमपदगीयमानदेवात् ।
येनामाधवचरणाब्जसेविना + तं वन्दे मद्दिमगुरुं विशालबुद्धिं ॥ १ ॥
या काशी निखिलगुरोर्महेश्वरस्य प्राणान्ते सकलशिवप्रदा प्रसिद्धा ।
यत्राहं सकलसुरेशलब्धतत्त्वस्तत्रेयं सुजनहितप्रदा निबद्धा ॥ २ ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यगोपालेन्द्रसरस्वतीश्रीपूज्यपादशिष्यश्रीसदाशिवेन्द्रसरस्वतीशिष्येण श्रीरामेश्वरेण शिवयोगिभिक्षुणा विरचिता मीमांसार्थसङ्ग्रहकौमुदी चरमलं समगात् ॥

विषयः । जैमिनिप्रणीतपूर्व्ववेदविचारात्मकद्वादशाध्यायकमीमांसाशास्त्रस्य अर्थसङ्ग्रहप्रकरणं यत् लौगाक्षिभास्करेण कृतं तस्य व्याख्यानं ।

No. 1787. प्रमाणमाला ।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 9. Lines, 13—15—17—18 on a page. Extent, 420 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Pramáṇa-málá. A string of Vedántic evidences on the nature of the Deity, and the relation of the emancipated to Him in refutation of the Nyáya and other doctrines on the subject. By A'nandabodha A'chárya. Hall's "Contributions," p. 159.

Beginning. आनन्दमात्मानमसत्यभेदं प्रणम्य विज्ञानतनुं मुकुन्दम् ।
प्रधाने(?) तस्य सदोपयुक्तां प्रमाणमालां रचयामि रम्यां ॥
आनन्दो दुःखाभावो भवति तदनिरूप्यत्वात् यदित्थं तत्तथा यथा घटः ।

End. आत्मस्वभावमधिकृत्य मुकुन्दमेषामानाभिधानवरत्ने(?) मनोज्ञमाला ।
आनन्दबोधयतिना निधिना गुणानामानन्दहेतुरकलङ्कधिया व्यधायि ॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमदानन्दबोधाचार्य्यकृतं प्रमाणमालाख्यं प्रकरणं समाप्तं ।

विषयः । मोक्षकारणसाक्षात्कारविषयानन्दस्य प्रमाणद्वारा भावरूपत्वसाधनं ।

No. 1788. स्मृतिभास्कर: ।

Substance, country-made paper, 11½ × 5½ inches. Folia, 136. Lines 11 on a page. Extent, 2,000 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Plac of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose an verse. Incorrect.

Smriti-bháshkara. On propitiatory and protective rites and cere monies, a Smriti treatise. By Nílakaṇṭha.

Beginning. यो लीलया सन्तनुते च विश्वं तत्पालयत्यात्मनि विश्वरूपे ।
लयं नयत्याशु च पूर्णरूपः शिवं तमोत्वाशु रविर्नमामि ॥
मद्दो रुद्रत्वमाराध्य समाकर्ण्य गुरोर्गिरं ।
समुद्यतो नीलकण्ठो वक्तुं शान्तिकपौष्टिकं ॥

End. धर्म्मं कामं प्रसाधयति तस्य विनष्टि पापं ।
यः कारयेत् सकलदोषहरां महार्थां
शान्तिं प्रशान्तहृदयः पुरुषः सदैव ॥

Colophon. इति श्रीनीलकण्ठरचितः स्मृतिभास्कराख्यो ग्रन्थः ।

विषयः । शान्तिकपौष्टिककर्म्मनिरूपणं ।

No. 1789. वैयाकरणमतोन्मज्जनटीका वृत्त्युल्लास: ।

Substance, country-made paper, 13½ × 6 inches. Folia, 19. Line 6—10—11 on a page. Extent, 523 s lokas. Character, Nágara. Date, Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Pros and verse. Incorrect.

Vaiyákaraṇa-matonmajjana-ṭíká alias *Vrittyullása.* A commentar on the Vaiyákaraṇa-matonmajjana, a disquisition on the philosophy c grammar. The name of the author not ascertained.

Beginning. जगतः पितरौ नत्वा पार्व्वतीपरमेश्वरौ ।
गुरुभिर्ये कृताः श्लोकाष्टीका तेषां वितन्यते ॥

End. सा च ब्रह्मात्मिकेति तु परमार्थ इत्यवधेयं ।

Colophon. इति वैयाकरणमतोन्मज्जनटीकायां वृत्त्युल्लासे शक्तिसाधुत्वनिरूपणोल्लासः सप्तमः

विषयः । वैयाकरणमतोन्मज्जनस्य व्याख्यानं ।

No. 1790. जगन्नाथप्रकाशः ।

Substance, country-made paper, 14 × 6 inches. Folia, 215. Lines, 8—10—11—12 on a page. Extent, 5,136 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1838. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Jagannátha-prakás'a. A Smṛiti treatise, treating of—1st, virtue, vice and duty. II. Caste. III. Sacraments. IV. Diurnal religious duties. V. Times meet for fasts. VI. Loyalty and expiations. VII. Impurity of the person from birth or death in one's family. VIII. S'ráddhas and gifts. IX. Religious calendar. X. Emancipation. By Súra Mis'ra; compiled by order of Jagannátha of the Kamboja clan.

Beginning. मतङ्गजमुखं नुमः सकलसिद्धिसम्पादकं
क्रियासु सकलैः सुरैर्महितपादपद्मं सदा ।
स्फुरद्दशनरोचिषा धवलितास्यमीशाङ्गवद्
विभूतिपरिभूषितं बहुलविघ्नविध्वंसनं ॥ १ ॥
यस्य निश्वासतो जाताः पुरुषार्थप्रवर्त्तकाः ।
चत्वारो निगमाः सिद्धाः सिद्धिदाः सर्व्वदेहिनां ॥ २ ॥

End. अज्ञानध्वान्तनाशं विकशितसकलस्वान्तकह्लारजातं
धर्म्मानुष्ठानकामी जनकृतनिचयं प्रीणितः प्राणिकोकं (?) ।
प्रत्यादिष्टारिवर्गप्रमुदितमनसा श्रीजगन्नाथनाम्ना
निर्दिष्टोऽसौ व्यधत्त प्रकटितयशसा सूरमिश्रः प्रकाशं ॥ १ ॥
अशेषकाम्बोजकुलावतंसः श्रीमज्जगन्नाथ इति प्रसिद्धः ।
अकारयद्धर्म्मनिबन्धमेतं धराधिपेऽप्यर्कबले नरेशे ॥

Colophon. इति श्रीकाम्बोजवंशावतंसमहोग्रप्रतापपरमधार्म्मिकश्रीजगन्नाथप्रकाशे दशमी प्रभा पूर्णा ।
शैलाग्निवसुचन्द्रेषुविक्रमादित्यवत्सरे ।
आत्मारामेण लिखितो जगन्नाथप्रकाशकः ॥
कार्त्तिकस्यासिते पक्षे सुधांशुग्रहवासरे ।
षष्ठी च अपराह्णे तु जम्बूद्वेशे शुभे परे ॥

विषयः । अत्र दशप्रभाः सन्ति । तत्र प्रथमप्रभायां,—आदौ संसारस्य असारतानिरूपणं,

ततः अधर्म्मनिन्दया प्राणिजन्मनिरूपणं, ततः धर्म्मप्रशंसया प्राणिजन्मनिरूपणं, कर्म्मप्राधान्यकथनञ्च।

द्वितीयप्रभायां,—वर्णजन्मनिरूपणं, वर्णानां सम्बन्धे ब्राह्मणस्य स्तुतियोग्यत्वकथनञ्च।

तृतीयप्रभायां,—द्विजशरीरसंस्कारार्थं गर्भाधानादिसंस्कारविधिः।

चतुर्थप्रभायां,—सर्व्वाचारपुरःसरमाह्निकाचारनिरूपणं।

पञ्चमप्रभायां,—व्रताचरणाङ्गीभूतसमयनिरूपणं।

षष्ठप्रभायां,—राजदर्शनीयव्यवहारनिरूपणं, प्रायश्चित्तनिरूपणञ्च।

सप्तमप्रभायां,—जननमरणाशौचशुद्धिनिरूपणं।

अष्टमप्रभायां,—श्राद्धकल्प-दानादिविधानं!

नवमप्रभायां,—चैत्रादिद्वादशमासकृत्यनिरूपणं, पूर्त्तारामविधानञ्च।

दशमप्रभायां,—ईश्वरविचारेण कैवल्यनिरूपणं। काम्बोजकुलावतंसश्रीजगन्नाथस्य आदेशेन सूरमिश्रः ग्रन्थमिममकरोत् अतोऽस्य ग्रन्थस्य जगन्नाथप्रकाशेति नाम सिद्धं॥

No. 1791. सुब्विभक्त्यर्थविवेकः।

Substance, country-made paper, 14 × 6½ inches. Folia, 34. Lines, 4—12 on a page. Extent, 1,054 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Subvibhaktyartha-viveka. A dissertation on the philosophy of the inflectional affixes collectively called sup. Anonymous.

Beginning. अथ सुब्विभक्त्यर्थो विविच्यते। तत्र सुप्त्वं स्वौजसमौडित्याद्यनुशासनानुशासितप्रत्ययत्वं। तार्किकास्तु प्रकृत्यर्थधर्म्मिकस्वार्थसङ्ख्यान्वयबोधकविभक्तित्वं सुप्त्वं।

End. प्रायेण याज्ञिक इत्यादौ प्रायशब्दस्यावच्छेदकावच्छिन्नयज्ञविद्यावानिति बोधः। नाम्ना सुतीक्ष्ण इत्यादौ नामज्ञाप्यतीक्ष्णत्ववानिति बोधः स्व—।

Colophon. (इतः परं खण्डितं।)

विषयः। सुब्विभक्तीनामर्थविवेचनं।

No. 1792. गजसूत्रव्याख्या ।

Substance, country-made paper, 14 × 6½ inches. Folia, 22. Lines, 6—12 on a page. Extent, 692 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1772, Sm. 1916. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Gajasútra-vyákhyá. A commentary on a Sútra of Páṇini which is commonly called Gajasútra from the circumstance of its referring to elephants for illustration. It is the 67th sútra of the 3rd section of the First Book. By S'ivaramendra Yati.

Beginning. शिवं शिवपदं नित्यं रामं रमयतां वरं ।
इन्द्रप्रमुखदेवेश्यं सरस्वत्याश्रयं भजे ॥ १ ॥
सूत्रवार्त्तिकभाष्याणामाश्रयं बोद्धुमक्षमः ।
वृत्तिकृत्प्रमुखाः सर्व्वे वभ्रमुर्गजसूत्रके ॥ २ ॥
अतो भाष्यमवष्टभ्य सूत्रव्याख्यापुरःसरं ।
वृत्तिकृत्प्रमुखग्रन्थान् दूषये युक्तिपूर्व्वकं ॥ ३ ॥

End. इत्थं भाष्यादिग्रन्थान् वृत्त्यादिग्रन्थांश्चालोच्य को वा भाष्यकारानुमतोऽर्थ इति मात्सर्य्यमुत्सार्य्य सुधियो विदांकुर्व्वन्तु ।

Colophon. शाके नेत्राचलाद्रीन्दौ जयनामकवत्सरे ।
मासि भाद्रपदे कृष्णद्वादश्यां शुक्रवासरे ॥
ऐरणावितिसूत्रस्य व्याख्यानं फणिसम्मतं ।
शिवरामेन्द्रयतिना कृतं संस्थितिमाश्रितं ॥

विषयः । गजसूत्रव्याख्यानं ।

No. 1793. पराशरस्मृतिः, विद्वन्मनोहराख्यटीकासहिता ।

Substance, country-made paper, 14 × 6 inches. Folia, 218. Lines, 10—11—12—13 on a page. Extent, 7,000 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Parás'ara Smṛiti. The Institutes of Parás'ara, with a commentary by Nanda Paṇḍita *alias* Vináyaka Paṇḍita. The specific name of the commentary is *Vidvan-manohará.* The text is divided into 12 chapters, and treats of—I, characteristics of the present Kali age. II, Duties of

householders in that age. III, Impurity of person resulting from birth or death in a family. IV, Expiations for minor offences. V, Obsequies for persons who have cherished the sacred household fire. VI, Expiations for manslaughter &c. VII, Purity and impurity. VIII—IX, Expiations for killing cows &c. X, Expiations for incest. XI, Expiations for eating rice prepared by a Chaṇḍála, and for other offences of the same class. XII, Expiations for heinous offences.

Beginning. (टी०)। श्रीवत्साङ्कितवक्षसः प्रणयिनो नित्यार्चने संविधा-
माधातुं निहितं गिरीन्द्रसुतयोत्सङ्गे स्वयं धूर्जटेः ।
चूडाचुम्बिकलङ्कपङ्किलकलं चन्द्रं मृणालभ्रमा-
दादातुं करमुत्क्षिपन्तमसकृड्ढुण्ढिं चिरं भावये ॥ १ ॥
यं साक्षात्कर्त्तुमाद्यं पुरुषमविकृतिं योगिनः शुद्धचित्ता
मैत्र्याद्यैः क्लेशकर्म्मोद्भवविविधविपाकाशयैरप्रस्पृष्टं ।
भेदख्यातिं प्रपद्य प्रकृतिपुरुषयोराश्रयन्त सवीजं
योगं तं श्रीसहायं हरिमनिशमहं सच्चिदानन्दमीडे ॥ २ ॥
धर्म्माधिकारिकुलकैरवकाननेन्दुश्रीरामपण्डितसुतेन विनायकेन ।
व्याख्यायते कलियुगोचितवर्णधर्म्मशास्त्रं पराशरमुखोद्गतमल्पशब्दैः ॥ ३ ॥
(मू०)। अथातो हिमशैलाग्रे देवदारुवनालये ।
व्यासमेकाग्रमासीनमपृच्छन्नृषयः पुरा ॥ १ ॥
मानुषाणां हितं धर्म्मं वर्त्तमाने कलौ युगे ।
शौचाचारं यथावच्च वद सत्यवतीसुत ॥ २ ॥

End. (मू०)। यथाध्ययनकर्म्माणि धर्म्मशास्त्रमिदं तथा ।
अध्येतव्यं प्रयत्नेन नियतं स्वर्गकामिना ॥ ८२ ॥
(टी०)। पराशरस्मृतेर्व्याख्या ज्ञानाभिख्या प्रकाशिता ।
येनान्तरात्मना सोऽयमनया प्रियतां हरिः ॥ ५ ॥

Colophon. इति श्रीधर्म्माधिकारिरामपण्डितात्मजनन्दपण्डितापरनामधेयविनायकपण्डित-
कृतौ पराशरस्मृतिविवृतौ विद्वन्मनोहरायां द्वादशोऽध्यायः ॥

विषयः। अत्र द्वादशाध्यायाः सन्ति । तत्र १मे,—कलिधर्म्मनिरूपणं । २ये,—कलियुगे गृहस्थधर्म्मनिरूपणं । ३ये,—ब्राह्मणक्षत्रियविट्शूद्राणां जननमरणाद्यशौच-निरूपणं । ४र्थे —प्रकीर्णकादिप्रायश्चित्तकथनं । ५मे,—आहिताग्निसंस्कार-निरूपणं । ६ष्ठे,—प्राणिहत्याप्रायश्चित्तकथनं । ७मे,—द्रव्यशुद्ध्यादिकथनं ।

८ मे,—गोवधप्रायश्चित्तादिकथनं। ९ मे,—संरक्षणार्थं रोधबन्धनादौ गवां मरणे प्रायश्चित्ताभावइत्यादिकथनं। १० मे,—अगम्यागमनादिप्रायश्चित्तकथनं। ११शे, —चाण्डालान्नादिभोजनप्रायश्चित्तकथनं। १२शे,—महापातकप्रायश्चित्तकथनं।

No. 1794. उक्थपद्धतिः।

Substance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 12. Extent, 14 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Uktha Paddhati. Guide to the performance of the Uktha rite. Anonymous.

Beginning. अथ ब्रह्मचारिणामप+++न्यां (?) प्रस्थानविधिं व्याख्यास्यामः उदगयनकाले वैष्णवं नवकपालं निर्वपेदौपासने वा।

End. ब्राह्मणायावनेत्य दद्यादन्नत इति चन्नत इति।

Colophon. इत्युक्थशस्त्रं द्वादशमं परिशिष्टं।

विषयः। उक्थशस्त्रनिरूपणं।

No. 1795. प्रवराध्यायपरिशिष्टं।

Substance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 3—7 on a page. Extent, 65 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Pravarádhyáya Paris'ishṭa. A supplement to Kátyáyana's chapter on Pravaras, or genealogy of the Vedic Rishis. Anonymous. Some attribute it to Kátyáyana himself.

Beginning. अगस्त्यः करञ्जयः कनाटाः सुरोधसो योगाध्मपनाः पुलस्त्यः पुलहः क्रतुशाचेन्द्रा मयोभवा इमे।

End. कात्यायनेन व्यरचि विप्राणां हितकाम्यया।
अध्यायः प्रवराख्योऽयं पुरा ब्रह्मविनिर्म्मितः॥

Colophon. इति प्रवराध्यायसञ्ज्ञकं परिशिष्टं समाप्तं।

विषयः। विप्राणां प्रवरनिरूपणं।

No. 1796. मूल्याध्यायविवरणं ।

Substance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folia, 7. Lin
4—8 on a page. Extent, 100 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 19
Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Pro
Incorrect.

Mulyádhyáya-vivaraṇa. A commentary on Kátyáyana's ru
relating to the valuation of cattle &c., when substitutes for these ha
to be given in a rite. By Gopálají.

Beginning. श्रीगोपालं गोपीगोपैः परीतं नत्वा सम्यक् श्रीगुरून् जीवद्देवान् ।
मूल्याध्याये भाष्यमेतद्विधत्ते गोपालः श्रीयाज्ञिकानां हितार्थं ॥ १ ॥
तत्रादावाचार्य्या अभ्यर्हितत्वात् सर्व्वयागप्रदेयत्वाच्च गोमूल्यमेव वदन्ति ।

End. कर्षमाणेन ताम्रपणो बोध्य इत्यर्थः द्विरभ्यासो ग्रन्थसमाप्तिसूचकः ।

Colophon. इति श्रीकात्यायनकृतौ मूल्याध्याये गोपालजीकृतं विवरणं समाप्तं ।

विषयः । कात्यायनकृतमूल्याध्यायस्य व्याख्यानं । मूल्याध्याये तु गोमूल्यादिनिरूपणं ।

No. 1797. उपदेशरत्नमाला ।

Substance, country-made paper, 11¼ × 3¼ inches. Folia, 35. Lin
11 on a page. Extent, 1,156 s'lokas. Character, Bengali. Date,
Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Ver
Incorrect.

Upades'a-ratnamálá. Lessons on the relation of the human to t
divine spirit and on emancipation,—or a summary of the Vedán
doctrine. By Vijñána Bhikshu.

Beginning. विलाप्यात्मनि यो विश्वं तत्साक्ष्ये कोऽवशिष्यते ।
अद्वितीयः स एकात्मा भूयान्नः पतिरीश्वरः ॥
छान्दोग्याद्यनुसारेण गुरुशिष्यविधानतः ।
ब्रह्मात्मतत्त्वविद्येयं विज्ञानेनोपदिश्यते ॥
श्रीभर्तृहरिपर्य्यन्तपूर्व्वाचार्य्यक्रमागतं ।
वेदान्ततत्त्वं सङ्क्षिप्तमिदमाकर्ण्यतां बुधैः ॥

End. इति सङ्क्षेपतः प्रोक्तं तुभ्यं वेदान्तशासनं ।
आदेशरत्नमालेयं विदां स्यात् कण्ठभूषणं ॥
स्वात्मभूतमहामायाशक्तिवैभवसाक्षिणे ।
ब्रह्मविष्णुमहेशादिमूर्त्तये ब्रह्मणे नमः ॥ दशमखण्डस्य शेषार्द्धः ॥

Colophon. इत्युपदेशरत्नमालायां विद्याफलोपदेशो दशमः खण्डः ॥ इति विज्ञानभिक्षु-विरचितमुपदेशरत्नमालाख्यं वेदान्तप्रकरणं समाप्तं ॥

विषयः। अत्र प्रथमे खण्डे ब्रह्मात्मतोपदेशः। २ये खण्डे,—व्यावहारिक-पारमार्थिकात्म-द्वयोपदेशः। ३ये खण्डे,—व्यावहारिक-पारमार्थिकात्मनोः स्वरूपोपदेशः। ४र्थे खण्डे,—जीवात्मपरमात्मनोरन्योन्यविवेकोपदेशः। ५मे खण्डे,—ब्रह्माद्वैतोप-देशः। ६ष्ठे खण्डे,—ब्रह्मचिन्मात्रसत्यतोपदेशः। ७मे खण्डे,—सृष्ट्यादिप्रक्रि-योपदेशः। ८मे खण्डे,—ब्रह्मविद्यास्वरूपोपदेशः। ९मे खण्डे,—विद्याङ्गोप-देशः। १०मे खण्डे,—विद्याफलोपदेशः ॥

No. 1798. तैत्तिरीयकोपनिषदालोकः।

Substance, country-made paper, 11¼ × 3¼ inches. Folia, 21. Lines, 10 on a page. Extent, 651 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Taittiríyakoponishadáloka. A gloss on the Taittiríya Upanishad. By Vijñána Bhikshu. It forms a part of a comprehensive essay on the philosophy of the Upanishads, which bears the title of *Vedántáloka.*

Beginning. शन्नो मित्रः शं वरुण इत्यादिस्तैत्तिरीयकोपनिषद्व्याख्यायते नित्यकाम्यानि कर्मा-णि पूर्व्वमुपदिश्येदानीं ब्रह्मविद्यादौ विद्यारम्भे गुरुशिष्याभ्यामनुष्ठेयं मङ्गलं निबध्नाति शन्नो मित्र इति ।

End. अतो न पौनरुक्त्यं इत्युपनिषत् इयं रहस्यविद्येत्यर्थः। इति तृतीयः प्रपाठकः।

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुकृते वेदान्तालोके तैत्तिरीयकोपनिषदालोकः समाप्तः ॥

विषयः। तैत्तिरीयकोपनिषद्व्याख्यानं।

No. 1799. प्रतिज्ञासूत्रपरिशिष्टं ।

Substance, country-made paper, 10½ × 4½ inches. Folium, 1. Lines
Extent, 14 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit,
cutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Pratijñásútra Paris'ishṭa. A supplement to the Pratijñá-sútr
Kátyáyana—on the accents of the White Yajur Veda. Anonymou

Beginning. अथ प्रतिज्ञामन्त्रब्राह्मणयोर्वेदनामधेयन्तस्मिन् प्रुक्ते यजुष्याम्नाये माध्यं
यके मन्त्रे स्वरप्रक्रिया ह्रद्यनुदात्तो मूर्द्धि उदात्तः श्रुतिमूले स्वरितः ।

End. पदाद्यस्य संयुक्ताकारस्येषद्दीर्घता च भवतीषद्दीर्घता च भवति ॥ २ ॥

Colophon. इति प्रतिज्ञासूत्रं परिशिष्टमुक्तं ।

विषयः । उदात्तादिस्वरप्रक्रियाकथनं ।

No. 1800. निगमपरिशिष्टं ।

Substance, country-made paper, 10½ × 4¾ inches. Folia, 14. I
6—7—9 on a page. Extent, 250 s'lokas. Character, Nágara. Date,
Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. P
Incorrect.

Nigama Paris'ishṭa. A supplement to the Nigama-sútra of Ká
yana. Anonymous.

Beginning. स्थानाकृतिजातिगुणक्रियारूपविशेषेभ्योऽन्यत्वं । चीराग्निनदीसुरावीज
सिद्धत्वात्तेजस्विषु तिष्ठते ।

End. यज्ञेषु तेषां गच्छन्ति तद्विदः ॥ २३ ॥

Colophon. इति कात्यायनकृतौ चतुर्दशपरिशिष्टं समाप्तं ॥

विषयः । निगमकाण्डस्य परिशिष्टं ॥

No. 1801. ऐतरेयब्राह्मणभाष्यं ।

Substance, country-made paper, 11 × 4¾ inches. Folia, 485. Li
8—10 on a page. Extent, 13,395 s'lokas. Character, Nágara. Date,
1932. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance,
Prose. Incorrect.

Aitareya Bráhmaṇa Bháshya. A commentary on the Aitareya Bráhmaṇa of the Ṛig Veda. By Sáyaṇa A'chárya. The codex comprises the 1st, 2nd, 3rd, 4th, and 6th Pañchikás.

Beginning. वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्थानामुपक्रमे ।
यं नत्वा कृतकृत्याः स्युस्तं नमामि गजाननं ॥ १ ॥
यस्य निश्वसितं वेदा यो वेदेभ्योऽखिलं जगत् ।
निर्म्ममे तमहं वन्दे विद्यातीर्थमहेश्वरं ॥ २ ॥
यत्कटाक्षेण तद्रूपं दधद्बुक्कमहीपतिः ।
आदिशन्माधवाचार्य्यं वेदार्थस्य प्रकाशने ॥ ३ ॥
ये पूर्व्वोत्तरमीमांसे ते व्याख्यायातिसङ्ग्रहात् ।
कृपालुर्माधवाचार्य्यो वेदार्थं वक्तुमुद्यतः ॥ ४ ॥

End. तस्मात् कारणात् प्राकृतमत्र सम्भूय न संशंसेत् । अभ्यासोऽत्राध्यायसमाप्त्यर्थः ॥
इति त्रिंशोऽध्यायो दशमः खण्डः ॥

Colophon. इति श्रीसायणाचार्य्यविरचिते माधवीये वेदार्थप्रकाशे ऐतरेयब्राह्मणे त्रिंशोऽध्यायः । समाप्तेयं षष्ठपञ्चिका ॥

विषयः । ऐतरेयब्राह्मणप्रथम-द्वितीय-तृतीय-चतुर्थ-षष्ठपञ्चिकाव्याख्यानं । (पञ्चमपञ्चिका तु नात्र लब्धा ।)

No. 1802. साङ्ख्यप्रवचनसूत्रवृत्तिः, सूत्रसहिता ।

Substance, country-made yellow paper, 16½ × 8 inches. Folia, 44. Lines, 10 on a page. Extent, 1,720 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sᴍ. 1869. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Sáñkhya-pravachana-sútra-vṛitti. An exposition of the Sáñkhya aphorisms of Kapila. The name of its author is not apparent in the codex, but I have been informed that it is Aniruddha. In Mr. Hall's Contributions, p. 1, Aniruddha's work is entered under the name of *Aniruddha-vritti.*

Beginning. विनायकं नमस्कृत्य विष्णुं सूर्य्यं सरस्वतीं ।
लक्ष्मीं गङ्गां महेशानं वृत्तिं कर्त्तुं समारभे ॥
पुरुषः खलु वैराग्यान्मोक्षसाधनशास्त्रे प्रवर्त्तते । वैराग्यञ्च द्विधा स्यात् । शोका-

दिना वा जन्मान्तरीयदुरितक्षयाद्वा। तथा च श्रुतिः यदहरेव विरज्येत्तदहरे
प्रव्रजेदिति। शास्त्रे प्रवृत्तश्च परमवैराग्यान्मुच्यते। तथाह पतञ्जलिः। दृष्टा
श्रविकविषयवितृष्णस्य वशीकारसञ्ज्ञा वैराग्यं। तत्परं पुरुषख्यातेर्गुणवैतृष्ण्यं
तदेव परं वैराग्यं वक्तुमतिपरमकारुणिको मुनिर्जगदुद्दिधीर्षुः कपिलो मोक्ष
शास्त्रमारभमाणः प्रथमसूत्रञ्चकार। अथ त्रिविधेति।

End. यद्वेति यद्वा तद्वेति कर्म्मक्षयाद्वा ज्ञानाद्वा अन्यतो वेति स्वस्वामिभावसम्बन्ध
च्छित्त्या संसारोच्छित्तिः पुरुषार्थः तदुच्छित्तिः पुरुषार्थ इति वीप्साध्यायपरिसमाप्ति
एष सङ्क्षाय्र्यसिद्धान्तः पूर्व्वमेव निरूपितः।
तन्त्रतः प्रतिपादित्वान्न हि स्यात् पुनरुक्तता॥

Colophon. इति साङ्ख्यप्रवचनसूत्रवृत्तौ षष्ठोऽध्यायः।

विषयः। अथ त्रिविधदुःखात्यन्तनिवृत्तिरत्यन्तपुरुषार्थ इत्यादिसाङ्ख्यसूत्रव्याख्यानं।

No. 1803. क्रमसंहिता, पूर्व्वार्द्धं।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 410. Lines
on a page. Extent, 1,234 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Pla
of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. I
correct.

Krama-sañhitá, Púrvárddha. The first part of the text of the Mád
yandiní Sañhitá written in the Kramapáṭha form. Vide ante, II
p. 200. The work is extremely rare.

Beginning. इषे त्वा। त्वोर्ज्जे। ऊर्ज्जे त्वा। त्वा वायवः। वायवः स्थ। स्थ देवः। देवो वः
वः सविता। सविता प्र। प्रार्पयतु। अर्पयतु श्रेष्ठतमाय। श्रेष्ठतमाय कर्म्मणे
श्रेष्ठतमायेति श्रेष्ठतमाय।

End. इन्द्रद्वा जुषन्तां। इन्द्रेति इन्द्र। द्वा। जुषन्तां सोम्यम्। सोम्यम्मधु। मध्वि
मधु॥ ८९॥

Colophon. इति वाजसनेयसंहितायां क्रमपूर्व्वविंशतितमोऽध्यायः॥ २०॥ समाप्तः॥

विषयः। यजुर्वेदक्रमपाठनिरूपणं।

No. 1804. क्रमसंहिता, उत्तरार्द्धं ।

Substance, country-made paper, 9½ × 4½ inches. Folia, 239. Lines, 7 on a page. Extent, 1,235 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Krama-sañhitá, Uttarárddha. The second part of the work described under the last preceding No.

Beginning. इममे । मे वरुण । वरुणः श्रुधि । श्रुधी हवं । हवमघा । अघा च । च मृड्य ।
मृड्येति । मृड्य । त्वामवस्युः । अवस्युराचके । आचके । चक इति चके ॥ १ ॥

End. योऽसौ । असावादित्यः । आदित्यः पुरुषः । पुरुषः सः । सोऽसौ । असावहं ।
अहमित्यहं ॥ १४ ॥ ॐ खं । खं ब्रह्म । ब्रह्मेति ब्रह्म ॥

Colophon. इति क्रमसंहितायां चत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४० ॥

विषयः । यजुर्वेदक्रमपाठनिरूपणं ।

No. 1805. पातञ्जलभाष्यवार्त्तिकं ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 177. Lines, 9 on a page. Extent, 6,596 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India, also another copy at Murshidábad, Gopáladása Mahanta. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Pátanjala-bháshya-várttika alias *Yaga-várttika.* A gloss on a commentary commonly attributed to Vyása on the Yoga aphorisms of Patanjali. By Vijñána Bhikshu. Hall's Contributions, p. 10.

Beginning. यस्मिन्मात्रसोऽपि नित्यविमलोपाधेर्गुणैरीश्वरो
हेयैः क्लेशमुखैर्गुणैर्विरहितो मुक्तः सदा निर्गुणः ।
सोऽस्मात्वगुणैः(?) खपरि गदितान् (?) खांशान् कृपासागरो
दीनान् मोदयतु प्रभुर्गुणमयं पाशं दहन् लीलया ॥ १ ॥
श्रीपातञ्जलभाष्यदुग्धजलधिर्विज्ञानरत्नाकरो
वेदव्यासमुनीन्द्रबुद्धिखनितो योगीन्द्रपेयास्ततः ।
भूदेवैरमृतं तदन्त(?) मथितुं विज्ञानविज्ञैरिह
श्रीमद्वार्त्तिकमन्दरो गुरुतरो मन्थानदण्डोऽर्प्यते ॥ २ ॥

End. योगग्रन्थसूत्राणां सर्व्वोपनिषदां तथा।
सताश्च यत्र तात्पर्य्यं सोऽर्थो व्यासेन भाषितः॥
व्याख्यातश्च यथाशक्ति निर्म्मत्सरधिया मया।
एतेन प्रियतामीशो यश्चात्मा सर्व्वदेहिनां॥

Colophon. इति श्रीविज्ञानभिक्षुविरचिते पातञ्जलभाष्यवार्त्तिके कैवल्यपादश्चतुर्थः। समाप्तश्चेदं दर्शनं।
पराशरीयपुराणे। अल्पाक्षरमसन्दिग्धं सारवद्विश्वतो मुखं।
अस्तोभमनवद्यं तत् सूत्रं सूत्रविदो विदुः॥ १॥
सूत्रार्थो वर्ण्यते यत्र पदैः सूत्रानुसारिभिः।
स्वपदानि च वर्ण्यन्ते भाष्यं भाष्यविदो विदुः।२॥
उक्तानुक्तदुरुक्तानां चिन्ता यत्र प्रवर्त्तते।
तं ग्रन्थं वार्त्तिकं प्राहुर्वार्त्तिकज्ञा मनीषिणः॥ ३॥

विषयः। व्यासकृतस्य पतञ्जलियोगसूत्रभाष्यस्य व्याख्यानं।

No. 1806. अनुवाकाध्यायः।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 6. I 3—6—7 on a page. Extent, 40 s'lokas. Character, Nágara. Date 1933. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, Prose. Incorrect.

Anuvákádhyáya. An index to the Anuvákas of the Ṛig Veda.

Beginning. ब्रह्माणं सम्प्रणम्यादौ देवानामेकपारगं।
अनुवाकान् प्रवक्ष्यामि ब्रह्मणा विहितान् पुरा॥ १॥
शिष्याणामुपकाराय यज्ञसौकर्य्यसिद्धये।
उपयुक्तान् यज्ञकाले जपहोमार्चनादिषु॥ २॥

End. एकीकृत्य समाख्यातं त्रिशतं त्र्यधिकं मतम् त्रिशतं त्र्यधिकं मतम्॥

Colophon. इति श्रीअनुवाकाध्यायः समाप्तः॥

विषयः। अनुवाककथनं।

No. 1807. आपस्तम्बसूत्रवृत्तिः, वा आपस्तम्बसूत्रदीपिका ।

Substance, country-made paper, 11 × 4¾ inches. Folia, 37. Lines, 9 on a page. Extent, 1,000 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Ápastamba-sútra-vritti alias *Ápastamba-sútra-dípiká*. A commentary on the Kalpa Sútra of Ápastamba. By Rudradatta. The codex contains only the first Prasna.

Beginning. शुक्लाम्बरधरं देवं शशिवर्णं चतुर्भुजं ।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्व्वविघ्नोपशान्तये ॥ १ ॥
आज्ञा श्रुतिः स्मृतिर्यस्य यस्य यज्ञाः सभाजनाः ।
नमः परस्मै विश्वस्य तस्मै श्रीवत्सलक्ष्मणे ॥ २ ॥
आदिमं ब्रह्मणः कोषं मध्यः चितिपरावरं(?) ।
अपास्तशेषपाप्मानमापस्तम्बमृषिं मुनिं ॥ ३ ॥
आपस्तम्बीयसूत्रार्थेष्वन्यथाज्ञानसंशयात् ।
सूत्रदीपिकया वृत्त्या रुद्रदत्तः परास्यति ॥ ४ ॥

End. आहवनीये प्रचालितायामष्टौ ॥

Colophon. इति भट्टरुद्रदत्तप्रणीतायामापस्तम्बसूत्रवृत्तौ सूत्रदीपिकायामष्टमं पटलं समाप्तं ।
प्रथमः प्रश्नः समाप्तः ।

विषयः । आपस्तम्बसूत्रीयप्रथमप्रश्नस्य व्याख्यानं ।

No. 1808. माण्डूक्योपनिषदालोकः ।

Substance, country-made paper, 11¾ × 3¼ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent, 167 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Máṇḍukyopanishadáloka. A gloss on the Máṇḍukya Upanishad of the Atharva Veda. By Vijñána Bhikshu. This is a part of the comprehensive work referred to under No. 1798.

Beginning. ओमित्येतदक्षरमिदं सर्व्वमित्यादिर्माण्डूक्योपनिषद्व्याख्यायते ओमिति ब्रह्मणो नाम ।
अदृष्टविग्रहो देवो भावग्राह्यो मनोमयः ।

End. अतएव च शास्त्रीयेणैवाभेदारोपेणानाद्यविवेकाच्छब्दार्थयोरविभागलच
शास्त्रोक्त उपपद्यत इति दिक्।

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुकृते वेदान्तालोके माण्डूक्योपनिषदालोकः समाप्तः॥

विषयः। माण्डूक्योपनिषद्व्याख्यानं।

No. 1809. श्वेताश्वतरोपनिषदालोकः।

Substance, country-made paper, $10\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 33. Lin
on a page. Extent, 1,023 s'lokas. Character, Bengali. Date, ?
of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose
correct.

S'vetás'vataropanishadáloka. A gloss on the S'vetás'vatara
nishad. By Vijñána Bhikshu. Another part of No. 1798.

Beginning. प्रथमपत्रं नास्ति।

End. मन्त्रोद्धारवदस्पष्टा(?) वेदान्ता देवकोपमाः।
अत्र निर्णीतसिद्धान्तगणैर्नेया मुमुक्षुभिः॥

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुकृते वेदान्तालोके श्वेताश्वतरोपनिषदालोकः समाप्तः॥

विषयः। श्वेताश्वतरोपनिषद्व्याख्यानं॥

No. 1810. कैवल्योपनिषदालोकः।

Substance, country-made paper, $11\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 8. Li
on a page. Extent, 164 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? P
deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Co

Kaivalyopanishadáloka. A gloss on the Kaivalya Upanis
the Atharva Veda. By Vijñána Bhikshu. Another part of No.

Beginning. ॐ अथाश्वलायन इत्याद्या कैवल्योपनिषद्व्याख्यायते। इयञ्चोपनिषत् शत
नाम्ना बहुलस्मृतिषूच्यते स्कन्दपुराणादिभिः सङ्क्षेपतो व्याख्याता च।
चान्ते वक्ष्यति यः शतरुद्रीयमधीत इति। दीर्घश्च शतरुद्रीयशब्दः
वाचीति भेदः।

End. अतः कैवल्यप्रदत्वादियं कैवल्योपनिषद्गीयते।

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुकृते वेदान्तालोके कैवल्योपनिषदालोकः समाप्तः ॥ इति कैवल्योपनिषत् ॥

विषयः। कैवल्योपनिषद्व्याख्यानं ॥

No. 1811. मैत्रेयोपनिषदालोकः ।

Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 26. Lines, 10 on a page. Extent, 850 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Maitreyopanishadáloka. A gloss on the Maitri Upanishad of the Black Yajur Veda. By Vijñána Bhikshu. Another part of No. 1798.

Beginning. अथ मैत्रेयोपनिषद्व्याख्यायते अनयैव च मैत्रेयोपनिषद्व्याख्यया मैत्रायणोपनिषत्पारम्भागोऽपि व्याख्यातप्रायो भविष्यति काण्व-माध्यन्दिनयोरिवाल्पमेव भेदादिति ।

End. अन्तर्वेद्विद्येति द्विराद्वत्तिरुपनिषत्समाप्त्यर्था ॥ इति चतुर्थप्रपाठकालोकः ॥

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुकृते वेदान्तालोके मैत्रेयोपनिषदालोकः समाप्तः ॥

विषयः। मैत्रेयोपनिषद्व्याख्यानं ।

No. 1812. कठवल्ल्युपनिषदालोकः ।

Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 24. Lines, 10 on a page. Extent, 626 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Kaṭhavallyopanishadáloka. A gloss on the Kaṭha Upanishad of the White Yajur Veda. By Vijñána Bhikshu. Another part of No. 1798.

Beginning. उशन् ह वै वाजश्रवस इत्याद्या कठवल्ल्युपनिषत् यथाश्रुता व्याख्यायते ।

End. तया गुरुशिष्यावावामन्योन्यं मा विद्विषावहै नौ शान्तिरस्तु निर्वचनमादरात् ॥ इति द्वितीयाध्याये तृतीया वल्ली ॥

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुकृते वेदान्तालोके कठवल्ल्यालोकः समाप्तः ।

विषयः। कठवल्ल्युपनिषद्व्याख्यानं ।

No. 1813. मुण्डकोपनिषदालोकः ।

Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 17. Li
on a page. Extent, 279 s'lokas. Character, Bengali. Date, ? P
deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Co

Muṇḍakopanishadáloka. A gloss on the Muṇḍaka Upanish
the Atharva Veda. By Vijñána Bhikshu. Another part of No.

Beginning. ब्रह्मा देवानां प्रथमः सम्बभूवेत्यादिर्मुण्डकोपनिषत् यथाश्रुता व्याख्याय
चतुर्मुखो देवानां स्थूलविग्रहधारिणां प्रथमः प्रथमजो बभूव तत्र ब्रह्मगु
गौणब्रह्मत्वं श्रुतिर्दर्शयति ।

End. नमः परमर्षिभ्य इति परमं ब्रह्म साचाद्दृष्टवन्तो ये तदुपदेष्टारो ब्रह्माद
नमः द्विर्वचनमुपनिषत्समाप्त्यर्थं ॥ तृतीयमुण्डकालोकः ॥

Colophon. इति विज्ञानभिक्षुकृते वेदान्तालोके मुण्डकालोकः समाप्तः ॥

विषयः । मुण्डकोपनिषद्व्याख्यानं ॥

No. 1814. पाकयज्ञनिर्णयः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 115. L
on a page. Extent, 1,500 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sм.
Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new.
and verse. Incorrect.

Pákayajña-nirṇaya. Directions for the performance of
Vedic rites which are reckoned under the generic name of Páka
i. e., those in which rice has to be cooked for offerings. Seven se
rites are included under this head. By Chandrachúḍa Bhaṭṭa, s
Umápati Bhaṭṭa Súri.

Beginning. यस्यानुग्रहमात्रेण सज्जनैः पुण्यकर्मभिः ।
ब्रह्मात्मज्ञानसम्प्राप्त्या सर्वज्ञत्वमवाप्यते ॥ १ ॥
तमादिगुरुमात्रेयं भक्तानुग्रहकारणं ।
नमामि परमानन्दं ज्ञानविज्ञानसिद्धये ॥ २ ॥
उमामहेश्वरं देवमापस्तम्बं मुनींस्तथा ।
तत्सूत्रभाष्यकारादीन् पितरौ च पितामहं ॥ ३ ॥

उमापतितनूजेन चन्द्रशेखरशर्म्मणा ।
विलोक्य सूत्रभाष्यञ्च विविधाः पद्धतीस्तथा ॥ ४ ॥
क्रियते पाकयज्ञानां पद्धतेश्च विनिर्णयः ।
यदत्र स्खलितं किञ्चिच्छोध्यं तद्वेदवेदिभिः ॥ ५ ॥

End. धर्म्मेश्वरात्मजश्रीमदुमाशङ्करसूनुना ।
कृतोऽयं चन्द्रचूडेन पाकयज्ञादिनिर्णयः ॥
विक्रमाब्दे तथा कृष्णे मार्गशीर्षे च सोमजे ।
एकादश्यामयं ग्रन्थो वाराणस्यां समापितः ॥

Colophon. इति पौराणिकधर्म्मभट्टसूनुश्रीमद्विद्वन्मुकुटमाणिक्यउमापतिभट्टसूरिसूनु चन्द्रचूड़भट्टकृतः पाकयज्ञनिर्णयः समाप्तः ।

विषयः। पाकयज्ञपद्धतिनिरूपणं ।

No. 1815. साङ्ख्यकारिका, साङ्ख्यचन्द्रिकाख्यटीकासहिता ।

Substance, country-made paper, $12\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 12. Lines, 14 on a page. Extent, 1,008 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Sáṅkhya-káriká. Memorial verses on the principles of the Sáṅkhya doctrine of Kapila. By I's'varakṛishṇa. Attached to the text is a commentary entitled Sáṅkhya-chandriká, by Náráyaṇa Tírtha, pupil of Rámagovinda Tírtha. The text has been published by Dr. H. H. Wilson, along with a commentary by a Gauḍapáda, an English translation of the text by H. T. Colebrooke, and of the commentary by the editor. German and French versions of the text have also been published.

Beginning. (टी॰)। श्रीरामगोविन्दसुतीर्थपादकृपाविशेषादुपलभ्य बोधं ।
श्रीवासुदेवादधिगत्य सर्व्वशास्त्राणि वक्तुं किमपि स्पृहाणः ॥ १ ॥
प्रकृतिं पुरुषञ्चैव नत्वाचार्य्यान् गुरूंस्तथा ।
नारायणः साङ्ख्यमूले तनुते साङ्ख्यचन्द्रिकां ॥ २ ॥
(मू॰)। दुःखत्रयाभिघाताज्जिज्ञासा तदपघातके हेतौ ।
दृष्टे सापार्था चेन्नैकान्तात्यन्ततोऽभावात् ॥ १ ॥

End. (मू॰)। सप्तत्यां किल येऽर्थास्तेऽर्थाः कृत्स्नस्य षष्टितन्त्रस्य ।
आख्यायिकाविरहिताः परवादविवर्ज्जिताश्चापि ॥ ७२ ॥

Colophon. इति साङ्ख्यकारिकाग्रन्थः समाप्तः ।

(टी०)। तथा चास्तैतत् षष्टिपदार्थविवेचनान्नेदं प्रकरणं किन्तु तन्त्र

सिद्धं ॥ ९२ ॥

इति रामगोविन्दतीर्थशिष्यनारायणतीर्थकृता साङ्ख्यचन्द्रिका समाप्ता ॥

विषयः। साङ्ख्यदर्शनस्य मतनिर्यासः ॥

No. 1816. स्वरोदयटीका ।

Substance, country-made paper, 11 × 5½ inches. Folia, 123. Lin on a page. Extent, 5,000 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? of deposit, Calcutta, Government of India, also another copy at Murshid with Gopáladása Mahanta. Appearance, old. Prose. Correct.

Svarodaya-ṭiká. A commentary on the Svarodaya which treatise on austromancy, charms and philters. By Narahari.

Beginning. नतिं कृत्वा गणेशाय विघ्नविध्वंसकारिणे ।

निर्विघ्नकृतिसार्थाय कमलापतये नमः ॥ १ ॥

हरिवंशकविः स्वार्थं परार्थञ्च स्वरोदये ।

व्याख्यानं मात्रकादीनां स्वराणां नामजन्मनां ॥ २ ॥

गुरुभ्यो बहुधा श्रुत्वा यथाज्ञानं यथाधिया ।

नरहरी भिधा(?) टीका इति राज्ञा वितन्यते ॥ ३ ॥

अथ कविरानन्दरूपं ब्रह्म नमस्करोति अव्यक्तमिति ।

End. नदीतीरे शुभे देशे भूभागे शुभे दिने रिक्तादर्शान्यतिथौ शनिकुजा

शान्युत्तरे काले लो+गं भुवि चिपेत् ॥

Colophon. इति श्रीनरहरिकृतौ स्वरोदयटीकायां मृत्युञ्जयमन्त्रः । औषधयन्त्रमन्त्र

समाप्तानि, समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः। ज्योतिःशास्त्रानुसारतः भविष्यद्गणनाविषयकस्वरोदयाख्यग्रन्थव्याख्यानं ।

No. 1817. सूर्य्यसिद्धान्तविवरणं ।

Substance, country-made paper, 13¼ × 4¾ inches. Folia, 222. Li on a page. Extent, 5,550 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. correct.

Súrya-siddhánta-vivaraṇa. A commentary on the Súrya-siddhánta of Bháskara A'charya. By Bhúdhara, son of Devadatta, and grandson of Soma S'armá of the Bharadvája clan, an inhabitant of Kámpilya on the banks of the river Sindhu.

Beginning. यस्योदये निखिलविश्वसहस्रपत्रमुज्जृम्भते भवति सङ्कुचितं तदस्ते ।
तं विश्ववन्द्यसुरवन्दितपादपद्मं सव्येतराच्युतदृशं प्रणमामि सूर्य्यं ॥ १ ॥
काम्पिल्ये सुरसिन्धुबन्धुरतटे ज्योतिर्विदामग्रणी-
र्भारद्वाजकुलेऽमले समभवत् श्रीसोमशर्म्माह्वयः ।
तत्पुत्रो नृपवृन्दवन्दितपदः श्रीदेवदत्ताभिधः
कीर्त्त्या निर्म्मलयोज्ज्वलाः समतनोद्यः पङ्क्तिसङ्ख्या दिशः ॥ २ ॥
भूधरस्तत्सुतः सूर्य्यसिद्धान्तं विवृणोम्यहं ।
गुरूणां पादयुगल-कमल-भ्रमरायितः ॥ ३ ॥

End. तत्कथमित्युक्ते कदा कार्त्तिकवर्षे वैशाखे मासि सूर्य्यः प्रायेण कृत्तिकानक्षत्रस्थो भवति तदैव गुरुः कृत्तिकानक्षत्रे रोहिणीनक्षत्रस्थो वा ॥

Colophon. खण्डितत्वात् समाप्तिसूचकवाक्यं नास्ति ।

विषयः । सूर्य्यसिद्धान्तस्य व्याख्यानं ।

No. 1818. वैयाकरणभूषणसारः, भूषणसारदर्पणाख्य-टीकासहितः ।

Substance, country-made paper, 14 × 6 inches. Folia, 283. Lines, 10 on a page. Extent, 8,500 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, new. Prose. Incorrect.

Vaiyákaraṇa-bhúshaṇasára. An abridgement of a large work by the author on the syntax and philosophy of grammatical structure. By Koṇḍa Bhaṭṭa, son of Rangojí, and nephew of Bhaṭṭojí. The grammatical text selected for comment is that of Páṇiní, and the philosophical idea worked out is called *spota-váda,* or the eternity of sound. Vide my 'Catalogue of Sanskrit Grammars in the Library of the Asiatic Society of Bengal,' p. 117. Annexed to the text is a commentary entitled Darpaṇa by Harivallabha, son of Vallabha Prabhátíya, of Kúrmáchala.

Beginning. (टी॰)। रमाप्रेम्नामत्तं जगदवनदत्तं मधुहतं
श्रुतीनामादानादधिजनितवेदाननमुदं।
अखण्डानन्दाद्यं निखिलजनहृत्कञ्जनिलयं
हयग्रीवं वन्दे प्रकृतकृतिविघ्नच्युतिकृते॥ १॥
सत्येकस्मिन्नपि बाधके समवहितसाधकसद्भावादपि कार्य्योत्पत्तेरदर्शनादपेचि
प्रारिप्सितप्रत्यूहापोहायानुष्ठितं भगवत्स्तुतिरूपमङ्गलं शिष्यशिचार्थमादौ नि
बध्नाति श्रीलक्ष्मीरमणमित्यादिना॥
(मू॰)। श्रीलक्ष्मीरमणं नौमि गौरीरमणरूपिणं।
स्फोटरूपं यतः सर्व्वं जगदेतद्विवर्त्तते॥ १॥
अशेषफलदातारं भवाब्धितरणे तरिं।
शेषाशेषार्थलाभार्थं प्रार्थये शेषभूषणं॥ २॥
पाणिन्यादिमुनीन् प्रणम्य पितरं रङ्गोजिभट्टाभिधं
द्वैतध्वान्तनिवारणादिफलिकां पुंभाववाग्देवतां।
ढुण्ढिं गौतमजैमिनीयवचनव्याख्यातृभिर्दूषितान्
सिद्धान्तानुपपत्तिभिः प्रकटये तेषां वचो दूषये॥ ३॥
प्रारिप्सितप्रतिबन्धकोपशमनाय कृतं श्रीफणिस्मरणरूपं मङ्गलं शिष्यशिक्ष
निबध्नंश्चिकीर्षितं प्रतिजानीते॥

End. (मू॰)। अशेषभूषणदातारमपि सर्व्वेश्वरं गुरुं।
श्रीभूषणसारेऽस्मिन् प्रार्थये शेषभूषणं॥

Colophon. इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावारीणधुरीणरङ्गोजिभट्टात्मजकौण्डभट्टकृते वैय
करणभूषणसारे स्फोटवादः समाप्तः॥
(टी॰)। पूर्णात्मने इतीति पूर्णत्वमप्रतिहतेच्छत्वं तेन रूपेणात्मनो नतिस्त्व नि
ग्रन्थप्रचारेच्छाया अपि विषयसिद्ध्यर्थं इति बोध्यं।
इति कूर्माचलाभिजनोत्प्रभातीयोपनामकपण्डितश्रीवल्लभात्मजहरिवल्लभविर
चिते भूषणसारदर्पणे स्फोटनिरूपणं॥

विषयः। अत्र वैयाकरणतात्पर्य्यविषयीभूतार्थप्रकाशनं। तत्रादौ लडाद्यर्थनिरूपणं। त
नामार्थनिरूपणं। ततः समासशक्तिनिरूपणं। ततः शक्तिस्वरूपनिरूपणं। त
नञर्थनिर्णयः। तत उपसर्गनिपातार्थनिरूपणं। ततस्तद्धितकृतामर्थनिरूपण
ततः अभेदैकत्वसङ्ख्यानिर्णयः। ततः सङ्ख्याविवक्षानिर्णयः। ततः क्त्वाद्यर्थनिर्णय
ततो वर्णस्फोटनिरूपणं। ततः पदवाक्यस्फोटनिरूपणं। ततो व्यक्तिस्फोटनि
पणं। ततो जातिस्फोटनिरूपणं॥

No. 1819. प्रयोगोत्तमरत्नमाला ।

Substance, country-made yellow paper, 13 × 3¾ inches. Folia, 295. Lines, 7 on a page. Extent, 6,762 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1723. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Prayogottama-ratnamálá. A discourse on Sanskrit grammar. By Purushottama Vidyávágis'a Bhaṭṭáchárya. Written by order of king Nandadeva. The codex contains six chapters, and extends to conjugations. Something more is wanted to complete the work.

Beginning. श्रीनन्दसूनोर्वदनारविन्दमुपास्महे यत्र नितान्तमेव ।
स्फुरच्छ्रुतीनां परमं रहस्यं स्मिताश्रयानन्दमयं विभाति ॥
अमृताधिकमाधुरीधुरीणाधरनिर्य्यासगुणार्ज्जितेन ।
वेणौरणितेन जगन्ति रञ्जयन्तं भगवन्तं घनकान्तमन्तमीडे ॥
श्रीनन्ददेवस्य गुणैकसिन्धोर्महामहेन्द्रस्य यथानिदेशं ।
यत्नात् प्रयोगोत्तमरत्नमाला वितन्यते श्रीपुरुषोत्तमेन ॥

End. सन्ध्यभावः पौनरुक्त्यं विभक्तीनाञ्च लोपनं ।
व्याख्येयव्याख्ययोरैक्यं सुखबोधकृते कृतं ॥

Colophon. द्विजकुलकमलप्रकाशकैकभास्करमहामहोपाध्यायश्रीविद्यावागीशभट्टाचार्य्यनिर्म्मितप्रयोगोत्तमरत्नमालायां कृत्सु षष्ठो विन्यासः सम्पूर्णः ।

विषयः । अत्र सन्धिप्रकरणावधिकृत्प्रकरणपर्य्यन्तं पदानां प्रयोगकथनं ॥

No. 1820. आनन्दलहरी, सटीका ।

Substance, country-made paper, 13 × 4½ inches. Folia, 60. Lines, 11 on a page. Extent, 2,000 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1810. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. Incorrect.

A'nandalahari, Saṭíka. A hymn to S'iva with a commentary. The text is attributed to S'añkara A'chárya, the commentary is anonymous. The object of the hymn is to identify S'iva with all the other leading gods and goddesses.

Beginning. शिवः शक्त्या युक्तो यदि भवति शक्तः प्रभवितुं
न चेदेवं देवो न खलु कुशलः स्पन्दितुमपि ।

अतस्त्वामाराध्यां हरिहरविरिञ्च्यादिभिरपि
प्रणन्तुं स्तोतुं वा कथमकृतपुण्यः प्रभवति ॥

End. प्रदीपज्वालाभिर्दिवसकरनीराजनविधिः
सुधासूतेश्चन्द्रोपलजललवैरर्घ्यघटना ।
स्वकीयैरम्भोभिः सलिलनिधिसौहित्यकरणं
स्वकीयाभिर्वाग्भिस्तव जननि वाचां स्तुतिरियं ॥

विषयः । स्तोत्रव्याजेन पार्व्वत्यारूपादिवर्णनम् ।

No. 1821. न्यायसिद्धान्तमुक्तावलीदीपिका ।

Substance, country-made paper, 12 × 4¾ inches. Folia, 52. Lines, on a page. Extent, 2,050 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Pl of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. correct.

Nyáyasiddhánta-muktávali-dípiká. A gloss on Vis'vanátha Pañcl nana's commentary on the Bháshá-parichchheda. By Dína Bhaṭ The commentary is entitled Nyáyasiddhánta-muktávalí, and is exte sively used as a text-book of the Nyáya doctrine. Both the text a the commentary have been translated into English by Dr. E. Röer.

Beginning. अवसरसङ्गतिमभिप्रेत्याह उपमितिमिति । अवसरश्चात्र प्रतिबन्धकीभूतजि जिज्ञासानिवृत्तौ सत्यामवश्यवक्तव्यत्वं । तत्र गवये सादृश्यज्ञानं सादृश्यप्र तदुपमितिकरणमिति ।

End. भानुं प्रणम्य परिभाव्य च शास्त्रसारं
मुक्तावलीकिरण एष पिष्टप्रदिष्टः ।
सद्युक्तिभिर्दिनकरेण करेण सोऽयं
नीतः प्रकाशपदवीं सुधियां मुदेऽस्तु ॥ १ ॥
मुक्तावलीप्रकाशोऽयं स्वाज्ञानतिमिरापहः ।
तेन सन्तोषमायातु नीलकण्ठः सतीप्रियः ॥ २ ॥

Colophon. इति श्रीमद्दिनरभट्टविरचिता न्यायसिद्धान्तमुक्तावलीदीपिका समाप्ता ॥

विषयः । विश्वनाथन्यायपञ्चाननकृताया भाषापरिच्छेदटीकान्यायसिद्धान्तमुक्तावल्या उ मितिभागादिशेषपर्य्यन्तस्य व्याख्यानं ।

No. 1822. अलङ्काररत्नाकरोदाहरणसन्निबद्धदेवीस्तोत्रं ।

Substance, country-made paper, 14 × 7⅓ inches. Folia, 10. Lines, 15 on a page. Extent, 480 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Alañkára-ratnákarodáharaṇa-sannibaddha-deví-stotra. A hymn to Párvati, in course of which illustrations are given of all the rhetorical ornaments noticed in the 'Alañkára-ratnákara.' By S'iñhas'añkara, of Káshmir.

Beginning. रत्नाकराभ्यन्तरतो गृहीत्वालङ्कारसूत्राणि यथाक्रमेण ।
वन्दीव देव्या गिरिराजपुत्र्याः करोमि शंसन् श्रुतिगोचराणि ॥
आमुखैकार्थपदं पुनरुक्तवदाभासम् ।
क्षमावनीलोकजनार्त्तिहानी द्युमत्सुपर्व्वद्रविणार्थदात्री ।
व्यनक्तु सिंहात्तपदाङ्घ्रिरुच्चैरुमाम्बिकास्मासु महोत्सवानपि ॥
अत्र क्षमा अवनीति लोकजन इति आर्त्तिहानीति द्युमत्सुपर्व्वेति द्रविणार्थेति पदाङ्घ्रिरिति उमाम्बिकेति मह उत्सव इति आमुखे एकार्थत्वं ।

End. श्रीशोभाकरसूत्रार्थसत्योदाहाचाट(?)मात्रणं ।
निर्म्मितं रत्नकण्ठेन देवीस्तोत्रेऽतिचारुणि ॥

Colophon. इति श्रीकाश्मीरदेशवास्तव्यश्रीशङ्करविरचितालङ्काररत्नाकरोदाहरणसन्निबद्धं देव्यास्तोत्रं समाप्तं ॥

विषयः । देवीस्तोत्रव्याजेन श्रीशोभाकरमिश्रविरचितालङ्काररत्नाकराभ्यन्तरस्थालङ्कारसू-त्राणां यथाक्रमेणोदाहरणप्रदर्शनं ॥

No. 1823. पञ्चपादिका ।

Substance, country-made paper, 11 × 4¾ inches. Folia, 66. Lines, 11 te a page. Extent, 2,000 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1878. Tace of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. gorrect.

Panchapádiká. A gloss on S'añkara A'chárya's commentary on the edánta aphorisms of Vyása. By Khaṇḍánanda.

Beginning. अनाद्यानन्दकूटस्थज्ञानानन्तसदात्मने ।
अभूतद्वैतजालाय साक्षिणे ब्रह्मणे नमः ॥ १ ॥
नमः श्रुतिशिरःपद्मखण्डमार्त्तण्डमूर्त्तये ।
बादरायणसञ्ज्ञाय मुनये शमवेश्मने ॥ २ ॥
नमाम्यभोगिपरिवारसम्पदं निरस्तभूतिमनुमार्द्धविग्रहं ।
अनुग्रमुन्मुदितकाललाञ्छनं विना विनायकमपूर्व्वशङ्करं ॥ ३ ॥
यद्वक्त्रमानससरःप्रतिलब्धजन्मभाष्यारविन्दमकरन्दरसं पिबन्ति ।
प्रत्याशमुन्मुखविनीतविनेयभृङ्गास्तान् भाष्यवित्तकगुरून् प्रणमामि मूर्द्ध्ना ॥ ४ ॥
पदादिवृन्तभारेण गरिमाणं बिभर्त्ति यत् ।
भाष्यं प्रसन्नं गम्भीरं तद्व्याख्यां श्रद्धयारभे ॥ ५ ॥

End. यथा देहे विशिष्टजातीये तद्व्यतिरिक्तस्याहंकर्त्तुः अहं मानससम्बन्धः कल्पितो ऽपि स्वनिबन्धने लोकशास्त्रव्यवहारे यथावगतित्वहेतुः तथायं कल्पितोऽप्यलौकिकात्मरूपप्रतिपत्तेः प्राक् प्रमाणं निश्चितप्रत्ययोत्पादनात् बाधानुपलब्धेश्चेति ॥

Colophon. इति श्रीपञ्चपादिकायां नवमो वर्णकः समाप्तः ॥ इति चतुःसूत्री समाप्ता ॥

विषयः । शङ्करकृतवेदान्तसूत्रभाष्यस्य चतुःसूत्र्यन्तं व्याख्यानं ॥

No. 1824. व्रतोद्यापनकौमुदी ।

Substance, country-made paper, 11¼ × 5½ inches. Folia, 77. Lines, 13 on a page. Extent, 2,037 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Vratodyápana-kaumudí. A handbook for the concluding ceremonies of certain Vratas. By S'aṅkara, son of Vallála. Contents: Vratas defined; Concluding ceremonies of Vratas; Concluding rites of Vratas which involve a hundred thousand worships, a hundred thousand salutations, a hundred thousand circumambulations, and the dedication of a hundred thousand lamps; concluding rite of worshipping an earthen lingam or an image of Gaṇes'a; the rite of marrying a tulasi plant to an image of Vishṇu; directions for rites to be celebrated

in the month of Kártika; ditto for planting a flagstaff in honour of a divinity; ditto for dedicating lamps to Tripura; ditto for worshipping Vyása; ditto for consecrating Asvattha and Vaṭa trees.

Beginning. नत्वा गणेशं सन्तुष्ट्या शङ्करेण वितन्यते ।
मुदा पुराणविख्याता व्रतोद्यापनकौमुदी ॥
तत्र तावत् सर्व्वव्रतोपयोगित्वात् किञ्चित् किञ्चित् निर्णयादिकं लिख्यते ॥

End. पीठादि आचार्य्याय दत्वा मण्डपं सदस्याय दत्वा शताधिकान् ब्राह्मणान् भोजयिष्ये इति सङ्कल्प्य सदन्नेन सम्भोज्य आशिषो गृहीत्वा वटोद्यापनपूर्णतां वाचयित्वा इष्टजनैः सह भुञ्जीत ॥

Colophon. इति श्रीमत्शाङ्कर्य्यां वटोद्यापनं समाप्तं ॥ इति श्रीवल्लालसूनुशङ्करविरचिता व्रतोद्यापनकौमुदी समाप्ता ॥

विषयः। अत्र प्रथमं व्रतसाधारणपरिभाषा। ततः व्रतोद्यापनानि। ततो लक्षपूजा-लक्षनमस्कार-लक्षप्रदक्षिणोद्यापनं। ततो लक्षदीपदानविधानादिकं। ततः पार्थिवलिङ्गोद्यापनं, गणेशोद्यापनञ्च। ततो विष्णुना सह तुलसीविवाहविधिः। ततः कार्त्तिकोद्यापन-ध्वजारोपण-त्रिपुरदीपन-व्यासपूजनविधानानि। ततः अश्वत्थोद्यापनविधानं, वटोद्यापनविधानञ्च ॥

No. 1825. काव्यप्रकाशनिदर्शनं ।

Substance, country-made paper, $11\frac{3}{4} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 234. Lines, 14 on a page. Extent, 8,100 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Kávya-prakás'a-nidars'ana. A commentary on the Kávya-prakás'a; a treatise on Rhetoric. The name of the author I have not been able to find out, but he seems to have been a scholar of some note. In the course of his comments he has given elaborate dissertations on thirty-six philosophic dogmas of his time.

Beginning. प्रणम्य शारदां काव्यप्रकाशे बोधसिद्धये ।
पदार्थविवृतिद्वारा शितिकण्ठस्य दर्श्यते ॥

End. एषामलङ्कारदोषाणां सत्यपि पूर्व्वोक्तदोषेभ्यः कस्मिंश्चिद्विशेषेणैतावता पृथ
ग्लक्षणीयाः किन्तु तत्तद्दोषसामान्यलक्षणसङ्गृहेणैवैषामपि सिद्धिरिति शुभं ॥

Colophon. इति श्रीकाव्यप्रकाशनिदर्शनेऽर्थालङ्कारनिर्णयो दशम उद्योतः॥ समाप्तमिति
भद्रम्।

विषयः। काव्यप्रकाशव्याख्यानं।

No. 1826. ज्योतिःसङ्ग्रहः।

Substance, country-made paper, 12 × 5½ inches. Folia, 20. Lines, 1[illegible] on a page. Extent, 440 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place o[f] deposit, Calcutta, Government of India; a second copy at Vírabhuma, Paṇḍi[t] Pratápachandra Bhaṭṭácháryya. Appearance, old. Prose and verse. In correct.

Jyotiḥsangraha. A manual of astrology. Contents: I. astrological calculations for marriage; II. ditto for bringing a bride for permanent residence with her husband; III. omens and portents; IV[.] omens at the time of starting on a journey; V. astrological indications in connection with a new house; VI. rites to be observed i[n] consecrating a house, a garden, a tank &c.; VII. relation of Naksatra[s] to human destiny; VIII. ditto of the passing of the sun from on[e] sign of the zodiac to another; IX. auspicious times.

Beginning. वर्णो वश्यं तथा तारा योनिश्च ग्रहमैत्रकं।
गणकूटं भकूटञ्च नाड़ी चैते गणाधिकाः॥ १॥

End. वारप्रवृत्तिर्घटिकाद्वयं यत् पुनः पुनः सार्द्धमितस्ववाहात्।
होरा भवेत् सूर्य्यभृगुज्ञसोमशनीज्यभौमेषु दिनोक्तकर्म्म॥

Colophon. इति शुभाशुभप्रकरणं नवमं॥ इति ज्योतिःसङ्ग्रहः समाप्तः।

विषयः। अत्र प्रथमं विवाहप्रकरणं। ततः द्विरागमनादिप्रकरणं। ततः शकुनप्रकरणं।
ततो यात्राप्रकरणं। ततो वास्तुप्रकरणं। ततो गृहप्रतिष्ठा-वाप्याराम-तड़ाग-कूप-
सुरप्रतिष्ठाप्रकरणं। ततो नक्षत्रप्रकरणं। ततः सङ्क्रान्तिप्रकरणं। ततः शुभाशुभ-
प्रकरणं॥

No. 1827. प्रयोगपद्धतिः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 52. Lines, 11 on a page. Extent, 722 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1897. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Prayoga-paddhati. Directions for the performance of domestic rites in accordance with the rules of Páraskara. Anonymous. The work serves as a commentary on the Gṛihya Sútra of Páraskara.

Beginning. अनाहिताग्नेर्नवप्राशनं अनाहिताग्निरावसथिकः तस्य नवप्राशननिमित्तं नव-
प्राशनाख्यं व्याख्यास्यत इति सूत्रशेषः ।

End. अथ तस्मिन्नग्नौ अक्षतहोमपञ्चमहायज्ञपिण्डपितृयज्ञपद्धाद्याग्रयणादि कुर्य्यात्
पूर्व्ववद्गृह्योक्तमिति शुष्टो दिवि विधानं ॥

Colophon. इत्यग्निहोत्रिहरिहरविरचितायां पारस्करगृह्यसूत्रव्याख्यानपूर्व्विकायां प्रयोग-
पद्धतौ तृतीयः काण्डः समाप्तः ॥

विषयः । पारस्करगृह्यसूत्रव्याख्यानपूर्व्वकनवप्राशनाख्यकर्म्मप्रयोगनिरूपणं ।

No. 1828. नीतिसारः ।

Substance, country-made paper, $9\frac{1}{2} \times 6\frac{1}{2}$ inches. Folia, 190. Lines, 17 on a page. Extent, 3,850 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India; a second copy at Berhampur with Bábu Rámadása Sena. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Nitisára. The elements of Polity. By S'ukra A'chárya. The work contains four chapters of which the first treats of the duties of kings; second those of queens and princes; third of ministers and other officers; and fourth, of the requirements of kings. In the last, is given a detailed account of firearms and gunpowder. The work is said to be an old one, and quotations from it, or references to it, occur in ancient books; but the last chapter is apparently spurious, as it describes guns as they existed a hundred years ago.

Beginning. अथ शुक्रनीतिप्रारम्भः ।

प्रणम्य जगदाधारं सर्गस्थित्यन्तकारिणं ।

सम्पूज्य भार्गवः शिष्टो वन्दितः पूजितः सुतः ॥

End. दुष्टतां दुष्टसंयोगाददुष्टोऽपि हि गच्छति ।

सुराविन्दुसमायोगाद् गङ्गापूर्णपयो यथा ॥

Colophon. समाप्तिसूचकवाक्यं नास्ति ।

विषयः । राजनीतिसमुदायनिरूपणं ।

No. 1829. कामन्दकीयनीतिसारः ।

Substance, country-made paper, 9½ × 6½ inches. Folia, 123. Lines, on a page. Extent, 1,300 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Pl of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Verse. correct.

Nitisára. The elements of Polity. By Kámandaki. The w has been published in the Bibliotheca Indica of the Asiatic Society Bengal.

Beginning. यस्य प्रभावाद् भुवनं शाश्वते पथि तिष्ठति ।

देवः स जयति श्रीमान् दण्डधारो महीपतिः ॥ १ ॥

End. एकोऽपि वारणपतिर्द्विषतामनीकं

व्यक्तन्निहन्ति सद(?)सत्त्वगुणोपपन्नः ।

नागेषु हि क्षितिभुजां विजयो निबद्ध-

स्तस्माद् गजाधिकबलो नृपतिः सदा स्यात् ॥ ६२ ॥

Colophon. इति कामन्दकीये नीतिसारे गजाश्वपतिकर्मणि पदाति-रथ-हस्ति-भूमयो य कल्पना व्यूहकल्पना प्रकाशयुद्धञ्च जनविंशतितमः सर्गः ॥ १९ ॥

समाप्तश्चायं कामन्दकीयनीतिसारः ॥

विषयः । नीतिशास्त्रव्याख्यानं ।

No. 1830. दानवाक्यावली ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 76. Lines, 11—12 on a page. Extent, 2,567 s'lokas. Character, Maithili. Date, Sk. 1779. Place of deposit, Mujaná, Post Tájapura, Darbhángá, Paṇḍit Báhulála Páṭhaka. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dánavákyávalí. An elaborate treatise on religious gifts. By Dhiramatí Deví, daughter of Rámes'vara Rájapaṇḍita, and wife of Rájá Narasiñha Deva of Mithilá.

Beginning. वन्दे मुकुन्दस्य पदारविन्दं वन्दारुवृन्दारकवृन्दवन्द्यं ।
मन्दाकिनी यन्मकरन्दबिन्दुमन्दोहमन्देहधियं ददाति ॥
त्रैलोक्याधिपतेः पदत्रयभुवं दैत्याधिपं याचतो
दत्तां सत्त्वमयेन तेन वसुधामेवाग्रतो गृह्णतः ।
देवार्थे बलिनं बलिं छलयतोऽप्यस्मै हरेस्तुष्यतः
स्वाराज्यप्रतिभूर्भविष्णु सपदि स्वस्यचरं पातु वः ॥
श्रीकामेश्वरराजपण्डितकुलालङ्कारसारः श्रिया-
मारामो नरसिंहदेवमिथिलाभूमण्डलाखण्डलः ।
दृप्यद्दुर्द्धरवैरिदर्पदलनो भूदर्पनारायणो
विख्यातः शरदिन्दुकुन्दधवलश्लाघ्यद्युयशोमण्डलः ॥
तस्योदारगुणाश्रयस्य मिथिलाक्ष्मापालचूडामणेः
श्रीमद्धीरमतिः प्रिया विजयते भूमण्डलालङ्कृतिः ।
दाने कल्पलतेव चारुचरिते यारुन्धतीव स्थिरा
या लक्ष्मीरिव वैभवे गुणगणे गौरीव या गण्यते ॥
वापी पुण्यजलाधिका सुविमला विज्ञानवापीसमा
रम्यं तीर्थनिवासिवासभवनं चन्द्राभमभ्रंलिहं ।
उद्यानं फलपुष्पनम्रविटपच्छायाभिरानन्दनं
भिक्षुभ्यः सरसान्नदानमनघं यस्या भवान्या इव ॥
लक्ष्मीभाजः कृतार्थानकृतसुमनसो या महादानहेम-
ग्रामैराजीवराजीवहलतरपरागाम्नरागैस्तडागैः ।
विज्ञानुज्ञाप्यविद्यापतिमतिकृतिनं सम्प्रमाणामुदारां
राज्ञी पुण्यावलोका विरचयति नवां दानवाक्यावलीं सा ॥
तत्रादौ दानप्रशंसा। तत्र महाभारते। इत्यादि ।

End. यावत् स्वर्गतरङ्गिणी हरजटाजूटान्तमालम्बते
यावद्विश्वविकाशविस्तृतकरः सूर्य्योऽयमुज्जृम्भते ।
यावन्मण्डलमैन्दवं वितनुते शम्भोः शिरोमण्डनं
तावत् कीर्त्तिलतेयमस्तु सफला देव्याः सतां श्रेयसे ॥
निबन्धान् सम्यगालोच्य श्रीविद्यापतिसूरिणा ।
दानवाक्यावली देव्याः प्रमाणैर्विमलीकृता ॥

Colophon. समस्तप्रक्रियाविराजमानदानदलितकल्पलताभिमानसवभक्तिभावितबहुमानम-
हामहादेवीश्रीधीरमतिदेवीविरचिता दानवाक्यावली परिपूर्णा ।
शुभमस्तु श्रीरस्तु । शकाब्दाः १७७९ ।

विषयः । दानप्रशंसा । दानकालनिरूपणं । धर्म्मलक्षणं । दानादौ स्वेच्छदेशस्य सर्वथ
हेयत्वनिरूपणं । दानविधिः । द्रव्यदैवतनिरूपणं । प्रतिग्रहविधिः । प्रयोग
कथनं । सम्बर्त्तोक्तहिरण्यदानविधिः । एवं विष्णुधर्म्मोत्तरायुक्तहिरण्यदानविधिः
हिरण्य-कृष्णतिलदानविधिः । अलङ्करणदानविधिः । हैमरौप्यभाजनादि
दानविधिः । सलवणतैजसपात्रदानविधिः । पानीयदानादिविधिः । रत्नदान
विधिः । कपिलादिदानविधिः । उभयतोमुखीदानविधिः । गजाश्वादिदान
विधिः । गुड़धेन्वादिदानविधिः । नानादैवतपशुदानविधिः । गुड़भारादि
दानविधिः । सिन्दूरभारादिदानविधिः । कृष्णाजिनादिदानविधिः । शस्यादि
दानविधिः । गन्धादिदानविधिः । पादुकाच्छत्रादिदानविधिः । दीपादिदान
विधिः । फलदानविधिः । शय्यादानविधिः । शिविकादिदानविधिः । दास
दिदानविधिः । ताल-वृन्तचामरादिदानविधिः । वस्त्रादिदानविधिः । आविक
वस्त्रादिदानविधिः । उष्णीषदानविधिः । मासनियतवास्तुदानविधिः । सङ्क्रान्ति
निमित्तकदानविधिः । नाचत्रिकादिदानविधिकीर्त्तनञ्च ॥

No. 1831. पूर्त्तकमलाकरः ।

Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 172. Lines 9 on a page. Extent, 3,270 s'lokas. Character, Maithili. Date, Place of deposit, Calcutta, Government of India; another copy in th Library of the Mahárájá of Darbháñgá. Appearance, old. Prose and vers Correct.

Púrta-kamalákara. On acts of pious liberality for public good By Kamalákara Bhaṭṭa, son of Rámakrishṇa Bhaṭṭa. Contents: Time meet for the dedication of tanks; rules of dedication; differences i

the ritual of consecration according to the four Vedas; rituals common to all. Dedication of wells and Báülis. Do. of trees and gardens. Do. of as'vattha trees. Do. of five sacred trees. Do. of buildings in connection with trees. Gifts of trees. Times meet for commencing a public building. Laying the foundation and other details. Consecration of sacred images. Auspicious and inauspicious marks on images. Sex of images. Peculiarities of the ammonite stone, S'álagráma, and the rituals for worshipping those stones. Rituals for the consecration of temples, images, flags &c. Consecration of images after they have been defiled by the touch of Chaṇḍálas. Repairing of images. Expiations for accidental breaking of temples &c. Consecration of Durgá. Consecration of kings. Divination before commencing a tank or well. Consecration of Vináyaka. Yajñas for the pacification of planets &c. The Gaṇas, their character and worship. Imperial consecration.

Beginning. नारायणात्मजश्रीमद्रामचन्द्रस्य सूनुना ।
कमलाकरसञ्ज्ञेन पूर्त्तं सम्यगिहोच्यते ॥
अथ मात्स्योक्तजलाशयोत्सर्गः । स च उदगयने माघादिषट्सु कार्त्तिके च श्रावणवर्ज्जं सर्व्वमासेषु वा ———— इत्यादि ।

End. विसृज्य सम्भारान् पुरोहिताय दत्वा सहस्रं विप्रान् सम्भोज्य कर्म्मेश्वरार्पणं कुर्य्यादिति ।

Colophon. इति श्रीमीमांसकरामकृष्णभट्टात्मजमहामहोपाध्यायकमलाकरभट्टकृतः पूर्त्तकमलाकरः समाप्तः । शुभं भूयात् ।

विषयः । जलाशयोत्सर्गकरणयोग्यमासनक्षत्रादिनिरूपणं । प्रतिष्ठाविधिकीर्त्तनं । तत्र चतुर्व्वेदीयानां विशेषकथनं । जापकजप्यकथनं । नागयष्टिविधिः । चतुर्थीकर्म्मकथनं । वारुणस्नानविधिः । अत्र सर्व्वत्र प्रयोगकथनञ्च । वापीकूपोत्सर्गविधिकथनं । वृक्षारामोत्सर्गविधानं । अश्वत्थोपनयनविधिः । तरुपुत्रकविधिः । तदुपयोगिप्रासादप्रतिष्ठाविधिः । फलविशेषार्थं वृक्षदानविधिः । प्रासादारम्भकालनिरूपणं । तत्र सूत्रस्तम्भन्यासविधिः । शिलान्यासविधिः । स्तम्भोच्छ्रायादिनिरूपणं । प्रासादप्रतिष्ठाविधिः । कलशारोपणविधिः । देवप्रतिष्ठाविधिः । प्रतिमायाः शुभाशुभलक्षणादिनिरूपणं । लिङ्गभेदलक्षणादिकथनं । पक्षसूत्रनिर्णयः । शालग्रामलक्षणादिकथनं । तत्र तत्र माहात्म्यादिकीर्त्तनञ्च । शालग्रामपूजाधिकारिणः । द्वारवतीचक्रनिरूपणं । प्रतिमानिरूपणं । केशवादिमूर्त्तिस्वरूपकथनादिकं । तत्प्रतिष्ठायामधिकारिणः । प्रासाददेवतादिप्रति

ष्ठानां विस्तरेण प्रयोगकीर्त्तनं। महापूजाविधिकथनं। अत्र चतुर्थीकर्म्मवि दण्डप्रतिष्ठाविधिः। ध्वजारोपणविधिः। लिङ्गार्च्चाप्रतिष्ठाविधिः। चण्डाल संस्पर्शे पुनः प्रतिष्ठाविधिकथनं। जीर्णोद्धारविधिकीर्त्तनं। अत्र प्रयोगक प्रासादकलसलिङ्गार्च्चादिभङ्गे शान्तिकथनं। दुर्गप्रतिष्ठाविधिः। राज्यावि विधिः। तड़ागवापीकूपखननादौ जलज्ञानोपायकथनं। विनायकस्नप विधिः। ईशानयागविधिः। ग्रहयागविधिः। नक्षत्रयागविधिः। दिग्यागवि निर्ऋतियागविधिः। ऐन्द्रीशान्तिविधिः। तत्र तत्र प्रयोगकथनं। शान्ति कीर्त्तनं। आयुष्यगणनिरूपणं। शर्म्मवर्म्मगणकथनं। चित्रादिगणकथ राज्याभिषेकप्रयोगकथनं। महाभिषेकविधिकीर्त्तनञ्च॥

No. 1832. देवदासप्रकाशः।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 316. L 8 on a page. Extent, 8,518 s'lokas. Character, Maithili. Date, Place of deposit, the Library of the Rájá of Darbháñgá; another co Calcutta, Government of India. Appearance, old, decayed. Prose verse. Correct.

Devadása-prakás'a. An elaborate digest of the leading rites of Smṛitis, with particular reference to the lunations when they should performed. By Devadása Mis'ra.

Beginning. श्रद्धार्च्चितं हव्यकव्यं भुङ्क्ते श्रोत्रियसत्कृतम्।
यो देवः पितृरूपेण तं वन्दे यज्ञपूरुषम्॥
कल्पद्रु-कृत्यार्णव-कृत्यदीप-मिताक्षरादीन् सुबहून् प्रबन्धान्।
आलोच्य++++वेदिताहं तिथ्यादिसन्देहमपाकरिष्ये॥
मिश्रश्रीदेवदासेन निबन्धोऽयं प्रकाशितः।
देवदासप्रकाशाख्यः काशतां हृदये सताम्॥ इत्यादि।

End. मलमासे न कुर्व्वीत व्यासस्य वचनं यथा॥

Colophon. इति देवदासप्रकाशे मलमासनिर्णयः। समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

विषयः। तिथिस्वरूपनिरूपणादिकं। खण्डतिथिव्यवस्थानिरूपणं। नक्षत्रादिपारिभाषि लक्षणविवेचनं। दैवपैत्र्यादिकालनिरूपणं। वेधवाक्यविवेचनं। प्रतिपन्निर्ण अत्र वीरप्रतिपदादिनिरूपणं। द्वितीयानिर्णयः। अत्र भ्रातृद्वितीया-चन्द्र शयनद्वितीयादिनिरूपणं। तृतीयानिर्णयः। तत्र रम्भातृतीयादिनिरूपणं।

विषयः। चतुर्थ्यादिनिर्णयः। तत्र तत्र गौरीचतुर्थीकथनं। नागपञ्चम्यादिकथनं। चन्द्र-षष्ठ्यादिनिरूपणं। अचलासप्तम्यादिनिरूपणं। जन्माष्टम्यादिनिरूपणं। अगस्त्योदय-कालादिनिरूपणं। महालक्ष्मीव्रतादिनिरूपण। शारदीयापूजाविधिकीर्त्तनं। अशोककलिकापानादिविधिः। बलिदानकालकथनं। अपराजितापूजाविधिः। दशहरा। मोक्षैकादश्यादिनिरूपणं। पारणव्यवस्थादिकथनं। भोजनविधिः। अत्यन्तपीड़ायामेकादश्यां जलपाने नोपवासहानिरिति निरूपणं। हविष्यद्रव्य-निरूपणं। एकादशीद्वैधनिर्णयः। विद्धाव्यवस्थाकथनं। जया-विजयाद्यष्टविधमहा-द्वादशीनिरूपणं। श्रवणद्वादशीनिरूपणं। सूर्य्यद्वादशी। इन्द्रद्वादशी। मदन-त्रयोदशी। यमचतुर्द्दश्यादिनिरूपणं। शिवचतुर्द्दशी। श्रावणीपूर्णिमा। नदीरजो-योगादिनिरूपणं। कोजागरविधिः। होलिकाविधिः। अमावस्यायां श्राद्धविधि-कीर्त्तनं। दीपान्विताविधिः। सामान्यतः श्राद्धप्रक्रियानिरूपणं। श्राद्धलक्षणादि-निरूपणं। पञ्चविधश्राद्धनिरूपणं। श्राद्धकालादिदोषनिरूपणं। श्राद्धकालादिनि-रूपणं। दर्शनिर्णयः। प्रतिपद्युगनिर्णयः। श्राद्धोपयोगिकुतपाष्टकनिरूपणं। अष्ट-कानिर्णयः। वृद्धिश्राद्धनिरूपणं। कन्यादिविवाहकालनिरूपणं। अपरपक्षश्राद्ध-विधिः। सङ्क्रान्तिनिरूपणं। रात्रिसङ्क्रमणविचारः। युगाद्याविवेचनं। मन्वन्तरा-दिनिरूपणं। ग्रहणनिरूपणं। तिथिवारनक्षत्रादिनिमित्तकर्म्मनिरूपणं। वारनक्षत्र-श्राद्धनिरूपणं। एकोद्दिष्टकालादिनिरूपणं। श्राद्धाधिकारिनिरूपणं। मघाश्राद्धादि-निरूपणं। शस्त्रादिहतानां श्राद्धकालादिकथनं। श्राद्धदेशनिरूपणं। श्राद्धनियो-गार्हब्राह्मणपरीक्षाकथनं। पङ्क्तिपावनादिलक्षणं। वर्ज्जनीयब्राह्मणलक्षणं। मान-परिभाषानिरूपणं। कूपमात्रोदके ग्रामे संवत्सरं निवसतो ब्राह्मणस्य दोषकथनं। श्राद्धयोग्यद्रव्यनिरूपणं। मासविशेषे द्रव्यविशेषदानमाहात्म्यकथनं। श्राद्धार्ह-कुशादिनिरूपणं। अर्घ्यपात्रनिरूपणादिकं। गन्धपुष्पादिनिरूपणं। विधिपरिभा-षादिविचारः। पितॄणामुत्पत्तिकथनं। श्राद्धदिनात् पूर्व्वदिनकृत्यकथनं। भूमिशो-धनविधिः। निमन्त्रणप्रयोगादिकथनं। श्राद्धदिनकृत्यनिरूपणं। श्राद्धप्रयोगः। विशेषेण पिण्डदानविधिकीर्त्तनं। श्राद्धदिनक्रियमाणवैश्वदेवनिर्णयः। पिण्डपितृ-यज्ञादिप्रयोगः। मातृपार्व्वणश्राद्धविधिः। नित्यश्राद्धविधिः। आमश्राद्धविधिः तीर्थश्राद्धविधिः। चौरविधिविवेचनं। जीवत्पितृक-द्विपितृकक्रियमाणश्राद्धविधिः प्रेतश्राद्धविधिः। मृतपितृकादिकृत्यनिरूपणं। सहगमनविधिः। स्नानादिविधिः। श्राद्धाधिकारविवेचनं। दशपिण्डदानादिविधिः। अस्थिसञ्चयविधिः। वृषोत्सर्गा-दिविधिः। कपिलादिदानविधिः। मासिक-सपिण्डीकरणादिविधिः। तत्प्रयोगः। काश्यां मृतस्यौर्द्ध्वदेहिकादिकरणावश्यकतानिरूपणं। आभ्युदयिकश्राद्धविधिः।

अशौचनिरूपणं। पतितादीनां दाहादिनिषेधः। महापातकिनिर्णयः। ना
बलिविधिः। पर्णशवविधानं। यतिसंस्कारादिविधिः। मलमासश्राद्धवि
नञ्च।

No. 1833. व्यवहारकल्पतरुः।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 4½ inches. Folia,
Lines, 6 on a page. Extent, 5,031 s'lokas. Character, Maithili.
B. S. 1231. Place of deposit, Magráni, Post Madhubaṇi, Darbháñgá,
Kánáilála Jhá. Appearance, fresh. Generally correct.

Vyávahára-kalpataru. An elaborate treatise on Judicature, i
ding constitution of courts, administration of justice, and the
and penalties for civil and criminal offences. By Lakshmidhara, s
Hṛidayadhara Bhaṭṭa, minister of war and foreign affairs of M
rájádhirája Govindachandra Deva of Kanauj. The digest was
pleted by order of the king, and dates from the 12th century.
work is rare, but appears to be a very complete digest.

Beginning. नानाशास्त्रवचोविचारचतुरप्रज्ञाबलस्थापित-
व्याप्नादिव्यवहारमार्गविशदाशास्ताः प्रगल्भा गिरः।
यस्याकर्ण्य विपश्चितां प्रतिसभं रोमाञ्चमातन्वते
काण्डे स व्यवहारमत्र तनुते लक्ष्मीधरो द्वादशे॥
प्रथमं तत्र भूपस्य व्यवहारविलोकनम्।
प्राड्विवाकः सभासंस्थोपदेशस्तदनन्तरम्॥ इत्यादि।

End. स्ववृत्त्युपोषणं स्वकर्म्मपरिवर्ज्जनमित्याचाण्डालं धर्म्मः॥

Colophon. इति व्यवहारकाण्डादौ वर्णानुलोमलक्षणवृत्तिधर्म्माः प्रदर्शिताः।
इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीमद्गोविन्दचन्द्रदेवादिष्टेन महासान्धिविग्र
भट्टहृदयधरात्मजश्रीमल्लक्ष्मीधरेण विरचितो व्यवहारकल्पतरुः समाप्तः।
सन १२३१।

विषयः। व्यवहारनिरूपणं। देशाचारादिकथनं। प्राड्विवाकलक्षणादिकथनं। स
रूपणं। सभ्योपदेशकीर्त्तनं। व्यवहारलक्षणं। विचारविधिः। भाषावि
उत्तरविधिः। प्रतिनिधिनिरूपणं। प्रत्याकलितविधिः। तत्र दुष्टलक्षणं। हीनल
सन्धिलक्षणं क्रियादानविधिः। क्रियावादविधिः। साक्षिनिरूपणं। अ
लक्षणं। साक्षिप्रत्युद्धारविधिः। साक्षिदूषणविधिः। शपथविधानं। साक्षि
विधिः। साक्षिपरीक्षाविधिः। साक्षिदण्डविधानं। सत्यापवादनिरूपणं।

No. 1834. दानधर्म्मप्रक्रिया ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 42. Li
on a page. Extent, 1,575 s'lokas. Character, Maithili. Date, Sk
Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubani, Darbháñgá. Paṇḍit K
Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Dánadharma-prakriyá. On religious gifts, their merits,
nature, &c. By Bhavadeva Bhaṭṭa, son of Krishṇadeva Mis'ra.

Beginning. दानं देयञ्च दाता च सम्प्रदानं फलं तथा ।
फलदाता विधाता च य एकस्तं नमाम्यहं ॥
भवदेवो हरिं नत्वा कृष्णदेवतनूद्भवः ।
कुरुते दानधर्म्मस्य प्रक्रियां सत्क्रियावतां ॥
तत्रादौ दानप्रशंसा । नन्दिपुराणे। दानं परं प्रशंसन्ति इत्यादि ।

End. दशधा इति भूपालः। इति महाभूतघटदानविधिः । षोड़शमहादा
सम्पूर्णं ॥

Colophon. इति मैथिलमिश्रश्रीकृष्णदेवतनयमहामहोपाध्यायमिश्रश्रीभवदेव
दानधर्म्मप्रक्रियानामके चतुर्थः काण्डः सम्पूर्णः । शकाब्दाः १५५८ ।

विषयः । दानप्रशंसा । दानलक्षणं । प्रतिग्रहीतृलक्षणं । श्रोत्रियलक्षणं । सत्या
श्रद्धानिरूपणं। द्रव्यनिरूपणं। देशनिरूपणं। कालनिरूपणं। इतिक
रूपणं। प्रतिग्रहीतृकृत्यं । वारतिथिनक्षत्रादिप्रधानदानकथनं। सङ्क्रा
दानं। मासदानं। ऋतुदानं। अयनदानं। आरोग्यदानप्रकारः
दानं। पुस्तकदानं। नानाविधदानफलं। रत्नादिदानं। गृहदान
दानं। शय्यादानं। दीपान्नादिदानं। छत्रादिदानं। पशुदानं।
दानं। जलधेनु-गुड़धेनुदानादिकं। वाहनादिदानं। पात्रदानं
जिनदानं। पर्व्वतदानानि। तुलादानादिमहादानविधिकीर्त्तनञ्च ॥

No. 1835. शास्त्रसिद्धान्तलेशव्याख्या ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 227.
on a page. Extent, 8,136 s'lokas. Character, Maithili. Date,
of deposit, the Library of Rájá of Darbháñgá. Appearance, destr
worms. Prose. Correct.

S'ástra-siddhánta-les'a-vyákhyá. A commentary on the S'ástra-siddhántales'a of Apyaya Dikshita. By A'chyuta Krishṇánanda, pupil of Svayamprakásánanda Sarasvatí. The text treats of the Vedánta doctrine. Hall's 'Contributions,' p. 153. The codex contains only the first chapter of the work. *Vide ante*, Nos. 60, 1496 and 1573.

Beginning. यो मे विश्वेश्वरत्वेन विश्वेश्वरसमो गुरुः ।
समध्यास्ते स्वयंज्योतिर्वाणीसञ्ज्ञो भ+++ ॥
स्वयम्प्रकाशसरस्वतीसञ्ज्ञ इत्यर्थः ।
आचार्य्यचरणद्वन्द्वस्मृतिर्लेखकरूपिणी ।
यां कृत्वा कुरुते व्याख्यां नाहमत्र प्रभुर्यतः ॥
अत्र व्याख्याने प्रभुः समर्थ इत्यर्थः । प्रथमपरिच्छेदे ब्रह्मलक्षणविचारावसरे लक्षणस्य मतभेदेन—इत्यादि ।

End. वेदान्तानामयमेव परमतात्पर्य्यविषयीभूतोऽर्थः न तु उपासादिरिति प्रपञ्चितमित्यर्थः । अत्रापि कुतो न प्रपञ्च्यते तत्राह विस्तरेति । ग्रन्थविस्तारभयादित्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीमत्स्वयम्प्रकाशानन्दसरस्वतीचरणारविन्दसंलग्नरजोभूतस्य अच्युतकृष्णानन्दस्य कृतौ शास्त्रसिद्धान्तलेशव्याख्यायां प्रथमः परिच्छेदः समाप्तः ।

विषयः । अप्पयदीक्षितकृतशास्त्रसिद्धान्तलेशाभिधानवेदान्तप्रकरणस्य व्याख्यानं ॥

No. 1836. प्रमाणपल्लवः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 26. Lines, 6 on a page. Extent, 612 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráṇí, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Kánáilál Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Pramáṇa-pallava. A summary of the leading rules regarding Áchára or religious duty. By Nṛisiñha Ṭhakkura. The codex contains only the first chapter of the work.

Beginning. प्रान्ते मुद्रितलोचनस्य निभृतं सुप्तस्य वंशीवटे
हस्तान्मे मुरलीकया तरलया नीतान्यतस्तद्वद ।
निद्राणस्य जनार्द्दनस्य जलधावित्थं निशम्योदितं
नाभीपङ्कजवर्त्तिनो विजयते हास्यं विधेः सन्ततं ॥

नरसिंहं नमस्कृत्य नरसिंहेन धीमता ।
पल्लवः क्रियते सम्यक् प्रमाणानां प्रियङ्करः ॥
तत्र प्रथममाचारः । मनुः । इत्यादि ।

End. संवत्सरं द्विमासोनं पुनस्तीर्थं व्रजेद् यदि ।
मुण्डनञ्चोपवासञ्च ततो यत्नेन कारयेत् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायठक्कुरनरसिंहविरचिते प्रमाणपल्लवे प्रथमः परिच्छेदः

विषयः । आचारनिरूपणं । तत्र प्रातःकृत्यादिनिरूपणं । शौचविधिः । सोपान… आचमनादिकं न कर्त्तव्यमिति निरूपणं । स्नानतर्पणादिविधिकथनं । स… करणादिविधिकीर्त्तनं । दर्भग्रहणकालादिनिरूपणं । शिखाबन्धनादिविधि… भौमत्रयोदश्यादौ तिलतर्पणनिषेधकथनं । पञ्चयज्ञविधिकथनं । नित्यश्रा… विधिः । भोजनविधिः । मांसभक्षणादिविधिः । एकहस्तादिप्रणामनिषेधः… उद्वाहयोग्यकन्यादिनिरूपणं । क्रीतायाः कन्यायाः दासीत्वकथनं । अनध्याय… निरूपणं । उद्वाहकालनिरूपणं । अकालादिनिरूपणं । प्रतिपदादितिथीनां प्रशस्तकालनिरूपणं । जन्माष्टमीनिरूपणं । एकादशीव्रतनिरूपणं । शिवरात्रि… निरूपणं । अर्द्धोदयादियोगनिरूपणञ्च ॥

No. 1837. जलाशयोत्सर्गविधिः ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Fo… 94, …nes, 7 on a page. Extent, 1,840 s'lokas. Character, Nágara. D… ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇ… Kánáilál Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Slightly correct.

Jalásayotsarga-vidhi. On the consecration of …servoirs of water for public use. By Náráyaṇa Bhaṭṭa, son of Rá…mes'vara Bhaṭṭa. Contents: Merit of consecrating reservoirs of water. Ditto of making bridges and embankments. Selection of places for such works. Proportions of wells, tanks, &c. Times meet for commencing excavation and for consecrating tanks, &c. Necessity for consecration. Purification of tanks, &c. Expiation for drinking water from a tank defiled by corpse or other causes. Extent of impurity of tan…s excavated by Mlechchas. Worshipping of Varuṇa in connection with the consecration of tanks, wells and báolis. Rules for excavati…g tanks, &c. Directions and rituals for consecration, and the differences in the rituals current in Bengal and the North Western Provinces.

Beginning. सरस्वतीं नमस्यामः प्रत्यूहव्यूहहानये ।
यदेकज्ञानचिन्तानां चितेः सच्चितिरुत्तमा ॥
विघ्नाधिप नमस्तुभ्यं विघ्नमङ्गविघातये ।
प्रबन्धं रचयाम्युच्चैर्बुद्धिशुद्धिं विधेहि मे ॥
उन्निद्रपद्मशतपत्रसगोत्रनेत्रं सुग्रीवमित्रमतिचित्रचरित्रपात्रम् ।
उन्नीलनीलमणिवर्णसवर्णगात्रं रामं भजे कुलपतिं कमलाकलत्रम् ॥
विश्वामित्रकुलोदधौ विधुरिवाखण्डः कलानां निधि-
र्वाग्गुम्फे निखिलेऽपि यस्य वसुधा शिष्यैः प्रशिष्यैश्रिता ।
विद्यापद्मविकासनैकतरणिः श्रीभट्टगोविन्दजः
सद्भावद्गुणनाग्रणीर्विजयते श्रीभट्टरामेश्वरः ॥
शास्त्रेष्वधीती पितुरेव च श्रुतीः स्मृतीः समालोक्य च देशरीतीः ।
नारायणस्तत् तनयोऽविमुक्ते जलाशयोत्सर्गविधिं विधत्ते ॥ इत्यादि ।

End. भाजनं तेभ्योऽन्येभ्यश्चान्यतड़ागोत्सर्गवत् । इति वापीकूपोत्सर्गे विशेषविधिः ।

Colophon. श्रीभट्टरामेश्वरसूनुश्रीनारायणभट्टविरचितो जलाशयोत्सर्गविधिः समाप्तः ।

विषयः । जलाशयोत्सर्गमाहात्म्यकथनं । सेतुबन्धनादिफलनिरूपणं । जलाशयकरण-योग्यदेशनिरूपणं । कूपादिपरिमाणकथनं । जलाशयारम्भोत्सर्गयोः कालनिरूपणं । कृतजलाशयस्य उत्सर्गकरणावश्यकता । अत्र लक्ष्मीधर-शूलपाणि-हरिनाथोपाध्यायादीनां मताक्षेपः । उपघाते जलाशयशुद्धिनिरूपणं । शवादि-संस्पृष्टकूपादिजलपाने प्रायश्चित्तादिकथनं । म्लेच्छादिकृतपुष्करिण्याः जानु-दघ्नजलस्य पवित्रता, तदधस्तात्तु अपूतत्वमिति निरूपणं । वापीकूपतड़ागादौ वारुणविधिकीर्त्तनं । तत्र खननादिविधिकीर्त्तनं । उत्सर्गविधिकथनं । प्रयोग-कथनञ्च । प्रयोगस्तत्र गौड़देशप्रचलितप्रयोगाद् भिन्नः अतिविस्तृतश्च इति ज्ञेयम् ।

No. 1838. सौरभाष्यम् ।

Substance, country-made paper, 7 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 11 on a page. Extent, 3,655 s'lokas. Character, Maithili. Date, H. S. 1197. Place of deposit, the Library of the Rájá of Darbhángá. Appearance, decayed. Prose. Correct.

Saura-bháshya. A commentary on the Súrya-siddhánta. By Nṛisiñha Daivajña.

Beginning. प्रत्यूहव्यूहविध्वंसकारणाय महात्मने ।
गणेशाय नमस्तस्मै जगतामेकसाक्षिणे ॥
हरिहरकमलासन++चन्द्रक्षितिजबुधामरवन्द्यदानवे++न् ।
उडुगणमभिवन्द्य वच्मि सम्यग् द्युमणिकृतग्रहसाधनोपपत्तिम् ॥
नव्यैरर्थावबोधार्थमुपाया बहवः कृताः ।
वासनावगमार्थाय नृसिंहेन वितन्यते ॥
द्युमणिवागमृतं मयकर्णयोर्निहितमुष्णकरांशनरेण यत् ।
मुनिवरैरधिगत्य ततो भुवि प्रकटितं श्रुतिकर्म्म फलाप्तये ॥
पीत्वा वागमृतं यदीयममलं ++गतास्तर्पय-
न्त्यानन्दैरपि पूरयन्ति विबुधान् ++वितन्वन्ति च ।
लोके भास्करराशि++रमलो जागर्त्ति माहेश्वरो
दैवज्ञाम्बुधराः परोपकृतिनां मध्ये प्रसिद्धिं गताः ॥
+ब्रह्मगुप्तगणकार्य्यवराहलल्लसत् केशवाचार्य्यगुरुवर्य्यगणेश्वराणाम ।
श्रीभास्करस्य विविधान् गणितप्रबन्धान् अभ्यस्य मे मति+ताविततैव जाता ॥
श्रीविष्णुसञ्ज्ञकपितृव्यमुखारविन्दान्मल्लारिसञ्ज्ञवदनादधिगत्य विद्याम् ।
सौरागमाब्धितरणाय नृणां करोमि भाष्यं ++++विचारविशेषरम्यम् ॥
अत्र किल विद्वत्पारम्पर्य्येण इयं कथा श्रूयते । इत्यादि ।

End. अत्र सर्व्वे श्लोकाः स्पष्टार्थाः ॥
श्रीमन्नृसिंहेन विदाम्बरेण सिद्धान्तभाष्यं यदकारि सौरम् ।
सवासनं तत्र समाप्तिमागान्मानाधिकारः सकलोपयुक्तः ॥
इति सूर्य्यसिद्धान्तभाष्ये मानाधिकारश्चतुर्द्दशः ॥
भारद्वाजमहर्षिवंशज++तीरे स+दोत्तरे
गोलग्रामसमाह्वये सुनगरे देशे च पर्य्याविधौ ।
आसीत्तत्र गणेशसञ्ज्ञकगुरोर्लब्धाप्तबोधांशको
भट्टाचार्य्यसुतो दिवाकर इति ख्यातः क्षितीशार्चितः ॥
तस्यात्मजाः पञ्च बभूवुरेषां ज्येष्ठस्तु कृष्णो गणकाग्रवन्द्यः ।
सूत्रात्मकं वीजमकारि येन स विष्णुनामा गणको द्वितीयः ॥
यं ब्रह्मगुप्तगणकार्य्यवराहलल्लश्रीकेशवाचार्य्यगुरुवर्य्यगणेशतुल्यम् ।
श्रीभास्करेण च समं गणका वदन्ति मल्लारिसञ्ज्ञकसुतोऽखिलशास्त्रकर्त्ता ॥
पुत्रौ तथान्ये तु दिवाकरस्य मल्लारिसञ्ज्ञानुसमुद्भवौ च ।
श्रीकेशवो दैवविदां वरिष्ठः श्रीविश्वनाथस्तदनुप्रदिष्टः ॥

दैवज्ञार्य्यदिवाकरात्मजवरः श्रीकृष्णनामा द्विजो
योऽभूत्तत्तनयो नृसिंहगणकः सद्युक्तिभाष्यं व्यधात्।
ब्रह्मेशानजनार्द्दनप्रभृतिभिः सेव्येन तिग्मांशुना
सिद्धान्तस्य मयासुराय कथितस्याज्ञानदोषापहम्॥
दुर्बोधं यदतीव तद्विजहति स्पष्टार्थमित्युक्तिभिः
स्पष्टार्थे त्वतिविस्तृतिं विदधते व्यर्थैः समासादिभिः।
अस्थानेऽनुपयोगिभिश्च बहुभिर्जल्पैर्भ्रमं तन्वते
श्रोतॄणामिति वस्तुविप्लव++ सर्व्वत्र टीकाकृतः॥
इदं कीदृगिति प्रौढैर्विलोक्यम्।

Colophon. इति श्रीसूर्य्यसिद्धान्ते नृसिंहदैवज्ञविरचितं सौरभाष्यं पूर्णम्।
तुरगनवह्निमांशुच्छाङ्किते यावनेऽब्दे चरमशुचिचतुर्थ्यां कृष्णपक्षेऽह्नि जैवे।
जनकविषयराज्ञोऽव्याहताज्ञानियोगात् सुकरणकुलजन्मा बुद्धिनाथो लिलेख॥

विषयः। सूर्य्यसिद्धान्तस्य व्याख्यानम्।

No. 1839. तिथिनिर्णयः।

Substance, country-made paper, 7 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 522 s'lokas. Character, Maithili. Date, Sk. 1705. Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Káṇáilála Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Tithi-nirṇaya. On the Lunar days fit for the performance of sacrificial rites and fasts. By Váchaspati Mis'ra Mahámahopádhyáya. Two other works of this name have already been noticed. *Vide* Nos. 964 and 1689.

Beginning. अद्वैताद्बोधगम्याय निर्गुणस्थितिहेतवे।
जगतामादिभूताय नमस्ते परमात्मने॥
विलोक्य मुनिवाक्यानि सम्प्रदायानुसारतः।
तिथिद्वैतविधौ यत्नात् क्रियते तिथिनिर्णयः॥
विप्रतिपन्नवचनानां परस्परविरोधपरीहारो निर्णयः।
तिथिस्तावत् द्वेधा शुद्धा विद्धा च। इत्यादि।

End. काम्यत्वं नाम फलापेक्षत्वं। न ह्येकस्यैव व्रतस्य फलापेक्षत्वमिति।

Colophon. इति श्रीमन्महामहोपाध्यायवाचस्पतिमिश्रविरचितस्तिथिनिर्णयः समाप्तः ।
शाके १७०५ ।

विषयः । सामान्यतस्तिथिस्वरूपनिरूपणादिकं । उपवासादिसाधारणयुग्मनिरूपणं । प्रतिपदादिपौर्णमास्यन्ततिथिविधानं । अमावस्यानिरूपणं । चयाहतिथिकृत्यविधानं । शिवरात्रिव्रतविधिः । नक्तव्रतविधिः । उपवासनियमकीर्त्तनं । प्रतिनिधिविवेचनं । नारीणां व्रतविधिः । अनध्यायनिरूपणं । सुखरात्रिव्यवस्था । उपवासानुकल्पकथनं । जयन्तीव्रतनिरूपणं । आकाशदीपदानविधिः । होलिकानिरूपणादिकञ्च ।

No. 1840. दानपञ्जी ।

Substance, country-made paper, 7 × 3 inches. Folia, 45. Lines, 7 on a page. Extent, 974 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhbání, Darbháñgá, Paṇḍit Kánáilál Jhá. Also another copy, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dánapañjí. An epitome of the rules regarding religious gifts. By Navaràja, of the family of Droṇa.

Beginning. द्रोणवंशसमुत्पन्नो देवसिंहतनूद्भवः ।
धर्म्मकर्म्मरतः श्रीमान् नवराजो विराजते ॥
श्रीमता नवराजेन सर्व्वपापप्रणाशनी ।
क्रियते दानपञ्जीयं कलौ गङ्गेव निर्म्मला ॥
तत्रादौ दानप्रशंसा । विष्णुधर्म्मोत्तरे ।

End. यदुक्तं सर्व्वदैवत्यं यदनुक्तं द्विजोत्तमाः ।
ज्ञेयं तद्विष्णुदैवत्यं सर्व्वं + विष्णुदैवतम् ॥

Colophon. इति द्रोणवंशसमुद्भवश्रीनवराजविरचिता दानपञ्जी समाप्ता ।

विषयः । दानप्रशंसाकीर्त्तनं । देयगुणकीर्त्तनं । दानविधिः । दानकालनिरूपणं । युगाद्यादिनिरूपणं । दानप्रयोगकथनं । अत्र सर्व्वेषां दानानां प्रत्येकं प्रयोगकीर्त्तनं । धान्यादिदानं । सघृतभोज्यदानादिकथनं । कपिलादिगोदानं । अश्वादिदानं । वरदोलादिदानं । दास्यादिदानं । छत्रासनदानादिकं । तैललवणादिदानं । गुड़शर्करादिदानं । जलपात्रादिदानं । धर्म्मघटादिदानं । सिन्दू-

रादिदानं। आम्रलच—कदलीसहस्रादिदानं। आम्रहचादिदानं। रजतादिदानं। पुस्तकदानं। भूम्यादिदानं। गृहादिदानं। शिलाचक्रादिदानं। सूर्य्यप्रतिमादिदानं। आपाकादिदानं। तिलपुरुषादिदानं। एवं कालपुरुष-तुलापुरुषादिदानं। सेतूत्सर्गविधिः। कूपोत्सर्गादिकथनं। सहस्रभोज्यदानं। हेमगव्यादिदानं। आकाशदीपदानं। चीरकादिदानं। सामान्यतः अन्नदानादिकीर्त्तनञ्च।

No. 1841. प्रतिष्ठापद्धतिः।

Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 94. Lines, 12 on a page. Extent, 2,244 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1785. Place of deposit, the Library of Rájá of Darbhángá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Pratishṭhá-paddhati. Rituals for the consecration of houses, temples, divine images, tanks, wells, and gardens. By Trivikrama Súri, son of Raghu Súri.

Beginning. प्रणम्य गुरुपादाब्जं समासव्यासवर्ज्जिता।
क्रियते सर्व्वदेवानां प्रतिष्ठापद्धतिर्मया॥
प्रासादस्य तदङ्गानामादौ कर्म्म क्रियागतम्।
संस्क्रियापरिहार्य्यत्वात् ध्वजादीनां तथात्वतः॥
समाहृत्यान्यतन्त्राणि तत्प्रसिद्धपदैस्तथा। इत्यादि।

End. नवमूर्त्तिप्रतिष्ठायां प्रवराः षोड़शोदिताः।
अनेन विधिना कुर्व्वन् सर्व्वं भवति चाचयमिति॥

Colophon. इति श्रीरघुसूरिसूनुत्रिविक्रमसूरिविरचिता प्रतिष्ठापद्धतिः समाप्ता।
संवत् १७८५।

विषयः। आचार्य्यलचणादिकथनं। भूमिपरीचाविधिः। जातिलचणादिनिरूपणं। भूजात्यनिश्चये प्रक्रियाविशेषकथनं। भूमिशुद्धिनिरूपणं। वास्तुपूजाविधिः। प्रासादे करिष्यमाणे भूमिपरिग्रहणविधिकीर्त्तनं। तत्र कालादिनिरूपणं। प्रासादादीनां सूत्रपातविधिकथनं। भूमिखननविधिः। शिलान्यासविधिः। प्रासादारम्भविधिः। स्तम्भोच्छ्रयविधिः। प्रासादप्रतिष्ठाविधिः। तत्र अधिवासविधिः। प्रयोगकथनं। कलसारोपणविधिः। मानस्तम्भप्रतिष्ठाविधिः। सर्व्वदेवप्रतिष्ठाकालनिरूपणं। देवप्रतिष्ठायां यागोपकरणादिकथनं। वाप्यादि-

प्रतिष्ठाकालनिरूपणं। सभारोहणविधिः। मण्डपकरणविधिः। कुण्डलक्षणं। वेदिकालक्षणं। प्रासादगर्भे देवतास्थापनादिविधिकथनं। प्रतिमापिण्डिकोर्द्ध्वमानंनिरूपणं। प्रतिमादृष्टिपदनिरूपणं। मण्डपानुमन्त्रणं। द्वारतोरणपूजाविधिः। परिमण्डलरचनाविधिः। चक्रारविन्दविधिः। लिङ्गस्वस्तिकविधिः। पद्मस्वस्तिकविधिः। लतालिङ्गोत्सवविधिः। देवस्नपनविधिः। सर्व्वदेवप्रासादाधिवासनविधिः। सर्व्वदेवप्रतिष्ठाविधिः। चतुर्थीकर्म्मविधिः। चण्डप्रतिष्ठाविधिः। ध्वजारोपणविधिः। चलार्चाप्रतिष्ठाविधिः। जीर्णोद्धारविधिः। वापी-कूप-दीर्घिका-पुष्करिणीनामुद्यापनविधिकीर्त्तनं। वृक्षोद्यापनविधिकथनञ्च।

No. 1842. विवादरत्नाकरः।

Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 155. Lines, 11 on a page. Extent, 9,445 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, the Library of the Rájá of Darbháñgá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Viváda-ratnákara. An epitome of penal and civil laws. By Chaṇḍeśvara Ṭhakkura, son of Vires'vara Ṭhakkura. Both the father and son describe themselves to have been ministers of war and peace of one of the kings of Nipála. The author states that he has compiled, under the name of 'Ratnákara,' seven different treatises on the following subjects: namely, duties to deities, gifts, judicature, purification, worship, disputes, and duties of householders.—The work under notice was completed in the S'aka year 1236, on the banks of the Vágvati river.

Beginning. कुसुमशरविलासे भङ्गुरस्याद्रिपुत्री करतलवलयस्य च्छागतस्यार्द्धमेकम्।
निजमिव शशिखण्डं मन्यमानस्य शम्भोर्भवतु सह विवादः कान्तया कौतुकाय॥
जटायां बद्धायां मदनजयिना विश्वपतिना
विवादं जातं तद्धनविभजने तत्तनययोः।
परिच्छिन्दन् ब्रह्मा गणपतिविशाखौ नियमयन्
मुदे दायादाय व्यवहृतिविपश्चिद् भवतु वः॥
सर्व्वात्मने नमस्तस्मै सर्व्वापत्परिपन्थिने।
सर्व्वार्थसिद्धये सद्यः सर्व्वोपास्याय शम्भवे॥
सर्व्वोपकारे सुरवाहिनीव सर्व्वार्थसिद्धौ कमलालयेव।
सर्व्वाश्रया पातु पवित्रयन्ती श्रीमत्क्षितीशं मुदिता भवानी॥

INDEX TO VOL. V. PART I.

VOLUME V.—PART II. No. XV.

NOTICES

OF

SANSKRIT MSS.

BY

RÁJENDRALÁLA MITRA, LL. D., C. I. E.,

Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences, Vienna, and of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society of Great Britain; Corresponding Member of the German and of the American Oriental Societies, of the Royal Academy of Science, Hungary, and of the Ethnological Society of Berlin; Fellow of the Royal Society of Northern Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF

BENGAL.

For the year 1879

CALCUTTA:

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1880.

श्रीचण्डेश्वरमन्त्रिणा मतिमता नेन प्रसन्नात्मना
नेपालाखिलभूमिपालजयिना पुण्यात्मना कर्म्मणा ।
वाग्वत्याः सरितस्तटे सुरधुनीसाम्यं दधत्याः शुचौ
मार्गे मासि यथोक्तपण्यसमये दत्तस्तुलापूरुषः ॥

— — — — — — —

श्रीमद्विवादपददुर्गतिपातकानामुद्धारहेतुकृतनिर्णयलब्धपुण्यः ।
चण्डेश्वरः सचिवरत्नमिमं विवादरत्नाकरं रचयति श्रुतिशास्त्रविज्ञः ॥
ऋणादानं ततो वृद्धिरकृता वृद्धिरप्यथ । इत्यादि ।

End. कल्पद्रुमे चाप्यथ पारिजाते हलायुधे वाप्यथ वा प्रकाशे ।
यत् सारमस्मादधिकञ्च यत् तत् दधाति रत्नाकर एक एव ॥
यं कामधेनुरनुयाति सकल्पवृक्षा यं सेवते निजफलाय स पारिजातः ।
तं वैरिगोत्रभिदमुच्चमहस्सहर्षं चण्डेश्वरं तुलयितुं कतमा भवन्ति ॥
श्रीकृत्यदानव्यवहारशुद्धिपूजाविवादेषु तथा गृहस्थे ।
रत्नाकरा धर्म्मभुवो निबन्धाः कृतास्तुलापूरुषदेन सप्त ॥
रसगुणभुजचन्द्रैः सम्मिते शाकवर्षे सहसि धवलपक्षे वाग्वतीसिन्धुतीरे ।
अदित तुलितमुच्चैरात्मना स्वर्णराशिं निधिरखिलगुणानामुत्तरः सोमनाथः ॥

Colophon. इति सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुरश्रीवीरेश्वरात्मजसप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुरश्रीचण्डेश्वरविरचितो विवादरत्नाकरः पूर्त्तिमगात् ॥

विषयः । ऋणादानविवादपदनिरूपणं । अकृतवृद्धिकथनं । परमवृद्धिः । वृद्धिनिषेधः । आधिनिरूपणं । आधिसिद्धिः । प्रतिभूविधिः । ऋणादानविधिः । उद्धरणविधिः । निक्षेपविधिः । अस्वामिविक्रयः । सम्भूयसमुत्थानं । दत्ताप्रदानिकनिरूपणं । अभ्युपेत्यशुश्रूषाविधिः । दास्यमोचनविधिः । दास्याधिकारिनिरूपणं । वेतनस्यानपक्रिया । पण्यस्त्रीविधिः । स्वामिपालविवादः । संविद्व्यतिक्रमः । विक्रीयासम्प्रदानं । क्रीत्वानुशयः । सीमाविवादः । सेतुविधिः । कृष्टाकृष्टविधिः । शस्यरक्षाविधिः । शस्यघातविधिः । अदण्ड्यकथनं । वाक्पारुष्यविधिः । दण्डपारुष्यविधिः । स्तेयविधिः । स्तेननिरूपणं । प्रकाशतस्करविधिः । चौरान्वेषणविधिः । स्तेनातिदेशः । वर्णस्तेयविशेषः । साहसदण्डनिरूपणं । घातकान्वेषणविधिः । सङ्ग्रहणविधिः । अभिगमदण्डविधिः । कन्यादूषणविधिः । स्त्रीपुंधर्म्मनिरूपणं । स्त्रीरक्षाविधिः । स्त्रीधर्म्मकीर्त्तनं । परपूर्व्वाविधिः । दायभागकथनं । तत्र जीवत्पितृक—प्रमीतपितृकस्त्रीधनादिविभागनिरूपणं । अवलुप्तविभागकथनं । नानावर्णविभागः । पुत्रान्तरैर्विभागनिरूपणं । पुत्रत्वविचारकथनं । संसृष्टधनविभा-

गः। द्यूतसमाह्वयनिरूपणं। क्रियाभेदनिरूपणं। भ्रातरशुल्कादिनिरूपणं। दण्डप्रणयनविधिः। दण्डोत्कर्षापकर्षादिनिरूपणं। ब्राह्मणपरिहारकथनं। नगरपरिहारकथनं। दण्डसञ्ज्ञानिरूपणं। मानसञ्ज्ञाकथनं। नैगमादिसञ्ज्ञाकथनं।

No. 1843. दायभागविवेकः।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 82. Lines, 7 on a page. Extent, 2,296 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, in the Library of the Rájá of Darbhañgá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Dáyabhága-viveka. A commentary on the Dáyabhága of Jímútaváhana. By Rámanátha Vidyáváchaspati Bhaṭṭáchárya.

Beginning. व्रजशिशुवृन्दवयस्यं सततमुपास्यं विरिञ्चाद्यैः।
वेदाविदितरहस्यं गिरिशनमस्यं नमस्यामः॥
मन्वादिशास्त्रमवलोक्य मिथो विरुद्धं यत् सर्व्वदेशविदुषां मतमाकलय्य।
दायस्य भागमधिकृत्य समाह किञ्चित् श्रीरामनाथ इह तत्र रमन्तु सन्तः॥
प्राचीनगौरवनिवारितधर्म्मशास्त्रतत्त्वावबोधजनरञ्जनमत्यशक्यम्।
किन्तु प्रमाणपरतन्त्रधियां बुधानां सन्तोषमात्रकृतये कृत एष यत्नः॥
तत्र दायभागपदार्थमाह नारदः। इत्यादि।

End. निरवद्या सदा सर्व्वा विद्या यस्य पुरःसरी।
श्रीवाचस्पतिना तेने तेनेदं तन्त्रमुत्तमम्॥

Colophon. इति श्रीरामनाथविद्यावाचस्पतिभट्टाचार्य्यविरचितो दायभागविवेकः समाप्तः।

विषयः। जीमूतवाहनकृतदायभागस्य व्याख्यानम्।

No. 1844. वेदान्तसञ्ज्ञादीपिका।

Substance, country-made yellow paper, 7 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent, 275 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubani, Darbhañgá. Paṇḍit Káṇáilála Jhá. Appearance, new. Prose. Correct.

Vedántasañjñá-dípiká. A commentary on the Vedánta-sañjñá, a treatise on the terminology of the Vedánta. By A'ditya Puri, disciple of Haricharana Puri.

Beginning. नत्वा श्रीकृष्णदत्ताख्यसेवातीर्थमुनीश्वरौ ।
सञ्ज्ञाग्रन्थस्य चास्यैव क्रियते पददीपिका ॥
मङ्गलं दिशतु मे विनायको मङ्गलं दिशतु मे सरस्वती ।
मङ्गलं दिशतु मे महेश्वरो मङ्गलं दिशतु मे महेश्वरी ॥
चिकीर्षितग्रन्थपरिसमाप्त्यर्थमिष्टदेवतानमस्कारलक्षणं मङ्गलं निबध्नन् चिकीर्षितं प्रतिजानीते गणेशमिति । इत्यादि ।

End. पदार्थानामध्यारोपमाश्रित्य सञ्ज्ञाः प्रतिपादिता इत्यर्थः ।

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यश्रीहरिचरणपुरीशिष्यादित्यपुरीविरचिता वेदान्तसञ्ज्ञादीपिका समाप्ता ।

विषयः । वेदान्तसञ्ज्ञाभिधानप्रकरणस्य व्याख्यानम् ।

No. 1845. तत्त्वनिर्णयः ।

Substance, palm-leaf, 8 × 2 inches. Folia, 157. Lines, 5 on a page. Extent, 2,925 s'lokas. Character, Maithili. Date, Sk. 1661. Place of deposit, the Library of the Rájá of Darbhañgá; also another copy with Paṇḍit Náná Díkshita of Darbhañgá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Tattva-nirṇaya. Disquisitions regarding various topics of Smṛiti ritual. By Pakshadhara Mis'ra, son of Vaṭes'vara Mahámahopádhyáya.

Beginning. अवतु सततं शिवाङ्कशायी शिशुरफलीकृतदानवारियत्नः ।
तदनु कमलभूकृतप्रणामो गिरितनयार्पितपादपद्ममालः ॥
अये संसारपाथोधितापत्रयहरं हरं ।
शरणं केशवस्यापि परार्थैकप्रयोजनम् ॥
न्यायार्णवपरिश्रान्तस्फुरितारणसेतवे ।
गुरवे श्रीवटेशाय खरार्कमतये नमः ॥
श्रीमत्पक्षधरैरेष प्रणम्य पितरं गुरुम् ।
वटेश्वरविमूढानां क्रियते तत्त्वनिर्णयः ॥

तत्रादौ नामस्वरूपनिरूपणं। तत्र ब्राह्मणस्य शर्म्मेति नाम कर्त्तव्यमिति गृह्यदर्शनात्। इत्यादि।

End. कृतः पक्षधरेणैष मोहविप्लवतो मुदम्।
तनोतु मूढमनसो मनसस्तत्त्वनिर्णयः॥

Colophon. इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीवटेश्वरात्मजमहामहोपाध्यायश्रीपक्षधरकृतः तत्त्वनिर्णयः समाप्तः। शाके १६६१।

विषयः। ब्राह्मणादीनां नामस्वरूपकथनादिकं। मलिम्लुचादिमासनिरूपणं। प्रमादकृतधर्म्माणामनुष्ठेयत्वकीर्त्तनादिकं। सन्ध्यागर्ज्जनादिनिरूपणं। आभ्युदयिकनिरूपणं। आभ्युदयिकक्रमकीर्त्तनं। न्युब्जीकृतार्घ्यपात्रस्य अनुत्तानीकरणकथनं। धर्म्मलक्षणस्वरूपादिविवेचनं। शूद्रकर्त्तव्यधर्म्मनिरूपणं। होमपरिभाषाकथनं। होममन्त्राणामन्तरे प्रणवनिषेधकथनं। प्रतिग्रहविधिकीर्त्तनं। भूपालात् प्रतिग्रहप्रतिषेधकीर्त्तनं। भोजनविधिः। वृथामुण्डननिषेधः। सङ्कल्पं विनापि एकादश्यादिव्रतसिद्धिर्भवतीति निरूपणं। प्रायश्चित्तोपदेशः। सपिण्डनश्राद्धादिनिरूपणं। तत्कालादिनिरूपणं। मासिकादिव्यवस्थानिरूपणं। एकादशाहव्यवस्था। पतिपुत्रहीनायाः सपिण्डननिषेधः। स्त्रीकर्तृकवृषोत्सर्गविधिः। और्द्ध्वदेहिकाधिकारिनिरूपणं। नवान्नव्यवस्था। अमावास्यादिश्राद्धनिरूपणं। अपरपक्षश्राद्धकथनं। तीर्थश्राद्धविधिः। पुण्यक्षेत्रे अन्यस्वामिकत्वनिषेधः। सपिण्डननियतकालनिरूपणं। तर्पणविधिः। अशौचनिरूपणं। शिखाबन्धनादिविधिः। पवित्रधारणविधिः। पादशौचं विना आचमनादिनिषेधः। आचमनविधिकथनं। परनिपाने स्नानादिविधिः। नदीरजोयोगनिरूपणं। नद्यादीनां लक्षणकथनं। मासस्वरूपादिविवेचनं। कुशलक्षणादिनिरूपणं। श्राद्धाधिकारिनिरूपणं। श्राद्धकर्तुर्नियमादिकथनं सङ्क्रान्तिनिर्णयः। कन्यादानाधिकारिनिरूपणं। ब्राह्मणेतरस्य द्विजस्य मद्यपानप्रायश्चित्तकथनादिकं। ग्रहणे भोजनादिव्यवस्थानिरूपणं। भूकम्पाद्यशुद्धिनिरूपणं। एकादश्यादिव्यवस्थानिर्णयः। विधवाकृत्यनिरूपणं। पौनर्भवादिनिरूपणं। नार्द्रवाससा जपादिकं कर्त्तव्यमिति कथनादिकं। प्रातःस्नानविधिः। दायाधिकारिनिरूपणादिकं। पत्नीसङ्क्रान्तपतिधनाधिकारिनिरूपणं। विभागानन्तरं जातस्य व्यवस्थाकथनं। दत्ताप्रदानिकनिरूपणं। दिव्याधिकारिनिरूपणं। दिव्यकालनिरूपणादिकं। निवृत्तव्यवहारस्य प्रामाण्यनिवर्त्तनकथनं। शपथादिनिरूपणं। भुक्तिनिरूपणादिकं। क्रयविक्रयादिकथनं। विभक्ताविभक्तव्यवस्थानिरूपणं। महाष्टम्यादिव्यवस्थाकीर्त्तनं। पूजायां पुष्पादिनिरूपणं। सामान्यतो निषिद्धानि। जन्माष्टम्यादिव्यवस्थानिर्णयः। परिभाषाकथनं। तत्र अष्टादशधान्यानि। चित्रौदन-

निरूपणं। सर्व्वगन्धनिरूपणं। सर्व्वधातुनिरूपणं। हविष्यद्रव्यनिरूपणं। अशौच-सङ्करादिनिरूपणं। त्रिविधक्रियानिरूपणं। श्राद्धे पितामहिता-स्वयङ्गाहितासुतयोः सत्त्वे व्यवस्थाकथनं स्नानशौचादिनिरूपणं। मृत्युविशेषाशौचनिरूपणं। अनशौचिनः। देशाचारधर्म्मस्य प्रामाण्यकीर्त्तनञ्च॥

No. 1846. स्मृतिदीपिका।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches Folia, 212. Lines, 7 on a page. Extent, 5,722 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubani, Darbhañgá, Paṇḍit Kánáilála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-dípiká. A Smṛiti compilation treating of times meet for domestic rites, rituals for worshipping various divinities, daily religious duties, S'ráddhas, &c. By Vámadeva Upádhyáya.

Beginning. गोविन्दचरणद्वन्द्वमाधाय हृदयाम्बुजे।
वामदेवेन सुधिया कृता गूढार्थदीपिका॥
हरिप्रसादादन्येषामवेद्यार्था निरूपिताः।
इह मात्सर्य्यमुत्सार्य्य विदाङ्कुर्व्वन्तु पण्डिताः॥
तत्र वर्षकृत्ये त्रिंशत्तिथिघटितैर्द्वादशभिर्मासैर्मलमासपाते त्रयोदशभिर्वर्षसमाप्तिः। इत्यादि।

End. होमानन्तरं भूस्वाम्यन्नदानं न चतिकरं। आलभ्य ऊर्द्धाधोमुखाभ्यां कराभ्यां व्यस्ताभ्यां स्पृष्ट्वा अवगाह्य इदमन्नमिमा आप इदं हविरित्यन्नजलघृतादिषु ज्ञेयमिति शम्।

Colophon. इति उपाध्यायश्रीवामदेवकृता स्मृतिदीपिका समाप्ता। समाप्तश्चायं ग्रन्थः।

विषयः। कृत्यविशेषे वर्षगणनाविशेषनिरूपणं। धर्म्मकार्य्येषु पञ्चविधमासनिरूपणादिकं। अत्र सर्व्वत्र नैयायिकसमयानुसारितर्केण दूषणभूषणादिकरणं ज्ञेयं। मलमासविधानं। तिथिस्वरूपकथनप्रसङ्गेन युग्मादितिथिविवेचनं। एकादशीनिर्णयः। पारणनिरूपणं। चैत्रादिमासकृत्यनिरूपणं। जन्माष्टमीनिर्णयः। महाष्टमीविधानादिकं। शिवरात्रिविधिः। यजमानस्य कर्त्तव्यनिरूपणं। जननमरणव्रणाशौच विप्रस्य शिवादिपूजने नित्याधिकारकथनं। स्पर्शं विना शालग्रामशिलायामपि स्त्रीशूद्राभ्यां पूजा कार्य्येति निरूपणं। व्रतपरिभाषाकीर्त्तनं। व्रतपदार्थनिरूपणं।

मन्वन्तरादिनिरूपणं। अर्द्धोदययोगनिरूपणप्रसङ्गेन गौड़देशीयमतदूषणं। पुण्यकालविवेचनं। विशिष्य कार्त्तवीर्य्यदीपदानविधिकथनं। अहोरात्रकृत्याचारनिरूपणं। तत्र मूत्रपुरीषोत्सर्गादिविधिकथनं। शौचविधिकथनं। आचमनविधिकीर्त्तनं। दन्तधावनविधिकीर्त्तनं। स्नानादिविधिकीर्त्तनं। तर्पणविधिः। सन्ध्योपासनविधिः। पवित्रनिरूपणं। वासःपरिधानविधिः। शिखाबन्धनादिविधिः। पञ्चयज्ञविधिः। देवपूजाविधिः। इष्टदेवतापूजाविधिः। पार्थिवशिवलिङ्गपूजाविधिः। अक्षतदानविचारः। पुष्पविवेचनं। नैवेद्यविधिः। विष्णुपूजाविधिः। वैश्वदेवविधिः। आतिथ्यविधिः। नित्यश्राद्धविधिः। भोजनविधिः। मांसवर्ज्जननिरूपणं। अस्य प्रतिप्रसवकथनं। मत्स्यभोजनविधिः। पक्षिभोजनविधिः। ग्राम्यभिन्नकपोतादिभोजनविधिः। माहिषदुग्धस्य आमिषत्वकथनं। सामान्यतो भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं। शयनादिविधिः। अशौचनिरूपणं। अस्पृश्यनिरूपणं। स्नानाशक्तस्य आर्त्तस्य शौचविधिकीर्त्तनं। आचमनशुद्धिकीर्त्तनं। उच्छिष्टनिरूपणं। जननमरणाशौचनिरूपणं। सापिण्ड्यनिरूपणं। बालाद्यशौचनिरूपणं। विदेशस्थाशौचं। अग्निभृग्वादिभिर्मरणे अशौचकथनं। अशौचापवादकथनं। प्रेतकृत्यनिरूपणं। अस्थिसञ्चयविधिः। फलश्रुतिसहितं दशपिण्डदानविधिकीर्त्तनं। व्यहाशौचादौ दिनविशेषे पिण्डदानसङ्ख्याकथनं। देशभेदे शौचाद्याचारस्य वैधत्वकथनं। भू-जल-तेजसां शुद्धिनिरूपणादिकं। सामान्यतो द्रव्यादिनिरूपणं। स्पर्शदोषापवादकथनं। मुमूर्षुकृत्यकथनं। द्वादशविधश्राद्धलक्षणकथनं। श्राद्धदेशनिरूपणं। श्राद्धकालनिरूपणं। काम्यश्राद्धविधानं। श्राद्धमुहूर्त्तकथनं। श्राद्धे देयादीनि। निमन्त्रणविधिः। सङ्कल्पविचारः। सपिण्डीकरणादिविधिः। आद्यश्राद्धविधानकीर्त्तनञ्च।

No. 1847. सर्व्वदर्शनशिरोमणिः।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 384 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubani, Darbháñgá. Paṇḍit Kánáilála Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Sarvadars'ana-s'iromaṇi. An epitome of the various philosophical doctrines current in India, and of the same character as the Sarvadars'ana-sangraha of Mádhava A'chárya. By S'iromaṇi. The personal name of the author does not appear in the codex.

Beginning. अथातः प्रमाणानि। अदोषमितिकरणानि प्रमाणानि तानि चक्षुरादीनि।

तत्र फलाभेदाप्तवचनाद्वा अर्थप्रमितिः। तत्र प्रत्यक्षं बलवद् विशेषेण स्वरूपमितिकरणत्वात्। इत्यादि।

End. नापच्छेदन्यायेन श्रुतिबाधः, तस्यानियतपौर्व्वापर्य्यविषयसञ्चारात्, न स्वेष्टार्थसिद्धये,—अतिप्रसङ्गात् द्वयोर्विषयव्यवस्थया विरोधोपशमने अन्यतरबाधस्य अन्याय्यत्वात्—इति शम्।

Colophon. इति शिरोमणिकृतसर्व्वदर्शनशिरोमणिः सम्पूर्णः।

विषयः। सङ्क्षेपेण केषाञ्चित् दर्शनानां तात्पर्य्यकथनं। तत्र प्रथमतः प्रमाणप्रमेययोः स्वरूपनिरूपणं। चार्व्वाकदर्शनमतकीर्त्तनं। माध्यमिकमतकथनं। योगाचारमतकथनं। सौत्रान्तिकमतकथनं। वैभाषिकमतकथनं। आर्हतदर्शनमतं। लैङ्गदर्शनमतकथनं, तत्तु,—स्वतन्त्रास्वतन्त्रभेदेन द्विविधप्रमेयः, स्वतन्त्रो भगवान् महेश्वरः, तदधीनचेष्टावदर्थः अस्वतन्त्रः। स च त्रिविधः,—विद्या, कला, पशुश्चेति। तत्रपशुगुणरूपा विद्या द्विविधा,—बोधरूपा अबोधरूपा चेति। सोऽयं बोधः चेतननिष्ठः, अबोधस्तु अचेतनवृत्तिरिति। चेतनपरतन्त्रा कला द्विविधा,—कार्य्याख्या कारणाख्या चेति। तत्र भूततन्मात्ररूपा कार्य्याख्या, कारणाख्या तु त्रयोदशविधकरणरूपा। अथ पशुत्वसम्बन्धी पशुः,—स च द्विविधः, साञ्जनो निरञ्जनश्चेति,—तत्र शरीरादिसम्बन्धी प्रथमः, तद्रहितो द्वितीयः। तत्र महेश्वरजीवात्मसम्बन्धरूपः क्रियालक्षणः, क्रियोपरमलक्षणश्चेति द्विविधो योगः। तदभ्यासेन हि आत्मवृत्तिदुःखाभावलक्षणस्य मलस्य अपगमे मनोजवित्व-कामरूपित्व-विकरणधर्म्मित्वरूपेयं मुक्तिः सिद्ध्यतीति ज्ञेयं। शैवदर्शनमतं। शाक्तदर्शनमतकथनं,—तत्तु शक्तिरेका प्रमेया, सा च अजड़ा प्रकृतिरित्यभिधीयते। तत्र प्रकृतिरेकापि स्वेच्छया द्विविधा भवति—पराची प्रतीचीभेदात्। पराची खलु परिणामस्वभावा; तथा अस्वतन्त्राः शिवादयः अजड़परिणामाः। अथेच्छया चित्तादयो जड़परिणामाश्च। अतः शक्तिरेकापि बहुधा अभिधीयते। तन्त्रोक्तयोगानुष्ठानेन जड़त्वनिवृत्तौ सत्यां पराच्यां परिणामस्थैर्य्ये च सति प्रतीचीस्वरूपोत्पत्तौ या सम्पत्तिः सा मुक्तिरित्यवधेयं। कापिलदर्शनमतं। कौमारिलदर्शनमतं। तथा हि,—अस्तु यथाप्रसिद्धि प्रमाणप्रमेयजातं धर्म्मानुष्ठानादेव निःश्रेयसाधिगमः, काम्यप्रतिसिद्धयोरनारम्भात् आरब्धस्य च उपभोगक्षयात् नित्यानुष्ठानेन प्रत्यवायपदवेदनीयप्राप्स्यमानपापस्य पुण्यस्य च अनारब्धकर्म्मणः निःशेषेण विध्वंसात् स्वात्मन्यवस्थानं मोक्ष इति। काणाददर्शनमतं। अक्षपाददर्शनमतं। पातञ्जलदर्शनमतं। पाणिनीयदर्शनमतकीर्त्तनञ्च। (येषां दर्शनानां मतं प्रसिद्धं, नात्र तेषां तात्पर्य्यं विवृतमिति ज्ञेयम्।)

No. 1848. स्मृतिपरिभाषा ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 56. Lines, on a page. Extent, 1,237 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubani, Darbhaṅgá, Paṇḍit Kánáilála . Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-paribháshá. Dissertations on the principal technical terms used in Smṛiti works and general rules regarding Smṛiti rituals. By Vardhamána Mahámahopádhyáya.

Beginning. साधर्म्यं यत्र सर्व्वेषां वैधर्म्यञ्चापि सर्व्वतः ।
पारेवाङ्मनसं विष्णुं तं कथञ्चिदुपास्महे ॥
अथ सार्व्वत्रिकी परिभाषा । तत्र विष्णुः—
स्नातोऽधिकारी भवति दैवे पित्र्ये च कर्म्मणि ।
पवित्राणां तथा जप्ये दाने च विधिदेशिते ॥
पवित्राणां मन्त्राणां मन्त्रः पवित्रमुच्यते । इति सूत्रकारवचनात् ।

End. विधिना तु यदा दत्ता पात्रे धेनुः सदक्षिणा ।
दाता तारयते जन्तून् फलानामयुतैः शतैः ॥
अयुतैः शतैरिति सहार्थे तृतीया ।
पात्राण्याध्यात्मिकी मुख्या विप्रश्चाथाग्निहोत्रिणः ।
देवताश्च तथा मुख्या गोदानं ह्येतदुत्तमं ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायवर्द्धमानकृता स्मृतिपरिभाषा समाप्ता ।

विषयः । स्नानदानजपादौ सार्व्वत्रिकीपरिभाषाकथनं । कर्तुरङ्गादिनियमकथनं । चित्रक्रियानिरूपणं । एतद्विमर्षणञ्च । कार्य्यविशेषमौनताविधानं । ब्रह्मप्राजापत्यादितीर्थनिरूपणं । व्रतस्थस्य कदाचित् प्राणरक्षार्थं जलपानादिविधिकीर्त्तनं । उपवासनियमकथनं । कुशनिरूपणादिकं । पवित्रादिलक्षणं । परिमाणनिरूपणादिकं । सप्तव्रीहिकथनं । श्यामाकादिचतुर्द्दशविधग्राम्यारण्यौषधिकथनं । अष्टादशधान्यकथनं । गन्धादिनिरूपणं । सर्व्वगन्धपारिभाषिकलक्षणं । घ- निरूपणं । मुख्यालाभे प्रतिनिधिविधानं । हविष्यद्रव्यनिरूपणं । स्थालीपाकविधिकीर्त्तनं । होमद्रव्यनिरूपणं । होमविधानं । चतुर्व्विधमासनिरूपणानन्तरं कर्म्मविशेषे तन्नियमनं । तत्र मलमासविचारादिकं । सङ्क्रान्तिनिरूपणं । त- द्विहितकर्म्मविवेचनञ्च । ग्रहणनिर्णयः । ग्रहणस्नानविधानं । तिथिद्वैधे व्यवस्थानिरूपणं । एकादश्युपवासनिरूपणं । पौर्णमासीनिरूपणं । दुर्गायानिरूप

[illegible] । स्वभावस्यानिरूपणं । सर्व्वत्र व्रतेषु इतिकर्त्तव्यतानिरूपणं । [illegible] । भावाभावविषयभेदाद् व्रतस्य द्वैविध्यनिरूपणं । सामान्यव्रतकी-[illegible] । त्स्यमांसादिभोजनादिनियमकथनं । माघस्नानादिविधिः । दानविधिः । [illegible] दानलक्षणादिविवेचनं । विड़ालव्रत-वकव्रतादिलक्षणं । गोदानविधाना-[illegible] ।

No. 1849. सङ्ख्यापरिमाणनिवन्धः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 53. Lines, 7 on a page. Extent, [illegible],008 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mangrauni, Post Madhubani, Darbhángá. Paṇḍit Kánáilála Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Saṅkhyá-parimáṇa-nibandha. An essay on 'number and weight' with reference to Smṛiti rites and domestic rules and observances. Every injunction in the Smṛitis involving a question of weight, or number, or dimension, or time, is taken up and discussed with a view to a settlement of the purport of the injunction. The size of the tooth-brush, the number of days a cow should not be milked, how many days she should be milked partially and when fully, the length and the number of threads meet for a Brahmanical cord, the quantity in which particular offerings are to be made, the number of days for mourning for particular castes, weights, their standard and calculation, periods of time, and how to calculate them, &c., &c., are taken up seriatim and specific rules laid down to prevent misunderstanding and mistakes. By Kes'ava Kavindra. The work was compiled in the city of Benares.

Beginning. [illegible]नपयोधरभूधरधाराधरः कृष्णः ।
[illegible]णावल्लीकोमलकमलवनीषट्पदः पायात् ॥
[illegible]गणकिरीटनिष्पतत्पारिजातमकरन्दतुन्दिलौ ।
[illegible]तमस्तकल्मषौ ढुण्ढिराजचरणौ स्तुवीमहि ॥
[illegible] विश्वेश्वरो दण्डपाणिः श्रीकालभैरवः ।
[illegible] भवानी विघ्नेशः प्रयच्छन्तु समीहितम् ॥
[illegible]भुक्तिमहीपालपरिषन्मुख्यसूरिणा ।
[illegible]वकवीन्द्रेण निबन्धोऽयं विधीयते ॥

सङ्ख्यामानगुरुत्वादेर्विधायकनिषेधकौ ।
श्रुतिस्मृतिपुराणादिवाक्यैः स्पष्टीकरोम्यहम् ॥
तत्रादौ मूलपरिभाषा । तत्र सङ्ख्यायां तावद् यजुर्वेदे । इत्यादि ।

End. उशनाः । द्वौ मासौ पाययेद्वत्सं तृतीये द्विगुणं दुहेत् ।
चतुर्थे त्रिस्तनं दुह्याद् यथान्यायं यथाबलम् ॥

Colophon. इति सन्मिश्रश्रीकेशवविरचितः सङ्ख्यापरिमाणनिबन्धः समाप्तः ॥

विषयः । तत्रादौ मूलपरिभाषायां सङ्ख्यानामकीर्त्तनं । हस्तादिपरिमाणनिरूपणं । कालपरिमाणकथनं । अन्नादिपरिमाणकथनं । तत्र द्रोणाढकादीनां लक्षणं । गुरुत्वनिरूपणं । तत्र त्रसरेण्वादिलक्षणं । अथ शास्त्रे सङ्ख्यापरिमाणयोः विषयप्रदर्शनप्रसङ्गेन 'एका लिङ्गे गुदे तिस्रः' तथा दन्तकाष्ठमधिकृत्य 'द्वादशाङ्गुलन्तु विप्राणाम्' इत्यादिभिः मूत्रपुरीषोत्सर्गशौचदन्तकाष्ठविचारादिकं । पञ्चपिण्डोद्धारपूर्व्वकं स्नानविधानं । तर्पणविचारः । सन्ध्यावन्दनकालविचारः । सन्ध्यावन्दनयोग्यदेशनिरूपणं । प्राणायामविवेचनं । गायत्रीजपव्यवस्थाकथनं । जपमालानिरूपणं । यज्ञोपवीतविवेचनं । शिखाबन्धनविधिकथनं । कुशनिरूपणं । कुशप्रतिनिधिकथनं । गृहे स्थापनयोग्यप्रतिमालक्षणं । तन्निर्म्माणप्रक्रियादिकथनञ्च । देवतास्नाने घृतादिपरिमाणकथनं । गन्धादिनिरूपणं । पुष्पादिविधानञ्च । पञ्चयज्ञनिरूपणं । आतिथ्यविध्यादिकथनं । पञ्चार्हलक्षणं । पक्षिजातिषु तित्तिरिमयूरादिषट्कस्य भोज्यत्वकथनं । मत्स्येषु रोहितपाठीनादीनां षण्णां भक्ष्यत्वकथनं । शशकादिपञ्चकस्य भक्ष्यत्वकथनं । पलाण्डुलशुनादीनामभोज्यत्वनिरूपणं ॥ पत्न्या सार्द्धं भोजने दोषकथनं । अप्रजायां कन्यायां जामातृगृहे भोजननिषेधः । दानविधिकीर्त्तनं । प्रतिग्रहविधिः । व्यतिपातगजच्छायादिषु दानमाहात्म्यकीर्त्तनं । मन्वन्तरानिरूपणं । काश्यादिमहातीर्थषट्ककथनं । धान्यादिद्वादशकस्य सर्व्वतो ग्राह्यत्वकथनं । ब्रह्माण्डदानादिषोड़शमहादानविधानं । अष्टकाश्राद्धकालादिनिरूपणं । सर्व्वत्र दक्षिणाविधिकीर्त्तनं । अष्टविधनिधुवनकथनं । शवदाहविधिः । सहमरणविधिः । वृषोत्सर्गफलश्रुतिः । प्रेतश्राद्धानि । तीर्थनिरूपणं । गङ्गादिमाहात्म्यकीर्त्तनं । गङ्गायाः गर्भनिरूपणादिकं । गयायां श्राद्धदेशादिनिरूपणं । काशीप्रयागादौ कर्त्तव्यानि । जगन्नाथक्षेत्रादिनिरूपणं । अयोध्यादिमोक्षपुरीसप्तककथनं । व्रतकालनिरूपणमुखेन मासादिलक्षणकीर्त्तनं । षड्रसादिकथनं । षट्तिलयुक्तकथनं । षोड़शसंस्कारकथनं । विवाहे वरकन्ययोः वयआदिनिरूपणं । ब्राह्मणानां षट्कर्म्मादिनिरूपणं । चतुर्द्दशविधनरककीर्त्तनं । क्रयविक्रयविधिकीर्त्तनं । प्रायश्चित्तविधिः । स्पर्शदोषाभावविषयनिरूपणं । आततायिनिरूपणं । अकृतप्रणामं शूद्रमुद्दिश्य आ-

शीर्ब्बादकरणे दोषकथनं। कन्यादिविक्रये दोषाधिक्यकथनं। भस्मस्नानादिदश-विधस्नानकथनं। पञ्चगव्यपञ्चरत्नादिकथनं। केषाञ्चिद् द्रव्याणां मूल्यनिरूपणं। पुष्करिण्यादिखनने पुण्याधिक्यकथनं। निधिलाभे विधानकथनं। व्रीह्यादिगण-कथनं। व्यवहारनिरूपणं। होमद्रव्यप्रमाणादिकथनं। पूर्णपात्रनिरूपणं। अष्टौ वसवः। चतुर्दशविद्याकथनं। सप्तर्षि-सप्तार्णवादिकथनं। देवानां त्रयस्त्रिंशत्कोटि-सङ्ख्यकत्वकथनं। दशविधधर्म्मकथनं। नवविधविषकथनं। राज्याङ्गानि। सन्न्यास-कृत्यनिरूपणं। प्रतिनिधिविवेचनं। अन्नादीनामस्पृश्यस्पर्शने दुष्टत्वकथनं। गोदोह-नकालनिरूपणञ्च।

No. 1850. दत्तात्रेयतन्त्रं।

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Extent, 644 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Magráṇí, Post Madhubaní, Darbháṅgá. Paṇḍit Kánáiláła Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dattátreya Tantra. A Tantra related by S'iva to a sage named Dattátreya, to instruct him in mystic, magic and demoniac rites. Contents: incantations and necromantic rites for bringing on the death of an enemy. Ditto for bringing on dementation. Ditto for bringing on inertness in intelligence, arms, affection, men, clouds, winds, &c. Ditto for bringing on enmity between particular individuals. Ditto for bringing on the ruin of a person. Ditto for securing the good-will and favour of a king, a husband or a woman. Ditto for attracting attention. Ditto for effecting magical exhibitions. Ditto for bringing demons under one's controul. Ditto for alchemical preparations. Ditto for ascertaining the past and the future. Ditto for eating and digesting enormous quantities of food. Ditto for overcoming hunger and thirst. Ditto for producing aphrodisiac effects. Ditto for changing the colour of grey hair. Ditto for bringing on grey hair or baldness. Ditto for finding out hidden treasures. Ditto for bringing on pregnancy. Ditto for preventing abortion, miscarriage and childlessness. Ditto for bringing on success in warfare. Ditto for aphrodisiac medicines. Ditto for alchemical solutions of metals. Ditto for the destruction of manliness. Ditto for overcoming malevolent imps. Ditto for overcoming evils likely to result from ferocious animals. Ditto for preventing mischief from evil dreams and portents.

Beginning. श्रीदत्तात्रेय उवाच । कदाचित् पर्य्यटन् योगी दत्तात्रेयो महामुनिः ।
कैलासगिरिमूर्द्धन्यां गतवान् योगराट् प्रभुः ॥
कैलासशिखरासीनं देवदेवं महेश्वरम् ।
दत्तात्रेयो महायोगी पर्य्यपृच्छत शङ्करम् ॥
कृताञ्जलिपुटो भूत्वा पृच्छति भक्तवत्सलम् ।
भक्तानाञ्च हितार्थाय कल्पतन्त्रं सुनिश्चितम् ॥
कलौ सिद्धिमहाकल्पतन्त्रविद्याविधानकम् । इत्यादि ।

End. रविवारे गृहीत्वा तु श्वेतकरवीरमूलकम् ।
धारयेद्दक्षिणे हस्ते अग्निबाधाभयं न हि ॥

Colophon. इति श्रीदत्तात्रेयतन्त्रे ईश्वरदत्तात्रेयसंवादे सिंहादिभयनिवारणं नाम द्वाविंशः पटलः समाप्तः ।

विषयः । मारणोपायकथनं । तत्र द्रव्यादिनिरूपणं । एवं परत्र ज्ञेयं । मोहनोपायकथनं । स्तम्भनोपायकथनं । तत्र चासनस्तम्भनं । बुद्धिस्तम्भनं । शस्त्रस्तम्भनं । सेनास्तम्भनं । ज्वरस्तम्भनं । मेघस्तम्भनं । गर्भस्तम्भनं । विद्वेषणोपायकथनं । उच्चाटनोपायकीर्त्तनं । वशीकरणोपायकीर्त्तनं । तत्र स्त्रीवशीकरणं । पतिवशीकरणं । राजवशीकरणं । आकर्षणोपायकीर्त्तनं । इन्द्रजालकौतुकप्रदर्शनोपायकथनं । यक्षादिमन्त्रसाधनकथनं । रसायनविधिकथनं । कालज्ञानोपायकथनं । प्रभूताहारकरणोपायकथनं । क्षुधापिपासाजयोपायकथनं । वाजीकरणादिकथनं । केशरञ्जनोपायकथनं । केशपातनविधिकथनं । निधिदर्शनोपायकीर्त्तनं । गर्भाधानविधिकथनं । मृतवत्साकाकवन्ध्यादिदोषशान्त्युपायकथनं । जयवादकथनं । वाजीकरणोपायकथनं । द्रावणविधिकथनं । वीर्य्यस्तम्भनं । भूतग्रहनिवारणोपायकथनं । सिंहव्याघ्रादिभयनाशनं । सर्पाग्निभयनिवारणोपायकीर्त्तनञ्च ।

No. 1851. हरिहरसुभाषितम् ।

Substance, country-made paper, 8 × 3 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 629 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Chaturí Gráma, Darbhángá, Paṇḍit Mañgaládatta Mis'ra. Appearance, old. Verse. Correct.

Harihara-subháshita. Short poems on various subjects. By Harihara. The poems are of high merit.

Beginning. पायाज्जाया पयोजातजन्मनो सन्मनोमुदम् ।
शारदा पारदासारतुल्यधावल्यधारिणी ॥

गोविन्दाख्यानपीयूषस्रवैरिव सितीकृताम् ।
व्यासादिवदनाम्भोजभ्रमरीं भारतीं भजे ॥
गौरीगिरिशयोरेकमङ्गालङ्कारकारिणम् ।
मदवारि+रोद्गारमयं वस्तु वयं स्तुमः ॥ इत्यादि ।

End. तत्तन्नवीनगुणगुम्फनिषक्तसूक्ति-मुक्तावली हरिहरेण चिरेण चीर्णा ॥

Colophon. इति श्रीहरिहरसुभाषिते परमार्थप्रकरणम् ।

विषयः । मङ्गलाचरणप्रकरणं । बालविनयप्रकरणं । सुहृदुपदेशप्रकरणं । प्रवासप्रकरणं । राजप्रशस्तिप्रकरणं । राजोपसेवनप्रकरणं । राजनीतिप्रकरणं । समयवर्णन-प्रकरणं । शृङ्गाररसप्रकरणं । नायकनायिकाप्रभेदवर्णनप्रकरणं । प्रकीर्णक-प्रकरणं । परमार्थप्रकरणं । प्रबन्धेऽस्मिन् सर्व्वत्र स्नोकाः अतीव रमणीयाः ।

No. 1852. श्राद्धचिन्तामणिभावदीपिका ।

Substance, country-made paper, 8 × 3 inches. Folia, 82. Lines, 10 on a page. Extent, 3,158 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Chaturí Gráma, Darbháñgá, Paṇḍit Mañgaládatta Mis'ra. Appearance, old. Prose. Correct.

S'ráddha-chintámaṇi-bháva-dípiká. A commentary on Váchaspati Mis'ra's treatise on the S'ráddhas, called *S'ráddha-chintámaṇi.*

Beginning. वाग्देवतां प्रणम्यादौ वामदेवेन धीमता ।
श्राद्धचिन्तामणेर्भावो बालबोधाय तन्यते ॥
पितृदेवताकः पित्रुद्देशकः, द्रव्यपदं स्वरूपकीर्त्तनम् । इत्यादि ।

End. धीरा मदीयां कृतिमाकलय्य विधूतसन्देह+++कारम् ।
निष्कण्टकेनात्र विभावितेन पथा पितृणां प्रियमाचरन्तु ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीवामदेवविरचिता श्राद्धचिन्तामणिभावदीपिका समाप्ता।

विषयः । वाचस्पतिमिश्रकृतश्राद्धचिन्तामणेर्व्याख्यानम् ।

No. 1853. द्वैतनिर्णयजीर्णोद्धारः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 121. Lines, 7 on a page. Extent, 3,176 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇí, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit, Káṇáiláḷa Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Dvaita-nirṇaya-jirṇoddhára. A commentary on Váchaspati Mis'ra's Dvaitanirṇaya, on the dualistic theory of the Supreme and the human souls. By Madhusúdana Ṭhakkura.

Beginning. चलानप्यचलीकुर्व्वन्नचलानपि चालयन्।
वृन्दावनविहारी स्तात् तापहारी हरिर्मम ॥
इतिपदस्वरसेनेति। शब्दानामौत्सर्गिकार्थपरत्वमित्यादिपदसमभिव्याहारेण—
इदि।

End. लिखनात् न दृष्टिदिनं निषिद्धमिति गम्यते।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमधुसूदनठक्कुरकृतो द्वैतनिर्णयजीर्णोद्धारः समाप्तः।

विषयः। वाचस्पतिमिश्रकृतद्वैतनिर्णयस्य व्याख्यानम्।

No. 1854. त्रिलक्षणीभावप्रकाशः।

Substance, country-made paper, 8 × 4 inches. Folia, 37. Lines, 10 on a page. Extent, 1,017 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇí, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Kánáilála Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Trilakshaṇí-bháshya-prakás'a. A commentary on the aphorisms of Sáṇḍilya. The commentator adopts the dualistic theory for his standground.

Beginning. नित्यानुपूर्व्वीदेहाय शुद्धसत्त्वैकमूर्त्तये।
नमोऽस्तु हरये नित्यमचिन्त्यगतये नमः ॥
नित्यं सन्निहितं यत्र ब्रह्म सच्चित्सुखात्मकम्।
तदभेदनिदानाय तस्मै रागाय ते नमः ॥
पाण्डित्यपरिपाकेन शाण्डिल्येन विनिर्म्मिता।
विविच्यते भक्तिपरा शतसूत्री त्रिलक्षणा ॥
श्रोतृनवधापयितुं प्रतिजानीते अथातो भक्तिजिज्ञासा। इत्यादि।

End. अर्थापत्तेर्विजातीयत्वेऽपि तर्कोपासनादेरिव न ज्ञानात्मकवृत्तित्वमित्याशयः।

Colophon. इति तृतीयस्य द्वितीयमाह्निकम्। इति तृतीयं लक्षणं समाप्तम्। समाप्ता त्रिलक्षणीमीमांसा। इति त्रिलक्षणीभावप्रकाशः समाप्तः।

विषयः। परात्मजीवात्मनोरभेदमङ्गीकृत्य शाण्डिल्यशतसूत्रीयस्य व्याख्यानम्।

No. 1855. चण्डीसपर्य्याक्रमकल्पवल्ली।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 75. Lines, 10 on a page. Extent, 1,546 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, the Library of the Rájá of Darbhángá. Appearance, decayed. Prose and verse. Correct.

Chandi-saparyá-krama-kalpavallí. A digest of the rituals of the Tantras on the adoration of the Deví in her different forms. By S'rí-nivása Des'ikendra.

Beginning. वन्दे सिन्धुरराजबन्धुरमुखं बन्धूकपुष्पप्रभं
सिन्दूरारुणकुम्भयुग्मविलसच्चन्द्रार्द्धयुक्शेखरम्।
गण्डद्वन्द्वगलन्मदद्रवमिलन्मौलीन्दुवृन्दं शनैः
कर्णाभ्यां विनिवारयन्तमनिशं प्रत्यूहविच्छित्तये॥
श्रीदेशिकेन्द्रं शिरसा प्रणम्य श्रीश्रीनिवासो द्रविड़ोद्भवोऽहम्।
श्रीमत्सपर्य्याक्रमकल्पवल्ल्याः श्रीचण्डिकाया यजनं प्रवक्ष्ये॥
सर्व्वागमाम्नायरहस्यभूतं सर्व्वेप्सितार्थप्रदमाशु लोके।
स्कन्दाय यड्डामरतन्त्रसारे प्रोक्तं पुरा इष्टवते शिवेन॥
— — — — — — — —।
तत्र श्रीमार्कण्डेयपुराणे खिले मेधसं प्रति सुरथवाक्यम्। इत्यादि।

End. श्रीश्रीनिवासेन विनिर्म्मितायां श्रीमत्सपर्य्याक्रमकल्पवल्ल्याम्॥
गतः किलायं स्तवकस्तु पञ्चमः सुव + + + + टसौरभाढ्यः॥

Colophon. इति श्रीश्रीनिवासभट्टविरचितायां चण्डीसपर्य्याक्रमकल्पवल्ल्यां पञ्चमस्तवकः। समाप्तश्चायं ग्रन्थः।

विषयः। नवाक्षरमन्त्रनिरूपणमुखेन देव्या माहात्म्यादिकथनं। देवीमाहात्म्यस्य मार्कण्डेयपुराणान्तर्गतत्वेऽपि खिलत्वमिति निरूपणं। एवमध्यायसप्तकमपि देवीमाहात्म्यं महामालामन्त्रोपासनायां विनियुक्तमिति निरूपणं। कार्य्यविशेषे वषट्कारादियुक्तस्य एतन्मन्त्रस्य पुष्ट्यादिसाधकत्वनिरूपणं। चण्डीसपर्य्यायां स्नानतर्पणादिविधिकीर्त्तनं। अर्चनाविधिकथनं। तत्र आसनादिनिरूपणं। विविधन्यासकथनादिकं। पीठपूजाविधिः। देवीमाहात्मीयप्रथमादिचरितस्य ऋषिच्छन्दआदिनिरूपणं। चण्डीसपर्य्याप्रयोगकीर्त्तनं। मानसपूजाविधिकथनं। तत्प्रक्रियाकीर्त्तनञ्च। नैमित्तिकार्चनविधिः। दमनकपूजाविधिः। मदनवस-

न्तयोः पूजाविधिकथनं। पवित्रारोपणविधिः। काम्यपूजाविधिकथनं। ध्यान-भेदे फलभेदकथनं। नित्यचण्डिकाध्यानकथनादिकं। नवदुर्गाविधिकथनं। आश्विने नवदुर्गामहोत्सवादिविधानं। शतचण्डीविधिकथनं। अनावृष्ट्याद्यखिलदुरितशान्त्युपायकथनं। मण्डपरचनार्थं प्राचीसाधनविधिकथनं। कुण्ड-निर्म्माणविधिकथनं। अग्निस्थापनादिविधिकथनं। अत्र सर्व्वत्र प्रयोगकथनं। कुमारीपूजाविधिः। पूज्यापूज्यकुमारीलक्षणकथनं। स्रुक्स्रुवादिनिर्म्माणप्रक्रियादिकीर्त्तनञ्च।

No. 1856. श्राद्धप्रदीपः।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 74. Lines, 9 on a page. Extent, 2,646 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magrání, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánáilála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'ráddha-pradípa. A digest of the rules for performing S'ráddhas. By Vardhamána Mis'ra.

Beginning. अभिनवरसवेणिः पादपद्मे मुरारे-
मदनमथनमौलेर्मालतीपुष्पमाला।
जयति जयपताका काप्यसौ मोक्षलक्ष्म्याः।
कलिकलुषनिहन्त्री जाह्नवी नः पुनातु॥
हरिं प्रणम्य सर्व्वज्ञं नीलोत्पलदलत्विषम्।
आलोच्य मुनिवाक्यानि श्राद्धस्य विधिरुच्यते॥
ननु किं श्राद्धं तावत्, पितृदेवताको द्रव्यत्यागः। पिण्डपितृयज्ञे तर्पणे अतिव्याप्तेः, न च ब्राह्मणभोजनपर्य्यन्तत्वेन स एव विशेष्यः, शूद्रकर्त्तृकश्राद्धाव्याप्तेः। इत्यादि।

End. तत्पुत्राद्यभावे सतीति मन्तव्यम्।
स्मृतीः पुराणानि च शास्त्रजातं ज्ञात्वा विचार्य्यापि च शास्त्रयुक्त्या।
श्रीवर्द्धमानेन कृतः प्रदीपः ध्वान्ते सतां शर्म्म सनातनोतु॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीवर्द्धमानविरचितः श्राद्धप्रदीपः समाप्तः। शुभमस्तु।

विषयः। अन्याभिमतश्राद्धलक्षणाक्षेपपूर्व्वकं 'वेदबोधितपात्रालम्भनपूर्व्वको द्रव्यत्यागः श्राद्धमिति श्राद्धलक्षणविवेचनं। द्वादशविधश्राद्धभेदनिरूपणं। श्राद्धकालनिरूपणं।

साग्निनिरग्निभेदात् व्यवस्थादिनिरूपणं। काम्यश्राद्धकालनिरूपणं। रात्रौ श्राद्धकरणादिनिषेधः। मलमासविवेचनं। श्राद्धदेशनिरूपणं श्राद्धाधिकारिनिरूपणं। श्राद्धे प्रशस्तब्राह्मणनिरूपणं। निषिद्धकथनञ्च। श्राद्धविहितद्रव्याणि। निषिद्धद्रव्याणि च। कुशविवेचनं। निमन्त्रणविधिः। अर्घ्यदाने पात्रविशेषनिरूपणं। गन्धादिपञ्चकनिरूपणं। गौड़ीयप्रयोगाद् विशेषकथनं। परिवेषणविधिकथनं। तत्र काम्यद्रव्यदानविधिकीर्त्तनञ्च। जपविधिः। श्राद्धपरिभाषाकथनं। पार्व्वणश्राद्धप्रयोगकथनं। आमश्राद्धविधिः। एकोद्दिष्टविधानं। सपिण्डीकरणकालादिनिरूपणं। श्राद्धभोजननिषेधविवेचनं। पुत्रमात्रस्य धनहरत्वात् श्राद्धेऽधिकारः कर्त्तव्यश्च इति निरूपणं। एकोद्दिष्टश्राद्धप्रयोगकथनं। आभ्युदयिकश्राद्धप्रयोगकथनं। विशेषतः अन्धाधिकारिनिरूपणञ्च।

No. 1857. आचारचिन्तामणिः।

Substance, country-made paper, 10 × 3½ inches. Folia, 121. Lines, 10 on a page. Extent, 4,128 s'lokas. Character, Maithilí. Date, A. D. 1437. Place of deposit, Mujná Gráma, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Bábuláala Páṭhaka; two other copies, Post Madhubaṇi, Magráṇi Gráma, Zilá Darbháñgá, Paṇḍits Kánáiláala Jhá and Chhoṭiláala Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Achára-chintámaṇi. A digest of the rules regarding A'chára. By Váchaspati Mis'ra Mahámahopádhyáya. The author compiled a series of digests, under the generic name of Chintámaṇi, on the different topics treated in the Smṛitis, and also wrote commentaries on several philosophical works. The codex is dated in 433 of Lakshmaṇa Sena's era.

Beginning. आभीरदारकमुदञ्चितकिङ्किणीकमातासपाणिचरणं पुरुषं पुराणम्।
मञ्जीरमञ्जुमरणाधरमम्बुजाक्षमद्वैतचिन्मयमनादिमनन्तमीड़े॥
अहोरात्राश्रितो धर्म्म इह वाजसनेयिनाम्।
निबध्यते हरिं नत्वा श्रीवाचस्पतिशर्म्मणा॥
उद्बोधमैत्रशौचानि तथाचमनकारणम्। इत्यादि।

End. यदाह आपस्तम्बः। यावत् सन्निपातश्च सहशय्या। ततो नानासन्निपातः अभिगमः। नाना भिन्नभिन्नेत्यर्थः।

Colophon. इति श्रीमन्महामहोपाध्यायसन्मिश्रश्रीवाचस्पतिविरचित आचारचिन्तामणिः

सम्पूर्णः । लक्ष्मणभूपसम्बन्धित्रयस्त्रिंशदधिकशतचतुष्टयाब्दे कार्त्तिककृष्णसप्तम्यां शुक्रे मिश्रश्रीदेवनाथमहाशयानामाज्ञया मिश्रश्रीहरिशर्म्मणा लिखितमाचार-चिन्तामणिपुस्तकमिति ।

विषयः । वाजसनेयिनामाचारादिनिरूपणं । तत्र सदाचारशब्दनिर्व्वचनं । सदाचारलक्षणादिकथनञ्च । उद्बोधानन्तरविधिकथनं । मूत्रपुरीषादित्यागविधिः । पापकर्म्मफलनिवृत्त्युपायकीर्त्तनं । अशुभकर्म्मणा देहत्रितयप्राप्तिकथनं । तत्र आतिवाहिकभोगवाय्वनुसारिदेहानां लक्षणकथनं । किञ्च नरकानुभूतदुःखानां तिर्य्यग्योनित्वमनुभूय उत्तीर्णानां मनुष्यत्वेऽपि केषाञ्चित् पापानां लक्षणानि जायन्त इति तन्निरूपणं । मार्गादौ मूत्रोच्चारादिनिषेधकथनं । विशेषेण शौचविधिकथनं । मृत्तिकाग्रहणस्थानादिनिरूपणं । कमण्डलुनिर्म्माणतन्मार्ज्जनादिविधिकथनं । विस्तरेण आचमनविधिकथनं । स्त्रीशूद्रयोराचमनविधिः । इन्द्रियमार्ज्जनविधिः । आचमननिमित्तनिरूपणं । द्विराचमननिमित्तनिरूपणञ्च । दन्तधावनविधिः । दन्तकाष्ठनिरूपणं । तदभावे मुखशुद्धिकथनं । प्रातःस्नानादिविधिकीर्त्तनं । स्नानानन्तरं केशप्रसाधनादर्शाञ्जनादिविधानकथनं । मङ्गलाचारलक्षणतद्विधानादिकथनं । वैधनैमित्तिकादिस्नानविधिः । स्नानयोग्यस्थाननिरूपणं । भस्मादिस्नानविधिः । सामान्यतः स्नानप्रक्रियाकथनं । सर्व्वशाखिकसर्व्ववर्णसाधारणस्नानविधिः । स्नानोत्तरकर्म्मविधानं । तिलककरणविधिः । सन्ध्योपासनविधिकीर्त्तनं । तत्प्रयोगकथनादिकं । गायत्रीजपादिविधिः । जपमालानिरूपणं । ब्रह्मयज्ञविधिः । विशेषेण तर्पणविधिकथनं । कातीयतर्पणप्रयोगकथनं । एवं वसिष्ठगोभिलाद्युक्ततर्पणविधिकथनं । तर्पणोत्तरकर्म्मकथनं । तत्र सामान्यतः पूजाप्रकारकथनं । देवपूजाविधिः । पूजाधारनिरूपणं । अर्घ्यदाने विशेषविधिकथनं । पञ्चोपचारविधिकथनं । एवं दश-षोड़श-अष्टादश-षट्त्रिंशोपचारविधानकथनं । सूर्य्यपूजाविधिः । अत्र पुष्पविवेचनं । धूपनैवेद्यादिनिरूपणञ्च । दुर्गापूजाविधिः । अत्र पुष्पविवेचनं । शिवपूजाविधिः । अत्र पुष्पाणि । धूपादिविधानञ्च । विष्णुपूजाविधिः । शालग्रामादिपूजायां पुष्पादिविधानं । विष्णुनैवेद्यार्थं मांसादिकमपि दातुमर्हतीति निरूपणं । अष्टाक्षरपूजाविधिः । विष्णोरपराधनिरूपणं । पञ्चमहायज्ञविधिः । एतत्प्रयोगकथनञ्च । तत्र मनुष्ययज्ञविधिः । नित्यश्राद्धविधिः । अतिथिपूजाविधिः । सामान्यतः भोजनविधिः । विशेषेण भोज्याभोज्यनिरूपणं । तत्र शस्येषु भोज्यानि । दुग्धानि । पक्षिणः । पशवः । मत्स्याश्च । मांसभक्षणवर्ज्जनयोः विधिविवेचनं । भोजनोत्तरकर्म्मविधानं । शयनविधिः । दारोपगमविधिः । रजस्वलानिरूपणं । तस्या नियमादिकथनञ्च ।

No. 1858. सिद्धान्तसार्व्वभौमः ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 12—13 on a page. Extent, 1,966 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Madhubani, Darbháñgá. Paṇḍit S'rínátha Jhá. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Síddhánta-sárvabhauma. A digest of the several Síddhántas on Indian astronomy. By Munis'vara Sárvabhauma, son of Rañganátha. Contents: Measurement of true solar year &c.; duration of Yugas; motions of planets; measures of months and years and the mode of reckoning them; nodes of planetary orbits; measures of bulk; diameter and motions of the earth; equatorial regions; calculation of latitudes and longitudes; calculation of the apparent motion of planets; zenith and nadir; curved motions of planets; nodes; position of the earth; the orbits of the planets; arcs between the vernal equinoctial point and the equator, &c., &c.

Beginning. विश्वं व्याप्य स्थितो यः सकलसुरनरैर्वन्दितः श्रीनिवास-
स्तेजोमूर्त्तिः कृपालुर्मुनिवरनिकरैर्ज्ञानदृष्ट्यैव गम्यः ।
ध्वान्तं हत्वा स बोधं सुखकरममितं सच्चिदानन्दरूपः
स्वान्ते तद्भक्तियुक्ते व्यपगतदुरिते सर्व्वदा मे व्यनक्तु ॥
ब्रह्माद्या विबुधगणाः स्वकार्य्यसिद्धौ यं विघ्नद्रुमदलनोद्धुरं प्रणम्य ।
नीयन्ते सपदि कृताखिलार्थसं+तं दन्तावलिवदनं नमामि नित्यम् ॥
यस्याः प्रसादमासाद्य काव्यं लक्षणलक्षितम् ।
कुर्व्वन्त्यपि जड़ाः सा मे मुखाब्जेऽस्तु सरस्वती ॥
मन्दोऽप्यहं यच्चरणाब्जसेवा—संप्राप्तबोधांशवशात् सुधीभिः ।
सिद्धान्ततत्त्वाधिगमैः स्वपक्ष—कुचौ कृतस्ते गुरवो जयन्ति ॥
गूढं स्थूलं स्वसिद्धान्तं मत्वा यस्तच्छिरोमणिम् ।
कृतवान् मनुजव्याजादसौ जयति भास्करः ॥
दैवज्ञवर्य्यगणसन्ततसेव्यपार्श्वः श्रीरङ्गनाथतनयोऽथ मुनीश्वरोऽहम् ।
ग्रन्थान् विभाव्य सकलानपि सार्व्वभौमसिद्धान्तपूर्व्वमपरं स्वधिया करोमि ॥ इत्यादि।

End. इतिसिद्धान्ततत्त्वार्थे मुनीश्वरकृतेऽभवत् ।
सिद्धान्तसार्व्वभौमेऽयं क्रान्तिसाम्याधिकारकः ॥
ख्यं जगत्यां ग्रहतत्परीक्षाष्टङ्गोन्नति+मगयोगभेदात् ।
बलातिरेकात् परपातकर्त्ता श्रीसार्व्वभौमः सुतरां विभाति ॥

Colophon. इति पूर्व्वार्द्धम्।

विषयः। कालमानकथनं। सौरवर्षादिनिरूपणं। युगपादादिनिरूपणं। ग्रहाणां चलोन्नतनिरूपणं। मासादिनिरूपणं। अत्र सर्व्वत्र उपपत्तिकथनं। वर्षकालनिरूपणादिकं। वर्षगणनप्रकारादिकथनं। ग्रहाणां पातानयनप्रकारकथनं। परमाण्वादिपरिमाणकथनं। भूगोलस्य व्यासाद्यानयनप्रकारकथनं। निरक्षदेशादिनिरूपणं। ज्यानयनप्रकारादिकथनमुखेन भुजशिञ्जिनीकोटिशिञ्जिनीप्रभृतीनां लक्षणकथनं। ग्रहाणां स्फुटक्रियोपपत्तिकथनं। प्रतिवृत्तभङ्गीनिरूपणं। नीचोच्चवृत्तभङ्गीकथनं। ग्रहाणां वक्रगत्यादिनिरूपणं। खेटाद्यानयनप्रक्रियाकथनं। भूगोलसंस्थानादिकथनं। विषुवन्मण्डलक्रान्तिवृत्तादिनिरूपणं। अयनांशनिरूपणं। अत्र यवनादीनां मतकथनञ्च। उदयांशनिरूपणं। अत्र सर्व्वत्रोपपत्तिकथनञ्च।
त्रिप्रश्नाधिकारः। तत्र ग्रहाणां कलाविम्बाद्यानयनप्रक्रियाकथनं। शशिपूर्व्वकाणां षण्णां ग्रहाणां भानिमित्तकथनादिकं। तेषां भानयनप्रक्रियादिकथनञ्च। खेटभागमप्रकारकथनञ्च। शृङ्गोन्नतिनिरूपणं। तत्र सूर्य्यसमीपे ग्रहाणामवस्थानादिनिरूपणमुखेन उच्चनीचदूरत्वादिज्ञानसाधनकीर्त्तनं। ग्रहाणामस्तोदयज्ञानप्रकारकथनं। चन्द्रग्रहणगणनाप्रक्रियादिकथनं। पाताद्यानयनप्रकारः। स्पर्शादिज्ञानोपायकथनं। एवं सूर्य्यग्रहणगणनाप्रक्रियाकथनं। क्रान्तिसाम्यनिरूपणं। व्यस्तायनांशादिनिरूपणञ्च॥

No. 1859. विवादचन्द्रः।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 2,202 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sn. 1119. Place of deposit, Magráṇi Gráma, Post Madhubaṇi, Darbháṅgá, Paṇḍit Chhoṭi-lála Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Vivádachandra. A summary of the laws of inheritance, judicature, sale, barter, &c. By Mahádeví, wife of king Chandra Siñha, under the advice of Misaru Mis'ra.—Contents: Laws regarding loans; possession, mortgage, interest, bail, repayment of debts, legal position of the born-blind, loans for trade, ditto contracted under pressing wants, pledges, sale without proprietory right, coparcenary in trade, gift, servants, manumission of slaves, hire, disputes regarding ownership, delivery after sale, purchase, boundary disputes, laws regarding bridges, treasure trove, protection of crops. Law of inheritance, division of

a deceased father's estate, disqualification to inherit, indivisible property, woman's property, lapsed inheritance, estate of childless persons, joint property. Judicature, defence, rejoinder, evidence, documentary evidence, evidence of possession, witnesses, interrogatories, ordeals, judgment, decision, execution. Twelve kinds of sons.

Beginning. वन्दे श्रीकण्ठवैकुण्ठावकुण्ठौ नतनन्दने ।
विघ्नविच्छेदकुशलौ गिरिजाजलजान्वितौ ॥
श्रीचन्द्रसिंहन्टपतेर्द्दयिता लषिमा महादेवी ।
रचयति विवादचन्द्रं मिसरुमिश्रोपदेशेन ॥
विवादे व्यवहारे च व्यवस्था यस्य यादृशी ।
निबन्धृभिः कृता सात्र लिख्यते सूरिणां मुदे ॥
तत्रादौ ऋणादानव्यवस्था । यया व्यवस्थया अयमृणमधमर्णो गृह्णाति तच्चिरकालं विना तथैव दद्यात् । इत्यादि ।

End. ब्राह्मणस्य क्षत्रियादिषु नौरसत्वापत्तौ परिगणनं मुख्यत्वकल्पनालाघवाय सर्व्वेषां सवर्णायां व्यवहारयोर्विरोधापत्तेरिति ।

Colophon. इति महामहोपाध्याय श्रीमिसरुमिश्रकृतो विवादचन्द्रः समाप्तः । सन् ११११ ।

विषयः । ऋणादानव्यवस्थाकथनं । भोग्याधिनिरूपणं । बन्धकनिरूपणं । वृद्धिनिषेधः । प्रतिभूनिरूपणं । ऋणादानविधिः । जातान्वस्थानव्यवस्थाकथनादिकं । बाणिज्यार्थं ऋणग्रहणे व्यवस्था । कन्याविवाहाद्यापत्कालकृतर्णव्यवस्था । न्यासनिरूपणं । अस्वामिविक्रयः । सम्भूयसमुत्थानविधिः । दत्ताप्रदानिकविधिः । भृतकविधिः । दास्यमोक्षविधिः । भाटकविधिः । स्वामिपालविवादनिरूपणं । विक्रीयासम्प्रदानविधिः । क्रीत्वानुशयविधिः । सीमाविवादनिरूपणं । सेतुविधिः । नष्टाकृष्टविधिः । शस्यरक्षाविधिः ॥ दायभागनिरूपणं । प्रमीतपितृकविभागः । भागानर्हविधिः । अविभज्यविधिः । स्त्रीधनविधिः । अवलुप्तविभागविधिः । अपुत्रधनविभागः । संसृष्टधनविभागः ॥ व्यवहारविधिः । तत्र उत्तरविधिः । प्रत्याकलितविधिः । सन्धिविधिः । क्रियादानविधिः । भुक्तिविधिविधिः । साक्षिविधिः । प्रश्नविधिः । दिव्यविधिः । जयपराजयावधारणविधिः । निर्णयविधिः । निर्णीतकृत्यविधिः । द्वादशविधपुत्रनिरूपणादिकञ्च ।

No. 1860. तर्कतत्त्वनिरूपणम् ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 42. Lines, 9 on a page. Extent, 1,476 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Magráṇi Gráma, Post Madhubaṇi, Darbháñgá, Paṇḍit, Chhotílála Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Tarkatattva-nirúpaṇa. An enquiry into the principles of dialectics. By Gokulanátha Mahámahopádhyáya.

Beginning. कथं तर्कमनिष्कृष्य तार्किकास्त्वामुपासतां ।
अतो नाथेन हे नाथ तर्कतत्त्वं निरूप्यते ॥
अथ योऽसावश्रद्धामलापहरणद्वारा पुरुषार्थानामसाधारणं साधनं । इत्यादि ।

End. तस्मात् ।
अनाहार्य्याद् व्यापकतानिर्णयाद्यो ह्यबाधिनः ।
तर्क उत्पद्यते किन्तु पर्य्यवस्य विपर्य्ययम् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायगोकुलनाथविरचितं तर्कतत्त्वनिरूपणं ।

विषयः । तर्कस्वरूपविवेचनं ।

No. 1861. न्यायकौस्तुभे शब्दपरिच्छेदः ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 268. Lines, 9 on a page. Extent, 3,851 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1841. Place of deposit, Magráṇi Gráma, Post Madhubaṇi, Darbháñga, Paṇḍit Chhotílála Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Nyáya-kaustubha. A commentary on the Tattvachintámaṇi of Gañges'a. By Mahádeva Paṇḍita, surnamed Ponattákara, and son of Mukunda Paṇḍita. The codex contains the chapter treating of S'abda.

Beginning. नत्वा साम्बशिवं मुकुन्दपितरं श्रीकण्ठसंज्ञं गुरुं
भूयः सूक्ष्मधिया विभाव्य च तदुक्तार्थं समस्तं हृदि ।
शब्दे मानवरे विशिष्टविविधव्युत्पत्तिसम्पादके
गूढार्थप्रतिपत्तये वरधियां कुर्व्वे प्रबन्धं वरम् ॥
अथ शब्दो निरूप्यते । अत्र उपजीव्योपजीवकभावसङ्गत्या उपमाननिरूपणान-
न्तरं शब्दनिरूपणमिति बहवो वदन्ति । इत्यादि ।

End. यथाश्रुतानां मणिगोचराणां निष्कर्षबोधाय वहुक्तियुक्तः ।
अयं महादेवबुधेन यत्नाच्छम्भोर्दयातो रचितो निबन्धः ॥

Colophon. इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावारीणश्रीमन्मुकुन्दपण्डितात्मजपुणताकरोपनामक-महादेवपण्डितविरचिते न्यायकौस्तुभे शब्दपरिच्छेदः समाप्तः । संवत् १८४१ ।

विषयः । शब्दचिन्तामणिव्याख्यानं ।

No. 1862. न्यायसिद्धान्तमञ्जरी ।

Substance, country-made paper, 8 × 3 inches. Folia, 53. Lines, 9—10 on a page. Extent, 1,992 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi Gráma, Post Madhubaṇi, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭílála Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Nyáyasiddhánta-mañjarí. An elementary treatise on the Nyáya philosophy. By Jánakinátha Bhaṭṭáchárya Chúḍámaṇi. A work of this name by S'ríkṛishṇa has been noticed nnder No. 1408, Vol. IV, p. 31, and a commentary on it under No. 1452 Vol. IV, p. 56.

Beginning. प्रणम्य परमात्मानं जानकीनाथशर्म्मणा ।
क्रियते युक्तिमुक्ताभिर्न्यायसिद्धान्तमञ्जरी ॥
इह किल निखिललोकदिमोक्षमुख्योपायमात्मनस्तत्त्वज्ञानमामनन्ति । तच्च प्रमाणाधीनं । प्रमाणं निरूप्यते. । इत्यादि ।

End. तच्चैव किं मानमिति चेत् । तत् प्रकारिकाप्रक++++ इति संक्षेपः ।

Colophon. इति श्रीजानकीनाथभट्टाचार्य्यचूड़ामणिकृता न्यायसिद्धान्तमञ्जरी समाप्ता ।

विषयः । प्रमाणस्वरूपनिरूपणं । करणत्वनिरूपणं । प्रत्यक्षलक्षणं । वैशिष्ट्यानवगाहिज्ञानं (साक्षात्कारः) इतिकथयतो नास्तिकस्य मतखण्डनं । नित्यानित्यभेदाद्द्विविधसाक्षात्कारनिरूपणं । निर्व्विकल्पकसविकल्पकभेदेन अनित्यस्य द्वैविध्यकथनपूर्व्वकं तयोः स्वरूपविवेचनं । वैशिष्ट्यज्ञाननिरूपणं । प्रकारताविशेष्यतादिस्वरूपनिरूपणं । ज्ञातो घट इति प्रतीतेः ज्ञानजन्यो विषयनिष्ठः प्राकट्यापरनामा पदार्थोज्ञातता सैव विषयता—इत्यादिभाट्टमतखण्डनं । भासमानवैशिष्ट्यप्रतियोगित्वं प्रकारत्वमितिवादखण्डनं । द्रव्यग्रहप्रक्रियानिरूपणं । उद्भूतत्वलक्षणं । द्रव्यगुणकर्म्मादीनां सामान्यलक्षणं । समवायो न प्रत्यक्ष इति वैशेषिकमतखण्डनं । सन्निकर्षनिरूपणं । द्विविधविशेषणतालक्षणविवेचनं । अभावोऽधिकरणस्वरूप इति कथयतां प्राभाकराणां मतखण्डनम् । अभावविभागतल्लक्षणं । अभावो नेन्द्रियग्राह्य-

इति भाट्टमतखण्डनं। योग्यानुपलब्धिस्वरूपचिन्तनं। इन्द्रियाणां लक्षणं। आत्ममनःसंयोगविवेचनं। अनुमानलक्षणं। व्याप्तिलक्षणादिचिन्तनं। अत्र मीमांसकादिमतखण्डनं। चार्वाकमतनिरूपणं। पक्षधर्म्मतानिरूपणं। परामर्श-निरूपणं। केवलान्वयि-केवलव्यतिरेकि-अन्वयव्यतिरेकिभेदादनुमानस्य त्रैविध्यनिरूपणं। हेत्वाभासविवेचनं। उपाधिस्वरूपचिन्तनं। अवयवस्वरूपविवेचनं। उपमानलक्षणं। उपमितिस्वरूपकथनं। शब्दप्रमाणलक्षणं। शब्दस्य अनुमानेऽन्तर्भाव इति कथयतां वैशेषिकाणां मतखण्डनं। शक्तिवादः। शक्तिग्रहोपायकथनं। ईश्वरनिरूपणं। गवादिपदानां गोत्वे एव शक्तिः आक्षेपात्तु व्यक्तिलाभ इति कथयतां भाट्टानां मतखण्डनं। आक्षेपस्वरूपकथनञ्च। कार्य्यान्वितशक्तिवादखण्डनं। लक्षणाविचारः। समासवादः। व्यञ्जनावृत्तिखण्डनं। कारकवादः। आख्यातवादः। अत्र न्यायभास्करादिमतखण्डनं। आकाङ्क्षायोग्यतादिनिरूपणं। विधिस्वरूपविवेचनं। अपूर्व्ववादः। अर्थवादादिनिरूपणं। शब्दस्य नित्यत्वमभ्युपगच्छतां गुरूणां मतखण्डनं। प्रवर्त्तकज्ञानविचारः। स्फोटवादनिरसनं। अर्थापत्त्यादीनामनुमानादावन्तर्भावकथनं। प्रामाण्यवादः।

No. 1863. तर्कप्रकाशिका।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 125. Lines, 13 on a page. Extent, 4,551 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Magráṇi Gráma, Post Madhubání, Darbháṅgá, Paṇḍit Chhoṭílála Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Tarka-prakásiká. A commentary on the chapter on S'abda in the work noticed under the next preceding No. By S'ríkaṇṭha Díkshita, son of Vis'vanátha Díkshita, of Kás'í.

Beginning. जटाजुटलसद्गाङ्गजलभूषितमस्तकम्।
पुनातु गिरिजाप्रेमपात्रमेकमनेकधा॥
उपजीव्योपजीवकभावसङ्गत्या उपमाननिरूपणानन्तरं शब्दं निरूपयन् शिष्यावधानाय प्रतिजानीते अथेति। इत्यादि।

End. इदं रजततया जानामीत्यनुव्यवसाये+पि शुक्तिगोचररजतत्वप्रकारको+वसेय इति।
अतिकर्कशतर्के यद् यदत्र स्फुरितं मम।
सिद्धेश्वरीपदद्वन्द्ववरस्यैतद्विजृम्भनम्॥

योऽसौ काश्यां समुत्पादि विश्वनाथेन धीमता ।
तस्य श्रीकण्ठकृतिनः कृतिः कलयतां मुदं ॥

Colophon. इति श्रीकाशीगर्भसम्भवदीक्षितविश्वनाथात्मजदीक्षितश्रीकण्ठशर्म्मविरचिता तर्कप्रकाशिकाभिधा सिद्धान्तमञ्जरीव्याख्या समाप्ता ।

विषयः । जानकीनाथकृतन्यायसिद्धान्तमञ्जरीनामकन्यायप्रकरणान्तर्गतशब्दपरिच्छेदस्य व्याख्यानं ।

No. 1864. शब्दालोकरहस्यं ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 312. Lines, 14 on a page. Extent, 16,327 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi Gráma, Post Madhubání, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭílála Jhá. Another copy at Mujaná Gráma, Post Tájapurá, Dvarbháñgá, Paṇḍit Bábulála Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

S'abdáloka-rahasya. A commentary on the S'abdáloka of Pakshadhara Mís'ra. By Gadádhara Bhaṭṭa. The S'abdáloka is itself a commentary on the S'abda Khaṇḍa of Gañges'a's Tattvachintámaṇi.

Beginning. प्रणम्य गीर्व्वाणगणैकवन्द्यं पादारविन्दं पुरुषोत्तमस्य ।
निगूढ़भाविष्कुरुते प्रयत्नाद् गदाधरः पक्षधरस्य भावं ॥
सङ्गत्यप्रदर्शने मूलस्य न्यूनता स्यादित्यथशब्दो निरूप्यत इतिप्रतिज्ञावाक्यादेव सङ्गतिरपि लभ्यते इत्याह अथेति । इत्यादि ।

End. इत्यादिना जातेष्यादेस्तत्फलकलखण्डनमयुक्तमित्याशङ्कां निराकुरुते नचेत्यादिना ।

Colophon. समाप्ता चेयमपूर्व्ववादालोकरहस्यगादाधरी ।

विषयः । पक्षधरमिश्रकृतशब्दमण्यालोकस्य व्याख्यानं ।

No. 1865. सिद्धान्ततत्त्वविवेकः ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 135. Lines, 12—13 on a page. Extent, 3,950 s'lokas. Character, Maithilí, very bad. Date, ? Place of deposit, Rághavapura, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit S'rínátha Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Siddhánta-tattva-viveka. A summary of the different Siddhántas, or original texts on astronomy. By Kamalákara, son of Nṛisiñha, of Devagiri on the banks of the Godávarí river. Contents: Time defined, cycles of Brahmá, Devas &c., measure of time of day and night, effect of longitude on the duration of day, durations of the Yugas, of various eras, current down to the time of the S'aka era, refutation of the opinion of the author of the Siddhánta-śiromaṇi, science of astronomy, excellence of the Súrya-siddhánta, motion of the stars in space, creation, destruction, refutation of the opinion of Bháskara A'chárya on the subject, the poles, mythical character of the signs of the Zodiac, the positions of the Nakshatras, refutation of the opinion of A'rya Bhaṭṭa regarding the motion of the earth, the blueness of the sky accounted for, (due to the quality of darkness *Tamah*), the shape of the earth (like a Kuthbela fruit,) supported in space by divine power, the opinions of the Yavanas on the subject, equatorial regions, position of the terrestrial sphere, longitudes of different places, eternity of the Meru mountain, diameter and circumference of the earth, calculation of the motions &c., of the earth, solstitial movements, drikkáṇas, coldness of the air in high p use ; conversion of vapours into clouds, causes of rainbows, meteorite cause of earthquakes, (action of subterranean vapours on stones), of plagues (foul vapours), orbits of planets, calculation of the 13 of heavenly spheres, zenith and nadir, instruments for ascertaining sankrántis, centripetal force, cause of circular motion, of spheres, apparent motion of the celestial spheres, chords of arcs, diagrams, &c., &c.

Beginning. ब्रह्माण्डोदरमध्यगावनिजलाग्न्यर्केन्दुपूर्व्वग्रह-
र्क्षोर्द्धस्थप्रवहान्तगोलरचना सृष्टिर्यथावस्थिता ।
कालेऽस्मिन् गहनेऽव्ययेऽस्ति सततं यस्मादियं + + +
यत्तन्निर्गुणमीशमव्ययपरं ब्रह्मैकतत्त्वं शुभं ॥
यदुत्पत्तिलयौ सान्या सृष्टिर्यस्माच्च देहिनां ।
ब्रह्मादीनां विभुः सोऽयं व्यक्तीभूतः सनातनः ॥
ब्रह्माण्डान्तस्तमोहन्ता भगवांस्तेजसां निधिः ।
नाम्नाऽनिरुद्धः कालात्मा सूर्य्योऽयं सवितेति च ॥
मण्डलान्तरगोऽजस्रं भुवनानि परिभ्रमन् ।
जलगोलग्रहर्क्षाणां भास्करः सर्व्वगोऽव्ययः ॥
शास्त्रप्रवर्त्तको ध्येयः तत्त्वज्ञैः कालबोधकृत् ॥

त्रयीमयः सर्व्ववन्द्यो जयत्येकोऽम्बरस्थितः ।
केचित् प्रत्यक्षसूर्य्याच्च भिन्नोऽयमिति यद्बलात् ॥
वदन्ति मूढवादस्याप्रामाण्यात्तदसद्ध्रुवं ॥
यच्छास्त्रबद्धानयनानुसारं ब्रह्मेन्दुपूर्व्वा ऋषयोऽपि चक्रुः ।
स्वं स्वञ्च सिद्धान्तमनल्पकार्थं गूढं सतां गोलविदां सुबोधं ॥
अतिचाधमपरम्परावक्त्रैः नाशितं तदपि सौरमतं तत् ।
तत्कृतेरनवबोधत एवेत्थं किं लेख्यमधुनातनवय्यः ॥
सद्गोलवासनावाक्यैः करणग्रन्थयुक्तितः ।
स्वस्थूलव्यवहारार्थं स्वाचार्य्यत्वप्रसिद्धये ॥
वस्तुतत्त्वमबुद्ध्वैव स्वार्षैः साकं विरोधतः ।
बहुभिर्बहुधा पूर्व्वं सिद्धान्ताः स्वधिया कृताः ॥
अतः सांवत्सराचार्य्यं गुरुं श्रीमद्दिवाकरं ।
नत्वा नृसिंहजोऽर्कस्य मतात् श्रीकमलाकरः ।
कृती तत्त्वविवेकाख्यं पूर्व्वास्पृष्टं सवासनं ॥
सिद्धान्तं गोलवित्तुष्ट्यै करोति स्वधियोत्तमं ॥
ब्राह्मं दैवं तथा पित्र्यं प्राजापत्यं गुरोस्तथा । इत्यादि ।

End. अरुज्जीर्णमाद्योदितं प्रोज्झ्य स्पष्टं नवीनन्त्विनानुग्रहाद्गोलयुक्त्या ।
मदुक्तेर्नवीनत्वसर्व्वप्रतीत्यै चिरं प्राक्तनोक्तं सदैवास्तु लोके ॥
यः करोति स्वनाम्ना ज्ञः परस्योत्कृष्टकल्पनां ।
स शीघ्रं क्षयमाप्नोति जनिश्चान्त्यजयोनिषु ॥

Colophon. इति श्रीकमलाकरविरचिते सिद्धान्ततत्त्वविवेके सोत्तरप्रश्नाधिकारः ।
अथात्र सार्द्धाम्बरदस्रसंख्यपलांशकैरस्ति च दक्षिणस्यां ।
गोदावरीसौम्यविभागसंस्थं दुर्गञ्च यद्देवगिरीतिनाम्ना ॥
प्रसिद्धमस्मान्नृप १६ योजनैः प्राग्-याम्यान्तराशास्थितपाथरी च ।
विदर्भदेशान्तरगास्ति रम्या राज्ञां पुरी तद्गतदेशमध्ये ॥
तस्यास्तु किञ्चित् परभाग एव सार्द्धद्वितुल्यैः किल योजनैश्च ।
गोदा वरीवर्त्ति सदैव गङ्गा या गौतमप्रार्थनया प्रसिद्धा ॥
अस्याः सतां सौम्यतरोपकण्ठे ग्रामोऽस्ति गोलाभिधया प्रसिद्धः ।
तथैव याम्ये पुरुषोत्तमाख्या पुरी तयोरन्तरगा स्वयं सा ॥
यस्यां सदानन्दकुले रमन्ते गृह्याग्नि++स्वगुणास्तरुण्यः ।
परस्परं शीकरसेचनाद्यै-र्कोनको भाषणतत्परास्ताः ॥

विषयः। कालस्वरूपादिकथनं। ब्राह्मदैवादिमानकथनं। अहोरात्रमानादिनिरूपणं। भचक्रभ्रमणेन लङ्कादौ दिनरात्रिविभागादिकथनं। कृतादियुगपादनिरूपणं। वर्षनिरूपणं। आद्यपुरुषात् स्वायम्भुवमनोरारभ्य शालिवाहनशाकेन्द्रं यावत् यावन्तो वत्सरा अतीताः तन्निरूपणं। अत्र सिद्धान्तशिरोमणिमताक्षेपः। ज्योतिषशास्त्रागमकथनं। सूर्य्यसिद्धान्तप्रशंसा। प्रवहानिलेन भचक्रभ्रमणकथनं। इति भगणमानाध्यायः। सृष्टिप्रलयचिन्तनं। अत्र भास्कराचार्य्योक्तोदयान्तरवासनानिराकरणं। ध्रुवस्थानादिनिरूपणं। मेषादिराशीनां कल्पितत्वकथनं। नक्षत्रचक्रसंस्थानादिनिरूपणं। प्रवाहमस्वीकुर्व्वतो भूभ्रमणस्याभ्युपगच्छत आर्य्यभट्टस्य मतखण्डनं। नीलं नभ इति प्रतीतेर्भ्रमत्वकथनं। अम्बरस्थितं तम एव नीलतया संदृश्यते इति निरूपणञ्च। कपित्थफलवद्वृत्तः स्थिरोऽयं भूगोलः परेशशक्त्यैव व्योम्नि तिष्ठतीतिनिरूपणं। अत्र यावनमतकथनं। निरक्षदेशनिरूपणं। भूगोलसंस्थानं। यमकोटिरोमकसिद्धपुराणामवस्थित्यादिकथनं। मेरुस्थानादिनिरूपणं। भूगोलपरिधिव्यासादिनिरूपणं। गणितप्रक्रियाकथनं। दिनाद्यानयनप्रक्रियाकथनं। दृक्फलनिरूपणं। भूगोलात् ऊर्द्धस्थितस्य वायोः शीतत्वकथनं। तत्र वाष्पादीनां मेघादिरूपेणोत्पत्तिकथनञ्च। इन्द्रचापोल्कापातादीनां कारणकथनं। पाषाणादिभिः कठिनाया भूमेः वाष्पनिःसरणकाले कम्पः शब्दश्च जायते इत्यनेन भूमिकम्पकारणनिरूपणं, भूस्थविषसम्बन्धात दूषिता वाष्पाः न्टदेहलग्नाः महामारीं जनयन्तीति मारीभयकारणनिरूपणञ्च। ग्रहाणां कक्षामानकथनं। विम्बज्ञानार्थं गणितप्रक्रियाकथनं। ग्रहाणां नीचोच्चकर्णनिरूपणं। विषुवसंक्रान्त्यादिज्ञानार्थं यन्त्रादिकथनं। ध्रुवाकर्षणतो गोलभ्रमणकथनं। प्रवहवायवशात् भचक्रं गच्छतीति वादाक्षेपः, अक्षांशानयनादिप्रक्रियानिरूपणं। ज्यानयनादिप्रक्रियाकथनं। क्षेत्रदर्शनविधिः। क्षेत्राणामुत्पत्तिकथनं। उत्क्रमशिञ्जिन्यादिप्रक्रियादिकथनं। व्यासाद्यानयनप्रकारकथनं। गणितसाधनप्रकारकथनं। कुण्डविचारः। सवासनग्रहस्फुटनिरूपणं। केन्द्रानयनप्रकारकीर्त्तनं। गोलानां संस्थानादिकथनं। प्रतिमण्डलाख्यगोलनिरूपणं। प्रतिवृत्तगोलादिज्ञानसाधनादिप्रक्रियाकथनं। सूर्य्यस्य विम्बसञ्चारज्ञानोपपत्तिकथनं। स्फुटार्कसिद्ध्यर्थमाकाशगोलस्वरूपसन्दर्शनप्रक्रियाकथनं। एवं चन्द्रमलादीनां फलोपपत्तिप्रदर्शनं। ग्रहाणामुच्चनीचत्वादिज्ञानसाधनकीर्त्तनं। तेषां वक्रगत्यादिज्ञानप्रक्रियाकथनं। ग्रहाणां पातज्ञानप्रक्रियाकथनं। सृष्ट्याद्यकाले भमण्डलस्य स्थानादिकथनं। अयनांशनिरूपणं। संक्रान्तिनिरूपणं। शिरोमणिसिद्धान्तसार्व्वभौमाद्युक्तकर्णसाधनप्रक्रियादूषणं। ग्रहस्पष्टाधिकारप्रक्रियाकथनं। त्रिप्रश्नाधिकारकथनं। निरक्षदेशादिनिरूपणं। विषुवरेखाद्यानयनप्रक्रियादिकथनं। अर्कादीनां भुजांशाद

नयनप्रक्रियाकथनं । दिग्देशकालानां ज्ञानोपायकथनं । चक्रिन्यन्त्रादिस्वरूप-कथनं । यन्त्रान्नतांशानां वैचित्र्यकथनं । सवासनग्रहाणां विम्बस्वरूपकथनं । सूर्य्य-विम्बादम्बुगोलकानां ग्रहाणां प्रभाप्राप्तिकथनं । सूर्य्यादीनां व्यासादिनिरूपणं । विम्ब चेत्रसंस्थानादिप्रक्रियाकथनं । ग्रहविम्बवशेन नक्षत्रविम्बज्ञानोपायनिरूपणं । सूर्य्यकक्षादिज्ञानोपायकथनं । चन्द्रार्कविम्बान्तरसूत्रयुक्तिकथनं । छायाक्षेत्रदर्श-नप्रक्रियाकथनं । चन्द्र शृङ्गोन्नत्यधिकारः । ग्रहाणामुदयास्तज्ञानसाधनप्रक्रियाक-थनं । चन्द्रार्कयोः ग्रहणसम्भवकथनं । ग्रहणगणनादिप्रकारादिकथनं । स्पर्शवि-मुक्तिकालाद्यानयनप्रक्रियाकथनं । तत्र लम्बनसाधनार्थमुदयास्तचितितले क्षेत्रसं-स्थानादिकथनं । परिलेखाधिकारः । ग्रहनक्षत्रयुत्यधिकारः । विविधचन्द्रादिना-विम्बादिज्ञानसाधनप्रक्रियादिकथनं । प्रश्नादिनिरूपणञ्च ।

No. 1866. मुद्राप्रकाशः ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 9 on a page. Extent, 405 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujaná Gráma, Post Tájapurá, Darbháṅgá, Paṇḍit Bábulála Páṭhaka. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Mudrá-prakás'a. Descriptions of the various kinds of gesticulation required when worshipping particular divinities. By Rámakis'ora S'armá.

Beginning. द्रुहिणहरिहराद्यैर्देवहन्दैर्नमस्यं ददद्भिमतमर्थं भक्तिभाजां जनानां ।
परिहृतसकलार्थैर्योगिभिर्ध्यायमानं हरचरणसरोजं क्षेमकामा भजध्वं ॥
नत्वा गुरुपदं रामकिशोरेणेष्टसिद्धिदं ।
साधकानां मुदे मुद्राप्रकाशोऽयं विरच्यते ॥
देवानां मुदं हर्षं राति ददातीति मुद्रा । तथा च मन्त्रदर्पणे ।
रचनां सम्यग् ज्ञात्वा पूजायां दर्शयेन्मुद्रां ।
तदियं मुद्रा कथिता देवेभ्यो यन्मुदं राति ॥ इत्यादि ।

End. यो जज्ञे सुकृती धरासुरवराद्धीरोत्तमाद्राघवात्
तस्माद्रामकिशोर ईश्वरसमाद्यो रुद्रनारायणात् ।
जातो युग्मशरस्थिताधरधरामाने शकाब्दे गते
तेनासौ त्रिपुरारिराजनगरे मुद्राप्रकाशः कृतः ॥

Colophon. इति श्रीरामकिशोरशर्म्मविरचितमुद्राप्रकाशः समाप्तः ।

विषयः । तत्रादौ मुद्राशब्दनिर्वचनपुरःसरं मुद्राणां प्रमाणकथनमुखेन मुद्रालक्षणव्याख्यानं । तत्र अङ्कुशमुद्राकथनं । कुन्तमुद्रा । कुम्भमुद्रा । तत्त्वमुद्रा । कालकर्णीमुद्रा । वासुदेवाख्या मुद्रा । सौभाग्यदण्डिनी मुद्रा । रिपुजिह्वाग्रगा मुद्रा । कूर्म्ममुद्रा । त्रिखण्डा मुद्रा । गालिनी मुद्रा । मत्स्यमुद्रा । आवाहनीमुद्रा । स्थापनीमुद्रा । सन्निधापनीमुद्रा । सन्निरोधनीमुद्रा । सम्मुखीकरणीमुद्रा । सकलीकरणीमुद्रा । अवगुण्ठनीमुद्रा । अमृतीकरणीमुद्रा । धेनुमुद्रा । परमीकरणीमुद्रा । लेलिहानमुद्रा । गन्धमुद्रा । पुष्पमुद्रा । धूपमुद्रा । तत्त्वमुद्रा । प्राणमुद्रा । अपानमुद्रा । व्यानमुद्रा । उदानमुद्रा । समानमुद्रा । ग्रासमुद्रा । लिङ्गमुद्रा । योनिमुद्रा । त्रिशूलमुद्रा । मालामुद्रा । वरमुद्रा । अभयमुद्रा । मृगीमुद्रा । खट्टाङ्गमुद्रा । कपालमुद्रा । डमरुमुद्रा । शङ्खमुद्रा । चक्रमुद्रा । गदामुद्रा । पद्ममुद्रा । वेणुमुद्रा । श्रीवत्समुद्रा । कौस्तुभमुद्रा । वनमालामुद्रा । ज्ञानमुद्रा । विल्वमुद्रा । गारुड़मुद्रा । नृसिंहमुद्रा । वाराहमुद्रा । हयग्रीवमुद्रा । धनुर्मुद्रा । वाणमुद्रा । शरमुद्रा । परशुमुद्रा मोहनीमुद्रा । काममुद्रा । गणेशमुद्रा । दण्डमुद्रा । पाशमुद्रा । अङ्कुशमुद्रा । विघ्नमुद्रा । लड्डुकमुद्रा । वीजपूरमुद्रा । खड़्गमुद्रा । चर्म्ममुद्रा । मुशलमुद्रा । दौगीमुद्रा । संक्षोभमुद्रा । द्रावणमुद्रा । आकर्षणमुद्रा । वशीकरणमुद्रा । उन्मादनमुद्रा । महाङ्कुशमुद्रा । खेचरीमुद्रा । वीजमुद्रा । योनिमुद्रा । अक्षमुद्रा । मालामुद्रा । वीणामुद्रा । भूतिनीमुद्रा । महायोनिमुद्रा । दैत्यधूमनीमुद्रा । लेलिहानामुद्रा । लक्ष्मीमुद्रा । सप्तजिह्वामुद्रा । शूकरीमुद्रा । हंसीमुद्रा । मृगीमुद्रा । प्रार्थणामुद्रा । संहारमुद्रा । अशनिमुद्रा । नादमुद्रा । विस्मयमुद्रा । विन्दुमुद्रानिरूपणञ्च ।

No. 1867. गङ्गाभक्तितरङ्गिणी ।

Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Extent, 1,322 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujaná Gráma, Post Tájapurá, Darbhángá, Paṇḍit Bábulála Páṭhaka. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Gangábhakti-tarangiṇí. A dissertation on the sanctity of the River Ganges, and the various forms in which it should be adored. By Gaṇapati, a resident of Mithilá, and a scion of the family of the king of Dhárá.

Beginning. रूपं साचात् प्राग्नमैशं द्रवत्वं पुञ्जीभूतं सर्व्वगीर्व्वाणतेजः।
व्यक्तीभूतं ब्रह्मविष्णं निरन्यादारम्भोऽस्मिन् गाङ्गमम्भो मदीयं॥
सद्विद्याकुलयोर्विशेषमखिलं विज्ञाय नान्यो ददौ
वृत्तिं यस्य पितामहाय मिथिलाभूमण्डलाखण्डलः।
श्रीधारेश्वरसूनुरन्वहमसावभ्यस्य भाट्टं मतं
गङ्गाभक्तितरङ्गिणीं गणपतिर्ब्रूते सतां प्रीतये॥
प्रमाणमात्रं प्रथमं व्यवस्था तदनन्तरं।
ततः प्रयोगः संचेपात् तरङ्गेषूपवर्ण्यते॥
तत्रादौ प्रभवप्रकरणं। विष्णुपुराणे। इत्यादि।

End. व्रते तु यदेव यत्र फलं श्रुतं तदेव तत्र सङ्कल्पवाक्ये योज्यं। सुगममन्यदिति।
नानर्षिवाक्यरचना+परिश्रमेण ग्रन्थस्य गौरवभयान्न कृतः प्रयत्नः।
दिङ्मात्रमेतदुपदर्शितमित्यमेव विज्ञैर्विचिन्त्य वचनान्तरमूहनीयं॥
एतन्नित्यमुपासनाभिरसकृत्किञ्चित् प्रसन्नासि चे-
न्मह्यं देवि तदा कृताञ्जलिरहं त्वामद्य याचे वरं।
श्रीयोगीश्वरसम्भवस्य कृतिनः कीर्त्तिप्रसूर्ज्जायतां
विद्वद्भिः परिशीलिता कृतिरियं कल्पान्तरस्थायिनी।
श्रीगङ्गा विजयतेतराम्॥

विषयः। गङ्गामाहात्म्यकीर्त्तनं। तत्र गङ्गातीरनिवासफलं। गङ्गाभक्तिफलं। जलपानफलं। गङ्गादर्शन-स्तवन-स्नानादिफलकथनं। अयनविषुवसंक्रान्तिमास-तिथिनक्षत्रादि-स्नानफलकथनं। चन्द्रसूर्य्योपरागादौ स्नानविधिकथनं। दशहराविधिकथनं। देशविशेषे गङ्गास्नानविधिकथनं। उत्तरपश्चिमवाहिन्यादिस्नानफलकथनं। गङ्गासरःसङ्गमस्नानविधिः। एवं गङ्गाकौशिकीसङ्गम-गङ्गागण्डकीसङ्गम-हरिद्वार-प्रयाग-गङ्गासागरस्नानादिविधिकथनं। गङ्गायां मरण-श्राद्धादिफलकथनं। तत्र अर्द्धोदकलक्षणकथनं। अस्थिप्रक्षेपादिविधिः। मुण्डनादिविधिकथनं। अर्द्धो-दयादियोगविशेषे गङ्गास्नानसङ्कल्पवाक्यादिकथनं। एवं सर्व्वत्र सङ्कल्पवाक्य-कथनञ्च।

No. 1868. स्मृतितत्त्वविवेकः।

Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 98. Lines, 7 on a page. Extent, 2,758 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Chhoṭí Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-tattva-viveka. A summary of the Smṛiti rules regarding domestic rites and ceremonies. By Vardhamána Mahámahopádhyáya Mahádharmádhikárí. He was chief judge in the court of some king whose name is not given.

Beginning. पाणिभ्यामुपजातवेपथुतया यत्नेन यः कम्पितो
येन स्वेदजलौघपूरिततया नापेक्षितोऽम्बुग्रहः ।
सन्ध्यार्थत्वमवेक्ष्य यो मुकुलितः सव्ये करे कम्बुना
सादृश्यं गतवान् स पातु + + + सायन्तनोर्घाञ्जलिः ॥
अनेकार्थो वेदः प्रतिऋषिविभिन्नाः स्मृतिगिरो
निबन्धारः स्वं स्वं मतमनुसरन्तो विसदृशाः ।
यथा देशे देशे नरि नरि तथा सम्प्रति पृथक्
सदाचारस्तस्मादनवधृतदुःस्थो विधिपथः ॥
तथाभूते चास्मिन् परिमितगिरो यद्यपि वयं
वहिर्द्धासिद्धान्तस्थितिमनुपपत्त्यारुद्धयितुं ।
तथापि स्वेयानामुभयमतयुक्तिप्रणयना-
दपि स्यादश्लाघ्या इति कुमतिरुत्तम्भयति नः ॥
श्रुत्वा बहुभ्यो बहुधा गुरुभ्यो विचार्य्य बुद्ध्या विविधान् निबन्धान् ।
स्मृतिस्थितिद्वैतनिवृत्तिहेतुः श्रीवर्द्धमानेन कृतो विवेकः ॥
— — — — — — इह यद्यपि श्रुत्यादीनां स्वपरविरोध उपक्षिप्तः तथापि धर्म्मविचारे स एव उपायः तस्य तदेकमानकत्वात् । इत्यादि ।

End. एकः प्रायेण स+ग्वि विपर्य्येति विमुह्यति ।
अतो बहुभिरालोक्य कृतिरेषा मया कृता ॥

Colophon. इति महाधर्म्माधिकारिमहामहोपाध्यायश्रीवर्द्धमानकृतौ स्मृतितत्त्वविवेकः समाप्तः।

विषयः। श्रुत्यादीनां विरोधे बलाबलनिरूपणं। आचारादीनां विरोधे बलीयस्त्वादिकथनं। मूलश्रुत्यनुमानप्रक्रियादिविवेचनं । तुल्यबलविरोधे विकल्पादिकथनं। श्रुतिलिङ्गप्रकरणादीनां विरोधे बलाबलनिरूपणमुखेन तेषां स्वरूपादिकथनं। अवान्तरभेदप्रदर्शनेन प्रत्येकं स्पष्टीकरणञ्च। धर्म्मस्वरूपविवेचनं। तदनुष्ठानफलादिनिरूपणञ्च। नित्यनैमित्तिककाम्यकर्म्मस्वरूपकथनादिकं। अत्र सर्व्वत्र तार्किकसमयानुसारेण अतीव सूक्ष्मानुसन्धानेन विषया निरूपिता इति ज्ञेयं। विधिविचारः। धर्म्मे श्रुतिस्मृतिसदाचाराणां प्रामाण्यप्रदर्शनं। धर्म्मशास्त्रनिरूपणादिकं। तेषां संख्यादिनिरूपणञ्च। शिष्टाचारनिरूपणं। द्वैतविषयकप्रकीर्णककथ-

नमुखेन शस्यादिविधानं। नवान्नश्राद्धादौ व्रीह्यादिविधिचिन्तनं। मलमासनिरूपणं। तत्कृत्यविधानञ्च। अपरपक्षश्राद्धविधिः। सपिण्डनादिश्राद्धनिरूपणादिकं। मासपक्षादीनामुल्लेखकरणावश्यकतानिरूपणं। चान्द्रमासादिलक्षणं। अपरपक्षश्राद्धविधिः। सामान्यतः श्राद्धवेलानिरूपणं। प्रतिमानिर्म्माणविधानकीर्त्तनं। संक्षेपतो मन्त्रोपदेशप्रकारकथनञ्च।

No. 1869. प्रत्यक्षमणिरश्मिचक्रं।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. . Folia, 156. Lines, 10 on a page. Extent, 6,265 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇí, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭilála Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Pratyaksha-maniras'mi-chakra. A commentary on the 'Pratyaksha-khaṇḍa' of the 'Tattva-chintámaṇi' of Gáñges'a. By Gokulanátha Upádhyáya.

Beginning. दिवि वक्षःस्थले विष्णोर्गङ्गेशवदने+वि।
चिन्तामणीशवन्द्रास्य रश्मिचक्रं प्रकाश्यते॥
गुणातीत इति। गुणपदस्य प्रकृतितत्त्वपरिणामेषु—इत्यादि।

End. पुरोवर्त्तिरजतमिति व्यवसायादिवत् ततो न प्रवृत्तिरित्यर्थः। बाधेनेति सद्धेतिशेषः। भ्रान्तिनाशादिति शम्।

Colophon. इति महोपाध्यायश्रीगोकुलनाथोपाध्यायविरचितं प्रत्यक्षमणिरश्मिचक्रं समाप्तं।

विषयः। गङ्गेशोपाध्यायकृततत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतप्रत्यक्षखण्डस्य व्याख्यानं।

No. 1870. प्रामाण्यालोकटिप्पनी।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 24. Lines, 9—10 on a page. Extent, 892 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭilála Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Prámáṇyáloka-ṭippaṇí. A gloss on the 'Prámányáloka' of Pakshadhara Mis'ra. By Gokulanátha Mahámahopádhyáya.

Beginning. परीक्षिविषमाणस्य प्रमाणमणिसागरं।
नाथस्य मङ्गलानाथ नामैव तव मङ्गलं॥

स्वलक्षणसत्त्वावादिनां मते स्वसम्वेद्यमेव मद्विषयत्वलक्षणं प्रामाण्यमिति शून्यतावादिशिरसि भारं निक्षिपति माध्यमिक इति । इत्यादि ।

End. तदा भवतु सकलाभावसाधारणमभावत्वमज्ञातं स्वरूपेण प्रकारादिति दिक् ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगोकुलनाथविरचिता प्रत्यक्षप्रामाण्यालोकटिप्पनी समाप्ता । श्रीरस्तु ।

विषयः । पक्षधरमिश्रकृतप्रामाण्यवादालोकनामकटीकाया व्याख्यानं ।

No. 1871. द्वैतपरिशिष्टं ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 232. Lines, 8 on a page. Extent, 3,535 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭilála Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dvaita-paris'ishṭa. A digest of Hindu Law. By Kes'ava Mahámahopádhyáya, of the clan of Sanmis'ra. The work treats of all the leading topics of the Smṛiti, dwelling at great length on the S'ráddhas.

Beginning. चलानप्यचलीकुर्व्वन्नचलानपि चालयन् ।
वृन्दावनविहारी स्यात् तापहारी हरिर्मम ॥
तत्रादौ व्यवहारो निरूप्यते । इत्यादि ।

End. धनूराशिस्थितसूर्य्ययोगात् पौषादिप्रवृत्तौ सकलानुशासनविरोधात् । अत एव प्रकृते सौरपौषादिभ्रमो हेय इति दिक् ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायसन्मिश्रकेशवविरचिते द्वैतपरिशिष्टे द्वितीयः परिच्छेदः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । चतुष्पाद्व्यवहारनिरूपणं । तत्र पक्षाः । उत्तराणि । साक्षिणः । क्रियाद्वैधादौ अनेकार्थाभियोगविधिः । सपणविवादविधिः । जयपत्रलक्षणादिनिरूपणं । सन्ध्यागर्ज्जनादिव्यवस्था । विवाहानधिकारिणः ! कन्याविवाहकालादिनिरूपणं । नामकरणादिव्यवस्थाकीर्त्तनं । दानलक्षणादिकं । यज्ञादौ दक्षिणादिनिरूपणं । तड़ागविधिः । एकादशीव्रतविधिः । पुत्रस्य प्रथमविवाहे कर्त्तव्यतानिरूपणं । स्ववर्णलजातिनिरूपणं । कन्यादानविधिः । स्त्रीणां शतभिषास्नानविधिः । शूद्रस्य प्रायश्चित्तकृत्यनिरूपणं । दिनरात्रिशुद्धिनिरूपणं । गृहस्थस्य शौचानुष्ठानविधिः । दन्तधावनस्नानादिविधिः । पञ्चयज्ञादिविधिः । उदकपात्रादौ तर्पणनिषेधः । गाय-

विषयः। स्त्रीजपादिविधिः। तर्पणेतिकर्त्तव्यता। पञ्चदेवतापूजा। पूजायां सर्ववर्णाधिकारकथनं। पुष्पग्रहणादिनियमः। सिद्धान्नेन विश्वदेवकर्म्मविधानं। नित्यश्राद्धादिविधिः। पशुहननविधिः। अङ्गुल्या दन्तधावनादौ दोषविधिः। शूद्रैः कपिलादुग्धं न पेयमितिकथनं। कस्तूरीभक्षणादिविधिः। प्रेताधिकारे पिण्डदानादिविधिः। पूर्णिमायां मत्स्यमांसादिभोजननिषेधकथनं। अशौचनिरूपणं। शूद्रेणापि पायसेन पिण्डा देया इति निरूपणं। रात्रौ पिण्डदाननिषेधः। सपिण्डने प्रेतपदोल्लेखकर्त्तव्यता। खाशौचविधिः। देशान्तरलक्षणादिकथनं। परिवापनादिविधिकथनं। सपिण्डतालक्षणादिनिरूपणं। शरदि शुक्लपक्षपार्व्वणविधिः। हैमन्तिकपार्व्वणविधिः। श्राद्धविधिः। पाकादिविधिः। निषिद्धनक्षत्रे सपिण्डनाकर्त्तव्यताविधिः। श्राद्धोत्तरं विश्वदेवबलिविधिः। पाकस्य श्राद्धाङ्गतानिरूपणं। शेषान्नभोजनविवेचनं। श्राद्धदिने जाताशौचविधिकथनं। भ्रातृपुत्रसत्त्वे नान्यः कृत्रिमः पुत्रः कार्य्य इति निरूपणं। स्त्रीणां वैधस्नानविधिः। तासां वैधकर्म्मणि द्विवासस्त्वविधिकथनं। उपनयनादौ पित्रादिना आभ्युदयिकं कर्त्तव्यमितिनिरूपणं। साग्नेरारसक्षेत्रजाभ्यां मृताहे पार्व्वणमेव कार्य्यमितिकथनं। त्र्यहाशौचे चतुर्थदिने आद्यश्राद्धं त्रिपक्षादौ सपिण्डनमितिव्यवस्थापनं। तीर्थश्राद्धविधिः। एकाहे मृतयोरपि पित्रोः शय्यादानादौ विशेषकथनं। नीलवृषलक्षणं। कात्यायनोक्तवृषोत्सर्गविधिः। अन्त्यजन्मपदविवरणं। शूद्रस्य अमन्त्रवत्कर्म्मविधानं। अपरपक्षश्राद्धविधिः। शस्त्रहतादिश्राद्धविधिः। पार्व्वणानन्तरं नित्यश्राद्धकर्त्तव्यता। श्राद्धे पशुघातो न दोषायेतिनिरूपणं। दत्तकस्य सपिण्डनविधिः। कार्त्तिक्यादौ वृषोत्सर्गविधानं। आभ्युदयिके पिण्डदाने विशेषकथनं। प्रजापतिहोमो मनसैव कर्त्तव्य इति कथनं। सायमग्नौ होमविधिः। अनुपनीतेन वैश्वदेवहोमो न कार्य्य इति निरूपणं। पित्राद्यर्च्चने ज्येष्ठाधिकारकथनं। कुसीदलक्षणादिकथनं ऋणदानादिविधिः। आत्मविक्रयादिनिरूपणं। दायग्रहणविवेचनं। अकालवृष्ट्यादिविधिकथनं। मलमासक्षयमासादिविचारः। व्रते सङ्कल्पस्य अङ्गत्वकथनं। तत्र दन्तधावनादिविधिकथनं। उपवासादौ जलादिविधिः। स्त्रीणां रजोयोगे पुत्रादिना पूजादिकं कारयितव्यमितिकथनं। यवश्राद्धविधिः। हरिशयनविधिः। अशून्यशयनव्रतकथनं। भागवतनिरूपणं। महाष्टमीकृत्यं। पूर्णिमाकृत्यं। पतिव्रताधर्म्मनिरूपणं। मन्वन्तरायुगाद्यादिनिरूपणं। संक्रान्तितत्कृत्यनिरूपणं। ग्रहणे पुण्यकालादिविवेचनं। कल्पपादपकामधेन्वादिमहादानविधिकथनं। कुण्डलक्षणकथनं। प्रयागे मुण्डननिर्णयः। प्रोक्षणकुशोत्पाटनादिविधिः। सावनमासस्य द्वैविध्यकथनं। संक्रान्त्यादिषु श्राद्धनिरूपणं। स्नानसन्ध्यातर्पणादिक्रमकीर्त्तनं। मन्त्राहविवेचनं। उभयदिने-

विषयः । क्षयाहलाभे व्यवस्थाकथनं । मलमासश्राद्धविचारः । श्राद्धकालदेशनिरूपणादिकं । गयाश्राद्धाधिकारे पुत्रपदशक्तिविचारः । जलपानानन्तरं नित्यकर्म्मानधिकारकथनं । प्रपादिजलपानविचारः । अशौचसङ्करविधिः । एकभक्तादिव्रतकथनं । पुत्रिकापुत्रेण मातुः सपिण्डनविधिकथनं । कृत्रिमपुत्रकर्त्तृकसपिण्डनविधिकथनं । दत्तकस्य सपिण्डनादिविवेचनं । चतुर्थीहोमात् प्राक् स्त्रीमरणे तत् पितृगोत्रेणैव पत्या सपिण्डनान्त कार्य्यं एकोद्दिष्टन्तु स्वगोत्रेणेतिनिरूपणं । पर्णनरदाहविधिः । सौवर्णादिपात्रेण तर्पनविधिः । आभ्युदयिककालनिरूपणादिकं । तर्पणेतिकर्त्तव्यता । पञ्चमहायज्ञविधिकथनं । भगवन्नैवेद्यविधिः । अपुत्रस्त्रीपुंसयोरपरपक्षम्तयोरेकोद्दिष्टं न तु पार्व्वणमितिनिरूपणं । अनुपनीतकर्त्तृकश्राद्धविधिः । समयाशुद्धिविवेचनं । पार्व्वणाधिकारिणः । नित्यश्राद्धादिलक्षणं । प्रातःस्नानादिकालनिरूपणं । केशवपनवापनयोर्भेदकथनं । स्त्रीणां प्रयागे मुण्डनविधिकथनं । अर्द्धोदययोगविधिः । द्विराषाढशब्दार्थनिरूपणं । अशौचान्तशब्दार्थकथनं । जप्यसूक्तविचारः । सपिण्डनापकर्षमासिकापकर्षविधिः । सन्न्यासिकर्त्तृकं नात्मीयश्राद्ध कर्त्तव्यमितिनिर्णयः । सपिण्डतालक्षणादिकथनं । गजच्छायाश्राद्धविधिः । पाकयज्ञे शूद्रस्याप्यधिकार इति कथनं । पाकयज्ञसंख्यादिनिरूपणं । सप्तवित्तागमा धर्म्मा इत्यादिविवेचनञ्च । इति ।

No. 1872. सिद्धान्ततत्त्वं ।

Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 32. Lines, 9 on a page. Extent 997 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭilála Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Siddhánta-tattva. The philosophy of Grammar. By Jagannátha Mahámahopádhyáya.

Beginning. सुब्विभक्तिः प्रथमादिभेदेन सप्तविधा । प्रथमार्थस्य संख्याद्वेकयोर्द्विवचनैकवचन इत्यनुशासनात् प्रातिपदिकार्थे प्रथमाविधानेन अर्थान्तराभावाच्च । इत्यादि ।

End. हनधातोर्गतौ शक्तितोऽप्यपि न सर्व्वत्र स्वारसिकः प्रयोगः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीजगन्नाथविरचिते सिद्धान्ततत्त्वे स्फोटादिनिर्णयः सम्पूर्णः ।

विषयः । प्रथमादिविभक्त्यर्थनिरूपणं । आख्यातार्थनिरूपणं । समासशक्तिनिरूपणं । उपसर्गार्थनिरूपणं । पदार्थनिरूपणं । नञर्थनिरूपणं । स्फोटनिरूपणञ्च ।

No. 1873. कुसुमाञ्जलिविवरणं ।

Substance, country-made paper, 13 × 3½ inches. Folia, 68. Lines, 10 on a page. Extent, 1,340 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭílála Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Kusumánjali-vivaraṇa. A commentary on the 'Kusumáṉjali' of Udayana A'chárya. By Jayaráma Nyáya-paṉchánana.

Beginning. नत्वेशं जयरामोऽसैा न्यायपञ्चाननः कृती ।
विट्टणोति बुधप्रीत्यै कुसुमाञ्जलिकारिकाः ॥
विघ्नहतये विहितं मङ्गलं व्याख्यातृश्रोतृणामनुषङ्गतोऽपि मङ्गलाय च निबन्धन्
प्रयोजनाभिधेयसम्बन्धग्रन्थनामान्याह । मत्पञ्चप्रसर इत्यादि ।

End. स एवानेन प्रीतो भविष्यतीति ध्वनितं ।
कुसुमाञ्जलिकारिकाः समाप्ता विटृताः श्रीजयरामेण
कुसुमाञ्जलिमञ्जसाधिगच्छेद्र्यदि पश्येदिदं हेलयापि चित्ते ।

Colophon. इति कुसुमाञ्जलिविवरणं सम्पूर्णं ।

विषयः । उदयनाचार्य्यकृतकुसुमाञ्जलिकारिकाभागस्य व्याख्यानं ।

No. 1874. हरिभक्तिदीपिका ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 84. Lines, 10 on a page. Extent, 3,133 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sk. 1700. Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Dárbháñgá, Paṇḍit Chhoṭílála Jhá. Appearance, very old. Prose and verse. Correct.

Haribhakti-dípiká. On the philosophy of the Bhakti doctrine, and the duties enjoined to the followers of that doctrine. By Gaṇes'a Mahámahopádhyáya. This is a text book for Vaishṇavas.

Beginning. सकलपुमर्थासारं श्रुतिकलकण्ठीविहारसहकारं ।
अद्वैतराजहंसीकमलाकरमेकमच्युतं वन्दे ॥
वेणोव+ +रन्ध्रं घनघटितलघुन्यासलोलाङ्गुलीकं ।
भाव्याभव्यासदेशे(?)श्रितरति+टयन्तिर्य्यगावर्ज्जितास्यं ॥
एकार्थे+स्य चैकं पदमितरपदे भङ्गिभव्यत्रिकश्रीः ।
कश्चिद्दर्शाभिरामो विहरतु हृदये नीलिमा कैास्तुभी वः ॥

किमिह पदार्थविचारैर्गमयथ समयं मुधा विबुधाः ।
कुरुत पुमर्थचतुष्टयसाधनमाराधनं विष्णोः ॥
तथाच प्रह्लादवचनं । इत्यादि

End. तस्मात् कर्म्मकाण्डब्रह्मकाण्डयोरुपासनाक++पयिकत्वमिति सिद्धं मुक्तेः परमपुरुषार्थत्वमिति ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगणेशकृता हरिभक्तिदीपिका समाप्ता । शाके १७०० ।

वषयः । भगवद्भक्तिनिरूपणं । भक्त्यङ्गानि । विष्णुपूजायां सर्व्ववर्णानामधिकारकथनं । स्त्रीशूद्रयोः भगवद्वाखस्पर्शननिषेधः । विष्णुपूजारतानां शूद्राणां मद्यपानादिनिषेधकथनं । स्त्रीशूद्रयोः षोड़शोपचारेण विष्णुपूजानिषेधकथनं । विष्णुपूजनेनैव तत्तद्देवतापूजानिर्व्वाहात् न पृथक् करणमावश्यकमिति निरूपणं । विष्णुपूजाफलं । अर्घ्याद्दिपरिमाणकथनं । दक्षिणावर्त्तशङ्खमाहात्म्यं । गरुड़ोपरिपूजाफलं घण्टामाहात्म्यं । प्रतिमास्नाने घृतादिपरिमाणनिरूपणं । पूजाकर्म्मणि तिलकावश्यकता । गङ्गामृत्तिका-तुलसीमृत्तिकादिफलकीर्त्तनं । शालग्राममाहात्म्यं । शिलाचक्रपरीक्षा । तत्र वर्णपरीक्षा । पूजायां अनुलेपन-पुष्प-धूप-दीप-नैवेद्यादिनिरूपणं । दत्तनैवेद्यभक्षणविचारः । पादोदकमाहात्म्यं । कीर्त्तनध्यानादिमाहात्म्यकीर्त्तनं । मालायां मणिसंख्या । जपमालासंस्कारः । अहिंसामाहात्म्यं । वैष्णवलक्षणं । विष्णुरपराधाः । तुलसीमाहात्म्यं । तुलसीस्तोत्रं । रामनवमीव्रतं । नृसिंहचतुर्द्दशीव्रतं । एकादशीव्रतनिरुपणं । उपवासानुकल्पनिरूपणं । विष्णूत्थानकृत्यनिरूपणं । अनन्तचतुर्द्दशीव्रतं । द्वादशीव्रतं । अशून्यशयनव्रतं । धरणीव्रतं । मत्स्यद्वादशीव्रतं । कूर्म्मद्वादशीव्रतं । वराहद्वादशीव्रतं । नरसिंहद्वादशीव्रतं । वामनद्वादशीव्रतं । परशुरामद्वादशीव्रतं । कृष्णद्वादशीव्रतं । बुद्धद्वादशीव्रतं । कल्किद्वादशीव्रतं । पद्मनाभद्वादशीव्रतं । योगीश्वरद्वादशीव्रतं । तीर्थयात्रादिविधिः । तत्र यात्राप्रयोगविधिः । अयोध्यादिसप्तपुरीयात्रादिविधिः । चक्रतीर्थयात्रादिविधिः । अग्नितीर्थविधिः । वृहस्पतिकुण्डविधिः । ब्रह्मकुण्डविधिः । सप्तर्षितीर्थविधिः । बालखिल्यतीर्थविधिः । विष्णुमुद्राधारणविधिः । जगन्नाथक्षेत्रमाहात्म्यं गङ्गादर्शनादिफलं । गोदावरीमाहात्म्यं । सिंहस्थवृहस्पतौ गौतमीमाहात्म्यं । सरस्वतीमाहात्म्यं । कुरुक्षेत्रमाहात्म्यं । कोकामुखमाहात्म्यं । कौशिकीमाहात्म्यं । तड़ागारामादिविधिः । कूपविधिः । आरामप्रतिष्ठाविधिः । विष्णुप्रतिष्ठाविधिः । सूर्य्यप्रासादफलं । प्रासादनिर्म्माणविधिः । प्रतिमाविधानं प्रतिष्ठाप्रयोगकीर्त्तनञ्च ।

No. 1875. व्यवहाररत्नं ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 46. Lines, 6 on a page. Extent, 844 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Pilkhayáḍ, Post Madhbaní, Darbahángá, Paṇḍit Bábu Jhánjhá. Appearance, new. Verse. Correct.

Vyávahára-ratna. Civil astrology, domestic rites, omens, portents, divinations. By Bhánunátha Daivajña, son of Upadhyáya.

Beginning. नत्वा मुकुन्दस्य पदारविन्दं स्वर्गापवर्गद्रुमराजकन्दं ।
श्रीभानुनाथः कृतचारुयत्नं करोम्यहं सद्व्यवहाररत्नं ॥
स्वकृतपरकृताभ्यां सङ्ग्रहोऽयं मदीयः
सुललितपदरम्यः सर्व्वलोकाभिगम्यः ।
निखिलवरकुलानां मैथिलानामिदानीं
जनयति परितोषं त्यक्तनिःशेषदोषं ॥
काव्यं श्रीभानुनाथस्य प्राचीनगणकस्य च ।
माधुर्य्यमनयोर्ज्ञेयं शर्कराक्षीरयोरिव ॥
दुर्ज्जनैरपि चन्तव्यमपराधद्वयं मम ।
सज्जनानां विनोदाय यतो ग्रन्थं करोम्यहं ॥
विनोपदेशं खलु बालकानां चेतोविशुद्धिर्न विधानपूर्व्वा ।
यतस्ततः प्रागुपदेशमेव क्रमेण वक्ष्यामि हितश्च तेषां ॥
एकस्मिन् वत्सरे मासाश्चैत्राद्या द्वादशैव हि ।
तेपि नाम्नः प्रभेदेन चत्वारः स्युः प्रकारकाः ॥ इत्यादि ।

End. नाधीतं शब्दशास्त्रं नवरसरुचिरं काव्यरत्नादिकं वा
कोषो वालङ्कृतिर्व्वा स्मृतिरपि सकला तन्त्रविद्यापि नैव ।
वाणीमात्रप्रसादादविकलमनसा शास्त्रसारं निरुक्तं
प्रध्वस्तं तत्र यद्द् यत्खलजनकुधिया सज्जनैः क्षम्यतां तत् ॥

Colophon. इति शैाण्डालकुलानन्दचन्दनानन्दोपाध्यायसुतश्रीभाणुनाथदैवज्ञविरचिते व्यवहाररत्ने गृहगमनादिप्रकरणं सम्पूर्णं । शुभमस्तु श्रीरस्तु ॥

विषयः । मासनिरूपणं । तिथियोगादिनिरूपणं । भद्रादिविचारः । नक्षत्रविचारादिकं । ताराविचारः । दुष्टताराशान्तिः । चन्द्रावस्थितिविवेचनं । चन्द्रायनचन्द्रवर्णज्ञानादिकथनं । वारविचारः । प्रहरार्द्धविवेचनं । समयाशुद्धिनिरूपणं । मन्वादियुगादिविचारः । वास्तुभूमिज्ञानकथनं । राशीनां वासस्थानकथनं । नामरा-

विषयः । शिला ग्रामराशिज्ञाननिरूपणं । गृहारम्भे मासपक्षतिथिनक्षत्रादिविवेचनं । गृहे शिल्पादिक्रियाविचारः । गृहप्रवेशविधिः । गृहे देवीस्थापनविधिः । गृहसमीपे शुभाशुभवृक्षरोपणादिविधानं । हलप्रवाहे तिथ्यादिनिरूपणं । नवान्नभक्षणादिविचारः । गृहादौ धान्यादिस्थापनविधिः । संक्रान्तिव्यवस्थानिरूपणं । क्रयविक्रयविचारः । अश्वादियानारोहणदिनकथनं । गजदन्तच्छेदनदिननिरूपणं । दीक्षाग्रहणे नक्षत्रादिनिरूपणं । बन्धुलकरणदिनकथनं । पाणिग्रहणे तिथ्यादिनिरूपणं । द्विरागमनादिविचारः । नवीनशय्याद्यारोहणदिनकथनं । तैलाभ्यङ्गादिविधिः । वस्त्रादिपरिधानदिनकथनं । स्त्रीणां केशबन्धनादिविचारः । प्रथमरजोदर्शने परिधानवस्त्रफलं । शोणितवर्णफलं । स्थानादिफलकथनञ्च । गर्भाधानादिकथनं । पुंसवनसीमन्तोन्नयनादिदिनकथनं । सूतिकागृहनिर्म्माणादिदिनकथनं । जातस्य स्तनपाननामकरणदोलाद्यारोहणदिनकथनं । अन्नप्राशनं । आद्यचौरं । विद्यारम्भकर्णवेधोपनयनादिकालविचारः । यात्रिकतिथ्यादिनिरूपणं । शकुननिरूपणं । नौकायानराजदर्शनादिदिनकथनं । परदेशगः कदा समागमिष्यति इति प्रश्नोत्तरकथनं । पुष्करिणीखननदेवतागठनतत्प्रतिष्ठादिदिनविचारः । रोगोत्पत्तौ क्लेशादिदिवसविचारः । निधनकारकरोगनिरूपणं । उत्पातनिरूपणं । भैषज्यारम्भादिकालकथनं । निषिद्धदिनाद्युत्पन्नरोगप्रतीकारकथनञ्च ।

No. 1876. दूर्गाभक्तितरङ्गिनी ।

Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 61. Lines, 10 on a page. Extent, 2,250 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Chhoṭílála Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Durgábhakti-taraṅginí. A guide-book for the Durgá Pújá. By Narasiṅha Deva, a Rájá of Mithilá.

Beginning. अभिवाञ्छितसिद्ध्यर्थं वन्दितो यः सुरासुरैः ।
सर्व्वविघ्नच्छिदे तस्मै गणाधिपतये नमः ॥
भक्त्या नम्रसुरेन्द्रमौलिमुकुटप्राग्भारतारस्फुर-
न्माणिक्यद्युतिपुञ्जरञ्जितपदद्वन्द्वारविन्दाश्रया ।
देव्यास्तत्क्षणदैत्यदर्पदलना + + प्रक्षयामर

स्वाराज्यप्रतिभूभविष्णुकरुणागम्भीरदृक्पातु वः ॥
स्वस्ति श्रीनरसिंहदेवमिथिलाभूमण्डलाखण्डलो
भूभृन्मौलिकिरीटरत्ननिकरप्रत्यर्च्चिताङ्घ्रिद्वयः ।
आपूर्व्वापरदक्षिणोत्तरगिरिप्राप्तार्थिवाञ्छाधिक-
स्वर्णक्षौणिमणिप्रदानविजितश्रीकर्णकल्पद्रुमः ॥
— — — — — — — —।
देवीभक्तिपरायणः श्रुतिमुखप्रारब्धपारायणः
सङ्ग्रामे रिपुराजकंसदलनप्रत्यक्षनारायणः ।
विश्वेषां हितकाम्यया नृपवरोऽनुज्ञाप्य विद्यापतिं
श्रीदुर्गोत्सवपद्धतिं वितनुते दृष्ट्वा निबन्धस्थितिं ॥
तत्रादौ देवीपूजागृहनिर्म्माणं। रत्नाकरादिनिबन्धेषु देवीपुराणं ।

End. सरितः सागराः शैलास्तीर्थानि जलदा नदाः ।
एते त्वामभिषिञ्चन्तु सर्व्वकामार्थसिद्धये ॥

Colophon. इति दुर्गाभक्तितरङ्गिणी समाप्ता ।

विषयः । देवीपूजागृहनिर्म्माणविधिः। प्रतिमानिवेशनविधिः । प्रतिमालक्षणं। चण्डिकारूपकथनं। चामुण्डारूपकथनं। सर्व्वमङ्गलारूपकथनं। प्रतिमाभ्यङ्गव्यवस्था । पञ्चोपचारकथनं। अनुलेप-पुष्पधूपदीपादिकथनं। देवीमहोत्सवपूजाविधानं । आश्विनकृष्णनवम्यादिपूजाकल्पकथनं । आश्विनशुक्लप्रतिपदादिकल्पकथनं । प्रतिपदादिप्रतिदिनकृत्यं। तत्र तिथिनक्षत्रबलाबलनिरूपणं। स्वस्त्ययनविधिः । पूजाप्रयोगकीर्त्तनं ।

No. 1877. न्यायतत्त्वपरीक्षा ।

Substance, country-made paper, 14 × 3 inches. Folia, 72. Lines, 7 on a page. Extent, 922 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sn. 1187. Place of deposit, Magrání, Post Madhubaní, Darbháñgá. Paṇḍit Chhoṭi Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Nyáyatattvaparíkshá. A commentary on Gotama's aphorisms of the Nyáya doctrine. By Vañs'adhara, nephew of Jagannátha, under whom he had studied the subject.

Beginning. सूरेर्गोकुलनाथतस्तदनुजाद्यो+जगन्नाथतः
++प्रापि मयाक्षपादवचनव्याख्याविधिर्मातुलात् ।

तत्त्वं गूढमपि स्वभावगहने न्याये परीचिच्छिषोः
श्रीमद्वंशधरस्य मेऽत्र शरणं सर्व्वार्थचिन्तामणिः ॥
मातुलश्रीजगन्नाथादधीत्य न्यायदर्शनं ।
श्रीमद्वंशधरस्तत्र तत्त्वं सम्यक् परीच्यते ॥
शास्त्रादौ तावत्प्रयोजनोपायतावगमादेव प्रवर्त्तन्ते प्रेक्षावन्त इति । शिष्याणां प्रवृत्त्यर्थं भगवान् महर्षिः गोतमः प्रयोजनाभिधेयसम्बन्धानाह-प्रमाणप्रमेयेति । इत्यादि ।

End. अन्वीक्षाः प्रथमाध्याये द्वितीयाह्निकगोचराः ।
तत्त्वैः परीक्षिताः सम्यक् श्रीवंशधरशर्म्मणा ॥

Colophon. इति न्यायतत्त्वपरीक्षायां प्रथमोऽध्यायः । सन् ११८७ ।

विषयः । न्यायसूत्रस्य प्रथमाध्यायान्तं व्याख्यानं ।

No. 1878. दुर्गाभक्तितरङ्गिणी ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Extent, 594 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭí Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Durgábhaktitarañginí. A manual for the performance of the Durgá Pújá. By Mádhava Mahámahopádhyáya.

Beginning. दुर्गादेवीं नमस्कृत्य सुखसौभाग्यदायिनीं ।
क्रियते माधवेनेयं दुर्गाभक्तितरङ्गिणी ॥
तत्राश्विनशुक्लप्रतिपदि कलशस्थापनं । तत्र बृहस्पतिः । इत्यादि ।

End. ततः शान्तिकलशजलेन आत्मानमभिषिच्य दक्षिणां दद्यादिति नवरात्रविधिः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमाधवकृता दुर्गाभक्तितरङ्गिणी समाप्ता ।

विषयः । सप्रमाणं नवरात्रपूजाविधिकीर्त्तनं ।

No. 1879. भेददीपिका ।

Substance, Palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 60. Lines, 5 on a page. Extent, 1,143 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. S. 502. Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭí Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Bheda-dípiká. A refutation of the non-dual theory of the Vedánta in course of which most of the leading systems of philosophy are discussed. By Mádhava Miśra, Mahámahopádhyáya.

Beginning. अन्योन्यतात्त्विकभिदाश्रयविश्वभेदि
जीवातिरेकनिधिरीशपदाभिधेयः।
सत्याभिरामगुणधाम स रामचन्द्रः
सत्यप्रपञ्चसविता जयतां सदा नः॥
यं श्रीमती श्रीरपरा गधाधरादसूत शास्त्राम्बुधिपारदृश्वनः।
श्रीमाधवो न्यायमहाटवीतटे प्रविश्य सिद्धान्तपथे स खेलति॥
माधवेन हरिभक्तिभञ्जिताशेषकिल्बिषभारेण तन्यते।
भेदवर्त्मनि विवेकदीपिका मायिमोहतिमिरापनुत्तये॥
अथ केचिदूचुरनिर्व्वचनीयं मिथ्यैवेदमाविद्यकं ब्रह्मविवर्त्तो जगत् इत्यादि।

End. सर्व्वशून्यता च स्वशून्यताशून्यतायां व्याहतिमादधती पूर्णतामेव विश्वस्य आदधती—इत्यलमतिविस्तरेण।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमाधवमिश्रकृता भेददीपिका समाप्ता। लं सं ५०२। भाद्रकृष्ण १४।

विषयः। मायावादविज्ञानवादादीनामुपन्यासपूर्व्वकं प्रत्येकं खण्डनं। मिथ्यात्वसाधन-मिथ्याशब्दव्युत्पत्त्यादिविरोधविवेचनं। अन्यथाख्याति—असत्ख्याति—अख्याति—अपरोक्षख्याति—परोक्षख्यातिवाददूषणं। सद्विलक्षणत्वमेव असत्त्वमितिनिरूपणं। यस्य हि यद्रूपं परैरभ्युपगतं तन्निषेधेनैव तस्य मिथ्यात्वसिद्धिः रूपान्तरस्य मानाभावादेवासिद्धेरित्यादिना मिथ्यात्त्वस्वरूपकथनं। अत्यन्ताभावस्वरूपविवेचनं। सप्रकारकप्रमित्यविषयत्वमनिर्व्वचनीयत्वमितिवाददूषणं। चिद्विषयत्वं दृश्यत्वमिति पक्षाक्षेपकीर्त्तनं। फलव्याप्यत्वं वेद्यत्वं, फलञ्च विषयावच्छिन्नान्तःकरणवृत्तिप्रतिफलितचैतन्यमिति मतनिरसनं। एवं जड़त्वादीनां स्वरूपविवेचनं। भिन्नत्वलक्षणादिचिन्तनं। प्रपञ्चसत्यत्वे प्रमाणनिरूपणं। प्रमातृत्वादीनां स्वरूपविवेचनं। प्रमादिनिरूपणं। प्रपञ्चस्य सत्यत्वसंस्थापनं। अत्र वाचस्पतिमिश्रकृतभामत्या दूषणादिकं। न च प्रत्यक्षमपि व्यावहारिकसत्त्वविषयत्वात् सावकाशं व्यावहारिकसत्त्वं हि सत्त्वावान्तरभेदो वा सत्त्वानधिकरणत्वे सति प्रतीयमानत्वं वा इत्यादिना व्यावहारिकसत्त्ववादखण्डनं। तत्त्वमस्यादिश्रुतिवाक्यानां द्वैतपरत्वेन तात्पर्य्यनिरूपणं। प्रत्यक्षानुमानोपमान शब्दप्रपञ्चसत्यत्वे प्रमाणानां वाधापेक्षया मिथ्यात्वप्रमाणत्वाभिमतकतिपय वेदान्तवाक्यनामेव अन्यपरत्वकल्पनं न्यायः 'तथाहि' एकमेवाद्वितीयं ब्रह्मेति

विषयः। श्रुतौ एकमेव इत्यनेन ब्रह्मनानात्वनिषेधः. एक एव राजा इत्यनेन राजनानात्वनिषेधवदित्यादिना अद्वैतवादखण्डनं। निर्व्विशेषवादखण्डनं। विश्वस्य मिथ्यात्वमपि सत्यं मिथ्या वा आद्ये अपसिद्धान्तः। अन्त्ये मिथ्यात्वाभावे सत्यत्वमवर्ज्जनीयमित्यादिना विश्वस्य सत्यत्वनिरूपणं। जीवादीनां लक्षणादिविवेचनं। एकजीववादखण्डनं। लिङ्गशरीरस्य अजन्यत्वे अनादिभावत्वेन नित्यत्वापत्तौ मुक्तावपि सत्त्वप्रसङ्गः, तादृशशरीरे मानाभावश्चेत्यनेन लिङ्गशरीराभ्युपगमाक्षेपकीर्त्तनं। निर्गुणवादखण्डनं। अतिरिक्ताज्ञानवादखण्डनं। ईश्वरोपादानकमित्यत्र किमुपादानत्वं न तावत् समवायिकारणत्वं स्वतोऽप्रसिद्धेः समवायस्यैवानभ्युपगमाच्च। नापि परिणामित्वं निर्व्विकारत्वश्रवणबाधादित्यादिना ब्रह्मोपादानत्ववादखण्डनं। लक्षणाविचारः। खण्डनखण्डखाद्यकारमताक्षेपः। ज्ञानस्वरूपविवेचनं अवेद्यत्वे सति अपरोक्षव्यवहारयोग्यत्वं स्वप्रकाशत्वमित्यभ्युपगमदूषणमुखेन स्वप्रकाशवादखण्डनं। किञ्च नित्यज्ञानानन्दरूपस्य स्वप्रकाशत्वे ज्ञानत्वे इव नित्यानन्दादिरूपत्वे संशयादिकमावरणञ्च न स्यात्—इत्यनेन तन्मताक्षेपकीर्त्तनञ्च। आत्मा वारे श्रोतव्य इत्यादीनां तात्पर्य्यकथनमुखेन विधिस्वरूपादिविमर्शनं। मिथ्याज्ञानस्वरूपचिन्तनं आत्मख्यात्यादीनां स्वरूपनिरूपणं। शून्यतावादनिरसनञ्च।

No. 1880. स्फोटवादः।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent. 512 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sk. 1720. Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭí Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Sphoṭaváda. On the philosophy of grammar. By Nágésa Bhaṭṭa, son of S'iva Bhaṭṭa. 'Descriptive Catalogue of Sañskṛit Grammars in the Library of the Asiatic Society of Bengal,' p. 123.

Beginning. ननु कः स्फोटनामेति चेत्—शृणु। वर्णस्फोटः पदस्फोटः वाक्यस्फोटः इत्यादि।

End. इडण् सूत्रादिप्रत्याहाराह्निकान्तादिस्थभाष्यकैयटादिषु तत्र तत्र व्याकरग्रन्थादिषु सूक्ष्मदृशां स्फुटा एव।

Colophon. इति श्रीमदुपाध्यायोपनामकशिवभट्टसुतनागेशभट्टविरचितः स्फोटवादः सम्पूर्णः। शकाब्दा १७२०।

विषयः। स्फोटशब्दनिर्व्वचनं। वर्णस्फोटनिरूपणं। पदादिस्फोटनिरूपणं। व्यक्तिस्फोटनिरूपणमुखेन न्यायमीमांसादिमतखण्डनं। जातिस्फोटनिरूपणञ्च।

No. 1881. मासमीमांसा ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent, 452 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭí Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Másamímañsá. A dissertation on months, and their relation to religious rites. By Gokulanátha Upádhyáya.

Beginning. सोमं समन्ततं नत्वा सामिसोमावतंसिनं(?) ।

समासान्मासमीमांसामस्मि वक्तुं व्यवस्थितः ॥

मासस्तावच्चतुर्द्धा भवति । चान्द्रः सैारः सावनो नाचत्रश्चेति । इत्यादि ।

End. तथा मलमासवति वर्षे ह्रासवृद्धी कल्पनीये इति सिद्धं ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगोकुलनाथोपाध्यायप्रणीता मासमीमांसा परिपूर्णा । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । चान्द्रादिमासानां स्वरूपादिचिन्तनपुरःसरं कर्म्मविशेषे तन्नियोजनं । तत्तन्मासकृत्यनिरूपणञ्च ।

No. 1882. परिभाषाविवेकः ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 102. Lines, 7 on a page. Extent, 2,828 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭí Jhá. Appearance, fresh. Prose and verese. Correct.

Paribhásha-viveka. A dissertation on the different observances and rites which form parts of sacrificial ceremonies. By Varddhamána Mahámahopádhyáya.

Beginning. एकस्यं प्रणमन्ति नाकपतयस्तातेति चाम्बेति च

प्रस्यातुं पदमादधाति युगपद्भङ्गे च सिंहे च यः ।

रूपं ताण्डवलास्ययोरभिनयत्येकेन यत्नेन ये-

व्याप्तुव्यतिभेदमुग्रशिवयोस्तं देहदम्भं नुमः ॥

परितो व्यायताभाषा परिभाषाप्रदीपवत् ।

प्रकाशयत्येकदेशस्थितापि सकलं हि सा॥

तस्मात् साधारणीमेनां विवे + + कृजूक्तिभिः ।

याचा साधारणी या स्यात् प्रविवे + स्मि तत्र तां ॥

इह त्रिविधं कर्म्म काम्यं नित्यं नैमित्तिकमिति। इत्यादि।

End. वज्रञ्च मौक्तिकञ्चैवं माणिक्यं नीलमेव च।
तथा मरकतं ज्ञेयं महारत्नानि पञ्चधा॥
श्रीविल्वपञ्चकमहाकुलसम्भवेन विद्वन्महाकविभवेशतनूद्भवेन।
श्रीवर्द्धमानविदुषाऽविदुषां परेषामिष्टैषिणा विविविच्य परिभाषितोऽर्थः॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायमहाकविश्रीभवेशात्मजश्रीवर्द्धमानकृतौ परिभाषाविवेकः समाप्तः।

विषयः। नित्यनैमित्तिककाम्यानां लक्षणादिकथनपूर्व्वकं तत्तत्कर्म्मनिरूपणं। कर्कोपाध्यायमतेन द्विविधकर्म्मस्वरूपविवेचनं। कर्म्माधिकारिनिरूपणं। प्रवृत्तकर्म्मकथनं। निवृत्तकर्म्मनिरूपणं। कर्म्मकालनियमादिनिरूपणं। शिखासूत्रविधिचिन्तनं। शिखाबन्धनवत् केशबन्धनमपि कर्म्माङ्गमिति तन्निरूपणं। आचमनविधिः। सङ्कल्पवाक्यविवेचनादिकं। स्नानादिविधिविवेचनं। दैवे कर्म्मणि मातृपूजनादिकरणावश्यकताकथनं। सामान्यतः पूजास्थाननिरूपणं। पूजाविधानञ्च। वसुधारादानविधिः। श्राद्धविधिविवेचनं। निमन्त्रणादिविधिः। पाकादिविधिः। अनुपनीतद्विजातीनां स्त्रीणाञ्च शूद्रकल्पविधानं। मधुपर्कविधिनिरूपणं। मन्त्रपाठादौ ऋष्यादिज्ञानावश्यकताकथनं। छन्द आदिकथनं। तद्देवतादिकथनञ्च। होमपरिभाषानिरूपणं। होमद्रव्यपरिमाणकथनं। प्रदक्षिणविधिकथनं। अग्निनामानि। जपेतिकर्त्तव्यता। मालासंस्कारविधिः। दानपरिभाषाकथनं। तत्र दानस्वरूपादिविवेचनं। ब्राह्मणादीनां धनादिनिरूपणं। द्रव्यदोषादग्राह्यताकीर्त्तनं। द्रव्यदेवतानिरूपणं। देशकालादिकथनञ्च। दानविधिः। प्रतिग्रहविधिः। कन्यादानादिविधानकथनञ्च। युगादियुगान्तरमन्वन्तरादिव्यवस्थानिरूपणं। व्रतपरिभाषाकथनं। तत्र व्रतस्वरूपादिनिरूपणं। व्रतारम्भधर्म्मादिकथनं। एकादश्यादिव्रतव्यवस्थाकथनं। शिवादिपूजनविधिः। प्रायश्चित्तव्रतेषु विशेषकथनं। अक्रियादिषु व्यवस्थानिरूपणं। हस्तमध्ये तीर्थादिनिरूपणं। दर्भादिनिरूपणं। प्रतिनिधिस्वरूपादिविवेचनं। पूर्णपात्रनिरूपणमुखेन मानपरिभाषाकथनं। दक्षिणास्वरूपकथनादिकं। भूमिमानादिनिरूपणं। सप्तदशविधव्रीहिकथनं। चतुःसम-सर्व्वगन्धयक्षकर्द्दमादिगन्धगणकथनं। सर्व्वधातुगणनिरूपणं। कलशादिनिरूपणं। पञ्चभङ्गनिरूपणं। पञ्चामृतपञ्चगव्यादिनिरूपणं। पञ्चरत्नादिकथनञ्च।

No. 1883. अधिकरणकौमुदी।

Substance, country-made paper, 15 × 4 inches Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent, 1,562 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇi, Post, Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Chhoṭi Jhá. Appearance, new. Prose. Correct.

Adhikaraṇa-kaumudí. A dissertation on the philosophy of sacrifices. By Devanátha Ṭhakkura, pupil of Soma Bhaṭṭa.

Beginning. पुराणमजरं देवं कामदं कामरूपिणं।
अनिदानं निदानन्तं योगिनं भोगिनं नुमः॥
आस्ते देवः स्मरपरवशः स्मेरतारुण्यन्त्य
प्रौढोत्तुङ्गस्तनभरलसत्कामिणीकामकेलिः।
अस्मत्सेवापरवशमनाः किं जगन्नाथ तावद्-
भावी भावस्मरणकमले तावके मामकीनः॥
धर्म्मशास्त्रेऽधिकरणं विचारेषूपकारकं।
विदुषा देवनाथेन निर्व्बन्धेन निबध्यते॥
परिसंख्यानियमयोस्तथा विध्यनुवादयोः।
भेदकं कथ्यते सम्यक् पर्य्युदासनिषेधयोः॥ इत्यादि।

End. रत्नाकरे कल्पतरौ श्रीदत्तहरिनाथयोः।
वाचस्पतौ निगूढं यत् तन्नाबन्धि गुरुक्रमात्॥
सोमभट्टोपदिष्टेन पथा रुच्चरतो मम।
मीमांसाविषयारण्ये शरणं वत भारती॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीदेवनाथठक्कुरनिर्म्मिता अधिकरणकौमुदी समाप्ता।

विषयः। अधिकरणस्वरूपविवेचनं। आत्माश्रयान्योन्याश्रयचक्रकानवस्था-व्याघात-प्रतिबन्धि-विनिगमनाविरह-उत्सर्ग-अनौचिती-कल्पनादीनां प्रत्येकं लक्षणनिरूपणं। तर्क-प्रशंसा। धर्म्मलक्षणनिरूपणादिकं। वेदलक्षणादिनिरूपणं। आचारादीनां-लक्षणं। विधिस्वरूपविवेचनं। एवं परिसंख्यानियमानुवादानां स्वरूपादिचि-न्तनं। अर्थवादस्वरूपचिन्तनं। पर्य्युदासनिषेधनिरूपणं। प्रसङ्गतन्त्रयोः स्वरू-पादिकथनं। साहित्यमहत्वयोः लक्षणादिकीर्त्तनं। श्रुतिलिङ्गादिनिरूपणं। एषां बलाबलनिरूपणञ्च। विकल्पादिस्वरूपकथनं। इच्छाविकल्पे अष्टविधदोष-निरूपणादिकं। यागसिद्धिनिरूपणं। परिषदधिकरणस्वरूपादिविवेचनं। नक्ता-धिकरणं। चमसाधिकरणं। अर्थवादविशेषयोः वैषम्यादिनिरूपणं। पाशाधि-

करणं। सर्व्वशक्त्यधिकरणं। कपालाधिकरणं। गवामयने गेहाधिकरणं। निषादस्थपतौ वीजविवेचनं। हविरुभयत्वाधिकरणं। विश्वजिन्न्यायनिरूपणं। अर्थवादाद्विधिकल्पनाधिकरणं। तद्वाद्यन्तापकर्षन्यायकथनं। सर्व्वशाखाप्रत्ययाधिकरणं। प्रायणीयोदयनीयाधिकरणं। श्रुतिस्मृत्योः विरोधे श्रुतेर्गरीयस्त्वाधिकरणं। रात्रिसत्राधिकरणं। कपिञ्जलाधिकरणं। सूक्तवाकादिवद्वाक्यभेदाधिकरणं। आरम्भसिद्धान्ताधिकरणं। पदावनीयाधिकरणं। खलेवालीयूपाधिकरणं। आर्थक्रमेण शब्दक्रमबाधाधिकरणं। आरुणीन्यायः। पदपांशुन्यायविवेचनं। सामान्यविशेषन्यायः। आश्रयिन्यायः। शंय्वधिकरणं। प्रतिनिध्यधिकरणं। अभ्युदितेष्ट्यधिकरणं। क्रमणाधिकरणं। देवताधिकरणं। सामान्यविधिकल्पनाधिकरणं। सत्राधिकरणं। अधिकारबलाबलाधिकरणं। संयोगपृथक्त्वन्यायः। गौणमुख्याधिकरणं। गुणलोपे मुख्यलोपाधिकरणं। आश्विनग्रहाधिकरणं। स्फ्यास्त्रिष्टेज्याधिकरणं। तत्राधिकरणं। अधिकरणादीनां प्रत्येकं स्वरूपकथनपूर्व्वकमुदाहरणप्रदर्शनञ्च।

No. 1884. पातञ्जलसूत्रभाष्यं।

Substance, country-made paper, 11 × 5 inches. Folia, 44. Lines, 10 on a page. Extent, 1,211 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1852. Place of deposit, Magráṇi, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Chhoṭí Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Pátañjala-sútra-bháshya. A commentary on Pátañjala's aphorisms of the Yoga system. By Bhavadeva Miśra, Mahámahopádhyáya, son of Kṛishṇadeva Miśra. The work is very scarce, but not much quoted.

Beginning. पतञ्जलिं नमस्कृत्य योगिनोऽन्यांश्च भोगिनः।
भवदेवेन तत्सूत्रव्याख्यानं क्रियतेऽधुना।
मङ्गलं कुर्व्वन्नेव शिष्यावधानाय प्रतिजानीते अथेति।

End. इदमभिनवभाष्यं पूर्व्वभाष्यात् प्रस्तुतं
दिशि दिशि खलु दीपाद्दीपवच्चाकसीति।
सुगममिति सुधीभिर्देश्यमीशप्रसादाद्
भवतु च भवभीतिध्वान्तहारि त्रिलोक्याः॥
गङ्गातटे पट्टनपत्तनेऽस्मिन् विश्वं वपुर्विश्वसृजः समीक्ष्य।
निरीक्ष्य भाषादिकृतं प्रवीणै- रन्यैर्मया भाष्यमिदं व्यधायि॥

Colophon. इति मैथिलसम्मिश्रश्रीकृष्णदेवतनयमहामहोपाध्यायमिश्रश्रीभवदेवकृतपातञ्जलसूत्रभाष्ये कैवल्यनिरूपणे चतुर्थचरणव्याख्या सम्पूर्णा। शुभमस्तु। संवत् १७५२।

विषयः। योगसूत्रस्य व्याख्यानं।

No. 1885. सिद्धान्ततत्त्वविवेकः।

Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 172. Lines, 9 on a page. Extent, 5,776 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Government of India. A second copy at Magráṇí, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Chhoṭí Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

S'iddhánta-tattva-viveka. A disquisition on the eternity of matter. By Gokulanátha Mahámahopádhyáya.

Beginning. प्रवहपवनवेगघट्टितोऽपि स्खलति नयज्जगदण्डपिण्डभारः।
लघुगुरुतुलनातुलाप्रकाण्डद्रढिमगुणः स भवद्गुणत्रयस्य॥
हिरण्यगर्भस्य गुरुः शरीर- संख्यालघुर्यः पुरुषः पुराणः।
अणोरणीयान् महतो महीयान् पश्यत्यचक्षुः स शृणोत्यकर्णः॥
सकलाङ्कुरकारिवीजानुगतं तदकारिव्यावृत्तं कुर्व्वद्रूपत्वं नाम सामान्यं न कल्पयितुमुचितं गौरवात्। इत्यादि।

End. अनन्यसूचिता मार्गास्तर्काणामुपदर्शिताः।
अनेन सह्वरेवेत्र दूरे तत्त्वविनिर्णयः।

Colophon. इति महामहोपाध्यायगोकुलनाथविरचितः सिद्धान्ततत्त्वविवेको नाम न्यायनिबन्धविशेषः समाप्तः।

विषयः। सामान्यादिनिरूपणमुखेन लाघवगौरवस्वरूपविवेचनं। दिक्कालयोः स्वरूपविवेचनं। अत्र दिक्कालौ नेश्वरादतिरिक्ताविति तथा क्लृप्तकारणभावस्येश्वरस्यैव शब्दसमवायित्वमिति शिरोमणिमतखण्डनं। द्रव्यपदार्थविवेचनं। द्रव्यसाक्षात्कारप्रकारकथनमुखेन इन्द्रियादिलक्षणविवेचनं। अन्तरिन्द्रियसाधनञ्च। प्रत्यासत्तिस्वरूपविवेचनं। परिमाणनिरूपणं। प्रत्यक्षप्रक्रियासाधनं। यदेव मूर्त्तत्वं तदेव भूतत्वमिति भट्टाचार्य्यमतखण्डनं। पृथक्त्वस्य गुणत्वमनङ्गीकुर्व्वतां मतखण्डनं। परत्वापरत्वस्वरूपविवेचनं। विशेषपदार्थविवेचनं। नीलादीनां सर्व्वेषां गुणानां अवच्छिन्नवृत्तिकत्वनिरूपणं द्रव्यनाशे कारणकथनं।

धात्वर्थविवेचनं। शाब्दबोधप्रक्रियाविवेचनं। संस्कारानुभवादिस्वरूपविवेचनं। अभावप्रत्यक्षतामनङ्गीकुर्व्वतां मतखण्डनं। कारणतास्वरूपनिरूपणं। यागादिध्वंसेनैव स्वर्गादिकमुपपादयतां धर्म्माधर्म्माभावविद्वेषिणां मतखण्डनं। संशयकारणकथनमुखेन चित्सुखादिमतखण्डनं। अनुगतलक्षणव्यवहारकारणनिरूपणं सत्त्वस्वामित्वादिलक्षणविवेचनं। संख्या-स्वत्व-शक्तिप्रभृतीनां पदार्थान्तरत्ववादखण्डनं।

No. 1886. कृत्यमहार्णवः।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 7 on a page Extent, 3,811 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇí, Post Madhubaní, Darbhañgá, Paṇḍit Chhoṭi Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Krítya-mahárṇava. A philosophical disquisition on sacrificial rites. By Váchaspatí Mis'ra,—compiled under the patronage of Mahárájá Harináráyaṇa, of Tirhut.

Beginning. आभीरदारकमुदञ्चितकिङ्किणीकमातासपाणिचरणं पुरुषं पुराणं।
मञ्जीरमञ्जुमरणाधरमम्बुजाक्षमद्वैतचिन्मयमनादिमनन्तमीडे॥
आसीन्मैथिलमेदिनीशातमखः प्रत्यर्थिसीमन्तिनी-
नित्योद्गीतभुजप्रतापतपनप्रोत्तप्तसप्तार्णवः।
राजत्कीर्त्तिकुमुद्वतीपरिमलप्राग्भाविभूमण्डलो
राजा श्रोत्रियवंशभूषणमणिः श्रीमान् भवेशः कृती॥
अस्यान्ववायममलं विमलीकरिष्यन् कीर्त्त्या दिशो दश मुकुर्धवलीकरिष्यन्।
संग्रामसीमनि भटांस्त्रिदशीकरिष्यन् आविर्बभूव तनयो हरसिंहदेवः॥
एतस्माद्द्विजवंशभूषणमणिः सर्व्वार्थचिन्तामणिः।
षट्तर्कासरणिः प्रतापतपनप्रारब्धशृङ्गारणिः॥
प्रत्यर्थिक्षितिपान्धकारतरणिः श्रीदर्पनारायणो।
राजासीदवनीविभूषणमणिर्भूपालचूडामणिः॥
आनन्दयन् द्विजकुलं पितृकुलमुन्मीलयन्नखिलं।
एतस्मादजनि कृती श्रीहरिनारायणो नृपतिः॥
— — — — —
श्रीवासुदेवभक्तः श्रीसारदायां प्रसादमासाद्य।

श्रीमानयं नरेन्द्रः श्रीकृत्यमहार्णवं तनुत॥ इत्यादि।

End. मिथिलावलयविभाजः श्रीहरिनारायणस्य कीर्त्तिरेषा।
तावद्विकसतु भुवने यावद्विष्णुर्विरोचनो गगने॥

Colophon. इति सप्रक्रियमहाराजाधिराजश्रीहरिनारायणनिदेशान्महामहोपाध्यायसन्मिश्र श्रीवाचस्पतिविरचितः कृत्यमहार्णवः समाप्तिमगात्।

विषयः। धर्म्मस्वरूपविवेचनं। धर्म्मशास्त्रनिरूपणं। सामान्यतः परिभाषाकथनं। मलमासादिस्वरूपकीर्त्तनं। वैशाखकृत्यनिरूपणं। तत्र विशेषेण अक्षयतृतीयाकृत्यकथनं। ज्यैष्ठकृत्यं। आषाढ़कृत्यनिरूपणं। चातुर्म्मास्यव्रतक्रमनिरूपणं। श्रावणकृत्यनिरूपणं। तत्र विशेषेण अशून्यशयनव्रतनिरूपणं। भाद्रकृत्यनिरूपणं। तत्र कृष्णपक्षे पुष्यनक्षत्रे छन्दोगानामुत्सर्गाख्यकर्म्मविधानकीर्त्तनं। महालक्ष्मीव्रतनिरूपणं। आश्विनकृत्यनिरूपणं। हस्तादित्ये खञ्जनदर्शनविधिकथनं। देवीपक्षकृत्यनिरूपणं। पूर्णिमाकृत्यनिरूपणं। कार्त्तिककृत्यं। मार्गशीर्षकृत्यनिरूपणं। पौषकृत्यनिरूपणं। माघकृत्यनिरूपणं। फाल्गुणकृत्यं। विशेषेण शिवरात्रिविधानकीर्त्तनं। चैत्रकृत्यं। तत्र महावारुण्यादिविधानं। भोजनचतुर्द्दशीविधिः। सामान्यतः वारकृत्यनिरूपणं। विजयादियोगकृत्यनिरूपणं। गणेशव्रतविधानं। अविघ्नव्रतनिरूपणं। देवीव्रतानि। सौरव्रतानि। सामान्यव्रतानि। शिवव्रतानि। विष्णुव्रतानि। काम्यैकादशीव्रतानि। द्वादशीव्रतानि। तत्र कूर्म्मद्वादशीव्रतं। वराहद्वादशीव्रतं। वामनद्वादशीव्रतं। परशुरामद्वादशीव्रतं। राघवद्वादशीव्रतं। शुद्धद्वादशीव्रतं। कल्किद्वादशीव्रतं। पद्मनाभद्वादशीव्रतं। धरणीव्रतं। जन्मदिनकृत्यं। षष्ठीपूजाविधानं। सर्व्वगन्धगणकथनं। सर्व्वरत्नगणकथनं। सर्व्वधातुगणकथनं। सर्व्वौषधिगणकथनं। अष्टादशधान्यकथनं। कार्त्तिके दीपदानविधिकथनं। तिथिद्वैधव्यवस्थाकथनं। संक्रान्तिनिर्णयः। ग्रहणादिनिरूपणञ्च।

No. 1887. न्यायरत्नमाला।

Substance, country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 95. Lines, 7 on a page. Extent, 1,985 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbhangá, Paṇḍit Yogadatta Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Nyáyaratna-málá. A metrical epitome of the Mímáñsá doctrine inculcated in the *Tantra-vártika* alias *Nyáyaratna* of Bhaṭṭa Kumárila

Sváḿí. By Párthasárathí Mís'ra. A corrupt codex of this work has been noticed under No. 1557. (IV, p. 134). The description there given is incorrect. Hall's 'Contributions,' pp. 170-172.

Beginning. आनन्दममृतं ज्ञानमजं साक्षिणमीश्वरं ।
ब्रह्म सर्व्वमसर्व्वञ्च वन्दे देवं हरिं विभुं ॥
मीमांसार्णवसम्भूतैः कुमारस्वामिनोद्धृतैः ।
न्यायरत्नैरहं मालां संग्रन्थामि मनोरमां ॥
तत्र स्वाध्यायविध्यर्थः प्रथमं तावदुच्यते ।
आचार्य्यदृष्टिमाश्रित्य प्रतिपक्षनिरासतः ॥
तत्र तावदिमं केचित् पूर्व्वपक्षं प्रचक्षते ।
आचार्य्यकनियोगार्थः स्वाध्यायस्तत्प्रयुक्तितः ॥
प्रथमावगतत्वेन तद्धि युक्तं प्रयोजनं ।
तच्च वाक्यार्थविज्ञानं तद्धि पश्चात् प्रतीयते ॥
तेन विवक्षितार्थत्वाद्वेदस्यार्थविचारणं ।
न कर्त्तव्यमतः शास्त्रं मीमांसार्थमनर्थकं ॥
आचार्य्यकरणकविधिप्रयुक्तस्य हि स्वाध्यायाध्ययनस्य प्रयोजनापेक्षायां पुरुषान्तरगामित्वेन इत्यादि ।

End. तस्मात् सिद्धः काम्यनित्ययोर्विशेष इति ।
पार्थसारथिना सम्यग् विशेषे नित्यकाम्ययोः ।
आचार्य्यमतमाश्रित्य न्यायलेशः प्रदर्शितः ॥

Colophon. इति पार्थसारथिमिश्रविरचितायां न्यायरत्नमालायां नित्यकाम्यादिविवेकः ।

विषयः । प्रथमतः स्वाध्यायोऽध्येतव्य इत्यध्ययनविधिचर्च्चा । मीमांसाशास्त्रारम्भस्य प्रयोजनादिनिरूपणं । अध्ययनविधौ फलाश्रुतेस्तत्र विश्वजिन्न्यायेन न स्वर्गार्थतेतिनिर्णयः । तत्र अर्थज्ञानार्थत्वादध्ययनस्य तस्य च विचारमन्तरेणासम्भवात् तदनन्तरं धर्म्मजिज्ञासा कर्त्तव्येतिनिरूपणञ्च । विज्ञानस्य स्वतःप्रामाण्यं न तु परत इति निरूपणं । तत्र प्रामाण्यादिलक्षणविमर्शनं । वेदस्य उभयवादिसिद्धप्रामाण्याभावेन विचाराविषयान्नास्य स्वतःप्रामाण्यं सिद्ध्यतीति केषाञ्चिन्मतकथनं । वेदप्रामाण्यनिरूपणं । परत एव अर्थतथात्वरूपं प्रामाण्यं निश्चीयते इति परमतखण्डनञ्च । विधिस्वरूपविवेचनं । तत्र प्रवर्त्तकज्ञानादिनिरूपणं । भावनादिस्वरूपकथनं । अन्यान्यमतखण्डनपुरःसरं तदिदं कर्त्तव्यतारूपं प्रवर्त्तनारूपं, वा समीहितसाधनत्वमेव लिङादिभिरभिधीयते इति लिङाद्यर्थनिरूपणञ्च । व्या-

ष्निवादकथनं । अत्र कार्य्यकारणभावाद्विनाभावनिश्चयस्तथा स्वभावात् कार्य्य-कारणभावाद्विनाभावनियम इत्यादिकाणाद-शाक्यादिसिद्धान्तदूषणपूर्व्वकं व्याप्तिग्रहोपायकथनञ्च । वाक्यार्थनिरूपणं । तत्र शक्तिवादकथनं । आकाङ्क्षायोग्यतादीनां स्वरूपादिनिरूपणं । अन्यान्यमतखण्डनपुरःसरमभिहितान्वयवाद-संस्थापनं । अपि च न वाक्यं पदानि वा साक्षाद्वाक्यार्थबुद्धिं जनयन्ति किन्तु पदस्वरूपाभिहितैः पदार्थैः वाक्यार्थः संलक्ष्यते इति मीमांसकमते वाक्यार्थो-लाक्षणिक इति संस्थापनञ्च । नित्यकाम्ययोः वैषम्यं नास्तीति केषाञ्चिन्मतखण्डन-पूर्व्वक तयोरन्योन्यं वैषम्यनिरूपणं ।

No. 1888. पारिजातहरणं । (नाटकं) ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 20. Lines, 5 on a page. Extent, 237 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Dharmmapura, Post Madhubaní, Darbhaṅgá, Paṇḍit Gopála Ṭhákura. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Párijáta-haraṇa. A drama of the class called Rúpaka, founded on an incident in the life of Kṛishṇa. By Umápatidhara Upádhyáya. The story runs that on one occasion Kṛishṇa was engaged in a picnic with his family when Nárada paid him a visit, and presented him a celestial flower called *Párijáta*, which he had brought from the Nandana garden of Indra. Kṛishṇa gave the flower to his chief queen Rukmiṇí. Satyabhámá, another queen, who was present at the place, took this as a slight upon her, and was offended. To pacify her, Kṛishṇa sent for another flower, but Indra declined to give it. Thereupon Kṛishṇa, with the aid of Arjuna, assailed Indra, overcame him in battle, and brought away a number of the rare flower from his garden. The author was a poet of high rank in the court of Lakshmaṇa Sena of Bengal, and Jayadeva, in his Gitagovinda, eulogizes him highly. An inscription composed by the author is still extant.

Beginning. क्षोणी यस्य रदे मृणालशकलं मूलार्णवः पल्वलं
स्वर्गङ्गा वसनं विभाति गगनं कस्तूरिका लेपनं ।
चन्द्रश्चारुललाटचन्दनमुडुश्रेणी गतां माल्यतां
तेन श्रीधरणीधरेण हरिणा हिन्दूपतिः पाल्यतां ॥

अपि च।

यस्यास्यं पूर्णचन्द्रं सुवचनममृतं दिग्जयश्रीश्च लक्ष्मी-
र्हस्तम्भः पारिजातो भ्रुकुटिकुटिलिका सङ्गरे कालकूटः॥
तीव्रं तेजोऽग्निरौर्व्वः पदभजनपरा राजराज्यस्तटिन्यः।
पारावारो गुणानामयमतुलरसः पातु हिन्दूपतिर्वः॥

नान्द्यन्ते सूत्रधारः।

अलमतिविस्तरेण। आर्य्ये इहागम्यतां। प्रविश्य नटी। अज्ज आणवेदु। सूत्र। आदिष्टोऽस्मि यवनवनच्छेदनकरालकरवालेन विच्छेदगतचतुर्व्वेदपथप्रकाशकप्रतापेन भगवतः श्रीविष्णोर्दशमावतारेण हिन्दूपतिंहरिहरदेवेन। यथा उमापत्युपाध्यायविरचितं नवपारिजातमङ्गलमभिनीय वीररसावेशं शमयन्तु भगवन्तो भूपालमण्डलस्य। इत्यादि।

End. उर्व्वीं शस्येन गुर्व्वीं विलसतु सुखिनः सन्तु सर्व्वे च लोकाः।
क्षोणीपालः समन्तात् प्रवितरतु गुणं भावयित्वा वसूनि॥
साधूनां सन्निवासः सहपिशुनजनैरे + + केपि माभू-
दाशूद्रान्तं कवीनां भ्रमति भगवती भारती भङ्गिभेदैः॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायकविपण्डितमुख्यश्रीमदुमापत्युपाध्यायविरचितं पारिजातहरणाख्यनाटकं समाप्तं।

विषयः। एकदा मधुमासे रुक्मिण्या सह वसन्तोत्सवमाधुर्य्यमनुभवन् श्रीकृष्णः प्रमदोद्याने समुपस्थित आसीत्। अथ तत्र सुमुखीसहाया सत्यभामापि समुपस्थाय तमुत्सवं संवर्द्धयामास। अत्रान्तरे पारिजातमञ्जरीसनाथकरेण नारदेन भगवन्तमभ्युपेत्य सङ्गीतालापेन भगवतः प्रीतिं जनयता पारिजातमञ्जरीयं रुक्मिण्याः करे समर्पिता। अथ सत्यभामा तद्दर्शनेन नितरां सन्तोषमापन्नापि, सुमुख्यास्तिरस्कारेण सन्धुक्षिताभिमानानला अलङ्करणादिकं विहाय रोषागारं प्रविवेश। अथ विदितवृत्तान्तो भगवानपि चरणसंवाहनादिना तस्याः प्रीतिं संजनयन्नेव पारिजातमञ्जरीलाभार्थं नारदमेव पुरन्दरपुरं प्रेरयामास। अथ नारदमुखात् अमरेशदुश्चेष्टितमाकर्ण्य अर्ज्जुनसहायेन उपेन्द्रेण इन्द्रं पराभूय पारिजातमञ्जरी समानिन्ये। वृत्तान्तमिममवलम्ब्य विरचितमिदं रूपकं।

No. 1889. न्यायनिबन्धप्रकाशः । (चतुर्थाध्यायः) ।

Substance, palm-leaf, 12 × 1⅓ inches. Folia, 71. Lines, 5 on a page. Extent, 1,312 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. Sen's, E. 355. Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbhañgá, Paṇḍit Yogadatta Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Nyáya-nibandha-prakás'a. A commentary on the *Nyáyanibandha*, alias *Nyáyavártika-tátparya*, of Uddyotakara. By Vardhamána Upádhyáya, son of Ganges'vara Upádhyáya. The work is exceedingly rare, and of high repute. The codex contains only the fourth chapter.

Beginning. अनादिभवसम्भूततापत्रयविनाशकृत् ।
तत्त्वज्ञप्तिमदीया तं कार्य्यमेयं शिवं नुमः ॥
नमस्कारस्तुतेरपि मङ्गलत्वान्मोक्षहेतुतत्त्वज्ञानविषयमीश्वरं स्तौति ।
यानासनेति । नृणां पतिमीश्वरमथ राजानं नुमः स्तुमः, ईश्वरपक्षे यानं गमनं
चेष्टा । इत्यादि ।

End. न तु स एवैतदाकार इत्यत आह इत्येवमिति ।
यस्तर्कतन्त्रशतपत्रसहस्ररश्मिर्गङ्गेश्वरः सुकविकैरव + + + + ॥
+ + + + पितुरधीत्य निबन्धमित्थं प्राकाशयत् कृतिमुदे बुधवर्द्धमानः ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगङ्गेश्वरात्मजमहोपाध्यायश्रीवर्द्धमानविरचिते न्यायनिबन्धप्रकाशे चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः । शुभमस्तु । ल-सं । ३५५ । आश्विन शुदि ।

विषयः । न्यायनिबन्धस्य व्याख्यानं ।

No. 1890. गृह्यपद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 60. Lines, 8 on a page. Extent, 1,534 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubaṇí, Darbhañgá, Paṇḍit Gosáiñ Jhá. Appearance, new. Prose. Correct.

Gṛihya-paddhati. Detailed descriptions of the domestic rites enjoined in the Gṛihya Sútra of Páraskara. By Vásudeva Dîkshita.

Beginning. अथातो गृह्यसूत्रविहितानामाधानादिसर्व्वकर्म्मणां साधारणो विधिरुच्यते ।
तत्रावसथ्याधानादिषु वक्ष्यमाणेषु सर्व्वकर्म्मसु यजमानस्यैव कर्त्तृत्वं । इत्यादि ।

End. चक्षुः श्रोत्रं यशो बलं। यन्मे श्रुतमधीतं यन्मे मनसि तिष्ठतु तिष्ठत्विति ॥

Colophon. इति श्रीदीक्षितवासुदेवविरचितायां गृह्यपद्धतौ तृतीयं काण्डं समाप्तं।

विषयः। अत्र पारस्करगृह्योक्तानां सर्व्वेषां कर्म्मणां पद्धतिकथनं। तत्र पञ्चभूसंस्कारविधिकथनं। आवसथ्याधानविधिकथनं। मधुपर्कविधिकथनं। विवाहविधानं। राज्ञो रथाश्वभेदकर्म्मविधिकथनं। चतुर्थीकर्म्मकथनं। ऋतुकालाभिगमनविधिकथनं। पुंसवनविधिकथनं। सीमन्तोन्नयनविधिकथनं। जातकर्म्मविधिः। निष्क्रमणविधिः। अन्नप्राशनविधिः। चूड़ाकरणविधिः। व्रतबन्धविधिः। वेदारम्भविधिः। व्रतविसर्गविधिः। स्नातकस्य यमनियमादिविधिः। पञ्चमहायज्ञविधिः। उपाकर्म्मविधिः। उत्सर्गविधिः। लाङ्गलयोजनविधिः। श्रवणाकर्म्मविधिः। इन्द्रयज्ञविधिः। वृषातकाकर्म्मविधिः। सीतायज्ञविधिः आग्रहायणीकर्म्मविधिः। स्रस्तरारोहणविधिः। चतुर्व्विधाष्टकाविधिः। शालाकर्म्मविधिः। मणिकावधानविधिः। शीर्षरोगभैषज्यविधिः। शूलगवविधिः। गोयज्ञविधिः। वृषोत्सर्गविधिः। उदककर्म्मविधिः। अर्घ्यपशुविधिः। सभाप्रवेशनविधिः। रथारोहणविधिः। हस्त्यारोहणविधिकथनञ्च।

No. 1891. गृह्यसूत्रविवरणं।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 64. Lines, 8 on a page. Extent, 1,270 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Gosáiñ Jhá. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Gṛihya-sútra-vivaraṇa. A commentary on Páraskara's aphorisms on domestic rites. By Karka Upádhyáya.

Beginning. पारस्करकृतस्मार्त्तसूत्रव्याख्या गुरूक्तितः।
कर्क्कोपाध्यायकेनेयं तेने नत्वा जगद्गुरुं ॥
श्रौताधानादीनि कर्म्माणि उक्तानि।
तदनन्तरं स्मार्त्तानि अनुविधीयन्ते ॥
तत्रैतदादिमं सूत्रं।
अथातो गृह्यस्थालीपाकानां कर्म्म। व्याख्यास्यते—इति सूत्रशेषः। इत्यादि।

End. अथातः सभाप्रवेशनमित्यादि यत् तत्सर्व्वं निगदव्याख्यातमत्र।

Colophon. इति कर्क्कोपाध्यायकृतं गृह्यसूत्रविवरणं समाप्तं।

विषयः। शुक्लयजुर्व्वेदीयपारस्करगृह्यसूत्रस्य व्याख्यानं।

No. 1892. नान्दीमुखनिरूपणं ।

Substance, country-made paper, 10 × 2 inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent, 148 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbhâñgá, Paṇḍit, Bholi Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Nándímukha-nirúpaṇa. On the propriety of performing a S'ráddha on joyous occasions, such as marriages, initiations &c., to invoke the blessings of the manes, and the details thereof. By Hṛidayanátha S'armá, of Mithilá.

Beginning. गिरिजाङ्घ्रिरजोलेशपूता सुरतरङ्गिणी ।
तनोतु मे भवानीशकपर्द्दात्तापहारिणी ॥
अथाभ्युदयिकश्राद्धं निर्णीयते ।
मातृकापूजापूर्व्वकमाभ्युदयिकं सर्व्वत्र ।
कर्म्मादिषु च सर्व्वेषु मातरः सगणाधिपाः ।
पूजनीयाः प्रयत्नेन पूजिताः पूजयन्ति ताः ॥
अभीष्टसम्पादनेन अनुगृह्णन्ति—इत्यर्थः ॥
अत्र पूजयन्तीति फलश्रवणात् प्रधानमेव मातृपूजनमिति । इत्यादि ।

End. अत एव दयाशीलाः सन्तः सर्व्वोपकारकाः ।
इत्येव हृदये नूनमवलम्बनमस्ति मे ॥

Colophon. इति सोदरपुरकुलसमुद्भवमैथिलश्रीहृदयनाथशर्म्मकृतनान्दीमुखनिरूपणं समाप्तं ।

विषयः । आभ्युदयिकश्राद्धस्य सप्रमाणेतिकर्त्तव्यतानिरूपणं ।

No. 1893. द्वैतनिर्णयः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 52. Lines, 8 on a page. Extent, 1,596 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sarvasímá, Post Madhubaní, Darbhâñgá, Paṇḍit S'rínandan Ṭhákura. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dvaita-nirṇaya. Dissertations on Smṛiti rites. By Narahari Mahámahopádhyáya. Contents: names of Bráhmans. Occasions when the nominative and when the genitive affix should be put after proper names in forming mantras. Philosophy of Dakshiṇá at religious rites. Do. of

gifts. S'ráddha before marriage. Weights. Lunar months. Intercallary months. Rites during such months. Mourning. Rites on the day after mourning. Persons entitled to perform S'ráddhas. Rules regarding S'ráddhas. Adoption. The rite of Vṛishotsarga. Bathing and offering of water to the manes. Use of Darbha grass. Time meet for S'ráddha. S'ráddhas during the wane. S'ráddhas on the day of Navánna. Do. during eclipses. The fast of Janmáshṭamí. The fast of Ekádas'í. Purifications. Rules regarding Sapiṇḍas. Inheritance.

Beginning. अनादावाचारे बहुतरविचारोज्ज्वलतरे।
परेषां केषाञ्चित् प्रसरति वृथा दूषणगणः॥
मुहुर्नत्वा तत्त्वावगतिशरणं तातचरणं।
हरेर्भक्त्या युक्त्या परिहरति तं श्रीनरहरिः॥
तत्रादौ नामनिर्णयः। शुभङ्करेत्याद्येव शर्म्मादिविनिर्युक्तं नाम द्व्यक्षरं चतुरक्षरमित्यादि गृह्यदर्शनात्।

End. सा चावश्यं निरस्यैव इति प्रकाशव्याख्यैव श्रेयसीति रत्नाकरः। पतिपुत्रद्वारापिमातृसंक्रान्ते सौदायिकतया आकाङ्क्षातौल्याद्वाक्यमिदं जागर्त्ति॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीनरहरिकृतो द्वैतनिर्णयः समाप्तिमगात्।

विषयः। ब्राह्मणादीनां नामनिरूपणं। कर्म्मविशेषे नाम्नि प्रथमाषष्ठ्यादिविभक्तिप्रयोगनियमनं। दक्षिणादिस्वरूपादिविवेचनं। दानादिलक्षणनिरूपणं। आभ्युदयिकनिर्णयः। व्यवहारोपयोगिमाननिरूपणं। चान्द्रादिमासनिरूपणं। मलिम्लुचे शुक्लादिमासरीत्यैव व्यवस्थाकथनं। अधिमासादिनिरूपणं। तत्र कृत्यनिरूपणं। अशौचनिरूपणं। अशौचान्तदिने हतादिना दूषिते ज्येष्ठे कनिष्ठेनापि प्रेतश्राद्धानि कार्य्याणीतिव्यवस्थाकथनं। श्राद्धाधिकारिपरम्पराकथनं। श्राद्धविधिकथनं। दत्तकपुत्रग्रहणविधिकथनं। वृषोत्सर्गाधिकारिकथनं। एतद्विधानकथनं। स्नानतर्पणादिविधिकथनं। दर्भनिरूपणं। देवपूजाविधिकथनं। श्राद्धवेलानिरूपणं। अपरपक्षश्राद्धादिविधानकथनं। हैमन्तिकनवान्नश्राद्धविधिकथनं। ग्रहणनिमित्तकश्राद्धनिरूपणं। जन्माष्टमीव्रतविधानादिकथनं। एकादशीव्रतविधानादिकथनं। शुद्धिनिरूपणं। तत्र सापिण्ड्यादिविवेचनं। दायविभागकथनञ्च। ग्रन्थेऽस्मिन् सर्व्वत्र द्वैधविषये एव समीचीनव्यवस्थाकथनमिति ज्ञेयं।

No. 1894. कृष्णार्चनचन्द्रिका ।

Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 48. Lines, 5 on a page. Extent, 646 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Magaraṇí, Darbháñgá, Paṇḍit Bholí Jhá. Appearance, Fresh. Prose and verse. Incorrect.

Kṛishṇárchana-chandriká. Directions for the worship of Kṛishṇa. By Rátnapáni. Compiled by order of a king of Mithilá.

Beginning. विघ्नारण्यदवं नवं युगयुगे भक्तानुकम्पाकरं ।
जन्यादिवितनुञ्च तारकमनुं ध्यात्वाग्रये भक्तितः ॥
श्रीकृष्णार्चनचन्द्रिकां हि कलये श्रीमैथिलेशाज्ञया ।
प्रोद्यत्पण्डितमण्डलीषु विनतः श्रीरत्नपाणिः सुधीः ॥
अथ प्रासादाग्रे सतोरणं चतुर्द्वारं षोड़शहस्तं मण्डपं । इत्यादि ।

End. अप्रधानप्रतिमायाः सहस्रानं प्राणप्रतिष्ठाञ्च कृत्वा पूजनं कुर्य्यादिति बोध्यं ॥

Colophon. इति कृष्णार्चनचन्द्रिका समाप्ता ।

विषयः । विष्णुप्रासादविग्रहादिप्रतिष्ठाविधानकथनं । तत्र प्रयोगकथनञ्च ।

No. 1895. तिथिनिर्णयः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 7 on a page. Extent, 515 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Dharmmapura, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Gopála Ṭhákura. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Tithi-nirṇaya. A dissertation on the lunar days and the religious duties appertaining thereto. By Subbañkara. This is different from the work described under No. 1837, p. 149.

Beginning. अद्वैताद्बोधगम्याय निर्गुणस्थितिहेतवे ।
जगतामादिभूताय नमस्ते परमात्मने ॥
विलोक्य मुनिवाक्यानि मन्द + + नुसारतः ।
तिथिद्वैधविधौ यत्नात् क्रियते तिथिनिर्णयः ॥
विप्रतिपन्नानां परस्परविरोधपरिहारो निर्णयः । इत्यादि ।

End. एतदेव सुजनस्य लक्षणं दूषणेऽपि गुणमेव पश्यति ।
एतदेव पिशुनस्य लक्षणं दूषणं किल गुणेऽपि पश्यति ॥

Colophon. इति श्रीशुभङ्करकृततिथिनिर्णयः समाप्तः शुभमस्तु ।

विषयः । निर्णयलक्षणं । तिथिद्वैधे व्यवस्थाकथनं । तत्र पञ्चदशतिथिषु पक्षादिभेदेन युग्माद्यादरादिविशेषनिरूपणं । क्षयाहतिथिव्यवस्था । नक्तव्रततिथिव्यवस्था । उपवासे नियमादिकथनं । अनध्यायतिथ्यादिलक्षणकीर्त्तनञ्च ।

No. 1896. जातकतिलकं ।

Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 124. Lines, 10 on a page. Extent, 3,078 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit, Yogadatta Jhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Játaka-tilaka. A comprehensive treatise on the casting of horoscopes. By Kamalákra Acháryá.

Beginning. महादेवहृषीकेशलोकेशाखण्डलादयः ।
स्मरन्ति यं विजयते स देवो वारणाननः ॥
प्रबोधवृत्तिशयनैर्यद्धीनमिदं जगत् ।
स एक एव विश्वात्मा विभाति रविरीश्वरः ॥
वराहमिहिराचार्य्यः श्रीमानार्य्यभटः कृती ।
ब्रह्मगुप्तोऽतिमतिमान् जयन्ति गणकेश्वराः ॥
विश्वेश्वरं गुरुं वन्दे मन्देतरमहामतिं ।
गम्भीरगणनाम्भोधिसुधिन्धयमहाशयं ॥
प्रणम्य वनचामुण्डां विट्ठलं कुलदेवतं ।
होराशास्त्रमतिस्पष्टं कुरुते कमलाकरः ॥
पुराणमतशास्त्राणां रहस्यं यद्नाकुलं ।
भूयोऽनुभवसंशुद्धं तत्पूर्व्वमिह कथ्यते ॥
वृषभो मिथुनः कर्कः सिंहः कन्या तुलाधरः । इत्यादि ।

End. मेषान्त्यः कपिलः क्रूरचण्ड उद्यतदण्डदोः ।
लग्नवृत्तकलाभिज्ञः क्रियार्थी लोहितांशुकः ॥

Colophon. इति कमलाकराचार्य्यविरचिते जातकतिलके द्रेक्काणाध्यायः । श्रीरस्तु शुभं भवतु ॥

विषयः । राशिकथनं। तत्र वृषवृश्चिकसंक्रमे विषुवकाले दिनयामिन्योः समानमानताकथनं। सिंहराशिप्रवेशे सर्व्वेषां ग्रहाणां दक्षिणायनकथनं। तथा कुम्भप्राप्तानाञ्च तेषामुत्तरायणकथनं। पुलिशादीनामाचार्य्याणां मते ग्रहाणां गतिकथनं। अश्विन्यादीनान्तु गतेरल्पात्वात् सा नास्तीति पूर्व्वाचार्य्योक्ताभिप्रायकथनं। अत आधुनिकानां मतखण्डनं। वादरायणगर्गादीनां समये विषुवसंक्रमस्य कालवैषम्यप्रदर्शनं। राशीनां मूर्त्त्यादिनिरूपणं। इदानीन्तनविषुवादिकालविवेचनं। होरांशादिनिरूपणं। ग्रहाणामुच्चनीचत्वादिकथनं। भावकल्पनाविधिकथनं। द्वादशभावसाधनविधिकथनं। क्रूरसौम्यादिविवेचनं। सूर्य्यादीनां रूपकथनपूर्व्वकं तेषां प्रत्येकं प्रकृतिवर्णनं। द्रव्यविशेषे सूर्य्यादीनां अधिपत्वकथनं। बलाबलनिरूपणं। खेटादिनिरूपणं। शुभाशुभनिरूपणञ्च। स्त्रीणां प्रथमरजोदर्शने शुभाशुभनिरूपणं। गर्भग्रहणकालनिरूपणादिकं। निषेकादिनिरूपणं। कन्यापुत्रज्ञानकथनं। यमजमूकपङ्ग्वादिज्ञानोपायकथनं। तत्र तत्र कारणकथनञ्च। जन्मादिलग्ननिरूपणं। अरिष्टादिनिरूपणं। परमायुर्निरूपणं। अरिष्टभङ्गनिरूपणं। नाभसयोगादिनिरूपणं। आयुर्द्दायनिरूपणं। दशानिरूपणं। दशाफलकथनं। अन्तर्द्दशानिरूपणं। क्रमेण सूर्य्यादीनामन्तर्द्दशानिरूपणं। तनुभावफलनिरूपणं। धनभावफलनिरूपणं। सहजभावफलनिरूपणं। सुखभावफलनिरूपणं। सुतभावनिरूपणं। शत्रुभावफलनिरूपणं। जायाभावफलनिरूपणं। मृत्युभावफलनिरूपणं। धर्म्मभावफलनिरूपणं। कर्म्मभावफलनिरूपणं। लाभभावफलनिरूपणं। व्ययभावफलनिरूपणं। सूर्य्यादीनां भावफलनिरूपणं। तनुभावः। सहजभावः। सुहृच्चिन्तनं। सुतचिन्ता। शत्रुचिन्ता। जायाचिन्तनं। आयव्ययचिन्तनं। लग्नकेन्द्रभावफलनिरूपणं। द्यूनकेन्द्रभावफलनिरूपणं। भाग्यविचारः। अनफादियोगचतुष्टयबलकथनं। चन्द्रयोगः। सूर्य्ययोगः। द्विग्रहयोगकथनं। एवं त्रिग्रहचतुर्ग्रहादियोगकथनञ्च। प्रव्रज्याचिन्तनं। लग्नफलनिरूपणं। होरागुणकथनं। द्रेक्काणगुणकथनं। नवांशद्वादशांशादिकथनं। त्रिंशफलकथनं। रव्यादिराशिफलकथनं। लग्ने ग्रहदृष्टिफलकथनं। रव्यादिदृष्टिचारः। उच्चाद्याश्रयफलकथनं। कर्म्माजीवादिनिरूपणं। राजयोगादिनिरूपणं। राजभङ्गादिनिरूपणं। अशुभयोगादिनिरूपणं। स्त्रीजातके विशेषकथनं। निर्य्याणादिनिरूपणं। नष्टजातकविवेचनं। सूर्य्याद्यष्टवर्गफलनिरूपणं। वियोनिजन्मनिरूपणं। द्रेक्काणफलकीर्त्तनञ्च।

No. 1897. केशवपद्धत्युदाहरणं ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 44. Lines, 9 on a page. Extent, 1,790 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Yogadatta Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Kes'avapaddhatyudáharaṇa. Exercises for the illustration of the rules laid down in Kes'ava's treatise on the casting of horoscopes. By Vis'vanátha Daivajña, son of Divákara Daivajña.

Beginning. श्रीगणेशं नमस्कृत्य केशवीनामपद्धतेः ।
गणितं विश्वनाथेन क्रियते बालबुद्धये ॥
नत्वा विघ्नेति । अहं केशवः जातकपद्धतिं कुर्व्वे । जातस्येदं जातकं जातस्य बालकस्य जन्मान्तराज्जितसदसत्कर्म्मजनितशुभाशुभफलनिरूपकं शास्त्रं जातकमित्युच्यते ॥ इत्यादि ।

End. अस्या वक्तॄणां श्रोतृणाञ्च शुभं भवतु । ये सुबोधानितिस्पष्टार्थः । इति ग्रन्थपाठकस्य फलश्रुतिद्वारा ग्रन्थप्रशंसा ।

Colophon. इति श्रीदिवाकरदैवज्ञात्मजविश्वनाथदैवज्ञविरचिते केशवपद्धत्युदाहरणेऽन्तर्दशाध्यायः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । केशवकृतजातकपद्धतेर्व्याख्यानं ।

No. 1898. शिशुबोधिनी ।

Substance, country-made paper, 11 × 4½ inches. Folia, 108. Lines, 12—14 on a page. Extent, 5,919 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sm. 1788. Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Yogadatta Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

S'is'ubodhiní. A commentary on Nílakaṇṭha's 'Tájíkábhidhána,'—a work on horoscopy. By Mádhava Jyotirvit, son of Govinda Jyotirvit. Nílakaṇṭha was the son of Ananta of the Gárgya clan. An astrological work of this name occurs under No. 420, (I, p. 239) but it is totally different, and by a different author.

Beginning. हेरम्बं भुवनस्थशीर्षमधुलिट्संसक्तपादाम्बुजं ।
गौरीहृत्कमलप्रसारतरणिं विघ्नाटवीपावकं ॥

इत्यद्रिरिकुलान्तकं सुमनसां सिद्धि × + द्धिप्रदं ।
सिन्दूरारुणगण्डयुग्ममनिशं भालौषधीशं भजे ॥
— — — — — — — —।
तत्र तावत् सकलमुनिश्रेष्ठगार्ग्यवंशतिलको निखिलदैवज्ञमुकुटहीरः अनन्त ज्योतिर्विंत्तनूजः श्रीनीलकण्ठज्योतिर्वित्संज्ञातन्त्रवर्षतन्त्रप्रश्नतन्त्ररूपप्रकरण-त्रयात्मकस्य जीर्णताजिकशास्त्रस्य प्रथमं प्रकरणं संज्ञाविवेकनामक — —
ताजिकग्रन्थमुपजातिकया प्रतिजानीते प्रणम्येति ॥

End. शक्तपचगशुचौ शिवपूर्य्यां ग्रन्थपूर्त्तिमगात्। तस्मान्मह्यमिष्टफलदो गणनायक इति ।

Colophon. इति विद्वद्दैवज्ञमुकुटभूषणगोविन्दज्योतिर्व्वित्सुतमाधवज्योतिर्व्विद्विरचिता शिशु-बोधिनी समाप्ता ।

विषयः । नीलकण्ठकृतताजिकाभिधानज्योतिर्न्निबन्धस्य व्याख्यानं ।

No. 1899. हरिश्चन्द्रचरित्रं ।

Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 570 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Yogadatta Jhá. Appearance, old. Verse. Correct.

Haris'chandra-charita. An epic poem on the life of Haris'chandra, a pious king of remote antiquity, who was, for his virtues, translated along with all his subjects to heaven, and there recounting his munificence and liberality in a vaunting style, was hurled to mid-air, where he exists with his subjects. The story is given in the Vishṇu Puráṇa. The codex breaks off at the end of the 5th canto, and the author's name has not been made out.

Beginning. जयति जगतत्रयरचाद्चस्त्राचः स दचयज्ञाधिः ।
अर्द्धाङ्गे गिरिकन्या गनेशिता यस्य तनयस्य ॥
शारदनीरदशशधरचन्दनघनसारकाशनीकाशा ।
दिश्याज्जनताजड़तादलिनी नः सारदा धिषणाः ॥
आसीदशेषश्रिय एकगेहं रत्नाकरः शीलनिशाकरस्य ।
अनन्यसाधारणराजचिह्नधारी हरिश्चन्द्र इति चितीन्द्रः ॥ इत्यादि ।

End. इदानीमृषिजातानां कार्य्यं किञ्चन दृश्यते।
धनेन तदिदं राजन्नत्र मत्रञ्च तिष्ठतात्॥
तथेति नागइद्राजा शिरस्तृततद्भिकः!
— — — — — — —।

Colophon. इति हरिश्चन्द्रचरित्रे धीरचिह्ने पञ्चमः सर्गः। इतः परं खण्डितं!

विषयः। प्रथमे सर्गे हरिश्चन्द्रस्य शौर्य्यगाम्भीर्य्यादिगुणवर्णनं। तस्य रूपवर्णनं। प्रजारञ्जनवर्णनं। वैभववर्णनं। दैनिककृत्यवर्णनञ्च। द्वितीये सर्गे,—अकृतपरिणयस्य तस्य पुरतः चराणां शशिलेखाभिधानाया राजपुत्र्याः रूपवर्णनं। तया सह तस्य परिणयसम्बन्धवर्णनं। विवाहोत्सववर्णनं। पुरकामिनीनां विभ्रमवर्णनं। तृतीये सर्गे,—विलासस्थाननिर्म्माणादिवर्णनं। शशिलेखाया मौग्ध्यादिवर्णनं। केलिवनादौ विलासवर्णनं। षड्ऋतुविहारवर्णनं। जलक्रीड़ावर्णनञ्च।
चतुर्थे सर्गे,—हरिश्चन्द्रसन्दर्शनाय समागतानां राजन्यानामाप्यायनादिवर्णनं। हरिश्चन्द्रस्य पुत्रजन्मोत्सववर्णनं। विश्वामित्रसमागमवर्णनञ्च।
पञ्चमे सर्गे,—हरिश्चन्द्रस्य सभाजनार्थं नारदस्यागमनवर्णनं। तयोरन्योन्यं सम्भाषणादिवर्णनं। नारदोपदेशेन हरिश्चन्द्रस्य यज्ञानुष्ठानविधिवर्णनञ्च। इतः परं नास्ति।

No. 1900. कारकवादः।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 20. Lines, 7 on a page. Extent, 349 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Dharmmapura, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Gopála Ṭhákura; a second copy at Guptipáḍá, Paṇḍit Khudiráma Nyáyabhúshaṇa. Appearance, old. Prose. Correct.

Kárakaváda. A philosophical dissertation on the use of the case-affixes. By Krishṇa Bhaṭṭa.

Beginning. कारुण्यवर्षजलदं फलदं तपसां सतां।
नीलोत्पलदलश्यामं निर्म्मायं धाम कामदे॥
तर्कव्याकृतिमीमांसापरिशीलनशालिना।
मौलिश्रीकृष्णभट्टेन विभक्त्यर्थो विरच्यते॥
तत्र सुव्विभक्तीनामर्थो विरच्यते।

End. प्रकृतिविकृत्युभयकर्म्मस्थले तु स्वाद्युत्पत्तेर्यथोक्तिप्रसङ्गवारणाय दर्शितदिशा बोध्यं

Colophon. इति कारकवादः समाप्तः।

विषयः। कारकविभक्त्यर्थकथनं।

No. 1901. कर्क्कानुगपदार्थदीपिका, पौर्णमासेष्टिः ।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 44. Lines, 6—7 on a page. Extent, 577 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Ujána, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Yogadatta Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Karkánuga-padártha-dípiká. A manual for the performance of Vedic rites according to the rules of Karka Upádhyáya, who explains the Sútras of A'pastambha on the rituals of the Black Yajur Veda. By Náráyaṇa, son of Rámachandra Yájñika Páṭhaka, and younger brother of Gangádhara. The codex is incomplete, and contains only the section on the Full-moon rites, Púrnamáśeshṭi.

Beginning. प्रणम्य विघ्नहर्त्तारं गुरूंश्च पितरं तथा ।
कर्क्कानुगपदार्थानां दीपिका तन्यते मया ॥
कृताग्न्याधेय उदगयने मलमासगुरुशुक्रमौढ्य-वार्द्धक्य-शैशव-सूतकादिरहितायां प्रथमपौर्णमास्यां इत्यादि ।

End. स्वाह वलीयोपस्थाने वा कर्त्तव्यमनेनैव मन्त्रेण स्वाहाकारस्त्वत्रापि ॥

Colophon. इति श्रीमन्महायाज्ञिकपाठकरामचन्द्रसुतश्रीमत्सकलयज्ञशास्त्रविशारदपाठक-गङ्गाधरानुजनारायणकृतौ कर्कानुगपदार्थदीपिकायां पूर्णमासेष्टिः समाप्ता ।

विषयः । पूर्णमासेष्टिप्रयोगकथनं ।

No. 1902. तिथितत्त्वचिन्तामणिः ।

Substance, country-made yellow paper, 10 × 4 inches. Folia, 95. Lines, 6 on a page. Extent, 1,701 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhápura, Darbháṅgá, Paṇḍit Phanídhara Mis'ra. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Tithi-tattva-chintámaṇi. A calendar of fasts and festivals on the different days of the moon from month to month. By Mahes'a Ṭhakkura, Mahámahopádhyáya.

Beginning. कलय तु शुभद्वन्द्वं कालिका कामदात्री
विशदयतु यशो मे सर्व्वदेशे मुकुन्दः ।

रमयतु कमला-मे सद्मनि प्रीतिजालै-
र्हरिचरणरजोभिश्शालितं मे मनोऽस्तु ॥
— — — — — — ।
वाणीप्रसादमासाद्य शास्त्रयुक्तिं विलोक्य च ।
मासि मासि तिथेस्तत्त्वं महेशेन विविच्यते ॥
स्मार्त्ताः पश्यन्तु मात्सर्य्यमुत्सार्य्य विधिसम्मतं ।
असाधवो विषीदन्तु सत्पण्डितकुतूहलैः ॥
शुद्धा विद्धा तिथिः प्रोक्ता द्विविधा धर्म्मशासनैः ।
संशयस्यापनोदाय विशेषोऽस्मिन् प्रदर्श्यते ॥
तत्र तिथिर्हि इत्यादि ।

End. भोक्ष्यामि नक्तं भूशय्यां करिष्ये प्राणिनां दयां इति नक्तव्रतत्वात् सायाह्नव्यापिनी ग्राह्येति ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमहेशठक्कुरकृतौ तिथितत्त्वचिन्तामणिः समाप्तः ।

विषयः । तिथिस्वरूपकथनं । चान्द्रादिमासनिरूपणं । पक्षभेदेन तिथिव्यवस्थाकथनं । ग्राह्याग्राह्यतिथिज्ञापनविभागनिर्णयः । प्रातःसङ्गवादीनां लक्षणादिनिरूपणं । अरुणोदयकालविवेचनं । सामान्यतः कर्म्मयोग्यकालनिरूपणं । तत्र शुद्धाविद्धाभेदेन द्विविधतिथिकथनं । श्रावणमासादारभ्य प्रतिपदादिषु सर्व्वासु तिथिषु विहितानां कर्म्मणां क्रमेण व्यवस्थानिरूपणं । अत्र सर्व्वत्र गौड़दाक्षिणात्यमतसमालोचनपूर्व्वकं व्यवस्थाकथनमिति ज्ञेयं । तत्र श्रावणे गणेशचतुर्थी । नागपञ्चमी । हयग्रीवपूर्णिमा । संक्रान्तिव्यवस्था । भाद्रे कज्जली तृतीया । बहुला चतुर्थी । शीतलाव्रतं । जन्माष्टमी कुशोत्पाटनविधिः हरितालिकाव्रतं । रम्भाव्रतं । सङ्कटचतुर्थीव्रतं । गौरीचतुर्थीव्रतं । नष्टचन्द्रदर्शनविधिः । ऋषिपञ्चमी । सूर्य्यषष्ठी । दूर्व्वाष्टमीव्रतं । नवमीप्रसङ्गेन रामनवमीव्यवस्थानिरूपणं । तथा दशमीप्रस्तावेन दशहराव्यवस्थाकीर्त्तनञ्च । विस्तरेण एकादशीव्यवस्थानिरूपणं । नक्तव्रतव्यवस्था । एकादशीव्रताशक्तस्य कर्त्तव्यताकथनं । एकादशीव्रतविधिः । अनन्तव्रतं । अगस्त्योदयविधिः । आश्विने अश्वयुक्कृष्णपक्षव्यवस्था । चन्द्रषष्ठी । महालक्ष्मीव्रतं । अन्वष्टकाश्राद्धं । मघात्रयोदशी । विषशस्त्रादिहतानां श्राद्धविधिः । शुक्लप्रतिपदि मातामहश्राद्धकर्त्तव्यता । नवरात्रविधिः । चण्डीपाठविधिः । विजयादशमीकृत्यं । कोजागरविधिः । प्रातःस्नानविधिः । कार्त्तिके तीर्थविशेषदर्शने फलविशेषकथनं । मालाधारणविधिः । पुष्पविशेषमाहात्म्यकथनं : आकाशदीपदानं । उल्कादानविधिः । अमावास्याकृत्यं । प्रतिपदि गोक्रीड़नविधिः ।

द्यूतप्रतिपत्। भ्रातृद्वितीया। युगाद्याकृत्यं। भीष्मपञ्चकव्रतविधिः। हरेरुत्थान-कृत्यं। वैकुण्ठचतुर्द्दशी। मार्गशीर्षे,—कालाष्टमीकृत्यं। नागपञ्चमी। दत्तात्रेयपूजाविधिः। अष्टकाश्राद्धं। पौषे,—मन्वादिकृत्यं। अर्द्धोदयकृत्यं। माघे,—स्नान-विधिः। गणेशचतुर्थी। यमतर्पणं। तिलचतुर्थी। कुन्दचतुर्थी माघी सप्तमी। भीष्माष्टमी। महामाघीकृत्यं। फाल्गुने,—अन्वष्टकाविधिः। शिवरात्रिः। होलि-कोत्सवः। चैत्रे,—वसन्तोत्सवकृत्यं। वारुणीविधिः। गौरीश्वरतृतीया। गौरी-व्रतं। दशावतारकालादिनिरूपणं। अशोकाष्टमी। लौहित्यस्नानविधिः। श्रीरामनवमी। कामदेवैकादशी। अनङ्गव्रतं। वैशाखे,—घटोत्सर्गविधिः। अक्ष-यतृतीयाकृत्यं। ज्यैष्ठे,—दशहराकृत्यं। निर्ज्जलैकादशीकृत्यं। सावित्रीव्रतं। आषाढे,—योगिनीव्रतं। रथयात्राविधिः। हरिशयनविधिः। चातुर्म्मास्यव्रतं। तत्र वर्ज्ज्यावर्ज्ज्यनिरूपणञ्च।

No. 1903. वसिष्ठसिद्धान्तः, वा विश्वप्रकाशः।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 205. Lines, 10 on a page. Extent, 705 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhápura, Darbhañgá, Paṇḍit Phanídhara Mis'ra. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Vasishṭha-siddhánta alias *Viśvaprakáśa.* An original treatise on astronomy and astrology. By Vasishṭha. A work of great repute and antiquity, but very rare. Vasishṭha was one of the patriarchs, but the work must be of a much later date. The work has a Pauráṇic style, and treats of the subject in the form of a dialogue between Vámadeva and Vasishṭha.

Beginning. नमस्ते चित्स्वरूपाय पराय परमात्मने।
योगिध्येयाय शान्ताय कालरूपाय विष्णवे॥
नैमिषे निमिषक्षेत्रे वामदेवो द्विजोत्तमः।
अभिवाद्य सुखासीनं वसिष्ठं परिपृच्छति॥
गुरो धर्म्मज्ञ शान्तात्मन त्रिकालज्ञ दयानिधे।
सर्व्वशास्त्राण्यधीतानि त्वत्प्रसादान्महामुने॥
तानि सर्व्वाणि शास्त्राणि दृथारूपाणि भान्ति मे।
वेदनेत्रं विना तस्माज्ज्योतिःशास्त्रं प्रयच्छ मे॥

वसिष्ठ उवाच। साधु साधु महाभाग यन्मां त्वं परिपृच्छसि।
विस्तरेण प्रवक्ष्यामि यथाज्ञातं पितामहात्॥ इत्यादि।

End. सायनं तदहोरात्रं सूर्य्यादेरंशुसञ्चयं।
ज्ञेयं मध्यमसानेन वामदेव द्विजोत्तम॥

Colophon. इति श्रीब्रह्मर्षिवृद्धवसिष्ठप्रणीते विश्वप्रकाशे ग्रहकक्षाध्यायस्त्रयोदशः। श्रीरस्तु।

विषयः। वामदेवेन सह वसिष्ठस्य संवादेन ज्योतिश्चक्रसंस्थापनकालकथनं। ग्रहाणां भ्रमणकथनं। प्राण-पल-नाड़ीप्रभृतीनां लक्षणकथनं। चतुर्युगमानकथनं। मनुसम्मितिनिरूपणं। जलप्लावनकालनिरूपणं। एतत्तु सत्ययुगस्य १७२८००० वर्षमिते—इति ज्ञेयं। ग्रहाणां पातादिनिरूपणं। तेषामहोरात्रादिनिरूपणं। राशिनिरूपणं। चान्द्रमासादिनिरूपणं। पृथिव्याः परिधिनिरूपणं। लङ्का-यमकोटि-सिद्धपुर-रोमकाणां सन्निवेशनिरूपणं। सूर्य्योदयकालनिरूपणं। अधिमासनिरूपणं। क्षयमासनिरूपणं। ग्रहाणां परिधिनिरूपणं। ग्रहाणां मृदुचलपातनिरूपणं। खेटनिरूपणं। तदानयनप्रक्रियाकथनञ्च। आकर्षणेन ग्रहाणां वक्रा गतिर्भवतीतिनिरूपणं। क्रान्त्यानयनप्रकारकथनं। अयनांशानयनप्रकारकथनं। दिक्साधनप्रक्रियाकथनं। उदयास्तमयनिरूपणं। कालज्ञानोपायकथनं। शङ्कुचन्द्रविधिकथनं। कालज्ञानार्थं मयूर-नर-वानर-कीरयन्त्रादिविधिकथनं। ग्रहणज्ञानोपायकथनं। अत्र सर्व्वत्र उपपत्तिकथनञ्च। सूर्य्यादीनां विम्बानयनप्रकारकथनं। परिलेखानिरूपणं। मीलनोन्मीलनकथनं। ग्रासविशेषे वर्णविशेषोत्पत्तिकथनं। ताराग्रहाणां युद्धकथनं। तत्र अंशुमर्द्दनादीनां लक्षणकथनञ्च। नक्षत्राणां खखराशिवलये स्थितिनिरूपणं। ताराग्रहाणामुदयास्तमयज्ञानकथनं। शृङ्गोन्नतिकथनं। व्यतिपातस्य उत्पत्तिः। तन्माहात्म्यकथनञ्च। ब्रह्माण्डसंस्थानादिकथनं। व्योम्नि निश्चलायाः पृथिव्या अवस्थानादिकथनं। यमकोटि-सिद्धपुरादीनां दूरत्वादिनिरूपणं। निरक्षदेशादिनिरूपणं। भूगोलविवरणं। दिनरात्रिह्रासवृद्धिकारणकथनं। ग्रहाणां कक्षादिनिरूपणञ्च।

No. 1904. सोमसिद्धान्तः।

Substance, country-made paper, 11 × $3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent, 329 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sм. 1857. Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhápura, Darbháṅgá, Paṇḍit Phanídhara Mis'ra. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Soma-siddhánta. An original treatise on astrology. Attributed to Soma, the moon. The codex is defective.

प्रथमपत्रं नास्ति ।

Beginning. — — — तं विज्ञेयं तच्चतुर्युगं ।
कृतादीनां व्यवस्थेयं धर्म्मपादव्यवस्थया ।
चतुर्युगानां सैका स्यात् सप्ततिर्म्मनुसम्भवः ॥ इत्यादि ।

End. तदेव देव तद्ब्रह्म वेदचक्षुः परं शुभं ।
अध्येतव्यं सदा विप्रैरुत्तमैर्वेदवादिभिः ॥

Colophon. इति श्रीसोमसिद्धान्ते चतुर्थे गोलाध्यायोऽष्टमः । समाप्तिमगमदयं ग्रन्थः ।
संवत् १८५७—

विषयः । युगधर्म्मादिनिरूपणं । मन्वादिनिरूपणं । जलप्लावनकालकथनं । कालादिपरिभाषा । ग्रहाणां पातकथनं । लङ्कादियमकोट्यादिषु सूर्य्योदयकालनिरूपणं । सूर्य्यादीनां परिधिकथनं । ग्रहभुक्तिकथनं । क्रान्त्यानयनप्रकारादिकथनं । ज्यानयनादिप्रकारकथनं । करणनिरूपणं । अयनादिनिरूपणं । दिक्साधनादिविधिकथनं । बिम्बादिकथनं । ग्रहणनिरूपणं । परिलेखादिनिरूपणं । ग्रहाणामुदयास्तमयादिनिरूपणं । शृङ्गोन्नतिकथनं । व्यतिपातादिनिरूपणं । ब्रह्माण्डसंस्थानादिकथनं । आकाशे भूगोलस्यावस्थानादिकथनं । निरक्षदेशादिनिरूपणं । ध्रुवसंस्थानादिकथनं । ग्रहाणां गतिनिरूपणादिकं । ग्रहाणां चक्रगमनादिकारणकथनं । दिक्साधनयन्त्रादिकथनञ्च ।

No. 1905. भृगुसंहिता, वा योगसागरः ।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 4 inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent, 850 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Vehaṭ, Post Mádhápura, Darbhángá, Paṇḍit Phaṇidhara Mis'ra. Appearance, new. Verse. Correct.

Bhṛigu-sañhitá alias *Yogasára.* A treatise on astrology, like the last. It professes to give the substance of a conversation between S'ukra and Bhṛigu. In its present form it must be much later than the sages named.

Beginning. प्रणम्य केशवं शक्तिं ब्रह्माणं गणनायकं ।
पूर्व्वोक्तमनसाख्याय क्रियते योगसागरः ॥

त्रिंशद्वर्षसहस्राणि सप्तलक्षशतत्रयं ।
त्रेतायुगगते वर्षे योगसागरसम्भवः ॥

भृगुरुवाच । युगवेदाकृतिः संख्या जन्मतः प्रश्नतोऽपिवा । इत्यादि ।

End. पञ्चकृष्णलको माषो हाटकं सप्तमाषकं ।
अष्टकृष्णलको माषो रजतं दशमाषिकं ॥

Colophon. इति भृगुसंहितायां भृगुशुक्रसंवादे नानायोगफलं सम्पूर्णं ।

विषयः । शुक्रेण सह भृगोः संवादेन लोकानां शुभाशुभज्ञानसाधनयोगनिरूपणं । तत्र योगफलकथनं । तत्प्रतिकारकीर्त्तनञ्च । अथ योगाः,—मनोज्ञयागः । विभवयोगः । सौम्ययोगः । यातुधान्ययोगः । भीष्मयोगः । जीमूतयोगः । विजययोगः । आनन्दयोगः । पिङ्गलयोगः । विकलयोगः । समयोगः । महोदधियोगः । पिशाचयोगः । दामिनीयोगः । वाग्भवयोगः । श्रीमुखयोगः । क्रूरयोगः । गजयोगः । षड्भवयोगः । अर्द्धाद्भुतयोगः । निपातयोगः । विलासयोगः । महिषयोगः । देवेन्द्रयोगः । राजयोगः । शूलयोगः । भास्करयोगः । चन्द्रान्तयोगः । दारुणयोगः । चन्द्रयोगः । चतुःसागरयोगः । सागरयोगः । आढ्या योगः । त्रिपद्मा योगः । छत्रयोगः । वज्रयोगः । जगत्पतियोगः । कलापयोगः । मानसयोगः । अनुत्तरयोगः । शुक्रयोगः । शुभयोगः । वैजातिकयोगः । अद्भुतयोगः । शून्ययोगः । नन्दयोगः । जीवयोगः । श्रीपुष्टयोगः । कार्म्मुकयोगः । उन्नतयोगः । ऊर्द्धयोगः । आकृत्ययोगः । कार्य्ययोगः । विगतयोगः । कर्प्पूरयोगः । चन्द्रयोगः । मुद्रितयोगः । यवयोगः । साधारणयोगः । श्रीवत्सयोगः । राक्षसयोगः । सौरयोगः । भीषणयोगः । नक्कषयोगः । केन्द्रयोगः । कुलयोगः । मातङ्गयोगः । पूजकयोगः । पावकयोगः । सर्व्वयोगः । धूम्रयोगः । चतुरयोगः । वर्द्धमानयोगः । वीरयोगः । प्रभायोगः । वर्व्वरयोगः । गोलयोगः । ध्वजयोगः । कुवेरयोगः । केदारयोगः । कारकयोगः । भृङ्गिरीटयोगः । ब्रह्मयोगः । समरयोगः । वज्रयोगः । शत्रुयोगः । लोहितयोगः । अनलयोगः । पाशयोगः । प्रजापतियोगः । विलासहानियोगः । खेटाक्षयोगः । मालायोगः । प्रमोदयोगकथनञ्च ।

No. 1906. प्रायश्चित्तपारिजातः ।

Substance, palm-leaf, 12 × 4 inches. Folia, 84. Lines, 6 on a page. Extent, 1,680 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit. Dharmmapura, Post Madhubaṇí, Darbhángá, Paṇḍit, Gopála Ṭhakkura. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Práyaśchitta-párijáta. A dissertation on expiations or Práyaśchitta for accidental or voluntary transgressions of the rules of the Smṛiti. By Gaṇeśa Miśra, Mahámahopádhyáya.

Beginning. नत्वा रामपदद्वन्द्वं संसारार्णवतारणं ।
प्रायश्चित्तपारिजातो गणेशेन वितन्यते ॥
तत्र हारीतः। प्रयतत्वाद्वोपचितमशुभं नाशयतीति प्रायश्चित्तं। अस्यार्थः। इत्यादि ।

End. अथ रहःकृतेषु सङ्कीर्णोपपातकानुपातक-महापातकेषु शतम + + मतं लक्षगायत्रीजपः। इति सर्व्वमवदातं ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगणेशमिश्रकृतः प्रायश्चित्तपारिजातः समाप्तः ।

विषयः। प्रायश्चित्तलक्षणं। उपपातकानुपातक-महापातकनिरूपणं। संसर्गविधिकथनं। धेनुमूल्यव्यवस्थाकथनं। प्रायश्चित्तपूर्व्वाङ्गकृत्यनिरूपणं। व्रतनिरूपणं। गोवधप्रायश्चित्तकथनं। पञ्चविधवधनिरूपणं। अस्थिभङ्गादिप्रायश्चित्तं। चान्द्रायणशिशुचान्द्रायणादिनिरूपणं। प्रायश्चित्तपरीक्षणविधिः। क्षत्रियादिवधप्रायश्चित्तं। स्त्रीवधप्रायश्चित्तं। चाण्डालाद्यन्नभोजनादिप्रायश्चित्तं। अगम्यागमनादिप्रायश्चित्तं। भार्य्यायां मातृसम्बोधनादिप्रायश्चित्तं। गोमांसादिभक्षणप्रायश्चित्तं। रेतोमूत्रादिपानप्रायश्चित्तं। गवादिषु गमनप्रायश्चित्तं। भार्य्यानभिगमप्रायश्चित्तं। रजस्वलागमनप्रायश्चित्तं। पितृस्वस्रादिगमनप्रायश्चित्तं। सुवर्णमणिमुक्तादिस्तेयप्रायश्चित्तं। ब्रह्मवधप्रायश्चित्तं। सुरापानप्रायश्चित्तं। असत्यभाषणप्रायश्चित्तं। शपथपूर्व्वकसाक्ष्यदानादिप्रायश्चित्तकथनञ्च ।

No. 1907. शब्दपरिच्छेदालोकः ।

Substance, palm-leaf, 11 × 1½ inches. Folia, 151. Lines, 6 on a page. Extent, 3,825 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. Sen's E. 435. A. D. 1542. Place of deposit, Sarvvas'imá, Post Madhubaṇí, Darbháṅgá, Paṇḍit S'rínandana Ṭhákura. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.

A'loka. A commentary on the Chintámaṇi of Gaṅgeśa. By Jayadeva. The codex contains only the chapter on S'abda. It is three hundred and thirty-nine years old.

Beginning. न जाने श्रीजाने विचरितुमिह ग्रन्थगहने
सम + नैवार्थानधिगमयितुं निर्म्मितिरपि ।

तथाप्येतावन्त्यामपि किलविगत्यामद्दमिद्द

— — — — — — — ॥

अथेति। इहायशब्दस्यानन्तर्य्यवचनत्वेन तत्तचावधित्वेन उपस्थितस्य उपमान-निरूपणस्यैव इत्यादि।

End. तदेव विभाजकोपाधित्वेन उच्यतामतो न विभागव्याघात इत्यपि निरस्तं सति प्रमाणभेदे अनुगमकगवेषणादिति ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायमिश्रश्रीजयदेवकृतः शब्दपरिच्छेदालोकः समाप्त इति। लसं ४३५। श्रावणवदि।

विषयः। तत्त्वचिन्तामणन्तर्गतशब्दखण्डस्य व्याख्यानं।

No. 1908. लीलावतीटीका।

Substance, palm-leaf, 11 × 1½ inches. Folia, 190. Lines, 6 on a page. Extent, 5,244 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sarvvasímá, Post Madhubaṇí, Darbháñga, Paṇḍit S'rínandana Ṭhákura. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.

Lilávatí-ṭíká. A commentary on the Nyáya-lílávatí of Vallabha A'chárya. By Bhagiratha Miśra. The codex is defective.

Beginning. सद्योदलितदैत्येन्द्रदलहृदयदिदृक्षया।
विस्फारितं चतुर्दिक्षु नरसिंहं नमाम्यहं॥
आसेविता गुणवतापि निगूढभावा
लीलावती गुणवती न मुदं तनोति।
एतत्प्र + + + + + गुणतस्तदस्या-
भावं भगीरथसुधीः सरलीकरोति॥
ग्रन्थारम्भे विघ्नविघाताय कृतं मङ्गलं तत्र शिष्याणां शिष्टाचारविषयत्वरूपलिङ्ग-ज्ञानाय निबध्नाति—एकत्रेति।

End. अनुव्यवसायातिरिक्तस्थले सामान्ययोगजभिन्नस्य संस्कारस्यैव प्रत्यासत्तित्वमित्य-भिमान—

Colophon. इत्यतः खण्डितत्वात् परिसमाप्तिसूचकं वाक्यं नास्ति।

विषयः। न्यायलीलावत्या व्याख्यानं।

No. 1909. कण्टकोद्धारः ।

Substance, palm-leaf, 12 × 1½ inches. Folia, 174. Lines, 6 on a page. Extent, 5,579 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. S. 459. Place of deposit, Sarvasímá, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit S'rínandana Ṭhákura. Appearance, old. Prose. Correct.

Kaṇṭakoddhára. A gloss on Jayadeva's commentary on the 'Anumána-khaṇḍa' portion of the 'Tattva-chintámaṇi' of Gañges'a. By Madhusúdana Ṭhakkura. The codex is over three hundred years old.

Beginning. मधुसूदनसद्युक्तिसमुत्सारितकण्टकाः ।
आलोकव्यक्तमार्गेण मणिं गृह्णन्तु पण्डिताः ॥
अथ शब्दसूचनीयां सङ्गतिमाह प्रत्यक्षेति । यद्यप्युद्देशेन प्रसङ्गादिष्वपाठतस्त-
थापि यथोद्देशं जिज्ञासौचित्यात् । इत्यादि ।

End. तत् स्वार्थानुमानश्रवणपरार्थानुमाने तत्र साध्यविशेषणत्वस्यापि — —

Colophon. इति महामहोपाध्यायठक्कुरश्रीमधुसूदनकृतौ व्यतिरेककण्टकोद्धारः सम्पूर्णः ।
लसं ४५९ चैत्रशु दि ।

विषयः । तत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतानुमानखण्डस्य जयदेवमिश्रकृता आलोकनाम्नी या टीका
तस्या व्याख्यानं ।

No. 1910. दण्डविवेकः ।

Substance, Palm-leaf, 14 × 2 inches. Folia, 187. Lines, 5 on a page. Extent, 3,963 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. S. 555. Place of deposit, Sáño, Darbháñgá, Paṇḍit Mádhava Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Daṇḍa-viveka. Penal offences, the propriety of inflicting punishment, and the different forms of punishment to be inflicted. By Vardhamána Mahámahopádhyáya, son of Bhaveśa. The author was a native of the village of Vilvapañcha, and the Chief Justice in the court of one of the chiefs of Tirhut. He says his work is founded principally on the Kalpataru, Kámadhenu, Háláyudhí, Dharmakosha, Smṛitisára, Kirtyaságara, Ratnákara, Párijáta, Vyavahára, Tilaka, Pradipiká, Pradipa and the original texts of Manu and Yájñavalkya with their commentaries. The codex is 223 years old.

Beginning. पाणिभ्यामुपजातवेपथुतया यत्नेन यः कल्पितो-
येन स्वेदजलौघपूरिततया नापेक्षितोऽम्बुग्रहः ।
सन्ध्यार्थत्वमवेत्य यो मुकुलिते सव्ये करे कम्बुना
सादृश्यं गतवान् स पातु शिवयोः सायन्तनोऽर्घ्याञ्जलिः ।
सार्द्धं राधिकया वनेषु विहरन्नस्याः कपोलस्थले
घर्म्माम्भोविसरं प्रसारिणमपाकर्त्तुं करेण स्पृशन् ।
तत्र प्रत्युत सात्त्विकाम्बुमिलनाद्दौ जायमाने जवा-
दव्याद्वो विफलप्रयासविकलो गोपालरूपो हरिः ॥
दण्डस्यादौ परिकरस्ततः षट्तस्य हेतवः ।
उक्ता दण्डविवेकेऽस्मिन् परिच्छेदेषु सप्तसु ॥
तत्र दण्डप्रशंसायां मनुः । इत्यादि ।

End. न शक्यमन्योन्यविरुद्धधर्म्मिणो गणे+णैर्व्वक्तुममीप्रकीर्णकाः ।
उदाहृतास्तत्तदुपाधिकल्पनात्तथाप्यभीष्टार्थ+चित्यवाप्तये ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायधर्म्माधिकरणिकश्रीवर्द्धमानकृतौ दण्डविवेके प्रकीर्णकदण्डपरिच्छेदः सप्तमः ।
श्रीविल्वपञ्चान्वयसम्भवेन श्रीसद्भवेशस्य तनूद्भवेन ।
श्रीवर्द्धमानेन विदेहभर्त्तुः कृते कृतो दण्डविधौ विवेकः ॥
परकृतिमपि दृष्ट्वा निर्म्मितेऽस्मिन् निबन्धे
समुचितवचनोत्था लभ्यते कापि लक्ष्मीः ।
स्फुरति हि कुसुमानां शेखरे योजितानां
नव इव समुदायद्योतमानो विनोदः ॥
कल्पतरु-कामधेनू हलायुधस्य धर्म्मकोषस्य ।
स्मृतिसारकृत्यसागररत्नाकरपारिजातांश्च ॥
टीकासहिते द्वे संहिते च मनुयाज्ञवल्क्योक्ते ।
व्यवहारे तिलकस्य प्रदीपिकाश्च प्रदीपस्य ॥
दृष्ट्वा कृतो निबन्धो निबन्धानिर्व्बन्धादेष वर्षेण ।
तदिमानिमस्य दृष्ट्वा गुणदोषौ कल्पयन्तु मे सन्तः ॥
इति विल्वपञ्चग्रामीयकविश्रीमद्भवेशात्मजमहामहोपाध्यायधर्म्माधिकरणिकश्रीवर्द्धमानकृतौ दण्डविवेकः समाप्तः । लसं ५५५ ॥

विषयः । १ प्रथमपरिच्छेदे,—दण्डप्रशंसाकीर्त्तनं । अदण्डदोषकथनं । अयथादण्डनिन्दाकथनं । सम्यग्दण्डगुणकीर्त्तनं । दण्डप्रणयनोपकरणकथनं । सभ्यादिनिरूपणं ।

शपथादिविधिकथनं। सभ्योपदेशकीर्त्तनं। सभ्यानां गुणदोषकथनं। दण्डभेदनिरूपणं। तत्र वाग्दण्डनिरूपणं। धिग्दण्डनिरूपणं। धनदण्डनिरूपणं। त्रिविध-बधदण्डनिरूपणं। मानपरिभाषाकीर्त्तनं। व्यावहारिकीनैगमादिसंज्ञानिरूपणं। दण्डनिमित्तनिरूपणं। तत्र मनुष्यमारणस्तेय-परदाराभिमर्षण-वाक्पारुष्य-दण्डपारुष्य-प्रकीर्णकानि दण्डस्थानानीति निरूपणं। तत्र अभिघाताभिद्रोहरूपदण्डपारुष्य-द्वैविध्यनिरूपणं। दण्डनिमित्तेषु दण्डभेदव्यवस्थाकीर्त्तनं। तत्र साधारणासाधारण-भेदाद्द्विविधबाधकीर्त्तनं। अदण्ड्यकथनं। दण्डापकर्षकथनं। दण्डसाम्यनिरूपणं। दण्डोत्कर्षनिरूपणं। शारीरदण्डविधिकथनं। दण्डपरिनिष्ठाकथनं। तत्र दण्ड-नियमकथनं। दण्डप्रकारनियमकथनं। दण्डसमुच्चयकथनं। एकदण्डोत्तरसङ्कलन-विधिकथनञ्च।

२ये परिच्छेदे,—मनुष्यमारणदण्डनिरूपणं। तत्र अविज्ञाते हन्तरि तद्विज्ञानोपाय-कथनं। तत्र प्रश्नप्रकारादिकीर्त्तनञ्च। ज्ञातस्य हन्तुर्दण्डकथनं। मर्म्माघातदण्डकथनं। प्रेरकस्य दण्डकथनं। साहसदण्डकथनञ्च।

३ये परिच्छेदे,—स्तेयदण्डनिरूपणं। तल्लक्षणादिनिरूपनञ्च। राजकृत्यकथनं। प्रकाशतस्करदण्डनिरूपणं। तत्र क्रयविक्रयादौ कूटव्यवहारिणां दण्डकथनं। राज-व्यवस्थापितनदीनगरपर्व्वतसमुद्राद्यधिकरणकशुल्कादानदण्डकथनं। शुल्कापवाद-कथनं। कूटकारिणो वणिजो दण्डकथनं। पण्यनिर्म्माणोपजीविनो वणिजो दण्ड-कथनं। अनभिज्ञस्य चिकित्सकस्य दण्डकथनं। विश्रब्धवञ्चकानां दण्डकथनं। सभ्या-नामन्यायवादिनां तथा उत्कोचार्थिनां दण्डकथनं। उत्कोचदायिनाञ्च दण्ड-कथनं। कूटमध्यसाक्षिणां दण्डकथनं। द्यूतकारदण्डकथनं। कूटव्यवहारिणो दण्ड-कथनं। अनभिज्ञस्य ज्योतिर्व्विदो दण्डकथनं। रजकस्य दण्डकथनं। छलेन परान् वञ्चयतो दण्डकथनं। मूल्यमादायापि शिक्षामप्रयच्छतां दण्डकथनं। अभिचार-शीलतान्त्रिकयोर्दण्डकथनं। लोकवञ्चनार्थं हृथातपस्विवेशधारिणां दण्डकथनं। कुशीलवादिनां दण्डकथनं। अप्रकाशतस्कराणां दण्डकथनं सन्धिच्छिदस्तस्करस्य विशेषकथनं। मार्गतस्कराणां दण्डकथनं। द्रव्यविशेषहरणे दण्डविशेषकथनं। अनुक्तद्रव्यहरणे दण्डविधानञ्च।

४र्थे परिच्छेदे,—परदाराभिमर्षणदण्डकथनं। तत्र सङ्ग्रहणाभिगमभेदेन तस्य द्वैविध्यनिरूपणं। स्त्रीदण्डे विशेषकथनं। सङ्ग्रहणादीनामवान्तरभेदकथनपूर्व्वकं प्रत्येकं दण्डविशेषकीर्त्तनञ्च। बलच्छलादिना अभिगमे दण्डकथनं। तत्र अभिग-म्याया गुप्तत्वागुप्तत्वकृत-तथाप्रातिलोम्यानुलोम्यकृतदण्डविशेषकथनं। अन्त्याभि-गमनदण्डकथनं। स्वजनाभिगमे राजपत्न्यादिगमने च दण्डकथनं। कन्यादूषणदण्ड-

कथनं। कन्याहरणदण्डकथनं। विवाहयितुर्व्विवोढुश्च कूटकारिणो दण्डकथनं। स्त्रिया अपि कन्यादूषणदण्डकथनं। वन्धक्याद्यभिगमदण्डकथनं। पशुयोनिषु गमनादिदण्डकथनञ्च।

५मे परिच्छेदे,—वाक्पारुष्यदण्डकथनं। तत्र लक्षणादिविवेचनं। देशजातिकुलाक्रोशे दण्डकथनं। ब्राह्मणादीनां परस्पराक्षेपदण्डकथनं। पारुष्यविशेषेषु दण्डविशेषकथनं। मिथ्याक्रोशदण्डकथनं। राजाक्रोशे दण्डकथनं। विशिष्य अनुपदिष्टानां वाक्पारुष्याणां दण्डनिरूपनञ्च।

६ष्ठे परिच्छेदे,—दण्डपारुष्यदण्डनिरूपणं। तत्र हस्त-लगुड़-पाषाणभस्म-कर्द्दम-पांशु-शस्त्रादिभिः प्रहरणे प्रत्येकं दण्डकथनं। पुत्रादीन् पारुष्याय प्रेरयत एव पित्रादेरपराधो न त्वन्यथेतिनिरूपणं। अदण्डनिमित्तनिरूपणं। लगुड़ादिना बुद्धिपूर्व्वकमारणे दण्डकथनं। भार्य्यापुत्रदासादीनां निरतिप्रहारे दण्डकथनं। द्वयोः प्रहर्त्तृत्वे दण्डकथनं। आततायिनिरूपणानन्तरं तत्र तत्र दण्डकथनं। बहूनामेकं प्रहरतां प्रत्येकं दण्डकथनं। प्रहारार्थमुद्यतस्य दण्डकथनं। भस्मादिप्रक्षेपदण्डकथनं। शस्त्रादिकरणकप्रहारदण्डनिरूपनञ्च।

७मे परिच्छेदे,—प्रकीर्णकदण्डकथनं। प्रकीर्णकभेदनिरूपणं। तत्र विहिताकरणनिषिद्धाद्याचरणदण्डकथनं। मर्य्यादाभेदनदण्डकथनं। कूटशासनप्रयोगदण्डकथनं। राजाज्ञाप्रतीघातदण्डकथनं। पुरवासिजन-प्रकृतिप्रभृतीनां सम्भेदने दण्डकथनं। पित्रा पुत्रस्य विवादे दण्डकथनं। प्रतिग्रहविलोपादिदण्डकथनं। पाषण्डादिधर्म्मविपर्य्यये दण्डकथनं। प्रायश्चित्तव्यतिक्रमे दण्डकथनं। वर्णसङ्करदोषे दण्डकथनं। अशुल्कस्थाने तद्ग्रहणदण्डकथनं। शस्यघातनदण्डकथनं। निधिग्रहणादौ दण्डकथनादिकं। साहसदण्डकथनं। गृहादौ कण्टकादिनिक्षेपे दण्डकथनं। मार्गाद्युपघातदण्डकथनं। गृहकुड्यादिभेदनदण्डकथनं। पूज्यातिक्रमदण्डकथनं। अभक्ष्यादिना ब्राह्मणादिदूषणे दण्डकथनं। अहेतुकप्रतिग्रहत्यागदण्डकथनं। अभिचारादिदण्डकथनं। अदुष्टदूषणदण्डकथनं। जारं चौरत्वेन कथयतो दण्डकथनं। अविक्रेयविक्रये दण्डकथनं। संक्रमादिभेदने दण्डकथनं। तड़ागादिभेदादौ दण्डकथनं। विषाग्निप्रयोगशीलायाः स्त्रिया दण्डकथनं। राजकोषापहारादौ दण्डकथनं। अदासीदासीकरणदण्डकथनं। राजानिष्टप्रकाशनदण्डकथनं। रुग्नवृषादिवाहने दण्डकथनं। आत्मघाते ततो रक्षिते च दण्डकथनं। पुत्रादिहीनाया धनं गृह्णतः परस्य दण्डकथनं। विशेषेण शूद्रस्य नियमातिक्रमे दण्डकथनं। अवध्यबन्ध-बध्यमोचनयोर्द्दण्डकथनं। वादिनः प्रतिनिधिविषये व्यवहारे परार्थवादिनो दण्डकथनं। कूटसाक्षिनिर्द्देशदण्डकथनं। कूटसाक्षिदण्डकथनं। जानतः साक्षिणः कौटिल्या

दनिगदहे दण्डकथनं। लेख्यकूटकरणे दण्डकथनं। निर्णयोत्तरकृते दण्डकथनं। मिथ्याभियोगादौ दण्डकथनं। पुमन्यायविषये दण्डकथनं। सोत्तरपणविवादविषये दण्डकथनञ्च।

No. 1911. अधिकरणचन्द्रिका।

Substance, country-made paper, 14 × 3½ inches. Folia, 112. Lines, 6 on a page. Extent, 2,164 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáño, Darbháñgá, Paṇḍit Mádhava Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Adhikaraṇa-chandriká. On syllogisms with explanations and bearings of the various illustrations usually cited by authors. By A'padeva Mahámahopádhyáya.

Beginning. इन्दिराहृदयानन्दं फुल्लेन्दीवरलोचनं।
सानन्दं परमानन्दं वन्देऽहं नन्दनन्दनं॥
अथ अधिकरणनिरुक्तिः, यथा.—
विषयो विशयश्चैव पूर्व्वपक्षस्तथोत्तरं।
निर्णयश्चेति पञ्चाङ्गं शास्त्रेऽधिकरणं स्मृतं॥
इत्युक्तमभियुक्तैः। अस्यार्थः। यस्मिन् शास्त्रे विषयादिकं विचारस्य पञ्चाङ्गमधिक्रियते तच्छास्त्रमधिकरणं स्मृतमित्यर्थः। इत्यादि।

End. प्राकृतं धर्म्मं क्वचिदन्वययति क्वचिल्लुम्पति च। यथा इषुयागे श्रूयते शरमयबर्हिर्भवतीति॥
तत्र सामान्यतः दर्भमात्रस्यातिदेशप्राप्तौ शरस्य विशेषत एव उपदेशः। तथा गृहमेधिनामिष्टिविषये अतिदेशबलादेव दर्शकर्म्माज्यभागादेः सर्व्वस्य प्राप्तत्वे विशेषोपदेश इति विवेचनीयं।

Colophon. इति महामहोपाध्यायमीमांसकश्रीआपदेवकृता अधिकरणचन्द्रिका सम्पूर्णा।

विषयः। अधिकरणनिरुक्तिः। तन्त्रप्रसङ्गन्यायनिरूपणं। रथकाराधिकरणं। निषादस्थपत्यधिकरणं। ग्रहैकत्वाधिकरणं। हविरुभयत्वाधिकरणं। सर्व्वपिष्टाधिकरणं। फलचमसाधिकरणं। होलाकाधिकरणं। सर्व्वस्वदक्षिणाधिकरणं। रात्रिसत्राधिकरणं। परिषदधिकरणं। फलभूमाधिकरणं। प्रतिनिध्यधिकरणं। विरोधाधिकरणं। अर्थवादाधिकरणं। कपालाधिकरणं। कृष्णलन्यायनिरूपणं। स्फ्यास्विष्टेज्याधिकरणं। पदिन्यायनिरूपणं। पदाहवनीयन्यायनिरूपणं। देवताधिकरणं।

योगसिद्ध्यधिकरणं। कर्म्मण्यारम्भाधिकरणं। शंय्वधिकरणं। कौण्डपायिनामयनं। कपिञ्जलाधिकरणं। द्यूतपणन्यायनिरूपणं। दण्डापूपन्यायनिरूपणं। पणपूरणन्यायनिरूपणं। व्यक्तिवचनान्यायनिरूपणं। संयोगपृथक्त्वन्यायनिरूपणं। तदाद्युत्कर्षन्यायनिरूपणं। तदन्तापकर्षन्यायनिरूपणं। काम्यस्य नित्यापेक्षयाविलम्बिताधिकारकथनं। जातेष्ट्यधिकरणं। यावज्जीवाधिकरणं। अनुषङ्गाधिकारकथनं। आष्टमिकविकृत्यधिकरणं। प्रतिपत्त्यधिकरणं। खलेवालीन्यायनिरूपणं। देवतासाहित्यकथनं। पश्वधिकरणं। तिर्य्यगधिकरणं। सर्व्वशक्त्यधिकरणं। प्रक्रमाधिकरणं। तत्त्वसूत्राधिकरणं। आरम्भणीयन्यायनिरूपणं। ज्योतिरधिकरणं। स्मृत्यधिकरणं। विविदिषदधिकरणं। प्राणाधिकरणं। हविरुपलक्षणाधिकरणं। अभ्युदितेष्टिन्यायनिरूपणं। आमिक्षाधिकरणं। अक्ताधिकरणं। सोमयाजिन्यायकथनं। अरुणान्यायनिरूपणं। हेतुमन्निगदाधिकरणं। पाशाधिकरणं। ऊहाधिकरणं। धान्यमधिकरणं। योयद्भक्तन्यायनिरूपणं। नित्यानित्यवैषम्यकथनं। विध्यनुवादवैषम्यकथनं। सापेक्षत्वनिरपेक्षत्ववैषम्यकथनं। द्वयोः प्रणयन्त्यधिकरणं। परिभाषाधिकरणं। निषेधपर्य्युदासनिरूपणं। सर्व्वमानाधिकरणं। विधिनियमादिकीर्त्तनं। श्रुतिलिङ्गाधिकरणं। वैश्वानराधिकरणं। गुणविकृत्यधिकरणं। लिङ्गसमवायन्यायकथनं। गिरागिराधिकरणं। शक्त्यधिकरणं। अनुयाजाधिकरणं। प्रकृतिविकृतिविभागकथनञ्च।

No. 1912. स्मृतिसारसमुच्चयः, प्रथमखण्डः।

Substance, country-made paper, 15 × 4 inches Folia, 128. Lines, 6 on a page. Extent, 2,380 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Sáño, Darbháñgá, Paṇḍit Mádhava Jhá. Appearance, Fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛitisára-samuchchaya. A compendium of the ordinances of the Smṛiti, including various fasts, festivals, ceremonials, expiations and penances. By Harinátha Mahámahopádhyáya. The codex comprises the first book (Khaṇḍa) which treats of the domestic religious duties of householders.

Beginning. नमामि यामिनीकान्तकान्तभालस्थलं शिवं।।
शिवाहृदयसर्व्वस्वं सर्व्वं सर्व्वार्थसिद्धये॥

अथासंस्कृतस्य कर्म्मण्यनधिकारात् संस्कारा एव प्रथमतो निरूप्यन्ते। अथाष्ट-संस्काराः। तत्र मनुः।

वैदिकैः कर्म्मभिः पुण्यैर्निषेकादिर्द्विजन्मनां।
कार्य्यः शरीरसंस्कारः पावनः प्रेत्य चेह च। इत्यादि।

End. औपादानिकत्वे न दोषः, तत् पर्य्यन्तं दोहनवाहननिषेधस्य तत्पर्य्यन्तविषयाभावात्, यावद्वचनं हि वाचनिकमितिन्यायात्॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीहरिनाथविरचिते स्मृतिसारसमुच्चये प्रथमखण्डः समाप्तः।

विषयः। ब्राह्मणादीनां संस्कारावश्यकताकथनं। शूद्रस्यापि अमन्त्रकसंस्कारावश्यकताकीर्त्तनं। स्त्रीणामुद्वाह एव औपनायनिकः संस्कार इति निरूपणं। तत्र तासामुपनयनस्थाने विवाहः, गुरुशुश्रुषणस्थाने पतिसेवा, अग्निपरिचर्य्यास्थाने च गृहकार्य्यमितिनिर्णयः। तत्र गर्भाधानसंस्कारविधिः। सीमन्तोन्नयनविधिः। सुखप्रसवविधिकथनं। नाड़ीच्छेदविधिः। आयुष्यकरणविधिः। नामकरणं। निष्क्रामणविधिः। सूर्य्यप्रदर्शनविधिः। अन्नप्राशनविधिः। चूड़ाकरणविधिः। उपनयनविधिः। तत्र यज्ञोपवीतादिनिरूपणञ्च। भिक्षाविधिः। सन्ध्योपासनविधिः। तत्र प्राणायामविधिकीर्त्तनञ्च। अनध्यायनिरूपणं। तत्र शास्त्रविशेषे कालविशेषनिषेधकथनञ्च। कन्यादानाधिकारिनिरूपणं। सापिण्ड्यादिनिरूपणं। शौचविधिकथनं। आचमननिमित्तकथनं। आचमनानुकल्पकथनं। दन्तधावनादिविधिः। स्नानादिविधिः। तर्पणविधिः गायत्रीजपेतिकर्त्तव्यता। देवपूजाविधिः। पुष्पादिचयनविधिः। विशेषेण शिवलिङ्गादिपूजाविधिकीर्त्तनं। मनुष्ययज्ञविधिः। वैश्वदेवविधिः। तैजसादिद्रव्यशुद्धिकथनं। नित्यश्राद्धविधिः। भूमिशुद्धिविधिः। उदक-पक्वान्न-मृन्मयादिपात्रशुद्धिकथनं। अतिथिपूजाविधिः। भोजनविधिः। इतिहास-पुराणश्रवणविधिः। शयनविधिः। सामान्यव्रतधर्म्मनिरूपणं। साध्वीधर्म्मकथनं। उपवासविधिः। तिथिद्वैधे व्यवस्थाकथनं। नक्तव्रतविधिः। सर्व्वत्र माघादिमासोल्लेखिव्रतादौ शुक्लप्रतिपदादिदर्शान्तश्चान्द्रमासो ग्राह्य इतिनिरूपणं। मासलक्षणादिकथनं। मलमासकृत्यनिरूपणं। विघ्नव्रतप्रयोगकथनं। महाराजव्रतप्रयोगकथनं। शैवव्रतविधानं। वैष्णवव्रतविधानं। नागव्रतविधानं। सामान्यव्रतविधानञ्च। मत्स्यादिभोजनविधिः। अशून्यशयनव्रतविधिः। नानातिथिकृत्यनिरूपणं। मेध्यामेध्यनिरूपणं। सर्व्वपापक्षयहेतुनिरूपणं। प्रायश्चित्तधर्म्मनिरूपणं। ब्रह्मबधादिनिरूपणं। अत्र प्रायश्चित्तकथनञ्च। गोबधादिप्रायश्चित्तं। सुरापानादिप्रायश्चित्तं। सुरादिलक्षणं। अपेयक्षीरपानादिप्रायश्चित्तं। अभक्ष्यभक्षणप्रायश्चित्तं। भक्ष्य भक्ष्यनिरूपणं। रजस्वलादिगमनप्रायश्चित्तं। अ

स्पृश्यस्पर्शनप्रायश्चित्तं । अगम्यागमनप्रायश्चित्तं । निन्दितविवाहप्रायश्चित्तं । संसर्गप्रायश्चित्तं । ब्रह्मकूर्च्चव्रतनिरूपणं । वृषोत्सर्गविधिनिरूपणं । तत्र वृषोत्सर्गप्रयोगकीर्त्तनञ्च ।

No. 1913. स्मृतिसारसमुच्चयः, विवादप्रकरणं ।

Substance, Palm-leaf, 13 × 2 inches. Folia, 174. Lines, 5 on a page. Extent, 2,918 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. S. 363. Place of deposit, Darbháñgá, Bábu Guṇes'vara Siñha. Appearance, very old. Prose and verse. Correct.

Smṛitisára-samuchchaya. Part second of the work noticed under the last preceding No. It treats of Judicature.

Beginning. प्रथमतस्त्रीणि पत्राणि न सन्ति ।
— — — सर्व्वत्र युक्तियुक्तस्य ग्रहणात् ।
न हि क्वचिद्वर्णविशेषादेवं कुर्व्वन्ति । इत्यादि ।

End. अपि द्रव्यविभागो भवत्येव न स्वेच्छया पारतन्त्र्यात् । तदुक्तं ।
यदि कुर्य्यात् समानं सा पत्न्यः कार्य्याः समांशिकाः । इति ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीहरिनाथोपाध्यायविरचिते स्मृतिसारे विवादप्रकरणं परिपूर्णं । लसं ३६३ फाल्गुन शुदि ।

विषयः । विवादपदनिरूपणं । ऋणदानविधिः । आधिविधिः । ऋणादानाधिकारिणः । निक्षेपविधिः । अस्वामिविक्रयविधिः । सम्भूयसमुत्थानविधिः । दत्ताप्रदानिकविधिः । दत्तविधिः । अदत्तविधिः । भृतकविधिः । वेतनस्यानपाकर्म्मकथनं । पण्यस्त्रीविधिः । स्वामिपालविवादकथनं । सम्विद्व्यतिक्रमविधिः । विक्रीयासम्प्रदानविधिः । सीमाविवादकथनं । विक्रुष्टाक्रुष्टविधिः । शस्यरक्षाविधिः । वाक्पारुष्यविधिः । दण्डपारुष्यविधिः । स्तेयविधिः । साहसविधिः । दायभागनिरूपणं । भागानर्हकथनं । असंस्कृतरक्षाविधिः । अविभाज्यनिरूपणं । स्त्रीधनविभागकथनं । वर्णसमयविभागकथनं । विभक्तजविभागविधिः । पुत्रान्तरविधिः । औरसक्षेत्रजादिपुत्रधनविभागकथनं । अपुत्रधनविभागकथनं । संसृष्टधनविभागकथनं । विभक्ताकृत्यनिरूपणं । द्यूतसमाह्वयविधिः । विभागनिर्णयः । विभक्तागतविभागकथनं । बलाबलनिरूपणं । दण्डसंज्ञाकथनं । मानसंज्ञाकथनं । व्यवहारनिरूपणं । भाषाविधिः । उत्तरविधिः । संप्रतिपत्तिविधिः । प्रत्यवस्कन्दनविधिः प्राङ्न्यायविधिः । साक्षिदूषणविधिः । भुक्तिविधिः । अनुपभोगेन असिद्धिक-

यनं । भुक्त्यपवादकथनं । युक्तिनिरूपणं । शपथविधिः । द्रव्यसंख्याते दिव्यविशेषविधिः । वर्णादितो दिव्यविशेषकथनं । जयपराजयावधारणविधिः । शपथजयभङ्गप्रकारकथनं । साक्षिश्रावणविधिः । हीनसाक्षिनिर्णयः । धनादिविधिकथनं । कृतनिवृत्तिविधिः । स्वतन्त्रास्वतन्त्रलक्षणनिर्णयः । उदकपरीक्षाविधिः । शूद्रधनविभागे विशेषकथनञ्च ।

No. 1914. आचारदीपिका ।

Substance, country-made paper, 15 × 5 inches. Folia, 52. Lines, 10 on a page. Extent, 1,593 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Darbháñgá, Bábu Gunes'vara Siñha. Appearance, new. Prose. Incorrect.

A'chára-dípiká. A commentary on the A'chárádarsa of S'rídatta. By Harilála.

Beginning. शब्दाम्भोधिमगाधमाप्य सततं संविश्य कुर्व्वन्ति ये
सन्तस्ते सदसत्स्फुटं धिषणया धर्म्मार्थिनोवी + ताः ।
धन्या एव ततः प्रपञ्चसकलैस्तैरेव मन्ये + +
देवा देवनमस्कृताः + मुदिता यास्यन्ति मोक्षं परं ।
— — — — — — — — ॥
नमस्कृत्य महेशानं श्रीगुरुं जड़तापहं ।
हरिलालः सुबोधाय करोत्याचारदीपिकां ॥
प्रारिप्सितप्रतिवन्धकीभूतोपशमाय आशीर्व्वादात्मकमङ्गलमादौ शिष्यशिक्षायै निबध्नाति — दीक्षितोरणयज्ञे । इत्यादि ।

End. तथा मदुक्तं मन्वादिवचनाश्रितं मुक्तमालिन्यं ।
तथा हि यथा चर्म्मसम्बन्ध्युदकं गङ्गादितीर्थस्य सलिलं — — — तीर्थसलिलान्तर्गत + आप्तमित्यर्थः । — — — ।

Colophon. इति हरिलालकृता आचारदीपिका समाप्ता ।

विषयः । आचारादर्शस्य व्याख्यानं ।

No. 1915. पूर्णचन्द्रः, प्रायश्चित्तप्रकरणं ।

Substance, country-made paper, 16 × 4 inches. Folia, 142. Lines, 6 on a page. Extent, 3,384 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sk. 1641. Place of deposit, Darbháṅgá, Bábu Gunes'vara Siñha. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Púrṇachandra. An elaborate treatise on Smṛiti rites. The codex comprises only that portion of work which treats of expiations, *Práyas'chitta*, giving details of all the various offences, faults and omissions for which expiations have been ordained, and directions for performing such rites. By Ripuñjaya.

Beginning. वाणी विराजते यस्य वदनेऽस्खलिता सदा ।
श्रीः स्थिरा हृदये यस्य तं श्रीकान्तमहं भजे ॥
सरस्वतीञ्च पितरं नत्वा तीर्थं + + + + ।
+ + + + + हासञ्च सङ्ग्रहानवलोक्य च ।
सारमुद्धृत्य क्रियते प्रायश्चित्तनिरूपणं
तत्र प्रथमं परिषन्निरूप्यते । इत्यादि ।

End. हारीतः । त्र्यहं प्रातः त्र्यहं सायमद्यादिप्रो व्रतं चरेत् ।
त्र्यहं पिवेत् पञ्चगव्यं त्र्यहञ्चोपवसेत् क्रमात् ।
प्राजापत्यव्रतञ्चैतत् कृच्छ्रञ्च व्रतसंज्ञकं ।

Colophon. इति श्रीरिपुञ्जयकृतौ पूर्णचन्द्रनामग्रन्थे प्रायश्चित्तप्रकरणे कृच्छ्रपरिच्छेदः समाप्तः ।
शकाब्दाः १६४१ ।

विषयः । परिषद्धर्म्मनिरूपणं । पारिभाषिकब्रह्मघातकलक्षणं । निमित्तिनोऽपि बधभागित्वनिरूपणं । प्रयोजकानुग्राहकादीनां लक्षणादिकथनं । ज्ञानतः साक्षाद् ब्रह्मबधे कृते सर्व्वेषां वर्णानां प्राणान्तिकं प्रायश्चित्तमितिनिरूपणं । मरणविधिकथनं । अज्ञानतो द्वादशवार्षिकव्रतविधानं । प्राजापत्यव्रतविधानं । तदशक्तौ धेनुदानविधिः । अत्र प्रयोजकादीनां प्रायश्चित्तविधानं । निमित्तान्तरेण ब्रह्मबधे प्रायश्चित्तकथनं । पितृमातृसोदरभ्रातृ-आचार्य्यश्रोत्रियाहिताग्नीनामज्ञानतः प्रत्येकं बधे प्रायश्चित्तविशेषनिरूपणं । स्त्रीबधप्रायश्चित्तं । गर्भबधप्रायश्चित्तकथनं । व्यभिचारिण्यादिबधप्रायश्चित्तं । क्षत्रियवैश्यादिबधप्रायश्चित्तं । एषां स्त्रीबधे प्रायश्चित्तं । आत्महननार्थमुद्यतस्य प्रायश्चित्तं । प्रायश्चित्ताभावकथनं । यदि पलायनादिप्रकारान्तरेण आत्मरक्षणं कर्त्तुं न शक्यते तदैव आततायिबधे दोषाभाव

विषयः। इति निरूपणं। वयोवस्थावशेन प्रायश्चित्तह्रासादिकथनं। तन्त्रतानिरूपणं। ब्राह्मणादिबधार्थमुद्यतस्य तत्राहतार्थस्य च प्रायश्चित्तं। मोहात् ब्राह्मणमांसभोजनप्रायश्चित्तं। महापातकमुद्दिश्य शपथादिकरणप्रायश्चित्तं। क्वचिन्मिथ्याशपथे दोषाभावकीर्त्तनं। मैत्रीभञ्जनादिप्रायश्चित्तं। जातिभ्रंशकरकर्म्मानुष्ठानप्रायश्चित्तं। अन्त्यजादीनामन्नभोजनप्रायश्चित्तं। क्रोधादिना भार्य्यां मात्रादिशब्देन सम्बोधयतः प्रायश्चित्तं। अपुष्पिताया नार्य्या गर्भधारणे प्रायश्चित्तं। देवोद्यानादौ मूत्रादिपरित्यागप्रायश्चित्तं। गोबधप्रायश्चित्तं। तत्र मुख्यत्वेन गोसेवनप्रकारकीर्त्तनं। तत्र वृषभहननादिप्रायश्चित्तं। कपिलादिगोहनने विशेषकथनं। गोगर्भघातप्रायश्चित्तं। वृद्धारोगिण्यादिगोबधे विशेषकथनं। गोताड़नादिप्रायश्चित्तं। गोदोहननियमादिकथनं। धेनूनामशौचकथनपूर्व्वकं तत्र दुग्धपानप्रायश्चित्तकथनं। हलवाहनादिना गोर्मरणे प्रायश्चित्तकीर्त्तनं। काष्ठलोष्ट्राद्याघातेन गोर्मरणे विशेषप्रायश्चित्तकथनं। गोः कर्णलाङ्गुलादिपाटने प्रायश्चित्तकथनं। गोबधापवादकथनं। अपालनकृतगोबधप्रायश्चित्तं। मुष्कमोक्षणप्रायश्चित्तं। धेनुवाहनादिप्रायश्चित्तं। अजमेषादीतरप्राणिबधप्रायश्चित्तकथनं। सुरापानादिप्रायश्चित्तं। गौड़ी-पैष्टी-माध्वीभेदात् सुरायास्त्रैविध्यकथनपूर्व्वकं पुनः पानस-खार्ज्जूरादिभेदेन द्वादशविधत्वकथनं। तत्र वर्णविशेषे तत्तत्पानादिप्रायश्चित्तकीर्त्तनञ्च। अत्र पुनरुपनयनविधिकथनं। मद्यभाण्डस्थितजलपानादिप्रायश्चित्तं। चाण्डालभाण्डस्थितजलपानप्रायश्चित्तं। चाण्डालकृतकूपादिजलपानप्रायश्चित्तं। रजकादिभाण्डस्थजलपानादिप्रायश्चित्तं। शूद्रजलपानप्रायश्चित्तं। वामहस्तेन जलपानप्रायश्चित्तं। विन्मूत्रशवादिदूषितजलपानप्रायश्चित्तं। सिंहे प्रसूतानां धेनूनां पयःपाने प्रायश्चित्तकथनं। शूद्रादीनां कपिलापयःपानादौ प्रायश्चित्तकथनं। चाण्डालाद्यन्नभोजनादिप्रायश्चित्तं। रेतोमूत्रादिपानप्रायश्चित्तं। विड़ालकाकाद्युच्छिष्टभोजनप्रायश्चित्तं। अशौचिनामन्नभोजनप्रायश्चित्तं। अस्थिसञ्चयनादिश्राद्धभोजनप्रायश्चित्तं। लशुनाद्यभक्ष्यभक्षणे प्रायश्चित्तं। अभक्ष्यमांसभक्षणप्रायश्चित्तं। अप्रजायां कन्यायां जामातृगृहे भोजनप्रायश्चित्तं। ब्रह्मचारिणोऽपेयानां पानादिप्रायश्चित्तं। विधवायाः मत्स्यादिभोजनप्रायश्चित्तं। निषिद्धपत्रादौ भोजनप्रायश्चित्तं। सामान्यतः स्तेयप्रायश्चित्तकथनं। द्रव्यविशेषापहरणे प्रायश्चित्तविशेषकथनं। महापातकादिनिरूपणं। गुर्व्वङ्गनागमनप्रायश्चित्तं। अतिपातकप्रायश्चित्तकथनं। गुरुतल्पातिदेशप्रायश्चित्तं। क्षत्रियादिगमनप्रायश्चित्तं। अन्त्यजस्त्रीगमनप्रायश्चित्तं। गवादिगमनप्रायश्चित्तं। रजस्वलागमनप्रायश्चित्तं। सामान्यतः संसर्गप्रायश्चित्तं। अस्पृश्यस्पर्शनप्रायश्चित्तं। कुक्कुरादिस्पर्शे विशेषकथनं। दुःस्वप्नादिप्रायश्चित्तकथनं। हीनवर्णाभिवादनप्रायश्चित्तं। परिवित्तिप्रायश्चित्तं। सगोत्रादिपरिणयनप्रा-

यश्चित्तं । पुनर्भूप्रायश्चित्तं । वर्णविशेषेण व्रात्यप्रायश्चित्तकथनं । निषिद्धदिवसे हल-वाहनप्रायश्चित्तं । अविक्रेयद्रव्यविक्रयप्रायश्चित्तं । कन्यादिविक्रयप्रायश्चित्तं । एतद्विवा-हकर्त्तुश्च प्रायश्चित्तकथनं । देवगृह-पुष्करिण्यादिविक्रयप्रायश्चित्तं । गृहादिशुद्धि-निरूपणं । द्रव्यशुद्धिनिरूपणं । क्रियाहीनस्य प्रायश्चित्तकथनं । कांस्यपात्रे नारिके-लजलादिपानप्रायश्चित्तं । केशाकर्षणप्रायश्चित्तं । पादाघातादिप्रायश्चित्तं । शवादि-स्पर्शप्रायश्चित्तं । यज्ञोपवीतच्छेदनप्रायश्चित्तं । म्लेच्छकथनप्रसङ्गेन शवरगोण्डकादीनां म्लेच्छत्वकथनं । छिन्नयज्ञोपवीतिनः अस्पृश्यस्पर्शनप्रायश्चित्तं । त्यक्तयज्ञोपवीतिनः प्रायश्चित्तं । प्रायश्चित्तहोमविधिकथनं । प्रायश्चित्तकुशण्डिकाविधिकथनं । कृच्छ्राणां लक्षणादिकथनञ्च ।

No. 1916. गर्गपद्धतिः वा गृह्यपद्धतिः ।

Substance, country-made paper, 9 × 4 inches. Folia, 72. Lines, 10 on a page. Extent, 1,597 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1713. Place of deposit, Darbháñgá, Bábu Guṇes'vara Siñha. Appearance, old. Prose. Correct.

Garga-paddhati alias *Gṛihya-paddhati.* An epitome of the domestic rites of the Yajur Veda. By Sthapati Garga. The author professes to follow the rules of one Yajñamata, who however, was, apparently, a compiler, and not an author of an original and distinct school. The school to which the work belongs is not named.

Beginning. स्थपतिगर्ग उपाध्यायपादौ प्रणम्य भर्तृयज्ञमतानुसारेणानुष्ठानेन गृह्यपद्धतिं करोति । तत्र सर्व्वकार्य्यपरिभाषा क्रियते । तत्र विहितकालानां कर्म्मणामुद-गयन आपूर्य्यमाणे पक्षे पुण्याहेऽनुष्ठानं । इत्यादि ।

End. अथातोऽधीत्याधीत्यनिराकरणं । प्रतीकं मे विचक्षणं जिह्वा मे मधु यद्वचः । इत्यादिनिगदव्याख्यातं ।

Colophon. समाप्तेयं गर्गपद्धतिः । स्वस्ति संवत् आषाढादि १७१३ । आषाढमासे शुक्ले पक्षे प्रतिपच्छुक्रवासरे लिखितेयं पद्धतिः ॥

विषयः । भर्तृयज्ञमतानुसारेण यजुर्व्वेदीयगृह्यपद्धतिकथनं । तत्र परिभाषाकथनं । विवाहनिरूपणं । अथ यदि उद्वाहितायाः स्त्रियाः प्रथमं भर्तृगृहनयने रथाच्छ-भेदादिरूपं किञ्चिदशुभं भवेत्, तदा पूषाप्रायश्चित्तविधानं । चतुर्थीकर्म्मनिरू-पणं । आवसथ्याधानविधिः । आवसथ्ये मणिकावधानविधिः । वैश्वदेवविधिः ।

विषयः । भूतयज्ञविधिः । पितृयज्ञविधिः । ब्रह्मयज्ञविधिः । औपासनपरिचरणविधिः। पश्चादिकर्म्मविधिः। पिण्डपितृयज्ञविधिः। उपाकर्म्मविधिः। श्रवणाकर्म्मविधानं। इन्द्रयज्ञपायसविधिः । दृषातककर्म्मविधिः । आग्रयणविधिः। तत्र यवाग्रयणविधिः। श्यामाकाग्रयणविधानञ्च। वृषोत्सर्गविधिः। अग्रहायणीकर्म्मविधिः। स्वस्तरारोहणविधिः। प्रथमाष्टकाविधिः। द्वितीयाष्टकाविधिः। तृतीयाष्टकाविधिः। चतुर्थी अष्टका। शूलगवविधिः। अवदानहोमविधिः। गोयज्ञविधिः। उदककर्म्मविधिः। अर्घपशुविधानं। अवकीर्णिपशौ विशेषकथनं। गार्हस्थ्यधर्म्मविधिः। गर्भाधानविधिः। पुंसवनविधिः। सीमन्तोन्नयनविधिः। सोष्यन्तीकर्म्मविधिः। मेधाजननविधिः। आयुष्यकरणविधिः। स्तन्यदानविधिः। कुशण्डिकाविधिः। यमजननविधिः। नामकरणविधिः। अन्नप्राशनविधिः। काम्यप्राशनविधिः। चूड़ाकरणविधिः। उपनयनविधिः। सावित्रव्रतोत्सर्गविधिः। आग्नेयव्रतविधिः। ब्रह्मचर्य्यव्रतविधिः। वर्णक्रमेण परिधानवस्त्रविधानं। एवं क्रमेण रशनादण्डादिविधानं। ब्रह्मचारिधर्म्मकथनं। व्रात्यविधिकथनं। आग्नेयव्रतविसर्गविधिः। गोदानव्रतोत्सर्गविधिः। वेदाध्ययनानन्तरं स्नानविधिः। सन्ध्योपासनादिविधिः। स्नातकस्य नियमादिकथनं। अनध्यायनिरूपणं। सीतायज्ञविधिः। शालाकर्म्मकथनं। शीर्षरोगभैषज्यकथनं। दुर्व्विनीताशीःकरणविधिः। सभाप्रवेशविधिः। रथारोहणविधिः। हस्त्याद्यारोहणविधिः। मेघहृद्याद्यभिमन्त्रविधिकीर्त्तनञ्च।

No. 1917. स्मृतिकौमुदी।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 122. Lines, 6 on a page. Extent, 1,815 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Darbhâṅgâ, Bábu Guṇes'vara Siñha. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Smṛiti-kaumudí. A summary of Smṛiti rites. By Devanátha Ṭhakkura, Tarkapañchánana Mahámahopádhyáya.

प्रथमपत्रं नास्ति।

Beginning. तत्र मनुः, वेदोऽखिलो धर्म्ममूलं स्मृतिशीले च तद्विदां।

आचारश्चैव साधूनामात्मनस्तुष्टिरेव च।

वशिष्ठः। श्रुतिस्मृतिविहितो धर्म्मः, तदभावे शिष्टाचारः प्रमाणम्। इत्यादि।

End. तेन प्रतिपत्तियोगत्वेऽपि त्यक्तद्रव्यापचारेऽपि द्रव्यान्तरेऽपि चतुरहव्यापिहोमसमापनं।

अन्यथा दिनानीति द्वितीयानुपपत्तेरिति ॥

Colophon. इति तर्कपञ्चाननमहामहोपाध्यायदेवनाथठक्कुरकृतायां स्मृतिकामुद्यां द्वैतविवेके दानपरिच्छेदः समाप्तः।

विषयः। धर्म्मस्य आचारमूलत्वकथनं। आचारस्वरूपादिकथनं। प्रधानकर्म्मतदङ्गादिनिरूपणं। चातुर्व्वर्णनिरूपणं। तत्र शुद्धसङ्कीर्णभेदेन तस्य द्वैविध्यनिरूपणं। यज्ञोपवीतविधिः। नराणां नारीणाञ्च अंशुकद्वयधारणावश्यकता। अनाश्रमवासनिषेधः। दारपरिग्रहात् प्रागपि गार्हस्थ्याश्रमसिद्धिर्भवतीतिनिरूपणं। रक्तपातादौ अशौचनिरूपणं। स्नानविधिः। तर्पणविधिः। हस्तपादप्रक्षालनविधिः। पवित्रवस्त्रनिरूपणादिकं। कुशनिरूपणं। तदाहरणकालादिकथनञ्च। पौराणिकमन्त्रपाठादाशूद्रादीनामधिकारोऽस्ति न वेत्यत्र समाधानं। सौरादिमासविवेचनं। मलमासादिनिरूपणं। तत्र विहिताविहितकर्म्मनिरूपणं। अकालवृष्ट्यादौ कालाशुद्धिविवेचनं। यज्ञीयदेशनिरूपणं। म्लेच्छदेशादौ श्राद्धादिकरणप्रतिषेधकीर्त्तनं। ब्राह्मणादीनां पुनः संस्कारकाले वपनमेखलादण्डभैक्ष्यचर्य्याणां निषेधकथनं। स्त्रीणामुपनयनस्थाने विवाहातिदेशकथनं। गौरी-रोहिणी-कन्या-रजस्वलादीनां लक्षणादिकीर्त्तनं। विवाहयोग्याया लक्षणादिकथनं। संस्कारपदार्थनिरूपणं। वृद्धिश्राद्धविधानं। शिखाप्रमाणादिकथनं। शिखाबन्धनादिविधिकथनं। उपनयनकालादिनिरूपणं। अयनादिकं चान्द्रमासघटितं सौरमासघटितं वेत्यत्र समाधानं। अनध्यायकालनिरूपणं। सन्ध्यापदार्थनिरूपणं। मलमूत्रोत्सर्गादौ दिङ्निरूपणं। शौचविधिकथनं। आचमनविधिकथनं। प्रातःस्नानकालादिनिरूपणं। गायत्रीजपादिविधिकथनं। तर्पणविधिकीर्त्तनं। देवपूजायां सर्व्वेषामधिकारकथनं। स्वधर्म्मत्यागिनोऽपि शिवपूजायामधिकारकथनं। देवपूजायां पौर्व्वापर्य्यनिरूपणं। पुष्पादिचयनविधिकीर्त्तनं। वैश्वदेवविधिकथनं। नित्यश्राद्धं कृत्वा देवपूजादिकं न कार्य्यमितिनिरूपणं। शूद्रस्यापि पञ्चाधिकार इति निरूपणं। ब्राह्मणादीनां पञ्चयज्ञाशक्तौ तर्पणब्रह्मयज्ञमात्रञ्च कर्त्तव्यमितिकथनं। गोग्रासदानविधिः। पेयदुग्धनिरूपणादिकं। विकारलक्षणादिकीर्त्तनं। शूद्रेण कापिलं दुग्धं न सर्व्वथा पातव्यमितिनिरूपणं। मत्स्यमांसादिभोजनविधिकथनं। श्राद्धपदार्थनिरूपणं। नित्यश्राद्धादिकालनिरूपणं। नवान्नश्राद्धादिविधानं। पार्व्वणादिविधानं। तत्र अन्नादिपरिवेषणविधिः। विघ्नपतितश्राद्धादिविधिः। अनुपनीतकर्त्तृकश्राद्धविधिकीर्त्तनं। सपिण्डीकरणविधानं। आद्यश्राद्धविधानं। तत्र अधिकार्य्यादिनिरूपणं। शुद्धिपदार्थनिरूपणं। अशौचनिरूपणं। सापि-

ष्ठ्यनिरूपणं। देशान्तरस्थताशौचनिरूपणमुखेन देशान्तरलक्षणादिनिरूपणं। त्रिदण्डिसन्यासिनां मरणोत्तरं एकादशाहे पार्व्वणविधानकथनं। एकदण्डस्य तु सर्व्वथैव न श्राद्धं किन्तु नारायणवलिरेवेतिनिरूपणं। वपनादिविधिकीर्त्तनं। शूद्रगृहजातानां पयोविकारादीनां भोज्यत्वकथनं। ब्रह्महत्यासुरापानादिमहापातकनिरूपणञ्च। तत्र तत्र प्रायश्चित्तकथनञ्च। व्यवहारनिरूपणं। दायभागनिरूपणं। दत्तकविधिकथनं। विधवाकृत्यनिरूपणं। व्रतानुष्ठानविधिः। उपवासविधिकीर्त्तनं तिथिद्वैधव्यवस्थानिरूपणं। एकादशीविधानकथनं। जन्माष्टमीविधानादिकथनं। ग्रहणादौ कर्त्तव्यादिनिरूपणं। पतिव्रताधर्म्मकीर्त्तनं। तीर्थयात्राविधिकथनं। तत्र श्राद्धादिविधानकीर्त्तनं। स्त्रीणां मुण्डनादिविधिकथनं। गयाश्राद्धविधिः। दानविधिकथनं। दानयोग्यदेशकालपात्रादिविवेचनं। उत्सर्गविधिकथनञ्च।

No. 1918. कुण्डतत्त्वप्रकाशिका।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 26. Lines, 8 on a page. Extent, 571 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Darbháñgá, Bábu Guṇes'vara Siñha. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Kuṇḍa-tattva-prakás'iká. On the formation of various kinds of fire altars. By Rámánanda Tírtha.

Beginning. सन्दिग्धानेकविदुषामन्तर्ध्वान्तोपशान्तये।
रामानन्दयतिः कुर्व्वे कुण्डतत्त्वप्रकाशिकां॥
तत्र कुण्डपदव्युत्पत्तिमाह विश्वसारे कौ पृथिव्यां विलं यस्माद्दृश्यते सुमनोहरमित्यादि।

End. अथ वा पद्मपत्राभ्यां संक्षिप्ते होमकर्म्मणि।
सुक्स्रुवधारणप्रकारहोममुद्रादिकं तन्त्रसारे ज्ञेयं।

Colophon. इति श्रीरामानन्दतीर्थकृतायां कुण्डतत्त्वप्रकाशिकायां पञ्चमोद्देशः समाप्तः।

विषयः। कुण्डपदनिर्व्वचनकीर्त्तनं। कुण्डयोग्यभूमिलक्षणादिकथनं। तत्र ब्राह्मणक्षत्रियादिभूलक्षणं। कुण्डपरिमाणकथनं। होमविशेषे मानभेदकथनं। मण्डपनिर्म्माणविधिकथनं। तत्र तोरणध्वजादिनिर्म्माणादिविधिकथनं। मानपरिभाषाकथनं। मण्डपादिकरणे नागशिर आदिनिरूपणं। चतुरस्रार्द्धचन्द्रादिकुण्डनिर्म्माण-

प्रकारकथनं। कष्ठादिलचणकथनं। मेखलानिरूपणं। योन्यादिलचणं। स्रुक्स्रुव-लचणकीर्त्तनञ्च।

No. 1919. धर्म्मविवेकः।

Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 65. Lines, 6 on a page. Extent, 1,255 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Darbháñgá, Bábu Guṇes'varaa Siñha. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Dharma-viveka. Explanations, application and bearings of stock illustrations of the Mímáñs'á doctrine. By Chandras'ekhara, Mahámahopádhyáya. The author is the same whose work on Smṛiti has been noticed under No. 650. (*Ante* II, p. 77.)

Beginning. अथ धर्म्ममभिधातुमुपक्रमते जैमिनिः। अथातो धर्म्मजिज्ञासेति प्रथमसूत्रेण अथ शब्दो मङ्गलं। अतो मङ्गलानन्तरं धर्म्मप्रश्न इति। अत्रोत्तरं यथा चोदनालचणोऽर्थो धर्म्म इति। अत्र भट्टमते चोदना प्रेरणा फलभावनेति यावत् इत्यादि।

End. किन्तु रेखोपरि दर्भास्तरणेन प्रकृतिवन्न्यायावगतादृष्टार्थरेखाङ्गस्याबाधे सति बाधानौचित्यात् रेखाप्राप्तिर्नावनेजनाधारयोः समुच्चय इति ध्येयं।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीचन्द्रशेखरकृता धर्म्मदीपिका समाप्ता।

विषयः। धर्म्मलचणादिनिरूपणं। अर्थवादादिप्रामाण्यनिरूपणं। अदृष्टनिरूपणं। कर्म्मभेदप्रतिपादनं। फलनिरूपणं। मन्त्रादीनां लचणादिनिरूपणं। प्रधानाङ्गादिलचणं विधिस्वरूपनिरूपणानन्तरं तद्भेदनिरूपणं। परिसंख्यानियमादिस्वरूपकथनं। क्रमप्रमाणबलाबलनिरूपणं। अधिकरणनिरुक्तिः। श्रुतिलिङ्गाधिकरणनिरूपणं। ग्रहाधिकरणनिरूपणं। खादिरन्यायकथनं। दर्व्वीहोमाधिकरणं। विकल्पविवेचनं। कपालाधिकरणं। वेदो वेतिन्यायनिरूपणं। पाशाधिकरणं। आश्रयिन्यायनिरूपणं। सर्व्वेष्टाधिकरणं। उविरुभयत्वाधिकरणं। प्रतिनिध्यधिकरणं। फलचमसन्यायनिरूपणं। आरुण्यन्यायनिरूपणं। प्राजापत्यन्यायनिरूपणं। तदादितदन्तन्यायनिरूपणं। मुख्यार्थन्यायनिरूपणं। सन्निपातन्यायनिरूपणं। सर्व्वशक्त्यधिकरणं। योगसिद्ध्यधिकरणं। तन्त्रप्रसङ्गन्यायनिरूपणं। तत्र कर्म्मण्यारम्भन्यायनिरूपणं। पशुपुरोडाशन्यायनिरूपणं। कौण्डपायिनामयनन्यायनिरूपणं। शस्त्राधिकरणं। अक्ताधिकरणं। मन्त्राधिकरणं। पर्णमयीन्यायनिरूपणं।

हिरण्याधिकरणं। रोदनार्थवादन्यायनिरूपणं। पूषाधिकरणं। यूपाहवनीयन्यायनिरूपणं। खलेवालीन्यायनिरूपणं। पदपांशुन्यायनिरूपणं। पदाहवनीयन्यायनिरूपणं। उपांशुयागन्यायनिरूपणं। विश्वजिन्न्यायनिरूपणं। तिर्य्यगधिकरणं। व्यक्तिविचारः। आरम्भकालनियमेऽभ्युदयेष्ट्यधिकरणं। गुर्व्वनुगमाचरणन्यायनिरूपणं। संयोगपृथक्त्वन्यायनिरूपणं। योयज्ञक्तन्यायनिरूपणं। आरम्भनीयेष्टिन्यायनिरूपणं। स्फ्यास्त्रिष्टेज्याधिकरणं। नालौकिकं लौकिकेऽङ्गमिति भद्रसूत्रन्यायनिरूपणं। रात्रिसत्रन्यायनिरूपणं। विरोधाधिकरणं। आचारप्रसङ्गन्याय निरूपणं। विध्यनुवादकथनं। वैकृतविशेषोपदेशफलनिरूपणञ्च।

No. 1920. श्राद्धादर्शः।

Substance, country-made paper, 14 × 5 inches. Folia, 152. Lines, 6 on a page. Extent, 3,000 s′lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Darbháñgá, Paṇḍit Kánáilála Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

S′ráddhádars′a. A summary of the various rites included under the name of S′ráddha. By Mahes′vara Mis′ra, Mahámahopádhyáya.

Beginning. महेश्वरं नमस्कृत्य महेश्वरेण धीमता।
आदर्शेन च शास्त्राणां श्राद्धादर्शो विरच्यते॥
तत्र कस्तावत् श्राद्धपदशक्यतावच्छेदक इति निरूप्यते। तत्र केचित् सम्बन्धपदोपनीतान् पितृनुद्दिश्य हविस्त्यागः श्राद्धमिति। तन्न। इत्यादि।

End. अत एव देहाशुद्धावपि गयाश्राद्धपिण्डदानादिकं कर्त्तव्यमिति सर्व्वं समञ्जसं।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमहेश्वरमिश्रकृतः श्राद्धादर्शः सम्पूर्णः।

विषयः। श्राद्धस्वरूपविवेचनं। तत्र सर्व्वत्र मुण्डनविधिकथनं। कुशोत्पाटनविधिः। ऋणस्य स्वतोदूषकताकथनं। रौहिणकालनिर्णयः। संवत्सराभ्यन्तरे मलमासपाते श्राद्धविधिः। संक्रान्तिश्राद्धविधानं। कृत्रिमतया सपिण्डने कृते दाहकर्त्ता प्रेतपदेनैव पिण्डा देया इति कथनं। रात्रिश्राद्धनिषेधः। नवमदिने पितृमरणे ज्ञाते दशमेऽह्नि सर्व्वपिण्डदानविधिः। मुहूर्त्तानामितिकर्त्तव्यता। दक्षिणाग्रपवित्रत्वविचारः। मन्त्रोहविचारः। उभयदिने व्याहलाभे विधानकथनं। दिनपदस्य तिथौ शक्तिरितिविवेचनं। श्राद्धकालनिरूपणं। श्राद्धदेशगुणविचारः। अग्नि-

समाधानादिविधिः । योगिप्रशंसा । अवनेजनविधिः । श्राद्धान्नादिपरिवेषणव्यवस्था । सौवर्णादिपात्रविधिः । दक्षिणादानविचारः । पर्णनरदाहविधिः । आभ्युदयिकश्राद्धकालाः । परभूमौ श्राद्धकरणे भूस्वाम्यन्नदानविधानं । तर्पणविधिः । श्राद्धाधिकारिनिरूपणं । श्राद्धदिने पुनर्भोजनादिविवेचनं । अमावास्याष्टकादिश्राद्धविधिः । श्राद्धे जाताशौचे विधिनिरूपणं । त्र्यहाशौचे चतुर्थदिने श्राद्धं । त्रिपक्षादौ सपिण्डीकरणमितिकथनं । वृषोत्सर्गविधिः । शूद्रस्य अमन्त्रवत् कर्मकथनं । अपरपक्षश्राद्धविधिः । शस्त्रादिहतश्राद्धविधिः । एकोद्दिष्टविधिः । श्राद्धे पशुघाते दोषाभावकथनं । तीर्थश्राद्धविधिकथनञ्च ।

No 1921. गृहस्थरत्नाकरः ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 131. Lines, 12. on a page. Extent, 5,070 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Darbháñgá, Bábu Guṇes'vara Siñha. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Gṛihasťha-ratnákara. A digest of the duties of householders. By Chaṇḍes'vara Ṭhakkura, son of Víres'vara Ṭhakkura. Both the father and the son have the title of Mahásándhi-vigrahika, or "minister of peace and war," but to what king they rendered their services as foreign ministers does not appear in the text. Contents: the characteristics of household *(gárhasthya)* duties. Marriage, selection of brides, bridegrooms, ages of bridegrooms and brides, donor of brides, *Svayamvara* or selection of the bridegroom by a bride, prohibited degrees of relationship, different kinds of marriage, good and evil of marriages, polygamy, marriage by a junior before an elder brother or sister. domestic penalties, performance of and officiating at sacrifices, Bráhmaṇs for whom sacrifices should not be performed. Daily duties (*A'hnika*), discharge of excretions, purification, washing of the mouth. Morning duties of S'udras, necessity for washing of the mouth, a second washing, when required, when it is not required, brushing of the teeth, morning bath, ceremonial bathing, prayers at the three diurnal conjunctions, unguents. The object indicated by Om, repetition of particular mantras a number of times, offering of water to the manes, rites which should follow it, the five daily *yajanas*, hospitality to beggars, meals, articles fit for food, birds, beasts, fish, propriety of abstaining from flesh-meat,

discussion on the propriety of abstaining from injury to animals, wine, duties after meals. Duties of women while in their courses, duties on festive days. Duties of Bráhmaṇas, religious duties, earning of livelihood, livelihood in times of distress, agriculture, commerce, rearing of animals for sale, interest, duties during famines, &c., acceptance of gifts. Duties of Kshatriyas and Vaisyas, religious duties, earning of livelihood, proprietorship. Duties of S'udras, religious duties, earning of livelihood. Theft, penance, purification. Duties of pupillage (*Brahmacharya*), restraint of the passions, abjuring of family ties, dwelling with a tutor, regulation of speech, travelling, abstinence from assaults and worldly objects, abstinence from looking at particular objects, and from gifts to S'udras, suppression of anger, &c., abstinence from human society, what to be forsaken and what not.

Beginning. नमो गिरीन्द्रनन्दिनीपदारविन्दरेणवे ।
उज्झित्वा दिगम्बरं वरतरं वासोवसानस्थिरं
हित्वा भैक्ष्यमनातुरो रतिकरं स्थानं समालम्बितः ।
त्यक्त्वा भस्मकृताङ्गरागसुरभिः श्रीखण्डसारद्रवै-
र्देवः पातु हिमाद्रिजापरिणयं कृत्वा गृहस्थः शिवः ॥
अध्याप्य श्रुतिमङ्गषट्कसहितां यो ब्रह्मचर्याश्रये-
गार्हस्थे समयोजयद्द्विजगणान् वित्तैः कृतार्थीकृतान् ।
स श्रीमान् सहितः समस्तसचिवश्रेणीषु चण्डेश्वरो-
मीमांसाशरणं गृहस्थविषयं प्रस्तौति रत्नाकरं ॥
गार्हस्थ्याख्यस्तरङ्गोऽत्र प्रथमं परिकीर्त्त्यते । इत्यादि ।

End. न पितुस्त्यागः । पूर्व्वंत्वाशुद्धो । विष्णुः ।
भार्य्यापुत्रस्य सख्यस्य संहृष्टाः पापकर्म्मभिः ।
परिभाष्य परित्याज्याः पतितोऽपि तथैव च ॥

Colophon. इति सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुरश्रीवीरेश्वरात्मजसप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुरश्रीचण्डेश्वरविरचिते गृहस्थरत्नाकरे त्याज्यात्याज्यतरङ्गः समाप्तोऽयं ।

विषयः । गार्हस्थ्यधर्म्मनिरूपणं । दारपरिग्रहविधिकथनं । विवाह्याविवाह्यकन्यानिरूपणं । वरनिरूपणं । कन्यावरवयःक्रमनिरूपणं । दारनियमकथनं । कन्यास्वयंवरविधिः । सम्बन्धनिरूपणं । विवाहभेदकथनं । ब्राह्मादिविवाहलक्षणं । विवाहगुणागुणनिरूपणं । अधिवेदनविधिकीर्त्तनं । परिवेदननिषेधः । आवसथ्या-

धानविधिकथनं। यजनयाजनविधिकथनं। अयाज्यब्राह्मणकथनं। आह्निककृत्यनिरूपणं। मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिकथनं। शौचविधिकथनं। आचमनविधिकथनं। शूद्राधिकारे प्रातःकृत्यादिनिरूपणं। आचमननिमित्तनिरूपणं। द्विराचमनविधिकथनं। आचमनापवादकथनं। दन्तधावनविधिकथनं। प्रातःस्नानादिविधिकथनं। क्रियास्नानविधिः। सन्ध्योपासनविधिः। मार्ज्जनविधिः। ओङ्कारस्वरूपकथनादिकं। जपविधिः। तर्पणविधिः। तर्पणोत्तरकर्म्मनिरूपणं। पञ्चमहायज्ञविधिः। तत्र अतिथिपूजाविधिः। भोजनविधिः। भोज्याभोज्यनिरूपणं। भोज्येषु पक्षिनिरूपणं। पशुनिरूपणं। मत्स्यनिरूपनञ्च। मांसभक्षणवर्ज्जनकथनं। पशुहिंसाविधिनिषेधविवेचनं। मद्यादिनिन्दाकीर्त्तनं। भोजनोत्तरकर्म्मनिरूपणं। रजस्वलाकर्म्मनिरूपणं। पर्व्वकृत्यनिरूपणं। ब्राह्मणानां कर्म्मनिरूपणं। धर्म्मकथनं। वृत्तिविधानञ्च। आपद्वृत्तिनिरूपणं। कृषिकार्य्यविधिः। वाणिज्यविधिः। पाशुपाल्यविधिः। कुशीदविधिः। अन्यविधा आपद्वृत्तिः। प्रतिग्रहविधिः। क्षत्रियवैश्ययोः कर्म्मनिरूपणं। धर्म्मकथनं। वृत्तिविधानञ्च। द्रव्याणां धर्म्मस्वत्त्वनिरूपणं। शूद्राणां कर्म्मनिरूपणं। धर्म्मकीर्त्तनं। वृत्तिविधानञ्च। स्तेयापवादकथनं। यमनिरूपणं। शौचविधिः। ब्रह्मचर्य्यविधिः। नियमादिकथनं। कुलनाशनकथनं। निवासविधिकथनं। वाच्यावाच्यनिरूपणं। गमनप्रवेशनविधिः। अनाक्रमणीयनिरूपणं। अनधिष्ठेयनिरूपणं। अनवलोकनीयनिरूपणं। शूद्राय अप्रदेयानि। क्रोधादीनां परिवर्ज्जनविधिः। सङ्करपरिवर्ज्जनविधिः। त्याज्यात्याज्यनिरूपणञ्च।

No. 1922. पुरुषपरीक्षा।

Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 150. Lines, 5 on a page. Extent, 2,420 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. S. 504. Place of deposit, Darbháñgá, Paṇḍit Kánáilála Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Purusha-paríkshá. A tale illustrating good conduct. By Vidyápati, a paṇḍit of S'iva Siñha of Mithilá. Printed and translated into English by the late Rájá Kálíkrishṇa, Bahádur.

Beginning. ब्रह्मापि यां नौति नुतः सुराणां यामर्च्चितोऽप्यर्च्चयतीन्दुमौलिः।
यां ध्यायति ध्यानगतोऽपि विष्णुस्तामादिशक्तिं शिरसा प्रपद्ये॥

धीरेषु मान्यः सुधियां वरेण्यो विद्यावतामादिविलेखनीयः ।
श्रीदेवसिंहचितिपालसूनु-र्जीयाच्चिरं श्रीशिवसिंहदेवः ॥
शिशूनां सिद्धार्थं नयपरिचितेर्नूतनधियां
मुदे पौरस्त्रीणां मनसिजकलाकौतुकजुषां ।
निदेशान्निःशङ्कं सदसि शिवसिंहचितिपतेः
कथानां प्रस्तावं विरचयति विद्यापतिकविः ।
नयानुरोधेन गुणेन वाचि कथारसस्यापि कुतूहलेन ।
बुधोऽपि वैदग्ध्यविशुद्धचेताः प्रबन्धमाकर्णयिता न किं म ॥
पुरुषाः परिचीयन्ते युक्तेरस्याः परीचया ।
तत् पुरुषपरीचायां कथा सर्व्वमनःप्रिया ॥
आसीदासमुद्रचितिपतिसहस्रशिरोमालारजोरञ्जितपादपद्मश्चन्द्रातपायां पुरि इत्यादि ।

End. भुक्त्वा राज्यसुखं विजित्य परितो हत्वा रिपून् सङ्गरे
कृत्वा चैव कृताशनं मखविधौ भृत्वा धनैरर्थिनः ।
वाग्वत्यां भवसिंहदेवनृपतिस्त्यक्त्वा शिवाये वपुः
पूतो यस्य पितामहः स्वरगमद्दारद्वयालङ्कृतः ॥
सङ्कुरीपुरसरोवरकर्त्ता हेमहस्तिरथदानविदग्धः ।
भाति यस्य जनको रणजेता देवसिंहनृपतिर्गुणराशिः ॥
यो गौड़ेश्वरसज्जनेश्वररणक्षोणीषु लब्ध्वा यशो-
दिक्कान्ताचयकुन्तलेषु नयते कुन्दस्रजामास्पदं ।
तस्य श्रीशिवसिंहदेवनृपतेर्विज्ञप्रियस्याज्ञया
ग्रन्थं ग्रन्थिलदण्डनीतिविषये विद्यापतिर्व्यातनोत् ॥

Colophon. इति समस्तप्रक्रियाविराजमानरूपनारायणमहाराजाधिराजश्रीमच्छिवसिंहदेवपादानामाज्ञया श्रीविद्यापतिविरचितायां पुरुषपरीचायां पुरुषार्थपरिचयो नाम चतुर्थः,—परिच्छेदः । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।
वेदपञ्चशते गौड़े माघे च प्रथमे तिथौ
नारायणेन लिखिता पुस्ती विद्यापतेः कवेः । लसं ५०४ ।

विषयः । चन्द्रातपायां पुरि पारावारोनाम राजा आसीत् । तस्य सर्व्वावयवसुन्दरी पद्मावती नाम कन्यका बभूव । अथ राजा तस्याः शैशवापगममवलोक्य तदनुरूपं वरमनुसन्दधानः किं करवाणीति चिन्तयमानः सुबुद्धिनामानमृषिमपृच्छत् । भगवन् ! कमेतस्या वरं करवाणीति । मुनिराह । राजन् ! पुरुषं वरं

कुरु। तेनैवमभिहितो राजा प्राह। अये कथमपुरुषोऽपि वरः सम्भवति। मुनिरुवाच। महाराज! पृथिव्यां बहवः पुरुषाः पुरुषाकाराश्च सन्ति। तत् पुरुषाकारान् परित्यज्य पुरुषं वरय इति ब्रवीमि। अथ राजप्रार्थनया मुनेः पुरुषलक्षणादिकथनं। तत्र शौर्य्यविवेकोत्साहादिसम्पन्न एव पुरुष इति निरूपणं। शौर्य्यादीनां लक्षणकीर्त्तनं। क्रमेण दानवीरकथाकीर्त्तनं। दयावीरकथा। युद्धवीरकथा। सत्यवीरकथा। चौरकथा। भीरुकथा। कृपणकथा। अलसकथा। अप्रतिभकथा। मेधाविकथा। सुबुद्धिकथा। वञ्चककथा। पिशुनकथा। अबुद्धिकथा। संसर्गवर्व्वरकथा। शस्त्रविद्यकथा। शास्त्रविद्यकथा। वेदविद्यकथा। लोकविद्यकथा। उभयविद्यकथा। उपविद्यकथा। गीतविद्यकथा। नृत्यविद्यकथा। इन्द्रजालविद्यकथा। पूजितविद्यकथा। अवसन्नविद्यकथा। अविद्यकथा। खण्डितविद्यकथा। हास्यविद्यकथा। तान्त्रिकविद्यकथा। तामसकथा। अनुशयिकथा। महेच्छकथा। मूढकथा। वक्राशकथा। सावधानकथा। अनुकूलनायककथा। दक्षिणकथा। विदग्धकथा। धूर्तकथा। घस्मरकथा। निर्व्वन्धिकथा। निःस्पृहकथा। लब्धसिद्धिकथाकीर्त्तनञ्च।

No. 1923. चतुर्वर्गचिन्तामणिः, प्रायश्चित्ताध्यायः।

Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 287. Lines, 11 on a page. Extent, 3, 436 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Darbhángá, Bábu Guṇes'vara Siñha. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Chaturvarga-chintámaṇi. A complete digest of all Smṛiti rules. By Hemádrí. The codex contains the part which relates to expiations.

Beginning. कमलादयितं + + कमलासनसंस्तुतं।
कमलाक्षमहं वन्दे कमलाकरशायिनं॥

अथेदानीं हेमाद्रिकारिणा लोकोपकारार्थं सर्व्वपुराणस्मृतिसंहितावेदज्योतिषवैद्यागमश्रौतस्मार्त्तसूत्रेषु ग्रन्थानालोच्य ब्रह्मक्षत्रियविशां शूद्रादीनाञ्च ब्रह्महत्यासमानि वाङ्मनःकायसम्भवानि हिंसादीनि सम्भवन्ति तेषां पापानामपनोदनप्रायश्चित्ताध्याये लिख्यते। इत्यादि।

End. धर्म्मशास्त्रमार्गेण उक्तप्रत्याम्नायरूपेण अहःसन्ध्यं अखण्डं प्राचोदीच्याङ्गसहितं आचरिष्ये-इति संकल्प्य उक्तमार्गेण कुर्य्यादिति। कृष्णार्पणमस्तु।

Colophon. पौषमासे शुक्लपक्षे एकादश्यां सोमवासरे लिखितं।

विषयः। वर्णाश्रमभेदेन प्रायश्चित्ताकरणे दोषकीर्त्तनं। अनेकप्रकारप्रायश्चित्तकथनं। ब्रह्महत्यादिमहापातकादिनिरूपणं। ब्रह्महत्याप्रायश्चित्तं। गुरुहत्याप्रायश्चित्तं। अनेकविधगुरुनिरूपणं। क्षत्रियस्य विप्रहत्या-प्रायश्चित्तं। वैश्यस्य विप्रहत्याप्रायश्चित्तं। शूद्रस्य विप्रहत्याप्रायश्चित्तं। ब्राह्मणस्य क्षत्रियहत्याप्रायश्चित्तं। तस्य वैश्यशूद्रहत्याप्रायश्चित्तं। क्षत्रियस्य वैश्यहत्याप्रायश्चित्तं। वैश्यस्य क्षत्रियबध-प्रायश्चित्तं। शूद्रस्य वैश्यहत्याप्रायश्चित्तं। वैश्यस्य शूद्रहत्याप्रायश्चित्तं। चाण्डालादिबधप्रायश्चित्तं। ब्रह्मचाण्डालग्रामचाण्डालबधप्रायश्चित्तं। चाण्डालजननकारण-कथनं। ग्रामचाण्डालादिकथनं। सुरापानप्रायश्चित्तं। एकादशप्रकारसुराकथनं। स्तेयप्रायश्चित्तं। सुवर्ण-रजतताम्र-कांस्य-धान्यवस्त्रादिस्तेयप्रायश्चित्तं। गुरुतल्पगमन-प्रायश्चित्तं। संसर्गप्रायश्चित्तं। उपपातकप्रायश्चित्तं। तत्र गोबधप्रायश्चित्तं। गोवत्स-वृषभ-बलीवर्द्दादिहननप्रायश्चित्तं। गजाश्वोष्ट्रखरमहिषी-महिषाज-मेषादिबधप्राय-श्चित्तं। वृक्षच्छेदप्रायश्चित्तं। आश्रमराहित्यप्रायश्चित्तं। भृतकाध्ययनाध्यापनप्राय-श्चित्तं। गुर्व्वधिक्षेपप्रायश्चित्तं। अनज्ञातप्रायश्चित्तं। अनज्ञातलक्षणं। पण्यविक्रय-प्रायश्चित्तं। निन्दितार्थोपजीवनप्रायश्चित्तं। कृषिबलप्रायश्चित्तं। हिंसायन्त्रविधान-प्रायश्चित्तं। वार्द्धष्यजीवनप्रायश्चित्तं। मनुष्यविक्रयप्रायश्चित्तं। आत्म-सुत-पत्नी-मातृ पुत्र-विक्रयप्रायश्चित्तं। धेनु-गज-अनडुह-महिषी-महिष-अज-खर-उष्ट्र-हरिण-रुरु-अश्व-आरण्यमृगादिविक्रयप्रायश्चित्तं। गोधूम-मुद्ग-तण्डुल-धान्य-गुड़-लवण-कार्पास-नीली-पलाण्डु-लशुन-गृञ्जन- हिङ्गु-रस-हरिद्रादिमूलत्र्यम्बकादिफल-धर्म्म-दासी-दन्त-नख-उपकेश्य-अन्न-गो-मधु-मांस-शालग्रामादि-पुष्प-तुलसी- रत्नादि-रुद्राक्ष-सुवर्ण- रजत-ताम्र-कांस्यादि-शस्त्र-गृहोपकरण-कस्तूर्य्यादि-वस्त्र-धर्म्म-स्मृति-नामप्रभृतिनानावस्तुविक्रयप्रायश्चित्तं। सकलीकरणप्रायश्चित्तं। मलिनीकरणप्रा-यश्चित्तं। निक्षेपहरण-धेनुहरण-गोवत्सहरण-अनडुह-महिषी-महिष-गज-अश्व उष्ट्र-खर-अज-मृग-भूमि-स्वदत्त-रत्न-कन्या-नारी-वश्या-पुरुष-दासी-शय्या-यान-पादुका-छत्र--चामर-पुष्प-फल-कन्दादि-कोषशाक-पत्र-इन्धन-जल-भक्ष्य-भोज्य--त्र्य-म्बकरुद्राक्ष-गुड़-क्षीर-त्रिकटु-रसौषधि-गृहोपकरण-शस्त्रादिहरणप्रायश्चित्तकथनं। मार्गनिरोधप्रायश्चित्तं। तड़ागादिहरणप्रायश्चित्तं। परिधानप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। कूट-साक्ष्यप्रायश्चित्तं। पुस्तकादिहरणप्रायश्चित्तं। शालग्रामहरणप्रायश्चित्तं। अपाचीक-रणप्रायश्चित्तं। चाण्डालस्त्री-रजकी-चर्म्मकारस्त्री-नटस्त्री-वरुड़स्त्री-कैवर्त्तस्त्री-मेद-

स्त्री-भिल्लस्त्री-स्वर्णकारस्त्री-सौविकस्त्री-तक्षकस्त्री--मांसविक्रयिस्त्री-कुलालस्त्री-शौण्डिकस्त्री-कारुस्त्री-नापितस्त्री-रजस्वला-विधवा-वेश्या-दासी-पाषण्डपतितादिस्त्रीगमनप्रायश्चित्तं। कन्यागमनप्रायश्चित्तं। कन्यादूषणप्रायश्चित्तं। पुंमैथुनप्रायश्चित्तं। खरोष्ट्र-वडवा-वत्स-महिषाजादिमैथुनप्रायश्चित्तं। अवकीर्णिप्रायश्चित्तं। मिथ्यारोपप्रायश्चित्तं। अभिशस्तप्रायश्चित्तं। कुग्रामवासप्रायश्चित्तं। कुत्सितसेवाप्रायश्चित्तं। खरोष्ट्रानडुन्महिषवत्सारोहणप्रायश्चित्तं। ऊढायाः पुनरुद्वाहप्रायश्चित्तं। मातृस्वसृबन्धुपरिणये-प्रायश्चित्तं। स्वदारपरित्यागप्रायश्चित्तं। पितृगेहे असंस्कृतकन्यारजस्वलाप्रायश्चित्तं। कारागृहनिवासप्रायश्चित्तं। वन्दिगृहीतानां नारीणां प्रायश्चित्तं। रोगनिवृत्त्यर्थं मद्यादिपानप्रायश्चित्तं। जातिभ्रंशकरणप्रायश्चित्तं। परान्नभोजनप्रायश्चित्तं। दीर्घसत्रभोजनादिप्रायश्चित्तं। शूद्रसत्रभोजने प्रायश्चित्तं। शूद्रगृहे वेश्यागृहे च स्वयं पाकादिभोजने प्रायश्चित्तं। एकादश्यां भोजने प्रायश्चित्तं। नग्नश्राद्धनवश्राद्धयोः प्रतिग्रहादिप्रायश्चित्तं। क्रीतान्नादिभोजनप्रायश्चित्तं। पर्य्युषितान्नभोजनप्रायश्चित्तं। दुर्भक्ष्यभक्षणप्रायश्चित्तं। दुष्टशाकभक्षणप्रायश्चित्तं। कारणं विना कृसरान्नपरमान्नभोजनप्रायश्चित्तं। व्रात्यकुष्ठि-कुण्ड-गोलक-यति-दम्पति-शिष्टान्नादिभोजनप्रायश्चित्तं। पत्न्या सह भोजनप्रायश्चित्तं। शूद्रभाण्डभोजनादिप्रायश्चित्तं। पतितदुष्टाक्रान्तपङ्क्तिभोजनप्रायश्चित्तं। पलाण्डुलशुनादिभक्षणप्रायश्चित्तं। श्वेतवृन्तक-वक्र-शिग्रुवृन्ताकादिभक्षणप्रायश्चित्तं। ताम्रपात्रे गव्यादिभोजनप्रायश्चित्तं। पीतशेषजलपानप्रायश्चित्तं। खरी-उष्ट्री-हरिणीप्रभृतीनां क्षीरपानप्रायश्चित्तं। मनुष्यपशुपक्ष्यादिमलमूत्रादिभक्षणप्रायश्चित्तं। भोजनकाले दीपनिर्व्वापणप्रायश्चित्तं। एकहस्तवामहस्तादिना भोजनप्रायश्चित्तं। ग्रहणकाले भोजनादिप्रायश्चित्तं। सन्ध्यादिकर्म्मकाले भोजनकाले च चाण्डालध्वनिश्रवणप्रायश्चित्तं। सत्कर्म्माचरणे शूकरादिदर्शनप्रायश्चित्तं। रजस्वलास्पृष्टान्नभोजनप्रायश्चित्तं। द्विर्भोजनप्रायश्चित्तं। देवपूजायां वैश्वदेवपरित्यागप्रायश्चित्तं। उष्णोदक-कूपोदकस्नानप्रायश्चित्तं। मृत्तिकाहीनशौचप्रायश्चित्तं। भोजने क्षुतापानवायूत्सर्गादौ प्रायश्चित्तकथनं। अन्योन्यस्पृष्टान्नभोजनप्रायश्चित्तं। शिवनिर्म्माल्यभोजनप्रायश्चित्तं। नीलवस्त्रधारणप्रायश्चित्तं। दुर्म्मृतब्राह्मणक्षत्त्रियविशां प्रायश्चित्तं। दुर्म्मृतवाहकानां प्रायश्चित्तं। मूल्यं गृहीत्वा शववहनप्रायश्चित्तं। धनिष्ठापञ्चकमरणप्रायश्चित्तं। नन्दादितिथिमरणप्रायश्चित्तं। शवपतनादिप्रायश्चित्तं। दहनयोग्यस्य निखातकरणप्रायश्चित्तं। एवं खननयोग्यस्य दहनप्रायश्चित्तं। दहनाभावप्रायश्चित्तं। पिण्डोपहतिप्रायश्चित्तं। अस्थिसञ्चयनात् प्राक् प्रेताग्निनाशे प्रायश्चित्तं। अस्थ्युपहतप्रायश्चित्तं। परिषेधप्रायश्चित्तं। विधायकप्रायश्चित्तं। अनुवादकप्रायश्चित्तं। देशान्तरमरणप्रायश्चित्तं। देशान्त-

विषयः। रमृतानामस्थिशरीराभावे प्रायश्चित्तं। व्रणे कृम्युत्पाते प्रायश्चित्तं। मृतस्य पुनर्ज्जीवन प्रायश्चित्तं। देशान्तरवासिनो द्वादशवर्षादूर्द्धं परलोकक्रियानन्तरं पुनरागमन-प्रायश्चित्तं। सूतकद्वितये मृतस्य प्रायश्चित्तं। सहगमनभीतायाः प्रायश्चित्तं। मृतस्याहिताग्नेर्ल्लौकिकाग्निना दहने प्रायश्चित्तं। गर्भिण्या मरणे प्रायश्चित्तं। सूतिका-रजस्वलयोर्मरणे प्रायश्चित्तं। आहिताग्नेर्दुर्म्मरणप्रायश्चित्तं। शृगालादिदष्टप्राय-श्चित्तं। विप्राणां गर्भाधानादिषोड़शकर्म्मपरित्यागप्रायश्चित्तं। वेदाभ्यासपरित्याग-प्रायश्चित्तं। अनध्याये वेदपाठप्रायश्चित्तं। राक्षसादिविवाहप्रायश्चित्तं। परिवित्ति-प्रायश्चित्तं विवाहमध्ये रजोदर्शनप्रायश्चित्तं। स्थालीपाककाले अग्निशान्तिप्राय-श्चित्तं। आग्नेयस्थालीपाकादूर्द्धं औपासनलोपप्रायश्चित्तं। अन्वारम्भणीयलोपप्राय-श्चित्तं। प्रतिपद्धोमलोपप्रायश्चित्तं। आग्रयणलोपप्रायश्चित्तं। गृहस्थानां ब्रह्मयज्ञ-लोपप्रायश्चित्तं। देवतार्च्चनपरित्यागप्रायश्चित्तं। वैश्वदेवपरित्यागप्रायश्चित्तं। एको-द्दिष्टश्राद्धाकरणप्रायत्तिश्वं। पार्व्वणादौ अर्घ्यपात्रादिविस्मरणप्रायश्चित्तं। पार्व्वणवि-स्मृतिप्रायश्चित्तं। अग्निहोत्रत्यागप्रायश्चित्तं। उपरागप्रायश्चित्तं। गृहस्थस्य धर्म्मा-तिक्रमे प्रायश्चित्तं। मानसिकस्नानविधिकीर्त्तनं। निषिद्धदिवसे ताम्बूलभक्षणप्रा-यश्चित्तं। तुलादिषोड़शमहादानानामितरेषाञ्च दानानां प्रतिगृहीतृणामाचार्य्या-दीनां प्रायश्चित्तं। अपमृत्यूत्तरणमार्ज्जनविधिः। केषुचित्पापेषु नदीस्नानरूपं प्रायश्चित्तं। तत्र पुण्यनद्यादिनिरूपणं। गजाश्वादिप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। तुलादिषु प्रतिगृहीतृणां प्रायश्चित्तप्रयोगकथनं। धर्म्मविक्रयिणः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। नाम-विक्रयिणः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। स्मृति-सोमादिविक्रयिणः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। पुरो-डाशभक्षणप्रायश्चित्तं। अयाज्ययाजनप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। तप्तमुद्राधारिभ्यः प्रतिग्रह-प्रायश्चित्तं। लिङ्गधारिणां प्रायश्चित्तं। गायत्रीप्रदातुः प्रायश्चित्तं। परार्थं गाय-त्रीजपकर्त्तृणां प्रायश्चित्तं। ग्रामप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। कुष्माण्डप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं गो-भूमि-तिल-स्वर्ण-घृत-वस्त्र-धान्य-गुड़ रजत-लवणादिप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। केश-वादिचतुर्व्विंशतिमूर्त्ति-प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। दशावतारप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। राम-लक्षण-श्रीमूर्त्ति-चक्रपाणि-शिवलिङ्ग-शङ्ख-घण्टादि-ताम्र-कांस्य--तिलपात्रादिप्रतिग्र-हप्रायश्चित्तं। हरिहर-अर्द्धनारीश्वरप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। दुर्ज्जनात प्रतिग्रहप्राय-श्चित्तं। दुर्ज्जनलक्षणं। आततायिनः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। पाषण्डात् प्रतिग्रहप्रा-यश्चित्तं। पाषण्डलक्षणं। कुण्ड-गोलकयोः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। वेश्या-व्यभिचारि-णी-भर्त्तृघ्नीभ्यः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। आसां लक्षणञ्च। चाण्डालदर्शनादिप्रायश्चित्तं। परिवेत्तृप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। पुस्तकादिप्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। व्रात्यनटादिभ्यः प्रति-ग्रहप्रायश्चित्तं। आभीरात् प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। चातुर्मास्यव्रतादिषु प्रतिग्रहप्राय

विषयः। स्चित्तं। कार्त्तिक-माघ-वैशाखव्रतादिषु प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। नानाविधफलप्रतिग्रह-प्रायश्चित्तं। मकरसंक्रान्तौ प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। कारणं विना स्वसतीपत्नीत्याग-प्रायश्चित्तं। अश्व-महिष-धेनुप्रति-ग्रहप्रायश्चित्तं। सन्यासिनः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। पतितात् प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। मठपतेः सन्न्यासिनः प्रतिग्रहप्रायश्चित्तं। महापातकिसंसर्गप्रायश्चित्तं। रहस्यकृत-ब्रह्महत्याप्रायश्चित्तं। रहस्यकृतसुरापानप्रायश्चित्तं। रहस्यकृतसुवर्णस्तेयप्रायश्चित्तं। रहस्यकृतगुरुतल्पगमनप्रायश्चित्तं। चान्द्रायणादिकृच्छ्रलक्षणादिकीर्त्तनं। यवमध्य-पिपीलिकादिचान्द्रायणलक्षणं। महाचान्द्रायणादिविधिकथनं। प्राजापत्यकृच्छ्रादिलक्षणं। तप्तकृच्छ्रादिलक्षणं। पराक-यावक-सान्तपन-महासान्तपनातिकृच्छ्रादीनां लक्षणं। माहेश्वर-ब्रह्म-धान्य-सुवर्ण-कृच्छ्रादीनां लक्षणं। चान्द्रायणादीनां सर्व्वेषां प्रत्याम्नायकीर्त्तनञ्च। कदली-विवाहरूपप्रायश्चित्तकथनं। नारायणवलिविधिकीर्त्तनं। वैष्णवश्राद्धविधिः। प्रायश्चित्तादौ एतच्छ्राद्धावश्यकताकीर्त्तनं। नान्दीश्राद्धविधिः। प्रायश्चित्तलक्षणादि-कीर्त्तनं। अघमर्षणस्नानविधिः। महासंकल्पस्वरूपकथनादिकं। अधिकारिभेदेन प्रायश्चित्तसंख्यादिकथनं। मुण्डनादिविधिकथनं। सुवासिनीप्रायश्चित्तकथनं। विधवायाः पापविशेषकथनपूर्व्वकं प्रायश्चित्तकीर्त्तनञ्च।

No. 1924. पितृभक्तिः।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 56. Lines, 6 on a page. Extent, 1,155 s'lokas Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájpura, Darbhâṅgá, Paṇḍit Bábulála Páṭhaka; another at Magránigrám, Post Madhubaní, Darbhâṅgá, Paṇḍit Chhoṭí Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Pitṛibhakti. The duty of a son to the manes of his father,—a treatise on various kinds of S'ráddhas. By S'rídatta.

Beginning. कातीयकल्पं सहकर्कभाष्यं भूपाल-गोपालमतादि दृष्ट्वा।
सताञ्च वाक्यानि निशम्य सम्यक् यजुर्व्विदां श्राद्धविधिं विधास्ये॥
तत्र पूर्व्वदिने वस्त्रशुद्धिर्गेहशुद्धिः शरीरशुद्धिश्च कर्त्तव्या। निरामिषमेकभक्तञ्च निमन्त्रनन्तु पूर्व्वदिनप्रदोषान्तरे वा श्राद्धदिने वा। इत्यादि।

End. विज्ञाननिर्म्मलमलङ्करणं गुणानामादर्शविम्बवदपि प्रतिवीचितानां।
चेतश्च सत्कृतिमुदं सततं बुधानामन्तः प्रविश्य पितृभक्तिरियं तनोतु॥

ननु गौरवमात्रेण कार्य्योपेचाच पण्डितैः ।
यत आह मनुर्ग्राह्यं बालादपि सुभाषितं ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायसत्पण्डितश्रीदत्तविरचिता पितृभक्तिः समाप्ता ।

विषयः । यजुर्व्वेदिनां श्राद्धविधानकथनं। तत्र निमन्त्रणादिविधिकथनं। श्राद्धप्राक्कालीनश्राद्धदिनकृत्यनिरूपणं। श्राद्धपरिभाषाकथनं। पार्व्वणश्राद्धप्रयोगकथनं। श्राद्धलक्षणविवेचनं। श्राद्धाङ्गनिरूपणं। पार्व्वणैकोद्दिष्टादिषु इतिकर्त्तव्यताभेदनिरूपणं। सपिण्डीकरणश्राद्धविधिकथनं। स्त्रीशूद्रकर्त्तृकश्राद्धविधिकथनं। अपुत्रस्य पार्व्वणश्राद्धं न कर्त्तव्यमितिकथनं। अशौचातिरिक्तमृताहश्राद्धप्रतिबन्धके विशेषकथनं। शुक्लैकादश्यामपि पतितश्राद्धकर्त्तव्यतानिरूपणं। षाण्मासिकश्राद्धविधिकथनं। पिण्डपितृयज्ञप्रकारकथनं। पतिपुत्ररहितायाः स्त्रियाः सपिण्डननिषेधकथनं। प्रेतश्राद्धधर्म्मकथनादिकं। आमश्राद्धविधिकथनं। नान्दीमुखश्राद्धविधिः। तत्र सपिण्डीकरणानधिकारिणा कनिष्ठेन असपिण्डितेऽपि पितरि नान्दीश्राद्धं कर्त्तव्यमितिनिरूपणं। एकोद्दिष्टश्राद्धप्रयोगकथनं। आद्यश्राद्धविधिकथनं। सपिण्डनश्राद्धप्रयोगकथनं। आभ्युदयिकश्राद्धप्रयोगकथनञ्च।

No. 1925. काल्युपनिषत् ।

Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 45 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. Appearance, new. Prose. Correct.

Kályupanishad. On the divinity of Dakshiṇa-káliká : alleged to be a part of the Atharva Veda, but not included in the collections of the Atharva Veda Upanishads ordinarily met with—most probably a forgery.

Beginning. अथ हैनां ब्रह्मस्वरूपिणीमाप्नोति कामः रेफो दीर्घनेत्रविन्दुरूपिणीं तां। त्रिगुणामादौ कूर्च्चद्वयं कूर्च्चवीजं व्योमसष्ठस्वरमेलनरूपं तद्द्वयं भुवनाद्व्योमज्वलनः देहशून्यमेलनरूपं तद्द्वयेति दक्षिणाकालिकेति च इत्यादि ।

End. स संसारार्णवं तीर्त्वा सर्व्वमन्त्रसिद्धिं लब्ध्वा केवलभैरवो भवति ।

Colophon. इत्यथर्व्ववेदे काल्युपनिषत् समाप्ता ।

विषयः । श्रीदक्षिणकालिकायाः ब्रह्मस्वरूपत्वकथनपूर्व्वकं तदुपासनप्रकार-माहात्म्यादि-कीर्त्तनं ।

No. 1926. गङ्गोपनिषत् ।

Substance, country-made paper, 9 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 43 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. Appearance, new. Prose. Correct.

Gañgopanishad. An eulogium on the river Ganges: called an Upanishad, but not affiliated to any of the Vedas.

Beginning. यां देवा देवषरितं पितरश्च पर्य्युपासते । यान्त्वषयः सा नो देवषरिद्देवानां पापं हन्तु धर्म्मसाविनी । यां मूर्ध्नि धत्ते ईशानोऽमृतत्वाय शितिकण्ठः परातनः । तामहं देवीमुपाश्रये । मातेव सा मामवतु । इत्यादि ।

End. य इमां विद्यामधीते तरति ब्रह्महत्यां तरति स्तेयं तरति पारदारिकत्वं लभतेऽभिमतं सर्व्वमधीयानो मासमेकमिति ॥

Colophon. इति श्रीगङ्गोपनिषत् समाप्ता ।

विषयः । गङ्गाया उत्पत्त्यादिकथनपूर्व्वकं माहात्म्यकीर्त्तनं ।

No. 1927. सूर्य्योपनिषत् ।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 36 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. Appearance, new. Prose. Correct.

Súryopanishad. On the adoration of the Sun as the supreme divinity: called an Upanishad, but not affiliated to any of the Vedas.

Beginning. अथ सूर्य्याथर्व्वशीर्षं व्याख्यास्यामः । ब्रह्मऋषिर्गायत्रीच्छन्द आदित्यो देवता हंसायग्निनारायणयुक्तं वीजं हृल्लेखाशक्तिर्वियदादिसर्गसंयुक्तं कीलकं धर्म्मार्थकाममोक्षसिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः । षट्स्वरारूढवीजेन षड्ङ्गरक्ताम्बुजसंस्थितं सप्ताश्वरथिनं इत्यादि ।

End. हस्तादित्ये जपति स महामृत्युं तरति य एवं वेद । इत्युपनिषत् ।
ॐ सह नाववतु सह नौ भुनक्तु सह वीर्य्यं करवावहै । तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै । ॐ शान्तिः ३ ।

Colophon. इति सूर्य्योपनिषत् ।

विषयः । सूर्य्यस्य परब्रह्मत्वकथनं । तन्मन्त्रादिकथनपूर्व्वकं माहात्म्यकीर्त्तनञ्च ।

No. 1928. गणेशोपनिषत् ।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 3. Lines 6 on a page. Extent, 34 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáges'vara Páthaka. Appearance, new. Prose. Correct.

Gaṇeśopanishad. On the adoration of Gaṇeśa as the Supreme Divinity—an apocryphal work.

Beginning. अथ गणेशाथर्व्वशीर्षं व्याख्यास्यामः। ॐ नमस्ते गणपतये। त्वमेव प्रत्यक्षं तत्त्वमसि त्वमेव केवलं कर्त्तासि त्वमेव केवलं कर्त्तासि। अवत्वस्मान् त्वमेव केवलं हर्त्तासि त्वमेव केवलं सर्व्वं खल्विदं ब्रह्मासि त्वञ्च साक्षादात्मासि नित्यमृतं वच्मि सत्यं वच्मि। इत्यादि।

End. महानद्यां प्रतिमासन्निधौ जप्त्वा सिद्धमन्त्रो भवति महाविघ्नात् प्रमुच्यते महादोषात् प्रमुच्यते स सर्व्वविद्भवति य एवं वेद। इत्युपनिषत्। ॐ सह नाववत्वित्यादि। ॐ शान्तिः ३।

Colophon. इति गणेशोपनिषत्।

विषयः। गणेशस्य परब्रह्मस्वरूपत्वकथनं। माहात्म्यादिकीर्त्तनञ्च।

No. 1929. दुर्गोपनिषत् ।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 20 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. Appearance, new. Prose. Correct.

Durgopanishad. On the adoration of Durgá as the Supreme Divinity: alleged to be a part of the Atharva s'iras Upanishad of the Atharva Veda.

Beginning. अथातो दुर्गां व्याख्यास्यामः। अथाश्वलायनो भगवन्तं परमेष्ठिनं परिसमेत्योवाच। किं जगत्कारणं किं बन्धमोक्षयोः किं त्रयाणां देवानां ब्रह्मविष्णुरुद्राणां किं दशावताराणां इत्यादि।

End. अन्ते दुर्गातत्त्वं परब्रह्म भवतीत्याह परमेष्ठी भगवानाश्वलायनं भगवन्तं। ॐ सह नावित्यादि। ॐ शान्तिः ३।

Colophon. इत्यथर्व्वशिरसि दुर्गोपनिषत्।

विषयः। दुर्गायाः परब्रह्मत्वकीर्त्तनादिकं।

No. 1930. अद्भुतसागरसार: ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 96. Lines, 6 on a page. Extent, 1,816 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Adbhuta-ságara-sára. Portents, their consequences, and the means of obviating the same. By Mahápaṇḍit Chaturbhuja. Contents: Fall of vultures and hawks. Portents in connection with celestial luminaries, meteors, rainbows, &c. Appearance of cities near those objects. Portents in connection with the rising and the setting of the sun. Ditto with the moon. Ditto with Ráhu, the ascending node, and other planets. Wars of planets. Portents in connection with rains, with Nakshatras, with winds, with fires, with dawn and vesper, with shadows. Recondite peculiarities in earthquakes, reservoirs of water, conflagrations, sacred images, Indra's flag,* vegetables, houses, music, dress, arms, men, boils, tremors, dreams, the human body, parturition, elephants, horses, cattle, dogs, jackals, crows, and herons; their effects on human destiny, and the mode of obviating those effects.

Beginning. गृध्रश्येन + चिक्रश्च कपोतोलूकचातकाः ।
वाद्गुलीवककङ्काश्च पतन्ति यस्य वेश्मनि ॥
ध्वजे रथे महोत्पातं वाल्मीके जायते मधु।
पशूनां प्ररोदनञ्चैव द्वारञ्च कटकटायते ॥
हसनञ्जातमात्रस्य तत्क्षणे दन्तदर्शनं ।
जननं जातदन्तस्य सुतोत्पत्तिः शिरो विना ॥ इत्यादि ।

End. विष्णुधर्म्मोत्तरे। अद्भुते तु समुत्पन्ने यदि दृष्टिः शिवा भवेत् ।
सप्ताहाभ्यन्तरे ज्ञेयमद्भुतं निष्फलं हि तत् ॥
वटकलिकायां, यदि विकारसम्भः पर्ज्जन्यस्त्यजति सप्तरात्रात् प्रशममुपगच्छतीति ॥

Colophon. इति महापण्डितचतुर्भुजविरचिताद्भुतसागरसारः समाप्तः ।

विषयः । गृध्रश्यनादिपतनादिरूपाद्भुतकथनपूर्व्वकं प्रत्येकतत्प्रतीकारोपायकीर्त्तनं । तत्र आदित्यादीनामद्भुतकथनपूर्व्वकं तच्छान्तिकथनं। उल्कापात-शक्रधनुः-परिवेष-गन्धर्व्वनगर-विकृतदृष्टिरूपनाभसाद्भुतकथनपूर्व्वकं तच्छान्तिकथनं । विशेषेण

* Something like a May-pole set up on the 12th of the waxing moon in the month of Bhádra, on the occasion of a festa in honor of Indra.

सूर्य्याद्भुतादिकीर्त्तनं। तत्र उदयादिफलवर्णनञ्च। एवं चन्द्रस्य अद्भुतादिकथनं। राहोरद्भुतादिकथनं। तत्र अयन-मास-दिक्-ग्राम-वर्ण-ग्रहणसमाद्यद्भुतकथनादिकं। पञ्चभङ्गकथनं। एवं मङ्गलबुधादीनां ज्ञेयं। ग्रहयुद्धाद्भुतवर्णनं। रव्यादिवर्षाद्भुतकीर्त्तनं। नक्षत्राद्भुतवर्णनं। निर्घाताद्भुतकथनं। दिग्दाहाद्भुतवर्णनं। सन्ध्यद्भुतवर्णनं। छायाद्भुतकथनं। भूकम्पाद्भुतकथनं। जलाशयाद्भुतकथनं। अग्न्यद्भुतकथनं। देवप्रतिष्ठाद्भुतवर्णनं। शक्रध्वजाद्भुतकथनं। वृक्षलताफलपुष्प-शस्यान्नाद्यद्भुतकथनं। गृहाद्यद्भुतकथनं। वाद्याद्यद्भुतकथनं। वस्त्राद्भुतकथनं। शस्त्राद्यद्भुतवर्णनं। मानुषाद्भुतवर्णनं। पिटकाद्भुतकथनं। स्पन्दनाद्भुतकथनं। स्वप्नाद्भुतवर्णनं। कायारिष्टाद्भुतवर्णनं। प्रसवाद्भुतवर्णनं। गजाद्भुतवर्णनं। अश्वाद्भुतवर्णनं। वृष-महिषाद्यद्भुतवर्णनं। कुक्कुराद्भुतवर्णनं। शृगालाद्भुतकथनं। काकाद्भुतकथनं। कङ्काद्यद्भुतकथनं। एतेषां शान्त्युपायकथनञ्च। अद्भुतानां फलपाकसमयकथनादिकं।

No. 1931. अष्टविकृतिः।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 147 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. Appearance, new. Verse. Correct.

Ashṭa-vikṛiti. On the eight different artificial forms in which the texts of the Vedas are written, and the merit of getting them by-heart and reciting them under particular restrictions. Anonymous. (*Vide ante*, Vol. III, p. 199).

Beginning. अथ जटाद्यष्टविकृतीनां लक्षणानि लिख्यन्ते। तत्र विकृतीनां पाठे फलं पङ्क्तिपावनत्वं।

जटादिविकृतीनां ये पारायणपरायणाः

महात्मानो द्विजाः श्रेष्ठास्ते ज्ञेयाः पङ्क्तिपावनाः। इत्यादिव्यपुराणात्।

अन्यान्यपि विष्णुलोकादीनि फलानि इत्यादि।

End. शिखां पूर्व्वोक्तामुच्चार्य्य विपर्य्यासेन तानि पदानि उच्चार्य्य पुनः क्रमेण तानि पदान्युच्चारयेत्। अयं विकृतिविशेषो घन इति प्रोक्तः ऋषिभिः।

Colophon. इत्यष्टविकृतिः समाप्ता।

विषयः । जटाद्यष्टविकृतीनां पारायणे फलश्रुतिकीर्त्तनं । जटालक्षणादिकथनं । विकृतिषु क्रमभेदव्यवस्थापनं । मालालक्षणादिकथनं । एवं शिखा-रेखा-ध्वज-दण्ड-रथ-घनानां लक्षणादिकथनं । सर्व्वत्र उदाहरणप्रदर्शनञ्च ।

No. 1932. वर्णरत्नदीपिका, शिक्षा ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 24. Lines 6 on a page. Extent, 276 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáge'svara Páthaka. Appearance, new. Verse. Correct.

Varṇaratna-dípiká, S'ikshá. On the pronunciation of letters and syllables, their accents, quantities, and powers—an abstract of one of the Prátiśákhyas, but the school to which it belongs is not mentioned. By Amares'a, of the Bharadvája Gotra.

Beginning. श्रेयो दिशतु नः कृष्णः कंसमातङ्गकेशरी ।
राधाकेलिकलाभिज्ञो गोपीवादकुतूहली ॥
उत्पन्नो यः सुते वंशे बुद्धिमान् कृतनिश्चयः ।
अमरेश इतिख्यातो भरद्वाजकुलोद्वहः ॥
सोऽहं शिक्षां प्रवक्ष्यामि प्रातिशाख्यानुसारिणीं ।
बालानां पाठशुद्ध्यर्थं वर्णज्ञानादिहेतवे ॥
जपादिशुभकार्य्येषु पुमान्नाधिकृतो भवेत् ।
सम्यक् पाठं विना यस्मात् तन्निमित्तं वदाम्यहं ॥ इत्यादि ।

End. अमरेशकृतामेतां शिक्षां यो धारयेत् सुधीः ।
विद्वज्जनसभामध्ये जयं स लभते ध्रुवं ॥
वादे यस्य चतुर्म्मुखोऽपि जड़तां धत्ते क्षणं विस्मितो
वर्णोच्चारणकौतुके पुनरयं वाचस्पतिर्मूकतां ।
सोऽयं वादिघनानिलः प्रमुदितो वाचालदर्पं हरन्
भूमीन्द्रैरभिपूजितो विजयते नाम्नामरेशः सुधीः ॥

Colophon. इत्यमरेशकृता वर्णरत्नदीपिका शिक्षा समाप्ता ।

विषयः । वर्णसंज्ञा-विक्रिया-स्वरादिनिरूपणं ।

No. 1933. कृत्यतत्त्वार्णवः।

Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 112. Lines 11 on a page. Extent, 4,426 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Darbháñgá, Paṇḍit Mádhava Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Kṛittya-tattvárṇava. On fasts, penances, pilgrimages and other religious duties enjoined on householders. By S'rínátha A'chárya, son of S'ríkara.

Beginning. श्रीगोविन्दपदाम्भोजद्वन्द्वमद्वन्द्वसाधनं। वन्दे वृन्दारकधुनीमकरन्दमनोहरं॥
श्रीकराचार्य्यपुत्रेण श्रीमच्छ्रीनाथशर्म्मणा। प्रीतये विदुषाञ्चक्रे कृत्यकालविनिर्णयः॥
श्रौते विधौ कालकृतो विरोधः प्रायः सदैव प्रथितो बुधानां।
अतस्तदुच्छेदकृते मुनीनां विचार्य्य वाचो विदधामि तत्त्वं॥
नानाविदेशिविदुषां मतमाकलय्य चोद्यमं यदभिलिख्य समर्पयामि।
श्रद्धां बुधा विपथगड्डलिकाप्रवाहे दुराद्विहाय कुरुतादरमत्र गाढ़ं॥
इह खलु नित्यनैमित्तिकादियावद्वैदिककर्म्माणि इत्यादि।

End. आगमोक्तमन्त्रोऽपि विधिबलाज्जप्य एव पठनीयः। अधिकं विवेकार्णवे ज्ञेयमिति।
विचार्य्य वाचो मुनिपुङ्गवानां निबन्धजातञ्च महार्णवाद्यं।
मया कृतः कालविनिर्णयोऽयं सदा बुधानां + + मातनोतु॥
कृत्यतत्त्वार्णवो नाम निबन्धो रचितो मया।
प्रीयन्तामत्र विबुधा व्यवस्थारत्नराशिभिः॥

Colophon. इति श्रीनाथाचार्य्यकृतकृत्यतत्त्वार्णवः समाप्तः।

विषयः। कर्म्मणः प्राधान्यकथनपूर्व्वकं तिथिनक्षत्रवारादीनामङ्गत्वनिरूपणं। संवत्सरनिरूपणं। तत्र मासपदशक्यतावच्छेदकनिर्णयः। अयनादिनिरूपणं। रूढ़यौगिकादिविवेचनं। षाण्मासिकश्राद्धकालविवेचनं। सौरादिमासलक्षणं। अत्र विविधमतोपन्यासपूर्व्वकं तत्खण्डनं। अधिमासनिर्णयः। अत्र कर्त्तव्याकर्त्तव्यनिरूपणं। संक्रान्तिनिरूपणं। मन्दा-मन्दाकिन्यादिसप्तविधसंक्रान्तिस्वरूपकथनं। ग्रहणनिरूपणादिकं। सामान्यतिथिषु कर्म्माङ्गत्वनिरूपणं। प्रतिपदादिषु तिथिषु विहितानां कर्म्मणां व्यवस्थादिकथनं। एकादशीव्रतविधिकथनं। तत्र दशमीद्वादश्योर्नियमकीर्त्तनञ्च। वैशाखमासकृत्यनिरूपणं। तत्र गङ्गास्नानविधिकथनं। युगादिश्राद्धविधानं। युगादिनिरूपनञ्च। ज्यैष्ठकृत्यनिरूपणं। तत्र कृष्णाष्टम्यां शिवपूजनविधान। सावित्रीव्रतव्यवस्थादिकथनं। शुक्लचतुर्थ्यां मुमापूजनविधिः।

विषयः । अरण्यषष्ठीविधानं । दशहराकृत्यनिरूपणं । पुरुषोत्तमदर्शनविधानञ्च । आषाढ़कृत्यनिरूपणं तत्र हरिशयनविधानं । चातुर्मास्यव्रतविधिः । तत्र द्रव्यविशेषवर्ज्जने फलविशेषनिरूपणं । श्रावणकृत्यनिरूपणं । मनसापञ्चमीविधिकथनं । अशून्यशयनव्रतविधानं । भाद्रकृत्यनिरूपणं । तत्र जन्माष्टमीविधानं । अघोरचतुर्द्दशीविधानं । चन्द्रादर्शनविधानं । हरितालिकानिरूपणं । दुर्व्वाष्टमीव्रतविधिः । अनन्तव्रतविधानं । अगस्त्योदयविधिकथनञ्च । आश्विनकृत्यनिरूपणं । तत्र गजच्छायादिनिरूपणं । दुर्गोत्सवादिविधिकथनं । महाष्टम्युपवासविधिः । खञ्जनदर्शनविधिः । व्रीहिपाकश्राद्धविधिः । कोजागरकृत्यनिरूपणञ्च । कार्त्तिककृत्यनिरूपणं । तत्र सुखरात्रिपूजादिविधानं । उल्कादानादिविधिः । द्यूतप्रतिपद्विधिः । भ्रातृद्वितीया । उत्थानविधानं । वकपञ्चकविधिकथनादिकञ्च । मार्गशीर्षकृत्यकथनं । तत्र नवान्नश्राद्धविधानं । पौषकृत्यनिरूपणं । तत्र अष्टकाश्राद्धादिविधानं । महाभद्राविधिकथनं । अन्वष्टकाश्राद्धविधानञ्च । माघकृत्यनिरूपणं । तत्र दधिसंक्रान्तिव्रतविधानं । प्रातःस्नानविधिः । पञ्चम्यां श्रीपूजनविधिः । माघीसप्तमीविधिः । भीष्माष्टमीविधिः । भैमीविधिः । शिवरात्रिकृत्यकथनञ्च । फाल्गुनकृत्यनिरूपणं । चैत्रकृत्यनिरूपणं । वारुण्यादिविधिकथनं । भूतिव्रतविधिः । अशोककलिकापानविधिः । अनङ्गार्चनविधानञ्च । प्रकीर्णकविधिः । तत्र तिथ्यादिषु भक्ष्याभक्ष्यनिरूपणं । गङ्गास्नानफलकथनप्रसङ्गेन तद्धर्मादिनिरूपणं । तिथिषु पुण्यतरादिनिरूपणं । भोजनादिविधिकथनं । महानिशादिकालनिरूपणं । महागुरुनिपाते कर्त्तव्याकर्त्तव्यनिरूपणं । स्नानतर्पणजपादिविधिकथनं । दानादिविधिकथनं । पतिव्रताकृत्यनिरूपणं । शूद्रकृत्यनिरूपनञ्च ।

No. 1934. शुद्धिविवेकः ।

Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 64. Lines, 8 on a page. Extent, 1856 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháṅgá, Paṇḍit, Bábulála Páṭhaka; another copy at Magráṇi, Post Madhubaní, Darbhaṅgá, Paṇḍit Choṭí Jhá, and another at Murshidábád, Rájá Rámachánd Siñha. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

S'uddhi-viveka. An essay on impurity of the person resulting from birth and death in one's family, or from other causes. By Rudradhara,

son of Lakshmídhara, and younger brother of Haladhara. Both the father and the brother had the title of Mahámahopádhyáya. The author says that "though there are current the Ratnákara, Párijáta, Mitákshará, Háralatá and others, his work would be gratifying to those that did not delight in them." This affords a clue to his date.

Beginning. हरतु दुरितजातं केशवस्यैकवाङ्विपुलगलविलान्तः केशिनः सम्प्रविष्टः ।
मुखपवनमिवास्य प्राशितुं संप्रवृत्तः कुवलयदलनीलः पञ्चशीर्षो भुजङ्गः ॥
चिरन्तनानेकनिबन्धसिद्धः स्वसम्प्रदायानुगतस्फुटार्थः ।
नत्वा हरिं रुद्रधरेण सम्यक् वितन्यते शुद्धिविवेक एषः ॥
सन्त्येव रत्नाकरपारिजातमिताक्षराहारलतादयोऽन्ये ।
तथापि तत्रालसमानसानां भवेत् प्रमोदाय मम प्रयासः ॥
शुद्धिस्तावदखिलविहितकर्म्माधिकारापादको धर्म्मविशेषः । इत्यादि ।

End. ततो रजस्वलाशुद्धिरुच्छिष्टस्पर्शने च सा ।
स्वभावशुद्धिश्च तथा क्रमेणात्र प्रकीर्त्तिताः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायलक्ष्मीधरात्मजमहामहोपाध्यायश्रीहलधरानुजतमश्रीरुद्रधरकृतः शुद्धिविवेकः समाप्तः ॥ शुभम् ।

विषयः । शुद्धिपदार्थविवेचनं। सामान्यतः सर्व्ववर्णानां जननमरणयोः शुद्धिनिरूपणं। तत्र अशौचनियमकथनं। अशौचसङ्करव्यवस्थाकथनं। स्त्र्याशौचादिकथनं। मृत्युविशेषाशौचनिरूपणं। निर्हारादिनिरूपणं। तदधिकारिनिरूपणं। औरसपुत्रादिलक्षणं। सापिण्ड्यनिरूपणं। देहाशुद्धिनिरूपणं। स्नानशुद्धिकथनं। तैजसादिद्रव्यशुद्धिकथनं। पक्वान्नद्रव्यशुद्धिकथनं। भूमिशुद्धिकथनं। जलशुद्धिकथनं। रजस्वलाशुद्धिकथनं। उच्छिष्टादिस्पर्शनशुद्धिकथनं। स्वभावशुद्धिनिरूपणञ्च ।

No. 1935. समयप्रदीपः ।

Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 60. Lines, 6 on a page. Extent, 1,327 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit, Bábulála Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Samaya-pradípa. Descriptions of some of the leading fasts, penances, and periodical optional rites, Vratas. By S'rídatta Mahámahopá-

dháya. Contents: Commencement of Vratas; duties on the day of a Vrata; effect of mourning on the day of a Vrata; meaning of the word Vrata; rules regarding fasting; the fast on the 11th of the moon; rules regarding Vratas to be performed at night. Effect of intercallary months on Vratas; Vratas in honor of Gaṇes'a; ditto of Súrya; ditto of S'iva; ditto of Vishṇu; Vrata on the 12th lunation of S'rávana; Vrata of sleeping on the ground for a fixed period; Vratas in honor of Brahmá; ditto of Nágas; Vrata on the 5th lunation of Mágha, "the nonwriting fifth," *Álekhya-paṉchamí;* Vratas in honor of the Deví (Durgá); minor fasts and penances; the adoration of Lakshmí on the 5th of the waxing moon in Chaitra; the Vrata of Damanabhañjiká, or thyme festival, on the 14th of the same month; calendar of fasts for the 12 months of the year; rites for the day when the sun passes from one to another sign of the Zodiac; ditto for the commencement of a Yuga, a cycle of Manu, and other cycles.

Beginning. श्रेयः समादिशतु सालसपक्ष्मपाते निद्रायिते ऽपि दृशौ भृशमुन्नमय्य ।
संवाह्यमानचरणाम्बुजजातहर्षो लक्ष्मीमुखेक्षणपरः परमेश्वरो वः ॥
निबन्धेषु निबद्धानि वचनानि विचिन्वतः ।
श्रीदत्तेन व्रतादीनां सारमाकृष्य लिख्यते ॥
तत्र पूर्व्वदिने स्नानादिना शरीरशुद्धिं कृत्वा निरामिषमेकवारं भुक्त्वा दन्तान् संशोध्य—इत्यादि ।

End. अपहन्तु तमः सकलं सम्यक् कर्म्मप्रचारमुपनयतु ।
समयप्रदीप एष स्थितिमेतु सतां गृहे नूनं ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीदत्तकृतौ समयप्रदीपे प्रकीर्णकः परिच्छेदः सम्पूर्णः । शुभं ।

विषयः । व्रतारम्भविधानकथनं । व्रतदिनकर्त्तव्यताकथनं । जननमरणाशौच पूर्व्वगृहीतव्रतानुष्ठानं तत्र आरम्भनिषेधश्च । व्रतशब्दार्थविवेचनं । उपवासविधिकथनं । एकादश्यादिव्रतेतिकर्त्तव्यताकथनं । नक्तव्रतविधिकथनं । अधिमासविवेचनं । गणेशव्रतकथनं । सूर्य्यव्रतकथनं । शिवव्रतकथनं । विष्णुव्रतकथनं । श्रवणद्वादशीव्रतकथनं । अशून्यशयनव्रतकथनं । ब्रह्मव्रतकथनं । नागव्रतकथनं । आलेख्यपञ्चमीव्रतकथनं । देवीव्रतकथनं । सामान्यव्रतादिकथनं । चैत्रशुक्लपञ्चम्यां लक्ष्मीपूजनविधिकथनं । तत्र चतुर्द्दश्यां दमनभञ्जीविधिकथनं । एवं द्वादशमासेषु प्रत्येकं कृत्यविधिकीर्त्तनं तत्तत्कालनिरूपणञ्च । संक्रान्तिकृत्यकथनं । युगाद्यामन्वन्तरादिनिरूपणञ्च ।

No. 1936. मन्त्रार्थदीपिका।

Substance, country-made paper, 11 × 3½ inches. Folia, 92. Lines, 10 on a page. Extent, 3,202 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. Appearance, old. Prose. Correct.

Mantrártha-dípiká. Explanations and uses of the mantras used during daily worship. By S'atrughna Mahámahopádhyáya, by order of Mahárájádhirája Dharmachandra.

Beginning. नन्दावालोलायां भयचकितगोपालतरुणी-
दृगन्तैरुन्मीलत्कुवलयदलश्रेणिसुभगैः।
हठादापूर्णायां तपनतनयानीरनिवह-
भ्रमेण प्रत्येष्टुं कृतकरपुटो रक्षतु हरिः।
श्रुत्वा तातपणं सुदारुणतरं कामाभिरामाकृति-
र्जानक्या निभृतातिकातरदृशा साकूतमालोकितः।
श्रीरामः स पुनातु धूर्जटिधनुर्भङ्गे यदङ्गेऽभवद्
रोमाञ्चस्य मिषेण गूढहृदयानन्दादमन्दाङ्कुरः॥
आदेशादथ राजसस्य श्रीधर्म्मचन्द्रस्य।
मन्त्रार्थदीपिकेयं क्रियते शत्रुघ्नशर्म्मणा सम्यक्।
उभटे मन्त्रव्याख्या गुणविष्णौ ब्राह्मणसर्व्वस्वे।
वेदविलासिन्यामपि कौशलमीक्ष्यं तथापि मे सद्भिः॥
— — — — — — प्रथमं वेदार्थज्ञानप्रशंसा। तत्र कूर्म्म-
पुराणे। इत्यादि।

End. हलायुधे+उभटेऽपि चार्थस्ततो विधेयो मयि नावलेपः।
रत्नाकरे किं मणयो न सन्ति ततः समाकर्षति यः स धन्यः॥

Colophon. इति महाराजाधिराजश्रीमद्धर्म्मचन्द्रकारितमहामहोपाध्यायश्रीशत्रुघ्नविरचि-
तायां मन्त्रार्थदीपिकायां स्नानकाण्डविवरणं समाप्तं।

विषयः। स्नान-सन्ध्या-देवार्च्चन-श्राद्ध-शतरुद्रीय-वैवाहिकादीनां मन्त्राणां विनियोगादि-
कथनपूर्व्वकं व्याख्यानं।

No. 1937. चित्ररूपविचारः ।

Substance, country-made paper, 10 × 3 inches. Folia, 24. Lines, 1 on a page. Extent, 645 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhak Appearance, old. Prose. Correct.

Chitrarúpa-vichára. A Nyáya disquisition on colors as a chara teristic of species. By Harirâma.

Beginning. रूपत्वं नीलादिषट्कान्यद्वत्ति न वा । अत्र प्राञ्चः । नानाजातीयरूपवदवयवा
ब्धोऽवयवी नीलपीताद्यव्याप्यवृत्तिरूपवान् सविषयाद्वत्तीत्यादि ।

End. नीलादिभेदेन विभिन्नसन्निकर्षहेतुतायाः वाङ्ल्यादव्याप्यवृत्तिमतमेव साधीय

Colophon. इति हरिरामकृतचित्ररूपविचारः ।

विषयः । रूपत्वजातिनिरूपणप्रसङ्गेन नवीनमतखण्डनपुरःसरं प्राचीनमताभ्यर्हितत्वकीर्त्त

No. 1938. ज्योत्स्ना ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 92. Lines, 7 a page. Extent, 901 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Yáges'vara Páṭhaka. A pearance, fresh. Prose. Correct.

Jyotsná. A commentary on Kátyáyana's Vájasaneyí Prátiśákhy By Rámachandra Paṇḍita, son of Siddheśvara Yogivara. The wo was completed on the 10th of the waxing moon in the month of Áśvin in the S'aka year 1736.

Beginning. यस्य भृङ्गावलिः कण्ठे स्नुतदानाम्बुपूरिते ।
भाति रुद्राक्षमालेव स वः पायाद्गणाधिपः ॥
श्रीरामं सद्गुरुं नत्वा याज्ञवल्क्यमुनिं तथा ।
कात्यायनकृते प्रातिशाख्ये वाजसनीयके ॥
माध्यन्दिनानुसारेण ज्योत्स्नाख्या विवृतिर्लघुः ।
क्रियते सुखबोधार्थं मन्दानां रामशर्म्मणा ॥
जपादै नाधिकारोऽस्ति सम्यक्पाठमजानतः ।
प्रातिशाख्यमतो ज्ञेयं सम्यक्पाठस्य सिद्धये ॥

स्वरसंस्कारयोश्छन्दसि नियमः। १। प्रतिसूत्रमेतत्। स्वराणामुदात्तादीनां संस्काराणां लोपागमवर्णविकाराणाञ्च नियमो वक्ष्यमाणसूत्रैर्विहितानां नियत पठनं छन्दसि माध्यन्दिनीये स्यात्। इत्यादि।

End. कानिचित् शाखान्तरविषयाणि नाशे च इत्यादीनि कानिचित् व्याकरणसिद्धान्यपि स्थितोपस्थितादौ विशेषप्रदर्शनार्थं लिखितानि। अन्तःपतो रेफमित्यादीनि। अङ्गाग्निसप्तकुमिते १७३६ शकेश्वरवत्सरे इषशुक्लदशम्यां श्रीसिद्धेश्वरतनूभुवा रामेण रचिता प्रातिशाख्यज्योत्स्ना समर्पिता श्रीरामसिद्धेश्वरगुरुचरणाम्बुरुहद्वये।

Colophon. इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटरत्नश्रीसिद्धेश्वरयोगिवरसूनूरामचन्द्रपण्डितविरचिता ज्योत्स्नाख्या प्रातिशाख्यविवृतिः समाप्ता।

विषयः। कात्यायनकृतवाजसनेयिप्रातिशाख्यस्य व्याख्यानं।

No. 1939. वसन्तराजटीका।

Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 220. Lines, 7 on a page. Extent, 2,082 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbhâṅgá, Paṇḍit Bábulála Páṭhaka. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Vasantarája-ṭíká. A commentary on the Vasantarája, a work on omens and portents. By Bhánuchandra Gaṇi.

Beginning. स्वस्ति श्रीमदनं यदीयवदनं वेधा विधायाद्भुतं
वीक्ष्याश्चर्यमवाप सस्पृहतया सम्मार्ज्जयन् वाससा।
चेत्सु तच्च तथाविधैरनुगुणैर्वैषम्यमापादितं
मन्ये सम्प्रति लक्ष्यते + + पथे शीतद्युतेर्मण्डलं॥
आनम्रचिदशेन्द्रमौलिमुकुट द्दामरत्नांशुभि-
र्यत्पादद्वितयं विचित्ररचनाभङ्गीभिरङ्गीकृतं
दिङ्नागैश्च यदीयकीर्त्तिरतुला कर्णावतंसीकृता
स श्रीवीरविभुर्द्दधातु भवतां शश्वन्मनोवाञ्छितं।
यस्त्रैलोक्यरमाभिरस्पृहतया सानन्दमालोकित-
स्त्रीद्भिः स्वर्गवधूकटाक्षविशिखैर्यो लक्ष्यतां नागमत्।

स्थानैशात्मसमुत्थितैश्च निखिलान् मा+न् समावेदयन्
स श्रीमान् भुवनावतंसकमणिः पायादपायात् प्रभुः ।
तद्बुद्धिवैभवकृतेऽच वसन्तराजसच्छाकुनस्य विवृतिं प्रणयत्यभिज्ञः ।
श्रीसूरचन्द्रचरणाम्बुजचञ्चरीकः श्रीशाहिराजकृतसत्कृतिभानुचन्द्रः ॥
इह हि ग्रन्थकृन्निर्विघ्नसमाप्तिकामो मङ्गलमाचरेदित्यादि ।

End. वसन्तराजेति । पूर्व्वव्याख्यातविशेषणविशिष्टे वसन्तराजशाकुने ग्रन्थस्य प्रभाव
कीर्त्तनं कृतं ।

Colophon. इति श्रीशत्रुञ्जयकरमोचनादिसुकृतकारिमहोपाध्यायश्रीभानुचन्द्रगणिविरचिताय
वसन्तराजटीकायां प्रभावकथनं नाम विंशतितमो वर्गः । श्रीरस्तु । शुभमस्तु ॥

वषयः । वसन्तराजीयशकुनशास्त्रस्य व्याख्यानं ।

No. 1940. वाक्यवादः ।

Substance, foolscap paper, 12 × 2½ inches. Folia, 5. Lines, 7 on
page. Extent, 140 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place
deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Bábulála Páṭhaka. Ap
pearance, new. Prose. Correct.

Vákyaváda. On the Philosophy of grammar, or the relatio
words and their contexts. By Achala Upádhyáya.

Beginning. अथ किमिदं वाक्यं । एकतिङ्वाक्यमिति भाष्यात् । एकतिङन्तार्थमुख्यविशेष्यक
बोधजनकपदसमूहो वाक्यमिति वैयाकरणाः । इत्यादि ।

End. परन्तु पदार्थतावच्छेदकरूपविशेषणस्य क्वचिदपि न परामर्शः ॥

Colophon. इति वाक्यवादोऽचलोपाध्यायकृतः समाप्तः ।

विषयः । वाक्यस्वरूपनिरूपणमुखेन पदानां कुत्र शक्तिरिति समासेन तन्निर्णयकथनं ।

No. 1941. पदार्थखण्डनव्याख्या ।

Substance, country-made paper, 11 × 2 inches. Folia, 57. Lines, 6 o
a page. Extent, 1,779 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1641. Pla
of deposit, Mujoná, Post Tájapura, Darbháñgá, Paṇḍit Bábulála Páṭhaka
another at Mágraní, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭi Jhá. Appea
ance, old. Prose. Correct.

Padártha-khaṇḍana-vyákhyá. A commentary on Raghunátha S'iromaṇi's Padártha-khaṇḍana—a Nyáya treatise. By Raghudeva Nyáyálaṅkára Bhaṭṭáchárya.

Beginning. नन्दसूनुपदद्वन्द्वं निधाय हृदि चिन्तया ।
तनोति कुतुकं किञ्चिद् रघुदेवः समासतः ॥
कामहस्तधृतमस्त्रयुग्धनुः पौष्पमद्भुतमुदीक्ष्य कुप्यतः ।
धुर्ज्जटेर्नयनशो + + + + हन्तु सर्व्वजगतामुपद्रवं ॥
पदार्थतत्त्वं यदिदं शिरोमणिर्निर्णीतवान् जीर्णमतस्य दूषणे ।
तदेव तर्केण विचारयामः सदर्थकेनेतरखण्डनेन ॥
अवसरसङ्गत्या पदार्थतत्त्वं निर्वक्तुं शिष्यावधानाय प्रतिजानीते अथेत्यादि ।

End. पदार्थखण्डनाकूतपुरुहूतपुरोहितं ।
शिरोमणिमहं वन्दे शिरोमणिमिवाद्भुतं ॥
श्रीमद्दीधितिकारकल्पितघटाकोलाहलव्याकुले
मार्गे सञ्चरणाय यन्निगदितं सिद्धान्तसिद्धतरत् ।
दैवात्तेन भवेद्यदीह सहसा प्रौढापराधे मम
चन्तव्यः कृतिभिः + + यदि भवेद्यत्नानुरूपो वलिः ।

Colophon. इति श्रीरघुदेवन्यायालङ्कारभट्टाचार्य्यविरचिता पदार्थखण्डनव्याख्या समाप्ता ।
शाके १६४१ ।

विषयः । रघुनाथशिरोमणिकृतपदार्थखण्डनस्य व्याख्यानं ।

No. 1942. नैषधप्रकाशः ।

Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 225. Lines, 10 on a page. Extent, 6,890 s'lokas. Character, Maithili. Date, ? Place of deposit, Mujoná-grám, Post Tájapura, Darbháṅgá, Paṇḍit, Bábulála Páṭhaka. Appearance, old. Prose. Correct.

Naishadha-prakás'a. A commentary on the epic poem called Naishadha. By S'rínátha A'chárya, Mahámahopádhyáya.

Beginning. श्रीमन्नारायणं नत्वा काव्ये श्रीहर्षनिर्म्मिते ।
प्रकाशनं यथाप्रज्ञं श्रीनाथेन विधीयते ॥

प्रणम्य मौलिना वन्द्यान् सम्प्रदायविदः सतः।
त्याज्यं त्याज्यमसद्वाक्यं सद्ल्पमपि लिख्यते॥
ये सद्र्थमजानन्तो दृथावचनविस्तरैः।
दूषयन्ति कवेः काव्यं धिक्तान् पण्डितमानिनः॥
यदित्थं करटो गत्वा सिन्धोरुपरि कायति।
तत् किं स वेत्ति गाम्भीर्य्यं रत्नानि च तदाश्रये॥
अथ काव्यस्य वस्तुनिर्देशमुखत्वं सूचयन्नलवर्णनमाह निपीयेति। इत्यादि।

End. श्रीहर्षमिति पूर्व्ववत्।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीनाथाचार्य्यविरचिते नैषधप्रकाशे सप्तमः सर्गः।

विषयः। श्रीहर्षकृतनैषधचरितमहाकाव्यस्य सप्तमसर्गान्तं व्याख्यानं।

No. 1943. रसमञ्जरीप्रकाशः।

Substance, country-made paper, 12 × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 10 on a page. Extent, 1,092 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naḍuyár-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Maṇilála Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Rasamanjarí-prakás'a. A commentary on the Rasamanjarí of Bhánudatta. By Náges'a Bhaṭṭa, son of S'iva Bhaṭṭa, surnamed Kála. A work on erotics.

Beginning. सामिनीलोत्पलश्यामं वपुर्य्यस्य विभाति सः।
यामिनीदयितद्योतमानः सोऽस्तु शिवाय नः॥
नागेशभट्टनामा शिवभट्टसुधीसुतो मुदे विदुषाम्।
रसमञ्जरीप्रकाशं रचयामि मितैर्वचोभिरर्थ+नैः॥
अमाशङ्कयेति। सर्व्वत्र करणत्वेनान्वेति। आद्यपदे मृदुतरप्रियापदकमलस्य तथाविधप्रदेशे प्रथमपातेन + + +वनतरूनां पुष्पमेव न तु फलं पुष्पाणि वा एकपुष्पावचयकृतेऽपि श्रमो मास्त्विति भावेन—इत्यादि।

End. एवञ्च स्पृहनीयदर्शनत्वं दामोदरत्वेन व्यसनशालिता, तेन दुर्ल्लभत्वं, लोचनविषयो भवतु। स्यन्दसन्दोहः प्रस्रवसारसङ्गृहः। तेन सुन्दरी तद्वती चासौ सुन्दरीति वा। १२७। पद्येनैकत्वमविवचितम्॥ १२८॥

Colophon. इति श्रीकालोपनामकशिवभट्टसुतनागेशभट्टकृतौ रसमञ्जरीप्रकाशः समाप्तः ॥
विषयः । भानुदत्तकृतरसमञ्जर्या व्याख्यानम् ॥

No. 1944. लिङ्गार्चनचन्द्रिका ।

Substance, country-made paper, 13 × 5 inches. Folia, 120. Lines, 8 on a page. Extent, 3,332 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naḍuyár-grám, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Nandílála Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Liṅgárchana-chandriká. A digest of the rules for the adoration of S'iva, giving all the rituals in detail. By Sadáśiva, son of Gadádhara, and grandson of Vishṇu, of the race of Daśaputra. Compiled under the auspices of king Jayasiṅha.

Beginning. उमाकटितटस्फुरत् करिवराननालोकन-
प्रसन्नहृदयं धिया सदयमिन्दुचूडं भजे ।
प्रणम्य गिरिजाधवं भजनमात्रदत्तेप्सितं
स्मितानममनामयं प्रियसुमासहायं मुदा ॥
वंशेऽस्मिन् दशपुत्रनामनि महान् विष्णुर्द्विजाग्रस्त्वभूत्
सूनुस्तस्य सुधीर्गदाधर इति ख्यातो जगत्याख्यया ।
तत्पुत्रेण सदाशिवेन विदुषा दृष्ट्वा निबन्धान् पुरा
श्रीलिङ्गार्चनचन्द्रिका विरचिता विद्वच्चकोरेष्टदा ॥
विविच्य गुणगौरवं गुणविवेक+मत्सरं
विहाय कथयन्तु तद्यदिह दूषणं सज्जनाः ।
न फल्गुजनदूषणैः किमपि हीयते मामकं
दिनान्धगणगर्हणाः किमु दिनेशखेदावहाः ॥
तत्र पूज्यस्वरूपापरिज्ञाने पूजाया अफलत्वादादौ साम्बसदाशिवस्य श्रुतिस्मृत्यादौ
सर्वोत्कृष्टत्वं सर्वाभीष्टप्रदत्वञ्च प्रदर्श्यते । तथा च श्रुतिः । इत्यादि ।

End. मीमांसानयमांसलातिविमला प्रज्ञा तथा भूयसी
दृष्टिः श्रौतनिबन्धचारचतुरा येषां सदाचारिणाम् ।
तेषां दृष्टिपथं प्रयातु सुहृदां सन्दर्भ एष स्थितः
किं वान्यैर्निजदोषदुष्टमतिभिः प्राज्ञेतरैः प्रार्थितैः ॥

राज्ञः श्रीजयसिंहनामनृपतेस्तोषाय या निर्म्मिता
श्रीलिङ्गार्च्चनचन्द्रिकातिविमला विद्वच्चकोरेष्टदा।
तां पश्यन्तु परीक्षकाः सहृदया निष्पक्षपाता बुधा-
स्तेनेयं गुणवत्तरा हि भविता गौरीपतेस्तुष्टये॥

Colophon. इति पदप्रमाणज्ञेन श्रीमद्भपुत्रकुलावतंसेन सदाशिवेन विरचिता लिङ्गार्च्चनचन्द्रिका समाप्ता।

विषयः। श्रुतिस्मृतिपुराणप्रमाणेन सर्व्वेभ्यो देवेभ्यः शिवस्य श्रेष्ठत्वनिरूपणं। एकत्वेऽपि देवस्य मूर्त्तिभेदेन मन्त्रव्यवस्थाकथनं। शिवं विहाय अन्यदेवभजने दोषकथनं। शिवार्च्चनमाहात्म्यकीर्त्तनं। लिङ्गमाहात्म्यकथनं। पद्मराग-काश्मीर-पुष्पराग-विद्रुमादिमयलिङ्गभेदेन फलभेदकथनं। पारद-बाण-हैम-शिलामयलिङ्गानां क्रमेण ब्राह्मणादीनां शुभदातृत्वकथनं। अधिकारिभेदात् अन्यविधलिङ्गपूजनावश्यकतानिरूपणं। कलौ पार्थिवलिङ्गस्य प्राधान्यकथनं। कामनाविशेषे लिङ्गपूजायां विशेषकथनं। नित्यं शिवपूजाया अकरणे प्रत्यवायकथनमुखेनाख्यायिकाकथनं। शिवपूजाधिकारिनिरूपणं। स्त्रीशूद्राभ्यां प्रतिष्ठितलिङ्गस्पर्शे दोषकथनं। रुद्राक्षव्यतिरेकेण शिवपूजने दोषकथनं। त्रिपुण्ड्रविधिः। भस्मधारणविधिः। भस्मभेदानां वर्णभेदेन फलविशेषकथनं। शरीरे लिङ्गाद्यङ्कनमाहात्म्यकीर्त्तनं। तप्ताङ्कधारणे दोषकथनं। नैमित्तिकादिभस्मस्नानविधिः। रुद्राक्षलक्षणादिकथनं। एकमुखादिरुद्राक्षमाहात्म्यकीर्त्तनं। शिवस्य षोड़शोपचारेण पूजाविधिः। विल्वपत्रनिरूपणं। पुष्पादिदानविधिः। लक्षविल्वपत्रैः पूजनविधिः। शिवपूजनयोग्यपुष्पादिनिरूपणं। पुष्पविशेषदाने फलविशेषकथनं। लक्षपुष्पपूजाविधिः। गन्धनिरूपणं। जलनिरूपणं। नैवेद्यनिरूपणं। महानैवेद्यलक्षणकथनं। अभिषेकविधिः। दक्षिणाविधिः। नमस्कारविधिः। शिवपूजायामुद्ङ्मुखत्वमावश्यकमितिनिरूपणं। निर्म्माल्यग्रहणविधिः। प्रसादग्रहणाधिकारिनिरूपणं। लिङ्गनिर्म्माणादिविधिः। लिङ्गस्थापनविधिः। तत्र शूद्रस्य नाधिकार इति निरूपणं। प्रतिष्ठाकालादिनिरूपणं। लिङ्गप्रतिष्ठाप्रयोगकीर्त्तनं। जीर्णोद्धारविधिः। अत्र प्रयोगकथनञ्च। लक्षपार्थिवलिङ्गप्रक्रियाकथनं। काम्यपूजाविधिः। शैवव्रतविधिः। उद्यापनविधानकथनञ्च। बौधायनोक्तनित्यपूजाविधानकीर्त्तनं। श्रीशूद्रयोर्नाममन्त्रेण पूजाविधानं। पूजाव्यतिक्रमे प्रायश्चित्तकीर्त्तनञ्च।

No. 1945. पलपीयूषलता ।

Substance, country-made paper, 11, × 4 inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 95 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naḍuyár-grám, Post Madhubani, Darbháñgá, Paṇḍit Maṇilála Jhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Pala-píyúsha-latá. A treatise on the canonical use of flesh-meat. By Madanamanohara, Mahámahopádhyáya, son of Madhusúdana, Mahámahopádhyáya, Paṇḍitarája. The work is divided into seven chapters fancifully named stavakas or "clusters of flowers." Contents: I, Propriety of offering flesh-meat to gods and the manes,—it ensures the fourfold blessing,—impropriety of guests not accepting flesh-meat. II, Patina, rohita, and other kinds of fish fit for use. III, Turtles, sheep, &c., fit for food; opinion that sheep is fit for offering to Párvatí. IV, pigeons, peacocks, wild fowl, larks, dadhigríva, partridges and other land birds fit for food. Birds unfit for food, characteristics of kids fit for use. V, Spotted deer, black antelope, solid-hoofed boar, fit for food according to some; wild boars, though not solid-hoofed, fit for use; buffaloes fit for food in Nepal. VI, Characteristics of Várdhrínasa, castrated, white, old goat, and the kinds fit for food, meat of this animal especially fit for the gratification of Vishṇu. VII, Opinion that flesh-meat was fit for food only in former ages, refuted. Days when flesh-meat should not be used, philosophy of sacrifices.

Beginning. संसारतापहतये हृदये निधाय श्रीरामचन्द्रचरणद्वयमादरेण ।
वाक्यानि सम्यगवधार्य्य मुनीश्वराणां मांसादिनिर्णयवचांसि विचारयामि ॥
येनाचारः सतामुक्तः सर्व्ववर्णाश्रमागतः ।
आद्योऽधिपः स लोकानामाज्ञा तस्याश्रितु पलम् ॥
तत्र यावन्मांसस्य दैवपित्र्यकर्म्मणि प्रतिपाद्यमानस्य पुरुषार्थचतुष्टये साधनत्वं वेदसिद्धं, पशूंस्तञ्चक्रे वायव्यानारण्या ग्राम्याश्च ये इत्यादि । तेन देवा अयजन्त इत्यन्तश्रुतेः । अग्नीषोमीयं पशुमालभेत । वायव्यं पशुमालभेत । इत्यादि ।

End. प्रवर्त्तको वापि निवर्त्तको वा जनस्य कस्याप्यहमस्मि यद्यपि ।
तथापि विद्यारसिकाः प्रयत्नमेनं समालोकयितुं यतन्ताम् ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायपण्डितराजमधुसूदनात्मजमहामहोपाध्यायश्रीमदनमनोहररचितायाः पलपीयषलतायाः सप्तमः स्तवकः । गौरीपतिना लिखितमिदम् ॥

विषयः। प्रथमस्तवके,—दैवपित्र्यकर्म्मणि दीयमानस्य मांसादेः पुरुषार्थचतुष्टयसाधनत्व-कथनं। श्राद्धादौ निमन्त्रितस्य मांसाद्यभोजने निन्दार्थवादकथनञ्च।

द्वितीयस्तवके,—पाठीनरोहितादिविहितमत्स्यनिरूपणं।

तृतीयस्तवके,—कूर्म्मेषादीनां भक्ष्यत्वकथनं। मेषस्तु पार्व्वत्य इति केषाञ्चिन्मत-कीर्त्तनञ्च।

चतुर्थस्तवके,—चित्रग्रीवमयूरवनकुक्कुटादीनां स्थलचराणां पक्षिणां भक्ष्यत्व-कथनं। भारद्वाज-दधिग्रीव-चकोरादीनां स्थलचराणां भक्ष्यत्वकथनं। निषिद्ध-पक्षिनिरूपणं। विहितच्छागनिरूपणञ्च।

पञ्चमस्तवके,—चित्रमृग-कृष्णसार-एकशफवराहाणां भोज्यत्वनिरूपणं। आरण्य-वराहोऽपि भक्ष्य इति केषाञ्चिन्मतकथनञ्च। नेपालदेश एव महिषो भक्ष्यः नान्यत्रेतिनिरूपणं।

षष्ठस्तवके,—वार्ध्रीणसलक्षणकथनपूर्व्वकं तस्य भक्ष्यत्वकीर्त्तनं। अस्य विष्णुप्री-तिजनकत्वकथनञ्च।

सप्तमस्तवके,—मांसादिभक्षणविधिर्युगान्तरीय इति मतखण्डनं। मांसभक्षणादौ निषिद्धदिनकथनं। वैधहिंसाविवेचनं।

No. 1946. शान्तिरत्नम्।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. Extent, 354 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1915. Place of deposit, Navání-grám, Post Mádhepurá, Darbháṅgá, Paṇḍit Lála Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

S'ántiratna. Rules for the reading of the Chaṇḍí section of the Márkaṇḍeya Puráṇa. By Kamalákara Bhaṭṭa, son of Rámakṛishṇa, grandson of Ráyaṇa Bhaṭṭa, great-grandson of Rámeśvara Bhaṭṭa.

Beginning. नत्वा सीतापतिं रामं भवाब्धितरणे तरिम्।
गृहस्थानां हितार्थाय शान्तिरत्नं वितन्यते॥
अथ वाराहीतन्त्रे,—चण्डीपाठे फलं देवि शृणुष्व गदतो मम।
संकल्पपूर्व्वं संपूज्य न्यस्याङ्गेषु मनून् क्रमात्॥
पठनाद्बलिदानाद्धि सिद्धिमाप्नोति साधकः। इत्यादि।

End. विशेषस्तु मत्कृतनिर्णयसिन्धौ नवरात्रनिर्णये ज्ञेयः।

श्रीमन्नारायणाख्यात् समजनि विबुधो रामकृष्णाभिधान-
स्तत्सूनुः सर्व्वविद्याजलनिधिनिचुलीकारतः कुम्भजन्मा ।
दृष्ट्वा नानानिबन्धान् व्यरचयदतुलं ग्रन्थमज्याकराख्यः (?)
पित्रोः पादाब्जभृङ्गो रघुपतिपदयोः संश्रयं प्राप्य यत्नात् ॥
यो भाट्टतन्त्रगहनार्णवकर्णधारः शास्त्रान्तरेषु निखिलेषु च मर्म्मवेत्ता ।
यो ऽत्र श्रमोऽस्ति विहितः कमलाकरेण प्रीतोऽमुनास्तु सुकृती बुधरामकृष्णः ॥

Colophon. इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारीणरामेश्वरभट्टसूनुनारायणभट्टसुतमीमांसकरामकृष्णभट्टात्मजकमलाकरभट्टकृतं शान्तिरत्नं समाप्तम्। शुभमस्तु। संवत् १९९५ ।

विषयः। चण्डीपाठविधिकथनं। तत्र पूजाविधिकथनं। पूजापद्धतिकथनञ्च।

No. 1947. जयलक्ष्मीः ।

Substance, country-made paper, 15 × 5 inchess. Folia, 130. Lines, 11 on a page. Extent, 5,137 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Naváni-grám, Post Mádhepurá, Darbháñgá, Paṇḍit Lála Jhá. Appearance, new. Prose. Slightly correct.

Jayalakshmí. A commentary on the Svarodaya—a work on divination by the voice. By Harivañsa Kavi.

Beginning. नतिं कृत्वा गणेशाय विघ्नविध्वंसहेतवे।
निर्व्विघ्नकृतिसार्थाय कमलापतये नमः ॥
हरिवंशकविः स्वार्थं न परार्थं स्वरोदये ।
व्याख्यानं मातृकादीनां स्वराणां नामजन्मनां ॥
गुरुभ्यो बहुधा श्रुत्वा यथाज्ञानं यथाधिया ।
जयलक्ष्मीर्मया टीका राज्ञीतुल्या विरच्यते ॥
अथ कविर्वाक्स्वरूपं ब्रह्म नमस्करोति। अयत्नमिति। अयत्नं करचरणादिसितकृष्णादिरहितं। इत्यादि।

End. फुल्लपद्मजवाजातिपुष्पाणि सितसर्षपाः।
मध्वाज्यमिश्रितं स्नानं जीवस्य मुनिभाषितम् ॥

Colophon. इति श्रीहरिवंशकविविरचिता स्वरोदयटीका जयलक्ष्मीः समाप्ता।

विषयः। स्वरोदयाभिधानज्योतिर्निबन्धस्य व्याख्यानम्।

No. 1948. आह्निकसंक्षेपः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 175 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni-grám, Post Mádhepura, Darbháñgá, Paṇḍit, Lála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

A'hnika-sañkshepa. A summary of the rituals for daily worship according to the rules of the Yajur Veda. By Vámadeva Upádhyáya, compiled for the use of Lálá Ṭhakkura.

Beginning. आराध्य हरिपादाब्जं वामदेवेन धीमता ।
आह्निकं लिख्यते लालाठकुरस्य प्रमोदकं ।
ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय नेत्रे मुखञ्च प्रक्षाल्य मधुसूदनं चिन्तयेत् । तद्यथा —
प्रातः स्मरामि भवभीतिमहार्त्तिशान्त्यै नारायणं गरुड़वाहनमब्जनाभम् ।
ग्राहाभिभूतवरवारणमुक्तिहेतुं चक्रायुधं तरुणवारिजपत्रनेत्रम् ॥ इत्यादि ।

End. ऋतुगमनेन च प्रीतः स्नानेन पत्नी आचमनमात्रेण शुद्ध्यति ।

Colophon. इति शत्रुमर्द्दनहरिपरायणश्रीवामदेवोपाध्यायविरचितः श्रीलालाठकुरप्रमोदक-आह्निकसंक्षेपः समाप्तः ॥

विषयः । यजुर्व्वेदिनां संक्षेपेण आह्निककृत्यनिरूपणम् ।

No. 1949. यवनजातकम् ।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent, 461 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naváni-grám, Post Mádhepura, Darbháñgá, Paṇḍit, Lála Jhá. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Yavana-játaka. On horoscopy for women. Anonymous.

Beginning. श्रीभारतीं गणपतिं रविचन्द्रभौमसौम्येन्द्रपूज्यभृगुभास्करिराहुकेतून् ।
नत्वा जनार्द्दनपितामहशङ्करांश्च रम्यं पुरन्ध्रिजननस्य फलं करोति ॥
तथायनफलम् । ऐश्वर्य्यसन्ना + + कान्तिस्तनुः सन्तोषयुक्ता जितधीः सुवेशा ।
नारी सदाचाररता प्रसन्ना सौम्यायने चन्द्रमुखी सुशीला ॥ इत्यादि ।

End. सौभाग्ययोगे + विद्याङ्गना चेत् सदा भवेत् सज्जनधर्म्मपत्नी ।
य + + योगैरथ वानुभूतैः सा राजपत्नी जनिता पुरन्ध्री ॥

Colophon. इति यवनजातके स्त्रीजातकयोगाध्यायः । शुभमस्तु ।

विषयः । स्त्रीणां जातकनिरूपणम् ।

No. 1950. साधकसर्व्वस्वम् ।

Substance, country-made paper, 12 × 5 inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent, 249 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Naváni-grám, Post Mádhepurá, Darbháñgá, Paṇḍit Lála Jhá. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Sádhakā-sarasva. Rituals for the worship of Vaṭukabhairava. By Pránanátha, of Málava.

Beginning. श्रीदेव्युवाच । भगवन् देवदेवेश रहस्यं वटुकस्य मे ।
ब्रूहि येन वशीकुर्य्युः साधका भैरवं शिवम् ॥
श्रीशिव उवाच । शृणु देवि परं गोप्यं कथयामि सुशोभने ।
रहस्यं सिद्धिदं साचाद् वटुकस्य महात्मनः ॥ इत्यादि ।

End. त्रिवारं प्रोचयेद्विद्वान् देवशुद्धिरितीरिता ।
पञ्चशुद्धिं विधायेत्थं पश्चाद्यजनमाचरेत् ॥

Colophon. इति श्रीमालवीयप्राणनाथरचिते साधकसर्व्वस्वे द्वितीयः परिच्छेदः समाप्तः ।
शुभमस्तु ।

विषयः । १ मे परिच्छेदे वटुकस्य वीरसाधनविधिकथनं । तत्र प्रयोगकथनञ्च । वटुकभैरवस्य दीपविधिकथनं । मुद्राविधिकीर्त्तनं । २ ये परिच्छेदे,—आसनादिनिरूपणं । पञ्चशुद्धिविधिकीर्त्तनञ्च ।

No. 1951. कुसुमाञ्जलिप्रकाशप्रकाशिका ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 50. Lines, 21 on a page. Extent, 5,250 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sk. 1715. Place of deposit, Naḍuyára-grám, Post Madhubani, Darbháñgá, Paṇḍit Kaṇṭu Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Kusumáñjali-prakás'a-kás'iká. A gloss on the commentary of Vardhamána, on the Kusumáñjali of Udayana. By Bhagíratha Ṭhakkura. The work of Udayana has been edited and translated into English by Dr. E. B. Cowell.

Beginning. भावयद्भक्तजनताचेतःकमलकोरकान् ।
वन्दे सन्देहतिमिरविच्छेदमिहिरं महः ॥

यः कैशोरे विश्वविख्यातकर्म्मा वर्म्माचार्य्यः श्रीमहादेवशर्म्मा ।
तत्सोदर्य्यो वर्द्धमानस्य सूक्तौ भावं मेघः सम्यगाविष्करोति ॥

कामद इति । कामः काम्यं काम्यत इति कर्म्मव्युत्पत्त्या । अथ च कामं कन्दर्प दहन्नपि कामद इति विरोधद्योतनायापि । ज्ञानमय इत्यभिव्याप्तौ मयट यथा जलमयो देश इत्यत्र व्याप्तिश्च देशकालाभ्यां । इदञ्चेशस्य ईश्वराभिन्नत्वपक्षे । अन्यथा शिवस्य संसारित्वेनानुपपत्तेः । स्थाणुः स्थिरः । स्थाणुर्दारुविशेषो ज्ञानमय इति विरोधद्योतनायापि—इत्यादि ।

End. किञ्चित् प्रवक्तृकेति । सातत्यं प्रशब्दार्थ इति नाध्यापकेनार्थान्तरमिति ध्येयम् ॥
धीरा धरणिभवानी यमजनि चन्द्राद् भगीरथं तनयम् ।
तस्य कृतावेतस्यां सन्तः सन्तोषमाचरत ॥
आसीदनुपमः पृथ्व्यां महादेवः कुलाग्रणीः ।
अनुजस्तस्य कृतवान् इमां व्याख्यां भगीरथः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायठक्कुरश्रीभगीरथविरचिता कुसुमाञ्जलिप्रकाशप्रकाशिका समाप्ता ।
शाके वाणधराधराधरधरासम्भासिते कार्त्तिके
मासेऽक्षीणपयोज + + विलसत्पक्षे हरेः सत्तिथौ ।
गीर्व्वाणेज्यदिने व्यलीलिखदिदं श्रीरूपनाथः सुधीः
स्वार्थं श्रीमति सर्व्वसीम्नि सुधियां मोदाय नत्वा हरिम् ॥

विषयः । वर्द्धमानेन उदयनाचार्य्यकृतकुसुमाञ्जलिप्रकरणस्य प्रकाशाभिधेया या कृता व्याख्या तस्या व्याख्यानम् ।

No. 1952. ज्ञानप्रदीपः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 3½ inches. Folia, 38. Lines, 6 on a page. Extent, 555 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1916. Place of deposit, Naváni-grám, Post Mádhepurá, Darbháñgá, Paṇḍit Lála Jhá. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Jnána-pradípa. A set of questions and answers on the elements of astronomy and astrology. Author's name not known.

Beginning. श्रीमद्गङ्गाधरसुतं चन्द्ररेखावतं सितम् ।
सिद्धिदं सर्व्वविद्यानां वन्दे दन्तावलाननम् ।

ज्ञानप्रदीपकं नाम शास्त्रं लोकोपकारकम् ॥
प्रश्नादर्शं प्रवक्ष्यामि सर्व्वशास्त्रानुसारतः ॥
भूतभव्यवर्त्तमाने शुभाशुभनिरीक्षया ।
पञ्चप्रकारमार्गञ्च चतुष्केन्द्रबलाबलम् ॥
आरूढ़च्छत्रवर्गञ्च उदयादिबलाबलम् । इत्यादि ।

End. द्वितीये वा तृतीये वा शुक्रश्चन्द्रो समागमः ।
अनेनैव क्रमेणैवं सर्व्वं वीक्ष्य वदेत् स्फुटम् ॥

Colophon. इति ज्ञानप्रदीपग्रन्थः समाप्तः ।

वषयः । (प्रश्नग्रन्थोऽयम्) तत्र ग्रहाणां मित्रनिर्णयकथनं । रिपुनिरूपणञ्च । तेषां बलाबलनिरूपणं । आरूढ़चक्रनिरूपणं । राशीनां छत्रनिरूपणं । स्त्रीपुरुषादिभेदकथनञ्च । प्रश्नलग्नादिनिरूपणं । ऋतुमूलादिज्ञानोपायकीर्त्तनं । जीवकाण्डकथनं । तत्र मनुष्यादिभेदज्ञानोपायकीर्त्तनं । चिन्तनविधिकथनञ्च । नष्टद्रव्यागमादिनिर्णयः । लाभालाभप्रश्नादिचिन्तनविधिः । रोगशान्त्यादिचिन्तनविधिः । स्वप्नकाण्डम् । कलत्रादिचिन्ता । पुत्रादिचिन्ता । शल्यादिचिन्तनं । दृष्ट्यादिचिन्तनं । सामान्यप्रश्नचिन्तनं । वाणिज्यादिचिन्तनं ।

No. 1953. शान्तिकल्पप्रदीपः, वा कृत्यपल्लवदीपिका ।

Substance, country-made paper, 9 × 3½ inches. Folia, 50. Lines, 10 on a page. Extent, 9,228 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1851. Place of deposit, Navání-grám, Post Mádhepura, Darbháñgá, Paṇḍit Lála Jhá. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

S'ántikalpa-pradípa alias *Kṛitya-pallava-dípiká*. A miscellany on expiations, magical incantations and witchcraft. By S'ríkṛishṇa Vidyávagíśa Bhaṭṭáchárya. Contents, Characteristics of rites for expiations, and magical incantations. Appropriate seats for different castes when engaged in such rites; imprecations; how to overcome their malific influences; expiatory rites for curing fevers; incantations for bringing the dead to life; expiatory rites for curing colic and other diseases; incantations for attracting persons towards oneself; ditto for causing stolidity; ditto, for causing other injuries to enemies.

Beginning. कृत्यादेवीं नमस्कृत्य तथा त्रिपुरसुन्दरीम् ।
भद्रकालीञ्च देवेशीं तथा षट्कर्म्मदेवताम् ॥

श्रीकृष्णविद्यावागीशभट्टाचार्य्येण धीमता ।
क्रियते विदुषां प्रीत्यै कृत्यपल्लवदीपिका ॥
क्रोधाउज्ज्वलन्तीं ज्वलनं वमन्तीं दृष्टिं दहन्तीं दितिजं ग्रसन्तीम् ।
भीमं नदन्तीं प्रणमामि कृत्यां रोरूयमाणां चुषयोग्रकालीम् ॥
उन्मत्तभैरवीतन्त्रस् फेत्कारी डामरी तथा ।
तथा च मालिनीतन्त्रं तेभ्यः कालोत्तरादपि ॥
सिद्धयोगेश्वरीतन्त्राद् योगिनीजालशम्बरात् ।
सर्व्वतन्त्रात् समाकृष्य षट्कर्म्मविधिरुच्यते ॥ इत्यादि ।

End. गवां सुवर्णनिष्काणां भूमिं वा शस्यशालिनीम् ।
सर्व्वशान्तिमवाप्नोति सर्व्वरक्षाकृतं भवेत् ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णविद्यावागीशभट्टाचार्य्यकृतः शान्तिकल्पप्रदीपः समाप्तः । सं०वत् । १८५१ । आषाढ़ शुदि ।

विषयः । शान्ति-वश्य-स्तम्भन-विद्वेषोच्चाटन-मारणानां लक्षणकथनं । तत्र वर्णादिभेदेन आसनादिनिरूपणं । अभिचारविधिकीर्त्तनं । तदुपशमनादिविधिकथनञ्च । ज्वरशान्तिविधिः । मृतसञ्जीवणीविधानं । शूलरोगादिशान्तिविधानं । आकर्षणविधिकथनं । स्तम्भनकर्म्मविधिः । एवं विद्वेषणादीनां विधानकीर्त्तनञ्च ।

No. 1954. योगरत्नमाला वृत्तिसहिता ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 24. Lines, 12 on a page. Extent, 705 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sm. 1895. Place of deposit, Naḍuyár-grám, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Maṇilála Jhá. Appearance, fresh. Generally correct.

Yoga-ratnamálá alias *A'scharya-ratnamálá*. Magical rites, incantations and sorcery. By Nagárjuna A'chárya, with a commentary composed in the Samvat year 1295 = A. D. 1238, by Guṇákara, a S'vetámbara Yati. Contents: Rites and incantations for bringing persons under one's control; injuring enemies; making them absent-minded; producing images of absent persons; making pictures cry; making oneself invisible; producing amusements; stopping the burning effect of fire; making water immoveable; producing hobgoblins; causing the falling of hairs; making arms innocuous; causing vagabondism; producing eclipses; bringing on frenzy; poisoning and its antidotes; jugglery

with balls; cure of quarternary fevers; exorcising devils; overcoming malific influences of demons; planets producing extraordinary lights; magic collyrium; moonlight; curing barrenness; producing sights of tigers; causing barrenness; multiplying objects; causing stoppage of several secretions; causing colic; causing leprosy; preventing longevity in cattle; causing abortion; blowing out lamps; cure for scorpion bites; preventing clouds from raining; producing magic pictures; jugglery with conch-shells; destroying the firmness of busts; causing shrinking of particular parts of the body; causing hemorrhage; producing magic pustules; causing blindness; causing disputes; disappearing from the sight of people; causing exudations to flow from the temples of fictile elephants; bringing on flowers and fruits on trees; converting milk into butter; converting whey into curds; bringing the dead to life; producing magic lights in darkness.

Beginning. वृत्तेः,— गुरुचरणकमलममलं प्रणम्य नागार्ज्जुनप्रणीतायाः ।
विवृतिं सुखावबुद्ध्यै वक्ष्येऽहं योगरत्नमालायाः ॥
इह शास्त्रारम्भे आचार्य्यनागार्ज्जुनपादाः शिष्टसमयपालनार्थं शास्त्रस्योपादेयताञ्च
दर्शयितुं गुरुपादनतिं कुर्व्वन्तः प्रथममार्य्यामाहुः । विमलेति ।
मूलस्य,—विमलमतिकिरणनिकरप्रभिन्नसच्छिष्यकमलसंघाताः ।
सकलभुवनैकदीपा जयन्ति गुरुभास्करा भुवने ॥
स्पष्टाचरपदसूत्रैर्गुरुमतरत्नाकरात् समुद्धृत्य ।
ग्रथिता परिस्फुरन्ती निगद्यते योगरत्नमालेयं ॥ इत्यादि ।

End. मूलस्य,— आचार्य्ययोगरत्नमाला नागार्ज्जुनविरचितानुभवसिद्धा ।
सकलजनहृदयदयिता समर्पिता सूत्रतो जयति ॥ १४० ॥

Colophon. इति श्रीनागार्ज्जुनाचार्य्यविरचिता योगरत्नमाला समाप्ता ।
वृत्तेः,— आत्मस्मरणाय मया विवृता नागार्ज्जुनप्रणीतेयं ।
आश्चर्य्यरत्नमाला अग्रेतनदृष्टटीकान्तः ॥
श्रीनृपविक्रमसमये द्वादशनवषड्ङ्किते वर्षे ।
रचिता गुणाकरेण श्वेताम्बरभिक्षुणा विवृतिः ॥
इति सिद्धघटीयश्वेताम्बरपण्डितश्रीगुणाकरविरचिता नागार्ज्जुनप्रणीतयोगरत्नमालावृत्तिः समाप्ता। संवत् १८९५। आश्विन सुदि ।

विषयः । वशीकरणविधिकथनं। विद्वेषणविधिः । उच्चाटनविधिः । रूपदर्शनविधिः । चित्ररोदनविधिः । अन्तर्द्धानविधिः । कुतूहलजननविधिः । अग्निस्तम्भनविधिः ।

जलस्तम्भनविधिः। पिशाचीकरणविधिः। लोमशातनविधिः। शस्त्रस्तम्भविधिः। देशान्तरभ्रमणविधिः। अकालग्रहणदर्शनविधिः। आवेशविधिः। विषप्रयोगविधिः। विषापहारविधिः। गुटिकासिद्धिकथनं। चातुर्थिकज्वरापहारविधिः। भूतनाशनविधिः। ग्रहमोचनविधिः। ज्योतिर्दर्शनविधिः। अञ्जनविधिः। ज्योत्स्नाविधिः। बन्ध्यापुत्रजननविधिः। व्याघ्रदर्शनविधिः। बन्ध्याकरणविधिः। वृद्धिकरणविधिः। शुक्रस्तम्भनविधिः। स्थूलकरणविधिः। कुष्ठीकरणविधिः। काकघातोद्वेगकरणविधिः। गोधनजीवनविधिः। गर्भमोचणविधिः। दीपनिर्व्वाणविधिः। वृश्चिकविषापहरणविधिः। मेघादिजलस्तम्भविधिः। पटगतचित्रदर्शनविधिः। शत्रुशुक्त्याकर्षणविधिः। कुचनाशनविधिः। अङ्गविशेषसङ्कोचनविधिः। रक्तप्रवाहनविधिः। रात्रिमोहनधूपविधिः। अन्धीकरणविधिः। कलहकरणविधिः। अन्तर्द्धानविधिः। मन्मथगजमदविधिः। कुसुमफलपुष्पाकर्षणविधिः। दुग्धस्य घृतापादनविधिः। तक्रस्य दधिकरणविधिः। मृतसञ्जीवनविधिः। नारीपुरुषगुह्यबन्धमोचविधिः। आसनबन्धविधिः। अन्धकारे ज्योतिर्दर्शनविधिः।

No. 1955. बालविवेकिनी।

Substance, country-made paper, 12 × 8 inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 360 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Naḍuyára-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit, Maṇilála Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Bálavivekiní. A commentary on Kálidása's S'rutabodha—a manual of versification. By Tárachandra, a Káyastha.

Beginning. यत्स्मृत्यैव समस्तदुःखशमनं सम्पद्यते देहिनां
यत्पादाब्जरजोजुषो न पुनरावृत्तिं लभन्ते जनाः।
यत्कीर्त्तिर्विमलीकरोति विमला गङ्गेव लोकत्रयं
तं श्रीवल्लभमम्बुजाक्षमनघं वन्देऽनवद्यं गुरुम्॥
ताराचन्द्राभिधेयेन बालव्युत्पत्तिहेतवे।
क्रियते श्रुतबोधस्य टीका बालविवेकिनी॥
छन्दोज्ञानं कथं मे स्यादिति कयातिप्रियतमया परिपृष्टस्य कालिदासस्य श्रुतच्छन्दोग्रन्थोक्तौ प्रवृत्तिस्तामेवाह छन्दसामिति। त्वां प्रत्यग्रे वक्ष्यमाणानां काव्यादिषु लोकप्रसिद्धानामार्य्यादीनां छन्दसां लक्षणमहं संप्रवक्ष्यामीत्यन्वयः। इत्यादि।

End. व्याख्याने श्रुतबोधस्य गणवर्णविवेचनम्।
मत्कृतं तेन मे कृष्णः परमात्मा प्रसीदतु ॥

Colophon. इति कायस्थकुलालङ्कारताराचन्द्रकृता श्रुतबोधटीका बालविवेकिनी समाप्ता।

विषयः। कालिदासकृतश्रुतबोधाभिधानच्छन्दोग्रन्थस्य व्याख्यानम्।

No. 1956. आचारादर्शः।

Substance, palm-leaf, 13 × 2⅓ inches. Folia, 109. Lines, 5 on a page. Extent, 2,430 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Pilkhoyáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Bábu Jhá; another copy at Magrání-grám, Post Madhubaní, Zillah Darbháñgá, Paṇḍit Chhoṭi Jhá; another copy at Benares, Bábu Haris'chandra. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

A'chárádars'a. A digest of daily religious and *quasi* religious duties. *A'chára.* By S'rídatta, Mahámahopáddhyáya. It includes all the leading topics of A'chára. A commentary on this work had been noticed under No. 1914 (*ante*, p. 233).

Beginning. दीक्षितो रणयज्ञेषु विबुधानन्ददायिषु।
हरिरब्धिसुतावक्त्र सोमपीती पुनातु वः॥
अहोरात्राश्रितो धर्म्म इह वाजसनेयिनां।
निबध्यते निबन्धो यो धर्म्मशास्त्रनिबन्धृभिः॥
तत्र मनुः। ब्राह्मे मुहूर्त्ते बुध्येत धर्म्मार्थौ चानुचिन्तयेत्। इत्यादि।

End. समूलवचनाभोगो मीमांसान्यायनिर्म्मलः।
श्रीदत्तेन सतामेष आचारे दर्पणः कृतः॥
दुरुक्तमपि सूक्तं मे मन्वादिवचनाश्रितं।
अपि चर्म्मोदकं तीर्थसलिलान्तर्गतं शुचि॥

Colophon. इति श्रीमन्महामहोपाध्यायश्रीदत्तकृत आचारादर्शः समाप्तः।

विषयः। प्रातःकृत्यनिरूपणं। तत्र मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिकथनं। शौचविधिकथनं। आचमनविधिकथनं। आचमननिमित्तकथनं। द्विराचमननिमित्तकथनं। आचमनानुकल्पविधिकथनं। आचमनापवादकथनं। दन्तधावनविधिकथनं। प्रातःस्नानादिविधिकथनं। अचिरोदितसूर्य्यदर्शनमाहात्म्यादिकथनं। केशप्रसाधनादिविधिकथनं। शुभाशुभदर्शनफलकीर्त्तनं। वामनब्राह्मणादिदर्शने नमस्कारकर्त्त-

थताकथनं। वेदपाठादिविधिकथनं। विशेषेण स्नानविधिकथनं। सरोवरादौ स्नाने फलविशेषकथनं। नदीलक्षणादिकथनं। नैमित्तिकस्नानविधिकथनं। अस्पृश्यस्पर्शने स्नानविधानं। काम्यस्नानविधिः। कात्यायनोक्तस्नानप्रयोगकथनं। सन्ध्योपासनविधिकथनं। जपादिविधिकथनं। कुशनिरूपणं। तदाहरणकालादिनिर्णयश्च। उपवीतादिविधिकथनं। तर्पणविधिकथनं। जीवत्पितृकेनापि यमतर्पणपर्य्यन्तं कर्त्तव्यमितिनिरूपणं। देवतर्पणादिविधिकथनं। कात्यायनोक्ततर्पणप्रयोगकथनं। तर्पणोत्तरकर्म्मनिरूपणं। पूजादिप्रकारकथनं। देवपूजायां पूजाधारादिनिरूपणं। पुष्पधूपादिनिरूपणं। वैश्वदेवबलिकर्म्मविधिकथनं। पञ्चयज्ञविधिकथनं। नित्यश्राद्धविधिकथनं। तत्प्रयोगकथनञ्च। भिक्षादानादिविधिकथनं। अतिथिपूजादिविधिकथनं। भोजनविधिकथनं। पङ्क्तिभोजनविधिकथनं। भोजनोत्तरकर्म्मनिरूपणं। शयनविधिकथनं। दारोपगमनविधिकथनञ्च।

No. 1957. शारीरकमीमांसान्यायसंग्रहः।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 1,139 s'lokas. Character, Nágara. Date, ? Place of deposit, Pilkhoryáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbhâñgá, Paṇḍit, Bábu Jhánjhá. Appearance, old. Prose, Correct.

S'áríraka-mímáñsá-nyáya-sañgraha. An epitome of the Vedánta doctrine, explaining briefly the leading topics of the different Adhikaraṇas, and supplying all the *pros* and *cons*. By Prakásátma Yati.

Beginning. अथातो ब्रह्मजिज्ञासा। प्रणम्य प्रणतार्त्तीनां हन्तारं विष्णुमव्ययं।
शारीरकस्य संक्षेपात् क्रियते न्यायसङ्ग्रहः॥
अत्र विधिः खलु सर्व्वत्र विशिष्टाकार्य्यान्यतोऽप्राप्तविषयतत्साध्यफलानुबन्धत्रयमपेक्ष्य प्रवृत्तिपर्य्यन्तो भवति। इत्यादि।

End. तस्मात् कार्य्यब्रह्मप्राप्तिः सगुणविद्याविषयिकेयमिति सिद्धं॥

Colophon. इति श्रीभगवत्प्रकाशात्मविरचिते शारीरकमीमांसान्यायसङ्ग्रहे चतुर्थाध्यायस्य। चतुर्थः पादः। समाप्तोऽयं ग्रन्थः॥

विषयः। ब्रह्मसूत्रशङ्करभाष्यीयपूर्व्वपक्षोत्तरपक्षाधिकरणप्रतिपादितानामनेकसूत्राणां मध्ये तत्तदधिकरणप्रथमसूत्रपरिग्रहपूर्व्वकं संक्षेपेण समग्राधिकरणार्थनिरूपणं।

No. 1958. द्वैतनिर्णयप्रकाशः ।

Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 107. Lines, 5 on a page. Extent, 2,153 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Pilkhoyáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Bábu Jhánjhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dvaitanirṇaya-prakás'a. A commentary on Váchaspati Mis'ra's work on duality, named Dvaitanirṇaya. By Madhusúdana Miśra, Mahámahopádhyáya.

Beginning. चलानप्यचलीकुर्व्वन्नचलानपि चालयन् ।
वृन्दावनविहारी स्यात् तापहारी हरिर्मम ॥
इति पादस्य रसेनेति। शब्दानामौत्सर्गिकपरत्वमित्यादिपदसमभिव्याहारेण उपोद्घाते गौरित्यादौ स्वरूपपरत्वस्य निरूढ़त्वादिति भावः । इत्यादि ।

End. उपनयनकालनिर्णयः स्मार्त्तत्राणे,—दृष्ट्या तदुत्तरेतिरत्नाकरलिखनान्न वृष्टिदिनं निषिद्धमिति गम्यते ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीमधुसूदनमिश्रकृतौ द्वैतनिर्णयप्रकाशः समाप्तः ।

विषयः । वाचस्पतिमिश्रकृतद्वैतनिर्णयस्य व्याख्यान, तदनुक्तांशनिरूपणञ्च ।

No. 1959. मीमांसापल्वलं ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 65. Lines, 7 on a page. Extent, 1,680 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sk. 1667. Place of deposit, Pilkhoyáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Bábu Jhánjhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Mímáñsá-palvala. A dissertation on the philosophy of religious rites. By Indrapati, Mahámahopádhyáya.

Beginning. जित्वा शङ्खसुरद्विषं धृतवते वेदान् निमग्नां धरा-
मुद्धर्त्तुं कमठाकृतिं कृतवते कोलाकृतिं कुर्व्वते ।
देवारातिहिरण्यदैत्यदलने सैंहीं तनुं बिभ्रते
विद्वद्भार्गववाङ्ग्जाकृतिकृते तुभ्यं नमः श्रीपते ॥
सिद्धान्तसन्तानमधीत्य जैमिनेर्गोपालभट्टस्य गुरोः सकाशात् ।
संक्षेपतस्तालनमात्रमर्षां नत्वा शिवामिन्द्रपतिः करोति ॥

यं लेभे रुक्मिणी देवी स्वरेशचिपतेः सुतं।
स तनोति शिवं नत्वा मीमांसारसपल्लवं॥
अविवेको मिथिलायां शिशुरेको धीरमर्थयति।
बालकखेलनहेलनबुद्ध्या कोपो मयि त्याज्यः॥
इह खलु त्रिविधा विधयो भवन्तीति। इत्यादि।

End. तथा च तत्र रागप्राप्तनिषेधवत् भ्रान्तिप्राप्तस्य बाधमङ्गीकृत्य न विकल्प इति।

Colophon. इति महोपाध्यायश्रीमदिन्द्रपतिकृतं मीमांसापल्लवं समाप्तं। शाके १६६७।

विषयः। विधिस्वरूपविवेचनं। श्रुति-लिङ्ग-वाक्य-प्रकरण-स्थान-समाख्यानां स्वरूपादिनिरूपणं। मन्त्राणामर्थप्रकाशकत्वं शक्त्यैव न तु लक्षणयेतिनिरूपणं। स्तोत्राणामदृष्टार्थकत्वनिरूपणं। ऊहविवेचनं। आवाहनमन्त्रादावनूहकथनं। व्रत-श्राद्ध-याग-इष्टि-दान-स्नान-पूजादीनां प्रकृतिकथनं। एकादशीप्रसङ्गेन काम्योपवासक्रमकीर्त्तनं। अधिकाराकाङ्क्षाभेदेन द्विविधप्रकरणनिरूपणं। पार्व्वणश्राद्धप्रकृतिविवेचनं। द्रव्यगुणादीनां विरोधे द्रव्यादीनामुपादेयत्वनिरूपणं। सोमयागप्रकृतिविवेचनं। दृष्टोत्सर्गेतिकर्त्तव्यताचिन्तनं। निषेधनिरूपणं। परिसंख्यानिरूपणं। प्रधानस्य विकल्पनिरूपणं। तस्य अनुकल्पचिन्तनञ्च। प्रधानाङ्गयोः सङ्कोचेन विरोधपरीहारसम्भवे अङ्गसङ्कोचस्यैव उचितत्वकथनं। उद्देश्यविधेयतादिविवेचनं। श्रुतिलिङ्गादीनां बलाबलनिरूपणं। अतिदेशनिरूपणञ्च।

No. 1960. दिव्यदीपिका।

Substance, country-made paper, 14 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent, 600 s'lokas. Character, Maithilí. Date, Sk. 1694. Place of deposit, Pilkhoyáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbháṅgá, Paṇḍit Bábu Jhánjhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Divya-dípiká. A digest of the laws regarding oaths, affirmations, and ordeals. By Dámodara Ṭhakkura. The work was compiled under the auspices of Muhammad Shah.

Beginning. श्रीमन्महम्मदभूपाललब्धमानेन सर्व्वदा।
दामोदरेण क्रियते दिव्यानामत्र निर्णयः॥
तत्र याज्ञवल्क्यः। तुलाग्न्यापो विषं कोशो दिव्यानीह विशुद्धये। इत्यादि।

End. नाश्म्याञ्च चतुर्दश्यां प्रायश्चित्तपरीक्षणम्।

न परीक्षाऽधिमासे च शनिभौमदिने भवेत् ॥

Colophon. इति दामोदरठक्कुरकृता दिव्यदीपिका सम्पूर्णा । शाके १६६४ ।

विषयः । साहसाभियोगे, धनाभियोगे, पातकाभियोगे च दिव्यविधानकीर्त्तनं । शीर्षकावष्टम्भादीनां लक्षणादिकथनं । तत्र महाभियोगे शुद्धिदानेच्छायां शिरोवादं विनापि दिव्यकरणावश्यकताकथनं । अपराधविशेषे तण्डुलकोषादिप्रयोगविधिकीर्त्तनं । सर्व्वदिव्यसाधारणेतिकर्त्तव्यताकथनं । वर्णविशेषेण परीक्षाविशेषविधिकथनं । तुलादौ प्रत्येकमितिकर्त्तव्यतानिरूपणं । वर्णविशेषेण परीक्षास्थानादिनिरूपणं । परीक्षाविषये प्राड्विवाकहृतकथनं । अनल-विष-कोश-तण्डुल-तप्तमाषादिना परीक्षाप्रकारकथनं । धर्म्माधर्म्मपरीक्षाविधिकथनं । फालविधिकथनं । विविधशपथविधिकथनं । परीक्षादिकालनिरूपणञ्च ।

No. 1961. पदार्थधर्म्मसङ्ग्रहः ।

Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 7 on a page. Extent, 949 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Pilkhoyáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Bábu Jhánjhá. Appearance, new. Prose. Correct.

Padártha-dharma-sañgraha: An elementary exposition of the categories of the Vaiśeshika doctrine. By Prasastapáda. This work is distinct from the author's commentary on the Vaiśeshika Aphorisms which is popularly called *Prasastapáda-bháshya*, or *Dravya-bháshya.*

Beginning. प्रणम्य हेतुमीश्वरं मुनिं कणादमन्वतः ।
पदार्थधर्म्मसङ्ग्रहः प्रवक्ष्यते महोदयः ॥
द्रव्यगुणकर्म्मसामान्यविशेषसमावायानां षण्णां पदार्थानां साधर्म्म्यवैधर्म्माभ्यां तत्त्वज्ञानान्निश्श्रियसाधिगमः । तच्चेश्वरचोदनादिपु उक्ताद्धर्म्मादेव । अथ के द्रव्यादयः पदार्थाः किञ्च तेषां साधर्म्म्यवैधर्म्म्यञ्चेति । इत्यादि ।

End. तस्याच्चात्मवृत्तिरत एव चातीन्द्रियः सत्तादीनामिव प्रत्यक्षेषु वृत्त्यभावात् स्वात्मगतसम्वेदनाभावाच्च तस्मादिह बुद्ध्यनुमेयः समवाय इति सिद्धम् ।

Colophon. समाप्तश्च प्रबन्धाख्यं प्रकरणं कृतिरियं प्रशस्तपादपादानाम् ॥

विषयः । वैशेषिकसूत्रमवलम्ब्य द्रव्यगुणकर्म्मादीनां लक्षणकथनं । साधर्म्म्यवैधर्म्म्यादिनिरूपनञ्च ।

No. 1962. पदार्थीयदिव्यचक्षुः ।

Substance, country-made yellow paper, 12 × 4 inches. Folia, 48. Lines, 8 on a page. Extent, 1,016 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Pilkhoyáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Bábu Jhánjhá. Appearance, new. Prose. Correct.

Padárthíya-divya-chakshu. An elementary exposition of the categories of the Nyáya Philosophy. By Umápati Upádhyáya, son of Ratnapati Upadhyáya.

Beginning. रत्नावतीरत्नपत्योः पित्रोः पूर्व्वतपोबलात् ।
आतनोमि पदार्थीयदिव्यचक्षुरुमापतिः ॥
द्रव्यगुणकर्म्मसामान्यविशेषसमवायाभावाः पदार्थाः सप्त । पृथिव्यप्तेजोवाय्वाकाश-कालदिगात्ममनांसि द्रव्याणि नव । रूपरसगन्धस्पर्शसंख्यापरिमाणपृथक्त्वसंयोग-विभागपरत्वापरत्वगुरुत्वद्रवत्वस्नेहसंस्कारशब्दबुद्धिसुखदुःखेच्छाद्वेषप्रयत्नधर्म्माधर्म्मा गुणाश्चतुर्विंशतिः । इत्यादि ।

End. विभागनाशकतायाश्च विनिगमकस्य असम्भवेन सर्व्वैर्जात्यनानात्वेऽत्यन्तगौरवा-दितिसंक्षेपः । इति द्रव्यनाशदर्शनं ।

Colophon. इति वेदवेदाङ्गपारगश्रीरत्नपत्युपाध्यायात्मजश्रीमदुमापति-उपाध्यायविरचितं पदार्थीयदिव्यचक्षुः सम्पूर्णं ।

विषयः । द्रव्यगुणकर्म्मसामान्यविशेषसमवायाभावरूपसप्तपदार्थनिरूपणं । एतन्न्यूनाधिकत्व-शङ्कानिरसनञ्च ।

No. 1963. द्रव्यकिरणावलीप्रकाशः ।

Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches, Folia, 99. Lines, 6 on a page. Extent, 3,359 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. S. 421. Place of deposit, Pilkhoyáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Bábu Jhánjhá. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.

Dravya-kiraṇávalí-prakáśa. A commentary on Udayana Ácharya's Dravya-kiraṇávalí—a treatise on the Nyáya doctrine. By Vardhamána, Mahámahopádhyáya, son of Gañgeśvara.

Beginning. मिलन्मन्दाकिनीमञ्जीदामां मूर्ध्नि पुरद्विषः ।
विश्ववीजाङ्कुरप्रख्यां वैधवीं तां कलां नमः ॥
कर्त्तव्यविघ्नविघातकं रविनमस्कारं निबध्नाति । विद्येति । यदिति सामान्यतोऽपि कर्तृनिर्द्देशे विद्याऽविद्ययोः सन्ध्यारजनीभ्यां रूपणा + + + ता लभ्यते । विद्येव या पूर्व्वसन्ध्या तदुदयोद्रेकादविद्येव या रजनी तत्क्षये सति यदुदेति उदयगिरिशिखरमधिरोहति । सन्ध्या च रात्रेर्न्न भागविशेषः । निरस्तैतद्दूद्वीपव-र्त्तिरविरश्मिजालस्य कालविशेषस्य रात्रित्वात् सन्ध्यायाश्चात्र द्वीपे कतिपयतत्-सत्त्वात् । अत एव रात्रिसन्ध्ययोः धर्म्मशास्त्रे पृथगभिधानं । इत्यादि ।

End. यस्तर्कतन्त्रशतपत्रसहस्ररश्मिर्गङ्गेश्वरः सुकविकैरवकाननेन्दुः ।
तस्यात्मतोऽतिगहनां किरणावलीं तां प्राकाशयत् कृतिमुदे बुधवर्द्धमानः ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगङ्गेश्वरात्मजमहामहोपाध्यायश्रीवर्द्धमानविरचितो द्रव्य किरणावलीप्रकाशः सम्पूर्णः इति । लसं ४२९ ।

विषयः । उदयनाचार्य्यकृतद्रव्यकिरणावलीग्रन्थस्य व्याख्यानं ।

No. 1964. कुमारव्याख्यासुधा ।

Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 190. Lines, 5 on a page. Extent, 3,198 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Pilkhoyáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Bábu Jháñjhá. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.

Kumáravyákhyá-sudhá. A commentary on Kálidása's Kumárasambhava—an epic poem. By Raghupati. The commentary extends to the 8th canto of the work, though an opinion seems to prevail that Kálidása stopped his work at the close of the 7th canto.

Beginning.——— शिरः सञ्जातविष्वग्जटा
सम्यग्व्यूह-नवीन + + + + + चन्द्रौषधीवासभूः ।
सेवानम्रसुरेन्द्र + + मुकुटप्रत्युप्तरत्नत्विषि
प्रोद्भिन्नामलपन्नखावलिधरस्त्वां पातु गङ्गाधरः ॥
+ + + + + विबुधैः कृतात्र टीका प्रसिद्धार्थनिरुक्तिरुच्चा ।
इयन्तु गूढार्थविवेचनाय वितन्यते श्रीरघुणा प्रयत्नात् ॥
परतोषविधौ दक्षा कृतिभिः क्रियते कृतिः ।
अस्माकन्तु खलोद्वेगतर्ज्जनार्ज्जनकारणं ॥

इह तावत् सकलसुरसार्थं दुर्द्धर्षतारकाख्यमहासुरपराभूतत्रैलोक्यार्थकदर्थापनोदाय कुमारजन्म। तस्य च पार्व्वतीनन्दनत्वेन तस्या अपि हिमालयसुतात्वेन हिमालयादिवर्णनरूपवस्तुनिर्द्देशं महाकविचक्रचूड़ामणिः कालिदासमिश्रः कुमारसम्भवकाव्येन आरभते। तथा च दण्डी। सर्गबन्धो महाकाव्यमित्यादि प्रसिद्धमेव। सरस्वतीकण्ठाभरणेऽप्युक्तं। निर्द्दोषं गुणवत्काव्यमलङ्कारैरलङ्कृतं। —
— — — — अस्तीति। उत्तरस्यां दिशि। इत्यादि।

End. श्लोकस्यास्य मालिनीच्छन्दः। तल्लक्षणञ्च। ननमयमयुतेयं मालिनी भोगिलोकैः॥

Colophon. इति कुमारव्याख्यासुधायां श्रीरघुपतिविरचितायां सुरतवर्णना नामाष्टमः सर्गः सम्पूर्णः। शुभमस्तु।

विषयः। कालिदासकृतकुमारसम्भवकाव्यस्य अष्टमसर्गान्तं व्याख्यानं॥

No. 1965. प्रायश्चित्तप्रदीपः।

Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 86. Lines, 5 on a page. Extent, 1,593 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Pilkhoyáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Bábu Jhánjhá. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Práyaśchitta-pradípa. A digest of the laws regarding expiations for various offences. By S'añkara Miśra, son of Bhavanátha Miśra, Mahámahopádhyáya. Contents: The philosophy of expiation. Differences in expiations on account of differences of age, sex and condition of offenders. Shaving off the hair of the head as an expiation, prohibited in the case of learned men. Rules for calculating the price of cattle when the gift of it is prescribed as an expiation but it cannot be had. Rules for the expiatory rite called Prájápatya. Expiation on the part of a Bráhmaṇ owner for the killing of cows. Observances enjoined for the day preceding the day of expiation. Expiation for the killing of pregnant cows. Expiation for accidental death of cows. Expiation for killing by one act more than one cow. Expiation for killing of one cow by several persons. Expiation for the death of cattle resulting from neglect in keeping them. Accusation of killing a cow. Expiation for selling cattle. Expiation for castrating cattle. Brief notes on expiations for killing Bráhmaṇs, drinking spirituous liquors, and other heinous offences. Expiation for eating forbidden food. Expiations for incestuous connexions. Time meet for expiations.

Beginning. ऊर्द्धबद्धजटाजूटक्रोड़क्रीड़त्सुरापगं ।
नमामि यामिनीकान्तकान्तभालस्थलं हरं ॥
अथ प्रायश्चित्तस्वरूपं निरूप्यते । तत्र हारीतः । प्रयतत्वाद्दोपचितमित्यादि ।

End. अत एव रात्रौ कथमपि प्रायश्चित्तं कर्त्तुं न शक्यते इति सुधीभिश्चिन्तनीयं ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायमिश्रश्रीभवनाथात्मजमिश्रश्रीशङ्करकृतः प्रायश्चित्तप्रदीपः समाप्तः ।

विषयः । प्रायश्चित्तस्वरूपविवेचनं । बाल्यादिभेदेन प्रायश्चित्तविधिकथनं । विद्वदादीनां मूण्डनादिनिषेधः । धेनुमूल्यनिर्णयः । प्राजापत्यादिव्रतनिर्णयः । ब्राह्मणस्वामिकादिगोबधप्रायश्चित्तं । प्रायश्चित्तपूर्व्वकृत्यनिरूपणं । गर्भिण्यादिगोबधप्रायश्चित्तं । गवां निपातने प्रायश्चित्तकथनं । एकप्रयत्नकृतबहुगोबधप्रायश्चित्तकथनं । बहुकर्त्तृकैकगोबधप्रायश्चित्तं । अपालननिमित्तगोबधप्रायश्चित्तकथनं । गोबधापवादकथनं । गोविक्रयादिप्रायश्चित्तं । मुष्कमोषणादिप्रायश्चित्तकथनं । संक्षेपेण ब्रह्महत्या-सुरापानादीनां प्रायश्चित्तकथनं । अभक्ष्यभक्षणप्रायश्चित्तकथनं । अगम्यागमनादिप्रायश्चित्तकथनं । प्रायश्चित्तकालनिरूपणञ्च ।

No. 1966. रसदीपिका ।

Substance, palm-leaf, 11 × $1\frac{1}{3}$ inches. Folia, 56. Lines, 5 on a page. Extent, 978 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit Pilkhoyáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Bábu Jhánjhá. Appearance, old, decayed. Prose. Correct.

Rasa-dípiká. A commentary on the 'Meghadúta' of Kálidása. By Jagaddhara, Mahámahopádhyáya.

Beginning. तद्धालानलशान्तये सुरधुनीतत्कालकूटोल्लस-
उज्वालाज्वालविधूतयेऽस्तकरस्तत्कामशाठौ प्रिया ।
तत्पीडतदर्पसर्पणविधौ यस्मिन् मयूरासनो-
नित्यं किङ्करशङ्कराय विभवे तस्मै नमः शम्भवे ॥
छन्दोऽलङ्करणं कोषान् भरतं पाणिनेर्मतं ।
विभाव्य क्रियते टीका श्रीजगद्धरसूरिणा ॥
तत् कालिदासकविनिर्म्मितभव्यकाव्ये
टीका मयाल्पमतिनापि वितन्यते यत् ।
हासाय दुर्ज्जनगणस्य भवेन्न चैतदुच्चैः पदं यदभिकाङ्क्षति सर्व्व एव ॥

इह तावदेवं श्रूयते यन्मानसे सरसि कनककमलकाननरक्षणाय धनाध्यक्षेण यक्ष एको नियुक्तः। स च कदाचिदतिविषमकुसुमबाणबाणवेदनादीनमनसा निज-मानिनीमानापनोदनाकूतं भावयतीति विभावितचेतसा मम नियोगोऽवधी-रित इति तथैव समसेकवत्सरं तव वियोगो भवत्विति तं शप्तवानिति। तामेतां प्रसिद्धिमनुबन्ध्य कालिदासमिश्रः खण्डकाव्यं कर्त्तुमुपक्रमते। कश्चिदित्यादि।

End. नानालङ्कृतसुन्दरीरसवशा नानागुणानां निधि-
र्नानाभावविभावनैकचतुरा नानार्थसम्बोधिनी।
तत्तद्दूषणशून्यतोज्ज्वलतनूरन्याङ्गनेव स्थिरा
टीकेयं परिशीलयन्तु कृतिनस्तेभ्यो मतिर्मामकी॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीजगद्धरविरचिता रसदीपिका समाप्ता।

विषयः। कालिदासकृतमेघदूतकाव्यस्य व्याख्यानं।

No. 1967. गोभिलगृह्यभाष्यं।

Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 201. Lines, 6 on a page. Extent, 4,060 s'lokas. Character, Maithilí. Date, L. S. 431. Place of deposit, Pilkhoyáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Bábu Jhánjhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Gobhila-gṛihya-bháshya. A commentary on the Gṛihya Aphorisms of Gobhila. By Náráyaṇa, son of Mahábala. The extent of the work is described to be 4,966 ślokas.

Beginning. विश्वस्य कारणं विष्णुं प्रणम्य क्रियते मया।
गृह्याख्यायाः स्मृतेर्भाष्यं विवेकार्थममेधसां॥
अथातो गृह्याकर्म्माण्युपदेक्ष्यामः। अथ कोऽस्य सम्बन्धः। उच्यते धर्म्मार्थकाम-मोक्षा इतीहाखिलः पुरुषार्थः। तेषां धर्म्मः प्रधानं। तन्मूलावर्थकामौ। तथा च व्यासः। इत्यादि।

End. यस्य कीर्त्तिरकीर्त्तिम्लानिमद्यापि नर्च्छति।
महाबलः सुविख्यातो वासदेवसुतोऽभवत्॥
नारायणाख्यस्तस्यापि नारायण इवापरः।
पुत्रो महाबलस्याभूत् सदा स्वाध्यायवत्सलः॥
तेन सन्देहनाशाय कर्म्मणां तुष्टिकृत्सतां।
गोभिलाचार्य्यगीतायाः स्मृतेर्भाष्यमिदं कृतं॥

तद्दै + + + + द्वेषैर्विश्वैर्मध्यस्थदृष्टिभिः ।
छलाग्रहैा विहायालमास्यं मदनुकम्पया ॥
न चात्रातीव कर्त्तव्यं दोषदृष्टिपरं मनः ।
दोषो ह्यविद्यमानोऽपि दुर्वृत्तानां प्रकाशते ॥
स्वाभिप्रायेण हि मया किञ्चिदप्यत्र नेरितं ।
प्रभ्रान्तवाण्या नालोच्य कल्पनेत्यादिनाभ्यधां ॥
यद्यत्र साधु तत्साधु यच्चासाधु क्वचित् कृतं ।
सतामास्याब्जसंयोगात् साधु तद् भवति ध्रुवं ॥
नदीपतेः पयः सर्व्वं यस्मा + + नुपीयते ।
बलाहकमुखस्पृष्टं तदेव स्वादुतामियात् ॥
साध्वप्यसाधुतां गच्छेदसतां मुखसङ्गमात् ।
यथा + + मपेयं स्यात् सरिदम्भस्तु सागरे ॥
अत्र श्लोकसहस्राणि चतुःपञ्चशतानि च ।
षट् षष्टिश्च तथा श्लोकाः संख्या नारायणोदिताः ॥
\+ + + + + +

Colophon. इति श्रीमद्गोभिलाचार्य्यविरचितगृह्यभाष्ये चतुर्थः प्रपाठकः परिपर्ण इति ॥
लसं ४२१ ज्यैष्ठमास ।

विषयः । गोभिलगृह्यसूत्रस्य व्याख्यानं ।

No. 1968. किरणावली ।

Substance, palm-leaf, 12 × 1½ inches. Folia, 80. Lines, 5 on a page Extent, 1,938 s'lokas, Character, Maithilí, Date, L. S. E. 568. Place of deposit, Pilkhoyáḍ-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Bábu Jháṇjhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Kiraṇávalí. A brief exposition of the categories of the Vaiśeshika doctrine. By Udayana Achárya. A commentary on this work has been noticed under No. 1080, Vol. III, p. 50. The text itself is accepted as a commentary on the Padárthoddeśa of Prasastapáda Achárya. Mr. Hall says that Udayana compiled only two books. Hall's Contributions, p. 65.

Beginning. विद्यास्न्योदयोद्रेकादविद्यारजनीचये ।
यदुदेति नमस्तस्मै कस्मैचिद्विश्वतस्त्विषे ॥

यतो द्रव्यं गुणाः कर्म्म तथा जातिः पराऽपरा ।
विशेषाः समवायो वा तमीश्वरमुपास्महे ॥
अर्थानां प्रविवेचनाय जगतामन्तस्तमःशान्तये-
सन्मार्गस्य विलोकनाय गतये लोकस्य यात्रार्थिनः ।
तत्तत्तामसभूतभीतय इमां विद्यावतां प्रीतये
व्यातेने किरणावलीमुदयनः सत्तर्कतेजोमयीं ॥
अतिविरसमसारं मानवार्त्ताविहीनं प्रविततबहुवेलप्रक्रियाजालदुःस्थं ।
उदधिसममतन्त्रं तन्त्रमेतद्वदन्ति प्रखलजनधियो ये तेऽनुकम्प्यान्त एते ॥
शास्त्रारम्भे सदाचारपरम्परापरिप्राप्ततया कायवाङ्मनोभिः कृतं परापरगुरु-नमस्कारं शिष्यान् शिक्षयितुमादौ निबध्नाति प्रणम्येति। कर्त्तव्यापेक्षया प्रणामस्य पूर्व्वकालत्वात् क्त्वानिर्द्देशः । इत्यादि ।

End. न हि मूर्त्तत्वमात्रेण क्रिया-इत्यत आह प्रयत्नाददृष्टपरिग्रहादिति । क्वचित् प्रयत्न-परिग्रहात् क्वचिददृष्टपरिग्रहादित्यर्थः ॥

Colophon. इतिशब्दाद्द्रव्यपरिसमाप्तौ । इत्युदयनाचार्य्यविरचितायां किरणावल्यां द्रव्य-पदार्थः समाप्त इति । लसं ५३८ ॥

वषयः । प्रशस्तपादाचार्य्यकृतस्य वैशेषिकसूत्रसंक्षिप्तव्याख्यानरूपस्य पदार्थधर्म्मसङ्ग्रहाभि-धानस्य ग्रन्थस्य द्रव्यपदार्थविवेचनान्तं व्याख्यानं ।

No. 1969. आरव्ययामिनीप्रथमखण्डः ।

Substance, country-made yellow paper, 11 × 5 inches. Folia, 475. Lines, 9—10 on a page. Extent, 15,841 s'lokas. Character, Nágara. Date, Sk. 1800. Place of deposit, Madhubaní, Darbháñgá, G. A. Grierson, Esq., C. S. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

A'rabyayáminí. A translation from the English of the Tales of the "Arabian Nights Entertainments." By Jagadbandhu S'armá. The work extends to the first fifty nights, and was prepared under the patronage of the late Rájá S'ambhuchandra, a zamindar of Kákiníyá, in the district of Rangpur. It must have been prepared within the last fifteen or twenty years.

Beginning. शान्तं तुरीयमद्वैतं शिवं ब्रह्म सनातनं ।
अनन्तं चिन्मयं नौमि सान्द्रानन्दं परात्परं ॥
सान्द्रानन्दप्रदा या कलुषचयहरा भ्रामरीपीठसंस्था
त्रिस्रोतस्तीरगेहा निखिलभयहरा भीमरूपा सुरूपा ।

भूगोलोकाभिधानं नरपतिनगरं सर्व्वतः पाति पूर्णा
तस्या आनन्दमय्याः पदकमलयुगेऽभीष्टसिद्धै स्मरामः ॥

— — — — — — — —

भूपं श्रीशम्भुचन्द्रो गुणिगणगणितः पण्डितः श्रीयुतः +
भूगोलोकाभिधाने + तनगरसमे काकिनापत्तनेऽस्मिन् ।
दीनानां दैन्यरोगान् गदमिव+धनान् दापयन् दुर्गतेभ्यो-
नित्यं धन्वन्तरे+ सुविमलयशसा नाशयन् भाति भूमौ ॥

— — — — — — — —।

तस्य भूपतिवर्य्यस्य कृपाष्टन्दवशम्बदः ।
आदेशेन सभाया + विक्रमाख्यपुरस्थितः ॥
श्रीजगद्बन्धुविप्रोऽहं राज्ञाज्ञप्तः प्रवर्त्तितः ।
सन्दर्भरचने तस्मिन् निर्ल्लज्ज इव साम्प्रतं ॥

— — — — — —

श्रीगुरोः करुणासङ्गाद् भूपवाक्यादियं भुवि ।
आरव्ययामिनी भातु जनामोदविवर्द्धिका ॥
पुरा किलाशेषशस्यसमवायसंयुतसुशोभितविलसितकुसुमकुलचलितमधुव्रतस-
ञ्चयमञ्जुलगुञ्जितभाषितमनोरञ्जितकोकिलकुललपित—इत्यादि ।

End. अकाण्डधरणीतले भवति यस्य भूपस्य भो
मनुष्यनिवहैः सदा प्रथितकीर्त्तिसङ्कीर्त्तनं ।
नृपस्य विमलं यशो लसति नाथ नित्यं यथा
सुपूर्णरजनीपतिः शरदि भाति निःसन्निभः ॥
श्रीमत्श्रीशम्भुचन्द्रो नरपतितिलकः सर्व्वदेशप्रसिद्धः
काकीनायां नगर्य्यां विलसति सुकृती योऽतिधीमान् वरीयान् ।
स्मारं स्मारं तदाज्ञां तनुत इति मुदा श्रीजगद्बन्धुविप्रो-
विज्ञोऽस्याः पुस्तिकाया निजगुणवशतः क्षामयेद्दोषसङ्घान् ॥

Colophon. इत्यारव्ययामिन्यां सद्दरीपारसद्दर्व्वादिसम्बादे प्रथमखण्डं नाम पञ्चपञ्चाशत्तमः सर्गः ॥ शुभं भूयात् । शाके १८०० ।

विषयः । (म्लेच्छभाषीयारव्ययामिनीग्रन्थादवतारितोऽयं ग्रन्थः) । तत्र प्रथमे सर्गे,— पारस्यदेशे सद्दरीपार सद्दजिनाणयोरुत्पत्त्यादिकथनं । तत्र संस्कृतभाषया पारसिकशब्दानां व्युत्पत्तिकथनञ्च । तयोराज्याभिषेकादिवर्णनं । सद्दजिनाणस्य भार्य्यायाः व्यभिचारादिवर्णनञ्च । २ ये सर्गे,—सद्दजिनाणस्य दुश्चिन्तादिविव-

रणकीर्त्तनं। सहरीपारस्य मृगयादिवृत्तान्तकथनं। २ ये सर्गे,—सहजिनाण-सहरीपारयोरन्योन्यं दर्शनेन अनुतापादिवर्णनं। सहरीपारमन्त्रिणो वृत्तान्त-कथनं। काफ्रिपुरुषस्य वृत्तान्तकथनं। सहरीपार-सहजिनाणयोराज्यदर्शनपूर्व्वकं भ्रमणवृत्तान्तकथनं। चतुर्थादि-सर्गे,—उभयोर्दैत्यदर्शनविवरणं। प्रसुप्ते दैत्ये-ताभ्यां दैत्यकामिनीप्रसादनात् अङ्गुरीयप्राप्तिकथनं। स्वदेशगमनपूर्व्वकं प्रत्यह-विवाहवर्णनादिकं।

No. 1970. अद्वैतदीपिका, द्वितीयपरिच्छेदः।

Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 58. Lines, 8 on a page. Extent, 1,668 s'lokas. Character, Maithilí, Date, ? Place of deposit, Magrani, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Advaita-dípiká. A dissertation on the non-dual theory of the Vedantists in refutation of the Nyáya doctrine of the duality of the soul. By Nṛisiñha A'śrama, pupil of Jagannátha A'śrama. The codex comprises only the second book of the work. Hall's Contributions, p. 157.

Beginning. नरहरिवपुषा यो दारयन् दानवोरः प्रकटयति पुमर्थौ भेदवृत्ताविवीशः।
निजगुणमयमायामात्रमात्रादिभेदो गुरुतरदयया मां पातु लक्ष्मीसहायः॥
जगन्नाथाश्रममुनेश्चित्रं चरणरेणवः वाचामगोचरेऽप्यर्थे मूकं वाचालयन्ति मां॥
अथास्य परस्माद्विभागः परीक्ष्यते। तत्र जीवपरयोः स्वाभाविको भेदः पारमा-र्थिक इति केचित्। इत्यादि।

End. तदुक्तं सर्व्वं वस्तु ज्ञाततयाऽज्ञाततया वा साक्षिचैतन्यस्य विषय इति। तस्मात्।
चिन्मात्रविषयाधारमज्ञानं भेदविभ्रमे।
हेतुर्दर्पणवत्तस्य निवृत्तौ कृतकृत्यता॥
यन्मायया पृथग्भूतः सदानन्दैकविग्रहः।
हरिरप्यहमीशानं तं भजे पुरुषोत्तमं॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यभगवज्जगन्नाथाश्रमश्रीचरणशिष्यश्रीनृसिंहा-श्रमकृताद्वैतदीपिकायां विभागप्रक्रियाख्यो द्वितीयः परिच्छेदः समाप्तः।

विषयः। प्रथमपरिच्छेदोनास्ति। द्वितीये तु,—जीवपरयोः पारमार्थिक औपाधिको वा भेद इति जिज्ञासायां प्रत्यक्षं तावज्जीवब्रह्मणोर्भेदे प्रमाणं, नाहं सर्व्वज्ञो नाहं

निर्दुःख इत्यनभवात्। तथा अनुमानमपि जीवब्रह्मभेदे प्रमाणं तथाहि ब्रह्म-जीवप्रतियोगिकधर्म्मिसत्तासमानसत्ताकभेदवत् दुःखाननभविहत्वात् अभ्रान्तत्वात् असंसारित्वाच्च घटवत् जीवो ब्रह्मप्रतियोगिकधर्म्मिसत्तासमानसत्ताकभेदवान् अ-सर्व्वज्ञत्वात् असर्व्वशक्तिमत्त्वात् अस्वतन्त्रत्वाच्च घटवदित्यादिना पारमार्थिकतया जीवब्रह्मणोर्भेदमङ्गीकुर्व्वतां मतमूपन्यस्य एतत्खण्डनपुरःसरं जीवपरयोरौपा-धिकोऽनिर्व्वचनीयश्च भेद इति भगवदाचार्य्यमतसंस्थापनं।

No. 1971. अद्वैतदीपिका, (तृतीयपरिच्छेदः)।

Substance, country-made paper, 11 × 3 inches. Folia, 85. Lines, 8 on a page.* Extent, 3,127 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magráṇí, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Advaita-dípiká. The third book of the work described under the last preceding No.

Beginning. उपनिषदवबोधं बोधमानन्दकन्दं निजगुणगणकान्तं कान्तमम्भोजयोनेः।
परिहृतपरसत्त्वं सत्त्वमेतस्य नूनं नरहरिवपुरैशं धाम कामं प्रपद्ये॥
गुरुचरणकृपा मे कञ्चुकीकुर्व्वती मां नरहरिचरणेच्छां चारयत्यात्मदुर्गे।
अहमिति विगताधिः सञ्चराम्यात्मयोग्यं कपटमतिविलासैर्भेदिभिर्भिन्नमार्गे॥
निरवधिनिर्म्मलवर्त्तिप्रकटनशीलप्रभोः स्नेहात्।
औपनिषदात्मदीपः कुरुतात् कल्याणकारिणीं विद्यां॥
अथ महावाक्यात् तत्पदार्थो ब्रह्म निरूप्यते तदवाप्तेरेव मुमुक्षाकाङ्क्षिपुरुषा-र्थतया तदवगमं विना जिज्ञासाऽनिवृत्तेः प्रकृतवाक्यार्थज्ञानायोगाच्च। इत्यादि।

End. तस्मात् सत्यज्ञानानन्दात्मकं निर्गुणमुदासीनं ब्रह्म वेदार्थ इति सिद्धं।
सत्यज्ञानसुखस्वरूपमभ्टतं शुद्धाद्वितीयं परं
वेदान्तैकविनिश्चयं हरिहरश्रुत्यादिसंशब्दितं।
ब्रह्माम्नायवचोविचारविदितं यद्रूपमन्यादृशं
तद्देया विभवः परं मरुपयस्तुल्यो दुरुहो हरेः॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यभगवज्जगन्नाथाश्रमश्रीचरणशिष्यश्रीनृसिंहा-श्रमकृताद्वैतदीपिकायामौपनिषद्दीपिकाख्यस्तृतीयः परिच्छेदः॥

विषयः। मुमुक्षुणा ब्रह्मजिज्ञासा कर्त्तव्या, तत्र ब्रह्मणि तावत् न प्रत्यक्षं प्रमाणं, तस्य रूप-स्पर्शादिहीनतया वाह्यप्रत्यक्षागोचरत्वात्, तथा मनसः केवलस्य भोक्तृतद्धर्म्म-

मात्रग्राह्यकत्वात् तदविषयत्वं स्फुटमेव। ननु कार्य्यत्वहेतुः कर्तृजन्यत्वनियतः क्षित्यादिकर्त्तारमनुमापयतीति चेदिदमपि न विचाररमणीयं, तथाहि न तावत् कार्य्यमात्रे कृतिमतः कारणत्वग्रहः सम्भवति, घटादेः कृतिजन्यत्वे अवधृते हि तत्तत्कार्य्यत्वेन तद्व्याप्तिग्रहः, तत्र च तदवधारणमन्वयव्यतिरेकाभ्याञ्चेत् कस्तर्हि-कार्य्यव्यतिरेकप्रयोजकः कृतिव्यतिरेकः, संसर्गाभाव इति चेत् तदपि न क्षोद-क्षमं, तथाहि कृत्यत्यन्ताभावस्य कार्य्यव्यतिरेकाप्रयोजकत्वादित्यनया दिशा ब्रह्मणो मानान्तरागोचरत्वं सप्रपञ्चं प्रदर्श्य तस्य औपनिषदज्ञानमात्रावसेयत्वनिरूपणं। ननू उपनिषदुपजीवकानुमानगम्यत्वे ब्रह्मण औपनिषदत्वं विहन्यतामिति चेन्न उपनिषद्भिरेव मानाभावकृततदसत्त्वशङ्कानिवृत्तेः। वस्तुतस्तु अनुमानात् कर्त्रैकत्व-सिद्धावपि नेश्वरसिद्धिः ततः सर्व्वज्ञत्वसर्व्वशक्तिमत्त्वादेरसिद्धत्वात्। अत एव सुष्ठूक्तं। ब्रह्मण उदासीनतया कार्य्यलिङ्गान्न तत्सिद्धिः, न हि कार्य्याप्रयोजकोऽपि धर्म्मः कार्य्यलिङ्गेन सिद्ध्यति। उपस्थितिमात्रेण तत्सिद्धौ धूमात् रासभादेरपि सिद्धि-प्रसङ्गादिति निष्कर्षः। तथा तत्त्वमस्यादिवेदान्तवाक्यं न अपरोक्षज्ञानजनकं वाक्यत्वात् ज्योतिष्टोमादिवाक्यवदित्यादिना आक्षेपप्रदर्शनपूर्व्वकं वेदान्तानाम-परोक्षज्ञानहेतुत्वनिरूपणं। ब्रह्मसाक्षात्कारो निदिध्यासनसहकृतेन मनसा जा-यते; यन्मनसा न मनुत इति श्रुतिस्तु मनसैवानुद्रष्टव्यमिति श्रुतिविरोधेन अपक्व-मनोविषया, अन्यथा शब्दस्य करणत्वे यतो वाचो निवर्त्तन्ते इति श्रुतिविरोधात् तस्मात् न वेदान्तादपरोक्षधीरिति कस्यचिदाक्षेपोपन्यासपूर्व्वकं तत्खण्डनं। अपरोक्षज्ञानस्वरूपादिविवेचनं। विध्यादिनिरूपणं। लिङाद्यर्थनिरूपणं। श्रव-णादीनां स्वरूपादिकथनं। ब्रह्मणो जगदुपादानकारणत्वसंस्थापनं। अविद्यादि-स्वरूपकथनं। कर्तृत्वादिविवेचनं। अद्वैतवादसंस्थापनं। अध्यारोपादिस्वरूप-कथनं। मिथ्यात्वस्वरूपनिरूपणं। जड़त्वादीनां लक्षणादिकथनं। आकाशादेः धर्म्मिग्राहकमानसिद्धविभुत्ववादखण्डनं। कालादेरभावे ब्रह्मणोऽपि अस्तित्वासिद्धि-रित्याक्षेपनिरसनमुखेन अस्तित्वादीनां लक्षणादिकथनं। ब्रह्मस्वरूपादिनिरूपणं। वेदस्य अपौरुषेयत्वकथनं। ब्रह्मणो निर्गुणत्वादिसंस्थापनञ्च।

No. 1972. अद्वैतदीपिका (चतुर्थपरिच्छेदः)।

Substance, country-made paper, 12 × 3 inches. Folia, 26. Lines, 7 on a page. Extent, 682 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magraṇi, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Advaita-dípiká. The fourth book of the work described under No. 1970.

Beginning. यस्मिन्नस्तसमस्तमोहमहिमस्वानन्दमन्दीकृत-
ब्रह्मानन्दमहार्णवे मज्जति न प्राचीनवाचामपि।
शक्तिः सत्यचिदात्मके नरहरौ मोहा + + + रवौ
तन्मे तापनिवृत्तये श्रुतिगतं भूयादखण्डं महः॥
जगन्नाथाश्रमगुरोः कृपावाक्यसुधाकरः।
स्पष्टीकरोतु मे स्पष्टं मा + ब्रह्मसुखात्मकं॥
अथ वाक्यार्थो ब्रह्म निरूप्यते। इत्यादि।

End. कियदपि परिपीतं यत् कदाचित् प्रसङ्गा-
द्विमलपदसरोजक्षालनाम्भो गुरोर्नः।
शमयति हृदि तापं वर्द्धयत्यात्मविद्यां
जलनिधिमपि विष्णौ भक्तिमेतद्विधत्ते॥
अहं कियानेष गुरोः प्रसादः क्व वामरेन्द्रैर्मनसाप्यलभ्यः।
प्रसादिते देववरे मुरारौ न किञ्चिदप्राप्यमिहेति मन्ये॥

Colophon. इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यभगवज्जगन्नाथाश्रमश्रीचरणशिष्यश्रीमन्नृसिंहाश्रमकृताद्वैतदीपिकायामानन्ददीपिकाख्यश्चतुर्थः परिच्छेदः। समाप्ता चेयमद्वैतदीपिका।

विषयः। वाक्यार्थे ब्रह्मणि पदानां शक्तिरस्ति न वेति चिन्तनं। तत्र न ब्रह्म सर्व्वशब्दवाच्यं अवाच्यपदेन अभिधानात्। न च तेनापि लक्ष्यते, अवाच्यरूपमुख्यार्थस्य अभावात्। एवं निर्व्विशेषं स्वप्रकाशं परमार्थसदित्यादिशब्दैः ब्रह्म उच्यते चेद्वाच्यत्वसिद्धिः। न च तैर्लक्ष्यते, निर्व्विशेषस्वप्रकाशादिरूपमुख्यस्य अन्यस्य अभावादित्यादिना विप्रतिपन्नानां मतमुत्थाप्य तत्खण्डनं। न व्यक्तिः शब्दार्थो जातिस्तूपधानमिति मतेन, तथा जातिविशिष्टा व्यक्तिः शब्दार्थ इति मतेन च आक्षेपकीर्त्तनपूर्व्वकं समाधानकथनं। लक्षणाविचारः। वेदान्तवाक्यमेव ब्रह्म प्रतिपादयतीतिनिरूपणं। तच्च वेदान्तवाक्यं द्विविधं। एकं पदार्थनिष्ठं यथा सत्यं ज्ञानमित्यादि तत्पदार्थपरं, तथा योऽयं विज्ञानमय इत्यादि त्वंपदार्थपरं। द्वितीयमभेदरूपवाक्यार्थनिष्ठं, यथा तत्त्वमसीत्यादि। द्विविधस्याप्यस्य अखण्ड एव वाक्यार्थ इति सविस्तरनिरूपणं। अखण्डार्थत्वादिस्वरूपकथनं। मोक्षसाधनतत्त्वज्ञानस्वरूपकथनादिकं। मोक्षस्वरूपादिनिरूपणञ्च।

No. 1973. द्वैतनिर्णयः ।

Substance, country-made paper, 15 × 3 inches. Folia, 80. Lines, 6 on a page. Extent, 2,160 s'lokas. Character, Maithilí. Date ? Place of deposit, Magráṇí, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Kánái Jhá, other copies at Magráṇí, Paṇḍit Chhoṭí Jhá, at Calcutta, Bhavasañkara Vidyáratna, and Hon'ble Mahárájá Jatindramohana Tágore, Bahádur, C. S. I. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dvaita-nirṇaya. A digest of several topics of the Smṛiti. By Váchaspati Miśra. A commentary on this work has been described under No. 1853 *ante*, p. 166. Contents: On names appropriate for Bráhmaṇas; religious gifts; consecration of tanks; doubts regarding A'chára; bathing; daily prayers; homa offerings to the Viśvedevás; sacrifices; offerings to the manes; disputes; interest; duties; Judicature; purification; penances; fasts; the fast on the 11th of the moon (*ekádaśí*); ditto on the 8th of the wane in S'rávaṇa on the anniversary of Kṛishṇa's birthday; possession; personification of S'ráddhas; consecration of bulls (*vṛishotsarga*); S'ráddhas; canonical injunctions; rite of offering new rice, or the festival of harvest-home; bathing on the occasion of an eclipse; shaving off the hair of the head at Prayága (Allahabad); proper places for making S'ráddhas; Kuśa grass; success and failure; women prohibited to perform Párvana rites; S'ráddha in the case of childless widows; proper time for marriage; intercallary months; investiture of the Bráhmaṇical cord.

Beginning. आभीरदारकमुदञ्चितकिङ्किणीकमाताम्रपाणिचरणं पुरुषं पुराणं ।
मञ्जीरमञ्जुमरुणाधरमम्बुजाक्षमद्वैतचिन्मयमनादिमनन्तमीडे ॥
प्रणम्य परमात्मानं निबन्धानवलोक्य च
श्रीवाचस्पतिधीरेण द्वैतनिर्णय उच्यते ॥
तत्रादौ नाम-निर्णयः । शर्म्मेति ब्राह्मणस्योक्तं वर्म्मेति क्षत्रसंश्रयं ।
गुप्तदासात्मकं नाम प्रशस्तं वैश्यशूद्रयोः ॥
इत्यत्र इतिपदस्वरसेन यद्यपि शर्म्मपदात्मकमेव नाम अवगम्यते तथापि ताव-न्मात्रं न नाम किन्तु तद्वन्नामेति निर्णीयते । इत्यादि ।

End. मेखलाबन्धसमयः सर्व्वथा पञ्चमं दृष्टं शुभयुक्तं प्रशमान्तरदर्शनाङ्कितमेवेति ।
शुभमस्तु श्रीरस्तु ।

Colophon. इति महामहोपाध्यायसन्मिश्रश्रीवाचस्पतिमिश्रविरचितो द्वैतनिर्णयः समाप्तः ।

विषयः । ब्राह्मणादीनां नामनिर्णयः। दाननिरूपणं । जलाशयोत्सर्गनिर्णयः। आचारद्वैतनिरूपणं। तत्र स्नानादिद्वैतनिरूपणं। सन्ध्या-देवपूजादिद्वैतनिर्णयश्च। वैश्वदेवहोमनिर्णयः। बलिदानविधिः। पितृयज्ञनिरूपणं। विवादनिरूपणं। वृद्धिनिरूपणं। क्रियाद्वैतनिरूपणं। व्यवहारद्वैतनिरूपणं। शुद्धिद्वैतनिरूपणं। कृत्यद्वैतनिरूपणं। व्रतद्वैतनिरूपणं। तत्र विशेषेण एकादशीनिर्णयः। जन्माष्टमीव्रतनिर्णयः। अधिकारद्वैतनिर्णयः। श्राद्धशरीरनिर्णयः। वृषोत्सर्गनिर्णयः। श्राद्धनिर्णयः। विधिविचारः। नवान्ननिर्णयः। ग्रहणस्नानादिनिर्णयः। प्रयागचौरनिर्णयः। श्राद्धदेशनिर्णयः। कुशनिर्णयः। जयपराजयनिर्णयः। स्त्रीकर्तृकपार्व्वणनिषेधः। अवीराश्राद्धनिर्णयः। विवाहकालनिर्णयः। मलमासनिरूपणं। उपनयननिर्णयश्च।

No. 1974. धर्म्मरत्नम्।

Substance, palm-leaf, 10 × 2 inches. Folia, 156. Lines, 6 on a page. Extent, 4,882 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1417. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Dharma-ratna. On lunar days, and the rites, fasts, penances and observances appertaining thereto. By Jímútaváhana. The author is best known by his *Dáyabhága,* a work on the law of inheritance as current in Bengal. Contents: Time defined; month; intercallary month; double A'sháḍha month; the day of Hari's sleep; consecration and sacrifices; dawn and vesper; pole of Indra; the wane; rite of S'astrahata S'ráddha on the 14th of the moon; time for the Vṛishotsarga rite; religious gifts; merits of the month of Kártika; time for bathing; gifts; quadrimensial fast; baths at conjunctions of the day and night; Mahánisá and Mahájyeshṭhá fasts; Ashṭakás; antimeridian; S'ráddhas with uncooked meat; rites prohibited on the month of birth; oil; adverse opinions discussed; conjunctions of months; Yugas; Daśahará rite; Kojágara rite; Sukharátri or feast of lamps; calendar of duties from the 1st to the 15th of the wane; the rite on the 8th of the wane in S'rávana, or Janmáshṭami; the fast on the 11th of the wane: Durgápújá; Manvantará; eclipses. The MS. is dated Sáka 1417, and is 383 years old. Its last page is shown in Plate I.

Beginning. त्रिभुवनभवनस्थेयप्रलयविधानेषु मूर्त्तिभेदेन ।
विधि-विष्णु-रुद्रनामा पुरुषः कालो नमस्तस्मै ॥
कालः कैश्चिदबुद्धः कैश्चित् संक्षिप्तकुवचननिबद्धः ।
इति मन्दमतीना + + + + + + मया क्रियते ॥
अथ कालविवेचनं । कालाधीनत्वाद्धि विधिनिषेधानां तदाह व्यासः ।
तिथिनक्षत्रवारादिकालभागेषु यद् यदा ।
विहितं वा निषिद्धं वा पालयंस्त्रिदिवं व्रजेत् । इत्यादि ।

End. देयं तस्मात्तदा दानं देवार्चनजपस्तथा ।
कुर्य्यात्तस्माद्दिने पूर्त्तं तस्य शान्तिर्भविष्यति ॥
षड्विधविवादतिमिरग्रस्तं ग्रहणं रवेः शशाङ्कस्य ।
तद्धर्म्मरत्नदीपालोकात् सकलं व्यलोकयतु ॥

Colophon. इति पारिभद्रीयजीमूतवाहनकृतौ धर्म्मरत्ने ग्रहणनिरूपणं ।
समाप्तञ्चेदं भूरत्ने धर्म्मरत्नमिति । यथा दृष्टेत्यादि । (शुभमस्तु शकाब्दा १४१०)

विषयः । कालस्वरूपादिकथनं । मासादिनिर्णयः । अधिमासनिरूपणं । द्विराषाढादिनिरूपणं । अत्र सम्भ्रमभट्टजितेन्द्रियादिमतकथनादिकं । हरिशयनादिनिमित्तक्रियानिरूपणं । उत्सर्गोपाकर्म्मनिरूपणं । अगस्त्योदयास्तसमयकालादिनिरूपणं । शक्रध्वजनिरूपणं । शक्रोत्थाननिरूपणं । अपरपक्षनिरूपणं । शस्त्रहतचतुर्द्दशीनिरूपणं । वृषोत्सर्गकालनिरूपणं । दानकालादिनिरूपणं । कार्त्तिकमाहात्म्यकथनं । स्नानकालादिनिरूपणं । परकीयनिपानादिनिरूपणं । चातुर्मास्यव्रतनिरूपणं । सन्ध्यास्नानव्याख्याकीर्त्तनं । तत्र तत्र निषिद्धकथनं । नक्तानिशादिनिरूपणं । महाज्यैष्ठ्यादिनिरूपणं । अष्टकाकालनिरूपणं । पूर्व्वाह्लादिकालनिरूपणं । आमश्राद्धविधिकथनं । जन्ममासे निषिद्धनिरूपणं । निषेधानुपालनविवेचनं । तैलनिरूपणं । अत्र कालविवेचनप्रसङ्गेन जितेन्द्रिय-शङ्खधर-वान्यू-सम्भ्रम-हरिवंश-धवल-योगलोकादिकृतनिबन्धानां निःसारतासम्पादनं । संक्रान्तिनिरूपणं । युगादिनिरूपणं । दशहरानिरूपणं । कोजागरनिरूपणं । सुखरात्रिनिरूपणं । प्रतिपदादिअमावस्यान्ततिथिकृत्यनिरूपणं । तत्र विशेषेण जन्माष्टम्यादिनिरूपणं । एकादशीनिरूपणं । दुर्गोत्सवनिरूपणं । मन्वन्तरानिरूपणं । ग्रहणकालादिविवेचनञ्च ।

No. 1975. शब्दखण्डटिप्पनी ।

Substance, palm-leaf, 12 × 1⅓ inches. Folia, 720. Lines, 6 on a page. Extent, 3,759 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1516. Place of deposit, Nis'iḍágaḍh, Post Vaiñchi, Zilla Burdwan, Paṇḍit Vánes'vara Vidyáratna; also another copy at Calcutta, Government of India. Appearance old. Prose. Correct.

S'abdakhaṇḍa-ṭippani. A gloss on the S'abdakhaṇḍa of Gaṅgeśa. By Jayadeva. The codex is dated, Sáka 1516 = A. D. 1596.

Beginning. न जाने श्रीजाने विचरितुमिह ग्रन्थगहने
समर्था नैवार्थानधिगमयितुं निर्म्मितिरपि ।
तथाप्येतावत्यामपि किल विगत्यामहमिह
प्रवृत्तो यत्तस्मिंस्तवचरणसेवैव शरणम् ॥
अथेति । इहाथशब्दस्यानन्तर्य्यवचनत्वेन तत्र चावधित्वेनोपस्थितोपमाननिरूपणस्यैव—इत्यादि ।

End. सति प्रमाणभेदेऽनुगमकगवेषणादिति ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायमिश्रश्रीजयदेवविरचिता शब्दखण्डटिप्पनी समाप्ता ।
षट्तारकेशेषुमहीसमन्विते शाके सिते पक्ष इयं सुपुस्तिका ।
दर्शे समालेखि + मासि फाल्गुने सौम्याहनि श्रीजगदीशशर्म्मणा ।

विषयः । गङ्गेशोपाध्यायकृततत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतशब्दखण्डस्य व्याख्यानं ।

No. 1976. प्रत्यक्षालोकः ।

Substance, palm-leaf, 12 × 1⅓ inches. Folia, 135. Lines, 5 on a page. Extent, 5,062 s'lokas. Character, Bengali. Date, L. S. 159, *i. e.*, A. D. 1366. Calcutta Government of India. Appearance, old. Prose. Correct.

Pratyaksháloka. A commentary of the Pratakshya-khaṇḍa of Gaṅgeśa. By Jayadeva. The date of this codex is given thus: शुभमस्तु शकाब्दा ॥ लसं १५०९ तें० श्रावण ६ । *i. e.*, "May it be auspicious, S'akábdá, L. S. 1509, date S'rávaṇa 6." The first part of the date, suggests the idea that the invocation is in favour of the year, and the word "S'akábdá" is used as a common noun for a year, and not for the era of the S'akas. The letters L. and S. which follow, and are abbreviations for the era of Lakshmaṇa Sena, support this inference. But the figures

1509 cannot correspond with the letters of the era. The era dates from 1106, and 1509 added to it, would carry the record to A. D 2614. If the figures be attributed to the S'aka, the letters L. and S. become redundant. An error consequently has to be admitted, and the question is—where lies the error? The insertion of a cypher is a very common mistake. I have often seen in the pagination of MSS. and elsewhere, a dot put in to indicate a ten or a hundred, though the figure following makes it redundant in the decimal system. If this be the cause of the error, the date would be L. S. 159 = A. D. 1265, and the MS. would be 615 years old. If the L. S. be redundant, the date would be 1509 = A. D. 1588. I believe the first is the right interpretation. A facsimile of the page giving the date is annexed, Plate II.

Beginning. वक्त्राणि पश्य कुचयोः प्रतिविम्बितानि दृष्ट्वा दशाननसमागमनभ्रमेण ।
भूयोऽपि शैलपरिवृत्तिभयेन गाढ़-मालिङ्गितो गिरिजया गिरिशः पुनातु ॥
अधीत्य जयदेवेन हरिमिश्रात् पितृव्यतः ।
तत्त्वचिन्तामणेरित्थमालोकोऽयं प्रकाश्यते ॥
प्रसङ्गान्मङ्गलस्य समाप्तिहेतुतां इत्यादि ।

End. पाकरक्ते श्यामबुद्धेरप्येवान्यव्यावर्त्तकतया विशेषणत्वमिति ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायसन्मिश्रश्रीजयदेवविरचितः प्रत्यक्षालोकः समाप्तः ।
शुभमस्तु। श्रीरस्तु। ल०सं १५९ ।. श्रावणस्य ।

विषयः । गङ्गेशोपाध्यायकृततत्त्वचिन्तामण्यन्तर्गतप्रत्यक्षखण्डस्य व्याख्यानं ।

No. 1977. सेतुबन्धः, वा रावणवहो ।

Substance, palm-leaf, 13½ × 2¼ inches. Folia, 86. Lines, 5 on a page. Extent, 2,150 s'lokas. Character, Bengali. Date, L. S. 102. Place of deposit, Calcutta, Dr. Rájendralála Mitra. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Setubandhu alias *Rávanavaho.* An epic poem, in the Prákṛit language, on the invasion of Ceylon, by Rámachandra. By Pravarasena, of Káshmír, who flourished in the 5th century. The MS. is dated 102 of the era of Lakshmaṇa Sena, of Bengal, and is the oldest MS. in the Bengali character that has yet been met with. A full account of its date is given in the Proceedings of the Asiatic Society of Bengal for July 1880, and a facsimile of its last page is annexed. Plate V.

Beginning. णमह अवट्टिअ तुङ्गं अवमारिअ विखेघं अणोण अगहिरं।
अप्पलङ्कअ परिसन्यं अणाअ परमथे पाअड़ं मङ्गमहणम्॥

End. सिरिलक्खणस्स अमदेमसुवहरे राज्ञवेविद्दए। पोसम्मिस्सूरणन्दसि सुपक्खे चँद-
घवदिनखहे॥ दोखविस्सागमे लिखितासीवाणीनाथेनेति॥
रेजे भवान्नभसि सीतमयुखविम्बं सन्ध्याभ्रसंहतियुतद्युतिविम्बलिङ्गं।
दालिम्बवीजनिभवाणचयैः समिद्धं नारीमुखेन्दुमिलितं मणिकुण्डलेव(?)॥
प्राकृतभाषारचितपद्यैः रावणबधवृत्तान्तवर्णनं)

No. 1978. रावणबधटीका।

Substance, palm-leaf, 15 × 1¾ inches. Folia, 144. Lines, 5 on a page. Extent, 3,960 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1457. Place of deposit, Calcutta, Dr. Rájendralála Mitra. Appearance, old. Prose. Correct.

Rávaṇabadha-ṭiká. A commentary on the Setubandha of Pravarasena, noticed under the next preceding No. By Kulanátha. The codex is dated in the S'aka year 1457, and is 345 years old.

Beginning. श्रीचन्द्रचूड़चरणाम्बुरुहं प्रणम्य
देवीं प्रसाद्य च गिरं कुलनाथनाम्ना।
व्याख्यायते प्रवरसेननृपस्य सूक्त- सन्दोहनिर्भरदशास्यबधप्रबन्धः॥
कल्पान्तरस्थिरयशोमयदेहसिद्धै काव्यं कृती प्रवरसेननृपो विधित्सुः।
भक्त्यापरस्य च नतिं प्रदिशन्नभीष्ट-देवस्तुतिं व्यधित विघ्नविनाशहेतुः॥
प्रारब्धस्याविघ्नेन परिसमाप्तिं कामयमानः सदाचारानुमितश्रुतिसिद्धं मङ्गलं दर्श-
यितुं जगदुत्पत्तिस्थितिप्रलयहेतुं सर्व्वलोकमहेश्वरं नारायणं नमस्कुर्व्वन्नाह णम-
हेत्यादि।

End. अत्र समाप्यत एतत् सीतालाभजनितं हृदयाभ्युदयं रावणबध इति काव्यं
अत्र रागाङ्कं सवर्णानां सुखहेतुर्निवेशोऽत्र तनो यस्य तथा॥

Colophon. इत्युपाध्यायश्रीकुलनाथकृतायां रावणबधटीकायां — दशाश्वास(?) विवरणं
समाप्तश्चायं ग्रन्थः।° शुभमस्तु शकाब्दाः १४५७।

विषयः। प्राकृतभाषया प्रवरसेननृपविरचितस्य रावणबधाख्यकाव्यस्य व्याख्यानं।

No. 1979. मिताक्षरा ।

Substance, palm-leaf, 14⅓ × 2¼ inches. Folia, 229. Lines, 6 on a page. Extent, 6,126 s'lokas. Character, Bengali. Date, L. S. 399. Place of deposit, Calcutta, Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Mitákshará. A commentary on the Smṛiti of Yájn̲avalkya. By Vijn̲áneśvara Bhaṭṭa, son of Padmanábha Bhaṭṭa. The work has been thrice printed. It is dated in 399 of Lakshmaṇa Sena's era, and is 375 years old. A facsimile of its last page is annexed, Plate III.

Beginning. गृहस्थाश्रमिणां नित्यनैमित्तिकधर्म्मा उक्ताः । अभिषेकादिगुणयुक्तस्य गृहस्थवि-
शेषस्य गुणधर्म्मा दर्शिताः । अधुना तदधिकारसङ्कोचहेतुभूताशौचप्रतिपादन-
मुखेन तेषामपवादः प्रतिपाद्यते ॥

End. श्रीमत्पद्मनाभभट्टोपाध्यायात्मजश्रीमत्परमहंसपरिव्राजकविज्ञानेश्वरभट्टारस्य कृतौ
राजमिताक्षरायां याज्ञवल्क्यधर्म्मशास्त्रविवृतौ तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ॥

विषयः । याज्ञवल्क्यधर्म्मशास्त्रव्याख्यानं ॥

No. 1980. शूद्रपद्धतिः ।

Substance, palm-leaf, 11 × 2 inches. Folia, 91. Lines, 4 on a page. Extent, 1,557 s'lokas. Character, Bengali. Date, Sm. 1442. Place of deposit, Calcutta Government of India. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

S'údra-paddhati. On the duties of S'údras. By Apipála, son of Dehṛinapála, grandson of Makarandapála. The codex is dated Samvat 1442 = A. D. 1385, and is 495 years old, see Plate IV.

Beginning· श्रेयस्ते देवदेवो वितरतु भगवान् बालशीतांशुधारी
गौरीवक्षोजखेलन्मृगमदजनितोरःस्थलीभूतिभेदः ।
विश्रान्ता यस्य दीपद्युतिकपिलजटामण्डले भाति गङ्गा
तन्व्यङ्गाः कुङ्कुमाङ्कस्तनकलससमासक्तमुक्तालतेव ॥
आसीदसीममहिमा मकरन्दपाल-स्तनुस्त्रिविक्रम इति प्रथितः पृथिव्याम् ।
तस्यात्मजः स खलु देहणपालसंज्ञः प्रज्ञावतां सदसि यस्य गुणाः स्फुरन्ति ॥

ब्रह्माण्डादिव देवलोकतटिनीतोयप्रवाहस्ततः
स श्रीमानपिपाल इत्युदभवत् सत्त्वस्वभावः शुचिः।
येनाहर्निशमेव शैवमनसा विष्णोः पदं युञ्जता
निर्व्याजप्रणिपातकेलिभिरुमाकान्तोऽपि सन्तोषितः॥
एष श्रीसोममिश्रं द्विजकुलजलधेरिन्दुमिन्दुप्रकाशै-
राकौमारं यशोभिर्द्धवलितगगनोपान्तमेकान्तशान्तम्।
नित्यं षट्कर्म्मनिष्ठं गुणनिलयमुपादाय दायादवन्धुः
श्रीमान् दानैकशीलः कलयति विमलां पद्धतिं शूद्रपूर्व्वाम्॥
अथ शूद्राणां नित्याचारः। तत्र रात्रिशेषदण्डद्वये प्रतिबुद्य रात्रिवासः परित्यज्य इत्यादि।

End. कार्य्यं पुनः कश्चित कलत्रसम्बन्धः सर्व्वत्रानधिकारस्येति।

Colophon. इत्यपिपालकारितायां शूद्रपद्धतौ शूद्राशौचप्रकरणं सम्पूर्णं। स० १५४२।
शाके युग्मसरोजसम्भवमुखाम्भोराशिचन्द्रान्विते
पौषे मासि दिने शनेरवितिथौ शुक्लेतरे यत्नतः।
गौड़े प्रौढ़विदग्धवर्गमुकुटश्रीनीलकण्ठाज्ञया-
लेखीत्यालकृतां स्मृतिं नरहरिः शूद्रक्रियादीपिकाम्॥

विषयः। ग्रन्थेऽस्मिन् शूद्राणामेव कृत्यादिनिरूपणं। तत्र प्रातःकृत्यविधिकथनं। मूत्रपुरीषाद्युत्सर्गस्थानादिकथनं। शौचविधिः। आचमनविधिः। असच्छूद्रस्य विशेषकथनादिकं। तत्र तत्र निषिद्धानि। आचमनपात्रनिरूपणं। दन्तधावनविधिः तत्र विहितवृक्षादिनिरूपणं। प्रतिषिद्धदिनकथनञ्च। प्रातःस्नानविधिः। तर्पणकर्त्तव्यता। तत्र कात्यायनोक्ततर्पणप्रयोगकथनञ्च। सामान्यतो देवपूजाविधिः। तत्र स्नानीयद्रव्यनिरूपणमुखेन अभ्यङ्गादिकथनं। पञ्चामृत—पञ्चगव्यादिकथनं। सूर्य्यपूजाविधिः। विष्णुपूजाविधिः। शिवपूजाविधिः। दुर्गापूजाविधिः। जपादिविधिकथनं। वैश्वदेवविधानकीर्त्तनं। अत्र प्रयोगकथनञ्च। नित्यश्राद्धविधिः। अतिथिसत्कारविधिः। भोजनविधिः। अत्र सर्व्वत्र प्रयोगकथनं ज्ञेयं। भोजनपात्रादिनिरूपणं। भोजने निषिद्धानि। भोजनोत्तरकर्म्मनिरूपणं। भोज्याभोज्यनिरूपणं। पेयदुग्धनिरूपणं भक्ष्याभक्ष्यपशुपक्षिमत्स्यादिनिरूपणं। पशुमारणादिविधानकथनं। सच्छूद्रैर्मद्यं न पेयमितिकथनं। शयनविधिः। उपगमनविधिः। श्राद्धकालकथनादिकं। अमावस्यानिर्णयः। कृष्णपक्षापरपक्षादिनिरूपणं। युगाद्यामन्वन्तरादिनिरूपणं। काम्यश्राद्धादिकालनिरूपणं। एकोद्दिष्टसपिण्डनादिकालकथनं। श्राद्धवेला। प्रातःकालादिलक्षणं। श्राद्धे निषिद्धकाल-

देशद्रव्यादिनिरूपणं। कात्यायनोक्तश्राद्धानुष्ठानकथनं। सपिण्डीकरणादिप्रयोगः। अम्बुघटश्राद्धप्रयोगः। अशौचनिर्णयः। अशौचे विधिनिषेधौ। विदेशस्थाशौचं। बालाद्यशौचं। स्त्र्यशौचं। वर्णसन्निपाते अशौचनिरूपणं। अशौचसङ्करकथनं। सपिण्डाद्यशौचं। सपिण्डादिनिरूपणं। निर्हरणाद्यशौचं। सद्यःशौचं। मुमूर्षुकृत्यनिरूपणं। पर्णनरदाहविधिः। अस्थिसञ्चयनविधिः। प्रेतोदकदानविधिः। पिण्डदानविधिः। शोकापनोदनविधिः। प्रवेशनादिविधिः। अशौचान्तकृत्यनिरूपणं। प्रेतक्रियाधिकारिनिरूपणं। उदकाद्यनर्हनिरूपणं। दासीघटदानविधिः। यावज्जीवाशौचनिरूपणञ्च।

No. 1981. तत्त्वदीपणी।

Substance, palm-leaf, 12 × 2 inches. Folia, 95. Lines, 5 on a page. Extent, 1,762 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magraṇi, Post Madhubaní, Darbhángá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, old. Prose. Correct.

Tattvadípaní. A commentary on the Vásavadattá of Subandhu. By Jagaddhara, Mahámahopadhyáya, son of Ratnadhara, grandson of Vidyádhara, of the family of Chaṇḍes'vara. His mother's name was Damayantí.

Beginning. हरौ तात वैकुण्ठताकाम्यसिद्धौ हरे तात कामप्रणाशोऽस्ति बुद्धौ।
अतस्तौ विहाय त्वदीयाङ्घ्रिमीड़े त्वया तेन हेरम्ब नोदासितव्यं॥
नत्वा गुरून् गुणगुरूनवलोक्य टीका-विश्वादिकोषनिवहान् सुविचार्य्य बुद्ध्या।
श्रीमान् जगद्धर इमां वितनोति टीकां गूढार्थबोधनिपुणां भरतादिविज्ञः॥
इह खलु निष्प्रत्यूहमीप्सितसिद्ध्यर्थमत्यर्थमर्थी कविकुलकुमुदबन्धुः सुबन्धुः वागधिदेवताकीर्त्तनरूपं मङ्गलमादौ निबध्नाति करवदरेति। सा सरस्वती वागधिदेवता जयति उत्कर्षेण वर्द्धतामित्यादि।

End. लब्धो दुर्लभशासनं सुरगणग्रामोऽभिरामो गुणै-
र्विद्यावंशविभूषिते अपि शुभे छत्रे उभे धारिते।
येनायं समभूद्द्विजातितिलकश्चण्डेश्वरः पण्डितो-
मीमांसैकरहस्यवश्यहृदयो दातावदाताशयः॥
तस्माद्भूज्ज्वलनिधेरिव शुक्लभानु-र्वेदेश्वरो विविधतन्त्ररहस्य-वेत्ता।
तस्मादजायत विशुद्धिनिधानमूर्त्ती-रामेश्वरो गुरुमतैकरहस्यवश्यः॥

कैवर्त्तीशासनं येन लब्धं जगति दुर्लभं ।
तर्कराद्धान्तशुद्धान्तःकरणोऽसौ गुणाधिकः ॥
तस्मादजायत गदाधरनामधेयोधीरो गदाधर इव प्रथितः पृथिव्यां ।
सोऽयं पुरामनगरे पदमाप शिष्टां मीमांसको विमलकीर्त्तिपवित्रमूर्त्तिः ॥
विद्याधरमजजनदेष पुत्रं(?) मीमांसकं गुणिहितं शुचिताधिवासं ।
सत्तर्ककर्कशरहस्यनमस्यवश्य-बोधं निजान्वयसरोजविकाशभानुं ॥
रत्नधरं वरमेकसुपुत्रं शुद्धयशाः समसूत विशुद्धं ।
येन जिता गुणिनो म + + + ते सर्व्वगुणेन वसन्ति भूमौ ॥
दमयन्त्यामयं धीरो लेभे सुतमरिन्दमं ।
श्रीजगद्धरनामानमनर्घगुणशालिणं ॥
विद्यागुणालङ्करणे पवित्रे च्छत्रे विचित्रे अपि धारिते ते ।
नैयायिकेनापि कवीश्वरेण टीका कृता तेन जगद्धरेण ॥
येनापाठि कठोरगोतममतं वैशेषिकं खण्डनं
येनाश्रावि सकोषकाव्यनिवद्धस्तत्पाणिनीयं मतं ।
छन्दोऽलङ्करणञ्च येन भरतं तत्कामशास्त्रं श्रुतं ।
तेनानेन जगद्धरेण कविना टीका कृतेयं मुदा ॥
नानाकोषवती नितान्तचतुरा रम्यार्थसार्थार्थिनी
नानालङ्कृतिसुन्दरी रसवशा शुद्धान्वया भाविनी ।
निर्द्दोषा कुलजाङ्गनेव गुणिनी टीका ममेयं तत-
स्तामेनामनुपालयन्तु कृतिनस्तेभ्यो नमः सर्व्वदा ॥

Colophon. इति महामहोपाध्यायधर्म्माधिकरणिकश्रीजगद्धरविरचिता तत्त्वदीपनी समाप्ता।

विषयः । सुबन्धुकृतवासवदत्ताया व्याख्यानं ।

No. 1982. प्रमाणप्रमोदः ।

Substance, country-made paper, 11 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 1,020 s'lokas. Character, Maithilí. Date, ? Place of deposit, Magraṇi-grám, Post Madhubaní, Darbháñgá, Paṇḍit Kánái Jhá. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Pramáṇa-pramoda. A dissertation on the Vedánta doctrine regarding the soul. By Gokulanátha Upádhyáya.

Beginning. साकाङ्क्षानुक्रमेण स्फुटललितपदन्यासतः सन्निधानं
प्राप्ताऽसौ तत्परापि प्रथितमततया योग्यतां द्योतयन्ती॥
भूयो नेत्यालपन्ती चकितमुपनिषन्मुग्धरामाभिरामा
यं नोचे व्यक्तमुक्तं हरिरवतु स वो वाग्विलासानतीतः॥
श्रोतव्यो मन्तव्य इति श्रुत्यात्मश्रवणं विधीयते। तत्र प्रमाणवाक्यमात्रादेव श्रवण-मननाङ्गं न तु वेदादेव——इत्यादि।

End. तस्मात्सर्व्वत्र कार्य्ये भागवतज्ञानस्य हेतुत्वादाचार्य्योक्तानि सर्व्वाण्येवानुमानानि निरपवादान्येवेति नास्ति नास्ति कस्यापि कथायामेवावसर इति हताः परिपन्थिनः।

Colophon. इति महामहोपाध्यायश्रीगोकुलनाथोपाध्यायविरचितः प्रमाणप्रमोदः समाप्तः।

विषयः। आत्मा वा अरे श्रोतव्यो मन्तव्य इति श्रुत्या श्रवणं मननाङ्गं विधीयते, तत्र श्रोतव्यः श्रुतिवाक्येभ्य इत्यादि स्मृतावपि श्रुतिपदं प्रमाणवाक्योपलक्षकमिति सर्व्वत्र प्रमाणवाक्यमात्रादेव श्रवणं मननाङ्गं न तु वेदादेवेति पक्षधरमिश्रमतोपन्यासपूर्व्वकं तत्र दूषणप्रदर्शनं। ननु "श्रुतो हि भगवान् वक्त्रतः श्रुतिस्मृतीतिहासपुराणादिभ्य इदानीं मन्तव्यो भवती"त्युदयनाचार्य्यचरणवाग्विरोध इति चेन्न तत्र स्मृत्यादिग्रहणस्य सम्वादार्थत्वात्। तस्माद्वेदवाक्यादेव श्रवणं मननाङ्गं विधीयते इति सप्रपञ्चं निरूपणं। किञ्च श्रवणानन्तरं मननं तच्च हेतुसाध्यं, हेतवश्च कार्य्यत्वादय इति सङ्कलय्य तेषां स्वरूपनिरूपणमुखेन सर्व्वत्र कार्य्ये ऐश्वरज्ञानस्य हेतुत्वमितिनिर्णयः। एतदुपोद्बलकत्वेन च कुसुमाञ्जल्युक्तानि सर्व्वाण्येव अनुमानानि निरङ्कुशतया समर्थितानीति ज्ञेयमिति।

CLASSIFICATION.

I.—Veda S'a'stra.
- *a.* Sañhitá (hymns).
- *b.* Bráhmaṇa (ceremonials).
- *c.* A'raṇyaka (do. appropriate for forest life).
- *d.* Upanishad (theology).
- *e.* Vaidika (Sútras, rituals, phonetics, &c.).

II.—Aitihásika S'a'stra.
- *a.* Itihása (history).
- *b.* Puráṇa (ancient legends).

III.—Ka'vya S'a'stra.
- *a.* Kávya (poems).
- *b.* Náṭaka (drama).
- *c.* Champú (poetico-prose compositions).
- *d.* Kosha (miscellaneous poetical collections).
- *e.* Upákshyáṇa (tales and romances).

IV.—Abhidhána S'ástra (lexicography).

V.—Vya'karaṇa S'a'stra (grammar).

VI.—Chhandah S'a'stra (versification).

VII.—Alanka'ra S'a'stra (rhetoric).

VIII.—Jyotisha S'a'stra (astronomy and astrology).

IX.—Smṛiti S'a'stra (law, civil and canonical).

X.—Sañgíta S'a'stra (music).

XI.—S'ilpa S'a'stra (arts).

XII.—Ka'ma S'a'stra (erotics).

XIII.—Darsa'na S'a'stra (philosophy).
- *a.* Dársaníka (philosophy in general).
- *b.* Sáñkhya (hylotheistic).
- *c.* Nyáya (dialectic).
- *d.* Vaiśeshika (physical).
- *e.* Mimáñsá (ritualistic).
- *f.* Vedánta (monotheistic).
- *g.* Yoga (theocratic).
- *h.* Aparadársanika (minor systems of philosophy).

XIV.—Bhakti S'a'stra (faith).
XV.—Tantra S'a'stra (mysticism).
XVI.—Vaidyaka S'a'stra (medicine).
XVII.—Jaina S a'stra (Jaina religion).
XVIII.—Bauddha S'a'stra (Bauddhist religion).
XIX.—Anirdishṭa (miscellaneous).

CLASSIFIED INDEX.

III.—Kávya S'a'stra.

3.—a. *Kávya.*

3.—b. *Náṭaka.*

3.—c. *Champú.*

3.—d. *Kosha.*

IX.—Smṛiti S'ástra.

X.—Saṅgíta S'ástra.

XI.—S'ilpa S'ástra.

XII.—Káma S'ástra.

XIII.—Darsana S'ástra.

13.—*a. Dársanika.*

13.—*b. Sáṅkhya.*

13.—*c. Nyáya.*

	No.	Page
Kusumaṇjali-vyákhyá, ...	1769,	87
Kusumáṇjali-prakaraṇa-prakáśiká, ...	1951,	273
Kusumaṇjalí-vivaraṇa, ...	1873,	189
Lílávatí-ṭíká, ...	1908,	220
Nyáya-kaustubha, ...	1765, 1861, 84,	174
Nyáya-nibandha-prakáśa, ...	1889,	207
Nyáya-siddhánta-maṇjarí, ...	1862,	175
Nyáya-siddhánta-muktávalí-dípiká, ...	1821,	130
Nyáyatattva-paríkshá, ...	1877,	193
Padártha-khaṇḍana-vyákhyá, ...	1941,	265
Padártháya-divya-chakshu, ...	1962,	284
Prámáṇyáloka-ṭippaṇí, ...	1870,	185
Pratyaksha-maṇirasmi-chakra, ...	1869,	185
Pratyaksháloka, ...	1976,	289
S'abdáloka-rahasya, ...	1864,	177
S'abdakhaṇḍa-ṭíppaṇí, ...	1975,	299
Siddhánta-tattva, ...	1872,	188
Siddhánta-tattva-viveka, ...	1885,	201
Tarka-prakás'iká, ...	1863,	176
Tarkatattva-nirúpaṇa, ...	1860,	174
Vákya-váda, ...	1940,	264
Yañluganta S'iromaṇi	1772,	90

13.—*d. Vaiśeshika.*

Padártha-dharma-sañgraha, ...	1961,	283
Kiraṇávalí, ...	1968,	289

13.—*e. Mímáñsá.*

Adhikaraṇa-chandriká, ...	1911,	229
Adhikaraṇa-kaumudí, ...	1883,	199
Dharma-viveka, ...	1919,	240
Mímáñsá-pallvala, ...	1959,	281
Mímáñsártha-sañgraha-kaumudí, ...	1786,	106
Nyáyaratna-málá, ...	1887,	203

NOTICES

OF

SANSKRIT MSS.

BY

RÁJENDRALÁLA MITRA, LL. D., C. I. E.,

Honorary Member of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, of the Physical Class of the Imperial Academy of Sciences, Vienna, and of the Bombay Branch of the Royal Asiatic Society of Great Britain; Corresponding Member of the German and of the American Oriental Societies, of the Royal Academy of Science, Hungary, and of the Ethnological Society of Berlin; Fellow of the Royal Society of Northern Antiquaries, Copenhagen, &c., &c.

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF

BENGAL.

VOLUME V.

CALCUTTA:

PRINTED BY J. W. THOMAS, AT THE BAPTIST MISSION PRESS.

1880.

INDEX TO VOL V.

APPENDIX.

FROM

RAI RÁJENDRALÁLA MITRA, BAHÁDUR, C. I. E., LL. D.

To

A. PEDLER, ESQ.

Secretary to the Asiatic Society of Bengal.

Dated, 8 *Maniktollah, August* 25, 1880.

SIR,

With reference to Government Resolution No. $\frac{20}{641}/\frac{\ }{32}$ of date March 8, 1879, communicated to the Society under cover of Mr. Under-Secretary Bolton's Revenue Department No. $\frac{768}{70}$ mis, dated 27th idem, and in continuation of my letters as per margin,* I have the honor to submit the following report on the operations carried on by me, to the close of the official year 1879-80, for the discovery and preservation of ancient Sanskrit Manuscripts in the Bengal Provinces.

* May 24, 1870.
February 15, 1875.

Scope of Report.

2. The Resolution of Government requires "a report showing what progress has been made in all the branches of the work" entrusted to the Society. These branches include—1st, enquiry and collection of information regarding rare and valuable manuscripts; 2nd, compilation of lists thereof; 3rd, printing and publication of such lists; 4th, purchase of all rare or desirable manuscripts; 5th, publication of rare works. Of these the first four works have been, by direction of Government, entrusted to me, and this report will be confined to them. For the last the Society receives an annual grant of Rs. 3,000, for which, I presume, you will submit a separate report. The administration of the funds granted for the conduct of the works in my hands, has been carried on by the Society, and, I believe, accounts thereof have been annually submitted to Government by the Society, no further return, therefore, is now required.

Enquiry about MSS. Difficulty of access.

3. Of the works entrusted to me, the most important is the first, *i. e.*, the collection of information regarding rare manuscripts in private libraries. It forms the basis on which the others rest, and it is at the

same time the most difficult. Public libraries, or repositories accessible to the public, are unknown in this country, and private owners are all Hindus, who regard their manuscript treasures as sacred heir-looms which should be treated with every mark of veneration; and in many houses they are actually daily worshipped along with their lares and penates. In Hindu Maṭhs this is particularly the case, and access to them is not permitted, except after certain troublesome purificatory rites have been observed. Such Maṭhs in Bengal, however, are not very rich in rare works. Jain Maṭhs are richer, and there no worship is paid to MSS.; but they are not, generally speaking, open to other than persons of the Jain persuasion. The best places for rare works are Toles or native colleges owned by Paṇḍits whose ancestors for several generations have been teachers; but the heads of such institutions are frequently absent from their homes, on invitations to S'ráddhas, and are mostly very suspicious and unwilling to exhibit their stores to strangers. Several visits have, therefore, to be paid to them before anything really valuable or rare can be seen. Moreover, such Toles are scattered wide apart over the country, and much time is lost in travelling from place to place before any satisfactory information can be obtained.

Time lost in preparing notices.

4. A great deal of time is also lost in preparing notices in the form adopted by me. The Government order prescribed a form which included only the name of the work, the name of its author, its extent in pages, its date, and its subject. These details could be compiled in a few minutes for each codex, and these are all that are supplied in the lists published in the other circles of enquiry; but it struck me, when I undertook the task for Bengal, that they were not sufficient, and that as the work could be done only once for all, the opportunity should not be neglected to make the lists as complete as possible. My suggestions were approved by Government, and the notices published by me include an amount of work which, in the case of every large codex, involves tedious reading of two or three days. Taking this fact into consideration, I believe that, on the whole, the results of my enquiry during the period under notice have been satisfactory. Many rare books have been discovered; several of them have been purchased; and lists have been prepared of a great number containing details amounting, in many instances, to an analysis of the entire work.

5. The enquiry has been conducted, as heretofore, by a travelling Paṇḍit working under my orders, and by myself whenever I had opportunities of going out of Calcutta. I have also carried on extensive correspondence with friends, acquaintances, and Sanskrit scholars, and obtained much aid and information from them.

Mode of enquiry.

6. In 1876, I visited Benares for the purchase of MSS. In 1877, I went to Ráníganj, Patna and Benares, obtaining a large number of MSS. from the last named place. In 1878, I had occasion to go to Gayá, and thence proceeded to Patna and Arrah. Next to Benares, Gayá is the most sacred city of the Hindus. It was the capital of a Hindu principality two thousand five hundred years ago, even before the birth of S'ákya Siñha, and held by the Buddhists for well nigh a thousand years as one of the principal seats of their religion. In the fifth century it reverted to the Hindus, and ever since it has been renowned as the sanctuary wherein rests the foot-marks of the divinity, which every pious Hindu is bound to visit at least once in his lifetime. But for all that, it is exceedingly poor in Sanskrit literature. Having had occasion to perform there the S'ráddha rite in honour of my parents, I spent a considerable sum of money, and thereby secured the good-will of a great number of Gawáls, as also of the few Paṇḍits living in the town, and they brought to me whatever Sanskrit manuscripts they had; but none of them had any worth looking at. Most of them are so ignorant that they cannot even repeat the services correctly when they officiate at S'ráddhas. In the neighbouring town of Buddha-Gayá, the Hindu Maṭh owned by Paṇḍit Hemanátha Giri, has a collection of over three hundred MSS. well preserved in a pukka house, and enjoying the benefit of a catalogue. As the works comprised in the collection were, however, not rare, I did not think it worth while to take a copy of the catalogue.

Places visited by me. Gayá.

7. Patna is even more ancient than Gayá, and was once the capital of an empire; but it, too, is as poor in Sanskṛit MSS. as Gayá. There are no Paṇḍits of note, and none has any work of value.

Patna.

8. At Arrah there are four Jain Maṭhs, one of which is noted for a collection of Jain MSS., but, being a Hindu, I was not allowed access to it. I was told there were upwards of 600 MSS.

Arrah.

Benares.

9. At the Jain Maṭh at Benares I met with better reception, and my Paṇḍit was allowed for several days, to examine the MSS. there, but subsequently, when the Paṇḍit was engaged in taking notes of such of the MSS. as I thought rare, a rumour was spread that I would communicate to Europeans the secret mantras of the Jain faith, and my Paṇḍit's work had to be brought to an abrupt close.

Puri.

10. I had no opportunity to go to Orissa lately, but Bábu Kshírodachandra Ráya, for some time Head Master of the Government School at Puri, procured for me a nominal list of about 400 MSS. contained in the S'aṅkara Maṭh at that place. I visited it in 1868, but failed to obtain any detailed account of its manuscript treasures. From what I then saw I calculated that there were about two thousand MSS., and the list obtained, I therefore suspect, is incomplete. The Bábu has been kind enough also to obtain for me copies of several works of local celebrity on the history of Puri, and among them may be noted the *Svarṇádri-mahodaya*, the *Kshetra-máhátmya* and the *Guṇḍichá-máhátmya*, of which I have seen no notice in any catalogue hitherto published.

Places visited by travelling Paṇḍit.
S'ántipur.

11. The work of enquiry in the Mufassil devolved mainly on Paṇḍit Rámanátha Tarkaratna, who travelled from district to district for more than ten months every year, and I have every reason to be satisfied with his ability, zeal and devotion to his duties. In the beginning of 1875-76, he spent four months at S'ántipur, in the Nuddea district. It is a place of considerable repute, and the abode of a large number of learned Bráhmans, most of whom possess old MSS. One of them, Paṇḍit Kálidása Vidyávágísa, owns a collection of over one thousand codices, many of which are rare, and a few unique. They are kept in a pukka room, and great care is taken for their proper preservation. I have obtained descriptive notices of 92 of these codices. Among the works contained in this collection, the following may be noted as rare :

1. Mathuránátha's commentary on the Gautama Sútras.
2. Rámabhadra's gloss on ditto.
3. Vardhamána's commentary on the Kusumánjalí.
4. Varadarája's Tárkika-rakshá.
5. Laugákshi's Tarka-kaumudí.

6. A commentary on the Tattva-pradípiká.
7. Ditto on the Bheda-dhikkára.
8. Brahma-sútra-samanjasá-vṛitti.
9. Rámánuja's Vedártha-saṅgraha.
10. Vis'ishṭádvaitopanyása.
11. Tattva-traya.
12. Prapannámṛita.
13. Aniruddha's commentary on the Sáṅkhya Sútra.
14. Mahádeva's ditto.
15. Náráyaṇa's ditto on the Yoga aphorisms.
16. Yoga-sútra-maṇiprabhá-vṛitti.
17. Devala Smṛiti.
18. Vriddha-sátátapa Smṛiti.
19. Yajur-vidhána.
20. Prákṛita-pingala-prakáśa.
21. Ditto with the commentary of Chandras'ekhara.
22. Setubandha (672 years old).

The Gossains of S'ántipur are noted for their learning and for the interest they have evinced during the last three centuries in Sanskrit literature, and their collections have also been examined, as also those of Rámayádava Chúḍámaṇi, Bhuvaneśvara Tarkálaṅkára, Rámadhana Vidyávágíśa and Rádhikáprasáda Gośvámí, and notices secured of 48 rare codices. In the village of Simlá, close by S'ántipur, the Bhaṭṭácháryas have a considerable collection of MSS. including about a hundred Tantras. Of these 15 have been noticed.

Birabhuma.

12. From S'ántipur the Paṇḍit proceeded to Birabhuma where, in the house of Rájá Rámaranjana Chakravartí, of Hitampur, he found 25 codices. These are daily worshipped with offerings of flowers, tulsi leaves, and sandal paste, but the Rájá allowed them to be opened by the Paṇḍit, who took notices of the contents of 8 of them. Close by Hitampur, in the village of Debrájpur, one Maheśa Bhaṭṭácharya has a small collection of 60 MSS., out of which 7 have been noticed. Proceeding thence to Kenduli, the Paṇḍit found a collection of about 200 MSS. in the monastery of Jayadeva. Most of the works were, however, in the Bengali language, and of little interest. They were found in an old chest in a neglected hut. Only 12 codices were deemed worthy of notice. Close by this

monastery, in the house of Gopála Bhaṭṭáchárya, there are about a hundred MSS., mostly very old, and written either on palm leaves, or the bark of the *agaru*, but the travelling Paṇḍit found opportunity for noticing only 12 of them. Going thence to Gopálapura, the Paṇḍit found upwards of 300 medical works in the houses of Bábu Mahendranáráyaṇa Gupta and Bábu Káśínátha Gupta, who are practising physicians of repute, and good Sanskrit scholars. Out of their collections, notices were secured of 40 codices. The next place in the district of Birabhuma where Sanskrit MSS. can be found is Bhímghar. There, in the house of Bámácharana Bhaṭṭáchárya, about 200 codices were examined, including a commentary on the Prákṛit Grammar of Kramadís'vara, of which I have yet failed to obtain a second copy. Descriptions of 35 of these MSS. were secured by the Paṇḍit. He also obtained notices of 16 codices at Siüḍi, in the house of Bábu Kuladánanda Mukarji. As at Hitampur so here, the collection, comprising 40 Tantras, is daily worshipped. Close by the last, in the village of Karidhá, there are 200 MSS. in the library of Bábu Kuladáprasád Sen, and the Bhaṭṭácháryas of Singur and Mañgalḍihi, there are 250 more, of which 56 have been examined and noticed.

Murshidábád.

13. During 1876, the Paṇḍit was employed in the Murshidábád zillah, except for about a month when he was deputed to Benares to purchase MSS. The largest collection to be met with in this district, belongs to Bábu Rámadása Sen, of Berhampur. Bábu Rádhikáprasád Sen of that place, Paṇḍits Kálíbrahma Bhaṭṭáchárya, and Kálícharana Upádhyáya of Lálagolá, and Rání Yamunákumárí, of Nashipur, have also large collections. Out of these, the Paṇḍit compiled notices of 180 codices. The Nashipur collection comprises complete copies of nearly all the Puráṇas, and most of the Upapuráṇas. The others are of a miscellaneous character, but that of Bábu Rámadasa Sen includes several very rare works. At a second visit to this place in 1878, the Paṇḍit had an opportunity of examining the library attached to the Rámánuja Maṭh of Mahant Gopáladása. It contains two hundred codices, including several rare works, among which the names of *Bháradvája Sañhitá, Hanumat Sañhitá*, and *Vaśishṭha Sañhitá* I had not heard of before.

Goptipárá &c.

14. During 1877, the Paṇḍit worked for a time in Murshidábád, and subsequently at Guptipárá and S'ántipur, then at Birbhuma, spending

about two months at Benares for the purchase of MSS., and at the close of the year he was absent on sick leave for about nine weeks.

Tirhut.

15. In March 1878, I deputed the Paṇḍit to Tirhut, where he spent five months, returning home on the occasion of the Dusserah vacation, and spending the latter part of the year at Nashipur in the district of Murshidábád. In 1879, he was again sent to Tirhut, where he spent several months. The principal places visited in the district, were Darbhangá, Madhubani, Mujoná, Magrání, Lohaná, Behat, Gopálpur, Pilkhuyáḍgrám, and Sarvasímá. At the first named place the Library of the Hon'ble Mahárájá Lachhmís'var Síñha, Bahádur, was found to contain about 200 MSS., most of which were found to have been more or less injured by white-ants, but the codices were generally correct and complete. The Mahárájá was kind enough not only to allow all his MSS. to be examined, but recommended my Paṇḍit to the notice of the Paṇḍits of his place, and otherwise helped him greatly in carrying on his researches. The Library of Paṇḍit Kánáyí Jhá, the court paṇḍit of the Mahárájá, was found better kept, and comprised a select collection of Sanskrit works. Bábu Guṇes'vara Siñha, Bahádur, of that place has a collection of about 150 works on Smṛiti, including several rare ones. At his home at Magrání, Paṇḍit Kánáyi Jhá has a collection of 700 codices of great value. A nominal catalogue of these was secured, and notices of all the important works prepared. At Ujána, Bábu Jháṉjhá, is reputed to have a very large collection, but he did not allow my Paṇḍit to see more than 50 or 60 of them. A neighbour of his, Bábu Bholá Jhá was much more courteous and communicative, and his large collection was carefully examined Paṇḍits Jogadatta Jhá, Gossain Jhá, and Digambara Jhá, of this place also own pretty extensive collections relating principally to Nyáya, Smṛiti and Kávya. Phanidhara Miśra of Behat is a professor of Jyotish, and in his library were found very correct texts of the *Brahma Síddhánta*, *Soma Síddhánta*, *Sammráṭ Síddhánta*, and *Siddhánta-tattva-viveka*. At Mujoná, Paṇḍit Babulál Páṭhak exhibited a collection of 150 MSS. Through the influence of Mr. Grierson, who interested himself in my researches, my Paṇḍit was very kindly received by Paṇḍit Bábu Jhaṉjhá of Pilkhúyáḍ, and allowed to prepare notices of 65 MSS. including a hitherto unknown commentary on the Gobhila Gṛihaya Sútra, by Bhaṭṭanáráyaṇa of the time of Lakhsmaṇa Sena. Alto-

'gether the Paṇḍit has obtained upwards of 300 notices of rare works from Tirhut. These, however, I believe, represent but a small fraction of what may be fairly expected from a district which has been the chief seat of Sanskrit learning for upwards of 1500 years, and which still comprises a great number of learned men. Most of the MSS. met with in Tirhut are dated in the era of Lakshmaṇa Sena. My Paṇḍit is of opinion, and I agree with him, that there exists in this place work enough to keep him fully employed for two years more.

Burdwan.

16. In the autumn of 1879 the Paṇḍit travelled in the interior of the Burdwan district. In the village of Begune he found a collection of Smṛiti works in the house of Sadánanda Bhaṭṭáchárya, out of which he noticed 12, which he had not met with elsewhere. He was shown also an old list of works which the Bhaṭṭáchárya had once owned, and it included upwards of a hundred names which the Paṇḍit had not heard of before, but the works, he was told, had been mostly destroyed. At the village of Guḍáp he found among others a commentary, by Bhavadeva, on the Yoga aphorisms, of the existence of which I had no knowledge before, and a complete copy of Arjuna Miśra's commentary on the Mahábhárata of which I had before seen only small fragments. At Nisheḍá he found several rare works, most of which were dated, as in Tirhut, in the era of Lakshmaṇa Sena.

Ránághát.

17. In January last, I deputed the Paṇḍit to Ránághát, in the Nuddea district, and there he was employed for about three months in examining the MSS. belonging, severally, to Bábu Surendranáth Pál Chaudhurí, Bábu Rámalála Bandyopádhyáya, and Paṇḍit Madhusúdana Nyáyaratna.

Preparation of lists.

18. The notices referred to in the preceding paras, have been prepared in a tabular form, giving details regarding the following particulars, *viz.*, 1, name of the work; 2, author's name; 3, size; 4, No. of folia; 5, No. of lines on each page; 6, No. of letters in each line; 7, character; 8, condition; 9, date; 10, accuracy; 11, place of deposit; 12, initial line and extracts from the Introduction; 13, concluding line and colophon; 14 contents. To save time and secure uniformity, printed forms have been used, and these, as filled up, are forwarded to me weekly, so as to give me

an idea of the amount of work done by the Paṇḍit every week. On receipt of these forms, my assistants assort them, check them with the registers kept at my office, compare them with accounts previously received from other sources, and translate the details into English, leaving for me the task of writing out the general description of the works and translating the contents. Upwards of five thousand notices have been compiled, of which two thousand have been printed, and three thousand are now on hand. In addition to them a register has been kept, of all works of which only names have been communicated to me, together with notes of the places where the works are to be found.

Lists published.

19. The lists prepared by my assistants and elaborated by me, are, as stated in former reports, published under the name of "Notices of Sanskrit MSS." And of these seven fasciculi have been published during the period under report. Formerly each fasciculus was made up of 96 pages, and two or three such were published each year. Under orders of Government this plan has latterly been given up, and only one fasciculus has been published each year, the bulk being proportionally increased. The fasciculi published comprise nearly 1000 royal octavo pages, and descriptions of 842 separate codices. The descriptions are not only sufficient for the identification of the codices, but enough to convey a fair idea of their contents. In many instances the subject of each chapter has been accurately defined, and for the generality of works no further analysis will hereafter be required. In so far the work of analysis contemplated by Government to be hereafter undertaken, has been anticipated. I had hoped to have printed more, but during the last four years a great portion of the leisure I had from my official duties, had to be devoted to printing the second volume of my 'Antiquities of Orissa,' a large work on 'the Hermitage of Sákya Muni,' and two or three Sanskrit works. Something however, has been done by way of supplement to the 'Notices.' In 1877, I brought out a 'Descriptive Catalogue of Sanskrit Grammars' in the Library of the Asiatic Society of Bengal, giving detailed descriptions and full bibliographical references, so as to make it a hand-book of reference for the grammatical literature of the Hindus. In course of the current year I have published a similar Catalogue of Sanskrit MSS. in the Library of His Highness the Mahárájá of Bikáner. It contains descriptive accounts of over 2000 MSS. and extends to 755 pages. It has been so printed as to

form a companion volume to the 'Notices.' Considerable progress has also been made in the printing of an 'Analysis of the Sanskrit Buddhist literature of Nepal,' of which 70 different works were collected by Mr. B. H. Hodgson, while resident at Kátmándu, and presented to the Asiatic Society of Bengal. Three sets of these works were collected, of which the second was presented to the India House Library, and the third to the *Bibliotheque nationale* of France. Out of Nepal these works are nowhere to be found, and with the exception of the Lalita-Vistara, edited by me, none has yet been printed. The extreme rarity of these works, coupled with their importance in connexion with the history of Indian Buddhism, renders a full analysis of their contents highly desirable, and I am glad to be able to say that I have already printed 180 pages, and hope to complete the work in six months more.

Contents of the list.

20. As the 'Notices' are now before Government, it is scarcely necessary to dilate on their contents in this report. I beg to observe, however, that in making my selection of works for notice, I have always borne in my mind that the object of the undertaking is to form a complete record of the number and nature of the Sanskrit manuscripts now extant in the country, and that in many instances this record will be the only means of conveying information about them to European orientalists. It is certain that some of the works of which only one, two, or three copies are now extant, will, ere long, cease to exist altogether, and their memory can be preserved only by a record like the present. Popular works and school-books are being multiplied by the press, and consequently they are not subject to the risks to which Vedic, philosophic, astronomical and medical works are liable, and it is necessary, therefore, that those works which are liable to early destruction, should be taken up first. In the earlier fasciculi of the "Notices." I had also borne in mind that my work would be soon supplemented by catalogues of the MSS. in the Library of the Asiatic Society of Bengal and of the Sanskrit College of Calcutta, and accordingly omitted to notice all such codices as were contained in those repositories; but, seeing that the prospect of such catalogues being soon published is faint, I have of late changed my plan, and included in my 'Notices' all works that have come to hand without reference to those libraries.

The following classified list will show the different kinds of works which have been noticed :

I.	Veda.	
a.	*Sañhitá* (Hymns),....................................	9
b.	*Bráhmaṇa* (Ceremonials),..............................	6
c.	*A'raṇyaka* (Do. for forest life),.......................	0
d.	*Upanishads* (Philosophical tracts), ...	26
e.	*Vaidika* (Sútras, rituals, phonetics &c.),...........	123
II.	Aitihásika S'ástra.	
a.	*Itihása* (History), ...	13
b.	*Puráṇa* (Ancient legends), ...	55
III.	Kávya sástra.	
a.	*Kávya* (Poems), ...	52
b.	*Náṭaka* (Drama),......................................	12
c.	*Champú* (Poetico-prose compositions), ...	2
d.	*Kosha* (Miscellaneous poetical collections),.........	7
e.	*Upákyána* (Tales and Romances), ...	6
IV.	Abhidána S'ástra (Lexicography),.................	13
V.	Vyákaraṇa S'ástra (Grammars),.....................	29
VI.	Chhandas S'ástra, (Versification), ...	4
VII.	Alañkára S'ástra (Rhetoric), ...	15
VIII.	Jyotisha S'ástra (Astronomy and Astrology),......	51
IX.	Smṛiti S'ástra (Law, civil and canonical),.........	128
X.	Sañgíta S'ástra, (Music),..............................	0
XI.	S'ilpa S'ástra (Arts),....................................	0
XII.	Káma S'ástra (Erotics),................................	1
XIII.	Darsana S'ástra (Philosophy),.........................	1
a.	*Sáñkhya* (Hylotheistic), ...	5
b.	*Nyáya* (Dialectic), ...	90
c.	*Vais'eshika* (Physical)................................	5
d.	*Mímáñsá* (Ritualistic), ...	17
e.	*Vedánta* (Monotheistic),..............................	72
f.	*Yoga* (Theocratic), ...	8
g.	*Aparadársanika* (Minor systems of Philosophy),..	5
XIV.	Bhaktí S'ástra (Faith),.................................	33
XV.	Tantra S'ástra (Mysticism),...........................	33
XVI.	Vaidyaka (Medical Science), ...	16

XVII.	Jain S'ástra (Jain religion),...........................	1
XVIII.	Bauddha S'ástra (Buddhist religion),..............	0
XIX.	Anirdhishṭa (Miscellaneous), ...	5
	Total, ...	842

Facsimiles.

21. Reference was made in para. 24 of the last report to facsimiles of old and rare works. Several such have been inserted in the fasciculi published since. One of them deserves special mention. It is the last page of a codex of the 'Setubandha' or the 'Marine Causeway,' a work of the 5th century, attributed to king Pravarasena of Káshmír. The codex is dated 102 of the era of Lakshmaṇa Sena, and is 672 years old. It is the oldest MS. in the Bengali character that has yet been met with. It affords indubitable proof of the antiquity of a character which is ordinarily supposed to be of a very modern date.

Change of plan.

22. The arrangement adopted by me in printing the lists was, after some correspondence, approved by Government. I find, however, that separate headings involve a great waste of space; I propose, therefore, if not otherwise instructed, to follow, in future fasciculi, the plan of Dr. Burnell's Tanjore Catalogue, so as to put more matter on each page. It will lead to a slight sacrifice of uniformity, but will otherwise prove economical.

Purchase of MSS.

23. The fourth head of my duties refers to the purchase of all rare and desirable manuscripts. My success in this branch has not been such as I could wish. As stated in para. 26 of my last report, opportunities for purchase are extremely rare in Bengal, and the trouble of getting transcripts made in the houses of the owners of MSS. (for they are seldom lent out) has been so great that very little has been done in the way of copying. Only a few have been so prepared, and I have depended mainly on purchases. The total number of my acquisitions, both by copying and purchases, amounts to 956, which, with previous purchases, make a total of 1,612. Several of these are very rare, and most are new to the collection of the Asiatic Society of Bengal. A classified list of the MSS. procured during the period embraced in this report is hereto

annexed (Appendix A); and it will be seen that it comprises several names which will be new to European scholars.

Rare MSS.

24. Some of the works obtained deserve special note. Under the head of *Sañhitás*, there is a codex which supplies the Kramapáṭha of the Mádhyandiní text of the White Yajur Veda. This, I believe, has not yet been brought to the notice of European orientalists. The plan of this páṭha or mode of writing the text is the same as that adopted in writing the Ṛig text, and the object is the same, namely, to prevent interpolation. The plan is to write the first word of a verse with the second; the second with the third; the third with the fourth, and so on, the last word being closed by the particle *iti*. To illustrate this with an English example I shall take the sentence, "let there be light; and there was light." Written in the Kramapáṭha form, it would run thus: Let there | there be | be light | light and | and there | there was | was light | Light iti. | In writing the Ṛik Sañhitá two other forms are used, namely, the *Jaṭá* and the *Ghana*, and they are much more complicated. I am not aware of these latter forms having ever been used for preserving the authenticity of the Yajur Veda. A text printed from such a páṭha would be the most authentic—much more so than any amount of collation of ordinary Sañhitá or Pada texts can possibly afford.

Under the head of Bráhmaṇa there is a complete codex of the *Aitareya-bráhmaṇa-bháshya*, which was not hitherto accessible in Calcutta. The *Kaus'itaki Bráhmaṇa*, under the same head, is also valuable. Of Upanishads several fragments have been obtained with their commentaries.

My acquisitions of treatises relating to the Vedas are rich. They amount altogether to 190 codices, and comprise a great number of very rare works including several S'ikshás, a text of the *Jaṭápaṭala* with a commentary, a Pushpa-sútra with a commentary, two Sulva-Sútras, and several manuals for the performance of Vedic rites.

Under the head of Puráṇa, the only work worthy of special note is a codex of the *Nílamata Puráṇa*, containing traditions of Káshmír. I am indebted for it to Bábu Nilámbara Mukarji, Chief Justice of the High Court of Jambu. Several minor ones have been obtained which will be found new in Europe, and even in India reckoned as very rare.

In my last report I adverted to several Prákṛit grammars, which I had collected for my own private use. I have been able lately to obtain a commentary on one of them, the text of Kramadíśvara. It is unique, and I propose to give an abstract of it in my edition of the work of Kramadíśvara. I have employed copyists, too, for securing copies of my private acqusitions for the Government collection.

Of new poems, the *Sarjjana-charita*, the *Moḍha-prakáśa*, the *Váyu-stuti*, the *Pitámbara-charita*, the *Megha-saudáminí*, the *Anugama-tattva-málá*, and the *Sahṛidaya-hṛidayáloka* may be noted as new.

Under the head of S'ilpa or ancient Indian Art there is only one work, but it is a new one. It is entitled *Pratimá-pramáṇa*, and it supplies directions for the relative proportion of the figures of all the leading divinities of the Hindus. It is a guide to the formation of images, and highly interesting from an antiquarian point of view.

There are several names under the head of Philosophy. Among them the commentary (*ṭíká*) of Mathuránátha and the gloss (*vṛitti*) of Rámabhadra on the Nyáya aphorisms of Gotama are unique. The essay of Udayana on the *Kusumánjalí* and the commentary thereon by Vardhamána Miśra, are exceedingly scarce. I have not seen any of them at Benares, there is none in Calcutta, and my Paṇḍit has seen them nowhere in the different districts he has travelled over.

Among medical works there are three treatises on the diseases, defects, anatomy and characteristics of horses, which are alike curious and interesting. I have prepared an abstract of these, and intend to print it in the Journal of the Asiatic Society of Bengal. Brief abstracts of the contents of these works have been already published in the "Notices."

As yet very little has been done by orientalists in analyzing the contents of the voluminous literature of the Jains. The only work of importance yet translated is the *Kalpa Sútra*. In my catalogue of the Library of His Highness the Mahárájá of Bikáner, I have given abstracts of upwards of a hundred works of this class, and most of the seventy-two works purchased by me, will be found new in Europe.

Work remaining to be done.

25. Reference has already been made (para. 15) to the work remaining to be done in the district of Tirhut. It will, I believe, take fully two years. The districts of Púrṇiá, Máldá, Dinájpur, Rangpur, Rájsháhi and Pábná

have not been visited; but, except in some parts of Rangpur and Rájsháhi, the work to be done is not likely to be extensive. Kámákhyá in Assam has been the seat of Tántric learning for many centuries, and the number of Tantras likely to be found there will fully take up eighteen months or more. The whole of the eastern districts, except Dacca which was visited in 1871, has likewise to be visited. I know Mymensing contains a great number of Paṇḍits who are descendants of long lines of Paṇḍits, and they are sure to have rare or unknown works. Baidynáth near Deoghar, Midnapur and the province of Orissa are yet unvisited, and I calculate these will take up fully three years, and altogether a period of ten years more is necessary to complete the survey in which I have been engaged during the last ten years.

My official and other duties have hitherto prevented my devoting the whole of my scanty leisure to the task of passing through the press the lists prepared by my assistants, and I have now on hand over three thousand names in manuscript. In a short time I hope, however, to have more leisure at command, and, by steady application, to bring up arrears, and to keep pace with the work done by the travelling Paṇḍit. As a native of India, cherishing deep respect for the memory of those who have contributed so largely to the literary reputation of my native land, I look upon the work as a labour of love, and long earnestly to be able to place before the learned world of Europe an inventory, such as my work is intended to be, of the literary relics the people of India have inherited. Their extent is vast. In Liddell and Scott's Dictionary the total of Greek authors, whose works have descended to modern Europe, has been computed at 553, and of Latin authors of the classical period the total according to White and Riddle's Latin-English Dictionary is 218. Whereas of Sanskrit authors the total may be computed at four thousand, and the number of their works at 20,000, inclusive of Jain and Buddhist works. In a single catalogue, that of the Tanjore Collection, the total of Hindu authors given is 740. The comparison is, perhaps, not fair, as I am not in a position to supply the number of ecclesiastical and Byzantine writers who were numerous, nor that of mediæval Latin authors, but the figures here given will, I hope, suffice to show that the literature with which I am concerned is in every way worthy of the consideration which

has been so generously to extended it by Government, and that the money spent on preparing an inventory of its relics has not been wasted.

I have the honor to be,

Sir,

Your obedient Servant,

RA'JENDRALÁLA MITRA.

APPENDIX A.

List of Sanskrit MSS. purchased for the Government of India.

SAÑHITÁ.

711 Sámaveda-Sañhitá.
1167 Kánva-sañhitá-bháshya. Mahidhara.
1186 Yajus-sañhitá-kramapáṭha.
1187 Ṛig-veda-sañhitá.
1197 Garga-sañhitá.
1410 Ṛig-veda-sañhitá, prathamáshṭaka.
938 Ditto. Krama-sañhitá, púrva-bhága.
1421 Ditto. Uttarabhága.
1587 S'atarudra-mantrártha-dípiká.
1412 Rig-veda, padapáṭha.
1165 Ashṭádhyáyí-bháshya. Mádhava.
1177 Vájásaneyí-padapáṭha.

BRÁHMAṆA.

708 Shaḍviñśa-bráhmaṇa.
709 Táṇḍya-bráhmaṇa.
710 Sámavidhána-bráhmaṇa.
716 A'rsheya-bráhmaṇa.
717 Mantra-bráhmaṇa.
940 Aitareya-bráhmaṇa-bháshya.
968 S'atapatha-bráhmaṇa-bháshya.
1258 Kauśítakí-bráhmaṇa.
1411 Aitareya, 9th bráhmaṇa.
1428 Várttika-sára.
1608 Aitareya-bráhmaṇa-bháshya.

A'RAṆYAKA.

1353 Sambandha-várttika. Vṛihad-áraṇyaka-bháshyántargata.
1354 Ditto ṭíká.

UPANISHAD.

728 Vajra-súchyupanishad.
740 A'sramopanishad.
944 Maitrayopanishadáloka.
945 S'vetaśvataropanishadáloka.
946 Kaivalyopanishadáloka.
948 Máṇḍukyopanishadáloka.
949 Kaṭhavallyupanishadáloka.
950 Taittiriyopanishadáloka.
951 Praśnopanishadáloka.
1024 Aitareyopanishad-bháshya-vivaraṇa.
1152 Náráyaṇa-dharmopanishad.
1210 Náráyaṇa-dharmopanishad.
1415 A'tharvaṇopanishads, 52.
1262 A'nanda-nidhi. Rámatápaní-ṭíká.
1070 I'śávásya-upanishaddípiká.
1450 Muktikopanishad.
1548 Kaivalyopanishaṭ-ṭíká.
1577 Káláguyupanishad. Kshurikopanishad.
1574 Nárada-parivrajakopanishad.
1576 Vṛihajjáválopanishad.
1578 Rámatápaṇí-ṭíká.

1577 Maitreyopanishad, Mantrikopanishad.
1574 Nárada-parivrájakopanishad.
1575 Nirálambopanishad.

VAIDIKA.

505 Isháṭaká-púraṇa.
659 Párásara-śikshá.
660 Kátyáyana-śíkshá.
662 Lomasi-śíkshá.
663 Páṇiní-śikshá.
664 Jaṭápaṭala.
665 Jaṭápaṭala Svaráñkuśa.
666 Amoghánandiní S'íkshá.
667 Keśaví-śíkshá.
668 A'pastamba-sútra-bháshya.
685 Yajurvedíya-kúśaṇḍiká.
730 A'dhána-práyaśchitta.
734 Aishṭika-práyaśchitta.
737 Baudháyana-sútra-darśa-púrṇamása.
738 Ditto práyaśchitta.
739 Baudháyanokta-cháturmásya-prayoga.
742 Baudháyana-sútra-darśa-púrṇamása.
743 Pavamána.
746 Ṛik-sañkhyá-pariśishṭa. Somotpati and Mahánámni-pariśishṭa.
751 Naigeya.
755 Vyúha-navaratna.
756 Nividádhyáya Praügádhyáya.
757 A'svaláyaníya-práyaśchitta.
761 Baudháyaníya-sútra-paśubandha.
762 Ditto chaturmásya-sútra.
764 Ditto dvaidhakáṇḍa.
765 Nakshatreshṭádi-nánávidheshṭi.
766 Mitravṛindeshṭi.
772 Baudháyana-sútriya A'dhána-prakaraṇa.
784 Kalpasútra-bháshya, Varada-rajíya.
801 Chhándogya-mantra-bháshya.
831 Karka-bháshya.
873 Gajasútra-vyákhyá.
887 Gṛihya-sútra.
926 Prayoga-paddhati. Páraskara-gṛihya-sútra-vyákhya.
929 Uktha-pariśishṭa.
931 Kátyáyaníya-mulyádhyáya-vivaraṇa.
932 Anuvákadhyáya.
934 Ishṭakápúraṇa.
933 Nigama-pariśishṭa.
935 Pravarádhyáya-pariśishṭa.
936 Páka-yajṉa-nirṇaya.
937 A'pastamba-sútra-vṛitti.
1048 Paśubandha-káriká.
1049 Mahávrata.
1050 Sáma-práyaśchitta.
1051 Hautra-káriká.
1052 Mantropadhána-prakáśa.
1053 Mahágni-sarvasva.
1054 Gopáliká-káriká.
1055 Chayana-sútra.
1056 Chayana-prayoga.
1057 Viśvaśrijámayana-prayoga.
1059 Sarpa-sañskára-vidhi.
1063 A'pastambáhnika.
1060 Yajṉatantra-sudhánidhi.
1065 Somotpatti.
1075 Naigeya-ṛigdevatá.
1077 Vájapeya-káriká.
1078 Sámánya-sútra.
1079 Mantra-vibhága.
1091 Káttyáyana-prátiśákhya.
1092 Ditto ṭíká.
1101 Vaudháyana-sútra, 3rd prasna.
1106 S'ikshá-vivaraṇa.

1108 Pushpa-sútra.
1130 Páraskara-gṛihya.
1133 Sútra-pradípa, dráhyáyaníya.
1138 Pada-gáḍha.
1149 Nárayaníya-mádhava-bháshya.
1151 Mahá-pariśishṭa.
1153 A'pasatamba-dharma-sútra.
1164 Páraskara-bháshya. Harihara.
1169 S'ikshá-paṉjiká.
1179 Nidána-sútra.
1180 Pushpa-sútra.
1181 Gṛihya-káriká.
1182 Sarvvánukramaṇiká.
1183 Kattyáyana-sútra-vyákhyá.
1192 A'śvaláyana-śrauta-sútra-bháshya.
1199 Baudháyana-sútra, 9th prasna.
1200 Darsa-púrṇamása-sútra.
1201 Paśubandha. Baudhayaníya.
1202 Cháturmásya, ditto.
1204 A'pastamba-sútra-vṛitti.
1205 Sámagána-phullasútra-ṭíká.
1213 Kátíya-púraṇa-bháshya.
1372 Súlva-pariśishṭa.
1373 S'áñkhyáyana-gṛihya-sútra.
1374 Ditto.
1375 Náradíya-śikshávivaraṇa.
1388 Bháradvája-sútra-bháshya.
1392 Ekáháhína-satrádí-brahma-paddhati.
1393 Kátyáyana-nakshatra-satra-prayoga.
1403 Apastambíya-áṇḍavílá-prayoga-vṛitti.
1404 Padaprabháva-bodhiní.
1406 Kátyáyana-sútra-bhásya, Ananta.
1413 Sáñkhyáyana-sútra.
1417 Vájasaneyí-padakrama.
1419 Gṛihya-sútra.
1420 Sáñkhyána-sútra.
1422 Ditto.
1067 Upalekhá.
1068 Ditto, bháshya.
1085 Vámana-śukta.
1155 Lakshaṇaratna-paribháshá.
1189 Rudra-bháshya.
1198 Mantrártha-manjarí.
1259 Mantra-sañhitá.
1269 Padakáriká-ratnamálá.
1295 Yajṉatantra-sudhánidhi.
1321 S'rutirahasya-prakáśa.
1322 Vádávalí.
1327 Patrálambana-vivaraṇa.
1429 A'tma-váda.
1479 Dikshá-paṭala-vṛitti.
1485 Dikshá-paṭala.
1504 Daśa-sútra-ṭíká.
1505 Daśa-sútra-ṭíká *alias* Bálabodha-ṭíká.
967 A'pastamba Sútra.
987 Yajurvallabhá.
988 A'pastamba-darśachaturmásya.
993 Yajurhautrika.
994 Paṉcha-vidha-sútra.
992 A'pastambíya-uktha-sútra.
995 Kalpánupada-sútra.
996 Anupada-sútra.
997 Kshudra-sútra.
998 Kalpa-sútra.
999 Táṇḍálakshaṇa-sútra.
1004 Soma-yájamána.
1005 Agnichayaníya-káriká.
1006 Sañjṉákaraṇa-bháshya.
1007 Cháturjṉána.
1008 Saiva-prakáśa.
1009 Ekágnikáṇḍa-mantra-vyákhyá.
1010 Kuṇḍárka, saṭíka.
1011 Veda-lakshaṇádi-nirúpaṇa.

1012 Vihára-káriká.
1013 Atirátra-stomayága.
1016 Sákamedhá.
1017 Pratihára-samprayoga.
1018 Kañkili-prayoga.
1019 Kañkilí-maitrávaruṇa.
1020 Pauṇḍarika-somayága.
1021 Bráhmaṅásañsi-prayoga.
1022 Vájapeya-paddhatí.
1023 Jyotísṭoma-paddhati.
1025 Gajasútra-vyákhána.
1026 Pitṛimedha-paddhatí.
1027 Vrihadárṇyaka-sureśvara-várttika.
1028 A'gnidhra-prayoga.
1029 Darsa-púrṇamása-hautra-prayoga.
1030 Pavitreshṭí.
1222 Gṛihya-sútra, Páraskara.
1223 Gṛíhyavivaraṇa, Karkopádhyáya.
1226 A'pastambíya-dharmra-sútra.
1227 Vimalodaya-málá, A'svalayana-gṛihya-ṭika.
1228 Sáñkhyáyana-gṛihya-sútra.
1229 Baudhayana-gṛihya-sútra.
1238 A'pastambiya-gṛihya-prayoga-vṛitti.
1240 Nakshatra-satra-sútra-vṛitti.
1244 A'śvaláyana-gṛihya-bháshya.
1245 A'śvaláyana-gṛihya-bháshya.
1246 A'svaláyana-smártta-sútra.
1247 Sáñkhyáyana-sútra, Purvárddha.
1248 Sañhyáyana-uttarárddha.
1249 Gṛihya-praśna.
1251 Kátyáyana-prátisákhya-bháshya.
1253 A'pastambíya-sulva-bháshya.
1254 A'pastambíya-dharmma-sútra.
1260 Rudrádhyáya-bháshya, Mádhava.
1261 Gṛihya-práyaśchitta.
1263 Darsapúrṇamásádi-mantra-vyákhyá.
1271 Savitra-chayana, Baudháyana.
1272 Prátisákhya, A'tharvaṇa.
1273 Yajur-mánjarí.
1282 Chayana-praśna.
1283 A'pastamba-sútra-vṛitti.
1286 Páraskara-gṛíhya-prayoga-paddhatí.
1293 Chhandasipada.
1297 Gobhila-gṛihya-bhaṭṭa-bháshya.
1298 Chhándogya-pariśishṭa.
1031 A'dhána-prakaraṇa.
1033 Cháturmásya.
1033 A'raṇygáníya-rishichhanda-daivata-nirúpaṇa.
1035 Pravara-nirṇaya.
1036 Agnishṭomíya-stomayága.
1037 Vájapeya-sútra.
1038 Pauṇḍaríka-prayoga.
1039 Prayaśchitta-pradípiká.
1040 Sulva-pradipa.
1041 Sulva-ṭíká.
1042 Baudháyaníya-prayáśchitta.
1043 Navakaṇḍiká-sútra-śráddha-vidhi.
1496 Maitráyaṇí-somasañsthá-paddhati.
1559 Maitráyaṇí-gṛihya.
1455 Paśubandha-prayoga.
1331 Baudhayaniya, 2nd praśna.
1333 Mahávrata-bháshya.
1347 Kátyáyaníya-karka-bháshya.
1348 Baudhayaníya-ádhána-sútra.
1349 Drahyáyaníya-sútra-paddhati.
1350 Baudháyaníya-prayoga-sára.

1239 A'pastamba-dharmma-sútra-vṛittí.
1250 Brihadárṇyaka-sureśvara-várttika-páda.

ITÍHÁSA.

677 Gauragaṇoddesa-dípiká.
805 Itíhása-samuchchaya.
808 Rámáyaṇa, Adí, Ayodhyá, and Kishkindhyá Káṇḍas with the commentary of Lokanátha.
1127 Rámáyaṇa-sára.
1304 Vaishṇava-várttámálá.
1315 Divyasahasra-vivṛití.
1573 Mahábháratártha-sañgraha-dípiká.
1447 Udayapurká-Ráṇájíká-vañsávalí.

PURÁṆA.

680 Mahábhágavata-puráṇa.
732 Ditto.
773 S'ivapuráṇa-Uttara-khaṇḍa.
775 Ekámra-puráṇa, 1st khaṇḍa.
776 Ekámra-puráṇa, 2nd khaṇḍa.
777 Ekámra-chandriká.
778 Kapila-sañhitá.
809 Puráṇa-sára.
833 Vámana-purána.
853 S'ántanavi Chandí-ṭíká.
845 Nrisiñha-puráṇa.
865 Nárada-páncha-rátra.
891 Súta-sañhitá with a commentary.
892 S'iva-gítá, Padmapuráṇiya.
910 Vasíshṭokta-upapuráṇa, 12th Adhyáya only, Subodhinyákhya-ṭíkásahita.
1442 Bhágavata-ekádaśa-skhandha-bhávártha-pradípiká.
1452 Bhágavata-bhúshaṇa.
1453 Bhágavata-sandarbha-vyákyá.
1546 Brahma-gítá, Skandapuráṇiya, 1st and 2nd Adhyáya.
1546 Brahma-gítá-ṭíká.
1150 Sanatasújatíya-prakaraṇa.
969 Bhavishya-puráṇa.
970 Brahma-puráṇa.
971 Linga-puráṇa.
972 Skanda-puráṇa, Ambiká-khaṇḍa.
973 Skanda-puráṇa, . Kumaríká-khaṇḍa.
975 Váyu-puráṇa.
977 Sámba-puráṇa.
978 Garuḍa-puráṇa.
980 Káliká-puráṇa.
985 Nárada-pañcharátra, Brihat.
991 Váyu-sañhitá, A'dí-púraṇíya.
1142 Bhágavatártha-dípiká.
1316 A'dí-puráṇa.
1362 A'nanda-puráṇa.
1402 Saura-puráṇa.
1409 Bhágavata-chandra-chandriká.
965 Súta-sañhítá.
1352 Kedára-kalpa.
953 I'śvaragítá-bháshya, Kúrma-puráṇíya.
1586 Hayaśírśa-pancharátra.
1556 Nilamata-puráṇa.
1451 Vaidyanátha-máhátmya, Padma-puráṇíya.
1454 Ráma-gíṭá.
1456 Rohiní-vrata-kathá.
1597 Padma-puráṇa,Bhúmi-khaṇḍa.
1598 Padma-puráṇa,Sṛishṭi-khaṇḍa.

KÁVYA.

251 Chákshúsha-stotra.
405 Kumára-sambhava.
658 S'iśupála-vadha.

J´

686 Stava-málá.
690 Ráma-lílámṛita.
691 Ditto, ṭíká.
727 S'íśupálavadha-ṭíká.
774 Sadukti-karṇámṛita.
818 Prárthaná-śataka.
888 Sabhá-taraṅga.
890 Kámandakíya-nitisára-ṭíká.
912 S'ukra-nitisára and Kámanda-kiya-nitisára.
919 Saundaryya-laharí *alias* A'nanda-laharí-saubhágya-varddhinyákhya-ṭíká.
952 Kávya-kaumudí.
1103 Rámáryyáśataka, Saṭíka.
1105 Mádhavánalakathá.
1111 Harilílá, Vopadevíya.
1132 Pítámbara-charita.
1134 Gítagovinda-mádhurí.
1135 Suryyana-charita-mahákávya.
1207 Náráyaṇa-stuti.
1230 Kṛishṇa-karṇámriṭa, saṭika.
1305 Vahirmukha-mukhamaṇḍana.
1317 Vidvan-maṇḍana.
1334 Kṛishṇámṛita-mahárṇava, Saṭíka.
1345 Táratámya-stotra-vyákhyána.
1351 Nrisiñha-sarvasva.
1361 Moḍha-prakáśa.
1371 A'nanda-mandákiní.
1376 Sarvottama-stotra, Saṭíka.
1386 Gakuleśa-lílá-sudhásindhu.
1395 Kṛishṇa-varṇaṇa.
1398 S'itáráma-vihára.
1414 Kumárasambhava.
1072 Váyustuti, Mandabodhiní-ṭíká-sahita.
1076 Megḥasaudáminí.
1080 Shaṭpadi, Saṭíka.
1096 Anyokti-muktávalí.
1343 Gupyashṭaka.
1120 Añugama-tattvamálá.
1126 Sahṛidaya-hṛidayáloka.
1310 Shaṭpadya-vivṛiti.
1308 Sarvottama-stotra-vivṛiti.
1242 Kshamáshodhaśa-vyákhyá.
1211 Váyustuti-ṭíká.
1171 Nṛipavilása.
1170 Atmánusásana.
1330 Ráma-navaratna.
1389 Lakshmí-sahasra.
1394 Kavikalpalatá-vyákhyá.
1579 Chamatkára-chandṛiká.
1580 Gítávali-ṭíká.
1495 Mahimanákhya-stuti-ṭíká.
1591 Pravodha-kádambarí.

NÁṬAKA.

1554 Málinivijaya-vártika.
1564 Málatimádhava-ṭiká.
657 S'akuntalá.
771 Jagannátha-vallabha.
810 Vidagdhamádhava.
829 Vṛishabhanujá.
830 Ushá-rágodaya.
1119 Sañkhalpa-suryyodaya.
1194 Satsaṅga-vijaya.
1367 Murárinátaka-ṭíká.

UPÁKHYA'NA.

889 Vetála-pancha-viñśati.
986 Vṛihatkathá.
1118 Siñhásana-dvátṛiñsata.
989 S'ukasapta-tiká.
1464 Pradyumna-charita.
1466 Pulya-vidhána-vratopákhyána, Kathá-sarit-ságara.

ABHIDHA'NA.

748 Anekártha-saṅgraha.
760 S'ighrabodhíni *alias* námamállá.
942 Amarakosha-ṭíká-vá vákyasudhá.

1172 Víjakosha.
755 Viśvaprakáśa.
1116 Mátriká-nighaṇṭa.
1161 S'ivakosha.
1162 Indrakosha.
1252 Kalpataru-kosha.
846 Pada-chandṛiká, Amarakosha-vyákhyá.

VYA'KARAṆA.

694 Saṅkshiptasára-rasavati-vṛitti.
702 Setusaṅgraha, mugdhabodho-ṭiká.
719 Saṅkshiptasára-pariśishṭa-ṭiká.
731 Prákṛitapáda-ṭíká.
745 Dhátulakshaṇa.
822 Mugdhabodha-ṭíká, Kṛidanta-ṭivanta.
823 Ditto. Taddhita.
871 Vaiyákaraṇa-manonmajjana-ṭíká.
872 Páṇiníya-bháshyádi-tátpary-ya-vivaraṇa.
876 Subvibhaktyartha-viveka.
881 Paribháshendu-śekhara-kási-ká.
893 Yañluganta-siromaṇí.
894 Siddhánta-kaumudí-guḍa-phak-kiká-prakáśa.
917 Vaiyákaraṇa-bhúshaṇa-sára. Vaiyákaraṇa-darpanákhya-ṭíká-sahita.
930 Prayoga-ratnamálokta-subádi-kṛit.
1401 Liṅgavṛitti.
1596 Gaṇapáṭha.

CHHANDAH.

792 Piṅgala-ṭíká.
793 Piṅgala.
1370 Prákṛita-piṅgala.
1303 Chhandonusásanavṛitti.
1486 Piṅgala.
1212 Vritta-ratnávali.

ALAṄKA'RA.

682 Kávya-prakásádarsa.
683 Kávya-prakáśa-ṭíká.
718 Kávya-prakáśa.
796 Alaṅkára-saṅgraha, vá Chand-ráloka, saṭíka.
835 Kávya-prakáśa, saṭíka.
913 Kávya-prakáśa-nidarsana.
921 Alaṅkarodáharaṇa-salya-van-dha-devi-stotra.
1098 Alaṅkára-sarvasva.
1407 Alaṅkára-sarvasva.
1301 Vṛitti-várttika.

JYOTÍSHA.

661 Jyotísha.
864 Muhurtta-ratna.
898 Jyotir-ratna-málá.
899 Narapatí-jayacharyáya.
901 Muhúrta-darpaṇa.
902 Jyotíh-kalpataru.
903 Jyotís-śástra-samuchchaya.
914 Jyotíh-saṅgraha.
922 Svarodaya *alias* narapatijaya-charyyá-ṭíká.
923 Suryya-siddhánta-vivaraṇa.
955 S'ivárkodaya.
962 Sívárkodaya.
1044 Rájávalí.
1173 Yantra-ratnávalí, saṭíka.
1193 Adbhuta-ságara.
1281 Praśna-vaishṇava.
1355 Yantra-chintámaṇi-ṭíká.
1363 Yantra-prakáśa-ṭíká.
1391 Yantra-ratnávali.
1435 Siddhánta-sundara.
1601 Grahalághava-saṅgraha, saṭíka.
1602 Ditto.
1603 Horá-śára.

1604 Yantra-chintámaṇi, saṭíka.
1600 Surya-siddhánta-sodáharana-vyákhyá.
767 Brahma-siddhánta.
768 Mahá-siddhánta.
769 Vyasa-siddhánta.
770 Brihadárya-bháṭṭa-siddhánta.

SMṚITI.

863 Yaśovanta-bháskara.
1342 Dharmma-nirṇaya.
Dharmma-bhushanákhya-ṭíká-sahita.
384 Svadharmáddhabodha.
656 Manu-sañhitá.
670 S'ráddha-chintámaṇi.
687 Varsha-kaumudí.
693 Abhisheka-paddhati.
701 S'uddhyádi-sañgrahádi.
721 Suddhyádi-vyávasthá-sañkshepa.
723 S'uddhi-dípiká.
724 Práyaśchitta-sañkshepa.
726 Gañgávákyávalí.
750 Suryyárghya-dána-prayoga.
799 S'uddhi-nirṇaya.
800 Durgotsava-viveka.
807 Karma-vipáka.
814 Durgápújá-paddhati.
816 Smárta-vyávasthárṇava.
819 Gayákṛitya.
820 Nírájana-vidhi-prakáśa.
826 Vyávahárádhyáya-ṭíká.
832 Madana-párijáta.
834 Aparárka.
841 Tithi-nirṇaya.
842 S'ráddha-káṇḍa.
843 S'ráddha-karma-vidhi.
848 Smṛiti-sudhákara.
857 Dharma-viveka.
858 S'ivásḥṭamurtti-tattva-prakáśa.
866 Nirṇayámṛita.
868 Smṛiti-bháshkara.
870 Kṛitya-mahárṇava.
875 A'chára-mayúkha.
877 Parásara-smṛiti-ṭíká.
878 Jagannátha-prakáśa.
879 A'chára-chandrodaya.
882 Mánosollása, Saṭíka.
895 Hárita Sañhitá, Uttarárddha.
896 S'ráddhakalpa *alias* Pitribhakti-tarañginí.
897 S'ráddhendu.
906 Yatidharma-samuchchaya.
1203 Hárita-smṛiti.
1216 Mitákshará-vá-várttika-ṭíká.
1224 S'raddhavidhi-bháshya. Karkopádhyáya.
1265 Kálanirṇaya-dípiká.
1266 Kṛitya-ratnávalí.
1267 Prayoga-ratna.
1277 Smárta-padártha.
1284 Medhátithi-tíká.
1306 Utsavakála-nirṇaya-prakaraṇa.
1309 Nitya-kṛitya-nirupaṇa-Vishṇusvámi-sampradáyi.
1325 Brahmokta-yajṉavalkya-sañhitá.
1335 Karmanirṇaya, Saṭíka.
1337 Vishṇutattva-ṇirṇaya.
1340 Nitya-sañsári-prakaraṇa, Saṭika.
1357 Yama-smṛiti.
1358 Hárita-smṛiti.
1364 Sañskára-bháskara.
1365 Vaśishṭa-smṛiti.
1366 Sátátapa-smṛiti.
1396 Práyaśchitta-pradípiká.
1397 Dravya-suddhi-dípiká.

1399 Prayoga-párijáta.
976 Jayasiñha-kalpadruma.
886 Prayoga-darpaṇa.
749 Prayoga-sára.
1014 Kurukshetra-ratnákara.
1015 Tithyárka.
1058 Sanatkumára-sañhitá.
1064 Vibhágatattva-vichára.
1233 Sannyása-nirúpaṇa.
1342 Dharma-nirṇaya.
1081 Yáti-viveka.
1083 Dána-pa͟nji.
1097 Gotra-pravaramanjarí.
1109 Dharma-praśnojvalá.
1073 Sannyása-grahana-paddhati.
1143 Anupa-vilása.
1144 Sakala-lakshanochchaya.
1264 Triñśatśloki *alias* Aśaucha-sañgraha.
1274 Jayamádhava-mánasollása.
1368 Saunaka-káriká.
1046 Á́pastamba-smṛiti.
916 Vratodyápana-kaumudí.
966 Rájyábhisheka *alias* Rája-dharma-kaustubha.
983 Kála-nirṇaya.
1000 Kṛitya-ratnávalí.
1034 Karma-pradípa.
1062 Sañskára-nirṇaya.
1066 Sváchára-chaturdaśí-pariśishṭa.
1107 Dharma-pravṛitti.
1114 Prakaraṇa-prakáśa.
1121 Vyávahára-pradípa.
1136 Tírtha-chintámaṇi.
1154 Yama-smṛiti.
1163 Vasishṭa-smṛiti.
1166 Á́chára-pradípa.
1168 Smṛiti-chandriká.
900 Vyavahára-chamatkára.
1432 Smṛiti-paribhásha.
1433 Devadása-prakáśa.
1436 Púrtta-kamalákara.
1437 Kṛitya-kalpataru.
1563 Á́chárádarsa.
1568 Dharma-ratna.
1589 Dvaita-nirṇaya-prakáśa.
1607 Gṛihya-sañgraha.
1467 Indradhvaja-pújá.
1493 Káśí-tattva-vichára.
1561 Malamása-tattva-ṭíká.
1588 Rájábhisheka-prayoga.
1482 Prathishṭhá-sára-sañgraha.

SAÑGÍTA.

1195 Rága-málá.
1196 Vádya-khaṇḍa.
1307 Sañgíta-ratnávalí.
847 Pa͟ncha-kalpa.
1110 Sañgíta-ratnákara.
1112 Nṛitya-ratnávalí.
1131 Táládhyáya.
1128 Sañgíta-kalpataru.
1129 Sañgíta-párijáta.
1139 Sañkírṇarága-lakshaṇa.
1141 Rasaratnávalí.

S'ILPA.

1472 Pratímá-pramáṇa.

S'ÁNKHYA.

802 Sáñkhyatattva-kaumudí.
920 Sáñkhya-káriká, Sáñkhya-chandrikákhya-ṭíká-sahita.
943 Sáñkhya-sútra, Vṛitti-sahita.
908 Tattva-yáthártha-dípana.

NYA'YA.

669 Nyáya-sútra-vyákhyá.
671 Anumáṇa-didhiti-ṭippaní.
673 Kusumánjali-ṭíká.
684 Sidhánta-muktávalí-guḍártha-prakáśiká.

688 Vidhiváda-ṭíká.
689 Bhásá-ratna.
695 Siddhánta-lakshaṇa-rahasya.
696 Vyáptyánugama.
697 Kevalánvayi-rahasya.
698 Anumáṇa-didhiti.
699 S'abda-parichchheda-rahasya.
700 S'akti-váda.
703 A'khyáta-vichára,
704 Anumáṇa-khaṇḍa-ṭíká.
705 S'abda-śakti-prakáśiká-bodhiní.
706 Chintámaṇí-prakáśa.
707 Ditto.
712 Pratyaksha-kshaṇḍáloka-darpaṇa.
713 Ditto, Maṇididhiti-vyákhyá-vivechaṇa.
714 Pratyaksha-manyáloka.
722 Tarka-paribháshá.
733 Pravartaka-jṉána-vichára.
781 Anvaya-bodhiní-ṭíká.
783 Nyáyavártika-tátparya-ṭíká.
785 Anumáṇa-chintámaṇi-ṭíká.
786 Lílávatí-prakáśa-rahasya.
787 Lílávatí-dídhiti-rahasya.
788 Lílávatí-rahasya.
789 S'abdaprámáṇya-chintámaṇi-rahasya.
791 Pratyakshya-chintámaṇi-didhiti.
794 Kusumanjali-prakáśa.
795 Pratyaksha-maṇi-phakkiká-maṅgala-váda.
812 Ditto, Chintámanyáloka, púrvárddha.
813 Anumityádi-bádhánta-didhiti.
817 S'akti-vichára.
821 Nyáya-sára.
825 A'káṅksháloka-máthurí-ṭíká.
827 Satpratipaksha-máthurí-ṭíká.
837 Nyáya-makaranda-saṭika.
838 Tarka-saṅgraha.
840 Nyáya-dípávali.
852 Vishayatá-váda.
855 Aparokshánubhuti, Dípikákhya-ṭika-sahita.
860 Nañváda-ṭippaní.
861 Samása-váda.
862 S'ábdabodha-prakṛiyá.
918 Nyáya-siddhánta-muktávali-dípiká.
925 Nyáya-siddhánta-muktávali-prakáśa.
927 Viśishṭa-vaiśishṭa.
928 Pratijṉá-sútra-pariśishṭa.
984 Kusumanjali-vyákhyá.
1002 Dídhiti-bhávártha.
1003 Nyáya-bodhiní.
1045 Lílávatí-prakáśa.
1082 Lílávatí-śiromaṇi.
1086 Mímáñsá-nyáya-prakáśa.
1093 Nyáya-siddhánta-bhanjana.
1137 Anubhútí-prakáśa.
1178 Nyáya-bodhiní.
1218 Nyáya-sudhá, 3rd 2 páda.
1217 Ditto, 3rd 3 ditto.
1220 Ditto, 2nd 3 ditto.
1219 Ditto, 2nd 4 ditto.
1234 Pratyaksháloka-sáramanjarí.
1237 Nyáyasiddhánta-manjarí-dípiká.
1268 Lílávatí-didhiti.
1276 Dídhiti-bhavánandí.
1296 Tarka-pratibandhakatá-rahasya.
1387 Tárkika-rakshá.
1405 Anubhúti-prakáśa.
867 Pramáṇa-málá.
1047 Nyáyasiddhánta-manjarí.

1087 Mitabháshí *alias* Sapta-pádarthi-ṭíká.
1174 Padártha-dípiká.
1344 Pratyak-tattva-chíntámaṇi, saṭíka.
1175 Pratyaksha-pragalbhí.
1231 S'abda-parichchheda.
1235 Sarvopakáriṇí *alias* Bhavánandi-ṭíká.
1336 Pramáṇa-paddhati.
1341 Ditto, ṭíká.
1346 Bhávaprakáśíká *alias* Máyáváda-khaṇḍana-ṭíká.
904 Tantráloka.
957 Vaidika-liñartha-vivechana.
959 Mimáñsá-nyáya-prakáśa.
960 Ditto, sútra-paddhati, 8th Adhyáya.
961 Ditto, kusumanjalí.
963 Ditto.
1090 Ditto, śloka-várttika.
1157 Tantra-ratna.
851 Vákya-dípiká, saṭíka.
1430 Nyáya-siddhánta-tattvaviveka.
1434 Nyáya-kaustubha.
1439 Pratyaksha-ḳhaṇḍa-kaṇṭakoddhára.
1572 A'loka-kaṇṭakoddhára.
1570 Guṇa-prakáśa-vivṛiti.
1445 Lílávatí-bháva-prakáśa.
1444 Anumánáloka-ṭíká.
1492 Khaṇḍanoddhára.
1571 Kíraṇávalí-prakáśa.
1590 Tárka-tattva-nirúpaṇa.
1594 Tárkika-rakshá.
1439 Pratyaksha-khaṇḍa-kaṇṭa-koddhára.
1443 Pratyaksháloka-darpaṇa.
1566 Pratyaksháloka.
1552 Nyáya-sára-padapanchiká.
1430 Nyáya-siddhánta-tattva-viveka.
1434 Nyáya-kaustubha.
1497 Nyáya-várttika-tatparyya-ṭíká.
1446 S'abda-parichchhedáloka.

VAIŚESHIKA.

824 Vaiśeshika-sútropaskára.
839 Siddhánta-chandrodaya.
1356 Sapta-padarthí.

MÍMA'ÑSA'.

1290 Mayúkhamáliká *alias* Bhaṭṭa-chintámaṇí-vyákhyá.
1359 Adhyayana-vidhi-vyákhyá.
735 Nyáya-ratnamála.
747 Tantra-ratna-ṭíká.
752 Bháṭṭa-dipiká.
753 Mímáñsá-siddhánta-lesa-sañgraha.
758 Mímáñsá-vártika.
763 S'ástrasiddhánta-sañgraha.
803 Adhikaraṇa-kaumudí.
869 Mímáñsártha-sañgraha-kaumudí.
874 Chandráloka, Chandráloka-prakása-sahita.
883 Sphoṭa-chaṭaka.
939 Tantra-várttika-ṭíká.
1147 Mímáñsá-tantra-dípiká.
1214 Mámañsá-várttikábharaṇa.
1215 Tantra-várttika-ṭíká.
1236 Tantra-ratna.
1241 Mímáñsá-nyáya-dípiká.
1255 Mímáñsá-bháshya-várttika, 1-3-páda.
1256 Ditto, 2-1-ditto.
1257 Ditto, tantra-várttika.
1289 Bháṭṭa-chintámaṇi.
1291 Mímáñsá-kaustubha.
1292 Bháṭṭa-dípiká.

1326 Mímáñsá-nyáya-prakáśa.
1408 Siddhánta-dípa.
1416 S'ástra-dípiká-ṭíká.
1115 S'avara-bháshya-padayojaná.
1140 Várttika-káśiká.
1146 Sáñkarshaṇa-mímáñsá.
1221 Ajitá *alias* Tantra-ṭíká-vyákhyá.
1275 Vidhi-rasáyana.

VEDA'NTA.

1418 Brahmasútríya-śaiva-bháshya.
1287 Brahma-sútra-vallabhí-bháshya.
1312 Brahma-sútra-anubháshya.
1313 Anu-bháshya-prakáśa.
1320 Brahma-sútra-bháshya, Saunaka-sampradáyi.
1285 S'ástra-dípiká, from 3 to 12 A.
1390 S'ástra-dípiká, 2nd Adhya.
958 S'ástra-dípiká.
1328 Sáṇḍilya-sútra-pravachana.
905 Páshaṇḍa-chapeṭiká.
954 S'áriraka-mimáñsa-bháshya-vivaraṇa.
1188 S'ástra-dípiká-ṭíká.
427 Táratamya-stava-vyákhyá.
628 Daśaśloka-ṭíká *alias* Siddhánta-vindu.
653 Gítá-tátparya-bodhiní.
655 Adhyátma-bhágavata.
692 Siddhánta-vindu.
674 Ashṭávakra-sañhítá.
715 Bheda-dhikṛití.
729 Shaṭśloki-vártíka.
741 Advaita-siddhyupanyása.
759 Advaita-chandriká.
779 Gítá-táparya-bodhiní.
782 Bhagavad-gítá-bháshya.
780 Adhyátma-sára.
836 Vedánta-saṉjṉá-prakṛiyá.
849 Hariyasí-gítá *alias* Bhagavad-gítá-ṭíká.
850 Pánchálí-gítá-ṭíká.
856 Vedánta-tattva-traya-nirúpaṇa.
859 Vedánta-ratna-traya-parikshá.
834 Anubandha-darsana.
885 A'ryá-vyákhyá *alias* Vedánta-traya-saṭíka.
909 Advaita-brahmavidyá-paddhatí.
1001 Vivaraṇa-tattvadípa.
1069 Gítá-tátparya-nirṇaya.
1088 Vedánta-sára, Rámánuja.
1094 Paṉchakosha-viveka.
1095 Svarúpa-prakáśa.
1099 Paṉchíkaraṇa-várttíka.
1022 Rasika-raṉjiní-gítá-ṭíká, 1st khaṇḍa.
1123 Ditto, 2nd khaṇḍa.
1124 Ditto, 3rd khaṇḍa.
1125 Gítá-bháshya, Rámánujíya.
1148 Súreśvara-várttika-víjákhyána.
1156 Vedánta-kalpalatá.
1185 Advaitánusandhána.
1190 Amṛita-tarañgini-gítá-ṭíká.
1191 Tattvadípiká-gítá-ṭíká.
1225 Prapaṉcha-sára-viveka.
1232 Paramahañsáchára-paddhati.
1278 Paṉchíkaraṇa-tátparya-chandriká.
1280 Paṉchapadíka-vívaraṇa.
1288 Paṉchíkaraṇa-bhávaprakáśiká.
1383 Gítártha-vivaraṇa.
736 Síddhánta-lesa-guḍhártha-prakáśa.
744 Síddhánta-dípa.
854 Dvádaśa-mahávákya.
911 Tattva-pradípiká.
915 Paṉchapádiká.

964 Panchapádiká-vívarana.
947 Upadeśa-ratnamálá.
974 Yatíndra-mata-dípiká.
1071 Prameya-ratnávalí, saṭika.
1084 Tattva-bodha.
1145 Vishṇutattva-nirṇaya-ṭiká.
1184 Naishkarmya-sindhu.
1209 S'ástra-prakáśiká.
1243 Prameya-sañgraha.
1324 Prameya-ratnárṇava.
1332 Nibandha-ṭíká.
1338 Madhyasiddhánta-sára.
1339 Tattvodyota-ṭíká.
678 Tattva-prakáśiká.
1431 Vedánta-dípa.
1431 Vedánta-kalpataru-parimala.
1429 A'tma-váda.
1595 Alát-prakaraṇa-bháshya.
1569 Gítá-pradípa.

YOGA.

941 Pátaṇjala-bháshya-vártika.
924 Yoga-vásishṭa, Vásishṭa-tátparya-prakáśikákhya-ṭíká-sahita.
990 Yoga-maṇiprabhá.
1159 Yoga-chintámaṇí.
1279 Yoga-yátrá.
1400 Yoga-ratna-málá.
1061 Samádhi-dípiká.

BHAKTI.

654 Bhakti-rasáyaṇa.
681 Ujjala-nílamaṇi-kiraṇaleśa.
798 Kṛishṇa-stava-málá.
806 Bhakhti-ratnávalí.
1074 Bhagavannáma-máhátmya-nírṇaya.
1102 Bhagavadbhakti-chandriká.
1104 Bhakti-rasáyaṇa.
1113 Vaishṇava-siddhánta-vaijayanti.
1158 Bhakti-rañginí.
1311 Bhakti-siddhánta.
1381 Bhakti-hañśa.
1384 Bhakti-varddhiní.
1385 Bhakti-márgíya-śañkánirása.
679 Shaṭśandarbha.
725 Krama-dípiká.
1206 Vishṇutattva-prakáśa.
1319 Prema-pattana.
1378 Bhakti-siddhánta-rahasya-nibandha.
1379 Tattvadípa-prakáśávaraṇa-bhañga.
1380 Jalabheda, saṭika.
1382 Sanyása-nirṇaya-vivaraṇa.
1584 Brihad-Bhágavatámṛita, saṭika.
1606 Bhakti-siddhánta-rahasya.
1612 Bhakti-rasámṛita-sindhu.
1599 Govinda-lílámṛita.
1582 Náma-máhátmya.
1581 Rasamañjari-stava and Rádhá-saundaryya-manjarí.
1560 Vaishṇava-toshaṇí. .
1314 Sampradáya-pradípa.

TANTRA.

675 Gautama-tantra.
672 Tantra-sára.
790 Tárá-vilásodaya.
797 S'yámá-kalpa-latiká.
804 Bhúta-ḍámara-tantra.
811 Syámá-rahasya.
815 Tárábhakti-tarañginí.
907 A'gama-tattva-sañgraha.
1369 Vírabhadra-tantra.
720 A'gama-kaumudí.
1100 Maṇḍapa-druma.
1360 Jyotishmatí-kalpa.
676 Urddhvámnáya-sañhitá.
979 Dípa-prakáśa.

981 S'abdaprakáśa *alias* Dípaprakáśa-ṭíká.
1611 A'gama-tattva-vilása.
1457 Sáma-tantra-bháshya.

VAIDYAKA.

828 S'álahotra.
982 Pathyápathya-viveka.
1089 Chikitsá-sára.
1423 Aśvavaidya-śástra.
1424 Aśva-vaidya.
1425 Aśva-chikitsita.
1426 Ditto.
1117 Rasa-ratnákara.
1160 Arka-prakáśa.
1520 Bhaishajya-ratnávalí.
1508 Dravya-sañgrahábhidhána-ṭíká.
1585 Rasa-gañgádhara.
1609 Ratna-málá.

JAINA.

1539 Nitisára.
1515 Rája-várttika.
1528 Vimalanátha-puráṇa.
1474 Upáśakádhyána.
1498 Uttara-puráṇa.
1533 Upáśakádhyáya-ṭíká.
1512 Trailokya-sára-ṭíká.
1449 Padma-puráṇa.
1503 Pravachana-sára-ṭíká.
1509 Páṇḍava-puráṇa.
1510 Padma-puráṇa, bṛihat.
1518 Padmávati-charita.
1521 Prasastáprasasti *alias* Mritáchára.
1522 Prasatáprasasti *alias* Trailoka-prajnapti.
1523 Padmánandi-pachanaví.
1527 Pareshanátha-charita.
1562 Purushárlhánusásana.
1473 Pratiñkara-mahámuṇi-charita.
1299 Prasnottara-málá.
1300 Páṇḍava-puráṇa.
1302 Laghu-kshetra-samása-vivaraṇa.
956 Bhagavatí-vṛitti.
1487 A'rádhana-kathá-kosha.
1489 A'di-puráṇa.
1507 Ajítanátha-puráṇa.
1525 A'pta-mímáñsa.
Aptamímáñsa-lañkrita.
1550 Alañkára-ratnákara.
1524 Bhávya-kumuda-chandríká.
1542 Brahma-vilása.
1475 Chakradhara-puráṇa.
1484 Chandra-prabhá-charita.
1516 Charitra-sára.
1538 Devágamana-vṛitti.
1447 Gomatta-sára-vṛitti.
1511 Muni-suvrata-puráṇa.
1567 Moksha-pravṛitti-ṭíká.
1535 Mallinátha-puráṇa.
1530 Kahapanasára.
1545 Plates of Jaina figures, 48 sorts.
1544 Drawings of Jaina-tirthâñkaras, 24.
1541 Jaina-pújá-vidhi.
1536 Jnána-súryodaya-náṭaka.
1531 Jaina-sañhitá.
1529 Jnánárnava.
1488 Jaina-pratíshṭhá-samagri.
1477 Jina-pújá.
1476 Jaina-Yájnavalka-prathisthá-páṭha.
1471 Jaina-viváha-paddhati.
1461 Jayakumára-charita.
1448 Jaina-pújá-vidhi.
1514 Brihat Harivañsa.
1459 Sapata-śataka-bhávollása-prakáśa.
1462 Sumeda-śikhara-máhátmya.

1466 Sára-chauïsí.
1468 Srávakáchára.
1469 Svarṇáchala-máhátmya.
1478 Sántinátha-puráṇa.
1480 Subháshita-ratna-sandoha.
1489 Sukha-nidhána.
1490 Siddha-chakráshṭa-pújá-ṭíká.
1494 Sridhara-váśishṭa-ṭíká.
1583 S'ástra-prakáśa.
1592 S'añkara-siddhi-dípiká.
1470 Múláchára-pradípaká.
1483 Mahápála-charita.
1491 Mahápuráṇa-ṭippaní.
1593 Mita-bháshiṇí.
1481 Niyama-sára.
1605 Nirodha-lakshaṇa, saṭika.
1440 Prapannámrita.
1455 Pancha-stava.

BAUDDHA.

1294 Bauddha-mata-yantra-vidhi.
1270 Vítarága-stotra.
1427 Malinda-panná.

ANIRDISHṬA.

880 Laukika-nyáya-sañgraha.
1208 Adhikára-ṣañgraha.
1318 Sarva-siddhánta.
1323 Nava-ratna.
1377 Válabodha-prakáśa.
1558 Bhujja-bhárati.
1176 Praśasti-prakásiká.
1329 Praśasti-patriká.